ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമഃ സ്കന്ധഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

വിഷയസൂചീ

1	പ്രഥമോഽധ്യായഃ	**6**
2	ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ	**15**
3	തൃതീയോഽധ്യായഃ	**22**
4	ചതുർഥോഽധ്യായഃ	**30**
5	പഞ്ചമോഽധ്യായഃ	**36**
6	ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ	**40**
7	സപ്തമോഽധ്യായഃ	**46**
8	അഷ്ടമോഽധ്യായഃ	**52**
9	നവമോഽധ്യായഃ	**59**
10	ദശമോഽധ്യായഃ	**63**
11	ഏകാദശോഽധ്യായഃ	**69**
12	ദ്വാദശോഽധ്യായഃ	**76**
13	ത്രയോദശോഽധ്യായഃ	**83**
14	ചതുർദശോഽധ്യായഃ	**92**
15	പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ	**102**
16	ഷോഡശോഽധ്യായഃ	**109**
17	സപ്തദശോഽധ്യായഃ	**119**
18	അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ	**122**
19	ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ	**126**

20 വിംശോഽധ്യായഃ **129**

21 ഏകവിംശോഽധ്യായഃ **135**

22 ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ **139**

23 ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ **144**

24 ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ **150**

25 പഞ്ചവിംശോഽധ്യായഃ **155**

26 ഷഡ്വിംശോഽധ്യായഃ **159**

27 സപ്തവിംശോഽധ്യായഃ **163**

28 അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ **167**

29 ഏകോനത്രിംശോഽധ്യായഃ **170**

30 ത്രിംശോഽധ്യായഃ **177**

31 ഏകത്രിംശോഽധ്യായഃ **183**

32 ദ്വാത്രിംശോഽധ്യായഃ **187**

33 ത്രയസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ **191**

34 ചതുസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ **197**

35 പഞ്ചത്രിംശോഽധ്യായഃ **201**

36 ഷട്ത്രിംശോഽധ്യായഃ **206**

37 സപ്തത്രിംശോഽധ്യായഃ **211**

38 അഷ്ടാത്രിംശോഽധ്യായഃ **216**

39 ഏകോനചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **222**

40 ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **230**
41 ഏകചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **234**
42 ദ്വിചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **241**
43 ത്രിചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **246**
44 ചതുശ്ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **251**
45 പഞ്ചചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **257**
46 ഷട്ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **263**
47 സപ്തചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **270**
48 അഷ്ടചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ **280**
49 ഏകോനപഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **285**
50 പഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **289**
51 ഏകപഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **296**
52 ദ്വിപഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **304**
53 ത്രിപഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **310**
54 ചതുഃപഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **317**
55 പഞ്ചപഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **324**
56 ഷട്പഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **329**
57 സപ്തപഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **334**
58 അഷ്ടപഞ്ചാശോഽധ്യായഃ **339**
59 ഏകോനഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **347**

60 ഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **354**

61 ഏകഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **363**

62 ദ്വിഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **368**

63 ത്രിഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **373**

64 ചതുഃഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **380**

65 പഞ്ചഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **386**

66 ഷട്ഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **390**

67 സപ്തഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **396**

68 അഷ്ടഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ **400**

69 ഏകോനസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **407**

70 സപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **413**

71 ഏകസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **420**

72 ദ്വിസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **426**

73 ത്രിസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **432**

74 ചതുഃസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **437**

75 പഞ്ചസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **444**

76 ഷട്സപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **449**

77 സപ്തസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **453**

78 അഷ്ടസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ **458**

79 ഏകോനാശീതിതമോഽധ്യായഃ **463**

80 അശീതിതമോഽധ്യായഃ **467**
81 ഏകാശീതിതമോഽധ്യായഃ **473**
82 ദ്ര്യശീതിതമോഽധ്യായഃ **478**
83 ത്ര്യശീതിതമോഽധ്യായഃ **485**
84 ചതുരശീതിതമോഽധ്യായഃ **492**
85 പഞ്ചാശീതിതമോഽധ്യായഃ **501**
86 ഷഡശീതിതമോഽധ്യായഃ **509**
87 സപ്താശീതിതമോഽധ്യായഃ **517**
88 അഷ്ടാശീതിതമോഽധ്യായഃ **525**
89 ഏകോനനവതിതമോഽധ്യായഃ **530**
90 നവതിതമോഽധ്യായഃ **539**

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

കഥിതോ വംശവിസ്താരോ ഭവതാ സോമസൂര്യയോഃ।
രാജ്ഞാം ചോഭയവംശ്യാനാം ചരിതം പരമാദ്ഭുതം ॥ **1** ॥ 1

യദോശ്ച ധർമശീലസ്യ നിതരാം മുനിസത്തമ।
തത്രാംശേനാവതീർണസ്യ വിഷ്ണോർവീർയാണി ശംസ നഃ ॥ **2** ॥ 2

അവതീർയ യദോർവംശേ ഭഗവാൻ ഭൂതഭാവനഃ।
കൃതവാൻ യാനി വിശ്വാത്മാ താനി നോ വദ വിസ്തരാത് ॥ **3** ॥ 3

നിവൃത്തതർഷൈരുപഗീയമാനാദ്
ഭവൗഷധാച്ഛ്രോത്രമനോഽഭിരാമാത്।
ക ഉത്തമശ്ലോകഗുണാനുവാദാത്
പുമാൻ വിരജ്യേത വിനാ പശുഘ്നാത് ॥ **4** ॥ 4

പിതാമഹാ മേ സമരേഽമരഞ്ജയൈ -
ർദേവവ്രതാദ്യാതിരഥൈസ്തിമിംഗിലൈഃ।
ദുരത്യയം കൗരവസൈന്യസാഗരം
കൃത്വാതരൻ വത്സപദം സ്മ യത്പ്ലവാഃ ॥ **5** ॥ 5

ദ്രൗണ്യസ്ത്രവിപ്ലുഷ്ടമിദം മദംഗം
സന്താനബീജം കുരുപാണ്ഡവാനാം।

ജുഗോപ കുക്ഷിം ഗത ആത്തചക്രോ
മാതുശ്ച മേ യഃ ശരണം ഗതായാഃ ॥ **6** ॥ 6

വീർയാണി തസ്യാഖിലദേഹഭാജാ -
മന്തർബഹിഃ പൂരുഷകാലരൂപൈഃ।
പ്രയച്ഛതോ മൃത്യുമുതാമൃതം ച
മായാമനുഷ്യസ്യ വദസ്വ വിദ്വൻ ॥ **7** ॥ 7

രോഹിണ്യാസ്തനയഃ പ്രോക്തോ
രാമഃ സങ്കർഷണസ്ത്വയാ।
ദേവക്യാ ഗർഭസംബന്ധഃ
കുതോ ദേഹാന്തരം വിനാ ॥ **8** ॥ 8

കസ്മാൻമുകുന്ദോ ഭഗവാൻ പിതുർഗേഹാദ് വ്രജം ഗതഃ।
ക്വ വാസം ജ്ഞാതിഭിഃ സാർധം കൃതവാൻ സാത്വതാം പതിഃ ॥ **9** ॥ 9

വ്രജേ വസൻ കിമകരോൻമധുപുർയാം ച കേശവഃ।
ഭ്രാതരം ചാവധീത് കംസം മാതുരദ്ധാതദർഹണം ॥ **10** ॥ 10

ദേഹം മാനുഷമാശ്രിത്യ കതി വർഷാണി വൃഷ്ണിഭിഃ।
യദുപുർയാം സഹാവാത്സീത് പത്ന്യഃ കത്യഭവൻ പ്രഭോഃ ॥ **11** ॥ 11

ഏതദന്യച്ച സർവം മേ മുനേ കൃഷ്ണവിചേഷ്ടിതം।
വക്തുമർഹസി സർവജ്ഞ ശ്രദ്ദധാനായ വിസ്തൃതം ॥ **12** ॥ 12

നൈഷാതിദുഃസഹാ ക്ഷുൻമാം ത്യക്തോദമപി ബാധതേ।
പിബന്തം ത്വൻമുഖാംഭോജച്യുതം ഹരികഥാമൃതം ॥ **13** ॥ 13

സൂത ഉവാച
ഏവം നിശമ്യ ഭൃഗുനന്ദന സാധുവാദം
വൈയാസകിഃ സ ഭഗവാനഥ വിഷ്ണുരാതം।

പ്രത്യർച്യ കൃഷ്ണചരിതം കലികൽമഷഘ്നം
വ്യാഹർതുമാരഭത ഭാഗവതപ്രധാനഃ ॥ **14** ॥ 14

ശ്രീശുക ഉവാച
സമ്യഗ്വ്യവസിതാ ബുദ്ധിസ്തവ രാജർഷിസത്തമ ।
വാസുദേവകഥായാം തേ യജ്ജാതാ നൈഷ്ഠികീ രതിഃ ॥ **15** ॥ 15

വാസുദേവകഥാപ്രശ്നഃ പുരുഷാംസ്ത്രീൻ പുനാതി ഹി ।
വക്തുരം പൃച്ഛകം ശ്രോതൃംസ്തത്പാദസലിലം യഥാ ॥ **16** ॥ 16

ഭൂമിർദൃപ്തനൃപവ്യാജദൈത്യാനീകശതായുതൈഃ ।
ആക്രാന്താ ഭൂരിഭാരേണ ബ്രഹ്മാണം ശരണം യയൗ ॥ **17** ॥ 17

ഗൗർഭൂത്വാശ്രുമുഖീ ഖിന്നാ ക്രന്ദന്തീ കരുണം വിഭോഃ ।
ഉപസ്ഥിതാന്തികേ തസ്മൈ വ്യസനം സ്വമവോചത ॥ **18** ॥ 18

ബ്രഹ്മാ തദുപധാർയാഥ സഹ ദേവൈസ്തയാ സഹ ।
ജഗാമ സത്രിനയനസ്തീരം ക്ഷീരപയോനിധേഃ ॥ **19** ॥ 19

തത്ര ഗത്വാ ജഗന്നാഥം ദേവദേവം വൃഷാകപിം ।
പുരുഷം പുരുഷസൂക്തേന ഉപതസ്ഥേ സമാഹിതഃ ॥ **20** ॥ 20

ഗിരം സമാധൗ ഗഗനേ സമീരിതാം
നിശമ്യ വേധാസ്ത്രിദശാനുവാച ഹ ।
ഗാം പൗരുഷീം മേ ശൃണുതാമരാഃ പുന -
ർവിധീയതാമാശു തഥൈവ മാ ചിരം ॥ **21** ॥ 21

പുരൈവ പുംസാവധൃതോ ധരാജ്വരോ
ഭവദ്ഭിരംശൈർയദുഷൂപജന്യതാം ।
സ യാവദുർവ്യാ ഭരമീശ്വരേശ്വരഃ
സ്വകാലശക്ത്യാ ക്ഷപയംശ്ചരേദ് ഭുവി ॥ **22** ॥ 22

വസുദേവഗൃഹേ സാക്ഷാദ് ഭഗവാൻ പുരുഷഃ പരഃ।
ജനിഷ്യതേ തത്പ്രിയാർഥം സംഭവന്തു സുരസ്ത്രിയഃ ॥ **23** ॥ 23

വാസുദേവകലാനന്തഃ സഹസ്രവദനഃ സ്വരാട്।
അഗ്രതോ ഭവിതാ ദേവോ ഹരേഃ പ്രിയചികീർഷയാ ॥ **24** ॥ 24

വിഷ്ണോർമായാ ഭഗവതീ യയാ സമ്മോഹിതം ജഗത്।
ആദിഷ്ടാ പ്രഭുണാംശേന കാർയാർഥേ സംഭവിഷ്യതി ॥ **25** ॥ 25

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യാദിശ്യാമരഗണാൻ പ്രജാപതിപതിർവിഭുഃ।
ആശ്വാസ്യ ച മഹീം ഗീർഭിഃ സ്വധാമ പരമം യയൗ ॥ **26** ॥ 26

ശൂരസേനോ യദുപതിർമഥുരാമാവസൻ പുരീം।
മാഥുരാംഛൂരസേനാംശ്ച വിഷയാൻ ബുഭുജേ പുരാ ॥ **27** ॥ 27

രാജധാനീ തതഃ സാഭൂത് സർവയാദവഭൂഭുജാം।
മഥുരാ ഭഗവാൻ യത്ര നിത്യം സന്നിഹിതോ ഹരിഃ ॥ **28** ॥ 28

തസ്യാം തു കർഹിചിച്ഛൗരിർവസുദേവഃ കൃതോദ്വഹഃ।
ദേവക്യാ സൂർയയാ സാർധം പ്രയാണേ രഥമാരുഹത് ॥ **29** ॥ 29

ഉഗ്രസേനസുതഃ കംസഃ സ്വസുഃ പ്രിയചികീർഷയാ।
രശ്മീൻ ഹയാനാം ജഗ്രാഹ രൗക്മൈ രഥശതൈർവൃതഃ ॥ **30** ॥ 30

ചതുഃശതം പാരിബർഹം ഗജാനാം ഹേമമാലിനാം।
അശ്വാനാമയുതം സാർധം രഥാനാം ച ത്രിഷട്ശതം ॥ **31** ॥ 31

ദാസീനാം സുകുമാരീണാം ദ്വേ ശതേ സമലങ്കൃതേ।
ദുഹിത്രേ ദേവകഃ പ്രാദാദ് യാനേ ദുഹിതൃവത്സലഃ ॥ **32** ॥ 32

ശംഖതൂര്യമൃദംഗാശ്ച നേദുർദുന്ദുഭയഃ സമം।
പ്രയാണപ്രക്രമേ താവദ് വരവധ്വോഃ സുമംഗലം ॥ **33** ॥ 33

പഥി പ്രഗ്രഹിണം കംസമാഭാഷ്യാഹാശരീരവാക്।
അസ്യാസ്ത്വാമഷ്ടമോ ഗർഭോ ഹന്താ യാം വഹസേഽബുധ ॥ **34** ॥ 34

ഇത്യുക്തഃ സ ഖലഃ പാപോ ഭോജാനാം കുലപാംസനഃ।
ഭഗിനീം ഹന്തുമാരബ്ധഃ ഖഡ്ഗപാണിഃ കചേഽഗ്രഹീത് ॥ **35** ॥ 35

തം ജുഗുപ്സിതകർമാണം നൃശംസം നിരപത്രപം।
വസുദേവോ മഹാഭാഗ ഉവാച പരിസാന്ത്വയൻ ॥ **36** ॥ 36

വസുദേവ ഉവാച
ശ്ലാഘനീയഗുണഃ ശൂരൈർഭവാൻ ഭോജയശസ്കരഃ।
സ കഥം ഭഗിനീം ഹൻയാത് സ്ത്രിയമുദ്വാഹപർവണി ॥ **37** ॥ 37

മൃത്യുർജൻമവതാം വീര ദേഹേന സഹ ജായതേ।
അദ്യ വാബ്ദശതാന്തേ വാ മൃത്യുർവൈ പ്രാണിനാം ധ്രുവഃ ॥ **38** ॥ 38

ദേഹേ പഞ്ചത്വമാപന്നേ ദേഹീ കർമാനുഗോഽവശഃ।
ദേഹാന്തരമനുപ്രാപ്യ പ്രാക്തനം ത്യജതേ വപുഃ ॥ **39** ॥ 39

വ്രജംസ്തിഷ്ഠൻ പദൈകേന യഥൈവൈകേന ഗച്ഛതി।
യഥാ തൃണജലൂകൈവം ദേഹീ കർമഗതിം ഗതഃ ॥ **40** ॥ 40

സ്വപ്നേ യഥാ പശ്യതി ദേഹമീദൃശം
മനോരഥേനാഭിനിവിഷ്ടചേതനഃ।
ദൃഷ്ടശ്രുതാഭ്യാം മനസാനുചിന്തയൻ
പ്രപദ്യതേ തത് കിമപി ഹ്യപസ്മൃതിഃ ॥ **41** ॥ 41

യതോ യതോ ധാവതി ദൈവചോദിതം
മനോ വികാരാത്മകമാപ പഞ്ചസു।
ഗുണേഷു മായാരചിതേഷു ദേഹ്യസൗ
പ്രപദ്യമാനഃ സഹ തേന ജായതേ ॥ **42** ॥ 42

ജ്യോതിർയഥൈവോദകപാർഥിവേഷ്വദഃ
സമീരവേഗാനുഗതം വിഭാവ്യതേ।
ഏവം സ്വമായാരചിതേഷ്വസൗ പുമാൻ
ഗുണേഷു രാഗാനുഗതോ വിമുഹ്യതി ॥ **43** ॥ 43

തസ്മാന്ന കസ്യചിദ് ദ്രോഹമാചരേത് സ തഥാവിധഃ।
ആത്മനഃ ക്ഷേമമന്വിച്ഛൻ ദ്രോഗ്ധുർവൈ പരതോ ഭയം ॥ **44** ॥ 44

ഏഷാ തവാനുജാ ബാലാ കൃപണാ പുത്രികോപമാ।
ഹന്തും നാർഹസി കൽയാണീമിമാം ത്വം ദീനവത്സലഃ ॥ **45** ॥ 45

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം സ സാമഭിർഭേദൈർബോധ്യമാനോഽപി ദാരുണഃ।
ന ൻയവർതത കൗരവ്യ പുരുഷാദാനനുവ്രതഃ ॥ **46** ॥ 46

നിർബന്ധം തസ്യ തം ജ്ഞാത്വാ വിചിന്ത്യാനകദുന്ദുഭിഃ।
പ്രാപ്തം കാലം പ്രതിവ്യോഢുമിദം തത്രാൻവപദ്യത ॥ **47** ॥ 47

മൃത്യുർബുദ്ധിമതാപോഹ്യോ യാവദ്ബുദ്ധിബലോദയം।
യദ്യസൗ ന നിവർതേത നാപരാധോഽസ്തി ദേഹിനഃ ॥ **48** ॥ 48

പ്രദായ മൃത്യവേ പുത്രാൻ മോചയേ കൃപണാമിമാം।
സുതാ മേ യദി ജായേരൻ മൃത്യുർവാ ന മ്രിയേത ചേത് ॥ **49** ॥ 49

വിപർയയോ വാ കിം ന സ്യാദ് ഗതിർധാതുർദുരത്യയാ।
ഉപസ്ഥിതോ നിവർതേത നിവൃത്തഃ പുനരാപതേത് ॥ **50** ॥ 50

അഗ്നേർയഥാ ദാരുവിയോഗയോഗയോ -
രദൃഷ്ടതോഽന്യന്ന നിമിത്തമസ്തി।
ഏവം ഹി ജന്തോരപി ദുർവിഭാവ്യഃ
ശരീരസംയോഗവിയോഗഹേതുഃ ॥ **51** ॥ 51

ഏവം വിമൃശ്യ തം പാപം യാവദാത്മനിദർശനം।
പൂജയാമാസ വൈ ശൗരിർബഹുമാനപുരഃസരം ॥ **52** ॥ 52

പ്രസന്നവദനാംഭോജോ നൃശംസം നിരപത്രപം।
മനസാ ദൂയമാനേന വിഹസന്നിദമബ്രവീത് ॥ **53** ॥ 53

വസുദേവ ഉവാച
ന ഹ്യസ്യാസ്തേ ഭയം സൗമ്യ യദ് വാഗാഹാശരീരിണീ।
പുത്രാൻ സമർപയിഷ്യേഽസ്യാ യതസ്തേ ഭയമുത്ഥിതം ॥ **54** ॥ 54

ശ്രീശുക ഉവാച
സ്വസുർവധാന്നിവവൃതേ കംസസ്തദ്വാക്യസാരവിത്।
വസുദേവോഽപി തം പ്രീതഃ പ്രശസ്യ പ്രാവിശദ് ഗൃഹം ॥ **55** ॥ 55

അഥ കാല ഉപാവൃത്തേ
ദേവകീ സർവദേവതാ।
പുത്രാൻ പ്രസുഷുവേ ചാഷ്ടൗ
കന്യാം ചൈവാനുവത്സരം ॥ **56** ॥ 56

കീർതിമന്തം പ്രഥമജം കംസായാനകദുന്ദുഭിഃ।
അർപയാമാസ കൃച്ഛ്രേണ സോഽനൃതാദതിവിഹ്വലഃ ॥ **57** ॥ 57

കിം ദുഃസഹം നു സാധൂനാം വിദുഷാം കിമപേക്ഷിതം।
കിമകാര്യം കദർയാണാം ദുസ്ത്യജം കിം ധൃതാത്മനാം ॥ **58** ॥ 58

ദൃഷ്ട്വാ സമത്വം തച്ഛൗരേഃ സത്യേ ചൈവ വ്യവസ്ഥിതിം।
കംസസ്തുഷ്ടമനാ രാജൻ പ്രഹസന്നിദമബ്രവീത് ॥ **59** ॥ 59

പ്രതിയാതു കുമാരോഽയം ന ഹ്യസ്മാദസ്തി മേ ഭയം।
അഷ്ടമാദ് യുവയോർഗർഭാൻമൃത്യുർമേ വിഹിതഃ കില ॥ **60** ॥ 60

തഥേതി സുതമാദായ യയാവാനകദുന്ദുഭിഃ।
നാഭ്യനന്ദത തദ്വാക്യമസതോഽവിജിതാത്മനഃ ॥ **61** ॥ 61

നന്ദാദ്യാ യേ വ്രജേ ഗോപാ യാശ്ചാമീഷാം ച യോഷിതഃ।
വൃഷ്ണയോ വസുദേവാദ്യാ ദേവക്യാദ്യാ യദുസ്ത്രിയഃ ॥ **62** ॥ 62

സർവേ വൈ ദേവതാപ്രായാ ഉഭയോരപി ഭാരത।
ജ്ഞാതയോ ബന്ധുസുഹൃദോ യേ ച കംസമനുവ്രതാഃ ॥ **63** ॥ 63

ഏതത് കംസായ ഭഗവാംഛശംസാഭ്യേത്യ നാരദഃ।
ഭൂമേർഭാരായമാണാനാം ദൈത്യാനാം ച വധോദ്യമം ॥ **64** ॥ 64

ഋഷേർവിനിർഗമേ കംസോ യദൂൻ മത്വാ സുരാനിതി।
ദേവക്യാ ഗർഭസംഭൂതം വിഷ്ണും ച സ്വവധം പ്രതി ॥ **65** ॥ 65

ദേവകീം വസുദേവം ച നിഗൃഹ്യ നിഗഡൈർഗൃഹേ।
ജാതം ജാതമഹൻ പുത്രം തയോരജനശങ്കയാ ॥ **66** ॥ 66

മാതരം പിതരം ഭ്രാതൃൻ സർവാംശ്ച സുഹൃദസ്തഥാ।
ഘ്നന്തി ഹ്യസുതൃപോ ലുബ്ധാ രാജാനഃ പ്രായശോ ഭുവി ॥ **67** ॥ 67

ആത്മാനമിഹ സഞ്ജാതം
ജാനൻ പ്രാഗ് വിഷ്ണുനാ ഹതം।
മഹാസുരം കാലനേമിം
യദുഭിഃ സ വ്യരുധ്യത ॥ **68** ॥ 68

ഉഗ്രസേനം ച പിതരം യദുഭോജാന്ധകാധിപം।
സ്വയം നിഗൃഹ്യ ബുഭുജേ ശൂരസേനാൻ മഹാബലഃ ॥ **69** ॥ 69

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ശ്രീകൃഷ്ണാവതാരോപക്രമേ പ്രഥമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
പ്രലംബബകചാണൂരതൃണാവർതമഹാശനൈഃ।
മുഷ്ടികാരിഷ്ടദ്വിവിദപൂതനാകേശിധേനുകൈഃ ॥ **1** ॥ 70

അൻയൈശ്ചാസുരഭൂപാലൈർബാണഭൗമാദിഭിർയുതഃ।
യദൂനാം കദനം ചക്രേ ബലീ മാഗധസംശ്രയഃ ॥ **2** ॥ 71

തേ പീഡിതാ നിവിവിശുഃ
കുരുപഞ്ചാലകേകയാൻ।
ശാൽവാൻ വിദർഭാൻ നിഷധാൻ
വിദേഹാൻ കോസലാനപി ॥ **3** ॥ 72

ഏകേ തമനുരുന്ധാനാ ജ്ഞാതയഃ പർയുപാസതേ।
ഹതേഷു ഷട്സു ബാലേഷു ദേവക്യാ ഔഗ്രസേനിനാ ॥ **4** ॥ 73

സപ്തമോ വൈഷ്ണവം ധാമ യമനന്തം പ്രചക്ഷതേ।
ഗർഭോ ബഭൂവ ദേവക്യാ ഹർഷശോകവിവർധനഃ ॥ **5** ॥ 74

ഭഗവാനപി വിശ്വാത്മാ വിദിത്വാ കംസജം ഭയം।
യദൂനാം നിജനാഥാനാം യോഗമായാം സമാദിശത് ॥ **6** ॥ 75

ഗച്ഛ ദേവി വ്രജം ഭദ്രേ ഗോപഗോഭിരലങ്കൃതം ।
രോഹിണീ വസുദേവസ്യ ഭാർയാഽഽസ്തേ നന്ദഗോകുലേ ।
അൻയാശ്ച കംസസംവിഗ്നാ വിവരേഷു വസന്തി ഹി ॥ **7** ॥ 76

ദേവക്യാ ജഠരേ ഗർഭം ശേഷാഖ്യം ധാമ മാമകം ।
തത് സന്നികൃഷ്യ രോഹിൺയാ ഉദരേ സന്നിവേശയ ॥ **8** ॥ 77

അഥാഹമംശഭാഗേന ദേവക്യാഃ പുത്രതാം ശുഭേ ।
പ്രാപ്സ്യാമി ത്വം യശോദായാം നന്ദപത്ന്യാം ഭവിഷ്യസി ॥ **9** ॥ 78

അർചിഷ്യന്തി മനുഷ്യാസ്ത്വാം സർവകാമവരേശ്വരീം ।
ധൂപോപഹാരബലിഭിഃ സർവകാമവരപ്രദാം ॥ **10** ॥ 79

നാമധേയാനി കുർവന്തി സ്ഥാനാനി ച നരാ ഭുവി ।
ദുർഗേതി ഭദ്രകാലീതി വിജയാ വൈഷ്ണവീതി ച ॥ **11** ॥ 80

കുമുദാ ചണ്ഡികാ കൃഷ്ണാ മാധവീ കൻയകേതി ച ।
മായാ നാരായണീശാനീ ശാരദേത്യംബികേതി ച ॥ **12** ॥ 81

ഗർഭസങ്കർഷണാത് തം വൈ പ്രാഹുഃ സങ്കർഷണം ഭുവി ।
രാമേതി ലോകരമണാദ് ബലം ബലവദുച്ഛ്രയാത് ॥ **13** ॥ 82

സന്ദിഷ്ടൈവം ഭഗവതാ തഥേത്യോമിതി തദ്വചഃ ।
പ്രതിഗൃഹ്യ പരിക്രമ്യ ഗാം ഗതാ തത് തഥാകരോത് ॥ **14** ॥ 83

ഗർഭേ പ്രണീതേ ദേവക്യാ രോഹിണീം യോഗനിദ്രയാ ।
അഹോ വിസ്രംസിതോ ഗർഭ ഇതി പൗരാ വിചുക്രുശുഃ ॥ **15** ॥ 84

ഭഗവാനപി വിശ്വാത്മാ ഭക്തനാമഭയങ്കരഃ ।
ആവിവേശാംശഭാഗേന മന ആനകദുന്ദുഭേഃ ॥ **16** ॥ 85

സ ബിഭ്രത് പൗരുഷം ധാമ ഭ്രാജമാനോ യഥാ രവിഃ।
ദുരാസദോഽതിദുർധർഷോ ഭൂതാനാം സംബഭൂവ ഹ ॥ **17** ॥ 86

തതോ ജഗൻമംഗലമച്യുതാംശം
സമാഹിതം ശൂരസുതേന ദേവീ।
ദധാര സർവാത്മകമാത്മഭൂതം
കാഷ്ഠാ യഥാഽഽനന്ദകരം മനസ്തഃ ॥ **18** ॥ 87

സാ ദേവകീ സർവജഗന്നിവാസ -
നിവാസഭൂതാ നിതരാം ന രേജേ।
ഭോജേന്ദ്രഗേഹേഽഗ്നിശിഖേവ രുദ്ധാ
സരസ്വതീ ജ്ഞാനഖലേ യഥാ സതീ ॥ **19** ॥ 88

താം വീക്ഷ്യ കംസഃ പ്രഭയാജിതാന്തരാം
വിരോചയന്തീം ഭവനം ശുചിസ്മിതാം।
ആഹൈഷ മേ പ്രാണഹരോ ഹരിർഗുഹാം
ധ്രുവം ശ്രിതോ യന്ന പുരേയമീദൃശീ ॥ **20** ॥ 89

കിമദ്യ തസ്മിൻ കരണീയമാശു മേ
യദർഥതന്ത്രോ ന വിഹന്തി വിക്രമം।
സ്ത്രിയാഃ സ്വസുർഗുരുമത്യാ വധോഽയം
യശഃ ശ്രിയം ഹന്ത്യനുകാലമായുഃ ॥ **21** ॥ 90

സ ഏഷ ജീവൻ ഖലു സമ്പരേതോ
വർതേത യോഽത്യന്തനൃശംസിതേന।
ദേഹേ മൃതേ തം മനുജാഃ ശപന്തി
ഗന്താ തമോഽന്ധം തനുമാനിനോ ധ്രുവം ॥ **22** ॥ 91

ഇതി ഘോരതമാദ് ഭാവാത്
സന്നിവൃത്തഃ സ്വയം പ്രഭുഃ।

ആസ്തേ പ്രതീക്ഷംസ്തജ്ജന്മ
ഹരേർവൈരാനുബന്ധകൃത് ॥ **23** ॥ 92

ആസീനഃ സംവിശംസ്തിഷ്ഠൻ ഭുഞ്ജാനഃ പർയടൻ മഹീം।
ചിന്തയാനോ ഹൃഷീകേശമപശ്യത് തൻമയം ജഗത് ॥ **24** ॥ 93

ബ്രഹ്മാ ഭവശ്ച തത്രൈത്യ മുനിഭിർനാരദാദിഭിഃ।
ദേവൈഃ സാനുചരൈഃ സാകം ഗീർഭിർവൃഷണമൈഡയൻ ॥ **25** ॥ 94

സത്യവ്രതം സത്യപരം ത്രിസത്യം
സത്യസ്യ യോനിം നിഹിതം ച സത്യേ।
സത്യസ്യ സത്യമൃതസത്യനേത്രം
സത്യാത്മകം ത്വാം ശരണം പ്രപന്നാഃ ॥ **26** ॥ 95

ഏകായനോഽസൗ ദ്വിഫലസ്ത്രിമൂല -
ശ്ചതൂരസഃ പഞ്ചവിധഃ ഷഡാത്മാ।
സപ്തത്വഗഷ്ടവിടപോ നവാക്ഷോ
ദശച്ഛദീ ദ്വിഖഗോ ഹ്യാദിവൃക്ഷഃ ॥ **27** ॥ 96

ത്വമേക ഏവാസ്യ സതഃ പ്രസൂതി -
സ്ത്വം സന്നിധാനം ത്വമനുഗ്രഹശ്ച।
ത്വൻമായയാ സംവൃതചേതസസ്ത്വാം
പശ്യന്തി നാനാ ന വിപശ്ചിതോ യേ ॥ **28** ॥ 97

ബിഭർഷി രൂപാൺയവബോധ ആത്മാ
ക്ഷേമായ ലോകസ്യ ചരാചരസ്യ।
സത്ത്വോപപന്നാനി സുഖാവഹാനി
സതാമഭദ്രാണി മുഹുഃ ഖലാനാം ॥ **29** ॥ 98

ത്വയ്യംബുജാക്ഷാഖിലസത്ത്വധാമ്നി
സമാധിനാഽഽവേശിതചേതസൈകേ।
ത്വത്പാദപോതേന മഹത്കൃതേന
കുർവന്തി ഗോവത്സപദം ഭവാബ്ധിം ॥ **30** ॥ 99

സ്വയം സമുത്തീർയ സുദുസ്തരം ദ്യുമൻ
ഭവാർണവം ഭീമമദഭ്രസൗഹൃദാഃ।
ഭവത്പദാംഭോരുഹനാവമത്ര തേ
നിധായ യാതാഃ സദനുഗ്രഹോ ഭവാൻ ॥ **31** ॥ 100

യേഽൻയേഽരവിന്ദാക്ഷ വിമുക്തമാനിന -
സ്ത്വയ്യസ്തഭാവാദവിശുദ്ധബുദ്ധയഃ।
ആരുഹ്യ കൃച്ഛ്രേണ പരം പദം തതഃ
പതന്ത്യധോഽനാദൃതയുഷ്മദംഘ്രയഃ ॥ **32** ॥ 101

തഥാ ന തേ മാധവ താവകാഃ ക്വചിദ്
ഭ്രശ്യന്തി മാർഗാത്ത്വയി ബദ്ധസൗഹൃദാഃ।
ത്വയാഭിഗുപ്താ വിചരന്തി നിർഭയാ
വിനായകാനീകപമൂർധസു പ്രഭോ ॥ **33** ॥ 102

സത്ത്വം വിശുദ്ധം ശ്രയതേ ഭവാൻ സ്ഥിതൗ
ശരീരിണാം ശ്രേയ ഉപായനം വപുഃ।
വേദക്രിയായോഗതപഃസമാധിഭി -
സ്തവാർഹണം യേന ജനഃ സമീഹതേ ॥ **34** ॥ 103

സത്ത്വം ന ചേദ്ധാതരിദം നിജം ഭവേദ്
വിജ്ഞാനമജ്ഞാനഭിദാപമാർജനം।
ഗുണപ്രകാശൈരനുമീയതേ ഭവാൻ
പ്രകാശതേ യസ്യ ച യേന വാ ഗുണഃ ॥ **35** ॥ 104

ന നാമരൂപേ ഗുണജൻമകർമഭി -
ർനിരൂപിതവ്യേ തവ തസ്യ സാക്ഷിണഃ।
മനോവചോഭ്യാമനുമേയവർത്മനോ
ദേവ ക്രിയായാം പ്രതിയന്ത്യഥാപി ഹി ॥ **36** ॥ 105

ശൃൺവൻ ഗൃണൻ സംസ്മരയംശ്ച ചിന്തയൻ
നാമാനി രൂപാണി ച മംഗലാനി തേ।
ക്രിയാസു യസ്ത്വച്ചരണാരവിന്ദയോ -
രാവിഷ്ടചേതാ ന ഭവായ കൽപതേ ॥ **37** ॥ 106

ദിഷ്ട്യാ ഹരേഽസ്യാ ഭവതഃ പദോ ഭുവോ
ഭാരോഽപനീതസ്തവ ജൻമനേശിതുഃ।
ദിഷ്ട്യാങ്കിതാം ത്വത്പദകൈഃ സുശോഭനൈ -
ർദ്രക്ഷ്യാമ ഗാം ദ്യാം ച തവാനുകമ്പിതാം ॥ **38** ॥ 107

ന ത്വേഭവസ്യേശ ഭവസ്യ കാരണം
വിനാ വിനോദം ബത തർകയാമഹേ।
ഭവോ നിരോധഃ സ്ഥിതിരപ്യവിദ്യയാ
കൃതാ യതസ്ത്വയ്യഭയാശ്രയാത്മനി ॥ **39** ॥ 108

മത്സ്യാശ്വകച്ഛപനൃസിംഹവരാഹഹംസ -
രാജൻയവിപ്രവിബുധേഷു കൃതാവതാരഃ।
ത്വം പാസി നസ്ത്രിഭുവനം ച യഥാധുനേശ
ഭാരം ഭുവോ ഹര യദൂത്തമ വന്ദനം തേ ॥ **40** ॥ 109

ദിഷ്ട്യാംബ തേ കുക്ഷിഗതഃ പരഃ പുമാ -
നംശേന സാക്ഷാദ് ഭഗവാൻ ഭവായ നഃ।
മാ ഭൂദ് ഭയം ഭോജപതേർമുമൂർഷോ -
ർഗോപ്താ യദൂനാം ഭവിതാ തവാത്മജഃ ॥ **41** ॥ 110

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യഭിഷ്ടൂയ പുരുഷം യദ്രൂപമനിദം യഥാ।
ബ്രഹ്മേശാനൗ പുരോധായ ദേവാഃ പ്രതിയയുർദിവം ॥ **42** ॥ 111

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
ഗർഭഗതവിഷ്ണോർബ്രഹ്മാദികൃതസ്തുതിർനാമ ദ്വിതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥ സർവഗുണോപേതഃ കാലഃ പരമശോഭനഃ।
യർഹ്യേവാജനജൻമർക്ഷം ശാന്തർക്ഷഗ്രഹതാരകം ॥ **1** ॥ 112

ദിശഃ പ്രസേദുർഗഗനം നിർമലോഡുഗണോദയം।
മഹീ മംഗലഭൂയിഷ്ഠപുരഗ്രാമവ്രജാകരാ ॥ **2** ॥ 113

നദ്യഃ പ്രസന്നസലിലാ ഹ്രദാ ജലരുഹശ്രിയഃ।
ദ്വിജാലികുലസന്നാദസ്തബകാ വനരാജയഃ ॥ **3** ॥ 114

വവൗ വായുഃ സുഖസ്പർശഃ പുൺയഗന്ധവഹഃ ശുചിഃ।
അഗ്നയശ്ച ദ്വിജാതീനാം ശാന്താസ്തത്ര സമിന്ധത ॥ **4** ॥ 115

മനാംസ്യാസൻ പ്രസന്നാനി സാധൂനാമസുരദ്രുഹാം।
ജായമാനേഽജനേ തസ്മിൻ നേദുർദുന്ദുഭയോ ദിവി ॥ **5** ॥ 116

ജഗുഃ കിന്നരഗന്ധർവാസ്തുഷ്ടുവുഃ സിദ്ധചാരണാഃ।
വിദ്യാധർയശ്ച നന്യതുരപ്സരോഭിഃ സമം തദാ ॥ **6** ॥ 117

മുമുചുർമുനയോ ദേവാഃ സുമനാംസി മുദാൻവിതാഃ।
മന്ദം മന്ദം ജലധരാ ജഗർജുരനുസാഗരം ॥ **7** ॥ 118

നിശീഥേ തമ ഉദ്ഭൂതേ ജായമാനേ ജനാർദനേ।
ദേവക്യാം ദേവരൂപിണ്യാം വിഷ്ണുഃ സർവഗുഹാശയഃ।
ആവിരാസീദ് യഥാ പ്രാച്യാം ദിശീന്ദുരിവ പുഷ്കലഃ ॥ **8** ॥ 119

തമദ്ഭുതം ബാലകമംബുജേക്ഷണം
ചതുർഭുജം ശംഖഗദാർയുദായുധം।
ശ്രീവത്സലക്ഷ്മം ഗലശോഭികൗസ്തുഭം
പീതാംബരം സാന്ദ്രപയോദസൗഭഗം ॥ **9** ॥ 120

മഹാർഹവൈദൂര്യകിരീടകുണ്ഡല -
ത്വിഷാ പരിഷ്വക്തസഹസ്രകുന്തലം।
ഉദ്ദാമകാഞ്ച്യംഗദകങ്കണാദിഭി -
ർവിരോചമാനം വസുദേവ ഐക്ഷത ॥ **10** ॥ 121

സ വിസ്മയോത്ഫുൽലവിലോചനോ ഹരിം
സുതം വിലോക്യാനകദുന്ദുഭിസ്തദാ।
കൃഷ്ണാവതാരോത്സവസംഭ്രമോഽസ്പൃശ -
ൻമുദാ ദ്വിജേഭ്യോഽയുതമാപ്ലുതോ ഗവാം ॥ **11** ॥ 122

അഥൈനമസ്തൗദവധാർയ പൂരുഷം
പരം നതാംഗഃ കൃതധീഃ കൃതാഞ്ജലിഃ।
സ്വരോചിഷാ ഭാരത സൂതികാഗൃഹം
വിരോചയന്തം ഗതഭീഃ പ്രഭാവവിത് ॥ **12** ॥ 123

വസുദേവ ഉവാച
വിദിതോഽസി ഭവാൻ സാക്ഷാത് പുരുഷഃ പ്രകൃതേഃ പരഃ।
കേവലാനുഭവാനന്ദസ്വരൂപഃ സർവബുദ്ധിദൃക് ॥ **13** ॥ 124

സ ഏവ സ്വപ്രകൃത്യേദം സൃഷ്ട്വാഗ്രേ ത്രിഗുണാത്മകം।
തദനു ത്വം ഹ്യപ്രവിഷ്ടഃ പ്രവിഷ്ട ഇവ ഭാവ്യസേ ॥ **14** ॥ 125

യഥേമേഽവികൃതാ ഭാവാസ്തഥാ തേ വികൃതൈഃ സഹ।
നാനാവീർയാഃ പൃഥഗ്ഭൂതാ വിരാജം ജനയന്തി ഹി ॥ **15** ॥ 126

സന്നിപത്യ സമുത്പാദ്യ ദൃശ്യന്തേഽനുഗതാ ഇവ।
പ്രാഗേവ വിദ്യമാനത്വാന്ന തേഷാമിഹ സംഭവഃ ॥ **16** ॥ 127

ഏവം ഭവാൻ ബുദ്ധ്യനുമേയലക്ഷണൈ -
ർഗ്രാഹ്യൈർഗുണൈഃ സന്നപി തദ്ഗുണാഗ്രഹഃ।
അനാവൃതത്വാദ് ബഹിരന്തരം ന തേ
സർവസ്യ സർവാത്മന ആത്മവസ്തുനഃ ॥ **17** ॥ 128

യ ആത്മനോ ദൃശ്യഗുണേഷു സന്നിതി
വ്യവസ്യതേ സ്വവ്യതിരേകതോഽബുധഃ।
വിനാനുവാദം ന ച തൻമനീഷിതം
സമ്യഗ് യതസ്ത്യക്കുതമുപാദദത് പുമാൻ ॥ **18** ॥ 129

ത്വത്തോഽസ്യ ജൻമസ്ഥിതിസംയമാൻ വിഭോ
വദന്ത്യനീഹാദഗുണാദവിക്രിയാത്।
ത്വയീശ്വരേ ബ്രഹ്മണി നോ വിരുധ്യതേ
ത്വദാശ്രയത്വാദുപചർയതേ ഗുണൈഃ ॥ **19** ॥ 130

സ ത്വം ത്രിലോകസ്ഥിതയേ സ്വമായയാ
ബിഭർഷി ശുക്ലം ഖലു വർണമാത്മനഃ।
സർഗായ രക്തം രജസോപബൃംഹിതം
കൃഷ്ണം ച വർണം തമസാ ജനാത്യയേ ॥ **20** ॥ 131

ത്വമസ്യ ലോകസ്യ വിഭോ രിരക്ഷിഷു -
ർഗൃഹേഽവതീർണോഽസി മമാഖിലേശ്വര।
രാജൻയസംജ്ഞാസുരകോടിയൂഥപൈ -
ർനിർവ്യൂഹ്യമാനാ നിഹനിഷ്യസേ ചമൂഃ ॥ **21** ॥ 132

അയം ത്വസഭ്യസ്തവ ജൻമ നൗ ഗൃഹേ
ശ്രുത്വാഗ്രജാംസ്തേ ൻയവധീത് സുരേശ്വര।
സ തേഽവതാരം പുരുഷൈഃ സമർപിതം
ശ്രുത്വാധുനൈവാഭിസരത്യുദായുധഃ ॥ **22** ॥ 133

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥൈനമാത്മജം വീക്ഷ്യ മഹാപുരുഷലക്ഷണം।
ദേവകീ തമുപാധാവത് കംസാദ് ഭീതാ ശുചിസ്മിതാ ॥ **23** ॥ 134

ദേവക്യുവാച
രൂപം യത് തത് പ്രാഹുരവ്യക്തമാദ്യം
ബ്രഹ്മ ജ്യോതിർനിർഗുണം നിർവികാരം।
സത്താമാത്രം നിർവിശേഷം നിരീഹം
സ ത്വം സാക്ഷാദ് വിഷ്ണുരധ്യാത്മദീപഃ ॥ **24** ॥ 135

നഷ്ടേ ലോകേ ദ്വിപരാർധാവസാനേ
മഹാഭൂതേഷ്വാദിഭൂതം ഗതേഷു।
വ്യക്തേഽവ്യക്തം കാലവേഗേന യാതേ
ഭവാനേകഃ ശിഷ്യതേ ശേഷസംജ്ഞഃ ॥ **25** ॥ 136

യോഽയം കാലസ്തസ്യ തേഽവ്യക്തബന്ധോ
ചേഷ്ടാമാഹുശ്ചേഷ്ടതേ യേന വിശ്വം।
നിമേഷാദിർവത്സരാന്തോ മഹീയാം -
സ്തം ത്വേശാനം ക്ഷേമധാമ പ്രപദ്യേ ॥ **26** ॥ 137

മർത്യോ മൃത്യുവ്യാലഭീതഃ പലായൻ
ലോകാൻ സർവാന്നിർഭയം നാധ്യഗച്ഛത്।
ത്വത്പാദാബ്ജം പ്രാപ്യ യദൃച്ഛയാദ്യ
സ്വസ്ഥഃ ശേതേ മൃത്യുരസ്മാദപൈതി ॥ **27** ॥ 138

സ ത്വം ഘോരാദുഗ്രസേനാത്മജാന്ന -
സ്ത്രാഹി ത്രസ്താൻ ഭൃത്യവിത്രാസഹാസി।
രൂപം ചേദം പൗരുഷം ധ്യാനധിഷ്ണ്യം
മാ പ്രത്യക്ഷം മാംസദൃശാം കൃഷീഷ്ഠാഃ ॥ **28** ॥ 139

ജൻമ തേ മയ്യസൗ പാപോ മാ വിദ്യാൻമധുസൂദന।
സമുദ്വിജേ ഭവദ്ധേതോഃ കംസാദഹമധീരധീഃ ॥ **29** ॥ 140

ഉപസംഹര വിശ്വാത്മന്നദോ രൂപമലൗകികം।
ശംഖചക്രഗദാപദ്മശ്രിയാ ജുഷ്ടം ചതുർഭുജം ॥ **30** ॥ 141

വിശ്വം യദേതത് സ്വതനൗ നിശാന്തേ
യഥാവകാശം പുരുഷഃ പരോ ഭവാൻ।
ബിഭർതി സോഽയം മമ ഗർഭഗോഽഭൂ -
ദഹോ നൃലോകസ്യ വിഡംബനം ഹി തത് ॥ **31** ॥ 142

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ത്വമേവ പൂർവസർഗേഽഭൂഃ പൃശ്നിഃ സ്വായംഭുവേ സതി।
തദായം സുതപാ നാമ പ്രജാപതിരകൽമഷഃ ॥ **32** ॥ 143

യുവാം വൈ ബ്രഹ്മണാഽഽദിഷ്ടൗ പ്രജാസർഗേ യദാ തതഃ।
സന്നിയമ്യേന്ദ്രിയഗ്രാമം തേപാഥേ പരമം തപഃ ॥ **33** ॥ 144

വർഷവാതാതപഹിമഘർമകാലഗുണാനനു।
സഹമാനൗ ശ്വാസരോധവിനിർധൂതമനോമലൗ ॥ **34** ॥ 145

ശീർണപർണാനിലാഹാരാവുപശാന്തേന ചേതസാ।
മത്തഃ കാമാനഭീപ്സന്തൗ മദാരാധനമീഹതുഃ ॥ **35** ॥ 146

ഏവം വാം തപ്യതോസ്തീവ്രം തപഃ പരമദുഷ്കരം।
ദിവ്യവർഷസഹസ്രാണി ദ്വാദശേയുർമദാത്മനോഃ ॥ **36** ॥ 147

തദാ വാം പരിതുഷ്ടോഽഹമമുനാ വപുഷാനഘേ।
തപസാ ശ്രദ്ധയാ നിത്യം ഭക്ത്യാ ച ഹൃദി ഭാവിതഃ ॥ **37** ॥ 148

പ്രാദുരാസം വരദരാഡ് യുവയോഃ കാമദിത്സയാ।
വ്രിയതാം വര ഇത്യുക്തേ മാദൃശോ വാം വൃതഃ സുതഃ ॥ **38** ॥ 149

അജുഷ്ടഗ്രാമ്യവിഷയാവനപത്യൗ ച ദമ്പതീ।
ന വവ്രാഥേഽപവർഗം മേ മോഹിതൗ മമ മായയാ ॥ **39** ॥ 150

ഗതേ മയി യുവാം ലബ്ധ്വാ വരം മത്സദൃശം സുതം।
ഗ്രാമ്യാൻ ഭോഗാനഭുങ്ജാഥാം യുവാം പ്രാപ്തമനോരഥൗ ॥ **40** ॥ 151

അദൃഷ്ട്വാൻയതമം ലോകേ ശീലൗദാർയഗുണൈഃ സമം।
അഹം സുതോ വാമഭവം പൃശ്നിഗർഭ ഇതി ശ്രുതഃ ॥ **41** ॥ 152

തയോർവാം പുനരേവാഹമദിത്യാമാസ കശ്യപാത്।
ഉപേന്ദ്ര ഇതി വിഖ്യാതോ വാമനത്വാച്ച വാമനഃ ॥ **42** ॥ 153

തൃതീയേഽസ്മിൻ ഭവേഽഹം വൈ തേനൈവ വപുഷാഥ വാം।
ജാതോ ഭൂയസ്തയോരേവ സത്യം മേ വ്യാഹൃതം സതി ॥ **43** ॥ 154

ഏതദ് വാം ദർശിതം രൂപം പ്രാഗ്ജൻമസ്മരണായ മേ।
നാൻയഥാ മദ്ഭവം ജ്ഞാനം മർത്യലിംഗേന ജായതേ ॥ **44** ॥ 155

യുവാം മാം പുത്രഭാവേന ബ്രഹ്മഭാവേന ചാസകൃത്।
ചിന്തയന്തൗ കൃതസ്നേഹൗ യാസ്യേഥേ മദ്ഗതിം പരാം ॥ **45** ॥ 156

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുക്ത്വാഽഽസീദ്ധരിസ്തൂഷ്ണീം ഭഗവാനാത്മമായയാ।
പിത്രോഃ സമ്പശ്യതോഃ സദ്യോ ബഭൂവ പ്രാകൃതഃ ശിശുഃ ॥ **46** ॥ 157

തതശ്ച ശൗരിർഭഗവത്പ്രചോദിതഃ
സുതം സമാദായ സ സൂതികാഗൃഹാത് ।
യദാ ബഹിർഗന്തുമിയേഷ തർഹ്യജാ
യാ യോഗമായാജനി നന്ദജായയാ ॥ **47** ॥ 158

തയാ ഹൃതപ്രത്യയസർവവൃത്തിഷു
ദ്വാഃസ്ഥേഷു പൗരേഷ്വപി ശായിതേഷ്വഥ ।
ദ്വാരസ്തു സർവാഃ പിഹിതാ ദുരത്യയാ
ബൃഹത്കപാടായസകീലശൃംഖലൈഃ ॥ **48** ॥ 159

താഃ കൃഷ്ണവാഹേ വസുദേവ ആഗതേ
സ്വയം വ്യവർയന്ത യഥാ തമോ രവേഃ ।
വവർഷ പർജന്യ ഉപാംശുഗർജിതഃ
ശേഷോഽൻവഗാദ് വാരി നിവാരയൻ ഫണൈഃ ॥ **49** ॥ 160

മഘോനി വർഷത്യസകൃദ് യമാനുജാ
ഗംഭീരതോയൗഘജവോർമിഫേനിലാ ।
ഭയാനകാവർതശതാകുലാ നദീ
മാർഗം ദദൗ സിന്ധുരിവ ശ്രിയഃ പതേഃ ॥ **50** ॥ 161

നന്ദവ്രജം ശൗരിരുപേത്യ തത്ര താൻ
ഗോപാൻ പ്രസുപ്താനുപലഭ്യ നിദ്രയാ ।
സുതം യശോദാശയനേ നിധായ ത -
ത്സുതാമുപാദായ പുനർഗൃഹാനഗാത് ॥ **51** ॥ 162

ദേവക്യാഃ ശയനേ ൻയസ്യ
വസുദേവോഽഥ ദാരികാം ।
പ്രതിമുച്യ പദോർലോഹ -
മാസ്തേ പൂർവവദാവൃതഃ ॥ **52** ॥ 163

യശോദാ നന്ദപത്നീ ച ജാതം പരമബുധ്യത ।
ന തൽലിംഗം പരിശ്രാന്താ നിദ്രയാപഗതസ്മൃതിഃ ॥ **53** ॥ 164

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ കൃഷ്ണജൻമനി തൃതീയോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുർഥോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ബഹിരന്തഃപുരദ്വാരഃ സർവാഃ പൂർവവദാവൃതാഃ।
തതോ ബാലധ്വനിം ശ്രുത്വാ ഗൃഹപാലാഃ സമുത്ഥിതാഃ ॥ **1** ॥ 165

തേ തു തൂർണമുപവ്രജ്യ ദേവക്യാ ഗർഭജൻമ തത്।
ആചഖ്യുർഭോജരാജായ യദുദ്വിഗ്നഃ പ്രതീക്ഷതേ ॥ **2** ॥ 166

സ തൽപാത് തൂർണമുത്ഥായ കാലോഽയമിതി വിഹ്വലഃ।
സൂതീഗൃഹമഗാത് തൂർണം പ്രസ്ഖലൻ മുക്തമൂർധജഃ ॥ **3** ॥ 167

തമാഹ ഭ്രാതരം ദേവീ കൃപണാ കരുണം സതീ।
സ്നുഷേയം തവ കൽയാണ സ്ത്രിയം മാ ഹന്തുമർഹസി ॥ **4** ॥ 168

ബഹവോ ഹിംസിതാ ഭ്രാതഃ ശിശവഃ പാവകോപമാഃ।
ത്വയാ ദൈവനിസൃഷ്ടേന പുത്രികൈകാ പ്രദീയതാം ॥ **5** ॥ 169

നൻവഹം തേ ഹ്യവരജാ ദീനാ ഹതസുതാ പ്രഭോ।
ദാതുമർഹസി മന്ദായാ അംഗേമാം ചരമാം പ്രജാം ॥ **6** ॥ 170

ശ്രീശുക ഉവാച
ഉപഗുഹ്യാത്മജാമേവം രുദത്യാ ദീനദീനവത്।
യാചിതസ്താം വിനിർഭർത്സ്യ ഹസ്താദാചിച്ഛിദേ ഖലഃ ॥ **7** ॥ 171

താം ഗൃഹീത്വാ ചരണയോർജാതമാത്രാം സ്വസുഃ സുതാം।
അപോഥയച്ഛിലാപൃഷ്ഠേ സ്വാർത്ഥോൻമൂലിതസൗഹൃദഃ ॥ **8** ॥ 172

സാ തദ്ധസ്താത് സമുത്പത്യ സദ്യോ ദേവ്യംബരം ഗതാ।
അദൃശ്യതാനുജാ വിഷ്ണോഃ സായുധാഷ്ടമഹാഭുജാ ॥ **9** ॥ 173

ദിവ്യസ്രഗംബരാലേപരത്നാഭരണഭൂഷിതാ।
ധനുഃശൂലേഷുചർമാസിശംഖചക്രഗദാധരാ ॥ **10** ॥ 174

സിദ്ധചാരണഗന്ധർവൈരപ്സരഃകിന്നരോരഗൈഃ।
ഉപാഹൃതോരുബലിഭിഃ സ്തൂയമാനേദമബ്രവീത് ॥ **11** ॥ 175

കിം മയാ ഹതയാ മന്ദ ജാതഃ ഖലു തവാന്തകൃത്।
യത്ര ക്വ വാ പൂർവശത്രുർമാ ഹിംസീഃ കൃപണാൻ വൃഥാ ॥ **12** ॥ 176

ഇതി പ്രഭാഷ്യ തം ദേവീ മായാ ഭഗവതീ ഭുവി।
ബഹുനാമനികേതേഷു ബഹുനാമാ ബഭൂവ ഹ ॥ **13** ॥ 177

തയാഭിഹിതമാകർണ്യ കംസഃ പരമവിസ്മിതഃ।
ദേവകീം വസുദേവം ച വിമുച്യ പ്രശ്രിതോഽബ്രവീത് ॥ **14** ॥ 178

അഹോ ഭഗിൻയഹോ ഭാമ മയാ വാം ബത പാപ്മനാ।
പുരുഷാദ ഇവാപത്യം ബഹവോ ഹിംസിതാഃ സുതാഃ ॥ **15** ॥ 179

സ ത്വഹം ത്യക്തകാരുൺയ -
സ്ത്യക്തജ്ഞാതിസുഹൃത് ഖലഃ।
കാൻ ലോകാൻ വൈ ഗമിഷ്യാമി
ബ്രഹ്മഹേവ മൃതഃ ശ്വസൻ ॥ **16** ॥ 180

ദൈവമപ്യനൃതം വക്തി ന മർത്യാ ഏവ കേവലം।
യദ്വിശ്രംഭാദഹം പാപഃ സ്വസുർനിഹതവാംഛിശൂൻ ॥ **17** ॥ 181

മാ ശോചതം മഹാഭാഗാവാത്മജാൻ സ്വകൃതംഭുജഃ।
ജന്തവോ ന സദൈകത്ര ദൈവാധീനാസ്തദാഽഽസതേ ॥ **18** ॥ 182

ഭുവി ഭൗമാനി ഭൂതാനി യഥാ യാന്ത്യപയാന്തി ച।
നായമാത്മാ തഥൈതേഷു വിപർയേതി യഥൈവ ഭൂഃ ॥ **19** ॥ 183

യഥാനേവംവിദോ ഭേദോ യത ആത്മവിപർയയഃ।
ദേഹയോഗവിയോഗൗ ച സംസൃതിർന നിവർതതേ ॥ **20** ॥ 184

തസ്മാദ് ഭദ്രേ സ്വതനയാൻ മയാ വ്യാപാദിതാനപി।
മാനുശോച യതഃ സർവഃ സ്വകൃതം വിന്ദതേഽവശഃ ॥ **21** ॥ 185

യാവദ്ധതോഽസ്മി ഹന്താസ്മീത്യാത്മാനം മൻയതേഽസ്വദൃക്।
താവത്തദഭിമാൻയജ്ഞോ ബാധ്യബാധകതാമിയാത് ॥ **22** ॥ 186

ക്ഷമധ്വം മമ ദൗരാത്മ്യം സാധവോ ദീനവത്സലാഃ।
ഇത്യുക്ത്വാശ്രുമുഖഃ പാദൗ ശ്യാലഃ സ്വസ്രോരഥാഗ്രഹീത് ॥ **23** ॥ 187

മോചയാമാസ നിഗഡാദ് വിശ്രബ്ധഃ കൻയകാഗിരാ।
ദേവകീം വസുദേവം ച ദർശയന്നാത്മസൗഹൃദം ॥ **24** ॥ 188

ഭ്രാതുഃ സമനുതപ്തസ്യ ക്ഷാന്ത്വാ രോഷം ച ദേവകീ।
വ്യസൃജദ് വസുദേവശ്ച പ്രഹസ്യ തമുവാച ഹ ॥ **25** ॥ 189

ഏവമേതൻമഹാഭാഗ യഥാ വദസി ദേഹിനാം।
അജ്ഞാനപ്രഭവാഹന്ധീഃ സ്വപരേതി ഭിദാ യതഃ ॥ **26** ॥ 190

ശോകഹർഷഭയദ്വേഷലോഭമോഹമദാൻവിതാഃ।
മിഥോ ഘ്നന്തം ന പശ്യന്തി ഭാവൈർഭാവം പൃഥഗ്ദൃശഃ ॥ **27** ॥ 191

ശ്രീശുക ഉവാച
കംസ ഏവം പ്രസന്നാഭ്യാം വിശുദ്ധം പ്രതിഭാഷിതഃ।
ദേവകീവസുദേവാഭ്യാമനുജ്ഞാതോഽവിശദ് ഗൃഹം ॥ **28** ॥ 192

തസ്യാം രാത്ര്യാം വ്യതീതായാം കംസ ആഹൂയ മന്ത്രിണഃ।
തേഭ്യ ആചഷ്ട തത് സർവം യദുക്തം യോഗനിദ്രയാ ॥ **29** ॥ 193

ആകർണ്യ ഭർതുർഗദിതം തമൂചുർദേവശത്രവഃ।
ദേവാൻ പ്രതി കൃതാമർഷാ ദൈതേയാ നാതികോവിദാഃ ॥ **30** ॥ 194

ഏവം ചേത്തർഹി ഭോജേന്ദ്ര പുരഗ്രാമവ്രജാദിഷു।
അനിർദശാൻ നിർദശാംശ്ച ഹനിഷ്യാമോഽദ്യ വൈ ശിശൂൻ ॥ **31** ॥ 195

കിമുദ്യമൈഃ കരിഷ്യന്തി ദേവാഃ സമരഭീരവഃ।
നിത്യമുദ്വിഗ്നമനസോ ജ്യാഘോഷൈർധനുഷസ്തവ ॥ **32** ॥ 196

അസ്യതസ്തേ ശരവ്രാതൈർഹന്യമാനാഃ സമന്തതഃ।
ജിജീവിഷവ ഉത്സൃജ്യ പലായനപരാ യയുഃ ॥ **33** ॥ 197

കേചിത് പ്രാഞ്ജലയോ ദീനാ ന്യസ്തശസ്ത്രാ ദിവൗകസഃ।
മുക്തകച്ഛശിഖാഃ കേചിദ് ഭീതാഃ സ്മ ഇതി വാദിനഃ ॥ **34** ॥ 198

ന ത്വം വിസ്മൃതശസ്ത്രാസ്ത്രാൻ വിരഥാൻ ഭയസംവൃതാൻ।
ഹംസ്യന്യാസക്തവിമുഖാൻ ഭഗ്നചാപാനയുധ്യതഃ ॥ **35** ॥ 199

കിം ക്ഷേമശൂരൈർവിബുധൈരസംയുഗവികത്ഥനൈഃ।
രഹോജുഷാ കിം ഹരിണാ ശംഭുനാ വാ വനൗകസാ।
കിമിന്ദ്രേണാൽപവീർയേണ ബ്രഹ്മണാ വാ തപസ്യതാ ॥ **36** ॥ 200

തഥാപി ദേവാഃ സാപത്ന്യാന്നോപേക്ഷ്യാ ഇതി മൻമഹേ।
തതസ്തൻമൂലഖനനേ നിയുങ്ക്ഷ്വാസ്മാനനുവ്രതാൻ ॥ **37** ॥ 201

യഥാഽഽമയോഽംഗേ സമുപേക്ഷിതോ നൃഭി -
ർന ശക്യതേ രൂഢപദശ്ചികിത്സിതും।
യഥേന്ദ്രിയഗ്രാമ ഉപേക്ഷിതസ്തഥാ
രിപുർമഹാൻ ബദ്ധബലോ ന ചാൽയതേ ॥ **38** ॥ 202

മൂലം ഹി വിഷ്ണുർദേവാനാം യത്ര ധർമഃ സനാതനഃ।
തസ്യ ച ബ്രഹ്മ ഗോവിപ്രാസ്തപോ യജ്ഞാഃ സദക്ഷിണാഃ ॥ **39** ॥ 203

തസ്മാത് സർവാത്മനാ രാജൻ
ബ്രാഹ്മണാൻ ബ്രഹ്മവാദിനഃ।
തപസ്വിനോ യജ്ഞശീലാൻ
ഗാശ്ച ഹൻമോ ഹവിർദുഘാഃ ॥ **40** ॥ 204

വിപ്രാ ഗാവശ്ച വേദാശ്ച തപഃ സത്യം ദമഃ ശമഃ।
ശ്രദ്ധാ ദയാ തിതിക്ഷാ ച ക്രതവശ്ച ഹരേസ്തനൂഃ ॥ **41** ॥ 205

സ ഹി സർവസുരാധ്യക്ഷോ ഹ്യസുരദ്വിഡ് ഗുഹാശയഃ।
തൻമൂലാ ദേവതാഃ സർവാഃ സേശ്വരാഃ സചതുർമുഖാഃ।
അയം വൈ തദ്വധോപായോ യദൃഷീണാം വിഹിംസനം ॥ **42** ॥ 206

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ദുർമന്ത്രിഭിഃ കംസഃ സഹ സമ്മന്തർയ ദുർമതിഃ।
ബ്രഹ്മഹിംസാം ഹിതം മേനേ കാലപാശാവൃതോഽസുരഃ ॥ **43** ॥ 207

സന്ദിശ്യ സാധുലോകസ്യ കദനേ കദനപ്രിയാൻ।
കാമരൂപധരാൻ ദിക്ഷു ദാനവാൻ ഗൃഹമാവിശത് ॥ **44** ॥ 208

തേ വൈ രജഃപ്രകൃതയസ്തമസാ മൂഢചേതസഃ।
സതാം വിദ്വേഷമാചേരുരാരാദാഗതമൃത്യവഃ ॥ **45** ॥ 209

ആയുഃ ശ്രിയം യശോ ധർമം ലോകാനാശിഷ ഏവ ച ।
ഹന്തി ശ്രേയാംസി സർവാണി പുംസോ മഹദതിക്രമഃ ॥ **46** ॥ 210

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ചതുർത്ഥോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
നന്ദസ്ത്വാത്മജ ഉത്പന്നേ ജാതാഹ്ലാദോ മഹാമനാഃ।
ആഹൂയ വിപ്രാൻ വേദജ്ഞാൻ സ്നാതഃ ശുചിരലങ്കൃതഃ ॥ **1** ॥ 211

വാചയിത്വാ സ്വസ്ത്യയനം ജാതകർമാത്മജസ്യ വൈ।
കാരയാമാസ വിധിവത് പിതൃദേവാർചനം തഥാ ॥ **2** ॥ 212

ധേനൂനാം നിയുതേ പ്രാദാദ് വിപ്രേഭ്യഃ സമലങ്കൃതേ।
തിലാദ്രീൻ സപ്ത രത്നൗഘശാതകൗംഭാംബരാവൃതാൻ ॥ **3** ॥ 213

കാലേന സ്നാനശൗചാഭ്യാം സംസ്കാരൈസ്തപസേജ്യയാ।
ശുധ്യന്തി ദാനൈഃ സന്തുഷ്ട്യാ ദ്രവ്യാണ്യാത്മാഽഽത്മവിദ്യയാ ॥ **4** ॥ 214

സൗമംഗല്യഗിരോ വിപ്രാഃ സൂതമാഗധവന്ദിനഃ।
ഗായകാശ്ച ജഗുർനേദുർഭേർയോ ദുന്ദുഭയോ മുഹുഃ ॥ **5** ॥ 215

വ്രജഃ സമ്മൃഷ്ടസംസിക്തദ്വാരാജിരഗൃഹാന്തരഃ।
ചിത്രധ്വജപതാകാസ്രക്ചൈലപല്ലവതോരണൈഃ ॥ **6** ॥ 216

ഗാവോ വൃഷാ വത്സതരാ ഹരിദ്രാതൈലരൂഷിതാഃ।
വിചിത്രധാതുബർഹസ്രഗ്വസ്ത്രകാഞ്ചനമാലിനഃ ॥ **7** ॥ 217

മഹാർഹവസ്ത്രാഭരണകഞ്ചുകോഷ്ണീഷഭൂഷിതാഃ।
ഗോപാഃ സമായയൂ രാജൻ നാനോപായനപാണയഃ ॥ **8** ॥ 218

ഗോപ്യശ്ചാകർണ്യ മുദിതാ യശോദായാഃ സുതോദ്ഭവം।
ആത്മാനം ഭൂഷയാഞ്ചക്രുർവസ്ത്രാകൽപാഞ്ജനാദിഭിഃ ॥ **9** ॥ 219

നവകുങ്കുമകിഞ്ജൽകമുഖപങ്കജഭൂതയഃ।
ബലിഭിസ്ത്വരിതം ജഗ്മുഃ പൃഥുശ്രോണ്യശ്ചലത്കുചാഃ ॥ **10** ॥ 220

ഗോപ്യഃ സുമൃഷ്ടമണികുണ്ഡലനിഷ്കകംഠ്യ -
ശ്ചിത്രാംബരാഃ പഥി ശിഖാച്യുതമാൽയവർഷാഃ।
നന്ദാലയം സവലയാ വ്രജതീർവിരേജു -
ർവ്യാലോലകുണ്ഡലപയോധരഹാരശോഭാഃ ॥ **11** ॥ 221

താ ആശിഷഃ പ്രയുഞ്ജാനാശ്ചിരം പാഹീതി ബാലകേ।
ഹരിദ്രാചൂർണതൈലാദ്ഭിഃ സിഞ്ചന്ത്യോ ജനമുജ്ജഗുഃ ॥ **12** ॥ 222

അവാദ്യന്ത വിചിത്രാണി വാദിത്രാണി മഹോത്സവേ।
കൃഷ്ണേ വിശ്വേശ്വരേഽനന്തേ നന്ദസ്യ വ്രജമാഗതേ ॥ **13** ॥ 223

ഗോപാഃ പരസ്പരം ഹൃഷ്ടാ ദധിക്ഷീരഘൃതാംബുഭിഃ।
ആസിഞ്ചന്തോ വിലിമ്പന്തോ നവനീതൈശ്ച ചിക്ഷിപുഃ ॥ **14** ॥ 224

നന്ദോ മഹാമനാസ്തേഭ്യോ വാസോഽലങ്കാരഗോധനം।
സൂതമാഗധവന്ദിഭ്യോ യേഽന്യേ വിദ്യോപജീവിനഃ ॥ **15** ॥ 225

തൈസ്തൈഃ കാമൈരദീനാത്മാ യഥോചിതമപൂജയത്।
വിഷ്ണോരാരാധനാർഥായ സ്വപുത്രസ്യോദയായ ച ॥ **16** ॥ 226

രോഹിണീ ച മഹാഭാഗാ നന്ദഗോപാഭിനന്ദിതാ।
വ്യചരദ് ദിവ്യവാസഃ സ്രക്കംഠാഭരണഭൂഷിതാ ॥ **17** ॥ 227

തത ആരഭ്യ നന്ദസ്യ വ്രജഃ സർവസമൃദ്ധിമാൻ।
ഹരേർനിവാസാത്മഗുണൈ രമാക്രീഡമഭൂന്നൃപ ॥ **18** ॥ 228

ഗോപാൻ ഗോകുലരക്ഷായാം നിരൂപ്യ മഥുരാം ഗതഃ।
നന്ദഃ കംസസ്യ വാർഷിക്യം കരം ദാതും കുരൂദ്വഹ ॥ **19** ॥ 229

വസുദേവ ഉപശ്രുത്യ ഭ്രാതരം നന്ദമാഗതം।
ജ്ഞാത്വാ ദത്തകരം രാജ്ഞേ യയൗ തദവമോചനം ॥ **20** ॥ 230

തം ദൃഷ്ട്വാ സഹസോത്ഥായ ദേഹഃ പ്രാണമിവാഗതം।
പ്രീതഃ പ്രിയതമം ദോർഭ്യാം സസ്വജേ പ്രേമവിഹ്വലഃ ॥ **21** ॥ 231

പൂജിതഃ സുഖമാസീനഃ പൃഷ്ട്വാനാമയമാദൃതഃ।
പ്രസക്തധീഃ സ്വാത്മജയോരിദമാഹ വിശാമ്പതേ ॥ **22** ॥ 232

ദിഷ്ട്യാ ഭ്രാതഃ പ്രവയസ ഇദാനീമപ്രജസ്യ തേ।
പ്രജാശായാ നിവൃത്തസ്യ പ്രജാ യത് സമപദ്യത ॥ **23** ॥ 233

ദിഷ്ട്യാ സംസാരചക്രേഽസ്മിൻ വർതമാനഃ പുനർഭവഃ।
ഉപലബ്ധോ ഭവാനദ്യ ദുർലഭം പ്രിയദർശനം ॥ **24** ॥ 234

നൈകത്ര പ്രിയസംവാസഃ സുഹൃദാം ചിത്രകർമണാം।
ഓഘേന വ്യൂഹ്യമാനാനാം പ്ലവാനാം സ്രോതസോ യഥാ ॥ **25** ॥ 235

കച്ചിത് പശവ്യം നിരുജം ഭൂർയംബുതൃണവീരുധം।
ബൃഹദ്വനം തദധുനാ യത്രാസ്സേ ത്വം സുഹൃദ്വൃതഃ ॥ **26** ॥ 236

ഭ്രാതർമമ സുതഃ കച്ചിൻമാത്രാ സഹ ഭവദ്വ്രജേ।
താതം ഭവന്തം മൻവാനോ ഭവദ്ഭ്യാമുപലാലിതഃ ॥ **27** ॥ 237

പുംസസ്ത്രിവർഗോ വിഹിതഃ സുഹൃദോ ഹ്യനുഭാവിതഃ।
ന തേഷു ക്ലിശ്യമാനേഷു ത്രിവർഗോഽർഥായ കൽപതേ ॥ **28** ॥ 238

നന്ദ ഉവാച
അഹോ തേ ദേവകീ പുത്രാഃ കംസേന ബഹവോ ഹതാഃ।
ഏകാവശിഷ്ടാവരജാ കൻയാ സാപി ദിവം ഗതാ ॥ **29** ॥ 239

നൂനം ഹ്യദൃഷ്ടനിഷ്ഠോഽയമദൃഷ്ടപരമോ ജനഃ।
അദൃഷ്ടമാത്മനസ്തത്ത്വം യോ വേദ ന സ മുഹ്യതി ॥ **30** ॥ 240

വസുദേവ ഉവാച
കരോ വൈ വാർഷികോ ദത്തോ
രാജ്ഞേ ദൃഷ്ടാ വയം ച വഃ।
നേഹ സ്ഥേയം ബഹുതിഥം
സന്ത്യുത്പാതാശ്ച ഗോകുലേ ॥ **31** ॥ 241

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി നന്ദാദയോ ഗോപാഃ
പ്രോക്താസ്തേ ശൗരിണാ യയുഃ।
അനോഭിരനഡുദ്യുക്തൈ -
സ്തമനുജ്ഞാപ്യ ഗോകുലം ॥ **32** ॥ 242

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ നന്ദവസുദേവസംഗമോ നാമ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
നന്ദഃ പഥി വചഃ ശൗരേർന മൃഷേതി വിചിന്തയൻ।
ഹരിം ജഗാമ ശരണമുത്പാതാഗമശങ്കിതഃ ॥ **1** ॥ 243

കംസേന പ്രഹിതാ ഘോരാ പൂതനാ ബാലഘാതിനീ।
ശിശൂംശ്ചചാര നിഘ്നന്തീ പുരഗ്രാമവ്രജാദിഷു ॥ **2** ॥ 244

ന യത്ര ശ്രവണാദീനി രക്ഷോഘ്നാനി സ്വകർമസു।
കുർവന്തി സാത്വതാം ഭർതുർയാതുധാന്യശ്ച തത്ര ഹി ॥ **3** ॥ 245

സാ ഖേചരീയേകദോപേത്യ പൂതനാ നന്ദഗോകുലം।
യോഷിത്വാ മായയാഽഽത്മാനം പ്രാവിശത് കാമചാരിണീ ॥ **4** ॥ 246

താം കേശബന്ധവ്യതിഷക്തമല്ലികാം
ബൃഹന്നിതംബസ്തനകൃച്ഛ്രമധ്യമാം।
സുവാസസം കമ്പിതകർണഭൂഷണ -
ത്വിഷോല്ലസത്കുന്തലമണ്ഡിതാനനാം ॥ **5** ॥ 247

വൽഗുസ്മിതാപാംഗവിസർഗവീക്ഷിതൈ -
ർമനോ ഹരന്തീം വനിതാം വ്രജൗകസാം।
അമംസതാംഭോജകരേണ രൂപിണീം
ഗോപ്യഃ ശ്രിയം ദ്രഷ്ടുമിവാഗതാം പതിം ॥ **6** ॥ 248

ബാലഗ്രഹസ്തത്ര വിചിൻവതീ ശിശൂൻ
യദൃച്ഛയാ നന്ദഗൃഹേഽസദന്തകം।
ബാലം പ്രതിച്ഛന്നനിജോരുതേജസം
ദദർശ തൽപേഽഗ്നിമിവാഹിതം ഭസി ॥ **7** ॥ 249

വിബുധ്യ താം ബാലകമാരികാഗ്രഹം
ചരാചരാത്മാഽഽസ നിമീലിതേക്ഷണഃ।
അനന്തമാരോപയദങ്കമന്തകം
യഥോരഗം സുപ്തമബുദ്ധിരജ്ജുധീഃ ॥ **8** ॥ 250

താം തീക്ഷ്ണചിത്താമതിവാമചേഷ്ടിതാം
വീക്ഷ്യാന്തരാ കോശപരിച്ഛദാസിവത്।
വരസ്ത്രിയം തത്പ്രഭയാ ച ധർഷിതേ
നിരീക്ഷമാണേ ജനനീ ഹ്യതിഷ്ഠതാം ॥ **9** ॥ 251

തസ്മിൻ സ്തനം ദുർജരവീർയമുൽബണം
ഘോരാങ്കമാദായ ശിശോർദദാവഥ।
ഗാഢം കരാഭ്യാം ഭഗവാൻ പ്രപീഡ്യ തത്
പ്രാണൈഃ സമം രോഷസമൻവിതോഽപിബത് ॥ **10** ॥ 252

സാ മുഞ്ച മുഞ്ചാലമിതി പ്രഭാഷിണീ
നിഷ്പീഡ്യമാനാഖിലജീവമർമണി।
വിവൃത്യ നേത്രേ ചരണൗ ഭുജൗ മുഹുഃ
പ്രസ്വിന്നഗാത്രാ ക്ഷിപതീ രുരോദ ഹ ॥ **11** ॥ 253

തസ്യാഃ സ്വനേനാതിഗഭീരരംഹസാ
സാദ്രിർമഹീ ദ്യൗശ്ച ചചാല സഗ്രഹാ।
രസാ ദിശശ്ച പ്രതിനേദിരേ ജനാഃ
പേതുഃ ക്ഷിതൗ വജ്രനിപാതശങ്കയാ ॥ **12** ॥ 254

നിശാചരീത്ഥം വ്യഥിതസ്തനാ വ്യസു -
ർവ്യാദായ കേശാംശ്ചരണൗ ഭുജാവപി।
പ്രസാർയ ഗോഷ്ഠേ നിജരൂപമാസ്ഥിതാ
വജ്രാഹതോ വൃത്ര ഇവാപതന്നൃപ ॥ **13** ॥ 255

പതമാനോഽപി തദ്ദേഹസ്ത്രിഗവ്യൂത്യന്തരദ്രുമാൻ।
ചൂർണയാമാസ രാജേന്ദ്ര മഹദാസീത്തദദ്ഭുതം ॥ **14** ॥ 256

ഈഷാമാത്രോഗ്രദംഷ്ട്രാസ്യം ഗിരികന്ദരനാസികം।
ഗണ്ഡശൈലസ്തനം രൗദ്രം പ്രകീർണാരുണമൂർധജം ॥ **15** ॥ 257

അന്ധകൂപഗഭീരാക്ഷം പുലിനാരോഹഭീഷണം।
ബദ്ധസേതുഭുജോർവംഘ്രി ശൂന്യതോയഹ്രദോദരം ॥ **16** ॥ 258

സന്ത്രസുഃ സ്മ തദ് വീക്ഷ്യ ഗോപാ ഗോപ്യഃ കലേവരം।
പൂർവം തു തന്നിഃസ്വനിതഭിന്നഹൃത്കർണമസ്തകാഃ ॥ **17** ॥ 259

ബാലം ച തസ്യാ ഉരസി ക്രീഡന്തമകുതോഭയം।
ഗോപ്യസ്തൂർണം സമഭ്യേത്യ ജഗൃഹുർജാതസംഭ്രമാഃ ॥ **18** ॥ 260

യശോദാരോഹിണീഭ്യാം താഃ സമം ബാലസ്യ സർവതഃ।
രക്ഷാം വിദധിരേ സമ്യഗ്ഗോപുച്ഛഭ്രമണാദിഭിഃ ॥ **19** ॥ 261

ഗോമൂത്രേണ സ്നാപയിത്വാ പുനർഗോരജസാർഭകം।
രക്ഷാം ചക്രുശ്ച ശകൃതാ ദ്വാദശാംഗേഷു നാമഭിഃ ॥ **20** ॥ 262

ഗോപ്യഃ സംസ്പൃഷ്ടസലിലാ അംഗേഷു കരയോഃ പൃഥക്।
ൻയസ്യാത്മൻയഥ ബാലസ്യ ബീജൻയാസമകുർവത ॥ **21** ॥ 263

അവ്യാദജോഽംഘ്രി മണിമാംസ്തവ ജാൻവഥോരൂ
യജ്ഞോഽച്യുതഃ കടിതടം ജഠരം ഹയാസ്യഃ।

ഹൃത് കേശവസ്ത്വദുര ഈശ ഇനസ്തു കംഠം
വിഷ്ണുർഭുജം മുഖമുരുക്രമ ഈശ്വരഃ കം ॥ **22** ॥ 264

ചക്ര്യഗ്രതഃ സഹഗദോ ഹരിരസ്തു പശ്ചാത്
ത്വത്പാർശ്വയോർധനുരസീ മധുഹാജനശ്ച ।
കോണേഷു ശംഖ ഉരുഗായ ഉപർയുപേന്ദ്ര -
സ്താർക്ഷ്യഃ ക്ഷിതൗ ഹലധരഃ പുരുഷഃ സമന്താത് ॥ **23** ॥ 265

ഇന്ദ്രിയാണി ഹൃഷീകേശഃ പ്രാണാൻ നാരായണോഽവതു ।
ശ്വേതദ്വീപപതിശ്ചിത്തം മനോ യോഗേശ്വരോഽവതു ॥ **24** ॥ 266

പൃശ്നിഗർഭസ്തു തേ ബുദ്ധിമാത്മാനം ഭഗവാൻ പരഃ ।
ക്രീഡന്തം പാതു ഗോവിന്ദഃ ശയാനം പാതു മാധവഃ ॥ **25** ॥ 267

വ്രജന്തമവ്യാദ് വൈകുംഠ ആസീനം ത്വാം ശ്രിയഃ പതിഃ ।
ഭുഞ്ജാനം യജ്ഞഭുക് പാതു സർവഗ്രഹഭയങ്കരഃ ॥ **26** ॥ 268

ഡാകിൻയോ യാതുധാൻയശ്ച
കൂഷ്മാണ്ഡാ യേഽർഭകഗ്രഹാഃ ।
ഭൂതപ്രേതപിശാചാശ്ച
യക്ഷരക്ഷോവിനായകാഃ ॥ **27** ॥ 269

കോടരാ രേവതീ ജ്യേഷ്ഠാ പൂതനാ മാതൃകാദയഃ ।
ഉൻമാദാ യേ ഹ്യപസ്മാരാ ദേഹപ്രാണേന്ദ്രിയദ്രുഹഃ ॥ **28** ॥ 270

സ്വപ്നദൃഷ്ടാ മഹോത്പാതാ വൃദ്ധബാലഗ്രഹാശ്ച യേ ।
സർവേ നശ്യന്തു തേ വിഷ്ണോർനാമഗ്രഹണഭീരവഃ ॥ **29** ॥ 271

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി പ്രണയബദ്ധാഭിർഗോപീഭിഃ കൃതരക്ഷണം ।
പായയിത്വാ സ്തനം മാതാ സന്ന്യവേശയദാത്മജം ॥ **30** ॥ 272

താവന്നന്ദാദയോ ഗോപാ മഥുരായാ വ്രജം ഗതാഃ।
വിലോക്യ പൂതനാദേഹം ബഭൂവുരതിവിസ്മിതാഃ ॥ **31** ॥ 273

നൂനം ബതർഷിഃ സഞ്ജാതോ യോഗേശോ വാ സമാസ സഃ।
സ ഏവ ദൃഷ്ടോ ഹ്യുത്പാതോ യദാഹാനകദുന്ദുഭിഃ ॥ **32** ॥ 274

കലേവരം പരശുഭിശ്ഛിത്ത്വാ തത്തേ വ്രജൗകസഃ।
ദൂരേ ക്ഷിപ്ത്വാവയവശോ ൻയദഹൻ കാഷ്ഠധിഷ്ഠിതം ॥ **33** ॥ 275

ദഹ്യമാനസ്യ ദേഹസ്യ ധൂമശ്ചാഗുരുസൗരഭഃ।
ഉത്ഥിതഃ കൃഷ്ണനിർഭുക്തസപദ്യാഹതപാപ്മനഃ ॥ **34** ॥ 276

പൂതനാ ലോകബാലഘ്നീ രാക്ഷസീ രുധിരാശനാ।
ജിഘാംസയാപി ഹരയേ സ്തനം ദത്ത്വാഽഽപ സദ്ഗതിം ॥ **35** ॥ 277

കിം പുനഃ ശ്രദ്ധയാ ഭക്ത്യാ കൃഷ്ണായ പരമാത്മനേ।
യച്ഛൻ പ്രിയതമം കിം നു രക്തൗസ്തൻമാതരോ യഥാ ॥ **36** ॥ 278

പദ്ഭ്യാം ഭക്തഹൃദിസ്ഥാഭ്യാം വന്ദ്യാഭ്യാം ലോകവന്ദിതൈഃ।
അംഗം യസ്യാഃ സമാക്രമ്യ ഭഗവാനപിബത് സ്തനം ॥ **37** ॥ 279

യാതുധാൻയപി സാ സ്വർഗമവാപ ജനനീഗതിം।
കൃഷ്ണഭുക്തസ്തനക്ഷീരാഃ കിമു ഗാവോ നു മാതരഃ ॥ **38** ॥ 280

പയാംസി യാസാമപിബത് പുത്രസ്നേഹസ്നുതാൻയലം।
ഭഗവാൻ ദേവകീപുത്രഃ കൈവൽയാദ്യഖിലപ്രദഃ ॥ **39** ॥ 281

താസാമവിരതം കൃഷ്ണേ കുർവതീനാം സുതേക്ഷണം।
ന പുനഃ കൽപതേ രാജൻ സംസാരോഽജ്ഞാനസംഭവഃ ॥ **40** ॥ 282

കടധൂമസ്യ സൗരഭ്യമവഘ്രായ വ്രജൗകസഃ।
കിമിദം കുത ഏവേതി വദന്തോ വ്രജമായയുഃ ॥ **41** ॥ 283

തേ തത്ര വർണിതം ഗോപൈഃ പൂതനാഗമനാദികം।
ശ്രുത്വാ തന്നിധനം സ്വസ്തി ശിശോശ്ചാസൻ സുവിസ്മിതാഃ ॥ **42** ॥ 284

നന്ദഃ സ്വപുത്രമാദായ പ്രേത്യാഗതമുദാരധീഃ।
മൂർധൻയുപാഘ്രായ പരമാം മുദം ലേഭേ കുരൂദ്വഹ ॥ **43** ॥ 285

യ ഏതത് പൂതനാമോക്ഷം കൃഷ്ണസ്യാർഭകമദ്ഭുതം।
ശൃണുയാച്ഛ്രദ്ധയാ മർത്യോ ഗോവിന്ദേ ലഭതേ രതിം ॥ **44** ॥ 286

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ഷഷ്ഠോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച
യേന യേനാവതാരേണ ഭഗവാൻ ഹരിരീശ്വരഃ।
കരോതി കർണരമ്യാണി മനോജ്ഞാനി ച നഃ പ്രഭോ ॥ **1** ॥ 287

യച്ഛ്രുണ്വതോഽപൈത്യരതിർവിതൃഷ്ണാ
സത്ത്വം ച ശുദ്ധ്യത്യചിരേണ പുംസഃ।
ഭക്തിർഹരൗ തത്പുരുഷേ ച സഖ്യം
തദേവ ഹാരം വദ മന്യസേ ചേത് ॥ **2** ॥ 288

അഥാന്യദപി കൃഷ്ണസ്യ തോകാചരിതമദ്ഭുതം।
മാനുഷം ലോകമാസാദ്യ തജ്ജാതിമനുരുന്ധതഃ ॥ **3** ॥ 289

ശ്രീശുക ഉവാച
കദാചിദൗത്ഥാനികകൗതുകാപ്ലവേ
ജന്മർക്ഷയോഗേ സമവേതയോഷിതാം।
വാദിത്രഗീതദ്വിജമന്ത്രവാചകൈ -
ശ്ചകാര സൂനോരഭിഷേചനം സതീ ॥ **4** ॥ 290

നന്ദസ്യ പത്നീ കൃതമജ്ജനാദികം
വിപ്രൈഃ കൃതസ്വസ്ത്യയനം സുപൂജിതൈഃ।

അന്നാദ്യവാസഃസ്രഗഭീഷ്ടധേനുഭിഃ
സഞ്ജാതനിദ്രാക്ഷമശീശയച്ഛനൈഃ ॥ **5** ॥ 291

ഔത്ഥാനികൗത്സുക്യമനാ മനസ്വിനീ
സമാഗതാൻ പൂജയതീ വ്രജൗകസഃ।
നൈവാശൃണോദ് വൈ രുദിതം സുതസ്യ സാ
രുദൻ സ്തനാർഥീ ചരണാവുദക്ഷിപത് ॥ **6** ॥ 292

അധഃ ശയാനസ്യ ശിശോരനോഽൽപക -
പ്രവാലമൃദ്വംഘ്രിഹതം വ്യവർതത।
വിധ്വസ്തനാനാരസകുപ്യഭാജനം
വ്യത്യസ്തചക്രാക്ഷവിഭിന്നകൂബരം ॥ **7** ॥ 293

ദൃഷ്ട്വാ യശോദാപ്രമുഖാ വ്രജസ്ത്രിയ
ഔത്ഥാനികേ കർമണി യാഃ സമാഗതാഃ।
നന്ദാദയശ്ചാദ്ഭുതദർശനാകുലാഃ
കഥം സ്വയം വൈ ശകടം വിപർയഗാത് ॥ **8** ॥ 294

ഊചുരവ്യവസിതമതീൻ ഗോപാൻ ഗോപീശ്ച ബാലകാഃ।
രുദതാനേന പാദേന ക്ഷിപ്തമേതന്ന സംശയഃ ॥ **9** ॥ 295

ന തേ ശ്രദ്ദധിരേ ഗോപാ ബാലഭാഷിതമിത്യുത।
അപ്രമേയം ബലം തസ്യ ബാലകസ്യ ന തേ വിദുഃ ॥ **10** ॥ 296

രുദന്തം സുതമാദായ യശോദാ ഗ്രഹശങ്കിതാ।
കൃതസ്വസ്ത്യയനം വിപ്രൈഃ സൂക്തൈഃ സ്തനമപായയത് ॥ **11** ॥ 297

പൂർവവത് സ്ഥാപിതം ഗോപൈർബലിഭിഃ സപരിച്ഛദം।
വിപ്രാ ഹുത്വാർചയാഞ്ചക്രുർദധ്യക്ഷതകുശാംബുഭിഃ ॥ **12** ॥ 298

യേഽസൂയാനൃതദംഭേർഷ്യാഹിംസാമാനവിവർജിതാഃ।
ന തേഷാം സത്യശീലാനാമാശിഷോ വിഫലാഃ കൃതാഃ ॥ **13** ॥ 299

ഇതി ബാലകമാദായ സാമർഗ്യജുരുപാകൃതൈഃ।
ജലൈഃ പവിത്രൗഷധിഭിരഭിഷിച്യ ദ്വിജോത്തമൈഃ ॥ **14** ॥ 300

വാചയിത്വാ സ്വസ്ത്യയനം നന്ദഗോപഃ സമാഹിതഃ।
ഹുത്വാ ചാഗ്നിം ദ്വിജാതിഭ്യഃ പ്രാദാദന്നം മഹാഗുണം ॥ **15** ॥ 301

ഗാവഃ സർവഗുണോപേതാ വാസഃസ്രഗ്ഭുക്മമാലിനീഃ।
ആത്മജാഭ്യുദയാർഥായ പ്രാദാത്തേ ചാൻവയുഞ്ജത ॥ **16** ॥ 302

വിപ്രാ മന്ത്രവിദോ യുക്താ -
സ്തൈരേയാഃ പ്രോക്താസ്തഥാഽഽശിഷഃ।
താ നിഷ്ഫലാ ഭവിഷ്യന്തി
ന കദാചിദപി സ്ഫുടം ॥ **17** ॥ 303

ഏകദാഽഽരോഹമാരൂഢം ലാലയന്തീ സുതം സതീ।
ഗരിമാണം ശിശോർവോഢും ന സേഹേ ഗിരികൂടവത് ॥ **18** ॥ 304

ഭൂമൗ നിധായ തം ഗോപീ വിസ്മിതാ ഭാരപീഡിതാ।
മഹാപുരുഷമാദധ്യൗ ജഗതാമാസ കർമസു ॥ **19** ॥ 305

ദൈത്യോ നാമ്നാ തൃണാവർതഃ കംസഭൃത്യഃ പ്രണോദിതഃ।
ചക്രവാതസ്വരൂപേണ ജഹാരാസീനമർഭകം ॥ **20** ॥ 306

ഗോകുലം സർവമാവൃണ്വൻ
മുഷ്ണംശ്ചക്ഷൂംഷി രേണുഭിഃ।
ഈരയൻ സുമഹാഘോര -
ശബ്ദേന പ്രദിശോ ദിശഃ ॥ **21** ॥ 307

മുഹൂർതമഭവദ് ഗോഷ്ഠം രജസാ തമസാഽഽവൃതം।
സുതം യശോദാ നാപശ്യത്തസ്മിൻ ൻയസ്തവതീ യതഃ ॥ **22** ॥ 308

നാപശ്യത് കശ്ചനാത്മാനം പരം ചാപി വിമോഹിതഃ।
തൃണാവർതനിസൃഷ്ടാഭിഃ ശർകരാഭിരുപദ്രുതഃ ॥ **23** ॥ 309

ഇതി ഖരപവനചക്രപാംസുവർഷേ
സുതപദവീമബലാവിലക്ഷ്യ മാതാ।
അതികരുണമനുസ്മരന്ത്യശോചദ്
ഭുവി പതിതാ മൃതവത്സകാ യഥാ ഗൗഃ ॥ **24** ॥ 310

രുദിതമനുനിശമ്യ തത്ര ഗോപ്യോ
ഭൃശമനുതപ്തധിയോഽശ്രുപൂർണമുഖ്യഃ।
രുരുദുരനുപലഭ്യ നന്ദസൂനും
പവന ഉപാരതപാംസുവർഷവേഗേ ॥ **25** ॥ 311

തൃണാവർതഃ ശാന്തരയോ വാത്യാരൂപധരോ ഹരൻ।
കൃഷ്ണം നഭോഗതോ ഗന്തും നാശക്നോദ് ഭൂരിഭാരഭൃത് ॥ **26** ॥ 312

തമശ്മാനം മൻയമാന ആത്മനോ ഗുരുമത്തയാ।
ഗലേ ഗൃഹീത ഉത്രസ്ഷ്ടും നാശക്നോദദ്ഭുതാർഭകം ॥ **27** ॥ 313

ഗലഗ്രഹണനിശ്ചേഷ്ടോ ദൈത്യോ നിർഗതലോചനഃ।
അവ്യക്തരാവോ ൻയപതത് സഹബാലോ വ്യസുർവ്രജേ ॥ **28** ॥ 314

തമന്തരിക്ഷാത് പതിതം ശിലായാം
വിശീർണസർവാവയവം കരാലം।
പുരം യഥാ രുദ്രശരേണ വിദ്ധം
സ്ത്രിയോ രുദത്യോ ദദൃശുഃ സമേതാഃ ॥ **29** ॥ 315

പ്രാദായ മാത്രേ പ്രതിഹൃത്യ വിസ്മിതാഃ
കൃഷ്ണം ച തസ്യോരസി ലംബമാനം।
തം സ്വസ്തിമന്തം പുരുഷാദനീതം
വിഹായസാ മൃത്യുമുഖാത് പ്രമുക്തം।
ഗോപ്യശ്ച ഗോപാഃ കില നന്ദമുഖ്യാ
ലബ്ധ്വാ പുനഃ പ്രാപുരതീവ മോദം ॥ **30** ॥ 316

അഹോ ബതാത്യദ്ഭുതമേഷ രക്ഷസാ
ബാലോ നിവൃത്തിം ഗമിതോഽഭ്യഗാത് പുനഃ।
ഹിംസ്രഃ സ്വപാപേന വിഹിംസിതഃ ഖലഃ
സാധുഃ സമത്വേന ഭയാദ് വിമുച്യതേ ॥ **31** ॥ 317

കിം നസ്തപശ്ചീർണമധോക്ഷജാർചനം
പൂർതേഷ്ടദത്തമുത ഭൂതസൗഹൃദം।
യത്സമ്പരേതഃ പുനരേവ ബാലകോ
ദിഷ്ട്യാ സ്വബന്ധൂൻ പ്രണയന്നുപസ്ഥിതഃ ॥ **32** ॥ 318

ദൃഷ്ട്വാദ്ഭുതാനി ബഹുശോ നന്ദഗോപോ ബൃഹദ്വനേ।
വസുദേവവചോ ഭൂയോ മാനയാമാസ വിസ്മിതഃ ॥ **33** ॥ 319

ഏകദാർഭകമാദായ സ്വാങ്കമാരോപ്യ ഭാമിനീ।
പ്രസ്നുതം പായയാമാസ സ്തനം സ്നേഹപരിപ്ലുതാ ॥ **34** ॥ 320

പീതപ്രായസ്യ ജനനീ സാ തസ്യ രുചിരസ്മിതം।
മുഖം ലാലയതീ രാജഞ്ജൃംഭതോ ദദൃശേ ഇദം ॥ **35** ॥ 321

ഖം രോദസീ ജ്യോതിരനീകമാശാഃ
സൂർയേന്ദുവഹ്നിശ്വസനാംബുധീംശ്ച।
ദ്വീപാൻ നഗാംസ്തദ്ദുഹിതൃർവനാനി
ഭൂതാനി യാനി സ്ഥിരജംഗമാനി ॥ **36** ॥ 322

സാ വീക്ഷ്യ വിശ്വം സഹസാ രാജൻ സഞ്ജാതവേപഥുഃ।
സമ്മീൽയ മൃഗശാവാക്ഷീ നേത്രേ ആസീത് സുവിസ്മിതാ ॥ **37** ॥ 323

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ തൃണാവർതമോക്ഷോ നാമ സപ്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഗർഗഃ പുരോഹിതോ രാജൻ യദൂനാം സുമഹാതപാഃ।
വ്രജം ജഗാമ നന്ദസ്യ വസുദേവപ്രചോദിതഃ ॥ **1** ॥ 324

തം ദൃഷ്ട്വാ പരമപ്രീതഃ പ്രത്യുത്ഥായ കൃതാഞ്ജലിഃ।
ആനർചാധോക്ഷജധിയാ പ്രണിപാതപുരഃസരം ॥ **2** ॥ 325

സൂപവിഷ്ടം കൃതാതിഥ്യം ഗിരാ സൂനൃതയാ മുനിം।
നന്ദയിത്വാബ്രവീദ് ബ്രഹ്മൻ പൂർണസ്യ കരവാമ കിം ॥ **3** ॥ 326

മഹദ്വിചലനം നൃണാം ഗൃഹിണാം ദീനചേതസാം।
നിഃശ്രേയസായ ഭഗവൻ കൽപതേ നാന്യഥാ ക്വചിത് ॥ **4** ॥ 327

ജ്യോതിഷാമയനം സാക്ഷാദ് യത്തജ്ജ്ഞാനമതീന്ദ്രിയം।
പ്രണീതം ഭവതാ യേന പുമാൻ വേദ പരാവരം ॥ **5** ॥ 328

ത്വം ഹി ബ്രഹ്മവിദാം ശ്രേഷ്ഠഃ
സംസ്കാരാൻ കർതുമർഹസി।
ബാലയോരനയോർന്നൃണാം
ജൻമനാ ബ്രാഹ്മണോ ഗുരുഃ ॥ **6** ॥ 329

ഗർഗ ഉവാച
യദൂനാമഹമാചാർയഃ ഖ്യാതശ്ച ഭുവി സർവതഃ।
സുതം മയാ സംസ്കൃതം തേ മൻയതേ ദേവകീസുതം ॥ **7** ॥ 330

കംസഃ പാപമതിഃ സഖ്യം തവ ചാനകദുന്ദുഭേഃ।
ദേവക്യാ അഷ്ടമോ ഗർഭോ ന സ്ത്രീ ഭവിതുമർഹതി ॥ **8** ॥ 331

ഇതി സഞ്ചിന്തയംശ്രുത്വാ ദേവക്യാ ദാരികാവചഃ।
അപി ഹന്താഽഽഗതാശങ്കസ്തർഹി തന്നോഽനയോ ഭവേത് ॥ **9** ॥ 332

നന്ദ ഉവാച
അലക്ഷിതോഽസ്മിൻ രഹസി മാമകൈരപി ഗോവ്രജേ।
കുരു ദ്വിജാതിസംസ്കാരം സ്വസ്തിവാചനപൂർവകം ॥ **10** ॥ 333

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം സമ്പ്രാർഥിതോ വിപ്രഃ സ്വചികീർഷിതമേവ തത്।
ചകാര നാമകരണം ഗൂഢോ രഹസി ബാലയോഃ ॥ **11** ॥ 334

ഗർഗ ഉവാച
അയം ഹി രോഹിണീപുത്രോ രമയൻ സുഹൃദോ ഗുണൈഃ।
ആഖ്യാസ്യതേ രാമ ഇതി ബലാധിക്യാദ് ബലം വിദുഃ।
യദൂനാമപൃഥഗ്ഭാവാത് സങ്കർഷണമുശന്ത്യുത ॥ **12** ॥ 335

ആസൻ വർണാസ്ത്രയോ ഹ്യസ്യ
ഗൃഹ്ണതോഽനുയുഗം തനൂഃ।
ശുക്ലോ രക്തസ്തഥാ പീത
ഇദാനീം കൃഷ്ണതാം ഗതഃ ॥ **13** ॥ 336

പ്രാഗയം വസുദേവസ്യ ക്വചിജ്ജാതസ്തവാത്മജഃ।
വാസുദേവ ഇതി ശ്രീമാനഭിജ്ഞാഃ സമ്പ്രചക്ഷതേ ॥ **14** ॥ 337

ബഹൂനി സന്തി നാമാനി രൂപാണി ച സുതസ്യ തേ।
ഗുണകർമാനുരൂപാണി താന്‍യഹം വേദ നോ ജനാഃ ॥ **15** ॥ 338

ഏഷ വഃ ശ്രേയ ആധാസ്യദ് ഗോപഗോകുലനന്ദനഃ।
അനേന സർവദുർഗാണി യൂയമഞ്ജസ്തരിഷ്യഥ ॥ **16** ॥ 339

പുരാനേന വ്രജപതേ സാധവോ ദസ്യുപീഡിതാഃ।
അരാജകേ രക്ഷ്യമാണാ ജിഗ്യുർദസ്യൂൻ സമേധിതാഃ ॥ **17** ॥ 340

യ ഏതസ്മിൻ മഹാഭാഗാഃ പ്രീതിം കുർവന്തി മാനവാഃ।
നാരയോഽഭിഭവന്ത്യേതാൻ വിഷ്ണുപക്ഷാനിവാസുരാഃ ॥ **18** ॥ 341

തസ്മാന്നന്ദാത്മജോഽയം തേ നാരായണസമോ ഗുണൈഃ।
ശ്രിയാ കീർത്യാനുഭാവേന ഗോപായസ്വ സമാഹിതഃ ॥ **19** ॥ 342

ഇത്യാത്മാനം സമാദിശ്യ ഗർഗേ ച സ്വഗൃഹം ഗതേ।
നന്ദഃ പ്രമുദിതോ മേനേ ആത്മാനം പൂർണമാശിഷാം ॥ **20** ॥ 343

കാലേന വ്രജതാൽപേന ഗോകുലേ രാമകേശവൗ।
ജാനുഭ്യാം സഹ പാണിഭ്യാം രിംഗമാണൗ വിജഹ്രതുഃ ॥ **21** ॥ 344

താവംഘ്രിയുഗ്മമനുകൃഷ്യ സരീസൃപന്തൗ
ഘോഷപ്രഘോഷരുചിരം വ്രജകർദമേഷു।
തന്നാദഹൃഷ്ടമനസാവനുസൃത്യ ലോകം
മുഗ്ധപ്രഭീതവദുപേയതുരന്തി മാത്രോഃ ॥ **22** ॥ 345

തൻമാതരൗ നിജസുതൗ ഘൃണയാ സ്നുവന്ത്യൗ
പങ്കാംഗരാഗരുചിരാവുപഗുഹ്യ ദോർഭ്യാം।
ദത്ത്വാ സ്തനം പ്രപിബതോഃ സ്മ മുഖം നിരീക്ഷ്യ
മുഗ്ധസ്മിതാൽപദശനം യയതുഃ പ്രമോദം ॥ **23** ॥ 346

യർഹ്യംഗനാദർശനീയകുമാരലീലാ -
വന്തർവ്രജേ തദബലാഃ പ്രഗൃഹീതപുഷ്പ്പൈഃ।
വത്സൈരിതസ്തത ഉഭാവനുകൃഷ്യമാണൗ
പ്രേക്ഷന്ത്യ ഉജ്ജിതഗൃഹാ ജഹൃഷുർഹസന്ത്യഃ ॥ **24** ॥ 347

ശൃംഗ്യഗ്നിദംഷ്ടർയസിജലദ്വിജകണ്ടകേഭ്യഃ
ക്രീഡാപരാവതിചലൗ സ്വസുതൗ നിഷേദ്ധും।
ഗൃഹ്യാണി കർതുമപി യത്ര ന തജ്ജനൻയൗ
ശേകാത ആപതുരലം മനസോഽനവസ്ഥാം ॥ **25** ॥ 348

കാലേനാൽപേന രാജർഷേ രാമഃ കൃഷ്ണശ്ച ഗോകുലേ।
അഘൃഷ്ടജാനുഭിഃ പദ്ഭിർവിചക്രമതുരഞ്ജസാ ॥ **26** ॥ 349

തതസ്തു ഭഗവാൻ കൃഷ്ണോ വയസ്യൈർവ്രജബാലകൈഃ।
സഹരാമോ വ്രജസ്ത്രീണാം ചിക്രീഡേ ജനയൻ മുദം ॥ **27** ॥ 350

കൃഷ്ണസ്യ ഗോപ്യോ രുചിരം വീക്ഷ്യ കൗമാരചാപലം।
ശൃൺവത്യാഃ കില തൻമാതുരിതി ഹോചുഃ സമാഗതാഃ ॥ **28** ॥ 351

വത്സാൻ മുഞ്ചൻ ക്വചിദസമയേ
ക്രോശസഞ്ജാതഹാസഃ
സ്തേയം സ്വാദ്വത്ത്യഥ ദധി പയഃ
കൽപിതൈഃ സ്തേയയോഗൈഃ।
മർകാൻ ഭോക്ഷ്യൻ വിഭജതി സ ചേ -
ന്നാത്തി ഭാണ്ഡം ഭിനത്തി
ദ്രവ്യാലാഭേ സ ഗൃഹകുപിതോ
യാത്യുപക്രോശ്യ തോകാൻ ॥ **29** ॥ 352

ഹസ്താഗ്രാഹ്യേ രചയതി വിധിം പീഠകോലൂഖലാദ്യൈഃ
ഛിദ്രം ഹ്യന്തർനിഹിതവയുനഃ ശിക്യഭാണ്ഡേഷു തദ്വിത്।

ധ്വാന്താഗാരേ ധൃതമണിഗണം സ്വാംഗമർഥപ്രദീപം
കാലേ ഗോപ്യോ യർഹി ഗൃഹകൃത്യേഷു
സുവ്യഗ്രചിത്താഃ ॥ **30** ॥ 353

ഏവം ധാർഷ്ട്യാൻയുശതി കുരുതേ
മേഹനാദീനി വാസ്തൗ
സ്തേയോപായൈർവിരചിതകൃതിഃ
സുപ്രതീകോ യഥാഽഽസ്തേ ।
ഇത്ഥം സ്ത്രീഭിഃ സഭയനയന -
ശ്രീമുഖാലോകിനീഭിഃ
വ്യാഖ്യാതാർഥാ പ്രഹസിതമുഖീ
ന ഹ്യുപാലബ്ധുമൈച്ഛത് ॥ **31** ॥ 354

ഏകദാ ക്രീഡമാനാസ്തേ രാമാദ്യാ ഗോപദാരകാഃ ।
കൃഷ്ണോ മൃദം ഭക്ഷിതവാനിതി മാത്രേ ൻയവേദയൻ ॥ **32** ॥ 355

സാ ഗൃഹീത്വാ കരേ കൃഷ്ണമുപാലഭ്യ ഹിതൈഷിണീ ।
യശോദാ ഭയസംഭ്രാന്തപ്രേക്ഷണാക്ഷമഭാഷത ॥ **33** ॥ 356

കസ്മാൻമൃദമദാന്താത്മൻ ഭവാൻ ഭക്ഷിതവാൻ രഹഃ ।
വദന്തി താവകാ ഹ്യേതേ കുമാരാസ്തേഽഗ്രജോഽപ്യയം ॥ **34** ॥ 357

ശ്രീകൃഷ്ണ ഉവാച
നാഹം ഭക്ഷിതവാനംബ സർവേ മിഥ്യാഭിശംസിനഃ ।
യദി സത്യഗിരസ്തർഹി സമക്ഷം പശ്യ മേ മുഖം ॥ **35** ॥ 358

യദ്യേവം തർഹി വ്യാദേഹീത്യുക്തഃ സ ഭഗവാൻ ഹരിഃ ।
വ്യാദത്താവ്യാഹതൈശ്വർയഃ ക്രീഡാമനുജബാലകഃ ॥ **36** ॥ 359

സാ തത്ര ദദൃശേ വിശ്വം ജഗത് സ്ഥാസ്നു ച ഖം ദിശഃ।
സാദ്രിദ്വീപാബ്ധിഭൂഗോലം സവായ്വഗ്നീന്ദുതാരകം ॥ **37** ॥ 360

ജ്യോതിശ്ചക്രം ജലം തേജോ നഭസ്വാൻ വിയദേവ ച।
വൈകാരികാണീന്ദ്രിയാണി മനോ മാത്രാ ഗുണാസ്ത്രയഃ ॥ **38** ॥ 361

ഏതദ് വിചിത്രം സഹ ജീവകാല -
സ്വഭാവകർമാശയലിംഗഭേദം।
സൂനോസ്തനൗ വീക്ഷ്യ വിദാരിതാസ്യേ
വ്രജം സഹാത്മാനമവാപ ശങ്കാം ॥ **39** ॥ 362

കിം സ്വപ്ന ഏതദുത ദേവമായാ
കിം വാ മദീയോ ബത ബുദ്ധിമോഹഃ।
അഥോ അമുഷ്യൈവ മമാർഭകസ്യ
യഃ കശ്ചനൗത്പത്തിക ആത്മയോഗഃ ॥ **40** ॥ 363

അഥോ യഥാവന്ന വിതർകഗോചരം
ചേതോമനഃകർമവചോഭിരഞ്ജസാ।
യദാശ്രയം യേന യതഃ പ്രതീയതേ
സുദുർവിഭാവ്യം പ്രണതാസ്മി തത്പദം ॥ **41** ॥ 364

അഹം മമാസൗ പതിരേഷ മേ സുതോ
വ്രജേശ്വരസ്യാഖിലവിത്തപാ സതീ।
ഗോപ്യശ്ച ഗോപാഃ സഹഗോധനാശ്ച മേ
യൻമായയേത്ഥം കുമതിഃ സ മേ ഗതിഃ ॥ **42** ॥ 365

ഇത്ഥം വിദിതതത്ത്വായാം ഗോപികായാം സ ഈശ്വരഃ।
വൈഷ്ണവീം വ്യതനോൻമായാം പുത്രസ്നേഹമയീം വിഭുഃ ॥ **43** ॥ 366

സദ്യോനഷ്ടസ്മൃതിർഗോപീ സാഽഽരോപ്യാരോഹമാത്മജം।
പ്രവൃദ്ധസ്നേഹകലിലഹൃദയാഽഽസീദ് യഥാ പുരാ ॥ **44** ॥ 367

ത്രയ്യാ ചോപനിഷദ്ഭിശ്ച സാംഖ്യയോഗൈശ്ച സാത്വതൈഃ।
ഉപഗീയമാനമാഹാത്മ്യം ഹരിം സാമന്യതാത്മജം ॥ **45** ॥ 368

രാജോവാച
നന്ദഃ കിമകരോദ് ബ്രഹ്മൻ ശ്രേയ ഏവം മഹോദയം।
യശോദാ ച മഹാഭാഗാ പപൗ യസ്യാഃ സ്തനം ഹരിഃ ॥ **46** ॥ 369

പിതരൗ നാൻവവിന്ദേതാം കൃഷ്ണോദാരാർഭകേഹിതം।
ഗായന്ത്യദ്യാപി കവയോ യൽലോകശമലാപഹം ॥ **47** ॥ 370

ശ്രീശുക ഉവാച
ദ്രോണോ വസൂനാം പ്രവരോ ധരയാ സഹ ഭാർയയാ।
കരിഷ്യമാണ ആദേശാൻ ബ്രഹ്മണസ്തമുവാച ഹ ॥ **48** ॥ 371

ജാതയോർനൗ മഹാദേവേ ഭുവി വിശ്വേശ്വരേ ഹരൗ।
ഭക്തിഃ സ്യാത് പരമാ ലോകേ യയാഞ്ജോ ദുർഗതിം തരേത് ॥ **49** ॥ 372

അസ്ത്വിത്യുക്തഃ സ ഭഗവാൻ വ്രജേ ദ്രോണോ മഹായശാഃ।
ജജ്ഞേ നന്ദ ഇതി ഖ്യാതോ യശോദാ സാ ധരാഭവത് ॥ **50** ॥ 373

തതോ ഭക്തിർഭഗവതി പുത്രീഭൂതേ ജനാർദനേ।
ദമ്പത്യോർനിതരാമാസീദ് ഗോപഗോപീഷു ഭാരത ॥ **51** ॥ 374

കൃഷ്ണോ ബ്രഹ്മണ ആദേശം സത്യം കർതും വ്രജേ വിഭുഃ।
സഹരാമോ വസംശ്ചക്രേ തേഷാം പ്രീതിം സ്വലീലയാ ॥ **52** ॥ 375

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ വിശ്വരൂപദർശനേ അഷ്ടമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ നവമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകദാ ഗൃഹദാസീഷു യശോദാ നന്ദഗേഹിനീ ।
കർമാന്തരനിയുക്താസു നിർമമന്ഥ സ്വയം ദധി ॥ **1** ॥ 376

യാനി യാനീഹ ഗീതാനി തദ്ബാലചരിതാനി ച ।
ദധിനിർമന്ഥനേ കാലേ സ്മരന്തീ താന്യഗായത ॥ **2** ॥ 377

ക്ഷൗമം വാസഃ പൃഥുകടിതടേ ബിഭ്രതീ സൂത്രനദ്ധം
പുത്രസ്നേഹസ്നുതകുചയുഗം ജാതകമ്പം ച സുഭ്രൂഃ ।
രജ്ജ്വാകർഷശ്രമഭുജചലത്കങ്കണൗ കുണ്ഡലേ ച
സ്വിന്നം വക്ത്രം കബരവിഗലന്മാലതീ നിർമമന്ഥ ॥ **3** ॥ 378

താം സ്തന്യകാമ ആസാദ്യ മഥ്നന്തീം ജനനീം ഹരിഃ ।
ഗൃഹീത്വാ ദധിമന്ഥാനം ന്യഷേധത് പ്രീതിമാവഹൻ ॥ **4** ॥ 379

തമങ്കമാരൂഢമപായയത് സ്തനം
സ്നേഹസ്നുതം സസ്മിതമീക്ഷതീ മുഖം ।
അതൃപ്തമുത്സൃജ്യ ജവേന സാ യയാ -
വുത്സിച്യമാനേ പയസി ത്വധിശ്രിതേ ॥ **5** ॥ 380

സഞ്ജാതകോപഃ സ്ഫുരിതാരുണാധരം
സന്ദശ്യ ദദ്ഭിർദധിമന്ഥഭാജനം ।

ഭിത്ത്വാ മൃഷാശ്രുർദൃഷദശ്മനാ രഹോ
ജഘാസ ഹൈയംഗവമന്തരം ഗതഃ ॥ **6** ॥ 381

ഉത്താർയ ഗോപീ സുശൃതം പയഃ പുനഃ
പ്രവിശ്യ സന്ദൃശ്യ ച ദധ്യമത്രകം ।
ഭഗ്നം വിലോക്യ സ്വസുതസ്യ കർമ ത -
ജ്ജഹാസ തം ചാപി ന തത്ര പശ്യതീ ॥ **7** ॥ 382

ഉലൂഖലാംഘ്രേരുപരി വ്യവസ്ഥിതം
മർകായ കാമം ദദതം ശിചി സ്ഥിതം ।
ഹൈയംഗവം ചൗർയവിശങ്കിതേക്ഷണം
നിരീക്ഷ്യ പശ്ചാത് സുതമാഗമച്ഛനൈഃ ॥ **8** ॥ 383

താമാത്തയഷ്ടിം പ്രസമീക്ഷ്യ സത്വര -
സ്തതോഽവരുഹ്യാപസസാര ഭീതവത് ।
ഗോപ്യൻവധാവന്ന യമാപ യോഗിനാം
ക്ഷമം പ്രവേഷ്ടും തപസേരിതം മനഃ ॥ **9** ॥ 384

അൻവഞ്ചമാനാ ജനനീ ബൃഹച്ചല -
ച്ഛ്രോണീഭരാക്രാന്തഗതിഃ സുമധ്യമാ ।
ജവേന വിസ്രംസിതകേശബന്ധന -
ച്യുതപ്രസൂനാനുഗതിഃ പരാമൃശത് ॥ **10** ॥ 385

കൃതാഗസം തം പ്രരുദന്തമക്ഷിണീ
കർഷന്തമഞ്ജൻമഷിണീ സ്വപാണിനാ ।
ഉദ്വീക്ഷമാണം ഭയവിഹ്വലേക്ഷണം
ഹസ്തേ ഗൃഹീത്വാ ഭിഷയന്ത്യവാഗുരത് ॥ **11** ॥ 386

ത്യക്ത്വാ യഷ്ടിം സുതം ഭീതം വിജ്ഞായാർഭകവത്സലാ ।
ഇയേഷ കില തം ബദ്ധും ദാമ്നാതദ്വീർയകോവിദാ ॥ **12** ॥ 387

ന ചാന്തർന ബഹിർയസ്യ ന പൂർവം നാപി ചാപരം।
പൂർവാപരം ബഹിശ്ചാന്തർജഗതോ യോ ജഗച്ച യഃ ॥ **13** ॥ 388

തം മത്വാഽഽത്മജമവ്യക്തം മർത്യലിംഗമധോക്ഷജം।
ഗോപികോലൂഖലേ ദാമ്നാ ബബന്ധ പ്രാകൃതം യഥാ ॥ **14** ॥ 389

തദ് ദാമ ബധ്യമാനസ്യ സ്വാർഭകസ്യ കൃതാഗസഃ।
ദ്ര്യംഗുലോനമഭൂത്തേന സന്ദധേഽൻയച്ച ഗോപികാ ॥ **15** ॥ 390

യദാഽഽസീത്തദപി ൻയൂനം തേനാൻയദപി സന്ദധേ।
തദപി ദ്ര്യംഗുലം ൻയൂനം യദ് യദാദത്ത ബന്ധനം ॥ **16** ॥ 391

ഏവം സ്വഗേഹദാമാനി യശോദാ സന്ദധത്യപി।
ഗോപീനാം സുസ്മയന്തീനാം സ്മയന്തീ വിസ്മിതാഭവത് ॥ **17** ॥ 392

സ്വമാതുഃ സ്വിന്നഗാത്രായാ
വിസ്രസ്തകബരസ്രജഃ।
ദൃഷ്ട്വാ പരിശ്രമം കൃഷ്ണഃ
കൃപയാഽഽസീത് സ്വബന്ധനേ ॥ **18** ॥ 393

ഏവം സന്ദർശിതാ ഹ്യംഗ ഹരിണാ ഭൃത്യവശ്യതാ।
സ്വവശേനാപി കൃഷ്ണേന യസ്യേദം സേശ്വരം വശേ ॥ **19** ॥ 394

നേമം വിരിഞ്ചോ ന ഭവോ ന ശ്രീരപ്യംഗസംശ്രയാ।
പ്രസാദം ലേഭിരേ ഗോപീ യത്തത് പ്രാപ വിമുക്തിദാത് ॥ **20** ॥ 395

നായം സുഖാപോ ഭഗവാൻ ദേഹിനാം ഗോപികാസുതഃ।
ജ്ഞാനിനാം ചാത്മഭൂതാനാം യഥാ ഭക്തിമതാമിഹ ॥ **21** ॥ 396

കൃഷ്ണസ്തു ഗൃഹകൃത്യേഷു വ്യഗ്രായാം മാതരി പ്രഭുഃ।
അദ്രാക്ഷീദർജുനൗ പൂർവം ഗുഹ്യകൗ ധനദാത്മജൗ ॥ **22** ॥ 397

പുരാ നാരദശാപേന വൃക്ഷതാം പ്രാപിതൗ മദാത്।
നലകൂബരമണിഗ്രീവാവിതി ഖ്യാതൗ ശ്രിയാൻവിതൗ ॥ **23** ॥ 398

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ഗോപീപ്രസാദോ നാമ നവമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

കഥ്യതാം ഭഗവന്നേതത്തയോഃ ശാപസ്യ കാരണം ।
യത്തദ് വിഗർഹിതം കർമ യേന വാ ദേവർഷേസ്തമഃ ॥ **1** ॥ 399

ശ്രീശുക ഉവാച

രുദ്രസ്യാനുചരൗ ഭൂത്വാ സുദൃപ്തൗ ധനദാത്മജൗ ।
കൈലാസോപവനേ രമ്യേ മന്ദാകിന്യാം മദോത്കടൗ ॥ **2** ॥ 400

വാരുണീം മദിരാം പീത്വാ മദാഘൂർണിതലോചനൗ ।
സ്ത്രീജനൈരനുഗായദ്ഭിശ്ചരതുഃ പുഷ്പിതേ വനേ ॥ **3** ॥ 401

അന്തഃ പ്രവിശ്യ ഗംഗായാമംഭോജവനരാജിനി ।
ചിക്രീഡതുർയുവതിഭിർഗജാവിവ കരേണുഭിഃ ॥ **4** ॥ 402

യദൃച്ഛയാ ച ദേവർഷിർഭഗവാംസ്തത്ര കൗരവ ।
അപശ്യന്നാരദോ ദേവൗ ക്ഷീബാണൗ സമബുധ്യത ॥ **5** ॥ 403

തം ദൃഷ്ട്വാ വ്രീഡിതാ ദേവ്യോ വിവസ്ത്രാഃ ശാപശങ്കിതാഃ ।
വാസാംസി പർയധുഃ ശീഘ്രം വിവസ്ത്രൗ നൈവ ഗുഹ്യകൗ ॥ **6** ॥ 404

തൗ ദൃഷ്ട്വാ മദിരാമത്തൗ ശ്രീമദാന്ധൗ സുരാത്മജൗ ।
തയോരനുഗ്രഹാർഥായ ശാപം ദാസ്യന്നിദം ജഗൗ ॥ **7** ॥ 405

നാരദ ഉവാച
ന ഹ്യൻയോ ജുഷതോ ജോഷ്യാൻ
ബുദ്ധിഭ്രംശോ രജോഗുണഃ।
ശ്രീമദാദാഭിജാത്യാദി -
ർയത്ര സ്ത്രീ ദ്യൂതമാസവഃ ॥ **8** ॥ 406

ഹൻയന്തേ പശവോ യത്ര നിർദയൈരജിതാത്മഭിഃ।
മൻയമാനൈരിമം ദേഹമജരാമൃത്യു നശ്വരം ॥ **9** ॥ 407

ദേവസംജ്ഞിതമപ്യന്തേ കൃമിവിഡ്ഭസ്മസംജ്ഞിതം।
ഭൂതധ്രുക് തത്കൃതേ സ്വാർഥം കിം വേദ നിരയോ യതഃ ॥ **10** ॥ 408

ദേഹഃ കിമന്നദാതുഃ സ്വം നിഷേക്തുർമാതുരേവ ച।
മാതുഃ പിതുർവാ ബലിനഃ ക്രേതുരഗ്നേഃ ശുനോഽപി വാ ॥ **11** ॥ 409

ഏവം സാധാരണം ദേഹമവ്യക്തപ്രഭവാപ്യയം।
കോ വിദ്വാനാത്മസാത് കൃത്വാ ഹന്തി ജന്തൂനൃതേഽസതഃ ॥ **12** ॥ 410

അസതഃ ശ്രീമദാന്ധസ്യ ദാരിദ്ര്യം പരമഞ്ജനം।
ആത്മൗപമ്യേന ഭൂതാനി ദരിദ്രഃ പരമീക്ഷതേ ॥ **13** ॥ 411

യഥാ കണ്ടകവിദ്ധാംഗോ ജന്തോർനേച്ഛതി താം വ്യഥാം।
ജീവസാമ്യം ഗതോ ലിംഗൈർന തഥാവിദ്ധകണ്ടകഃ ॥ **14** ॥ 412

ദരിദ്രോ നിരഹംസ്തംഭോ മുക്തഃ സർവമദൈരിഹ।
കൃച്ഛ്രം യദൃച്ഛയാഽഽപ്നോതി തദ്ധി തസ്യ പരം തപഃ ॥ **15** ॥ 413

നിത്യം ക്ഷുത്ക്ഷാമദേഹസ്യ ദരിദ്രസ്യാന്നകാങ്ക്ഷിണഃ।
ഇന്ദ്രിയാൺയനുശുഷ്യന്തി ഹിംസാപി വിനിവർതതേ ॥ **16** ॥ 414

ദരിദ്രസ്യൈവ യുജ്യന്തേ സാധവഃ സമദർശിനഃ।
സദ്ഭിഃ ക്ഷിണോതി തം തർഷം തത ആരാദ് വിശുദ്ധ്യതി ॥ **17** ॥ 415

സാധൂനാം സമചിത്താനാം മുകുന്ദചരണൈഷിണാം।
ഉപേക്ഷ്യൈഃ കിം ധനസ്തംഭൈരസദ്ഭിരസദാശ്രയൈഃ ॥ **18** ॥ 416

തദഹം മത്തയോർമാധ്വ്യാ വാരുണ്യാ ശ്രീമദാന്ധയോഃ।
തമോമദം ഹരിഷ്യാമി സ്ത്രൈണയോരജിതാത്മനോഃ ॥ **19** ॥ 417

യദിമൗ ലോകപാലസ്യ പുത്രൗ ഭൂത്വാ തമഃപ്ലുതൗ।
ന വിവാസസമാത്മാനം വിജാനീതഃ സുദുർമദൗ ॥ **20** ॥ 418

അതോഽർഹതഃ സ്ഥാവരതാം സ്യാതാം നൈവം യഥാ പുനഃ।
സ്മൃതിഃ സ്യാന്മത്പ്രസാദേന തത്രാപി മദനുഗ്രഹാത് ॥ **21** ॥ 419

വാസുദേവസ്യ സാന്നിധ്യം ലബ്ധ്വാ ദിവ്യശരച്ഛതേ।
വൃത്തേ സ്വർലോകതാം ഭൂയോ ലബ്ധഭക്തീ ഭവിഷ്യതഃ ॥ **22** ॥ 420

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവമുക്ത്വാ സ ദേവർഷിർഗതോ നാരായണാശ്രമം।
നലകൂബരമണിഗ്രീവാവാസതുർയമലാർജുനൗ ॥ **23** ॥ 421

ഋഷേർഭാഗവതമുഖ്യസ്യ സത്യം കർതും വചോ ഹരിഃ।
ജഗാമ ശനകൈസ്തത്ര യത്രാസ്താം യമലാർജുനൗ ॥ **24** ॥ 422

ദേവർഷിർമേ പ്രിയതമോ യദിമൗ ധനദാത്മജൗ।
തത്തഥാ സാധയിഷ്യാമി യദ് ഗീതം തൻമഹാത്മനാ ॥ **25** ॥ 423

ഇത്യന്തരേണാർജുനയോഃ കൃഷ്ണസ്തു യമയോർയയൗ।
ആത്മനിർവേശമാത്രേണ തിർയഗ്ഗതമുലൂഖലം ॥ **26** ॥ 424

ബാലേന നിഷ്കർഷയതാൻവഗുലൂഖലം തദ്
ദാമോദരേണ തരസോത്കലിതാംഘ്രിബന്ധൗ ।
നിഷ്പേതതുഃ പരമവിക്രമിതാതിവേപ -
സ്കന്ധപ്രവാലവിടപൗ കൃതചണ്ഡശബ്ദൗ ॥ **27** ॥ 425

തത്ര ശ്രിയാ പരമയാ കകുഭഃ സ്ഫുരന്തൗ
സിദ്ധാവുപേത്യ കുജയോരിവ ജാതവേദാഃ ।
കൃഷ്ണം പ്രണമ്യ ശിരസാഖിലലോകനാഥം
ബദ്ധാഞ്ജലീ വിരജസാവിദമൂചതുഃ സ്മ ॥ **28** ॥ 426

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹായോഗിംസ്ത്വമാദ്യഃ പുരുഷഃ പരഃ ।
വ്യക്താവ്യക്തമിദം വിശ്വം രൂപം തേ ബ്രാഹ്മണാ വിദുഃ ॥ **29** ॥ 427

ത്വമേകഃ സർവഭൂതാനാം ദേഹാസ്വാത്മേന്ദ്രിയേശ്വരഃ ।
ത്വമേവ കാലോ ഭഗവാൻ വിഷ്ണുരവ്യയ ഈശ്വരഃ ॥ **30** ॥ 428

ത്വം മഹാൻ പ്രകൃതിഃ സൂക്ഷ്മാ രജഃസത്ത്വതമോമയീ ।
ത്വമേവ പുരുഷോഽധ്യക്ഷഃ സർവക്ഷേത്രവികാരവിത് ॥ **31** ॥ 429

ഗൃഹ്യമാണൈസ്ത്വമഗ്രാഹ്യോ
വികാരൈഃ പ്രാകൃതൈർഗുണൈഃ ।
കോ ൻവിഹാർഹതി വിജ്ഞാതും
പ്രാക്സിദ്ധം ഗുണസംവൃതഃ ॥ **32** ॥ 430

തസ്മൈ തുഭ്യം ഭഗവതേ വാസുദേവായ വേധസേ ।
ആത്മദ്യോതഗുണൈശ്ഛന്നമഹിമ്നേ ബ്രഹ്മണേ നമഃ ॥ **33** ॥ 431

യസ്യാവതാരാ ജ്ഞായന്തേ
ശരീരേഷ്വശരീരിണഃ ।

തൈസ്തൈരതുൽയാതിശയൈ -
ർവീർയൈർദേഹിഷ്വസംഗതൈഃ ॥ **34** ॥ 432

സ ഭവാൻ സർവലോകസ്യ ഭവായ വിഭവായ ച ।
അവതീർണോഽശഭാഗേന സാമ്പ്രതം പതിരാശിഷാം ॥ **35** ॥ 433

നമഃ പരമകൽയാണ നമഃ പരമമംഗല ।
വാസുദേവായ ശാന്തായ യദൂനാം പതയേ നമഃ ॥ **36** ॥ 434

അനുജാനീഹി നൗ ഭൂമംസ്തവാനുചരകിങ്കരൗ ।
ദർശനം നൗ ഭഗവത ഋഷേരാസീദനുഗ്രഹാത് ॥ **37** ॥ 435

വാണീ ഗുണാനുകഥനേ ശ്രവണൗ കഥായാം
ഹസ്തൗ ച കർമസു മനസ്തവ പാദയോർനഃ ।
സ്മൃത്യാം ശിരസ്തവ നിവാസജഗത്പ്രണാമേ
ദൃഷ്ടിഃ സതാം ദർശനേഽസ്തു ഭവത്തനൂനാം ॥ **38** ॥ 436

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്ഥം സങ്കീർതിതസ്താഭ്യാം ഭഗവാൻ ഗോകുലേശ്വരഃ ।
ദാമ്നാ ചോലൂഖലേ ബദ്ധഃ പ്രഹസന്നാഹ ഗുഹ്യകൗ ॥ **39** ॥ 437

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ജ്ഞാതം മമ പുരൈവൈതദൃഷിണാ കരുണാത്മനാ ।
യച്ഛ്രീമദാന്ധയോർവാഗ്ഭിർവിഭ്രംശോഽനുഗ്രഹഃ കൃതഃ ॥ **40** ॥ 438

സാധൂനാം സമചിത്താനാം
സുതരാം മത്കൃതാത്മനാം ।
ദർശനാന്നോ ഭവേദ് ബന്ധഃ
പുംസോഽക്ഷ്ണോഃ സവിതുർയഥാ ॥ **41** ॥ 439

തദ് ഗച്ഛതം മത്പരമൗ നലകൂബര സാദനം।
സഞ്ജാതോ മയി ഭാവോ വാമീപ്സിതഃ പരമോഽഭവഃ ॥ **42** ॥ 440

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുക്തൗ തൗ പരിക്രമ്യ പ്രണമ്യ ച പുനഃ പുനഃ।
ബദ്ധോലൂഖലമാമന്തര്യ ജഗ്മതുർദിശമുത്തരാം ॥ **43** ॥ 441

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ നാരദശാപോ നാമ ദശമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഗോപാ നന്ദാദയഃ ശ്രുത്വാ ദ്രുമയോഃ പതതോ രവം।
തത്രാജഗ്മുഃ കുരുശ്രേഷ്ഠ നിർഘാതഭയശങ്കിതാഃ ॥ **1** ॥ 442

ഭൂമ്യാം നിപതിതൗ തത്ര ദദൃശുർയമലാർജുനൗ।
ബഭ്രമുസ്തദവിജ്ഞായ ലക്ഷ്യം പതനകാരണം ॥ **2** ॥ 443

ഉലൂഖലം വികർഷന്തം ദാമ്നാ ബദ്ധം ച ബാലകം।
കസ്യേദം കുത ആശ്ചർയമുത്പാത ഇതി കാതരാഃ ॥ **3** ॥ 444

ബാലാ ഊചുരനേനേതി തിർയഗ്ഗതമുലൂഖലം।
വികർഷതാ മധ്യഗേന പുരുഷാവപ്യചക്ഷ്മഹി ॥ **4** ॥ 445

ന തേ തദുക്തം ജഗൃഹുർന ഘടേതേതി തസ്യ തത്।
ബാലസ്യോത്പാടനം തർവോഃ കേചിത് സന്ദിഗ്ധചേതസഃ ॥ **5** ॥ 446

ഉലൂഖലം വികർഷന്തം ദാമ്നാ ബദ്ധം സ്വമാത്മജം।
വിലോക്യ നന്ദഃ പ്രഹസദ്വദനോ വിമുമോച ഹ ॥ **6** ॥ 447

ഗോപീഭിഃ സ്തോഭിതോഽനൃത്യദ് ഭഗവാൻ ബാലവത് ക്വചിത്।
ഉദ്ഗായതി ക്വചിൻമുഗ്ധസ്തദ്വശോ ദാരുയന്ത്രവത് ॥ **7** ॥ 448

ബിഭർതി ക്വചിദാജ്ഞപ്തഃ പീഠകോൻമാനപാദുകം।
ബാഹുക്ഷേപം ച കുരുതേ സ്വാനാം ച പ്രീതിമാവഹൻ ॥ **8** ॥ 449

ദർശയംസ്തദ്വിദാം ലോക ആത്മനോ ഭൃത്യവശ്യതാം।
വ്രജസ്യോവാഹ വൈ ഹർഷം ഭഗവാൻ ബാലചേഷ്ടിതൈഃ ॥ **9** ॥ 450

ക്രീണീഹി ഭോഃ ഫലാനീതി ശ്രുത്വാ സത്വരമച്യുതഃ।
ഫലാർഥീ ധാന്യമാദായ യയൗ സർവഫലപ്രദഃ ॥ **10** ॥ 451

ഫലവിക്രയിണീ തസ്യ ച്യുതധാന്യം കരദ്വയം।
ഫലൈരപൂരയദ് രത്നൈഃ ഫലഭാണ്ഡമപൂരി ച ॥ **11** ॥ 452

സരിത്തീരഗതം കൃഷ്ണം ഭഗ്നാർജുനമഥാഹ്വയത്।
രാമം ച രോഹിണീ ദേവീ ക്രീഡന്തം ബാലകൈർഭൃശം ॥ **12** ॥ 453

നോപേയാതാം യദാഽഽഹൂതൗ ക്രീഡാസംഗേന പുത്രകൗ।
യശോദാം പ്രേഷയാമാസ രോഹിണീ പുത്രവത്സലാം ॥ **13** ॥ 454

ക്രീഡന്തം സാ സുതം ബാലൈരതിവേലം സഹാഗ്രജം।
യശോദാജോഹവീത് കൃഷ്ണം പുത്രസ്നേഹസ്നുതസ്തനീ ॥ **14** ॥ 455

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണാരവിന്ദാക്ഷ
താത ഏഹി സ്തനം പിബ।
അലം വിഹാരൈഃ ക്ഷുത്ക്ഷാന്തഃ
ക്രീഡാശ്രാന്തോഽസി പുത്രക ॥ **15** ॥ 456

ഹേ രാമാഗച്ഛ താതാശു സാനുജഃ കുലനന്ദന।
പ്രാതരേവ കൃതാഹാരസ്തദ് ഭവാൻ ഭോക്തുമർഹതി ॥ **16** ॥ 457

പ്രതീക്ഷതേ ത്വാം ദാശാർഹ ഭോക്ഷ്യമാണോ വ്രജാധിപഃ।
ഏഹ്യാവയോഃ പ്രിയം ധേഹി സ്വഗൃഹാൻ യാത ബാലകാഃ ॥ **17** ॥ 458

ധൂലിധൂസരിതാംഗസ്ത്വം പുത്ര മജ്ജനമാവഹ ।
ജൻമർക്ഷമദ്യ ഭവതോ വിപ്രേഭ്യോ ദേഹി ഗാഃ ശുചിഃ ॥ **18** ॥ 459

പശ്യ പശ്യ വയസ്യാംസ്തേ മാതൃമൃഷ്ടാൻ സ്വലങ്കൃതാൻ ।
ത്വം ച സ്നാതഃ കൃതാഹാരോ വിഹരസ്വ സ്വലങ്കൃതഃ ॥ **19** ॥ 460

ഇത്ഥം യശോദാ തമശേഷശേഖരം
മത്വാ സുതം സ്നേഹനിബദ്ധധീർനൃപ ।
ഹസ്തേ ഗൃഹീത്വാ സഹരാമമച്യുതം
നീത്വാ സ്വവാടം കൃതവത്യഥോദയം ॥ **20** ॥ 461

ഗോപവൃദ്ധാ മഹോത്പാതാനനുഭൂയ ബൃഹദ്വനേ ।
നന്ദാദയഃ സമാഗമ്യ വ്രജകാർയമമന്ത്രയൻ ॥ **21** ॥ 462

തത്രോപനന്ദനാമാഽഽഹ ഗോപോ ജ്ഞാനവയോഽധികഃ ।
ദേശകാലാർഥതത്ത്വജ്ഞഃ പ്രിയകൃദ് രാമകൃഷ്ണയോഃ ॥ **22** ॥ 463

ഉത്ഥാതവ്യമിതോഽസ്മാഭിർഗോകുലസ്യ ഹിതൈഷിഭിഃ ।
ആയാന്ത്യത്ര മഹോത്പാതാ ബാലാനാം നാശഹേതവഃ ॥ **23** ॥ 464

മുക്തഃ കഥഞ്ചിദ് രാക്ഷസ്യാ
ബാലഘ്ന്യാ ബാലകോ ഹ്യസൗ ।
ഹരേരനുഗ്രഹാന്നൂന -
മനശ്ചോപരി നാപതത് ॥ **24** ॥ 465

ചക്രവാതേന നീതോഽയം ദൈത്യേന വിപദം വിയത് ।
ശിലായാം പതിതസ്തത്ര പരിത്രാതഃ സുരേശ്വരൈഃ ॥ **25** ॥ 466

യന്ന മ്രിയേത ദ്രുമയോരന്തരം പ്രാപ്യ ബാലകഃ ।
അസാവൻയതമോ വാപി തദപ്യച്യുതരക്ഷണം ॥ **26** ॥ 467

യാവദൗത്പാതികോഽരിഷ്ടോ വ്രജം നാഭിഭവേദിതഃ।
താവദ് ബാലാനുപാദായ യാസ്യാമോഽന്യത്ര സാനുഗാഃ ॥ **27** ॥ 468

വനം വൃന്ദാവനം നാമ പശവ്യം നവകാനനം।
ഗോപഗോപീഗവാം സേവ്യം പുണ്യാദ്രിതൃണവീരുധം ॥ **28** ॥ 469

തത്തത്രാദ്യൈവ യാസ്യാമഃ ശകടാൻ യുങ്ക്ത മാ ചിരം।
ഗോധനാന്യഗ്രതോ യാന്തു ഭവതാം യദി രോചതേ ॥ **29** ॥ 470

തച്ഛ്രുത്വൈകധിയോ ഗോപാഃ സാധു സാധ്വിതി വാദിനഃ।
വ്രജാൻ സ്വാൻ സ്വാൻ സമായുജ്യ യയൂ രൂഢപരിച്ഛദാഃ ॥ **30** ॥ 471

വൃദ്ധാൻ ബാലാൻ സ്ത്രിയോ രാജൻ
സർവോപകരണാനി ച।
അനഃസ്വാരോപ്യ ഗോപാലാ
യത്താ ആത്തശരാസനാഃ ॥ **31** ॥ 472

ഗോധനാനി പുരസ്കൃത്യ ശൃംഗാണ്യാപൂര്യ സർവതഃ।
തൂര്യഘോഷേണ മഹതാ യയുഃ സഹപുരോഹിതാഃ ॥ **32** ॥ 473

ഗോപ്യോ രൂഢരഥാ നൂത്നകുചകുങ്കുമകാന്തയഃ।
കൃഷ്ണലീലാ ജഗുഃ പ്രീതാ നിഷ്കകംഠ്യഃ സുവാസസഃ ॥ **33** ॥ 474

തഥാ യശോദാരോഹിണ്യാവേകം ശകടമാസ്ഥിതേ।
രേജതുഃ കൃഷ്ണരാമാഭ്യാം തത്കഥാശ്രവണോത്സുകേ ॥ **34** ॥ 475

വൃന്ദാവനം സമ്പ്രവിശ്യ സർവകാലസുഖാവഹം।
തത്ര ചക്രുർവ്രജാവാസം ശകടൈരർധചന്ദ്രവത് ॥ **35** ॥ 476

വൃന്ദാവനം ഗോവർധനം യമുനാപുലിനാനി ച।
വീക്ഷ്യാസീദുത്തമാ പ്രീതീ രാമമാധവയോർനൃപ ॥ **36** ॥ 477

ഏവം വ്രജൗകസാം പ്രീതിം യച്ഛന്തൗ ബാലചേഷ്ടിതൈഃ।
കലവാക്യൈഃ സ്വകാലേന വത്സപാലൗ ബഭൂവതുഃ ॥ **37** ॥ 478

അവിദൂരേ വ്രജഭുവഃ സഹ ഗോപാലദാരകൈഃ।
ചാരയാമാസതുർവത്സാൻ നാനാക്രീഡാപരിച്ഛദൗ ॥ **38** ॥ 479

ക്വചിദ് വാദയതോ വേണും ക്ഷേപണൈഃ ക്ഷിപതഃ ക്വചിത്।
ക്വചിത് പാദൈഃ കിങ്കിണീഭിഃ ക്വചിത് കൃത്രിമഗോവൃഷൈഃ ॥ **39** ॥ 480

വൃഷായമാണൗ നർദന്തൗ യുയുധാതേ പരസ്പരം।
അനുകൃത്യ രുതൈർജന്തൂംശ്ചേരതുഃ പ്രാകൃതൗ യഥാ ॥ **40** ॥ 481

കദാചിദ് യമുനാതീരേ വത്സാംശ്ചാരയതോഃ സ്വകൈഃ।
വയസ്യൈഃ കൃഷ്ണബലയോർജിഘാംസുർദൈത്യ ആഗമത് ॥ **41** ॥ 482

തം വത്സരൂപിണം വീക്ഷ്യ വത്സയൂഥഗതം ഹരിഃ।
ദർശയൻ ബലദേവായ ശനൈർമുഗ്ധ ഇവാസദത് ॥ **42** ॥ 483

ഗൃഹീത്വാപരപാദാഭ്യാം സഹലാംഗൂലമച്യുതഃ।
ഭ്രാമയിത്വാ കപിത്ഥാഗ്രേ പ്രാഹിണോദ് ഗതജീവിതം।
സ കപിത്ഥൈർമഹാകായഃ പാത്യമാനൈഃ പപാത ഹ ॥ **43** ॥ 484

തം വീക്ഷ്യ വിസ്മിതാ ബാലാഃ ശശംസുഃ സാധു സാധ്വിതി।
ദേവാശ്ച പരിസന്തുഷ്ടാ ബഭൂവുഃ പുഷ്പവർഷിണഃ ॥ **44** ॥ 485

തൗ വത്സപാലകൗ ഭൂത്വാ സർവലോകൈകപാലകൗ।
സ പ്രാതരാശൗ ഗോവത്സാംശ്ചാരയന്തൗ വിചേരതുഃ ॥ **45** ॥ 486

സ്വം സ്വം വത്സകുലം സർവേ പായയിഷ്യന്ത ഏകദാ।
ഗത്വാ ജലാശയാഭ്യാശം പായയിത്വാ പപുർജലം ॥ **46** ॥ 487

തേ തത്ര ദദൃശുർബാലാ മഹാസത്ത്വമവസ്ഥിതം।
തത്രസുർവജ്രനിർഭിന്നം ഗിരേഃ ശൃംഗമിവ ച്യുതം ॥ **47** ॥ 488

സ വൈ ബകോ നാമ മഹാ -
നസുരോ ബകരൂപധൃക്।
ആഗത്യ സഹസാ കൃഷ്ണം
തീക്ഷ്ണതുണ്ഡോഽഗ്രസദ് ബലീ ॥ **48** ॥ 489

കൃഷ്ണം മഹാബകഗ്രസ്തം ദൃഷ്ട്വാ രാമാദയോഽർഭകാഃ।
ബഭൂവുരിന്ദ്രിയാണീവ വിനാ പ്രാണം വിചേതസഃ ॥ **49** ॥ 490

തം താലുമൂലം പ്രദഹന്തമഗ്നിവദ്
ഗോപാലസൂനും പിതരം ജഗദ്ഗുരോഃ।
ചച്ഛർദ സദ്യോഽതിരുഷാക്ഷതം ബക -
സ്തുണ്ഡേന ഹന്തും പുനരഭ്യപദ്യത ॥ **50** ॥ 491

തമാപതന്തം സ നിഗൃഹ്യ തുണ്ഡയോ -
ർദോർഭ്യാം ബകം കംസസഖം സതാം പതിഃ।
പശ്യത്സു ബാലേഷു ദദാര ലീലയാ
മുദാവഹോ വീരണവദ് ദിവൗകസാം ॥ **51** ॥ 492

തദാ ബകാരിം സുരലോകവാസിനഃ
സമാകിരൻ നന്ദനമല്ലികാദിഭിഃ।
സമീഡിരേ ചാനകശംഖസംസ്തവൈ -
സ്തദ് വീക്ഷ്യ ഗോപാലസുതാ വിസിസ്മിരേ ॥ **52** ॥ 493

മുക്തം ബകാസ്യാദുപലഭ്യ ബാലകാ
രാമാദയഃ പ്രാണമിവൈന്ദ്രിയോ ഗണഃ।
സ്ഥാനാഗതം തം പരിരഭ്യ നിർവൃതാഃ
പ്രണീയ വത്സാൻ വ്രജമേത്യ തജ്ജഗുഃ ॥ **53** ॥ 494

ശ്രുത്വാ തദ് വിസ്മിതാ ഗോപാ ഗോപ്യശ്ചാതിപ്രിയാദൃതാഃ।
പ്രേത്യാഗതമിവൗത്സുക്യാദൈക്ഷന്ത തൃഷിതേക്ഷണാഃ ॥ **54** ॥ 495

അഹോ ബതാസ്യ ബാലസ്യ ബഹവോ മൃത്യവോഽഭവൻ।
അപ്യാസീദ് വിപ്രിയം തേഷാം കൃതം പൂർവം യതോ ഭയം ॥ **55** ॥ 496

അഥാപ്യഭിഭവന്ത്യേനം നൈവ തേ ഘോരദർശനാഃ।
ജിഘ്രാംസയൈനമാസാദ്യ നശ്യന്ത്യഗ്നൗ പതംഗവത് ॥ **56** ॥ 497

അഹോ ബ്രഹ്മവിദാം വാചോ നാസത്യാഃ സന്തി കർഹിചിത്।
ഗർഗോ യദാഹ ഭഗവാനൻവഭാവി തഥൈവ തത് ॥ **57** ॥ 498

ഇതി നന്ദാദയോ ഗോപാഃ കൃഷ്ണരാമകഥാം മുദാ।
കുർവന്തോ രമമാണാശ്ച നാവിന്ദൻ ഭവവേദനാം ॥ **58** ॥ 499

ഏവം വിഹാരൈഃ കൗമാരൈഃ കൗമാരം ജഹതുർവ്രജേ।
നിലായനൈഃ സേതുബന്ധൈർമർകടോത്പ്ലവനാദിഭിഃ ॥ **59** ॥ 500

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ വത്സബകവധോ നാമ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ക്വചിദ് വനാശായ മനോ ദധദ് വ്രജാത്
പ്രാതഃ സമുത്ഥായ വയസ്യവത്സപാൻ।
പ്രബോധയംശ്ശൃംഗരവേണ ചാരുണാ
വിനിർഗതോ വത്സപുരഃസരോ ഹരിഃ ॥ **1** ॥ 501

തേനൈവ സാകം പൃഥുകാഃ സഹസ്രശഃ
സ്നിഗ്ധാഃ സുശിഗ്വേത്രവിഷാണവേണവഃ।
സ്വാൻ സ്വാൻ സഹസ്രോപരിസംഖ്യയാൻവിതാൻ
വത്സാൻ പുരസ്കൃത്യ വിനിർയയുർമുദാ ॥ **2** ॥ 502

കൃഷ്ണവത്സൈരസംഖ്യാതൈർയൂഥീകൃത്യ സ്ഖവത്സകാൻ।
ചാരയന്തോഽർഭലീലാഭിർവിജഹ്രുസ്തത്ര തത്ര ഹ ॥ **3** ॥ 503

ഫലപ്രവാലസ്തബകസുമനഃപിച്ഛധാതുഭിഃ।
കാചഗുഞ്ജാമണിസ്വർണഭൂഷിതാ അപ്യഭൂഷയൻ ॥ **4** ॥ 504

മുഷ്ണന്തോഽൻയോൻയശിക്യാദീൻ
ജ്ഞാതാനാരാച്ച ചിക്ഷിപുഃ।
തത്രത്യാശ്ച പുനർദൂരാ -
ദ്ധസന്തശ്ച പുനർദദുഃ ॥ **5** ॥ 505

യദി ദൂരം ഗതഃ കൃഷ്ണോ വനശോഭേക്ഷണായ തം।
അഹം പൂർവമഹം പൂർവമിതി സംസ്പൃശ്യ രേമിരേ ॥ **6** ॥ 506

കേചിദ് വേണൂൻ വാദയന്തോ ധ്മാന്തഃ ശൃംഗാണി കേചന।
കേചിദ് ഭൃംഗൈഃ പ്രഗായന്തഃ കൂജന്തഃ കോകിലൈഃ പരേ ॥ **7** ॥ 507

വിച്ഛായാഭിഃ പ്രധാവന്തോ ഗച്ഛന്തഃ സാധുഹംസകൈഃ।
ബകൈരുപവിശന്തശ്ച നൃത്യന്തശ്ച കലാപിഭിഃ ॥ **8** ॥ 508

വികർഷന്തഃ കീശബാലാനാരോഹന്തശ്ച തൈർദ്രുമാൻ।
വികുർവന്തശ്ച തൈഃ സാകം പ്ലവന്തശ്ച പലാശിഷു ॥ **9** ॥ 509

സാകം ഭേകൈർവിലംഘന്തഃ സരിത്പ്രസ്രവസമ്പ്ലുതാഃ।
വിഹസന്തഃ പ്രതിച്ഛായാഃ ശപന്തശ്ച പ്രതിസ്വനാൻ ॥ **10** ॥ 510

ഇത്ഥം സതാം ബ്രഹ്മസുഖാനുഭൂത്യാ
    ദാസ്യം ഗതാനാം പരദൈവതേന।
മായാശ്രിതാനാം നരദാരകേണ
    സാകം വിജഹ്രുഃ കൃതപുണ്യപുഞ്ജാഃ ॥ **11** ॥ 511

യത്പാദപാംസുർബഹുജൻമകൃച്ഛ്രതോ
    ധൃതാത്മഭിർയോഗിഭിരപ്യലഭ്യഃ।
സ ഏവ യദ്ദൃഗ്വിഷയഃ സ്വയം സ്ഥിതഃ
    കിം വർണ്യതേ ദിഷ്ടമതോ വ്രജൗകസാം ॥ **12** ॥ 512

അഥാഘനാമാഭ്യപതൻമഹാസുര -
    സ്തേഷാം സുഖക്രീഡനവീക്ഷണാക്ഷമഃ।
നിത്യം യദന്തർനിജജീവിതേപ്സുഭിഃ
    പീതാമൃതൈരപ്യമരൈഃ പ്രതീക്ഷ്യതേ ॥ **13** ॥ 513

ദൃഷ്ട്വാർഭകാൻ കൃഷ്ണമുഖാനഘാസുരഃ
കംസാനുശിഷ്ടഃ സ ബകീബകാനുജഃ।
അയം തു മേ സോദരനാശകൃത്തയോ -
ർദ്വയോർമമൈനം സബലം ഹനിഷ്യേ ॥ **14** ॥ 514

ഏതേ യദാ മത്സുഹൃദോസ്തിലാപഃ
കൃതാസ്തദാ നഷ്ടസമാ വ്രജൗകസഃ।
പ്രാണേ ഗതേ വർഷ്മസു കാ നു ചിന്താ
പ്രജാസവഃ പ്രാണഭൃതോ ഹി യേ തേ ॥ **15** ॥ 515

ഇതി വ്യവസ്യാജഗരം ബൃഹദ് വപുഃ
സ യോജനായാമമഹാദ്രിപീവരം।
ധൃത്വാദ്ഭുതം വ്യാത്തഗുഹാനനം തദാ
പഥി വ്യശേത ഗ്രസനാശയാ ഖലഃ ॥ **16** ॥ 516

ധരാധരോഷ്ഠോ ജലദോത്തരോഷ്ഠോ
ദർയാനനാന്തോ ഗിരിശൃംഗദംഷ്ട്രഃ।
ധ്വാന്താന്തരാസ്യോ വിതതാധ്വജിഹ്വഃ
പരുഷാനിലശ്വാസദവേക്ഷണോഷ്ണഃ ॥ **17** ॥ 517

ദൃഷ്ട്വാ തം താദൃശം സർവേ മത്വാ വൃന്ദാവനശ്രിയം।
വ്യാത്താജഗരതുണ്ഡേന ഹ്യുത്പ്രേക്ഷന്തേ സ്മ ലീലയാ ॥ **18** ॥ 518

അഹോ മിത്രാണി ഗദത സത്ത്വകൂടം പുരഃ സ്ഥിതം।
അസ്മത്സംഗ്രസനവ്യാത്തവ്യാലതുണ്ഡായതേ ന വാ ॥ **19** ॥ 519

സത്യമർകകരാരക്തമുത്തരാഹനുവദ് ഘനം।
അധരാഹനുവദ് രോധസ്തത്പ്രതിച്ഛായയാരുണം ॥ **20** ॥ 520

പ്രതിസ്പർധേതേ സൃക്കിഭ്യാം സവ്യാസവ്യേ നഗോദരേ।
തുംഗശൃംഗാലയോഽപ്യേതാസ്തദ്ദംഷ്ട്രാഭിശ്ച പശ്യത ॥ **21** ॥ 521

ആസ്തൃതായാമമാർഗോഽയം രസനാം പ്രതിഗർജതി।
ഏഷാമന്തർഗതം ധ്വാന്തമേതദപ്യന്തരാനനം ॥ **22** ॥ 522

ദാവോഷ്ണഖരവാതോഽയം ശ്വാസവദ് ഭാതി പശ്യത।
തദ്ദഗ്ധസത്ത്വദുർഗന്ധോഽപ്യന്തരാമിഷഗന്ധവത് ॥ **23** ॥ 523

അസ്മാൻ കിമത്ര ഗ്രസിതാ നിവിഷ്ടാ -
നയം തഥാ ചേദ് ബകവദ് വിനങ്ക്ഷ്യതി।
ക്ഷണാദനേനേതി ബകാർയുശൻമുഖം
വീക്ഷ്യാദ്ധസന്തഃ കരതാഡനൈർയയുഃ ॥ **24** ॥ 524

ഇത്ഥം മിഥോഽതഥ്യമതജ്ഞഭാഷിതം
ശ്രുത്വാ വിചിന്ത്യേത്യമൃഷാ മൃഷായതേ।
രക്ഷോ വിദിത്വാഖിലഭൂതഹൃത്സ്ഥിതഃ
സ്വാനാം നിരോദ്ധും ഭഗവാൻ മനോ ദധേ ॥ **25** ॥ 525

താവത് പ്രവിഷ്ടാസ്ത്വസുരോദരാന്തരം
പരം ന ഗീർണാഃ ശിശവഃ സവത്സാഃ।
പ്രതീക്ഷമാണേന ബകാരിവേശനം
ഹതസ്വകാന്തസ്മരണേന രക്ഷസാ ॥ **26** ॥ 526

താൻ വീക്ഷ്യ കൃഷ്ണഃ സകലാഭയപ്രദോ
ഹ്യനൻയനാഥാൻ സ്വകരാദവച്യുതാൻ।
ദീനാംശ്ച മൃത്യോർജഠരാഗ്നിഘാസാൻ
ഘൃണാർദിതോ ദിഷ്ടകൃതേന വിസ്മിതഃ ॥ **27** ॥ 527

കൃത്യം കിമത്രാസ്യ ഖലസ്യ ജീവനം
ന വാ അമീഷാം ച സതാം വിഹിംസനം।

ദ്വയം കഥം സ്യാദിതി സംവിചിന്ത്യ ത -
ജ്ജ്ഞാത്വാവിശത്തുണ്ഡമശേഷദൃഗ്ഘരിഃ ॥ **28** ॥ 528

തദാ ഘനച്ഛദാ ദേവാ ഭയാദ്ധാഹേതി ചുക്രുശുഃ।
ജഹൃഷുർയേ ച കംസാദ്യാഃ കൗണപാസ്ത്വഘബാന്ധവാഃ ॥ **29** ॥ 529

തച്ഛ്രുത്വാ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണസ്ത്വവ്യയഃ സാർഭവത്സകം।
ചൂർണീചികീർഷോരാത്മാനം തരസാ വവൃധേ ഗലേ ॥ **30** ॥ 530

തതോഽതികായസ്യ നിരുദ്ധമാർഗിണോ
ഹ്യുദ്ഗീർണദൃഷ്ടേർഭ്രമതസ്ത്വിതസ്തതഃ।
പൂർണോഽന്തരംഗേ പവനോ നിരുദ്ധോ
മൂർധൻ വിനിഷ്പാട്യ വിനിർഗതോ ബഹിഃ ॥ **31** ॥ 531

തേനൈവ സർവേഷു ബഹിർഗതേഷു
പ്രാണേഷു വത്സാൻ സുഹൃദഃ പരേതാൻ।
ദൃഷ്ട്യാ സ്വയോത്ഥാപ്യ തദൻവിതഃ പുന -
ർവക്ത്രാൻമുകുന്ദോ ഭഗവാൻ വിനിർയയൗ ॥ **32** ॥ 532

പീനാഹിഭോഗോത്ഥിതമദ്ഭുതം മഹ -
ജ്ജ്യോതിഃ സ്വധാമ്നാ ജ്വലയദ് ദിശോ ദശ।
പ്രതീക്ഷ്യ ഖേഽവസ്ഥിതമീശനിർഗമം
വിവേശ തസ്മിൻ മിഷതാം ദിവൗകസാം ॥ **33** ॥ 533

തതോഽതിഹൃഷ്ടാഃ സ്വകൃതോഽകൃതാർഹണം
പുഷ്പൈഃ സുരാ അപ്സരസശ്ച നർതനൈഃ।
ഗീതൈഃ സുഗാ വാദ്യധരാശ്ച വാദ്യകൈഃ
സ്തവൈശ്ച വിപ്രാ ജയനിഃസ്വനൈർഗണാഃ ॥ **34** ॥ 534

തദദ്ഭുതസ്തോത്രസുവാദ്യഗീതികാ -
ജയാദിനൈകോത്സവമംഗലസ്വനാൻ।
ശ്രുത്വാ സ്വധാമ്നോഽന്ത്യജ ആഗതോഽചിരാദ്
ദൃഷ്ട്വാ മഹീശസ്യ ജഗാമ വിസ്മയം ॥ **35** ॥ 535

രാജന്നാജഗരം ചർമ ശുഷ്കം വൃന്ദാവനേഽദ്ഭുതം।
വ്രജൗകസാം ബഹുതിഥം ബഭൂവാക്രീഡഗഹ്വരം ॥ **36** ॥ 536

ഏതത് കൗമാരജം കർമ ഹരേരാത്മാഹിമോക്ഷണം।
മൃത്യോഃ പൗഗണ്ഡകേ ബാലാ ദൃഷ്ട്വോചുർവിസ്മിതാ വ്രജേ ॥ **37** ॥ 537

നൈതദ് വിചിത്രം മനുജാർഭമായിനഃ
പരാവരാണാം പരമസ്യ വേധസഃ।
അഘോഽപി യത്സ്പർശനധൗതപാതകഃ
പ്രാപാത്മസാമ്യം ത്വസതാം സുദുർലഭം ॥ **38** ॥ 538

സകൃദ് യദംഗപ്രതിമാന്തരാഹിതാ
മനോമയീ ഭാഗവതീം ദദൗ ഗതിം।
സ ഏവ നിത്യാത്മസുഖാനുഭൂത്യഭി -
വ്യുദസ്തമായോഽന്തർഗതോ ഹി കിം പുനഃ ॥ **39** ॥ 539

സൂത ഉവാച
ഇത്ഥം ദ്വിജാ യാദവദേവദത്തഃ
ശ്രുത്വാ സ്വരാതുശ്ചരിതം വിചിത്രം।
പപ്രച്ഛ ഭൂയോഽപി തദേവ പുണ്യം
വൈയാസകിം യന്നിഗൃഹീതചേതാഃ ॥ **40** ॥ 540

രാജോവാച
ബ്രഹ്മൻ കാലാന്തരകൃതം തത്കാലീനം കഥം ഭവേത്।
യത് കൗമാരേ ഹരികൃതം ജഗുഃ പൗഗണ്ഡകേർഭകാഃ ॥ **41** ॥ 541

തദ് ബ്രൂഹി മേ മഹായോഗിൻ പരം കൗതൂഹലം ഗുരോ।
നൂനമേതദ്ധരേരേവ മായാ ഭവതി നാൻയഥാ ॥ **42** ॥ 542

വയം ധൻയതമാ ലോകേ
ഗുരോഽപി ക്ഷത്രബന്ധവഃ।
യത് പിബാമോ മുഹുസ്ത്വത്തഃ
പുൺയം കൃഷ്ണകഥാമൃതം ॥ **43** ॥ 543

സൂത ഉവാച
ഇത്ഥം സ്മ പൃഷ്ടഃ സ തു ബാദരായണി -
സ്തത്സ്മാരിതാനന്തഹൃതാഖിലേന്ദ്രിയഃ।
കൃച്ഛ്രാത് പുനർലബ്ധബഹിർദൃശിഃ ശനൈഃ
പ്രത്യാഹ തം ഭാഗവതോത്തമോത്തമ ॥ **44** ॥ 544

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ദ്വാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സാധു പൃഷ്ടം മഹാഭാഗ ത്വയാ ഭാഗവതോത്തമ ।
യന്നൂതനയസീശസ്യ ശൃണ്വന്നപി കഥാം മുഹുഃ ॥ **1** ॥ 545

സതാമയം സാരഭൃതാം നിസർഗോ
യദർഥവാണീശ്രുതിചേതസാമപി ।
പ്രതിക്ഷണം നവ്യവദച്യുതസ്യ യത്
സ്ത്രിയാം വിടാനാമിവ സാധുവാർതാ ॥ **2** ॥ 546

ശൃണുഷ്വാവഹിതോ രാജന്നപി ഗുഹ്യം വദാമി തേ ।
ബ്രൂയുഃ സ്നിഗ്ധസ്യ ശിഷ്യസ്യ ഗുരവോ ഗുഹ്യമപ്യുത ॥ **3** ॥ 547

തഥാഘവദനാൻമൃത്യോ രക്ഷിത്വാ വത്സപാലകാൻ ।
സരിത്പുലിനമാനീയ ഭഗവാനിദമബ്രവീത് ॥ **4** ॥ 548

അഹോഽതിരമ്യം പുലിനം വയസ്യാഃ
സ്വകേലിസമ്പൻമൃദുലാച്ഛവാലുകം ।
സ്ഫുടത്സരോഗന്ധഹൃതാലിപത്രിക -
ധ്വനിപ്രതിധ്വാനലസദ്ദ്രുമാകുലം ॥ **5** ॥ 549

അത്ര ഭോക്തവ്യമസ്മാഭിർദിവാ രൂഢം ക്ഷുധാർദിതാഃ ।
വത്സാഃ സമീപേഽപഃ പീത്വാ ചരന്തു ശനകൈസ്തൃണം ॥ **6** ॥ 550

തഥേതി പായയിത്വാർഭാ വത്സാനാരുധ്യ ശാദ്വലേ।
മുക്ത്വാ ശിക്യാനി ബുഭുജുഃ സമം ഭഗവതാ മുദാ ॥ **7** ॥ 551

കൃഷ്ണസ്യ വിഷ്വക് പുരുരാജിമണ്ഡലൈ -
രഭ്യാനനാഃ ഫുൽലദൃശോ വ്രജാർഭകാഃ।
സഹോപവിഷ്ടാ വിപിനേ വിരേജു -
ശ്ഛദാ യഥാംഭോരുഹകർണികായാഃ ॥ **8** ॥ 552

കേചിത് പുഷ്പൈർദലൈഃ കേചിത്
പൽലവൈരങ്കുരൈഃ ഫലൈഃ।
ശിഗ്ഭിസ്ത്വഗ്ഭിർദൃഷദ്ഭിശ്ച
ബുഭുജുഃ കൃതഭാജനാഃ ॥ **9** ॥ 553

സർവേ മിഥോ ദർശയന്തഃ സ്വസ്വഭോജ്യരുചിം പൃഥക്।
ഹസന്തോ ഹാസയന്തശ്ചാഭ്യവജഹ്രുഃ സഹേശ്വരാഃ ॥ **10** ॥ 554

ബിഭ്രദ് വേണും ജഠരപടയോഃ
ശൃംഗവേത്രേ ച കക്ഷേ
വാമേ പാണൗ മസൃണകവലം
തത്ഫലാന്യംഗുലീഷു।
തിഷ്ഠൻ മധ്യേ സ്വപരിസുഹൃദോ
ഹാസയൻ നർമഭിഃ സ്വൈഃ
സ്വർഗേ ലോകേ മിഷതി ബുഭുജേ
യജ്ഞഭുഗ് ബാലകേലിഃ ॥ **11** ॥ 555

ഭാരതൈവം വത്സപേഷു ഭുഞ്ജാനേഷ്വച്യുതാത്മസു।
വത്സാസ്ത്വന്തർവനേ ദൂരം വിവിശുസ്തൃണലോഭിതാഃ ॥ **12** ॥ 556

താൻ ദൃഷ്ട്വാ ഭയസന്ത്രസ്താനൂചേ കൃഷ്ണോഽസ്യ ഭീഭയം।
മിത്രാണ്യായാശാൻമാ വിരമതേഹാനേഷ്യേ വത്സകാനഹം ॥ **13** ॥ 557

ഇത്യുക്ത്വാദ്രിദരീകുഞ്ജഗഹ്വരേഷ്വാത്മവത്സകാൻ।
വിചിൻവൻ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണഃ സപാണികവലോ യയൗ ॥ **14** ॥ 558

അംഭോജൻമജനിസ്തദന്തരഗതോ
മായാർഭകസ്യേശിതു -
ർദ്രഷ്ടും മഞ്ജു മഹിത്വമൻയദപി ത -
ദ്വത്സാനിതോ വത്സപാൻ।
നീത്വാൻയത്ര കുരൂദ്വഹാന്തരദധാത്
ഖേഽവസ്ഥിതോ യഃ പുരാ
ദൃഷ്ട്വാഘാസുരമോക്ഷണം പ്രഭവതഃ
പ്രാപ്തഃ പരം വിസ്മയം ॥ **15** ॥ 559

തതോ വത്സാനദൃഷ്ട്വൈത്യ പുലിനേഽപി ച വത്സപാൻ।
ഉഭാവപി വനേ കൃഷ്ണോ വിചികായ സമന്തതഃ ॥ **16** ॥ 560

ക്വാപ്യദൃഷ്ട്വാന്തർവിപിനേ വത്സാൻ പാലാംശ്ച വിശ്വവിത്।
സർവം വിധികൃതം കൃഷ്ണഃ സഹസാവജഗാമ ഹ ॥ **17** ॥ 561

തതഃ കൃഷ്ണോ മുദം കർതും തൻമാതൄണാം ച കസ്യ ച।
ഉഭയായിതമാത്മാനം ചക്രേ വിശ്വകൃദീശ്വരഃ ॥ **18** ॥ 562

യാവദ് വത്സപവത്സകാൽപകവപു -
ർയാവത് കരാംഘ്ര്യാദികം
യാവദ് യഷ്ടിവിഷാണവേണുദലശിഗ്
യാവദ് വിഭൂഷാംബരം।
യാവച്ഛീലഗുണാഭിധാകൃതിവയോ
യാവദ് വിഹാരാദികം
സർവം വിഷ്ണുമയം ഗിരോഽംഗവദജഃ
സർവസ്വരൂപോ ബഭൗ ॥ **19** ॥ 563

സ്വയമാത്മാഽഽത്മഗോവത്സാൻ പ്രതിവാർയാത്മവത്സപൈഃ।
ക്രീഡന്നാത്മവിഹാരൈശ്ച സർവാത്മാ പ്രാവിശദ് വ്രജം ॥ **20** ॥ 564

തത്തദ്വത്സാൻ പൃഥങ് നീത്വാ തത്തദ്ഗോഷ്ഠേ നിവേശ്യ സഃ।
തത്തദാത്മാഭവദ് രാജംസ്തത്തത്സദ്മ പ്രവിഷ്ടവാൻ ॥ **21** ॥ 565

തൻമാതരോ വേണുരവത്വരോത്ഥിതാ
ഉത്ഥാപ്യ ദോർഭിഃ പരിരഭ്യ നിർഭരം।
സ്നേഹസ്നുതസ്തൻയപയഃസുധാസവം
മത്വാ പരം ബ്രഹ്മ സുതാനപായയൻ ॥ **22** ॥ 566

തതോ നൃപോൻമർദനമജ്ജലേപനാ -
ലങ്കാരരക്ഷാതിലകാശനാദിഭിഃ।
സംലാലിതഃ സ്വാചരിതൈഃ പ്രഹർഷയൻ
സായം ഗതോ യാമയമേന മാധവഃ ॥ **23** ॥ 567

ഗാവസ്തതോ ഗോഷ്ഠമുപേത്യ സത്വരം
ഹുങ്കാരഘോഷൈഃ പരിഹൂതസംഗതാൻ।
സ്വകാൻ സ്വകാൻ വത്സതരാനപായയൻ
മുഹുർലിഹന്ത്യഃ സ്രവദൗധസം പയഃ ॥ **24** ॥ 568

ഗോഗോപീനാം മാതൃതാസ്മിൻ
സർവാ സ്നേഹർദ്ധികാം വിനാ।
പുരോവദാസ്വപി ഹരേ -
സ്തോകതാ മായയാ വിനാ ॥ **25** ॥ 569

വ്രജൗകസാം സ്വതോകേഷു സ്നേഹവല്ല്യാബ്ദമൻവഹം।
ശനൈർനിഃസീമ വവൃധേ യഥാ കൃഷ്ണേ ത്വപൂർവവത് ॥ **26** ॥ 570

ഇത്ഥമാത്മാഽഽത്മനാഽഽത്മാനം വത്സപാലമിഷേണ സഃ।
പാലയൻ വത്സപോ വർഷം ചിക്രീഡേ വനഗോഷ്ഠയോഃ ॥ **27** ॥ 571

ഏകദാ ചാരയൻ വത്സാൻ സരാമോ വനമാവിശത്।
പഞ്ചഷാസു ത്രിയാമാസു ഹായനാപൂരണീഷ്വജഃ ॥ **28** ॥ 572

തതോ വിദൂരാച്ചരതോ ഗാവോ വത്സാനുപവ്രജം।
ഗോവർധനാദ്രിശിരസി ചരന്ത്യോ ദദൃശുസ്തൃണം ॥ **29** ॥ 573

ദൃഷ്ട്വാഥ തത്സ്നേഹവശോഽസ്മൃതാത്മാ
സ ഗോവ്രജോഽത്യാത്മപദുർഗമാർഗഃ।
ദ്വിപാത് കകുദ്ഗ്രീവ ഉദാസ്യപുച്ഛോ -
ഽഗാദ്ധുങ്കൃതൈരാസ്രുപയാ ജവേന ॥ **30** ॥ 574

സമേത്യ ഗാവോഽധോ വത്സാൻ വത്സവത്യോഽപ്യപായയൻ।
ഗിലന്ത്യ ഇവ ചാംഗാനി ലിഹന്ത്യഃ സ്വൗധസം പയഃ ॥ **31** ॥ 575

ഗോപാസ്തദ്രോധനായാസമൗഘ്യലജ്ജോരുമന്യുനാ।
ദുർഗാധ്വകൃച്ഛ്രതോഽഭ്യേത്യ ഗോവത്സൈർദദൃശുഃ സുതാൻ ॥ **32** ॥ 576

തദീക്ഷണോത്പ്രേമരസാപ്ലുതാശയാ
ജാതാനുരാഗാ ഗതമന്യവോഽർഭകാൻ।
ഉദുഹ്യ ദോർഭിഃ പരിരഭ്യ മൂർധനി
ഘ്രാണൈരവാപുഃ പരമാം മുദം തേ ॥ **33** ॥ 577

തതഃ പ്രവയസോ ഗോപാസ്തോകാശ്ലേഷസുനിർവൃതാഃ।
കൃച്ഛ്രാച്ഛനൈരപഗതാസ്തദനുസ്മൃത്യുദശ്രവഃ ॥ **34** ॥ 578

വ്രജസ്യ രാമഃ പ്രേമർദ്ധേർവീക്ഷ്യൗത്കംഠ്യമനുക്ഷണം।
മുക്തസ്തനേഷ്വപത്യേഷ്വപ്യഹേതുവിദചിന്തയത് ॥ **35** ॥ 579

കിമേതദദ്ഭുതമിവ വാസുദേവേഽഖിലാത്മനി।
വ്രജസ്യ സാത്മനസ്തോകേഷ്വപൂർവം പ്രേമ വർധതേ ॥ **36** ॥ 580

കേയം വാ കുത ആയാതാ
ദൈവീ വാ നാർയുതാസുരീ।
പ്രായോ മായാസ്തു മേ ഭർതു -
ർനാൻയാ മേഽപി വിമോഹിനീ ॥ **37** ॥ 581

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ദാശാർഹോ വത്സാൻ സവയസാനപി।
സർവാനാചഷ്ട വൈകുംഠം ചക്ഷുഷാ വയുനേന സഃ ॥ **38** ॥ 582

നൈതേ സുരേശാ ഋഷയോ ന ചൈതേ
ത്വമേവ ഭാസീശ ഭിദാശ്രയേഽപി।
സർവം പൃഥക്ത്വം നിഗമാത് കഥം വദേ -
ത്യുക്തേന വൃത്തം പ്രഭുണാ ബലോഽവൈത് ॥ **39** ॥ 583

താവദേത്യാത്മഭൂരാത്മമാനേന ത്രുട്യനേഹസാ।
പുരോവദബ്ദം ക്രീഡന്തം ദദൃശേ സകലം ഹരിം ॥ **40** ॥ 584

യാവന്തോ ഗോകുലേ ബാലാഃ സവത്സാഃ സർവ ഏവ ഹി।
മായാശയേ ശയാനാ മേ നാദ്യാപി പുനരുത്ഥിതാഃ ॥ **41** ॥ 585

ഇത ഏതേഽത്ര കുത്രത്യാ മൻമായാമോഹിതേതരേ।
താവന്ത ഏവ തത്രാബ്ദം ക്രീഡന്തോ വിഷ്ണുനാ സമം ॥ **42** ॥ 586

ഏവമേതേഷു ഭേദേഷു ചിരം ധ്യാത്വാ സ ആത്മഭൂഃ।
സത്യാഃ കേ കതരേ നേതി ജ്ഞാതും നേഷ്ടേ കഥഞ്ചന ॥ **43** ॥ 587

ഏവം സമ്മോഹയൻ വിഷ്ണും വിമോഹം വിശ്വമോഹനം।
സ്വയൈവ മായയാജോഽപി സ്വയമേവ വിമോഹിതഃ ॥ **44** ॥ 588

തമ്യാം തമോവന്നൈഹാരം ഖദ്യോതാർചിരിവാഹനി।
മഹതീതരമായൈശ്യം നിഹന്ത്യാത്മനി യുഞ്ജതഃ ॥ **45** ॥ 589

താവത് സർവേ വത്സപാലാഃ പശ്യതോഽജസ്യ തത്ക്ഷണാത്।
വ്യദൃശ്യന്ത ഘനശ്യാമാഃ പീതകൗശേയവാസസഃ ॥ **46** ॥ 590

ചതുർഭുജാഃ ശംഖചക്രഗദാരാജീവപാണയഃ।
കിരീടിനഃ കുണ്ഡലിനോ ഹാരിണോ വനമാലിനഃ ॥ **47** ॥ 591

ശ്രീവത്സാംഗദദോരത്നകംബുകങ്കണപാണയഃ।
നൂപുരൈഃ കടകൈർഭാതാഃ കടിസൂത്രാംഗുലീയകൈഃ ॥ **48** ॥ 592

ആംഘ്രിമസ്തകമാപൂർണാസ്തുലസീനവദാമഭിഃ।
കോമലൈഃ സർവഗാത്രേഷു ഭൂരിപുണ്യവദർപിതൈഃ ॥ **49** ॥ 593

ചന്ദ്രികാവിശദസ്മേരൈഃ സാരുണാപാംഗവീക്ഷിതൈഃ।
സ്വകാർഥാനാമിവ രജഃസത്ത്വാഭ്യാം സ്രഷ്ട്യപാലകാഃ ॥ **50** ॥ 594

ആത്മാദിസ്തംബപര്യന്തൈർമൂർതിമദ്ഭിശ്ചരാചരൈഃ।
നൃത്യഗീതാദ്യനേകാർഹൈഃ പൃഥക് പൃഥഗുപാസിതാഃ ॥ **51** ॥ 595

അണിമാദ്യൈർമഹിമഭിരജാദ്യാഭിർവിഭൂതിഭിഃ।
ചതുർവിംശതിഭിസ്തത്ത്വൈഃ പരീതാ മഹദാദിഭിഃ ॥ **52** ॥ 596

കാലസ്വഭാവസംസ്കാരകാമകർമഗുണാദിഭിഃ।
സ്വമഹിധ്വസ്തമഹിഭിർമൂർതിമദ്ഭിരുപാസിതാഃ ॥ **53** ॥ 597

സത്യജ്ഞാനാനന്താനന്ദമാത്രൈകരസമൂർതയഃ।
അസ്പൃഷ്ടഭൂരിമാഹാത്മ്യാ അപി ഹ്യുപനിഷദ്ദൃശാം ॥ **54** ॥ 598

ഏവം സകൃദ് ദദർശാജഃ പരബ്രഹ്മാത്മനോഽഖിലാൻ।
യസ്യ ഭാസാ സർവമിദം വിഭാതി സചരാചരം ॥ **55** ॥ 599

തതോഽതികുതുകോദ്വൃത്തസ്തിമിതൈകാദശേന്ദ്രിയഃ।
തദ്ധാമ്നാഭൂദജസ്തൂഷ്ണീം പൂർദേവ്യന്തീവ പുത്രികാ ॥ **56** ॥ 600

ഇതീരേശേഽതർക്യേ നിജമഹിമനി സ്വപ്രമിതികേ
പരത്രാജാതോഽതന്നിരസനമുഖബ്രഹ്മകമിതൗ।
അനീശേഽപി ദ്രഷ്ടും കിമിദമിതി വാ മുഹ്യതി സതി
ചച്ഛാദാജോ ജ്ഞാത്വാ സപദി പരമോജാജവനികാം ॥ **57** ॥ 601

തതോഽർവാക് പ്രതിലബ്ധാക്ഷഃ കഃ പരേതവദുത്ഥിതഃ।
കൃച്ഛ്രാദുൻമീൽയ വൈ ദൃഷ്ടീരാചഷ്ടേദം സഹാത്മനാ ॥ **58** ॥ 602

സപദ്യേവാഭിതഃ പശ്യൻ ദിശോഽപശ്യത് പുരഃ സ്ഥിതം।
വൃന്ദാവനം ജനാജീവ്യദ്രുമാകീർണം സമാപ്രിയം ॥ **59** ॥ 603

യത്ര നൈസർഗദുർവൈരാഃ സഹാസൻ നൃമൃഗാദയഃ।
മിത്രാണീവാജിതാവാസദ്രുതരുട്തർഷകാദികം ॥ **60** ॥ 604

തത്രോദ്വഹത് പശുപവംശശിശുത്വനാട്യം
ബ്രഹ്മാദ്വയം പരമനന്തമഗാധബോധം।
വത്സാൻ സഖീനിവ പുരാ പരിതോ വിചിൻവ -
ദേകം സപാണികവലം പരമേഷ്ഠ്യചഷ്ട ॥ **61** ॥ 605

ദൃഷ്ട്വാ ത്വരേണ നിജധോരണതോഽവതീർയ
പൃഥ്വ്യാം വപുഃ കനകദണ്ഡമിവാഭിപാത്യ।
സ്പൃഷ്ട്വാ ചതുർമുകുടകോടിഭിരംഘ്രിയുഗ്മം
നത്വാ മുദശ്രുസുജലൈരകൃതാഭിഷേകം ॥ **62** ॥ 606

ഉത്ഥായോത്ഥായ കൃഷ്ണസ്യ
ചിരസ്യ പാദയോഃ പതൻ।

ആസ്തേ മഹിത്വം പ്രാഗ്ദൃഷ്ടം
സ്മൃത്വാ സ്മൃത്വാ പുനഃ പുനഃ ॥ **63** ॥ 607

ശനൈരഥോത്ഥായ വിമൃജ്യ ലോചനേ
മുകുന്ദമുദ്വീക്ഷ്യ വിനമ്രകന്ധരഃ।
കൃതാഞ്ജലിഃ പ്രശ്രയവാൻ സമാഹിതഃ
സവേപഥുർഗദ്ഗദയൈലതേലയാ ॥ **64** ॥ 608

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ത്രയോദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ബ്രഹ്മോവാച

നൗമീഡ്യ തേഽഭ്രവപുഷേ തഡിദംബരായ
ഗുഞ്ജാവതംസപരിപിച്ഛലസന്മുഖായ ।
വന്യസ്രജേ കവലവേത്രവിഷാണവേണു -
ലക്ഷ്മശ്രിയേ മൃദുപദേ പശുപാംഗജായ ॥ **1** ॥ 609

അസ്യാപി ദേവ വപുഷോ മദനുഗ്രഹസ്യ
സ്വേച്ഛാമയസ്യ ന തു ഭൂതമയസ്യ കോഽപി ।
നേശേ മഹി ത്വവസിതും മനസാഽന്തരേണ
സാക്ഷാത്തവൈവ കിമുതാത്മസുഖാനുഭൂതേഃ ॥ **2** ॥ 610

ജ്ഞാനേ പ്രയാസമുദപാസ്യ നമന്ത ഏവ
ജീവന്തി സന്മുഖരിതാം ഭവദീയവാർതാം ।
സ്ഥാനേ സ്ഥിതാഃ ശ്രുതിഗതാം തനുവാങ്മനോഭി -
ർയേ പ്രായശോഽജിത ജിതോഽപ്യസി
തൈസ്ത്രിലോക്യാം ॥ **3** ॥ 611

ശ്രേയഃ സ്രുതിം ഭക്തിമുദസ്യ തേ വിഭോ
ക്ലിശ്യന്തി യേ കേവലബോധലബ്ധയേ ।
തേഷാമസൗ ക്ലേശല ഏവ ശിഷ്യതേ
നാന്യദ് യഥാ സ്ഥൂലതുഷാവഘാതിനാം ॥ **4** ॥ 612

പുരേഹ ഭൂമൻ ബഹവോഽപി യോഗിന -
സ്ത്വദർപിതേഹാ നിജകർമലബ്ധയാ ।
വിബുധ്യ ഭക്ത്യൈവ കഥോപനീതയാ
പ്രപേദിരേഽഞ്ജോഽച്യുത തേ ഗതിം പരാം ॥ **5** ॥ 613

തഥാപി ഭൂമൻ മഹിമാഗുണസ്യ തേ
വിബോദ്ധുമർഹത്യമലാന്തരാത്മഭിഃ ।
അവിക്രിയാത് സ്വാനുഭവാദരൂപതോ
ഹ്യനന്യബോധ്യാത്മതയാ ന ചാന്യഥാ ॥ **6** ॥ 614

ഗുണാത്മനസ്തേഽപി ഗുണാൻ വിമാതും
ഹിതാവതീർണസ്യ ക ഈശിരേഽസ്യ ।
കാലേന യൈർവാ വിമിതാഃ സുകൽപൈ -
ർഭൂപാംസവഃ ഖേ മിഹികാ ദ്യുഭാസഃ ॥ **7** ॥ 615

തത്തേഽനുകമ്പാം സുസമീക്ഷമാണോ
ഭുഞ്ജാന ഏവാത്മകൃതം വിപാകം ।
ഹൃദ്വാഗ്വപുർഭിർവിദധന്നമസ്തേ
ജീവേത യോ മുക്തിപദേ സ ദായഭാക് ॥ **8** ॥ 616

പശ്യേശ മേഽനാർയമനന്ത ആദ്യേ
പരാത്മനി ത്വയ്യപി മായിമായിനി ।
മായാം വിതത്യേക്ഷിതുമാത്മവൈഭവം
ഹ്യഹം കിയാനൈച്ഛമിവാർചിരഗ്നൗ ॥ **9** ॥ 617

അതഃ ക്ഷമസ്വാച്യുത മേ രജോഭുവോ
ഹ്യജാനതസ്ത്വത്പൃഥഗീശമാനിനഃ ।
അജാവലേപാന്ധതമോഽന്ധചക്ഷുഷ
ഏഷോഽനുകമ്പ്യോ മയി നാഥവാനിതി ॥ **10** ॥ 618

ക്വാഹം തമോമഹദഹംഖചരാഗ്നിവാർഭൂ -
സംവേഷ്ടിതാണ്ഡഘടസപ്തവിതസ്തികായഃ।
ക്വേദൃഗ്വിധാവിഗണിതാണ്ഡപരാണുചർയാ -
വാതാധ്വരോമവിവരസ്യ ച തേ മഹിത്വം ॥ **11** ॥ 619

ഉത്ക്ഷേപണം ഗർഭഗതസ്യ പാദയോഃ
കിം കൽപതേ മാതുരധോക്ഷജാഗസേ।
കിമസ്തിനാസ്തിവ്യപദേശഭൂഷിതം
തവാസ്തി കുക്ഷേഃ കിയദപ്യനന്തഃ ॥ **12** ॥ 620

ജഗത്ത്രയാന്തോദധിസമ്ലവോദേ
നാരായണസ്യോദരനാഭിനാലാത്।
വിനിർഗതോഽജസ്ത്വിതി വാങ് ന വൈ മൃഷാ
കിം ത്വീശ്വര ത്വന്നത വിനിർഗതോഽസ്മി ॥ **13** ॥ 621

നാരായണസ്ത്വം ന ഹി സർവദേഹിനാ -
മാത്മാസ്യധീശാഖിലലോകസാക്ഷീ।
നാരായണോഽംഗം നരഭൂജലായനാ -
ത്തച്ചാപി സത്യം ന തവൈവ മായാ ॥ **14** ॥ 622

തച്ചേജ്ജലസ്ഥം തവ സജ്ജഗദ്വപുഃ
കിം മേ ന ദൃഷ്ടം ഭഗവംസ്തദൈവ।
കിം വാ സുദൃഷ്ടം ഹൃദി മേ തദൈവ
കിം നോ സപദ്യേവ പുനർവ്യദർശി ॥ **15** ॥ 623

അത്രൈവ മായാധമനാവതാരേ
ഹ്യസ്യ പ്രപഞ്ചസ്യ ബഹിഃ സ്ഫുടസ്യ।
കൃത്സ്നസ്യ ചാന്തർജഠരേ ജനൻയാ
മായാത്വമേവ പ്രകടീകൃതം തേ ॥ **16** ॥ 624

യസ്യ കുക്ഷാവിദം സർവം സാത്മം ഭാതി യഥാ തഥാ।
തത്ത്വയ്യപീഹ തത് സർവം കിമിദം മായയാ വിനാ ॥ **17** ॥ 625

അദ്യൈവ ത്വദൃതേഽസ്യ കിം മമ ന തേ
മായാത്വമാദർശിത -
മേകോഽസി പ്രഥമം തതോ വ്രജസുഹൃദ്
വത്സാഃ സമസ്താ അപി।
താവന്തോഽസി ചതുർഭുജാസ്തദഖിലൈഃ
സാകം മയോപാസിതാ -
സ്താവന്ത്യേവ ജഗന്ത്യഭൂസ്തദമിതം
ബ്രഹ്മാദ്വയം ശിഷ്യതേ ॥ **18** ॥ 626

അജാനതാം ത്വത്പദവീമനാത്മ -
ൻയാത്മാഽഽത്മനാ ഭാസി വിതത്യ മായാം।
സൃഷ്ടാവിവാഹം ജഗതോ വിധാന
ഇവ ത്വമേഷോഽന്ത ഇവ ത്രിനേത്രഃ ॥ **19** ॥ 627

സുരേഷ്വൃഷിഷ്വീശ തഥൈവ നൃഷ്വപി
തിർയക്ഷു യാദസ്സ്വപി തേഽജനസ്യ।
ജൻമാസതാം ദുർമദനിഗ്രഹായ
പ്രഭോ വിധാതഃ സദനുഗ്രഹായ ച ॥ **20** ॥ 628

കോ വേത്തി ഭൂമൻ ഭഗവൻ പരാത്മൻ
യോഗേശ്വരോതീർഭവതസ്ത്രിലോക്യാം।
ക്വ വാ കഥം വാ കതി വാ കദേതി
വിസ്താരയൻ ക്രീഡസി യോഗമായാം ॥ **21** ॥ 629

തസ്മാദിദം ജഗദശേഷമസത്സ്വരൂപം
സ്വപ്നാഭമസ്തധിഷണം പുരുദുഃ ഖദുഃ ഖം।

ത്വയ്യേവ നിത്യസുഖബോധതനാവനന്തേ
മായാത ഉദ്യദപി യത് സദിവാവഭാതി ॥ **22** ॥ 630

ഏകസ്ത്വമാത്മാ പുരുഷഃ പുരാണഃ
സത്യഃ സ്വയഞ്ജ്യോതിരനന്ത ആദ്യഃ।
നിത്യോഽക്ഷരോഽജസ്രസുഖോ നിരഞ്ജനഃ
പൂർണോഽദ്വയോ മുക്ത ഉപാധിതോഽമൃതഃ ॥ **23** ॥ 631

ഏവംവിധം ത്വാം സകലാത്മനാമപി
സ്വാത്മാനമാത്മാത്മതയാ വിചക്ഷതേ।
ഗുർവർകലബ്ധോപനിഷത്സുചക്ഷുഷാ
യേ തേ തരന്തീവ ഭവാന്യതാംബുധിം ॥ **24** ॥ 632

ആത്മാനമേവാത്മതയാവിജാനതാം
തേനൈവ ജാതം നിഖിലം പ്രപഞ്ചിതം।
ജ്ഞാനേന ഭൂയോഽപി ച തത് പ്രലീയതേ
രജ്ജ്വാമഹേർഭോഗഭവാഭവൗ യഥാ ॥ **25** ॥ 633

അജ്ഞാനസംജ്ഞൗ ഭവബന്ധമോക്ഷൗ
ദ്വൗ നാമ നാന്യൗ സ്ത ഋതജ്ഞഭാവാത്।
അജസ്രചിത്യാത്മനി കേവലേ പരേ
വിചാർയമാണേ തരണാവിവാഹനീ ॥ **26** ॥ 634

ത്വാമാത്മാനം പരം മത്വാ പരമാത്മാനമേവ ച।
ആത്മാ പുനർബഹിർമൃഗ്യ അഹോഽജ്ഞജനതാജ്ഞതാ ॥ **27** ॥ 635

അന്തർഭവേഽനന്ത ഭവന്തമേവ
ഹ്യതത്ത്യജന്തോ മൃഗയന്തി സന്തഃ।
അസന്തമപ്യന്ത്യഹിമന്തരേണ
സന്തം ഗുണം തം കിമു യന്തി സന്തഃ ॥ **28** ॥ 636

അഥാപി തേ ദേവ പദാംബുജദ്വയ -
പ്രസാദലേശാനുഗൃഹീത ഏവ ഹി।
ജാനാതി തത്ത്വം ഭഗവൻ മഹിമ്നോ
ന ചാന്യ ഏകോഽപി ചിരം വിചിൻവൻ ॥ **29** ॥ 637

തദസ്തു മേ നാഥ സ ഭൂരിഭാഗോ
ഭവേഽത്ര വാന്യത്ര തു വാ തിരശ്ചാം।
യേനാഹമേകോഽപി ഭവജ്ജനാനാം
ഭൂത്വാ നിഷേവേ തവ പാദപല്ലവം ॥ **30** ॥ 638

അഹോഽതിധന്യാ വ്രജഗോരമണ്യഃ
സ്തന്യാമൃതം പീതമതീവ തേ മുദാ।
യാസാം വിഭോ വത്സതരാത്മജാത്മനാ
യത്തൃപ്തയേഽദ്യാപി ന ചാലമധ്വരാഃ ॥ **31** ॥ 639

അഹോ ഭാഗ്യമഹോ ഭാഗ്യം നന്ദഗോപവ്രജൗകസാം।
യന്മിത്രം പരമാനന്ദം പൂർണം ബ്രഹ്മ സനാതനം ॥ **32** ॥ 640

ഏഷാം തു ഭാഗ്യമഹിമാച്യുത താവദാസ്താ -
മേകാദശൈവ ഹി വയം ബത ഭൂരിഭാഗാഃ।
ഏതദ്ധൃഷീകചഷകൈരസകൃത് പിബാമഃ
ശർവാദയോഽംഘ്ര്യുദജമധ്വമൃതാസവം തേ ॥ **33** ॥ 641

തദ് ഭൂരിഭാഗ്യമിഹ ജൻമ കിമപ്യടവ്യാം
യദ് ഗോകുലേഽപി കതമാംഘ്രിരജോഽഭിഷേകം।
യജ്ജീവിതം തു നിഖിലം ഭഗവാൻ മുകുന്ദ -
സ്ത്വദ്യാപി യത്പദരജഃ ശ്രുതിമൃഗ്യമേവ ॥ **34** ॥ 642

ഏഷാം ഘോഷനിവാസിനാമുത ഭവാൻ
കിം ദേവ രാതേതി ന -

ശ്വേതോ വിശ്വഫലാത് ഫലം ത്വദപരം
കുത്രാപ്യയൻ മുഹ്യതി।
സദ്വേഷാദിവ പൂതനാപി സകുലാ
ത്വാമേവ ദേവാപിതാ
യദ്ധാമാർഥസുഹൃത്പ്രിയാത്മതനയ -
പ്രാണാശയാസ്ത്വത്കൃതേ ॥ **35** ॥ 643

താവദ് രാഗാദയഃ സ്തേനാ -
സ്താവത് കാരാഗൃഹം ഗൃഹം।
താവൻമോഹോഽംഘ്രിനിഗഡോ
യാവത് കൃഷ്ണ ന തേ ജനാഃ ॥ **36** ॥ 644

പ്രപഞ്ചം നിഷ്പ്രപഞ്ചോഽപി വിഡംബയസി ഭൂതലേ।
പ്രപന്നജനതാനന്ദസന്ദോഹം പ്രഥിതും പ്രഭോ ॥ **37** ॥ 645

ജാനന്ത ഏവ ജാനന്തു കിം ബഹൂക്ത്യാ ന മേ പ്രഭോ।
മനസോ വപുഷോ വാചോ വൈഭവം തവ ഗോചരഃ ॥ **38** ॥ 646

അനുജാനീഹി മാം കൃഷ്ണ സർവം ത്വം വേത്സി സർവദൃക്।
ത്വമേവ ജഗതാം നാഥോ ജഗദേതത്തവാർപിതം ॥ **39** ॥ 647

ശ്രീകൃഷ്ണ വൃഷ്ണികുലപുഷ്കരജോഷദായിൻ
ക്ഷ്മാനിർജരദ്വിജപശൂദധിവൃദ്ധികാരിൻ।
ഉദ്ധർമശാർവരഹര ക്ഷിതിരാക്ഷസഘ്നു -
ഗാകൽപമാർകമർഹൻ ഭഗവൻ നമസ്തേ ॥ **40** ॥ 648

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യഭിഷ്ടൂയ ഭൂമാനം ത്രിഃ പരിക്രമ്യ പാദയോഃ।
നത്വാഭീഷ്ടം ജഗദ്ധാതാ സ്വധാമ പ്രത്യപദ്യത ॥ **41** ॥ 649

തതോഽനുജ്ഞാപ്യ ഭഗവാൻ സ്വഭുവം പ്രാഗവസ്ഥിതാൻ।
വത്സാൻ പുലിനമാനിൻയേ യഥാപൂർവസഖം സ്വകം ॥ **42** ॥ 650

ഏകസ്മിന്നപി യാതേഽബ്ദേ പ്രാണേശം ചാന്തരാഽഽത്മനഃ।
കൃഷ്ണമായാഹതാ രാജൻ ക്ഷണാർധം മേനിരേഽർഭകാഃ ॥ **43** ॥ 651

കിം കിം ന വിസ്മരന്തീഹ മായാമോഹിതചേതസഃ।
യൻമോഹിതം ജഗത് സർവമഭീക്ഷ്ണം വിസ്മൃതാത്മകം ॥ **44** ॥ 652

ഊചുശ്ച സുഹൃദഃ കൃഷ്ണം സ്വാഗതം തേഽതിരംഹസാ।
നൈകോഽപ്യഭോജി കവല ഏഹീതഃ സാധു ഭുജ്യതാം ॥ **45** ॥ 653

തതോ ഹസൻ ഹൃഷീകേശോഽഭ്യവഹൃത്യ സഹാർഭകൈഃ।
ദർശയംശ്ചർമാജഗരം ൻയവർതത വനാദ് വ്രജം ॥ **46** ॥ 654

ബർഹപ്രസൂനനവധാതുവിചിത്രിതാംഗഃ
പ്രോദ്ദാമവേണുദലശൃംഗരവോത്സവാഢ്യഃ।
വത്സാൻ ഗൃണന്നനുഗഗീതപവിത്രകീർതി -
ർഗോപീദൃഗുത്സവദൃശിഃ പ്രവിവേശ ഗോഷ്ഠം ॥ **47** ॥ 655

അദ്യാനേന മഹാവ്യാലോ യശോദാനന്ദസൂനുനാ।
ഹതോഽവിതാ വയം ചാസ്മാദിതി ബാലാ വ്രജേ ജഗുഃ ॥ **48** ॥ 656

രാജോവാച
ബ്രഹ്മൻ പരോദ്ഭവേ കൃഷ്ണേ
ഇയാൻ പ്രേമാ കഥം ഭവേത്।
യോഽഭൂതപൂർവസ്തോകേഷു
സ്വോദ്ഭവേഷ്വപി കഥ്യതാം ॥ **49** ॥ 657

ശ്രീശുക ഉവാച
സർവേഷാമപി ഭൂതാനാം നൃപ സ്വാത്മൈവ വൽലഭഃ।
ഇതരേഽപത്യവിത്താദ്യാസ്തദ്വൽലഭതയൈവ ഹി ॥ **50** ॥ 658

തദ് രാജേന്ദ്ര യഥാ സ്നേഹഃ സ്വസ്വകാത്മനി ദേഹിനാം।
ന തഥാ മമതാലംബിപുത്രവിത്തഗൃഹാദിഷു ॥ **51** ॥ 659

ദേഹാത്മവാദിനാം പുംസാമപി രാജൻയസത്തമ।
യഥാ ദേഹഃ പ്രിയതമസ്തഥാ ന ഹ്യനു യേ ച തം ॥ **52** ॥ 660

ദേഹോഽപി മമതാഭാക് ചേത്തർഹ്യസൗ നാത്മവത് പ്രിയഃ।
യജ്ജീർയത്യപി ദേഹേഽസ്മിൻ ജീവിതാശാ ബലീയസീ ॥ **53** ॥ 661

തസ്മാത് പ്രിയതമഃ സ്വാത്മാ സർവേഷാമപി ദേഹിനാം।
തദർഥമേവ സകലം ജഗദേതച്ചരാചരം ॥ **54** ॥ 662

കൃഷ്ണമേനമവേഹി ത്വമാത്മാനമഖിലാത്മനാം।
ജഗദ്ധിതായ സോഽപ്യത്ര ദേഹീവാഭാതി മായയാ ॥ **55** ॥ 663

വസ്തുതോ ജാനതാമത്ര
കൃഷ്ണം സ്ഥാസ്നു ചരിഷ്ണു ച।
ഭഗവദ്രൂപമഖിലം
നാൻയദ് വസ്ത്വിഹ കിഞ്ചന ॥ **56** ॥ 664

സർവേഷാമപി വസ്തൂനാം ഭാവാർഥോ ഭവതി സ്ഥിതഃ।
തസ്യാപി ഭഗവാൻ കൃഷ്ണഃ കിമതദ് വസ്തു രൂപ്യതാം ॥ **57** ॥ 665

സമാശ്രിതാ യേ പദപല്ലവപ്ലവം
മഹത്പദം പുൺയയശോമുരാരേഃ।
ഭവാംബുധിർവത്സപദം പരം പദം
പദം പദം യദ് വിപദാം ന തേഷാം ॥ **58** ॥ 666

ഏതത്തേ സർവമാഖ്യാതം യത് പൃഷ്ടോഽഹമിഹ ത്വയാ।
യത് കൗമാരേ ഹരികൃതം പൗഗണ്ഡേ പരികീർതിതം ॥ **59** ॥ 667

ഏതത് സുഹൃദ്ഭിശ്ചരിതം മുരാരേ -
രഘാർദനം ശാദ്വലജേമനം ച।
വ്യക്തേതരദ് രൂപമജോർവഭിഷ്ടവം
ശൃൺവൻ ഗൃണന്നേതി നരോഽഖിലാർഥാൻ ॥ **60** ॥ 668

ഏവം വിഹാരൈഃ കൗമാരൈഃ കൗമാരം ജഹതുർവ്രജേ।
നിലായനൈഃ സേതുബണ്ഡൈർമർകടോത്പ്ലവനാദിഭിഃ ॥ **61** ॥ 669

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ബ്രഹ്മസ്തുതിർനാമ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
തതശ്ച പൗഗണ്ഡവയഃ ശ്രിതൗ വ്രജേ
ബഭൂവതുസ്തൗ പശുപാലസമ്മതൗ ।
ഗാശ്ചാരയന്തൗ സഖിഭിഃ സമം പദൈ -
ർവൃന്ദാവനം പുണ്യമതീവ ചക്രതുഃ ॥ **1** ॥ 670

തൻമാധവോ വേണുമുദീരയൻ വൃതോ
ഗോപൈർഗൃണദ്ഭിഃ സ്വയശോ ബലാൻവിതഃ ।
പശൂൻ പുരസ്കൃത്യ പശവ്യമാവിശദ്
വിഹർതുകാമഃ കുസുമാകരം വനം ॥ **2** ॥ 671

തൻമഞ്ജുഘോഷാലിമൃഗദ്വിജാകുലം
മഹൻമനഃപ്രഖ്യപയഃസരസ്വതാ ।
വാതേന ജുഷ്ടം ശതപത്രഗന്ധിനാ
നിരീക്ഷ്യ രന്തും ഭഗവാൻ മനോ ദധേ ॥ **3** ॥ 672

സ തത്ര തത്രാരുണപല്ലവശ്രിയാ
ഫലപ്രസൂനോരുഭരേണ പാദയോഃ ।
സ്പൃശച്ഛിഖാൻ വീക്ഷ്യ വനസ്പതീൻ മുദാ
സ്മയന്നിവാഹാഗ്രജമാദിപൂരുഷഃ ॥ **4** ॥ 673

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അഹോ അമീ ദേവവരാമരാർചിതം
പാദാംബുജം തേ സുമനഃഫലാർഹണം।
നമന്ത്യുപാദായ ശിഖാഭിരാത്മന -
സ്തമോഽപഹത്യൈ തരുജൻമ യത്കൃതം ॥ **5** ॥ 674

ഏതേഽലിനസ്തവ യശോഽഖിലലോകതീർഥം
ഗായന്ത ആദിപുരുഷാനുപദം ഭജന്തേ।
പ്രായോ അമീ മുനിഗണാ ഭവദീയമുഖ്യാ
ഗൂഢം വനേഽപി ന ജഹത്യനഘാത്മദൈവം ॥ **6** ॥ 675

നൃത്യന്ത്യമീ ശിഖിന ഈഡ്യ മുദാ ഹരിൺയഃ
കുർവന്തി ഗോപ്യ ഇവ തേ പ്രിയമീക്ഷണേന।
സൂക്തൈശ്ച കോകിലഗണാ ഗൃഹമാഗതായ
ധൻയാ വനൗകസ ഇയാൻ ഹി സതാം നിസർഗഃ ॥ **7** ॥ 676

ധൻയേയമദ്യ ധരണീ തൃണവീരുധസ്ത്വത് -
പാദസ്പൃശോ ദ്രുമലതാഃ കരജാഭിമൃഷ്ടാഃ।
നദ്യോഽദ്രയഃ ഖഗമൃഗാഃ സദയാവലോകൈ -
ർഗോപ്യോഽന്തരേണ ഭുജയോരപി യത്സ്പൃഹാ ശ്രീഃ ॥ **8** ॥ 677

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം വൃന്ദാവനം ശ്രീമത് കൃഷ്ണഃ പ്രീതമനാഃ പശൂൻ।
രേമേ സഞ്ചാരയന്നദ്രേഃ സരിദ്രോധസ്സു സാനുഗഃ ॥ **9** ॥ 678

ക്വചിദ് ഗായതി ഗായത്സു മദാന്ധാലിഷ്വനുവ്രതൈഃ।
ഉപഗീയമാനചരിതഃ സ്രഗ്വീ സങ്കർഷണാൻവിതഃ ॥ **10** ॥ 679

ക്വചിച്ച കലഹംസാനാമനുകൂജതി കൂജിതം।
അഭിനൃത്യതി നൃത്യന്തം ബർഹിണം ഹാസയൻ ക്വചിത് ॥ **11** ॥ 680

മേഘഗംഭീരയാ വാചാ നാമഭിർദൂരഗാൻ പശൂൻ।
ക്വചിദാഹ്വയതി പ്രീത്യാ ഗോഗോപാലമനോജ്ഞയാ ॥ **12** ॥ 681

ചകോരക്രൗഞ്ചചക്രാഹ്വഭാരദ്വാജാംശ്ച ബർഹിണഃ।
അനുരൗതി സ്മ സത്ത്വാനാം ഭീതവദ് വ്യാഘ്രസിംഹയോഃ ॥ **13** ॥ 682

ക്വചിത് ക്രീഡാപരിശ്രാന്തം ഗോപോത്സംഗോപബർഹണം।
സ്വയം വിശ്രമയത്യാർയം പാദസംവാഹനാദിഭിഃ ॥ **14** ॥ 683

നൃത്യതോ ഗായതഃ ക്വാപി വൽഗതോ യുധ്യതോ മിഥഃ।
ഗൃഹീതഹസ്തൗ ഗോപാലാൻ ഹസന്തൗ പ്രശശംസതുഃ ॥ **15** ॥ 684

ക്വചിത് പൽലവതൽപേഷു നിയുദ്ധശ്രമകർശിതഃ।
വൃക്ഷമൂലാശ്രയഃ ശേതേ ഗോപോത്സംഗോപബർഹണഃ ॥ **16** ॥ 685

പാദസംവാഹനം ചക്രുഃ കേചിത്തസ്യ മഹാത്മനഃ।
അപരേ ഹതപാപ്മാനോ വ്യജനൈഃ സമവീജയൻ ॥ **17** ॥ 686

അൻയേ തദനുരൂപാണി മനോജ്ഞാനി മഹാത്മനഃ।
ഗായന്തി സ്മ മഹാരാജ സ്നേഹക്ലിന്നധിയഃ ശനൈഃ ॥ **18** ॥ 687

ഏവം നിഗൂഢാത്മഗതിഃ സ്വമായയാ
ഗോപാത്മജത്വം ചരിതൈർവിഡംബയൻ।
രേമേ രമാലാലിതപാദപൽലവോ
ഗ്രാമ്യൈഃ സമം ഗ്രാമ്യവദീശചേഷ്ടിതഃ ॥ **19** ॥ 688

ശ്രീദാമാ നാമ ഗോപാലോ രാമകേശവയോഃ സഖാ।
സുബലസ്തോകകൃഷ്ണാദ്യാ ഗോപാഃ പ്രേമ്ണേദമബ്രുവൻ ॥ **20** ॥ 689

രാമ രാമ മഹാബാഹോ കൃഷ്ണ ദുഷ്ടനിബർഹണ।
ഇതോഽവിദൂരേ സുമഹദ് വനം താലാലിസങ്കുലം ॥ **21** ॥ 690

ഫലാനി തത്ര ഭൂരീണി പതന്തി പതിതാനി ച ।
സന്തി കിന്ത്വവരുദ്ധാനി ധേനുകേന ദുരാത്മനാ ॥ **22** ॥ 691

സോഽതിവീർയോഽസുരോ രാമ ഹേ കൃഷ്ണ ഖരരൂപധൃക് ।
ആത്മതുല്യബലൈരന്യൈർജ്ഞാതിഭിർബഹുഭിർവൃതഃ ॥ **23** ॥ 692

തസ്മാത് കൃതനരാഹാരാദ് ഭീതൈർന്യഭിരമിത്രഹൻ ।
ന സേവ്യതേ പശുഗണൈഃ പക്ഷിസംഘൈർവിവർജിതം ॥ **24** ॥ 693

വിദ്യന്തേഽഭുക്തപൂർവാണി ഫലാനി സുരഭീണി ച ।
ഏഷ വൈ സുരഭിർഗന്ധോ വിഷൂചീനോഽവഗൃഹ്യതേ ॥ **25** ॥ 694

പ്രയച്ഛ താനി നഃ കൃഷ്ണ ഗന്ധലോഭിതചേതസാം ।
വാംഛാസ്തി മഹതീ രാമ ഗമ്യതാം യദി രോചതേ ॥ **26** ॥ 695

ഏവം സുഹൃദ്വചഃ ശ്രുത്വാ സുഹൃത്പ്രിയചികീർഷയാ ।
പ്രഹസ്യ ജഗ്മതുർഗോപൈർവൃതൗ താലവനം പ്രഭൂ ॥ **27** ॥ 696

ബലഃ പ്രവിശ്യ ബാഹുഭ്യാം താലാൻ സമ്പരികമ്പയൻ ।
ഫലാനി പാതയാമാസ മതംഗജ ഇവൗജസാ ॥ **28** ॥ 697

ഫലാനാം പതതാം ശബ്ദം നിശമ്യാസുരരാസഭഃ ।
അഭ്യധാവത് ക്ഷിതിതലം സനഗം പരികമ്പയൻ ॥ **29** ॥ 698

സമേത്യ തരസാ പ്രത്യഗ് ദ്വാഭ്യാം പദ്ഭ്യാം ബലം ബലീ ।
നിഹത്യോരസി കാശബ്ദം മുഞ്ചൻ പര്യസരത് ഖലഃ ॥ **30** ॥ 699

പുനരാസാദ്യ സംരബ്ധ ഉപക്രോഷ്ടാ പരാക് സ്ഥിതഃ ।
ചരണാവപരൗ രാജൻ ബലായ പ്രാക്ഷിപദ് രുഷാ ॥ **31** ॥ 700

സ തം ഗൃഹീത്വാ പ്രപദോർഭ്രാമയിത്വൈകപാണിനാ ।
ചിക്ഷേപ തൃണരാജാഗ്രേ ഭ്രാമണത്യക്തജീവിതം ॥ **32** ॥ 701

തേനാഹതോ മഹാതാലോ വേപമാനോ ബൃഹച്ഛിരാഃ।
പാർശ്വസ്ഥം കമ്പയൻ ഭഗ്നഃ സ ചാൻയം സോഽപി ചാപരം ॥ **33** ॥ 702

ബലസ്യ ലീലയോത്സൃഷ്ടഖരദേഹഹതാഹതാഃ।
താലാശ്ചകമ്പിരേ സർവേ മഹാവാതേരിതാ ഇവ ॥ **34** ॥ 703

നൈതച്ചിത്രം ഭഗവതി ഹ്യനന്തേ ജഗദീശ്വരേ।
ഓതപ്രോതമിദം യസ്മിംസ്തന്തുഷ്വംഗ യഥാ പടഃ ॥ **35** ॥ 704

തതഃ കൃഷ്ണം ച രാമം ച ജ്ഞാതയോ ധേനുകസ്യ യേ।
ക്രോഷ്ടാരോഽഭ്യദ്രവൻ സർവേ സംരബ്ധാ ഹതബാന്ധവാഃ ॥ **36** ॥ 705

താംസ്താനാപതതഃ കൃഷ്ണോ രാമശ്ച നൃപ ലീലയാ।
ഗൃഹീതപശ്ചാച്ചരണാൻ പ്രാഹിണോത്തൃണരാജസു ॥ **37** ॥ 706

ഫലപ്രകരസങ്കീർണം ദൈത്യദേഹൈർഗതാസുഭിഃ।
രരാജ ഭൂഃ സതാലാഗ്രൈർഘനൈരിവ നഭസ്തലം ॥ **38** ॥ 707

തയോസ്തത് സുമഹത് കർമ നിശാമ്യ വിബുധാദയഃ।
മുമുചുഃ പുഷ്പവർഷാണി ചക്രുർവാദ്യാനി തുഷ്ടുവുഃ ॥ **39** ॥ 708

അഥ താലഫലാൻയാദൻ മനുഷ്യാ ഗതസാധ്വസാഃ।
തൃണം ച പശവശ്ചേരുർഹതധേനുകകാനനേ ॥ **40** ॥ 709

കൃഷ്ണഃ കമലപത്രാക്ഷഃ
പുൺയശ്രവണകീർതനഃ।
സ്തൂയമാനോഽനുഗൈർഗോപൈഃ
സാഗ്രജോ വ്രജമാവ്രജത് ॥ **41** ॥ 710

തം ഗോരജശ്ഛുരിതകുന്തലബദ്ധബർഹ -
വൻയപ്രസൂനരുചിരേക്ഷണചാരുഹാസം।

വേണും ക്വണന്തമനുഗൈരനുഗീതകീർതിം
ഗോപ്യോ ദിദൃക്ഷിതദൃശോഽഭ്യഗമൻ സമേതാഃ ॥ **42** ॥ 711

പീത്വാ മുകുന്ദമുഖസാരഘമക്ഷിഭൃംഗൈ -
സ്താപം ജഹുർവിരഹജം വ്രജയോഷിതോഽഹി ।
തത്സത്കൃതിം സമധിഗമ്യ വിവേശ ഗോഷ്ഠം
സവ്രീഡഹാസവിനയം യദപാംഗമോക്ഷം ॥ **43** ॥ 712

തയോർയശോദാരോഹിണ്യൗ പുത്രയോഃ പുത്രവത്സലേ ।
യഥാകാമം യഥാകാലം വ്യധത്താം പരമാശിഷഃ ॥ **44** ॥ 713

ഗതാധ്വാനശ്രമൗ തത്ര മജ്ജനോൻമർദനാദിഭിഃ ।
നീവീം വസിത്വാ രുചിരാം ദിവ്യസ്രഗ്ഗന്ധമണ്ഡിതൗ ॥ **45** ॥ 714

ജനൻയുപഹൃതം പ്രാശ്യ സ്വാദ്വന്നമുപലാലിതൗ ।
സംവിശ്യ വരശയ്യായാം സുഖം സുഷുപതുർവ്രജേ ॥ **46** ॥ 715

ഏവം സ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണോ വൃന്ദാവനചരഃ ക്വചിത് ।
യയൗ രാമമൃതേ രാജൻ കാലിന്ദീം സഖിഭിർവൃതഃ ॥ **47** ॥ 716

അഥ ഗാവശ്ച ഗോപാശ്ച നിദാഘാതപപീഡിതാഃ ।
ദുഷ്ടം ജലം പപുസ്തസ്യാസ്തൃഷാർതാ വിഷദൂഷിതം ॥ **48** ॥ 717

വിഷാംഭസ്തദുപസ്പൃശ്യ ദൈവോപഹതചേതസഃ ।
നിപേതുർവ്യസവഃ സർവേ സലിലാന്തേ കുരൂദ്വഹ ॥ **49** ॥ 718

വീക്ഷ്യ താൻ വൈ തഥാ ഭൂതാൻ
കൃഷ്ണോ യോഗേശ്വരേശ്വരഃ ।
ഈക്ഷയാമൃതവർഷിണ്യാ
സ്വനാഥാൻ സമജീവയത് ॥ **50** ॥ 719

തേ സമ്പ്രതീതസ്മൃതയഃ സമുത്ഥായ ജലാന്തികാത് ।
ആസൻ സുവിസ്മിതാഃ സർവേ വീക്ഷമാണാഃ പരസ്പരം ॥ **51** ॥ 720

അൻവമംസത തദ് രാജൻ ഗോവിന്ദാനുഗ്രഹേക്ഷിതം ।
പീത്വാ വിഷം പരേതസ്യ പുനരുത്ഥാനമാത്മനഃ ॥ **52** ॥ 721

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ധേനുകവധോ നാമ പഞ്ചദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
വിലോക്യ ദൂഷിതാം കൃഷ്ണാം
കൃഷ്ണഃ കൃഷ്ണാഹിനാ വിഭുഃ।
തസ്യാ വിശുദ്ധിമൻവിച്ഛൻ
സർപം തമുദവാസയത് ॥ **1** ॥ 722

രാജോവാച
കഥമന്തർജലേഽഗാധേ ൻയഗൃഹ്ണാദ് ഭഗവാനഹിം।
സ വൈ ബഹുയുഗാവാസം യഥാഽഽസീദ് വിപ്ര കഥ്യതാം ॥ **2** ॥ 723

ബ്രഹ്മൻ ഭഗവതസ്തസ്യ ഭൂമ്നഃ സ്വച്ഛന്ദവർതിനഃ।
ഗോപാലോദാരചരിതം കസ്തൃപ്യേതാമൃതം ജുഷൻ ॥ **3** ॥ 724

ശ്രീശുക ഉവാച
കാലിന്ദ്യാം കാലിയസ്യാസീദ്ഹ്രദഃ കശ്ചിദ് വിഷാഗ്നിനാ।
ശ്രപ്യമാണപയാ യസ്മിൻ പതന്ത്യുപരിഗാഃ ഖഗാഃ ॥ **4** ॥ 725

വിപ്രുഷ്മതാ വിഷോദോർമിമാരുതേനാഭിമർശിതാഃ।
മ്രിയന്തേ തീരഗാ യസ്യ പ്രാണിനഃ സ്ഥിരജംഗമാഃ ॥ **5** ॥ 726

തം ചണ്ഡവേഗവിഷവീർയമവേക്ഷ്യ തേന
ദുഷ്ടാം നദീം ച ഖലസംയമനാവതാരഃ।

കൃഷ്ണഃ കദംബമധിരുഹ്യ തതോഽതിതുംഗ -
മാസ്ഫോട്യ ഗാഢരശനോ ൻയപതദ് വിഷോദേ ॥ **6** ॥ 727

സർപഹ്രദഃ പുരുഷസാരനിപാതവേഗ -
സങ്ക്ഷോഭിതോരഗവിഷോച്ഛ്വസിതാംബുരാശിഃ।
പര്യക്പ്ലുതോ വിഷകഷായവിഭീഷണോർമി -
ർധാവൻ ധനുഃശതമനന്തബലസ്യ കിം തത് ॥ **7** ॥ 728

തസ്യ ഹ്രദേ വിഹരതോ ഭുജദണ്ഡഘൂർണ -
വാർഘോഷമംഗ വരവാരണവിക്രമസ്യ।
ആശ്രുത്യ തത് സ്വസദനാഭിഭവം നിരീക്ഷ്യ
ചക്ഷുഃശ്രവാഃ സമസരത്തദമൃഷ്യമാണഃ ॥ **8** ॥ 729

തം പ്രേക്ഷണീയസുകുമാരഘനാവദാതം
ശ്രീവത്സപീതവസനം സ്മിതസുന്ദരാസ്യം।
ക്രീഡന്തമപ്രതിഭയം കമലോദരാംഘ്രിം
സന്ദശ്യ മർമസു രുഷാ ഭുജയാ ചഛാദ ॥ **9** ॥ 730

തം നാഗഭോഗപരിവീതമദൃഷ്ടചേഷ്ട -
മാലോക്യ തത്പ്രിയസഖാഃ പശുപാ ഭൃശാർതാഃ।
കൃഷ്ണേഽർപിതാത്മസുഹൃദർഥകലത്രകാമാ
ദുഃഖാനുശോകഭയമൂഢധിയോ നിപേതുഃ ॥ **10** ॥ 731

ഗാവോ വൃഷാ വത്സതർയഃ ക്രന്ദമാനാഃ സുദുഃഖിതാഃ।
കൃഷ്ണേ ൻയസ്തേക്ഷണാ ഭീതാ രുദത്യ ഇവ തസ്ഥിരേ ॥ **11** ॥ 732

അഥ വ്രജേ മഹോത്പാതാസ്ത്രിവിധാ ഹ്യതിദാരുണാഃ।
ഉത്പേതുർഭുവി ദിവ്യാത്മൻയാസന്നഭയശംസിനഃ ॥ **12** ॥ 733

താനാലക്ഷ്യ ഭയോദ്വിഗ്നാ ഗോപാ നന്ദപുരോഗമാഃ।
വിനാ രാമേണ ഗാഃ കൃഷ്ണം ജ്ഞാത്വാ ചാരയിതും ഗതം ॥ **13** ॥ 734

തൈർദുർനിമിത്തൈർനിധനം മത്വാ പ്രാപ്തമതദ്വിദഃ।
തത്പ്രാണാസ്തൻമനസ്കാസ്തേ ദുഃഖശോകഭയാതുരാഃ ॥ **14** ॥ 735

ആബാലവൃദ്ധവനിതാഃ സർവേഽംഗ പശുവൃത്തയഃ।
നിർജഗ്മുർഗോകുലാദ് ദീനാഃ കൃഷ്ണദർശനലാലസാഃ ॥ **15** ॥ 736

താംസ്തഥാ കാതരാൻ വീക്ഷ്യ ഭഗവാൻ മാധവോ ബലഃ।
പ്രഹസ്യ കിഞ്ചിന്നോവാച പ്രഭാവജ്ഞോഽനുജസ്യ സഃ ॥ **16** ॥ 737

തേഽൻവേഷമാണാ ദയിതം കൃഷ്ണം സൂചിതയാ പദൈഃ।
ഭഗവൽലക്ഷണൈർജഗ്മുഃ പദവ്യാ യമുനാതടം ॥ **17** ॥ 738

തേ തത്ര തത്രാബ്ജയവാങ്കുശാശനി -
ധ്വജോപപന്നാനി പദാനി വിശ്പതേഃ।
മാർഗേ ഗവാമന്യപദാന്തരാന്തരേ
നിരീക്ഷമാണാ യയുരംഗ സത്വരാഃ ॥ **18** ॥ 739

അന്തർഹ്രദേ ഭുജഗഭോഗപരീതമാരാത്
കൃഷ്ണം നിരീഹമുപലഭ്യ ജലാശയാന്തേ।
ഗോപാംശ്ച മൂഢധിഷണാൻ പരിതഃ പശൂംശ്ച
സന്ക്രന്ദതഃ പരമകശ്മലമാപുരാർതാഃ ॥ **19** ॥ 740

ഗോപ്യോഽനുരക്തമനസോ ഭഗവത്യനന്തേ
തത്സൗഹൃദസ്മിതവിലോകഗിരഃ സ്മരന്ത്യഃ।
ഗ്രസ്തേഽഹിനാ പ്രിയതമേ ഭൃശദുഃഖതപ്താഃ
ശൂന്യം പ്രിയവ്യതിഹൃതം ദദൃശുസ്ത്രിലോകം ॥ **20** ॥ 741

താഃ കൃഷ്ണമാതരമപത്യമനുപ്രവിഷ്ടാം
തുൽയവ്യഥാഃ സമനുഗൃഹ്യ ശുചഃ സ്രവന്ത്യഃ।
താസ്താ വ്രജപ്രിയകഥാഃ കഥയന്ത്യ ആസൻ
കൃഷ്ണാനന്യേർപിതദൃശോ മൃതകപ്രതീകാഃ ॥ **21** ॥ 742

കൃഷ്ണപ്രാണാന്നിർവിശതോ നന്ദാദീൻ വീക്ഷ്യ തം ഹ്രദം।
പ്രത്യഷേധത് സ ഭഗവാൻ രാമഃ കൃഷ്ണാനുഭാവവിത് ॥ **22** ॥ 743

ഇത്ഥം സ്വഗോകുലമനന്യഗതിം നിരീക്ഷ്യ
സസ്ത്രീകുമാരമതിദുഃഖിതമാത്മഹേതോഃ।
ആജ്ഞായ മർത്യപദവീമനുവർതമാനഃ
സ്ഥിത്വാ മുഹൂർതമുദതിഷ്ഠദുരംഗബന്ധാത് ॥ **23** ॥ 744

തത്പ്രഥ്യമാനവപുഷാ വ്യഥിതാത്മഭോഗ -
സ്ത്യക്ത്വോന്നമയ്യ കുപിതഃ സ്വഫണാൻ ഭുജംഗഃ।
തസ്ഥൗ ശ്വസംശ്വസനരന്ധ്രവിഷാംബരീഷ -
സ്തബ്ധേക്ഷണോൽമുകമുഖോ ഹരിമീക്ഷമാണഃ ॥ **24** ॥ 745

തം ജിഹ്വയാ ദ്വിശിഖയാ പരിലേലിഹാനം
ദ്വേ സൃക്കിണീ ഹ്യതികരാലവിഷാഗ്നിദൃഷ്ടിം।
ക്രീഡന്നമും പരിസസാര യഥാ ഖഗേന്ദ്രോ
ബഭ്രാമ സോഽപ്യവസരം പ്രസമീക്ഷമാണഃ ॥ **25** ॥ 746

ഏവം പരിഭ്രമഹതൗജസമുന്നതാംസ -
മാനമ്യ തത്പൃഥുശിരഃസ്വധിരൂഢ ആദ്യഃ।
തൻമൂർധരത്നനികരസ്പർശാതിതാമ്ര -
പാദാംബുജോഽഖിലകലാദിഗുരുർനനർത ॥ **26** ॥ 747

തം നർതുമുദ്യതമവേക്ഷ്യ തദാ തദീയ -
ഗന്ധർവസിദ്ധസുരചാരണദേവവധ്വഃ।

പ്രീത്യാ മൃദംഗപണവാനകവാദ്യഗീത -
പുഷ്പോപഹാരനുതിഭിഃ സഹസോപസേദുഃ ॥ **27** ॥ 748

യദ് യച്ഛിരോ ന നമതേഽംഗ ശതൈകശീർഷ്ണ -
സ്തത്തൻ മമർദ ഖരദണ്ഡധരോഽംഘ്രിപാതൈഃ।
ക്ഷീണായുഷോ ഭ്രമത ഉൽബണമാസ്യതോഽസൃങ് -
നസ്തോ വമൻ പരമകശ്മലമാപ നാഗഃ ॥ **28** ॥ 749

തസ്യാക്ഷിഭിർഗരലമുദ്വമതഃ ശിരസ്സു
യദ് യത് സമുന്നമതി നിഃശ്വസതോ രുഷോച്ചൈഃ।
നൃത്യൻ പദാനുനമയൻ ദമയാംബഭൂവ
പുഷ്പൈഃ പ്രപൂജിത ഇവേഹ പുമാൻ പുരാണഃ ॥ **29** ॥ 750

തച്ചിത്രതാണ്ഡവവിരുഗ്ണഫണാതപത്രോ
രക്തം മുഖൈരുരു വമൻ നൃപ ഭഗ്നഗാത്രഃ।
സ്മൃത്വാ ചരാചരഗുരും പുരുഷം പുരാണം
നാരായണം തമരണം മനസാ ജഗാമ ॥ **30** ॥ 751

കൃഷ്ണസ്യ ഗർഭജഗതോഽതിഭരാവസന്നം
പാർഷ്ണിപ്രഹാരപരിരുഗ്ണഫണാതപത്രം।
ദൃഷ്ട്വാഹിമാദ്യമുപസേദുരമുഷ്യ പത്ന്യ
ആർതാഃ ശ്ലഥദ്വസനഭൂഷണകേശബന്ധാഃ ॥ **31** ॥ 752

താസ്തം സുവിഗ്നമനസോഽഥ പുരസ്കൃതാർഭാഃ
കായം നിധായ ഭുവി ഭൂതപതിം പ്രണേമുഃ।
സാധ്വ്യഃ കൃതാഞ്ജലിപുടാഃ ശമലസ്യ ഭർതു -
ർമോക്ഷേപ്സവഃ ശരണദം ശരണം പ്രപന്നാഃ ॥ **32** ॥ 753

നാഗപത്ന്യ ഊചുഃ
ന്യായ്യോ ഹി ദണ്ഡഃ കൃതകിൽബിഷേഽസ്മിം -
സ്തവാവതാരഃ ഖലനിഗ്രഹായ।
രിപോഃ സുതാനാമപി തുൽയദൃഷ്ടേ -
ർധത്സേ ദമം ഫലമേവാനുശംസൻ ॥ **33** ॥ 754

അനുഗ്രഹോഽയം ഭവതഃ കൃതോ ഹി നോ
ദണ്ഡോഽസതാം തേ ഖലു കൽമഷാപഹഃ।
യദ് ദന്ദശൂകത്വമമുഷ്യ ദേഹിനഃ
ക്രോധോഽപി തേഽനുഗ്രഹ ഏവ സമ്മതഃ ॥ **34** ॥ 755

തപഃ സുതപ്തം കിമനേന പൂർവം
നിരസ്തമാനേന ച മാനദേന।
ധർമോഽഥ വാ സർവജനാനുകമ്പയാ
യതോ ഭവാംസ്തുഷ്യതി സർവജീവഃ ॥ **35** ॥ 756

കസ്യാനുഭാവോഽസ്യ ന ദേവ വിദ്മഹേ
തവാംഘ്രിരേണുസ്പർശാധികാരഃ।
യദ്വാംഛയാ ശ്രീർലലനാഽചരത്തപോ
വിഹായ കാമാൻ സുചിരം ധൃതവ്രതാ ॥ **36** ॥ 757

ന നാകപൃഷ്ഠം ന ച സാർവഭൗമം
ന പാരമേഷ്ഠ്യം ന രസാധിപത്യം।
ന യോഗസിദ്ധീരപുനർഭവം വാ
വാംഛന്തി യത്പാദരജഃപ്രപന്നാഃ ॥ **37** ॥ 758

തദേഷ നാഥാപ ദുരാപമൻയെ -
സ്തമോജനിഃ ക്രോധവശോഽപ്യഹീശഃ।

സംസാരചക്രേ ഭ്രമതഃ ശരീരിണോ
യദിച്ഛതഃ സ്യാദ് വിഭവഃ സമക്ഷഃ ॥ **38** ॥ 759

നമസ്തുഭ്യം ഭഗവതേ പുരുഷായ മഹാത്മനേ ।
ഭൂതാവാസായ ഭൂതായ പരായ പരമാത്മനേ ॥ **39** ॥ 760

ജ്ഞാനവിജ്ഞാനനിധയേ ബ്രഹ്മണേഽനന്തശക്തയേ ।
അഗുണായാവികാരായ നമസ്തേഽപ്രാകൃതായ ച ॥ **40** ॥ 761

കാലായ കാലനാഭായ കാലാവയവസാക്ഷിണേ ।
വിശ്വായ തദുപദ്രഷ്ട്രേ തത്കർത്രേ വിശ്വഹേതവേ ॥ **41** ॥ 762

ഭൂതമാത്രേന്ദ്രിയപ്രാണമനോബുദ്ധ്യാശയാത്മനേ ।
ത്രിഗുണേനാഭിമാനേന ഗൂഢസ്വാത്മാനുഭൂതയേ ॥ **42** ॥ 763

നമോഽനന്തായ സൂക്ഷ്മായ കൂടസ്ഥായ വിപശ്ചിതേ ।
നാനാവാദാനുരോധായ വാച്യവാചകശക്തയേ ॥ **43** ॥ 764

നമഃ പ്രമാണമൂലായ കവയേ ശാസ്ത്രയോനയേ ।
പ്രവൃത്തായ നിവൃത്തായ നിഗമായ നമോ നമഃ ॥ **44** ॥ 765

നമഃ കൃഷ്ണായ രാമായ വസുദേവസുതായ ച ।
പ്രദ്യുമ്നായാനിരുദ്ധായ സാത്വതാം പതയേ നമഃ ॥ **45** ॥ 766

നമോ ഗുണപ്രദീപായ ഗുണാത്മച്ഛാദനായ ച ।
ഗുണവൃത്ത്യുപലക്ഷ്യായ ഗുണദ്രഷ്ട്രേ സ്വസംവിദേ ॥ **46** ॥ 767

അവ്യാകൃതവിഹാരായ സർവവ്യാകൃതസിദ്ധയേ ।
ഹൃഷീകേശ നമസ്തേഽസ്തു മുനയേ മൗനശീലിനേ ॥ **47** ॥ 768

പരാവരഗതിജ്ഞായ സർവാധ്യക്ഷായ തേ നമഃ ।
അവിശ്വായ ച വിശ്വായ തദ്ദ്രഷ്ട്രേഽസ്യ ച ഹേതവേ ॥ **48** ॥ 769

ത്വം ഹ്യസ്യ ജൻമസ്ഥിതിസംയമാൻ പ്രഭോ
ഗുണൈരനീഹോഽകൃത കാലശക്തിധൃക് ।
തത്തത്സ്വഭാവാൻ പ്രതിബോധയൻ സതഃ
സമീക്ഷയാമോഘവിഹാര ഈഹസേ ॥ **49** ॥ 770

തസ്യൈവ തേഽമൂസ്തനവസ്ത്രിലോക്യാം
ശാന്താ അശാന്താ ഉത മൂഢയോനയഃ ।
ശാന്താഃ പ്രിയാസ്തേ ഹ്യധുനാവിതും സതാം
സ്ഥാതുശ്ച തേ ധർമപരീപ്സയേഹതഃ ॥ **50** ॥ 771

അപരാധഃ സകൃദ് ഭർത്രാ സോഢവ്യഃ സ്വപ്രജാകൃതഃ ।
ക്ഷന്തുമർഹസി ശാന്താത്മൻ മൂഢസ്യ ത്വാമജാനതഃ ॥ **51** ॥ 772

അനുഗൃഹ്ണീഷ്വ ഭഗവൻ പ്രാണാംസ്ത്യജതി പന്നഗഃ ।
സ്ത്രീണാം നഃ സാധുശോച്യാനാം പതിഃ പ്രാണഃ പ്രദീയതാം ॥ **52** ॥ 773

വിധേഹി തേ കിങ്കരീണാമനുഷ്ഠേയം തവാജ്ഞയാ ।
യച്ഛ്രദ്ധയാനുതിഷ്ഠൻ വൈ മുച്യതേ സർവതോഭയാത് ॥ **53** ॥ 774

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്ഥം സ നാഗപത്നീഭിർഭഗവാൻ സമഭിഷ്ടുതഃ ।
മൂർച്ഛിതം ഭഗ്നശിരസം വിസസർജാംഘ്രികുട്ടനൈഃ ॥ **54** ॥ 775

പ്രതിലബ്ധേന്ദ്രിയപ്രാണഃ കാലിയഃ ശനകൈർഹരിം ।
കൃച്ഛ്രാത് സമുച്ഛ്വസൻ ദീനഃ കൃഷ്ണം പ്രാഹ കൃതാഞ്ജലിഃ ॥ **55** ॥ 776

കാലിയ ഉവാച
വയം ഖലാഃ സഹോത്പത്ത്യാ താമസാ ദീർഘമന്യവഃ ।
സ്വഭാവോ ദുസ്ത്യജോ നാഥ ലോകാനാം യദസദ്ഗ്രഹഃ ॥ **56** ॥ 777

ത്വയാ സൃഷ്ടമിദം വിശ്വം ധാതർഗുണവിസർജനം।
നാനാസ്വഭാവവീർയൗജോയോനിബീജാശയാകൃതി ॥ **57** ॥ 778

വയം ച തത്ര ഭഗവൻ സർപാ ജാത്യുരുമൻയവഃ।
കഥം ത്യജാമസ്ത്വൻമായാം ദുസ്ത്യജാം മോഹിതാഃ സ്വയം ॥ **58** ॥ 779

ഭവാൻ ഹി കാരണം തത്ര സർവജ്ഞോ ജഗദീശ്വരഃ।
അനുഗ്രഹം നിഗ്രഹം വാ മൻയസേ തദ് വിധേഹി നഃ ॥ **59** ॥ 780

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യാകർണ്യ വചഃ പ്രാഹ ഭഗവാൻ കാർയമാനുഷഃ।
നാത്ര സ്ഥേയം ത്വയാ സർപ സമുദ്രം യാഹി മാ ചിരം।
സ്വജ്ഞാത്യപത്യദാരാഢ്യോ ഗോനൃഭിർഭുജ്യതാം നദീ ॥ **60** ॥ 781

യ ഏതത് സംസ്മരേൻമർത്യസ്തുഭ്യം മദനുശാസനം।
കീർതയന്നുഭയോഃ സന്ധ്യോർന യുഷ്മദ് ഭയമാപ്നുയാത് ॥ **61** ॥ 782

യോഽസ്മിൻ സ്നാത്വാ മദാക്രീഡേ
ദേവാദീംസ്തർപയേജ്ജലൈഃ।
ഉപോഷ്യ മാം സ്മരന്നർചേത്
സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ॥ **62** ॥ 783

ദ്വീപം രമണകം ഹിത്വാ ഹ്രദമേതമുപാശ്രിതഃ।
യദ്ഭയാത് സ സുപർണസ്ത്വാം നാദ്യാൻമത്പാദലാംഛിതം ॥ **63** ॥ 784

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവമുക്തോ ഭഗവതാ കൃഷ്ണേനാദ്ഭുതകർമണാ।
തം പൂജയാമാസ മുദാ നാഗപത്ന്യശ്ച സാദരം ॥ **64** ॥ 785

ദിവ്യാംബരസ്രങ്മണിഭിഃ പരാർധ്യൈരപി ഭൂഷണൈഃ।
ദിവ്യഗന്ധാനുലേപൈശ്ച മഹത്യോത്പലമാലയാ ॥ **65** ॥ 786

പൂജയിത്വാ ജഗന്നാഥം പ്രസാദ്യ ഗരുഡധ്വജം।
തതഃ പ്രീതോഽഭ്യനുജ്ഞാതഃ പരിക്രമ്യാഭിവന്ദ്യ തം ॥ **66** ॥ 787

സകലത്രസുഹൃത്പുത്രോ ദ്വീപമബ്ധേർജഗാമ ഹ।
തദൈവ സാമൃതജലാ യമുനാ നിർവിഷാഭവത്।
അനുഗ്രഹാദ് ഭഗവതഃ ക്രീഡാമാനുഷരൂപിണഃ ॥ **67** ॥ 788

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ കാലിയമോക്ഷണം നാമ ഷോഡശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തദശോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

നാഗാലയം രമണകം കസ്മാത്ത്യത്യാജ കാലിയഃ।
കൃതം കിം വാ സുപർണസ്യ തേനൈകേനാസമഞ്ജസം ॥ **1** ॥ 789

ശ്രീശുക ഉവാച

ഉപഹാർയൈഃ സർപജനൈർമാസി മാസീഹ യോ ബലിഃ।
വാനസ്പത്യോ മഹാബാഹോ നാഗാനാം പ്രാങ് നിരൂപിതഃ ॥ **2** ॥ 790

സ്വം സ്വം ഭാഗം പ്രയച്ഛന്തി നാഗാഃ പർവണി പർവണി।
ഗോപീഥായാത്മനഃ സർവേ സുപർണായ മഹാത്മനേ ॥ **3** ॥ 791

വിഷവീർയമദാവിഷ്ടഃ കാദ്രവേയസ്തു കാലിയഃ।
കദർഥീകൃത്യ ഗരുഡം സ്വയം തം ബുഭുജേ ബലിം ॥ **4** ॥ 792

തച്ഛ്രുത്വാ കുപിതോ രാജൻ ഭഗവാൻ ഭഗവത്പ്രിയഃ।
വിജിഘ്രാംസുർമഹാവേഗഃ കാലിയം സമുപാദ്രവത് ॥ **5** ॥ 793

തമാപതന്തം തരസാ വിഷായുധഃ
പ്രത്യഭ്യയാദുച്ഛ്രിതനൈകമസ്തകഃ।
ദദ്ഭിഃ സുപർണം വ്യദശദ് ദദായുധഃ
കരാലജിഹ്വോച്ഛ്വസിതോഗ്രലോചനഃ ॥ **6** ॥ 794

തം താർക്ഷ്യപുത്രഃ സ നിരസ്യ മൻയുമാൻ
പ്രചണ്ഡവേഗോ മധുസൂദനാസനഃ।
പക്ഷേണ സവ്യേന ഹിരൺയരോചിഷാ
ജഘാന കദ്രൂസുതമുഗ്രവിക്രമഃ ॥ **7** ॥ 795

സുപർണപക്ഷാഭിഹതഃ കാലിയോഽതീവ വിഹ്വലഃ।
ഹ്രദം വിവേശ കാലിന്ദ്യാസ്തദഗമ്യം ദുരാസദം ॥ **8** ॥ 796

തത്രൈകദാ ജലചരം ഗരുഡോ ഭക്ഷ്യമീപ്സിതം।
നിവാരിതഃ സൗഭരിണാ പ്രസഹ്യ ക്ഷുധിതോഽഹരത് ॥ **9** ॥ 797

മീനാൻ സുദുഃഖിതാൻ ദൃഷ്ട്വാ ദീനാൻ മീനപതൗ ഹതേ।
കൃപയാ സൗഭരിഃ പ്രാഹ തത്രത്യക്ഷേമമാചരൻ ॥ **10** ॥ 798

അത്ര പ്രവിശ്യ ഗരുഡോ യദി മത്സ്യാൻ സ ഖാദതി।
സദ്യഃ പ്രാണൈർവിയുജ്യേത സത്യമേതദ് ബ്രവീമ്യഹം ॥ **11** ॥ 799

തം കാലിയഃ പരം വേദ നാൻയഃ കശ്ചന ലേലിഹഃ।
അവാത്സീദ് ഗരുഡാദ് ഭീതഃ കൃഷ്ണേന ച വിവാസിതഃ ॥ **12** ॥ 800

കൃഷ്ണം ഹ്രദാദ് വിനിഷ്ക്രാന്തം ദിവ്യസ്രഗ്ഗന്ധവാസസം।
മഹാമണിഗണാകീർണം ജാംബൂനദപരിഷ്കൃതം ॥ **13** ॥ 801

ഉപലഭ്യോത്ഥിതാഃ സർവേ ലബ്ധപ്രാണാ ഇവാസവഃ।
പ്രമോദനിഭൃതാത്മാനോ ഗോപാഃ പ്രീത്യാഭിരേഭിരേ ॥ **14** ॥ 802

യശോദാ രോഹിണീ നന്ദോ ഗോപ്യോ ഗോപാശ്ച കൗരവ।
കൃഷ്ണം സമേത്യ ലബ്ധേഹാ ആസൻ ലബ്ധമനോരഥാഃ ॥ **15** ॥ 803

രാമശ്ചാച്യുതമാലിംഗ്യ ജഹാസാസ്യാനുഭാവവിത്।
നഗാ ഗാവോ വൃഷാ വത്സാ ലേഭിരേ പരമാം മുദം ॥ **16** ॥ 804

നന്ദം വിപ്രാഃ സമാഗത്യ ഗുരവഃ സകലത്രകാഃ।
ഊചുസ്തേ കാലിയഗ്രസ്തോ ദിഷ്ട്യാ മുക്തസ്തവാത്മജഃ ॥ **17** ॥ 805

ദേഹി ദാനം ദ്വിജാതീനാം കൃഷ്ണനിർമുക്തിഹേതവേ।
നന്ദഃ പ്രീതമനാ രാജൻ ഗാഃ സുവർണം തദാദിശത് ॥ **18** ॥ 806

യശോദാപി മഹാഭാഗാ നഷ്ടലബ്ധപ്രജാ സതീ।
പരിഷ്വജ്യാങ്കമാരോപ്യ മുമോചാശ്രുകലാം മുഹുഃ ॥ **19** ॥ 807

താം രാത്രിം തത്ര രാജേന്ദ്ര ക്ഷുത്തൃഡ്ഭ്യാം ശ്രമകർശിതാഃ।
ഊഷുർവ്രജൗകസോ ഗാവഃ കാലിന്ദ്യാ ഉപകൂലതഃ ॥ **20** ॥ 808

തദാ ശുചിവനോദ്ഭൂതോ ദാവാഗ്നിഃ സർവതോ വ്രജം।
സുപ്തം നിശീഥ ആവൃത്യ പ്രദഗ്ധുമുപചക്രമേ ॥ **21** ॥ 809

തത ഉത്ഥായ സംഭ്രാന്താ ദഹ്യമാനാ വ്രജൗകസഃ।
കൃഷ്ണം യയുസ്തേ ശരണം മായാമനുജമീശ്വരം ॥ **22** ॥ 810

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹാഭാഗ ഹേ രാമാമിതവിക്രമ।
ഏഷ ഘോരതമോ വഹ്നിസ്താവകാൻ ഗ്രസതേ ഹി നഃ ॥ **23** ॥ 811

സുദുസ്തരാന്നഃ സ്വാൻ പാഹി കാലാഗ്നേഃ സുഹൃദഃ പ്രഭോ।
ന ശക്നുമസ്ത്വച്ചരണം സന്ത്യക്തുമകുതോഭയം ॥ **24** ॥ 812

ഇത്ഥം സ്വജനവൈക്ലവ്യം നിരീക്ഷ്യ ജഗദീശ്വരഃ।
തമഗ്നിമപിബത്തീവ്രമനന്തോഽനന്തശക്തിധൃക് ॥ **25** ॥ 813

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ദാവാഗ്നിമോചനം നാമ സപ്തദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥ കൃഷ്ണഃ പരിവൃതോ ജ്ഞാതിഭിർമുദിതാത്മഭിഃ।
അനുഗീയമാനോ ൻയവിശദ് വ്രജം ഗോകുലമണ്ഡിതം ॥ **1** ॥ 814

വ്രജേ വിക്രീഡതോരേവം ഗോപാലച്ഛദ്മമായയാ।
ഗ്രീഷ്മോ നാമർതുരഭവന്നാതിപ്രേയാംഛരീരിണാം ॥ **2** ॥ 815

സ ച വൃന്ദാവനഗുണൈർവസന്ത ഇവ ലക്ഷിതഃ।
യത്രാസ്തേ ഭഗവാൻ സാക്ഷാദ് രാമേണ സഹ കേശവഃ ॥ **3** ॥ 816

യത്ര നിർഝരനിർഹ്രാദനിവൃത്തസ്വനഝിൽലികം।
ശശ്വത്തച്ഛീകരർജീഷദ്രുമമണ്ഡലമണ്ഡിതം ॥ **4** ॥ 817

സരിത്സരഃപ്രസ്രവണോർമിവായുനാ
കഹ്ലാരകഞ്ജോത്പലരേണുഹാരിണാ।
ന വിദ്യതേ യത്ര വനൗകസാം ദവോ
നിദാഘവഹ്യർകഭവോഽതിശാദ്വലേ ॥ **5** ॥ 818

അഗാധതോയഹ്രദിനീതടോർമിഭി -
ർദ്രവത്പുരീഷ്യാഃ പുലിനൈഃ സമന്തതഃ।
ന യത്ര ചണ്ഡാംശുകരാ വിഷോൽബണാ
ഭുവോ രസം ശാദ്വലിതം ച ഗൃഹ്ണതേ ॥ **6** ॥ 819

വനം കുസുമിതം ശ്രീമന്നദച്ചിത്രമൃഗദ്വിജം ।
ഗായൻമയൂരഭ്രമരം കൂജത്കോകിലസാരസം ॥ **7** ॥ 820

ക്രീഡിഷ്യമാണസ്തത് കൃഷ്ണോ
ഭഗവാൻ ബലസംയുതഃ ।
വേണും വിരണയൻ ഗോപൈ -
ർഗോധനൈഃ സംവൃതോഽവിശത് ॥ **8** ॥ 821

പ്രവാലബർഹസ്തബകസ്രഗ്ധാതുകൃതഭൂഷണാഃ ।
രാമകൃഷ്ണാദയോ ഗോപാ നനൃതുർയുയുധുർജഗുഃ ॥ **9** ॥ 822

കൃഷ്ണസ്യ നൃത്യതഃ കേചിജ്ജഗുഃ കേചിദവാദയൻ ।
വേണുപാണിതലൈഃ ശൃംഗൈഃ പ്രശശംസുരഥാപരേ ॥ **10** ॥ 823

ഗോപജാതിപ്രതിച്ഛന്നൗ ദേവൗ ഗോപാലരൂപിണൗ ।
ഈഡിരേ കൃഷ്ണരാമൗ ച നടൗ ഇവ നടം നൃപ ॥ **11** ॥ 824

ഭ്രാമണൈർലംഘനൈഃ ക്ഷേപൈ -
രാസ്ഫോടനവികർഷണൈഃ ।
ചിക്രീഡതുർനിയുദ്ധേന
കാകപക്ഷധരൗ ക്വചിത് ॥ **12** ॥ 825

ക്വചിന്നൃത്യത്സു ചാന്യേഷു ഗായകൗ വാദകൗ സ്വയം ।
ശശംസതുർമഹാരാജ സാധു സാധ്വിതി വാദിനൗ ॥ **13** ॥ 826

ക്വചിദ് ബിൽവൈഃ ക്വചിത് കുംഭൈഃ ക്വ ചാമലകമുഷ്ടിഭിഃ ।
അസ്പൃശ്യനേത്രബന്ധാദ്യൈഃ ക്വചിൻമൃഗഖഗേഹയാ ॥ **14** ॥ 827

ക്വചിച്ച ദർദുരപ്ലാവൈർവിവിധൈരുപഹാസകൈഃ ।
കദാചിത് സ്പന്ദോലികയാ കർഹിചിന്നൃപചേഷ്ടയാ ॥ **15** ॥ 828

ഏവം തൗ ലോകസിദ്ധാഭിഃ ക്രീഡാഭിശ്ചേരതുർവനേ।
നദ്യദ്രിദ്രോണികുഞ്ജേഷു കാനനേഷു സരസ്സു ച ॥ **16** ॥ 829

പശൂംശ്ചാരയതോർഗോപൈസ്തദ്വനേ രാമകൃഷ്ണയോഃ।
ഗോപരൂപീ പ്രലംബോഽഗാദസുരസ്തജ്ജിഹീർഷയാ ॥ **17** ॥ 830

തം വിദ്വാനപി ദാശാർഹോ ഭഗവാൻ സർവദർശനഃ।
അൻവമോദത തത്സഖ്യം വധം തസ്യ വിചിന്തയൻ ॥ **18** ॥ 831

തത്രോപാഹൂയ ഗോപാലാൻ കൃഷ്ണഃ പ്രാഹ വിഹാരവിത്।
ഹേ ഗോപാ വിഹരിഷ്യാമോ ദ്വന്ദ്വീഭൂയ യഥായഥം ॥ **19** ॥ 832

തത്ര ചക്രുഃ പരിവൃഢൗ ഗോപാ രാമജനാർദനൗ।
കൃഷ്ണസംഘട്ടിനഃ കേചിദാസൻ രാമസ്യ ചാപരേ ॥ **20** ॥ 833

ആചേരുർവിവിധാഃ ക്രീഡാ വാഹ്യവാഹകലക്ഷണാഃ।
യത്രാരോഹന്തി ജേതാരോ വഹന്തി ച പരാജിതാഃ ॥ **21** ॥ 834

വഹന്തോ വാഹ്യമാനാശ്ച ചാരയന്തശ്ച ഗോധനം।
ഭാണ്ഡീരകം നാമ വടം ജഗ്മുഃ കൃഷ്ണപുരോഗമാഃ ॥ **22** ॥ 835

രാമസംഘട്ടിനോ യർഹി ശ്രീദാമവൃഷഭാദയഃ।
ക്രീഡായാം ജയിനസ്താംസ്താനൂഹുഃ കൃഷ്ണാദയോ നൃപ ॥ **23** ॥ 836

ഉവാഹ കൃഷ്ണോ ഭഗവാൻ ശ്രീദാമാനം പരാജിതഃ।
വൃഷഭം ഭദ്രസേനസ്തു പ്രലംബോ രോഹിണീസുതം ॥ **24** ॥ 837

അവിഷഹ്യം മൻയമാനഃ കൃഷ്ണം ദാനവപുംഗവഃ।
വഹൻ ദ്രുതതരം പ്രാഗാദവരോഹണതഃ പരം ॥ **25** ॥ 838

തമുദ്വഹൻ ധരണിധരേന്ദ്രഗൗരവം
മഹാസുരോ വിഗതരയോ നിജം വപുഃ।

സ ആസ്ഥിതഃ പുരടപരിച്ഛദോ ബഭൗ
തഡിദ്യുമാനുഡുപതിവാഡിവാംബുദഃ ॥ **26** ॥ 839

നിരീക്ഷ്യ തദ്വപുരലമംബരേ ചരത്
പ്രദീപ്തദൃഗ് ഭ്രുകുടിതടോഗ്രദംഷ്ട്രകം ।
ജ്വലച്ഛിഖം കടകകിരീടകുണ്ഡല -
ത്വിഷാദ്ഭുതം ഹലധര ഈഷദത്രസത് ॥ **27** ॥ 840

അഥാഗതസ്മൃതിരഭയോ രിപും ബലോ
വിഹായസാർഥമിവ ഹരന്തമാത്മനഃ ।
രുഷാഹനച്ഛിരസി ദൃഢേന മുഷ്ടിനാ
സുരാധിപോ ഗിരിമിവ വജ്രരംഹസാ ॥ **28** ॥ 841

സ ആഹതഃ സപദി വിശീർണമസ്തകോ
മുഖാദ് വമൻ രുധിരമപസ്മൃതോഽസുരഃ ।
മഹാരവം വ്യസുരപതത് സമീരയൻ
ഗിരിർയഥാ മഘവത ആയുധാഹതഃ ॥ **29** ॥ 842

ദൃഷ്ട്വാ പ്രലംബം നിഹതം ബലേന ബലശാലിനാ ।
ഗോപാഃ സുവിസ്മിതാ ആസൻ സാധു സാധ്വിതി വാദിനഃ ॥ **30** ॥ 843

ആശിഷോഽഭിഗൃണന്തസ്തം പ്രശശംസുസ്തദർഹണം ।
പ്രേത്യാഗതമിവാലിംഗ്യ പ്രേമവിഹ്വലചേതസഃ ॥ **31** ॥ 844

പാപേ പ്രലംബേ നിഹതേ ദേവാഃ പരമനിർവൃതാഃ ।
അഭ്യവർഷൻ ബലം മാൽയൈഃ ശശംസുഃ സാധു സാധ്വിതി ॥ **32** ॥ 845

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ പ്രലംബവധോ നാമ അഷ്ടാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ക്രീഡാസക്തേഷു ഗോപേഷു തദ്ഗാവോ ദൂരചാരിണീഃ।
സ്വൈരം ചരന്ത്യോ വിവിശുസ്തൃണലോഭേന ഗഹ്വരം ॥ **1** ॥ 846

അജാ ഗാവോ മഹിഷ്യശ്ച നിർവിശന്ത്യോ വനാദ് വനം।
ഇഷീകാടവീം നിർവിവിശുഃ ക്രന്ദന്ത്യോ ദാവതർഷിതാഃ ॥ **2** ॥ 847

തേഽപശ്യന്തഃ പശൂൻ ഗോപാഃ കൃഷ്ണരാമാദയസ്തദാ।
ജാതാനുതാപാ ന വിദുർവിചിൻവന്തോ ഗവാം ഗതിം ॥ **3** ॥ 848

തൃണൈസ്തത്ഖുരദച്ഛിന്നൈ -
ർഗോഷ്പദൈരങ്കിതൈർഗവാം।
മാർഗമൻവഗമൻ സർവേ
നഷ്ടാജീവ്യാ വിചേതസഃ ॥ **4** ॥ 849

മുഞ്ജാടവ്യാം ഭ്രഷ്ടമാർഗം ക്രന്ദമാനം സ്വഗോധനം।
സമ്പ്രാപ്യ തൃഷിതാഃ ശ്രാന്താസ്തതസ്തേ സന്ന്യവർതയൻ ॥ **5** ॥ 850

താ ആഹൂതാ ഭഗവതാ മേഘഗംഭീരയാ ഗിരാ।
സ്വനാമ്നാം നിനദം ശ്രുത്വാ പ്രതിനേദുഃ പ്രഹർഷിതാഃ ॥ **6** ॥ 851

തതഃ സമന്താദ് വനധൂമകേതു -
ർയദൃച്ഛയാഭൂത് ക്ഷയകൃദ് വനൗകസാം।
സമീരിതഃ സാരഥിനോൽബണോൽമുകൈ -
ർവിലേലിഹാനഃ സ്ഥിരജംഗമാൻ മഹാൻ ॥ **7** ॥ 852

തമാപതന്തം പരിതോ ദവാഗ്നിം
ഗോപാശ്ച ഗാവഃ പ്രസമീക്ഷ്യ ഭീതാഃ।
ഊചുശ്ച കൃഷ്ണം സബലം പ്രപന്നാ
യഥാ ഹരിം മൃത്യുഭയാർദിതാ ജനാഃ ॥ **8** ॥ 853

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹാവീര ഹേ രാമാമിതവിക്രമ।
ദാവാഗ്നിനാ ദഹ്യമാനാൻ പ്രപന്നാംസ്ത്രാതുമർഹഥഃ ॥ **9** ॥ 854

നൂനം ത്വദ്ബാന്ധവാഃ കൃഷ്ണ ന ചാർഹന്ത്യവസീദിതും।
വയം ഹി സർവധർമജ്ഞ ത്വന്നാഥാസ്ത്വത്പരായണാഃ ॥ **10** ॥ 855

ശ്രീശുക ഉവാച
വചോ നിശമ്യ കൃപണം ബന്ധൂനാം ഭഗവാൻ ഹരിഃ।
നിമീലയത മാ ഭൈഷ്ട ലോചനാനീത്യഭാഷത ॥ **11** ॥ 856

തഥേതി മീലിതാക്ഷേഷു ഭഗവാനഗ്നിമുൽബണം।
പീത്വാ മുഖേന താൻ കൃച്ഛ്രാദ് യോഗാധീശോ വ്യമോചയത് ॥ **12** ॥ 857

തതശ്ച തേഽക്ഷീൺയുൻമീൽയ പുനർഭാണ്ഡീരമാപിതാഃ।
നിശാമ്യ വിസ്മിതാ ആസന്നാത്മാനം ഗാശ്ച മോചിതാഃ ॥ **13** ॥ 858

കൃഷ്ണസ്യ യോഗവീർയം തദ് യോഗമായാനുഭാവിതം।
ദാവാഗ്നേരാത്മനഃ ക്ഷേമം വീക്ഷ്യ തേ മേനിരേഽമരം ॥ **14** ॥ 859

ഗാഃ സന്നിവർത്യ സായാഹ്നേ സഹരാമോ ജനാർദനഃ।
വേണും വിരണയൻ ഗോഷ്ഠമഗാദ് ഗോപൈരഭിഷ്ടുതഃ ॥ **15** ॥ 860

ഗോപീനാം പരമാനന്ദ ആസീദ് ഗോവിന്ദദർശനേ।
ക്ഷണം യുഗശതമിവ യാസാം യേന വിനാഭവത് ॥ **16** ॥ 861

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ദാവാഗ്നിപാനം നാമ ഏകോനവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
തയോസ്തദദ്ഭുതം കർമ ദാവാഗ്നേർമോക്ഷമാത്മനഃ।
ഗോപാഃ സ്ത്രീഭ്യഃ സമാചഖ്യുഃ പ്രലംബവധമേവ ച ॥ **1** ॥ 862

ഗോപവൃദ്ധാശ്ച ഗോപ്യശ്ച തദുപാകർണ്യ വിസ്മിതാഃ।
മേനിരേ ദേവപ്രവരൗ കൃഷ്ണരാമൗ വ്രജം ഗതൗ ॥ **2** ॥ 863

തതഃ പ്രാവർതത പ്രാവൃട് സർവസത്ത്വസമുദ്ഭവാ।
വിദ്യോതമാനപരിധിർവിസ്ഫൂർജിതനഭസ്തലാ ॥ **3** ॥ 864

സാന്ദ്രനീലാംബുദൈർവ്യോമ സവിദ്യുത്സ്തനയിത്നുഭിഃ।
അസ്പഷ്ടജ്യോതിരാച്ഛന്നം ബ്രഹ്മേവ സഗുണം ബഭൗ ॥ **4** ॥ 865

അഷ്ടൗ മാസാൻ നിപീതം യദ് ഭൂമ്യാശ്ചോദമയം വസു।
സ്വഗോഭിർമോക്തുമാരേഭേ പർജന്യഃ കാല ആഗതേ ॥ **5** ॥ 866

തഡിത്വന്തോ മഹാമേഘാശ്ചണ്ഡശ്വസനവേപിതാഃ।
പ്രീണനം ജീവനം ഹ്യസ്യ മുമുചുഃ കരുണാ ഇവ ॥ **6** ॥ 867

തപഃകൃശാ ദേവമീഢ്യാ ആസീദ് വർഷീയസീ മഹീ।
യഥൈവ കാമ്യതപസസ്തനുഃ സമ്പ്രാപ്യ തത്ഫലം ॥ **7** ॥ 868

നിശാമുഖേഷു ഖദ്യോതാസ്തമസാ ഭാന്തി ന ഗ്രഹാഃ।
യഥാ പാപേന പാഖണ്ഡാ ന ഹി വേദാഃ കലൗ യുഗേ ॥ **8** ॥ 869

ശ്രുത്വാ പർജന്യനിനദം മണ്ഡുകാ വ്യസൃജൻ ഗിരഃ।
തൂഷ്ണീം ശയാനാഃ പ്രാഗ് യദ്വദ് ബ്രാഹ്മണാ നിയമാത്യയേ ॥ **9** ॥ 870

ആസന്നുത്പഥവാഹിൻയഃ ക്ഷുദ്രനദ്യോഽനുശുഷ്യതീഃ।
പുംസോ യഥാസ്വതന്ത്രസ്യ ദേഹദ്രവിണസമ്പദഃ ॥ **10** ॥ 871

ഹരിതാ ഹരിഭിഃ ശഷ്പൈരിന്ദ്രഗോപൈശ്ച ലോഹിതാ।
ഉച്ഛിലീന്ധ്രകൃതച്ഛായാ നൃണാം ശ്രീരിവ ഭൂരഭൂത് ॥ **11** ॥ 872

ക്ഷേത്രാണി സസ്യസമ്പദ്ഭിഃ കർഷകാണാം മുദം ദദുഃ।
ധനിനാമുപതാപം ച ദൈവാധീനമജാനതാം ॥ **12** ॥ 873

ജലസ്ഥലൗകസഃ സർവേ നവവാരിനിഷേവയാ।
അബിഭ്രദ് രുചിരം രൂപം യഥാ ഹരിനിഷേവയാ ॥ **13** ॥ 874

സരിദ്ഭിഃ സംഗതഃ സിന്ധുശ്ചുക്ഷുഭേ ശ്വസനോർമിമാൻ।
അപക്വയോഗിനശ്ചിത്തം കാമാക്തം ഗുണയുഗ് യഥാ ॥ **14** ॥ 875

ഗിരയോ വർഷധാരാഭിർഹന്യമാനാ ന വിവ്യഥുഃ।
അഭിഭൂയമാനാ വ്യസനൈർയഥാധോക്ഷജചേതസഃ ॥ **15** ॥ 876

മാർഗാ ബഭൂവുഃ സന്ദിഗ്ധാ -
സ്തൃണൈശ്ഛന്നാ ഹ്യസംസ്കൃതാഃ।
നാഭ്യസ്യമാനാഃ ശ്രുതയോ
ദ്വിജൈഃ കാലഹതാ ഇവ ॥ **16** ॥ 877

ലോകബന്ധുഷു മേഘേഷു വിദ്യുതശ്ചലസൗഹൃദാഃ।
സ്ഥൈര്യം ന ചക്രുഃ കാമിന്യഃ പുരുഷേഷു ഗുണിഷ്വിവ ॥ **17** ॥ 878

ധനുർവിയതി മാഹേന്ദ്രം നിർഗുണം ച ഗുണിൻയഭാത് ।
വ്യക്തേ ഗുണവ്യതികരേഽഗുണവാൻ പുരുഷോ യഥാ ॥ **18** ॥ 879

ന രരാജോഡുപശ്ചരന്നഃ
സ്വജ്യോത്സ്നാരാജിതൈർഘനൈഃ ।
അഹംമത്യാ ഭാസിതയാ
സ്വഭാസാ പുരുഷോ യഥാ ॥ **19** ॥ 880

മേഘാഗമോത്സവാ ഹൃഷ്ടാഃ പ്രത്യനന്ദംഛിഖണ്ഡിനഃ ।
ഗൃഹേഷു തപ്താ നിർവിണ്ണാ യഥാച്യുതജനാഗമേ ॥ **20** ॥ 881

പീത്വാപഃ പാദപാഃ പദ്ഭിരാസന്നാനാത്മമൂർതയഃ ।
പ്രാക് ക്ഷാമാസ്തപസാ ശ്രാന്താ യഥാ കാമാനുസേവയാ ॥ **21** ॥ 882

സരസ്സ്വശാന്തരോധസ്സു ൻയൂഷുരംഗാപി സാരസാഃ ।
ഗൃഹേഷ്വശാന്തകൃത്യേഷു ഗ്രാമ്യാ ഇവ ദുരാശയാഃ ॥ **22** ॥ 883

ജലൗഘൈർനിരഭിദ്യന്ത സേതവോ വർഷതീശ്വരേ ।
പാഖണ്ഡിനാമസദ്വാദൈർവേദമാർഗാഃ കലൗ യഥാ ॥ **23** ॥ 884

വ്യമുഞ്ചൻ വായുഭിർനുന്നാ ഭൂതേഭ്യോഽഥാമൃതം ഘനാഃ ।
യഥാഽഽശിഷോ വിശ്പതയഃ കാലേ കാലേ ദ്വിജേരിതാഃ ॥ **24** ॥ 885

ഏവം വനം തദ് വർഷിഷ്ഠം പക്വഖർജൂരജംബുമത് ।
ഗോഗോപാലൈർവൃതോ രന്തും സബലഃ പ്രാവിശദ്ധരിഃ ॥ **25** ॥ 886

ധേനവോ മന്ദഗാമിൻയ ഊധോഭാരേണ ഭൂയസാ ।
യയുർഭഗവതാഽഽഹൂതാ ദ്രുതം പ്രീത്യാ സ്നുതസ്തനീഃ ॥ **26** ॥ 887

വനൗകസഃ പ്രമുദിതാ വനരാജീർമധുച്യുതഃ ।
ജലധാരാ ഗിരേർനാദാദാസന്നാ ദദൃശേ ഗുഹാഃ ॥ **27** ॥ 888

ക്വചിദ് വനസ്പതിക്രോഡേ ഗുഹായാം ചാഭിവർഷതി।
നിർവിശ്യ ഭഗവാൻ രേമേ കന്ദമൂലഫലാശനഃ ॥ **28** ॥ 889

ദധ്യോദനം സമാനീതം ശിലായാം സലിലാന്തികേ।
സംഭോജനീയൈർബുഭുജേ ഗോപൈഃ സങ്കർഷണാൻവിതഃ ॥ **29** ॥ 890

ശാദ്വലോപരി സംവിശ്യ ചർവതോ മീലിതേക്ഷണാൻ।
തൃപ്താൻ വൃഷാൻ വത്സതരാൻ ഗാശ്ച സ്വോധോഭരശ്രമാഃ ॥ **30** ॥ 891

പ്രാവൃട്ശ്രിയം ച താം വീക്ഷ്യ സർവഭൂതമുദാവഹാം।
ഭഗവാൻ പൂജയാഞ്ചക്രേ ആത്മശക്ത്യുപബൃംഹിതാം ॥ **31** ॥ 892

ഏവം നിവസതോസ്തസ്മിൻ രാമകേശവയോർവ്രജേ।
ശരത് സമഭവദ് വ്യഭ്രാ സ്വച്ഛാംബ്വപരുഷാനിലാ ॥ **32** ॥ 893

ശരദാ നീരജോത്പത്ത്യാ നീരാണി പ്രകൃതിം യയുഃ।
ഭ്രഷ്ടാനാമിവ ചേതാംസി പുനർയോഗനിഷേവയാ ॥ **33** ॥ 894

വ്യോമ്നോഽബ്ദം ഭൂതശാബല്യം ഭുവഃ പങ്കമപാം മലം।
ശരജ്ജഹാരാശ്രമിണാം കൃഷ്ണേ ഭക്തിർയഥാശുഭം ॥ **34** ॥ 895

സർവസ്വം ജലദാ ഹിത്വാ
വിരേജുഃ ശുഭ്രവർചസഃ।
യഥാ ത്യക്തൈഷണാഃ ശാന്താ
മുനയോ മുക്തകിൽബിഷാഃ ॥ **35** ॥ 896

ഗിരയോ മുമുചുസ്തോയം ക്വചിന്ന മുമുചുഃ ശിവം।
യഥാ ജ്ഞാനാമൃതം കാലേ ജ്ഞാനിനോ ദദതേ ന വാ ॥ **36** ॥ 897

നൈവാവിദൻ ക്ഷീയമാണം ജലം ഗാധജലേചരാഃ।
യഥാഽഽയുരൻവഹം ക്ഷയ്യം നരാ മൂഢാഃ കുടുംബിനഃ ॥ **37** ॥ 898

ഗാധവാരിചരാസ്താപമവിന്ദംഛരദർകജം ।
യഥാ ദരിദ്രഃ കൃപണഃ കുടുംബ്യവിജിതേന്ദ്രിയഃ ॥ **38** ॥ 899

ശനൈഃ ശനൈർജഹുഃ പങ്കം സ്ഥലാൻയാമം ച വീരുധഃ ।
യഥാഹമ്മമതാം ധീരാഃ ശരീരാദിഷ്വനാത്മസു ॥ **39** ॥ 900

നിശ്ചലാംബുരഭൂത്തൂഷ്ണീം സമുദ്രഃ ശരദാഗമേ ।
ആത്മന്യുപരതേ സമ്യങ്മുനിർവ്യുപരതാഗമഃ ॥ **40** ॥ 901

കേദാരേഭ്യസ്ത്വപോഽഗൃഹ്ണൻ കർഷകാ ദൃഢസേതുഭിഃ ।
യഥാ പ്രാണൈഃ സ്രവജ്ജ്ഞാനം തന്നിരോധേന യോഗിനഃ ॥ **41** ॥ 902

ശരദർകാംശുജാംസ്താപാൻ ഭൂതാനാമുഡുപോഽഹരത് ।
ദേഹാഭിമാനജം ബോധോ മുകുന്ദോ വ്രജയോഷിതാം ॥ **42** ॥ 903

ഖമശോഭത നിർമേഘം ശരദ്വിമലതാരകം ।
സത്ത്വയുക്തം യഥാ ചിത്തം ശബ്ദബ്രഹ്മാർഥദർശനം ॥ **43** ॥ 904

അഖണ്ഡമണ്ഡലോ വ്യോമ്നി രരാജോഡുഗണൈഃ ശശീ ।
യഥാ യദുപതിഃ കൃഷ്ണോ വൃഷ്ണിചക്രാവൃതോ ഭുവി ॥ **44** ॥ 905

ആശ്ലിഷ്യ സമശീതോഷ്ണം പ്രസൂനവനമാരുതം ।
ജനാസ്താപം ജഹുർഗോപ്യോ ന കൃഷ്ണഹൃതചേതസഃ ॥ **45** ॥ 906

ഗാവോ മൃഗാഃ ഖഗാ നാര്യഃ പുഷ്പിണ്യഃ ശരദാഭവൻ ।
അൻവീയമാനാഃ സ്വവൃഷൈഃ ഫലൈരീശക്രിയാ ഇവ ॥ **46** ॥ 907

ഉദഹൃഷ്യൻ വാരിജാനി സൂര്യോത്ഥാനേ കുമുദ് വിനാ ।
രാജ്ഞാ തു നിർഭയാ ലോകാ യഥാ ദസ്യൂൻ വിനാ നൃപ ॥ **47** ॥ 908

പുരഗ്രാമേഷ്വാഗ്രയണൈരിന്ദ്രിയൈശ്ച മഹോത്സവൈഃ ।
ബഭൗ ഭൂഃ പക്വസസ്യാഢ്യാ കലാഭ്യാം നിതരാം ഹരേഃ ॥ **48** ॥ 909

വണിങ്മുനിന്യൃപസ്നാതാ നിർഗമ്യാർഥാൻ പ്രപേദിരേ।
വർഷരുദ്ധാ യഥാ സിദ്ധാഃ സ്വപിണ്ഡാൻ കാല ആഗതേ ॥ **49** ॥ 910

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ പ്രാവൃട്ശരദ്വർണനം നാമ വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ഇത്ഥം ശരത്സ്വച്ഛജലം പദ്മാകരസുഗന്ധിനാ ।
ൻയവിശദ് വായുനാ വാതം സഗോഗോപാലകോഽച്യുതഃ ॥ **1** ॥ 911

കുസുമിതവനരാജിശുഷ്മിഭൃംഗ -
ദ്വിജകുലഘുഷ്ടസരഃസരിൻമഹീധ്രം ।
മധുപതിരവഗാഹ്യ ചാരയൻ ഗാഃ
സഹപശുപാലബലശ്ചുകൂജ വേണും ॥ **2** ॥ 912

തദ് വ്രജസ്ത്രിയ ആശ്രുത്യ
വേണുഗീതം സ്മരോദയം ।
കാശ്ചിത് പരോക്ഷം കൃഷ്ണസ്യ
സ്വസഖീഭ്യോഽൻവവർണയൻ ॥ **3** ॥ 913

തദ് വർണയിതുമാരബ്ധാഃ സ്മരന്ത്യഃ കൃഷ്ണചേഷ്ടിതം ।
നാശകൻ സ്മരവേഗേന വിക്ഷിപ്തമനസോ നൃപ ॥ **4** ॥ 914

ബർഹാപീഡം നടവരവപുഃ കർണയോഃ കർണികാരം
ബിഭ്രദ് വാസഃ കനകകപിശം വൈജയന്തീം ച മാലാം ।
രന്ധ്രാൻ വേണോരധരസുധയാ പൂരയൻ ഗോപവൃന്ദൈ -
ർവൃന്ദാരൺയം സ്വപദരമണം പ്രാവിശദ് ഗീതകീർതിഃ ॥ **5** ॥ 915

ഇതി വേണുരവം രാജൻ സർവഭൂതമനോഹരം ।
ശ്രുത്വാ വ്രജസ്ത്രിയഃ സർവാ വർണയന്ത്യോഽഭിരേഭിരേ ॥ **6** ॥ 916

ഗോപ്യ ഊചുഃ
അക്ഷണ്വതാം ഫലമിദം ന പരം വിദാമഃ
സഖ്യഃ പശൂനനു വിവേശയതോർവയസ്യൈഃ ।
വക്ത്രം വ്രജേശസുതയോരനുവേണു ജുഷ്ടം
യൈർവാ നിപീതമനുരക്തകടാക്ഷമോക്ഷം ॥ **7** ॥ 917

ചൂതപ്രവാലബർഹസ്തബകോത്പലാബ്ജ -
മാലാനുപൃക്തപരിധാനവിചിത്രവേഷൗ ।
മധ്യേ വിരേജതുരലം പശുപാലഗോഷ്ഠ്യാം
രംഗേ യഥാ നടവരൗ ക്വ ച ഗായമാനൗ ॥ **8** ॥ 918

ഗോപ്യഃ കിമാചരദയം കുശലം സ്മ വേണു -
ർദാമോദരാധരസുധാമപി ഗോപികാനാം ।
ഭുങ്ക്തേ സ്വയം യദവശിഷ്ടരസം ഹ്രദിന്യോ
ഹൃഷ്യത്ത്വചോഽശ്രു മുമുചുസ്തരവോ യഥാഽഽർയാഃ ॥ **9** ॥ 919

വൃന്ദാവനം സഖി ഭുവോ വിതനോതി കീർതിം
യദ് ദേവകീസുതപദാംബുജലബ്ധലക്ഷ്മി ।
ഗോവിന്ദവേണുമനു മത്തമയൂരനൃത്യം
പ്രേക്ഷ്യാദ്രിസാൻവപരതാൻയസമസ്തസത്ത്വം ॥ **10** ॥ 920

ധന്യാഃ സ്മ മൂഢമതയോഽപി ഹരിണ്യ ഏതാ
യാ നന്ദനന്ദനമുപാത്തവിചിത്രവേഷം ।
ആകർണ്യ വേണുരണിതം സഹകൃഷ്ണസാരാഃ
പൂജാം ദധുർവിരചിതാം പ്രണയാവലോകൈഃ ॥ **11** ॥ 921

കൃഷ്ണം നിരീക്ഷ്യ വനിതോത്സവരൂപശീലം
ശ്രുത്വാ ച തത്ക്വണിതവേണുവിചിത്രഗീതം।
ദേവ്യോ വിമാനഗതയഃ സ്മരനുന്നസാരാ
ഭ്രശ്യത്പ്രസൂനകബരാ മുമുഹുർവിനീവ്യഃ ॥ **12** ॥ 922

ഗാവശ്ച കൃഷ്ണമുഖനിർഗതവേണുഗീത -
പീയൂഷമുത്തഭിതകർണപുടൈഃ പിബന്ത്യഃ।
ശാവാഃ സ്നുതസ്തനപയഃകവലാഃ സ്മ തസ്ഥു -
ർഗോവിന്ദമാത്മനി ദൃശാശ്രുകലാഃ സ്പൃശന്ത്യഃ ॥ **13** ॥ 923

പ്രായോ ബതാംബ വിഹഗാ മുനയോ വനേഽസ്മിൻ
കൃഷ്ണേക്ഷിതം തദുദിതം കലവേണുഗീതം।
ആരുഹ്യ യേ ദ്രുമഭുജാൻ രുചിരപ്രവാലാൻ
ശൃൺവന്ത്യമീലിതദൃശോ വിഗതാൻയവാചഃ ॥ **14** ॥ 924

നദ്യസ്തദാ തദുപധാർയ മുകുന്ദഗീത -
മാവർതലക്ഷിതമനോഭവഭഗ്നവേഗാഃ।
ആലിംഗനസ്ഥഗിതമൂർമിഭുജൈർമുരാരേ -
ർഗൃഹ്ണന്തി പാദയുഗലം കമലോപഹാരാഃ ॥ **15** ॥ 925

ദൃഷ്ട്വാഽഽതപേ വ്രജപശൂൻ സഹ രാമഗോപൈഃ
സഞ്ചാരയന്തമനു വേണുമുദീരയന്തം।
പ്രേമപ്രവൃദ്ധ ഉദിതഃ കുസുമാവലീഭിഃ
സഖ്യുർവ്യധാത് സ്വവപുഷാംബുദ ആതപത്രം ॥ **16** ॥ 926

പൂർണാഃ പുലിന്ദ്യ ഉരുഗായപദാബ്ജരാഗ -
ശ്രീകുങ്കുമേന ദയിതാസ്തനമണ്ഡിതേന।
തദ്ദർശനസ്മരരുജസ്തൃണരൂഷിതേന
ലിമ്പന്ത്യ ആനനകുചേഷു ജഹുസ്തദാധിം ॥ **17** ॥ 927

ഹന്തായമദ്രിരബലാ ഹരിദാസവർയോ
യദ് രാമകൃഷ്ണചരണസ്പർശപ്രമോദഃ।
മാനം തനോതി സഹഗോഗണയോസ്തയോർയത്
പാനീയസൂയവസകന്ദരകന്ദമൂലൈഃ ॥ **18** ॥ 928

ഗാ ഗോപകൈരനുവനം നയതോരുദാര -
വേണുസ്വനൈഃ കലപദൈസ്തനുഭൃത്സു സഖ്യഃ।
അസ്പന്ദനം ഗതിമതാം പുലകസ്തരൂണാം
നിർയോഗപാശകൃതലക്ഷണയോർവിചിത്രം ॥ **19** ॥ 929

ഏവം വിധാ ഭഗവതോ യാ വൃന്ദാവനചാരിണഃ।
വർണയന്ത്യോ മിഥോ ഗോപ്യഃ ക്രീഡാസ്തൻമയതാം യയുഃ ॥ **20** ॥ 930

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ വേണുഗീതം നാമ ഏകവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഹേമന്തേ പ്രഥമേ മാസി നന്ദവ്രജകുമാരികാഃ ।
ചേരുർഹവിഷ്യം ഭുഞ്ജാനാഃ കാത്യായന്യർചനവ്രതം ॥ **1** ॥ 931

ആപ്ലുത്യാംഭസി കാലിന്ദ്യാ ജലാന്തേ ചോദിതേഽരുണേ ।
കൃത്വാ പ്രതികൃതിം ദേവീമാനർചുർന്യൃപ സൈകതീം ॥ **2** ॥ 932

ഗന്ധൈർമാൽയൈഃ സുരഭിഭിർബലിഭിർധൂപദീപകൈഃ ।
ഉച്ചാവചൈശ്ചോപഹാരൈഃ പ്രവാലഫലതണ്ഡുലൈഃ ॥ **3** ॥ 933

കാത്യായനി മഹാമായേ മഹായോഗിന്യധീശ്വരി ।
നന്ദഗോപസുതം ദേവി പതിം മേ കുരു തേ നമഃ ।
ഇതി മന്ത്രം ജപന്ത്യസ്താഃ പൂജാം ചക്രുഃ കുമാരികാഃ ॥ **4** ॥ 934

ഏവം മാസം വ്രതം ചേരുഃ കുമാര്യഃ കൃഷ്ണചേതസഃ ।
ഭദ്രകാലീം സമാനർചുർഭൂയാന്നന്ദസുതഃ പതിഃ ॥ **5** ॥ 935

ഉഷസ്യുത്ഥായ ഗോത്രൈഃ സ്വൈ -
രന്യോന്യാബദ്ധബാഹവഃ ।
കൃഷ്ണമുച്ചൈർജഗുർയാന്ത്യഃ
കാലിന്ദ്യാം സ്നാതുമന്വഹം ॥ **6** ॥ 936

നദ്യാം കദാചിദാഗത്യ തീരേ നിക്ഷിപ്യ പൂർവവത്।
വാസാംസി കൃഷ്ണം ഗായന്ത്യോ വിജഹ്രുഃ സലിലേ മുദാ ॥ **7** ॥ 937

ഭഗവാംസ്തദഭിപ്രേത്യ കൃഷ്ണോ യോഗേശ്വരേശ്വരഃ।
വയസ്യൈരാവൃതസ്തത്ര ഗതസ്തത്കർമസിദ്ധയേ ॥ **8** ॥ 938

താസാം വാസാംസ്യുപാദായ നീപമാരുഹ്യ സത്വരഃ।
ഹസദ്ഭിഃ പ്രഹസൻ ബാലൈഃ പരിഹാസമുവാച ഹ ॥ **9** ॥ 939

അത്രാഗത്യാബലാഃ കാമം സ്വം സ്വം വാസഃ പ്രഗൃഹ്യതാം।
സത്യം ബ്രവാണി നോ നർമ യദ് യൂയം വ്രതകർശിതാഃ ॥ **10** ॥ 940

ന മയോദിതപൂർവം വാ അന്യതം തദിമേ വിദുഃ।
ഏകൈകശഃ പ്രതീച്ഛധ്വം സഹൈവോത സുമധ്യമാഃ ॥ **11** ॥ 941

തസ്യ തത് ക്ഷ്വലിതം ദൃഷ്ട്വാ
ഗോപ്യഃ പ്രേമപരിപ്ലുതാഃ।
വ്രീഡിതാഃ പ്രേക്ഷ്യ ചാന്യോന്യം
ജാതഹാസാ ന നിർയയുഃ ॥ **12** ॥ 942

ഏവം ബ്രുവതി ഗോവിന്ദേ നർമണാഽഽക്ഷിപ്തചേതസഃ।
ആകംഠമഗ്നാഃ ശീതോദേ വേപമാനാസ്തമബ്രുവൻ ॥ **13** ॥ 943

മാനയം ഭോഃ കൃഥാസ്ത്വാം തു നന്ദഗോപസുതം പ്രിയം।
ജാനീമോഽംഗ വ്രജശ്ലാഘ്യം ദേഹി വാസാംസി വേപിതാഃ ॥ **14** ॥ 944

ശ്യാമസുന്ദര തേ ദാസ്യഃ
കരവാമ തവോദിതം।
ദേഹി വാസാംസി ധർമജ്ഞ
നോ ചേദ് രാജ്ഞേ ബ്രുവാമഹേ ॥ **15** ॥ 945

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഭവത്യോ യദി മേ ദാസ്യോ മയോക്തം വാ കരിഷ്യഥ ।
അത്രാഗത്യ സ്വവാസാംസി പ്രതീച്ഛന്തു ശുചിസ്മിതാഃ ॥ **16** ॥ 946

തതോ ജലാശയാത് സർവാ ദാരികാഃ ശീതവേപിതാഃ ।
പാണിഭ്യാം യോനിമാച്ഛാദ്യ പ്രോത്തേരുഃ ശീതകർശിതാഃ ॥ **17** ॥ 947

ഭഗവാനാഹതാ വീക്ഷ്യ ശുദ്ധഭാവപ്രസാദിതഃ ।
സ്കന്ധേ നിധായ വാസാംസി പ്രീതഃ പ്രോവാച സസ്മിതം ॥ **18** ॥ 948

യൂയം വിവസ്ത്രാ യദപോ ധൃതവ്രതാ
വ്യഗാഹതൈതത്തദു ദേവഹേലനം ।
ബദ്ധ്വാഞ്ജലിം മൂർധന്യപനുത്തയേഽംഹസഃ
കൃത്വാ നമോഽധോ വസനം പ്രഗൃഹ്യതാം ॥ **19** ॥ 949

ഇത്യച്യുതേനാഭിഹിതാ വ്രജാബലാ
മത്വാ വിവസ്ത്രാപ്ലവനം വ്രതച്യുതിം ।
തത്പൂർതികാമാസ്തദശേഷകർമണാം
സാക്ഷാത്കൃതം നേമുരവദ്യമൃഗ് യതഃ ॥ **20** ॥ 950

താസ്തഥാവനതാ ദൃഷ്ട്വാ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ ।
വാസാംസി താഭ്യഃ പ്രായച്ഛത് കരുണസ്തേന തോഷിതഃ ॥ **21** ॥ 951

ദൃഢം പ്രലബ്ധാസ്ത്രപയാ ച ഹാപിതാഃ
പ്രസ്തോഭിതാഃ ക്രീഡനവച്ച കാരിതാഃ ।
വസ്ത്രാണി ചൈവാപഹൃതാൻയഥാപ്യമും
താ നാഭ്യസൂയൻ പ്രിയസംഗനിർവൃതാഃ ॥ **22** ॥ 952

പരിധായ സ്വവാസാംസി
പ്രേഷ്ഠസംഗമസജ്ജിതാഃ ।

ഗൃഹീതചിത്താ നോ ചേലു -
സ്തസ്മിൻ ലജ്ജായിതേക്ഷണാഃ ॥ **23** ॥ 953

താസാം വിജ്ഞായ ഭഗവാൻ സ്വപാദസ്പർശകാമ്യയാ ।
ധൃതവ്രതാനാം സങ്കൽപമാഹ ദാമോദരോഽബലാഃ ॥ **24** ॥ 954

സങ്കൽപോ വിദിതഃ സാധ്വ്യോ ഭവതീനാം മദർചനം ।
മയാനുമോദിതഃ സോഽസൗ സത്യോ ഭവിതുമർഹതി ॥ **25** ॥ 955

ന മയ്യാവേശിതധിയാം കാമഃ കാമായ കൽപതേ ।
ഭർജിതാ ക്വഥിതാ ധാനാ പ്രായോ ബീജായ നേഷ്യതേ ॥ **26** ॥ 956

യാതാബലാ വ്രജം സിദ്ധാ മയേമാ രംസ്യഥ ക്ഷപാഃ ।
യദുദ്ദിശ്യ വ്രതമിദം ചേരുരാർയാർചനം സതീഃ ॥ **27** ॥ 957

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യാദിഷ്ടാ ഭഗവതാ ലബ്ധകാമാഃ കുമാരികാഃ ।
ധ്യായന്ത്യസ്തത്പദാംഭോജം കൃച്ഛ്രാന്നിർവിവിശുർവ്രജം ॥ **28** ॥ 958

അഥ ഗോപൈഃ പരിവൃതോ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ ।
വൃന്ദാവനാദ് ഗതോ ദൂരം ചാരയൻ ഗാഃ സഹാഗ്രജഃ ॥ **29** ॥ 959

നിദാഘാർകാതപേ തിഗ്മേ ഛായാഭിഃ സ്വാഭിരാത്മനഃ ।
ആതപത്രായിതാൻ വീക്ഷ്യ ദ്രുമാനാഹ വ്രജൗകസഃ ॥ **30** ॥ 960

ഹേ സ്തോകകൃഷ്ണ ഹേ അംശോ
ശ്രീദാമൻ സുബലാർജുന ।
വിശാലർഷഭ തേജസ്വിൻ
ദേവപ്രസ്ഥ വരൂഥപ ॥ **31** ॥ 961

പശ്യതൈതാൻ മഹാഭാഗാൻ പരാർഥൈകാന്തജീവിതാൻ ।
വാതവർഷാതപഹിമാൻ സഹന്തോ വാരയന്തി നഃ ॥ **32** ॥ 962

അഹോ ഏഷാം വരം ജൻമ സർവപ്രാണ്യുപജീവനം।
സുജനസ്യേവ യേഷാം വൈ വിമുഖാ യാന്തി നാർഥിനഃ ॥ **33** ॥ 963

പത്രപുഷ്പഫലച്ഛായാ -
മൂലവൽകലദാരുഭിഃ।
ഗന്ധനിർയാസഭസ്മാസ്ഥി -
തോക്ത്വൈഃ കാമാൻ വിതൻവതേ ॥ **34** ॥ 964

ഏതാവജ്ജൻമസാഫല്യം ദേഹിനാമിഹ ദേഹിഷു।
പ്രാണൈരർഥൈർധിയാ വാചാ ശ്രേയ ഏവാചരേത് സദാ ॥ **35** ॥ 965

ഇതി പ്രവാലസ്തബകഫലപുഷ്പദലോത്കരൈഃ।
തരൂണാം നമ്രശാഖാനാം മധ്യേന യമുനാം ഗതഃ ॥ **36** ॥ 966

തത്ര ഗാഃ പായയിത്വാപഃ സുമൃഷ്ടാഃ ശീതലാഃ ശിവാഃ।
തതോ നൃപ സ്വയം ഗോപാഃ കാമം സ്വാദു പപുർജലം ॥ **37** ॥ 967

തസ്യാ ഉപവനേ കാമം ചാരയന്തഃ പശൂൻ നൃപ।
കൃഷ്ണരാമാവുപാഗമ്യ ക്ഷുധാർതാ ഇദമബ്രുവൻ ॥ **38** ॥ 968

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
ഗോപീവസ്ത്രാപഹാരോ നാമ ദ്വാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ഗോപാ ഊചുഃ
രാമ രാമ മഹാവീര്യ കൃഷ്ണ ദുഷ്ടനിബർഹണ ।
ഏഷാ വൈ ബാധതേ ക്ഷുന്നസ്തച്ഛാന്തിം കർതുമർഹഥഃ ॥ **1** ॥ 969

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി വിജ്ഞാപിതോ ഗോപൈർഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ ।
ഭക്തായാ വിപ്രഭാർയായാഃ പ്രസീദന്നിദമബ്രവീത് ॥ **2** ॥ 970

പ്രയാത ദേവയജനം ബ്രാഹ്മണാ ബ്രഹ്മവാദിനഃ ।
സത്രമാംഗിരസം നാമ ഹ്യാസതേ സ്വർഗകാമ്യയാ ॥ **3** ॥ 971

തത്ര ഗത്വൗദനം ഗോപാ യാചതാസ്മദ്വിസർജിതാഃ ।
കീർതയന്തോ ഭഗവത ആർയസ്യ മമ ചാഭിധാം ॥ **4** ॥ 972

ഇത്യാദിഷ്ടാ ഭഗവതാ ഗത്വായാചന്ത തേ തഥാ ।
കൃതാഞ്ജലിപുടാ വിപ്രാൻ ദണ്ഡവത് പതിതാ ഭുവി ॥ **5** ॥ 973

ഹേ ഭൂമിദേവാഃ ശൃണുത
കൃഷ്ണസ്യാദേശകാരിണഃ ।
പ്രാപ്താഞ്ജാനീത ഭദ്രം വോ
ഗോപാൻ നോ രാമചോദിതാൻ ॥ **6** ॥ 974

ഗാശ്ചാരയന്താവവിദൂര ഓദനം
രാമാച്യുതൗ വോ ലഷതോ ബുഭുക്ഷിതൗ।
തയോർദ്വിജാ ഓദനമർഥിനോർയദി
ശ്രദ്ധാ ച വോ യച്ഛത ധർമവിത്തമാഃ ॥ **7** ॥ 975

ദീക്ഷായാഃ പശുസംസ്ഥായാഃ സൗത്രാമണ്യാശ്ച സത്തമാഃ।
അന്യത്ര ദീക്ഷിതസ്യാപി നാന്നമശ്നന്ൻ ഹി ദുഷ്യതി ॥ **8** ॥ 976

ഇതി തേ ഭഗവദ്യാച്ഞാം ശൃണ്വന്തോഽപി ന ശുശ്രുവുഃ।
ക്ഷുദ്രാശാ ഭൂരികർമാണോ ബാലിശാ വൃദ്ധമാനിനഃ ॥ **9** ॥ 977

ദേശഃ കാലഃ പൃഥഗ് ദ്രവ്യം മന്ത്രതന്ത്രർത്വിജോഽഗ്നയഃ।
ദേവതാ യജമാനശ്ച ക്രതുർധർമശ്ച യന്മയഃ ॥ **10** ॥ 978

തം ബ്രഹ്മ പരമം സാക്ഷാദ് ഭഗവന്തമധോക്ഷജം।
മനുഷ്യദൃഷ്ട്യാ ദുഷ്പ്രജ്ഞാ മർത്യാത്മാനോ ന മേനിരേ ॥ **11** ॥ 979

ന തേ യദോമിതി പ്രോചുർന നേതി ച പരന്തപ।
ഗോപാ നിരാശാഃ പ്രത്യേത്യ തഥോചുഃ കൃഷ്ണരാമയോഃ ॥ **12** ॥ 980

തദുപാകർണ്യ ഭഗവാൻ പ്രഹസ്യ ജഗദീശ്വരഃ।
വ്യാജഹാര പുനർഗോപാൻ ദർശയൻ ലൗകികീം ഗതിം ॥ **13** ॥ 981

മാം ജ്ഞാപയത പത്നീഭ്യഃ സസങ്കർഷണമാഗതം।
ദാസ്യന്തി കാമമന്നം വഃ സ്നിഗ്ധാ മയ്യുഷിതാ ധിയാ ॥ **14** ॥ 982

ഗത്വാഥ പത്നീശാലായാം ദൃഷ്ട്വാഽഽസീനാഃ സ്വലങ്കൃതാഃ।
നത്വാ ദ്വിജസതീർഗോപാഃ പ്രശ്രിതാ ഇദമബ്രുവൻ ॥ **15** ॥ 983

നമോ വോ വിപ്രപത്നീഭ്യോ നിബോധത വചാംസി നഃ।
ഇതോഽവിദൂരേ ചരതാ കൃഷ്ണേനേഹേഷിതാ വയം ॥ **16** ॥ 984

ഗാശ്ചാരയൻ സ ഗോപാലൈഃ സരാമോ ദൂരമാഗതഃ।
ബുഭുക്ഷിതസ്യ തസ്യാന്നം സാനുഗസ്യ പ്രദീയതാം ॥ **17** ॥ 985

ശ്രുത്വാച്യുതമുപായാതം നിത്യം തദ്ദർശനോത്സുകാഃ।
തത്കഥാക്ഷിപ്തമനസോ ബഭൂവുർജാതസംഭ്രമാഃ ॥ **18** ॥ 986

ചതുർവിധം ബഹുഗുണമന്നമാദായ ഭാജനൈഃ।
അഭിസസ്രുഃ പ്രിയം സർവാഃ സമുദ്രമിവ നിമ്നഗാഃ ॥ **19** ॥ 987

നിഷിധ്യമാനാഃ പതിഭിർഭ്രാതൃഭിർബന്ധുഭിഃ സുതൈഃ।
ഭഗവത്യുത്തമശ്ലോകേ ദീർഘശ്രുതധൃതാശയാഃ ॥ **20** ॥ 988

യമുനോപവനേഽശോകനവപല്ലവമണ്ഡിതേ।
വിചരന്തം വൃതം ഗോപൈഃ സാഗ്രജം ദദൃശുഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **21** ॥ 989

ശ്യാമം ഹിരണ്യപരിധിം വനമാല്യബർഹ -
ധാതുപ്രവാലനടവേഷമനുവ്രതാംസേ।
വിന്യസ്തഹസ്തമിതരേണ ധുനാനമബ്ജം
കർണോത്പലാലകകപോലമുഖാബ്ജഹാസം ॥ **22** ॥ 990

പ്രായഃ ശ്രുതപ്രിയതമോദയകർണപൂരൈ -
ർയസ്മിൻ നിമഗ്നമനസസ്തമഥാക്ഷിരന്ധ്രൈഃ।
അന്തഃ പ്രവേശ്യ സുചിരം പരിരഭ്യ താപം
പ്രാജ്ഞം യഥാഭിമതയോ വിജഹുർനരേന്ദ്ര ॥ **23** ॥ 991

താസ്തഥാ ത്യക്തസർവാശാഃ പ്രാപ്താ ആത്മദിദൃക്ഷയാ।
വിജ്ഞായാഖിലദൃഗ്ദ്രഷ്ടാ പ്രാഹ പ്രഹസിതാനനഃ ॥ **24** ॥ 992

സ്വാഗതം വോ മഹാഭാഗാ ആസ്യതാം കരവാമ കിം।
യന്നോ ദിദൃക്ഷയാ പ്രാപ്താ ഉപപന്നമിദം ഹി വഃ ॥ **25** ॥ 993

നൻവദ്ധാ മയി കുർവന്തി കുശലാഃ സ്വാർഥദർശനാഃ।
അഹൈതുക്യവ്യവഹിതാം ഭക്തിമാത്മപ്രിയേ യഥാ ॥ **26** ॥ 994

പ്രാണബുദ്ധിമനഃസ്വാത്മദാരാപത്യധനാദയഃ।
യത്സമ്പർകാത് പ്രിയാ ആസംസ്തതഃ കോ ൻവപരഃ പ്രിയഃ ॥ **27** ॥ 995

തദ് യാത ദേവയജനം പതയോ വോ ദ്വിജാതയഃ।
സ്വസത്രം പാരയിഷ്യന്തി യുഷ്മാഭിർഗൃഹമേധിനഃ ॥ **28** ॥ 996

പത്ന്യ ഊചുഃ
മൈവം വിഭോഽർഹതി ഭവാൻ ഗദിതും നൃശംസം
സത്യം കുരുഷ്വ നിഗമം തവ പാദമൂലം।
പ്രാപ്താ വയം തുലസിദാമ പദാവസൃഷ്ടം
കേശൈർനിവോഢുമതിലംഘ്യ സമസ്തബന്ധൂൻ ॥ **29** ॥ 997

ഗൃഹ്ണന്തി നോ ന പതയഃ പിതരൗ സുതാ വാ
ന ഭ്രാതൃബന്ധുസുഹൃദഃ കുത ഏവ ചാൻയേ।
തസ്മാദ് ഭവത്പ്രപദയോഃ പതിതാത്മനാം നോ
നാൻയാ ഭവേദ് ഗതിരരിന്ദമ തദ് വിധേഹി ॥ **30** ॥ 998

ശ്രീഭഗവാനുവാച
പതയോ നാഭ്യസൂയേരൻ പിതൃഭ്രാതൃസുതാദയഃ।
ലോകാശ്ച വോ മയോപേതാ ദേവാ അപ്യനുമൻവതേ ॥ **31** ॥ 999

ന പ്രീതയേഽനുരാഗായ ഹ്യംഗസംഗോ നൃണാമിഹ।
തൻമനോ മയി യുഞ്ജാനാ അചിരാൻമാമവാപ്സ്യഥ ॥ **32** ॥ 1000

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുക്താ ദ്വിജപത്ന്യസ്താ യജ്ഞവാടം പുനർഗതാഃ।
തേ ചാനസൂയവഃ സ്വാഭിഃ സ്ത്രീഭിഃ സത്രമപാരയൻ ॥ **33** ॥ 1001

തത്രൈകാ വിധൃതാ ഭർത്രാ ഭഗവന്തം യഥാശ്രുതം।
ഹൃദോപഗുഹ്യ വിജഹൗ ദേഹം കർമാനുബന്ധനം ॥ **34** ॥ 1002

ഭഗവാനപി ഗോവിന്ദസ്തേനൈവാന്നേന ഗോപകാൻ।
ചതുർവിധേനാശയിത്വാ സ്വയം ച ബുഭുജേ പ്രഭുഃ ॥ **35** ॥ 1003

ഏവം ലീലാനരവപുർന്യലോകമനുശീലയൻ।
രേമേ ഗോഗോപഗോപീനാം രമയൻ രൂപവാക്കൃതൈഃ ॥ **36** ॥ 1004

അഥാനുസ്മൃത്യ വിപ്രാസ്തേ അൻവതപ്യൻ കൃതാഗസഃ।
യദ് വിശ്വേശ്വരയോർയാച്ഞാമഹൻമ നൃവിഡംബയോഃ ॥ **37** ॥ 1005

ദൃഷ്ട്വാ സ്ത്രീണാം ഭഗവതി കൃഷ്ണേ ഭക്തിമലൗകികീം।
ആത്മാനം ച തയാ ഹീനമനുതപ്താ വ്യഗർഹയൻ ॥ **38** ॥ 1006

ധിഗ് ജൻമ നസ്ത്രിവൃദ് വിദ്യാം
ധിഗ് വ്രതം ധിഗ് ബഹുജ്ഞതാം।
ധിക് കുലം ധിക് ക്രിയാദാക്ഷ്യം
വിമുഖാ യേ ത്വധോക്ഷജേ ॥ **39** ॥ 1007

നൂനം ഭഗവതോ മായാ യോഗിനാമപി മോഹിനീ।
യദ് വയം ഗുരവോ നൃണാം സ്വാർഥേ മുഹ്യാമഹേ ദ്വിജാഃ ॥ **40** ॥ 1008

അഹോ പശ്യത നാരീണാമപി കൃഷ്ണേ ജഗദ്ഗുരൗ।
ദുരന്തഭാവം യോഽവിധ്യൻമൃത്യുപാശാൻ ഗൃഹാഭിധാൻ ॥ **41** ॥ 1009

നാസാം ദ്വിജാതിസംസ്കാരോ ന നിവാസോ ഗുരാവപി।
ന തപോ നാത്മമീമാംസാ ന ശൗചം ന ക്രിയാഃ ശുഭാഃ ॥ **42** ॥ 1010

അഥാപി ഹ്യുത്തമശ്ലോകേ കൃഷ്ണേ യോഗേശ്വരേശ്വരേ।
ഭക്തിർദൃഢാ ന ചാസ്മാകം സംസ്കാരാദിമതാമപി ॥ **43** ॥ 1011

നനു സ്വാർഥവിമൂഢാനാം പ്രമത്താനാം ഗൃഹേഹയാ।
അഹോ നഃ സ്മാരയാമാസ ഗോപവാക്യൈഃ സതാം ഗതിഃ ॥ **44** ॥ 1012

അൻയഥാ പൂർണകാമസ്യ കൈവൽയാദ്യാശിഷാം പതേഃ।
ഈശിതവൈഃ കിമസ്മാഭിരീശസ്യൈതദ് വിഡംബനം ॥ **45** ॥ 1013

ഹിത്വാൻയാൻ ഭജതേ യം ശ്രീഃ പാദസ്പർശാശയാ സകൃത്।
ആത്മദോഷാപവർഗേണ തദ്യാച്ഞാ ജനമോഹിനീ ॥ **46** ॥ 1014

ദേശഃ കാലഃ പൃഥഗ്ദ്രവ്യം മന്ത്രതന്ത്രർത്വിജോഽഗ്നയഃ।
ദേവതാ യജമാനശ്ച ക്രതുർധർമശ്ച യൻമയഃ ॥ **47** ॥ 1015

സ ഏഷ ഭഗവാൻ സാക്ഷാദ് വിഷ്ണുർയോഗേശ്വരേശ്വരഃ।
ജാതോ യദുഷ്വിത്യശൃണ്മ ഹ്യപി മൂഢാ ന വിദ്മഹേ ॥ **48** ॥ 1016

അഹോ വയം ധൻയതമാ യേഷാം നസ്താദൃശീഃ സ്ത്രിയഃ।
ഭക്ത്യാ യാസാം മതിർജാതാ അസ്മാകം നിശ്ചലാ ഹരൗ ॥ **49** ॥ 1017

നമസ്തുഭ്യം ഭഗവതേ കൃഷ്ണായാകുംഠമേധസേ।
യൻമായാമോഹിതധിയോ ഭ്രമാമഃ കർമവർത്മസു ॥ **50** ॥ 1018

സ വൈ ന ആദ്യഃ പുരുഷഃ സ്വമായാമോഹിതാത്മനാം।
അവിജ്ഞാതാനുഭാവാനാം ക്ഷന്തുമർഹത്യതിക്രമം ॥ **51** ॥ 1019

ഇതി സ്വാഘമനുസ്മൃത്യ കൃഷ്ണേ തേ കൃതഹേലനാഃ।
ദിദൃക്ഷവോഽപ്യച്യുതയോഃ കംസാദ് ഭീതാ ന ചാചലൻ ॥ **52** ॥ 1020

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
യജ്ഞപത്ന്യുദ്ധരണം നാമ ത്രയോവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഭഗവാനപി തത്രൈവ ബലദേവേന സംയുതഃ।
അപശ്യന്നിവസൻ ഗോപാനിന്ദ്രയാഗകൃതോദ്യമാൻ ॥ **1** ॥ 1021

തദഭിജ്ഞോഽപി ഭഗവാൻ സർവാത്മാ സർവദർശനഃ।
പ്രശ്രയാവനതോഽപൃച്ഛദ് വൃദ്ധാൻ നന്ദപുരോഗമാൻ ॥ **2** ॥ 1022

കഥ്യതാം മേ പിതഃ കോഽയം സംഭ്രമോ വ ഉപാഗതഃ।
കിം ഫലം കസ്യ ചോദ്ദേശഃ കേന വാ സാധ്യതേ മഖഃ ॥ **3** ॥ 1023

ഏതദ് ബ്രൂഹി മഹാൻ കാമോ മഹ്യം ശുശ്രൂഷവേ പിതഃ।
ന ഹി ഗോപ്യം ഹി സാധൂനാം കൃത്യം സർവാത്മനാമിഹ ॥ **4** ॥ 1024

അസ്ത്യസ്വപരദൃഷ്ടീനാമമിത്രോദാസ്തവിദ്വിഷാം।
ഉദാസീനോഽരിവദ് വർജ്യ ആത്മവത് സുഹൃദുച്യതേ ॥ **5** ॥ 1025

ജ്ഞാത്വാജ്ഞാത്വാ ച കർമാണി ജനോഽയമനുതിഷ്ഠതി।
വിദുഷഃ കർമസിദ്ധിഃ സ്യാത്തഥാ നാവിദുഷോ ഭവേത് ॥ **6** ॥ 1026

തത്ര താവത് ക്രിയായോഗോ ഭവതാം കിം വിചാരിതഃ।
അഥവാ ലൗകികസ്തൻമേ പൃച്ഛതഃ സാധു ഭണ്യതാം ॥ **7** ॥ 1027

നന്ദ ഉവാച
പർജന്യോ ഭഗവാനിന്ദ്രോ മേഘാസ്തസ്യാത്മമൂർതയഃ।
തേഽഭിവർഷന്തി ഭൂതാനാം പ്രീണനം ജീവനം പയഃ ॥ **8** ॥ 1028

തം താത വയമന്യേ ച വാർമുചാം പതിമീശ്വരം।
ദ്രവ്യൈസ്തദ്രേതസാ സിദ്ധൈർയജന്തേ ക്രതുഭിർനരാഃ ॥ **9** ॥ 1029

തച്ഛേഷേണോപജീവന്തി ത്രിവർഗഫലഹേതവേ।
പുംസാം പുരുഷകാരാണാം പർജന്യഃ ഫലഭാവനഃ ॥ **10** ॥ 1030

യ ഏവം വിസൃജേദ് ധർമം
പാരമ്പര്യാഗതം നരഃ।
കാമാൽലോഭാദ് ഭയാദ് ദ്വേഷാത്
സ വൈ നാപ്നോതി ശോഭനം ॥ **11** ॥ 1031

ശ്രീശുക ഉവാച
വചോ നിശമ്യ നന്ദസ്യ തഥാന്യേഷാം വ്രജൗകസാം।
ഇന്ദ്രായ മന്യും ജനയൻ പിതരം പ്രാഹ കേശവഃ ॥ **12** ॥ 1032

ശ്രീഭഗവാനുവാച
കർമണാ ജായതേ ജന്തുഃ കർമണൈവ വിലീയതേ।
സുഖം ദുഃഖം ഭയം ക്ഷേമം കർമണൈവാഭിപദ്യതേ ॥ **13** ॥ 1033

അസ്തി ചേദീശ്വരഃ കശ്ചിത് ഫലരൂപ്യന്യകർമണാം।
കർതാരം ഭജതേ സോഽപി ന ഹ്യകർതുഃ പ്രഭുർഹി സഃ ॥ **14** ॥ 1034

കിമിന്ദ്രേണേഹ ഭൂതാനാം സ്വസ്വകർമാനുവർതിനാം।
അനീശേനാന്യഥാ കർതും സ്വഭാവവിഹിതം നൃണാം ॥ **15** ॥ 1035

സ്വഭാവതന്ത്രോ ഹി ജനഃ സ്വഭാവമനുവർതതേ।
സ്വഭാവസ്ഥമിദം സർവം സദേവാസുരമാനുഷം ॥ **16** ॥ 1036

ദേഹാനുച്ചാവചാഞ്ജന്തുഃ പ്രാപ്യോത്സൃജതി കർമണാ।
ശത്രുർമിത്രമുദാസീനഃ കർമൈവ ഗുരുരീശ്വരഃ ॥ **17** ॥ 1037

തസ്മാത് സമ്പൂജയേത് കർമ സ്വഭാവസ്ഥഃ സ്വകർമകൃത്।
അഞ്ജസാ യേന വർതേത തദേവാസ്യ ഹി ദൈവതം ॥ **18** ॥ 1038

ആജീവ്യൈകതരം ഭാവം യസ്ത്വന്യമുപജീവതി।
ന തസ്മാദ് വിന്ദതേ ക്ഷേമം ജാരം നാര്യസതീ യഥാ ॥ **19** ॥ 1039

വർതേത ബ്രഹ്മണാ വിപ്രോ രാജന്യോ രക്ഷയാ ഭുവഃ।
വൈശ്യസ്തു വാർതയാ ജീവേച്ഛൂദ്രസ്തു ദ്വിജസേവയാ ॥ **20** ॥ 1040

കൃഷിവാണിജ്യഗോരക്ഷാ കുസീദം തുര്യമുച്യതേ।
വാർതാ ചതുർവിധാ തത്ര വയം ഗോവൃത്തയോഽനിശം ॥ **21** ॥ 1041

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി സ്ഥിത്യുത്പത്ത്യന്തഹേതവഃ।
രജസോത്പദ്യതേ വിശ്വമന്യോന്യം വിവിധം ജഗത് ॥ **22** ॥ 1042

രജസാ ചോദിതാ മേഘാ വർഷന്ത്യംബൂനി സർവതഃ।
പ്രജാസ്തൈരേവ സിദ്ധ്യന്തി മഹേന്ദ്രഃ കിം കരിഷ്യതി ॥ **23** ॥ 1043

ന നഃ പുരോ ജനപദാ ന ഗ്രാമാ ന ഗൃഹാ വയം।
നിത്യം വനൗകസസ്താത വനശൈലനിവാസിനഃ ॥ **24** ॥ 1044

തസ്മാദ് ഗവാം ബ്രാഹ്മണാനാമദ്രേശ്ചാരഭ്യതാം മഖഃ।
യ ഇന്ദ്രയാഗസംഭാരാസ്തൈരയം സാധ്യതാം മഖഃ ॥ **25** ॥ 1045

പച്യന്താം വിവിധാഃ പാകാഃ സൂപാന്താഃ പായസാദയഃ।
സംയാവാപൂപശഷ്കുല്യഃ സർവദോഹശ്ച ഗൃഹ്യതാം ॥ **26** ॥ 1046

ഹൂയന്താമഗ്നയഃ സമ്യഗ് ബ്രാഹ്മണൈർബ്രഹ്മവാദിഭിഃ।
അന്നം ബഹുവിധം തേഭ്യോ ദേയം വോ ധേനുദക്ഷിണാഃ ॥ **27** ॥ 1047

അൻയേഭ്യശ്ചാശ്വചാണ്ഡാലപതിതേഭ്യോ യഥാർഹതഃ।
യവസം ച ഗവാം ദത്ത്വാ ഗിരയേ ദീയതാം ബലിഃ ॥ **28** ॥ 1048

സ്വലങ്കൃതാ ഭുക്തവന്തഃ സ്വനുലിപ്താഃ സുവാസസഃ।
പ്രദക്ഷിണം ച കുരുത ഗോവിപ്രാനലപർവതാൻ ॥ **29** ॥ 1049

ഏതൻമമ മതം താത ക്രിയതാം യദി രോചതേ।
അയം ഗോബ്രാഹ്മണാദ്രീണാം മഹ്യം ച ദയിതോ മഖഃ ॥ **30** ॥ 1050

ശ്രീശുക ഉവാച
കാലാത്മനാ ഭഗവതാ ശക്രദർപം ജിഘാംസതാ।
പ്രോക്തം നിശമ്യ നന്ദാദ്യാഃ സാധ്വഗൃഹ്ണന്ത തദ്വചഃ ॥ **31** ॥ 1051

തഥാ ച വ്യദധുഃ സർവം യഥാഽഽഹ മധുസൂദനഃ।
വാചയിത്വാ സ്വസ്ത്യയനം തദ് ദ്രവ്യേണ ഗിരിദ്വിജാൻ ॥ **32** ॥ 1052

ഉപഹൃത്യ ബലീൻ സർവാനാദൃതാ യവസം ഗവാം।
ഗോധനാനി പുരസ്കൃത്യ ഗിരിം ചക്രുഃ പ്രദക്ഷിണം ॥ **33** ॥ 1053

അനാംസ്യനഡുദ്യുക്തതാനി തേ ചാരുഹ്യ സ്വലങ്കൃതാഃ।
ഗോപ്യശ്ച കൃഷ്ണവീർയാണി ഗായന്ത്യഃ സദ്വിജാശിഷഃ ॥ **34** ॥ 1054

കൃഷ്ണസ്ത്വൻയതമം രൂപം ഗോപവിശ്രംഭണം ഗതഃ।
ശൈലോഽസ്മീതി ബ്രുവൻ ഭൂരി ബലിമാദദ് ബൃഹദ്വപുഃ ॥ **35** ॥ 1055

തസ്മൈ നമോ വ്രജജനൈഃ സഹ ചക്രേഽഽത്മനാഽഽത്മനേ।
അഹോ പശ്യത ശൈലോഽസൗ രൂപീ നോഽനുഗ്രഹം വ്യധാത് ॥ **36** ॥ 1056

ഏഷോഽവജാനതോ മർത്യാൻ കാമരൂപീ വനൗകസഃ।
ഹന്തി ഹ്യസ്മൈ നമസ്യാമഃ ശർമണേ ആത്മനോ ഗവാം ॥ **37** ॥ 1057

ഇത്യദ്രിഗോദ്വിജമഖം വാസുദേവപ്രണോദിതാഃ।
യഥാ വിധായ തേ ഗോപാഃ സഹകൃഷ്ണാ വ്രജം യയുഃ ॥ **38** ॥ 1058

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ചതുർവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇന്ദ്രസ്തദാഽഽത്മനഃ പൂജാം വിജ്ഞായ വിഹതാം നൃപ ।
ഗോപേഭ്യഃ കൃഷ്ണനാഥേഭ്യോ നന്ദാദിഭ്യശ്ചുകോപ സഃ ॥ **1** ॥ 1059

ഗണം സാംവർതകം നാമ മേഘാനാം ചാന്തകാരിണാം ।
ഇന്ദ്രഃ പ്രാചോദയത് ക്രുദ്ധോ വാക്യം ചാഹേശമാൻയുത ॥ **2** ॥ 1060

അഹോ ശ്രീമദമാഹാത്മ്യം ഗോപാനാം കാനനൗകസാം ।
കൃഷ്ണം മർത്യമുപാശ്രിത്യ യേ ചക്രുർദേവഹേലനം ॥ **3** ॥ 1061

യഥാദ്യധ്വൈഃ കർമമയൈഃ ക്രതുഭിർനാമനൗനിഭൈഃ ।
വിദ്യാമാൻവീക്ഷികീം ഹിത്വാ തിതീർഷന്തി ഭവാർണവം ॥ **4** ॥ 1062

വാചാലം ബാലിശം സ്തബ്ധമജ്ഞം പണ്ഡിതമാനിനം ।
കൃഷ്ണം മർത്യമുപാശ്രിത്യ ഗോപാ മേ ചക്രുരപ്രിയം ॥ **5** ॥ 1063

ഏഷാം ശ്രിയാവലിപ്താനാം കൃഷ്ണേനാധ്മായിതാത്മനാം ।
ധുനുത ശ്രീമദസ്തംഭം പശൂൻ നയത സങ്ക്ഷയം ॥ **6** ॥ 1064

അഹം ചൈരാവതം നാഗമാരുഹ്യാനുവ്രജേ വ്രജം ।
മരുദ്ഗണൈർമഹാവീർയൈർനന്ദഗോഷ്ഠജിഘാംസയാ ॥ **7** ॥ 1065

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്ഥം മഘവതാഽഽജ്ഞപ്താ മേഘാ നിർമുക്തബന്ധനാഃ।
നന്ദഗോകുലമാസാരൈഃ പീഡയാമാസുരോജസാ ॥ **8** ॥ 1066

വിദ്യോതമാനാ വിദ്യുദ്ഭിഃ സ്തനന്തഃ സ്തനയിത്നുഭിഃ।
തീവ്രൈർമരുദ്ഗണൈർനുന്നാ വവൃഷുർജലശർകരാഃ ॥ **9** ॥ 1067

സ്ഥൂണാസ്ഥൂലാ വർഷധാരാ മുഞ്ചത്സ്വഭ്രേഷ്വഭീക്ഷ്ണശഃ।
ജലൗഘൈഃ പ്ലാവ്യമാനാ ഭൂർനാദൃശ്യത നതോന്നതം ॥ **10** ॥ 1068

അത്യാസാരാതിവാതേന പശവോ ജാതവേപനാഃ।
ഗോപാ ഗോപ്യശ്ച ശീതാർതാ ഗോവിന്ദം ശരണം യയുഃ ॥ **11** ॥ 1069

ശിരഃ സുതാംശ്ച കായേന പ്രച്ഛാദ്യാസാരപീഡിതാഃ।
വേപമാനാ ഭഗവതഃ പാദമൂലമുപായയുഃ ॥ **12** ॥ 1070

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹാഭാഗ ത്വന്നാഥം ഗോകുലം പ്രഭോ।
ത്രാതുമർഹസി ദേവാന്നഃ കുപിതാദ് ഭക്തവത്സല ॥ **13** ॥ 1071

ശിലാവർഷനിപാതേന ഹന്യമാനമചേതനം।
നിരീക്ഷ്യ ഭഗവാൻ മേനേ കുപിതേന്ദ്രകൃതം ഹരിഃ ॥ **14** ॥ 1072

അപർത്വത്യുൽബണം വർഷമതിവാതം ശിലാമയം।
സ്വയാഗേ വിഹതേഽസ്മാഭിരിന്ദ്രോ നാശായ വർഷതി ॥ **15** ॥ 1073

തത്ര പ്രതിവിധിം സമ്യഗാത്മയോഗേന സാധയേ।
ലോകേശമാനിനാം മൗഢ്യാദ്ധരിഷ്യേ ശ്രീമദം തമഃ ॥ **16** ॥ 1074

ന ഹി സദ്ഭാവയുക്താനാം സുരാണാമീശവിസ്മയഃ।
മത്തോഽസതാം മാനഭംഗഃ പ്രശമായോപകൽപതേ ॥ **17** ॥ 1075

തസ്മാൻമച്ഛരണം ഗോഷ്ഠം മന്നാഥം മത്പരിഗ്രഹം।
ഗോപായേ സ്വാത്മയോഗേന സോഽയം മേ വ്രത ആഹിതഃ ॥ **18** ॥ 1076

ഇത്യുക്ത്വൈകേന ഹസ്തേന കൃത്വാ ഗോവർധനാചലം।
ദധാര ലീലയാ കൃഷ്ണശ്ഛത്രാകമിവ ബാലകഃ ॥ **19** ॥ 1077

അഥാഹ ഭഗവാൻ ഗോപാൻ ഹേഽംബ താത വ്രജൗകസഃ।
യഥോപജോഷം വിശത ഗിരിഗർതം സഗോധനാഃ ॥ **20** ॥ 1078

ന ത്രാസ ഇഹ വഃ കാർയോ മദ്ധസ്താദ്രിനിപാതനേ।
വാതവർഷഭയേനാലം തത്ത്രാണം വിഹിതം ഹി വഃ ॥ **21** ॥ 1079

തഥാ നിർവിവിശുർഗർതം കൃഷ്ണാശ്വാസിതമാനസാഃ।
യഥാവകാശം സധനാഃ സവ്രജാഃ സോപജീവിനഃ ॥ **22** ॥ 1080

ക്ഷുത്തൃഡ്വ്യഥാം സുഖാപേക്ഷാം
ഹിത്വാ തൈർവ്രജവാസിഭിഃ।
വീക്ഷ്യമാണോ ദധാവദ്രിം
സപ്താഹം നാചലത് പദാത് ॥ **23** ॥ 1081

കൃഷ്ണയോഗാനുഭാവം തം
നിശാമ്യേന്ദ്രോഽതിവിസ്മിതഃ।
നിഃസ്തംഭോ ഭ്രഷ്ടസങ്കൽപഃ
സ്വാൻ മേഘാൻ സന്ന്യവാരയത് ॥ **24** ॥ 1082

ഖം വ്യഭ്രമുദിതാദിത്യം വാതവർഷം ച ദാരുണം।
നിശാമ്യോപരതം ഗോപാൻ ഗോവർധനധരോഽബ്രവീത് ॥ **25** ॥ 1083

നിർയാത ത്യജത ത്രാസം ഗോപാഃ സസ്ത്രീധനാർഭകാഃ।
ഉപാരതം വാതവർഷം വ്യുദപ്രായാശ്ച നിമ്നഗാഃ ॥ **26** ॥ 1084

തതസ്തേ നിർയയുർഗോപാഃ സ്വം സ്വമാദായ ഗോധനം।
ശകടോദ്ധോപകരണം സ്ത്രീബാലസ്ഥവിരാഃ ശനൈഃ ॥ **27** ॥ 1085

ഭഗവാനപി തം ശൈലം സ്വസ്ഥാനേ പൂർവവത് പ്രഭുഃ।
പശ്യതാം സർവഭൂതാനാം സ്ഥാപയാമാസ ലീലയാ ॥ **28** ॥ 1086

തം പ്രേമവേഗാന്നിഭൃതാ വ്രജൗകസോ
യഥാ സമീയുഃ പരിരംഭണാദിഭിഃ।
ഗോപ്യശ്ച സസ്നേഹമപൂജയൻ മുദാ
ദധ്യക്ഷതാദ്ഭിർയുയുജുഃ സദാശിഷഃ ॥ **29** ॥ 1087

യശോദാ രോഹിണീ നന്ദോ രാമശ്ച ബലിനാം വരഃ।
കൃഷ്ണമാലിംഗ്യ യുയുജുരാശിഷഃ സ്നേഹകാതരാഃ ॥ **30** ॥ 1088

ദിവി ദേവഗണാഃ സാധ്യാഃ സിദ്ധഗന്ധർവചാരണാഃ।
തുഷ്ടുവുർമുമുചുസ്തുഷ്ടാഃ പുഷ്പവർഷാണി പാർഥിവ ॥ **31** ॥ 1089

ശംഖദുന്ദുഭയോ നേദുർദിവി ദേവപ്രണോദിതാഃ।
ജഗുർഗന്ധർവപതയസ്തുംബുരുപ്രമുഖാ നൃപ ॥ **32** ॥ 1090

തതോഽനുരക്തൈഃ പശുപൈഃ പരിശ്രിതോ
രാജൻ സ ഗോഷ്ഠം സബലോഽവ്രജദ്ധരിഃ।
തഥാവിധാൻയസ്യ കൃതാനി ഗോപികാ
ഗായന്ത്യ ഈയുർമുദിതാ ഹൃദിസ്പൃശഃ ॥ **33** ॥ 1091

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ പഞ്ചവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷഡ്വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവംവിധാനി കർമാണി ഗോപാഃ കൃഷ്ണസ്യ വീക്ഷ്യ തേ।
അതദ്വീർയവിദഃ പ്രോചുഃ സമഭ്യേത്യ സുവിസ്മിതാഃ ॥ **1** ॥ 1092

ബാലകസ്യ യദേതാനി കർമാണ്യത്യദ്ഭുതാനി വൈ।
കഥമർഹത്യസൗ ജൻമ ഗ്രാമ്യേഷ്വാത്മജുഗുപ്സിതം ॥ **2** ॥ 1093

യഃ സപ്തഹായനോ ബാലഃ കരേണൈകേന ലീലയാ।
കഥം ബിഭ്രദ് ഗിരിവരം പുഷ്കരം ഗജരാഡിവ ॥ **3** ॥ 1094

തോകേനാമീലിതാക്ഷേണ പൂതനായാ മഹൗജസഃ।
പീതഃ സ്തനഃ സഹ പ്രാണൈഃ കാലേനേവ വയസ്തനോഃ ॥ **4** ॥ 1095

ഹിൻവതോഽധഃ ശയാനസ്യ മാസ്യസ്യ ചരണാവുദക്।
അനോഽപതദ് വിപർയസ്തം രുദതഃ പ്രപദാഹതം ॥ **5** ॥ 1096

ഏകഹായന ആസീനോ ഹ്രിയമാണോ വിഹായസാ।
ദൈത്യേന യസ്തൃണാവർതമഹൻ കംഠഗ്രഹാതുരം ॥ **6** ॥ 1097

ക്വചിദ്ധെയംഗവസ്തൈൻയേ മാത്രാ ബദ്ധ ഉലൂഖലേ।
ഗച്ഛന്നർജുനയോർമധ്യേ ബാഹുഭ്യാം താവപാതയത് ॥ **7** ॥ 1098

വനേ സഞ്ചാരയൻ വത്സാൻ സരാമോ ബാലകൈർവൃതഃ।
ഹന്തുകാമം ബകം ദോർഭ്യാം മുഖതോഽരിമപാടയത് ॥ **8** ॥ 1099

വത്സേഷു വത്സരൂപേണ പ്രവിശന്തം ജിഘാംസയാ।
ഹത്വാ ൻയപാതയത്തേന കപിത്ഥാനി ച ലീലയാ ॥ **9** ॥ 1100

ഹത്വാ രാസഭദൈതേയം തദ്ബന്ധൂംശ്ച ബലാൻവിതഃ।
ചക്രേ താലവനം ക്ഷേമം പരിപക്വഫലാൻവിതം ॥ **10** ॥ 1101

പ്രലംബം ഘാതയിത്വോഗ്രം ബലേന ബലശാലിനാ।
അമോചയദ് വ്രജപശൂൻ ഗോപാംശ്ചാരണ്യവഹിതഃ ॥ **11** ॥ 1102

ആശീവിഷതമാഹീന്ദ്രം ദമിത്വാ വിമദം ഹ്രദാത്।
പ്രസഹ്യോദ്വാസ്യ യമുനാം ചക്രേഽസൗ നിർവിഷോദകാം ॥ **12** ॥ 1103

ദുസ്ത്യജശ്ചാനുരാഗോഽസ്മിൻ
സർവേഷാം നോ വ്രജൗകസാം।
നന്ദ തേ തനയേഽസ്മാസു
തസ്യാപ്യൗത്പത്തികഃ കഥം ॥ **13** ॥ 1104

ക്വ സപ്തഹായനോ ബാലഃ ക്വ മഹാദ്രിവിധാരണം।
തതോ നോ ജായതേ ശങ്കാ വ്രജനാഥ തവാത്മജേ ॥ **14** ॥ 1105

നന്ദ ഉവാച
ശ്രൂയതാം മേ വചോ ഗോപാ വ്യേതു ശങ്കാ ച വോഽർഭകേ।
ഏനം കുമാരമുദ്ദിശ്യ ഗർഗോ മേ യദുവാച ഹ ॥ **15** ॥ 1106

വർണാസ്ത്രയഃ കിലാസ്യാസൻ
ഗൃഹ്ണതോഽനുയുഗം തനൂഃ।
ശുക്ലോ രക്തസ്തഥാ പീത
ഇദാനീം കൃഷ്ണതാം ഗതഃ ॥ **16** ॥ 1107

പ്രാഗയം വസുദേവസ്യ ക്വചിജ്ജാതസ്തവാത്മജഃ।
വാസുദേവ ഇതി ശ്രീമാനഭിജ്ഞാഃ സമ്പ്രചക്ഷതേ ॥ **17** ॥ 1108

ബഹൂനി സന്തി നാമാനി രൂപാണി ച സുതസ്യ തേ।
ഗുണകർമാനുരൂപാണി താന്‍യഹം വേദ നോ ജനാഃ ॥ **18** ॥ 1109

ഏഷ വഃ ശ്രേയ ആധാസ്യദ് ഗോപഗോകുലനന്ദനഃ।
അനേന സർവദുർഗാണി യൂയമഞ്ജസ്തരിഷ്യഥ ॥ **19** ॥ 1110

പുരാനേന വ്രജപതേ സാധവോ ദസ്യുപീഡിതാഃ।
അരാജകേ രക്ഷ്യമാണാ ജിഗ്യുർദസ്യൂൻ സമേധിതാഃ ॥ **20** ॥ 1111

യ ഏതസ്മിൻ മഹാഭാഗാഃ പ്രീതിം കുർവന്തി മാനവാഃ।
നാരയോഽഭിഭവന്ത്യേതാൻ വിഷ്ണുപക്ഷാനിവാസുരാഃ ॥ **21** ॥ 1112

തസ്മാന്നന്ദ കുമാരോഽയം നാരായണസമോ ഗുണൈഃ।
ശ്രിയാ കീർത്യാനുഭാവേന തത്കർമസു ന വിസ്മയഃ ॥ **22** ॥ 1113

ഇത്യദ്ധാ മാം സമാദിശ്യ ഗർഗേ ച സ്വഗൃഹം ഗതേ।
മന്‍യേ നാരായണസ്യാംശം കൃഷ്ണമക്ലിഷ്ടകാരിണം ॥ **23** ॥ 1114

ഇതി നന്ദവചഃ ശ്രുത്വാ ഗർഗഗീതം വ്രജൗകസഃ।
ദൃഷ്ടശ്രുതാനുഭാവാസ്തേ കൃഷ്ണസ്യാമിതതേജസഃ।
മുദിതാ നന്ദമാനർചുഃ കൃഷ്ണം ച ഗതവിസ്മയാഃ ॥ **24** ॥ 1115

ദേവേ വർഷതി യജ്ഞവിപ്ലവരുഷാ
വജ്രാശ്മപർഷാനിലൈഃ
സീദത്പാലപശുസ്ത്രി ആത്മശരണം
ദൃഷ്ട്വാനുകമ്പ്യുത്സ്മയൻ।
ഉത്പാട്യൈകകരേണ ശൈലമബലോ
ലീലോച്ഛിലീന്ധ്രം യഥാ

ബിഭ്രദ് ഗോഷ്ഠമപാൻമഹേന്ദ്രമദഭിത്
പ്രീയാന്ന ഇന്ദ്രോ ഗവാം ॥ **25** ॥ 1116

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ഷഡ്വിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഗോവർധനേ ധൃതേ ശൈലേ ആസാരാദ് രക്ഷിതേ വ്രജേ।
ഗോലോകാദാവ്രജത് കൃഷ്ണം സുരഭിഃ ശക്ര ഏവ ച ॥ **1** ॥ 1117

വിവിക്ത ഉപസംഗമ്യ വ്രീഡിതഃ കൃതഹേലനഃ।
പസ്പർശ പാദയോരേനം കിരീടേനാർകവർചസാ ॥ **2** ॥ 1118

ദൃഷ്ടശ്രുതാനുഭാവോഽസ്യ കൃഷ്ണസ്യാമിതതേജസഃ।
നഷ്ടത്രിലോകേശമദ ഇന്ദ്ര ആഹ കൃതാഞ്ജലിഃ ॥ **3** ॥ 1119

ഇന്ദ്ര ഉവാച
വിശുദ്ധസത്ത്വം തവ ധാമ ശാന്തം
തപോമയം ധ്വസ്തരജസ്തമസ്കം।
മായാമയോഽയം ഗുണസമ്പ്രവാഹോ
ന വിദ്യതേ തേഽഗ്രഹണാനുബന്ധഃ ॥ **4** ॥ 1120

കുതോ നു തദ്ധേതവ ഈശ തത്കൃതാ
ലോഭാദയോ യേഽബുധലിംഗഭാവാഃ।
തഥാപി ദണ്ഡം ഭഗവാൻ ബിഭർതി
ധർമസ്യ ഗുപ്ത്യൈ ഖലനിഗ്രഹായ ॥ **5** ॥ 1121

പിതാ ഗുരുസ്ത്വം ജഗതാമധീശോ
ദുരത്യയഃ കാല ഉപാത്തദണ്ഡഃ।
ഹിതായ സ്വേച്ഛാതനുഭിഃ സമീഹസേ
മാനം വിധുൻവഞ്ജഗദീശമാനിനാം ॥ **6** ॥ 1122

യേ മദ്വിധാജ്ഞാ ജഗദീശമാനിന -
സ്ത്വാം വീക്ഷ്യ കാലേഽഭയമാശു തൻമദം।
ഹിത്വാഽഽര്യമാർഗം പ്രഭജന്ത്യപസ്മയാ
ഈഹാ ഖലാനാമപി തേഽനുശാസനം ॥ **7** ॥ 1123

സ ത്വം മമൈശ്വർയമദപ്ലുതസ്യ
കൃതാഗസസ്തേഽവിദുഷഃ പ്രഭാവം।
ക്ഷന്തും പ്രഭോഽഥാർഹസി മൂഢചേതസോ
മൈവം പുനർഭൂൻമതിരീശ മേഽസതീ ॥ **8** ॥ 1124

തവാവതാരോഽയമധോക്ഷജേഹ
സ്വയംഭരാണാമുരുഭാരജൻമനാം।
ചമൂപതീനാമഭവായ ദേവ
ഭവായ യുഷ്മച്ചരണാനുവർതിനാം ॥ **9** ॥ 1125

നമസ്തുഭ്യം ഭഗവതേ പുരുഷായ മഹാത്മനേ।
വാസുദേവായ കൃഷ്ണായ സാത്വതാം പതയേ നമഃ ॥ **10** ॥ 1126

സ്വച്ഛന്ദോപാത്തദേഹായ വിശുദ്ധജ്ഞാനമൂർതയേ।
സർവസ്മൈ സർവബീജായ സർവഭൂതാത്മനേ നമഃ ॥ **11** ॥ 1127

മയേദം ഭഗവൻ ഗോഷ്ഠനാശായാസാരവായുഭിഃ।
ചേഷ്ടിതം വിഹതേ യജ്ഞേ മാനിനാ തീവ്രമന്യുനാ ॥ **12** ॥ 1128

ത്വയേശാനുഗൃഹീതോഽസ്മി ധ്വസ്തസ്തംഭോ വൃഥോദ്യമഃ।
ഈശ്വരം ഗുരുമാത്മാനം ത്വാമഹം ശരണം ഗതഃ ॥ **13** ॥ 1129

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം സങ്കീർതിതഃ കൃഷ്ണോ മഘോനാ ഭഗവാനമും।
മേഘഗംഭീരയാ വാചാ പ്രഹസന്നിദമബ്രവീത് ॥ **14** ॥ 1130

ശ്രീഭഗവാനുവാച
മയാ തേഽകാരി മഘവൻ മഖഭംഗോഽനുഗൃഹ്ണതാ।
മദനുസ്മൃതയേ നിത്യം മത്തസ്യേന്ദ്ര ശ്രിയാ ഭൃശം ॥ **15** ॥ 1131

മാമൈശ്വർയശ്രീമദാന്ധോ ദണ്ഡപാണിം ന പശ്യതി।
തം ഭ്രംശയാമി സമ്പദ്ഭ്യോ യസ്യ ചേച്ഛാമ്യനുഗ്രഹം ॥ **16** ॥ 1132

ഗമ്യതാം ശക്ര ഭദ്രം വഃ
ക്രിയതാം മേഽനുശാസനം।
സ്ഥീയതാം സ്വാധികാരേഷു
യുക്തൈർവഃ സ്തംഭവർജിതൈഃ ॥ **17** ॥ 1133

അഥാഹ സുരഭിഃ കൃഷ്ണമഭിവന്ദ്യ മനസ്വിനീ।
സ്വസന്താനൈരുപാമന്ത്രയ ഗോപരൂപിണമീശ്വരം ॥ **18** ॥ 1134

സുരഭിരുവാച
കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹായോഗിൻ വിശ്വാത്മൻ വിശ്വസംഭവ।
ഭവതാ ലോകനാഥേന സനാഥാ വയമച്യുത ॥ **19** ॥ 1135

ത്വം നഃ പരമകം ദൈവം ത്വം ന ഇന്ദ്രോ ജഗത്പതേ।
ഭവായ ഭവ ഗോവിപ്രദേവാനാം യേ ച സാധവഃ ॥ **20** ॥ 1136

ഇന്ദ്രം നസ്ത്വാഭിഷേക്ഷ്യാമോ ബ്രഹ്മണാ നോദിതാ വയം।
അവതീർണോഽസി വിശ്വാത്മൻ ഭൂമേർഭാരാപനുത്തയേ ॥ **21** ॥ 1137

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം കൃഷ്ണമുപാമന്ത്രയ സുരഭിഃ പയസാഽഽത്മനഃ।
ജലൈരാകാശഗംഗായാ ഐരാവതകരോദ്ധൃതൈഃ ॥ **22** ॥ 1138

ഇന്ദ്രഃ സുരർഷിഭിഃ സാകം നോദിതോ ദേവമാതൃഭിഃ।
അഭ്യഷിഞ്ചത ദാശാർഹം ഗോവിന്ദ ഇതി ചാഭ്യധാത് ॥ **23** ॥ 1139

തത്രാഗതാസ്തുംബുരുനാരദാദയോ
ഗന്ധർവവിദ്യാധരസിദ്ധചാരണാഃ।
ജഗുർയശോ ലോകമലാപഹം ഹരേഃ
സുരാംഗനാഃ സന്നനൃതുർമുദാന്വിതാഃ ॥ **24** ॥ 1140

തം തുഷ്ടുവുർദേവനികായകേതവോ
വ്യവാകിരംശ്ചാദ്ഭുതപുഷ്പവൃഷ്ടിഭിഃ।
ലോകാഃ പരാം നിർവൃതിമാപ്നുവംസ്ത്രയോ
ഗാവസ്തദാ ഗാമനയൻ പയോദ്രുതാം ॥ **25** ॥ 1141

നാനാരസൗഘാഃ സരിതോ വൃക്ഷാ ആസൻ മധുസ്രവാഃ।
അകൃഷ്ടപച്യൗഷധയോ ഗിരയോഽബിഭ്രദുൻമണീൻ ॥ **26** ॥ 1142

കൃഷ്ണേഽഭിഷിക്ത ഏതാനി സത്ത്വാനി കുരുനന്ദന।
നിർവൈരാണ്യഭവംസ്താത ക്രൂരാണ്യപി നിസർഗതഃ ॥ **27** ॥ 1143

ഇതി ഗോഗോകുലപതിം ഗോവിന്ദമഭിഷിച്യ സഃ।
അനുജ്ഞാതോ യയൗ ശക്രോ വൃതോ ദേവാദിഭിർദിവം ॥ **28** ॥ 1144

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ഇന്ദ്രസ്തുതിർനാമ സപ്തവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകാദശ്യാം നിരാഹാരഃ സമഭ്യർച്യ ജനാർദനം ।
സ്നാതും നന്ദസ്തു കാലിന്ദ്യാ ദ്വാദശ്യാം ജലമാവിശത് ॥ **1** ॥ 1145

തം ഗൃഹീത്വാനയദ് ഭൃത്യോ വരുണസ്യാസുരോഽന്തികം ।
അവിജ്ഞായാസുരീം വേലാം പ്രവിഷ്ടമുദകം നിശി ॥ **2** ॥ 1146

ചുക്രുശുസ്തമപശ്യന്തഃ കൃഷ്ണ രാമേതി ഗോപകാഃ ।
ഭഗവാംസ്തദുപശ്രുത്യ പിതരം വരുണാഹൃതം ।
തദന്തികം ഗതോ രാജൻ സ്വാനാമഭയദോ വിഭുഃ ॥ **3** ॥ 1147

പ്രാപ്തം വീക്ഷ്യ ഹൃഷീകേശം ലോകപാലഃ സപർയയാ ।
മഹത്യാ പൂജയിത്വാഽഽഹ തദ്ദർശനമഹോത്സവഃ ॥ **4** ॥ 1148

വരുണ ഉവാച
അദ്യ മേ നിഭൃതോ ദേഹോഽദ്യൈവാർഥോഽധിഗതഃ പ്രഭോ ।
ത്വത്പാദഭാജോ ഭഗവന്നവാപുഃ പാരമധ്വനഃ ॥ **5** ॥ 1149

നമസ്തുഭ്യം ഭഗവതേ ബ്രഹ്മണേ പരമാത്മനേ ।
ന യത്ര ശ്രൂയതേ മായാ ലോകസൃഷ്ടിവികൽപനാ ॥ **6** ॥ 1150

അജാനതാ മാമകേന മൂഢേനാകാർയവേദിനാ ।
ആനീതോഽയം തവ പിതാ തദ് ഭവാൻ ക്ഷന്തുമർഹതി ॥ **7** ॥ 1151

മമാപ്യനുഗ്രഹം കൃഷ്ണ കർതുമർഹസ്യശേഷദൃക് ।
ഗോവിന്ദ നീയതാമേഷ പിതാ തേ പിതൃവത്സല ॥ **8** ॥ 1152

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം പ്രസാദിതഃ കൃഷ്ണോ ഭഗവാനീശ്വരേശ്വരഃ ।
ആദായാഗാത് സ്വപിതരം ബന്ധൂനാം ചാവഹൻ മുദം ॥ **9** ॥ 1153

നന്ദസ്ത്വതീന്ദ്രിയം ദൃഷ്ട്വാ
ലോകപാലമഹോദയം ।
കൃഷ്ണേ ച സന്നതിം തേഷാം
ജ്ഞാതിഭ്യോ വിസ്മിതോഽബ്രവീത് ॥ **10** ॥ 1154

തേ ത്വൗത്സുക്യധിയോ രാജൻ മത്വാ ഗോപാസ്തമീശ്വരം ।
അപി നഃ സ്വഗതിം സൂക്ഷ്മാമുപാധാസ്യദധീശ്വരഃ ॥ **11** ॥ 1155

ഇതി സ്വാനാം സ ഭഗവാൻ വിജ്ഞായാഖിലദൃക് സ്വയം ।
സങ്കൽപസിദ്ധയേ തേഷാം കൃപയൈതദചിന്തയത് ॥ **12** ॥ 1156

ജനോ വൈ ലോക ഏതസ്മിന്നവിദ്യാകാമകർമഭിഃ ।
ഉച്ചാവചാസു ഗതിഷു ന വേദ സ്വാം ഗതിം ഭ്രമൻ ॥ **13** ॥ 1157

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ ഭഗവാൻ മഹാകാരുണികോ ഹരിഃ ।
ദർശയാമാസ ലോകം സ്വം ഗോപാനാം തമസഃ പരം ॥ **14** ॥ 1158

സത്യം ജ്ഞാനമനന്തം യദ് ബ്രഹ്മ ജ്യോതിഃ സനാതനം ।
യദ്ധി പശ്യന്തി മുനയോ ഗുണാപായേ സമാഹിതാഃ ॥ **15** ॥ 1159

തേ തു ബ്രഹ്മഹ്രദം നീതാ മഗ്നാഃ കൃഷ്ണേന ചോദ്ധൃതാഃ।
ദദൃശുർബ്രഹ്മണോ ലോകം യത്രാക്രൂരോഽധ്യഗാത് പുരാ ॥ **16** ॥ 1160

നന്ദാദയസ്തു തം ദൃഷ്ട്വാ പരമാനന്ദനിർവൃതാഃ।
കൃഷ്ണം ച തത്രച്ഛന്ദോഭിഃ സ്തൂയമാനം സുവിസ്മിതാഃ ॥ **17** ॥ 1161

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ അഷ്ടാവിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകോനത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഭഗവാനപി താ രാത്രീഃ ശരദോത്ഫുൽലമൽലികാഃ।
വീക്ഷ്യ രന്തും മനശ്ചക്രേ യോഗമായാമുപാശ്രിതഃ ॥ **1** ॥ 1162

തദോഡുരാജഃ ककुഭഃ കരൈർമുഖം
പ്രാച്യാ വിലിമ്പന്നരുണേന ശന്തമൈഃ।
സ ചർഷണീനാമുദഗാച്ഛുചോ മൃജൻ
പ്രിയഃ പ്രിയായാ ഇവ ദീർഘദർശനഃ ॥ **2** ॥ 1163

ദൃഷ്ട്വാ കുമുദ്വന്തമഖണ്ഡമണ്ഡലം
രമാനനാഭം നവകുങ്കുമാരുണം।
വനം ച തത്കോമലഗോഭിരഞ്ജിതം
ജഗൗ കലം വാമദൃശാം മനോഹരം ॥ **3** ॥ 1164

നിശമ്യ ഗീതം തദനംഗവർധനം
വ്രജസ്ത്രിയഃ കൃഷ്ണഗൃഹീതമാനസാഃ।
ആജഗ്മുരന്യോന്യമലക്ഷിതോദ്യമാഃ
സ യത്ര കാന്തോ ജവലോലകുണ്ഡലാഃ ॥ **4** ॥ 1165

ദുഹന്ത്യോഽഭിയയുഃ കാശ്ചിദ് ദോഹം ഹിത്വാ സമുത്സുകാഃ।
പയോഽധിശ്രിത്യ സംയാവമനുദ്വാസ്യാപരാ യയുഃ ॥ **5** ॥ 1166

പരിവേഷയന്ത്യസ്തദ്ധിത്വാ പായയന്ത്യഃ ശിശൂൻ പയഃ।
ശുശ്രൂഷന്ത്യഃ പതീൻ കാശ്ചിദശ്നന്ത്യോഽപാസ്യ ഭോജനം ॥ **6** ॥ 1167

ലിമ്പന്ത്യഃ പ്രമൃജന്ത്യോഽൻയാ അഞ്ജന്ത്യഃ കാശ്ച ലോചനേ।
വ്യത്യസ്തവസ്ത്രാഭരണാഃ കാശ്ചിത് കൃഷ്ണാന്തികം യയുഃ ॥ **7** ॥ 1168

താ വാർയമാണാഃ പതിഭിഃ പിതൃഭിർഭ്രാതൃബന്ധുഭിഃ।
ഗോവിന്ദാപഹൃതാത്മാനോ ന ൻയവർതന്ത മോഹിതാഃ ॥ **8** ॥ 1169

അന്തർഗൃഹഗതാഃ കാശ്ചിദ് ഗോപ്യോഽലബ്ധവിനിർഗമാഃ।
കൃഷ്ണം തദ്ഭാവനായുക്താ ദധ്യുർമീലിതലോചനാഃ ॥ **9** ॥ 1170

ദുഃസഹപ്രേഷ്ഠവിരഹതീവ്രതാപധുതാശുഭാഃ।
ധ്യാനപ്രാപ്താച്യുതാശ്ലേഷനിർവൃത്യാ ക്ഷീണമംഗലാഃ ॥ **10** ॥ 1171

തമേവ പരമാത്മാനം ജാരബുദ്ധ്യാപി സംഗതാഃ।
ജഹുർഗുണമയം ദേഹം സദ്യഃ പ്രക്ഷീണബന്ധനാഃ ॥ **11** ॥ 1172

രാജോവാച
കൃഷ്ണം വിദുഃ പരം കാന്തം ന തു ബ്രഹ്മതയാ മുനേ।
ഗുണപ്രവാഹോപരമസ്താസാം ഗുണധിയാം കഥം ॥ **12** ॥ 1173

ശ്രീശുക ഉവാച
ഉക്തം പുരസ്താദേതത്തേ ചൈദ്യഃ സിദ്ധിം യഥാ ഗതഃ।
ദ്വിഷന്നപി ഹൃഷീകേശം കിമുതാധോക്ഷജപ്രിയാഃ ॥ **13** ॥ 1174

നൃണാം നിഃശ്രേയസാർഥായ വ്യക്തിർഭഗവതോ നൃപ।
അവ്യയസ്യാപ്രമേയസ്യ നിർഗുണസ്യ ഗുണാത്മനഃ ॥ **14** ॥ 1175

കാമം ക്രോധം ഭയം സ്നേഹമൈക്യം സൗഹൃദമേവ ച।
നിത്യം ഹരൗ വിദധതോ യാന്തി തൻമയതാം ഹി തേ ॥ **15** ॥ 1176

ന ചൈവം വിസ്മയഃ കാർയോ ഭവതാ ഭഗവത്യജേ।
യോഗേശ്വരേശ്വരേ കൃഷ്ണേ യത ഏതദ് വിമുച്യതേ ॥ **16** ॥ 1177

താ ദൃഷ്ട്വാന്തികമായാതാ ഭഗവാൻ വ്രജയോഷിതഃ।
അവദദ് വദതാം ശ്രേഷ്ഠോ വാചഃ പേശൈർവിമോഹയൻ ॥ **17** ॥ 1178

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സ്വാഗതം വോ മഹാഭാഗാഃ പ്രിയം കിം കരവാണി വഃ।
വ്രജസ്യാനാമയം കച്ചിദ് ബ്രൂതാഗമനകാരണം ॥ **18** ॥ 1179

രജൻയേഷാ ഘോരരൂപാ ഘോരസത്ത്വനിഷേവിതാ।
പ്രതിയാത വ്രജം നേഹ സ്ഥേയം സ്ത്രീഭിഃ സുമധ്യമാഃ ॥ **19** ॥ 1180

മാതരഃ പിതരഃ പുത്രാ ഭ്രാതരഃ പതയശ്ച വഃ।
വിചിൻവന്തി ഹ്യപശ്യന്തോ മാ കൃഢ്വം ബന്ധുസാധ്വസം ॥ **20** ॥ 1181

ദൃഷ്ടം വനം കുസുമിതം രാകേശകരരഞ്ജിതം।
യമുനാനിലലീലൈജത്തരുപല്ലവശോഭിതം ॥ **21** ॥ 1182

തദ് യാത മാ ചിരം ഗോഷ്ഠം ശുശ്രൂഷധ്വം പതീൻ സതീഃ।
ക്രന്ദന്തി വത്സാ ബാലാശ്ച താൻ പായയത ദുഹ്യത ॥ **22** ॥ 1183

അഥവാ മദഭിസ്നേഹാദ് ഭവത്യോ യന്ത്രിതാശയാഃ।
ആഗതാ ഹ്യുപപന്നം വഃ പ്രീയന്തേ മയി ജന്തവഃ ॥ **23** ॥ 1184

ഭർതുഃ ശുശ്രൂഷണം സ്ത്രീണാം പരോ ധർമോ ഹ്യമായയാ।
തദ്ബന്ധൂനാം ച കൽയാണ്യഃ പ്രജാനാം ചാനുപോഷണം ॥ **24** ॥ 1185

ദുഃശീലോ ദുർഭഗോ വൃദ്ധോ ജഡോ രോഗ്യധനോഽപി വാ।
പതിഃ സ്ത്രീഭിർന ഹാതവ്യോ ലോകേപ്സുഭിരപാതകീ ॥ **25** ॥ 1186

അസ്വർഗ്യമയശസ്യം ച ഫൽഗു കൃച്ഛ്രം ഭയാവഹം।
ജുഗുപ്സിതം ച സർവത്ര ഔപപത്യം കുലസ്ത്രിയാഃ ॥ **26** ॥ 1187

ശ്രവണാദ് ദർശനാദ് ധ്യാനാൻമയി ഭാവോഽനുകീർതനാത്।
ന തഥാ സന്നികർഷേണ പ്രതിയാത തതോ ഗൃഹാൻ ॥ **27** ॥ 1188

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി വിപ്രിയമാകർണ്യ ഗോപ്യോ ഗോവിന്ദഭാഷിതം।
വിഷണ്ണാ ഭഗ്നസങ്കൽപാശ്ചിന്താമാപുർദുരത്യയാം ॥ **28** ॥ 1189

കൃത്വാ മുഖാൻയവ ശുചഃ ശ്വസനേന ശുഷ്യദ്
ബിംബാധരാണി ചരണേന ഭുവം ലിഖന്ത്യഃ।
അസ്രൈരുപാത്തമഷിഭിഃ കുചകുങ്കുമാനി
തസ്ഥുർമൃജന്ത്യ ഉരുദുഃഖഭരാഃ സ്മ തൂഷ്ണീം ॥ **29** ॥ 1190

പ്രേഷ്ഠം പ്രിയേതരമിവ പ്രതിഭാഷമാണം
കൃഷ്ണം തദർഥവിനിവർതിതസർവകാമാഃ।
നേത്രേ വിമൃജ്യ രുദിതോപഹതേ സ്മ കിഞ്ചിത്
സംരംഭഗദ്ഗദഗിരോഽബ്രുവതാനുരക്തഃ ॥ **30** ॥ 1191

ഗോപ്യ ഊചുഃ
മൈവം വിഭോഽർഹതി ഭവാൻ ഗദിതും നൃശംസം
സന്ത്യജ്യ സർവവിഷയാംസ്തവ പാദമൂലം।
ഭക്താ ഭജസ്വ ദുരവഗ്രഹ മാ ത്യജാസ്മാൻ
ദേവോ യഥാഽഽദിപുരുഷോ ഭജതേ മുമുക്ഷൂൻ ॥ **31** ॥ 1192

യത്പത്യപത്യസുഹൃദാമനുവൃത്തിരംഗ
സ്ത്രീണാം സ്വധർമ ഇതി ധർമവിദാ ത്വയോക്തം।
അസ്ത്വേവമേതദുപദേശപദേ ത്വയീശേ
പ്രേഷ്ഠോ ഭവാംസ്തനുഭൃതാം കില ബന്ധുരാത്മാ ॥ **32** ॥ 1193

കുർവന്തി ഹി ത്വയി രതിം കുശലാഃ സ്വ ആത്മൻ
നിത്യപ്രിയേ പതിസുതാദിഭിരാർതിദൈഃ കിം।
തന്നഃ പ്രസീദ പരമേശ്വര മാ സ്മ ഛിന്ദ്യാ
ആശാം ഭൃതാം ത്വയി ചിരാദരവിന്ദനേത്ര ॥ **33** ॥ 1194

ചിത്തം സുഖേന ഭവതാപഹൃതം ഗൃഹേഷു
യന്നിർവിശത്യുത കരാവപി ഗൃഹ്യകൃത്യേ।
പാദൗ പദം ന ചലതസ്തവ പാദമൂലാദ്
യാമഃ കഥം വ്രജമഥോ കരവാമ കിം വാ ॥ **34** ॥ 1195

സിഞ്ചാംഗ നസ്ത്വദധരാമൃതപൂരകേണ
ഹാസാവലോകകലഗീതജഹൃച്ഛയാഗ്നിം।
നോ ചേദ് വയം വിരഹജാഗ്ര്യുപയുക്തദേഹാ
ധ്യാനേന യാമ പദയോഃ പദവീം സഖേ തേ ॥ **35** ॥ 1196

യർഹ്യംബുജാക്ഷ തവ പാദതലം രമായാ
ദത്തക്ഷണം ക്വചിദരൺയജനപ്രിയസ്യ।
അസ്പ്രാക്ഷ്മ തത്പ്രഭൃതി നാൻയസമക്ഷമംഗ
സ്ഥാതും ത്വയാഭിരമിതാ ബത പാരയാമഃ ॥ **36** ॥ 1197

ശ്രീർയത്പദാംബുജരജശ്ചകമേ തുലസ്യാ
ലബ്ധ്വാപി വക്ഷസി പദം കില ഭൃത്യജുഷ്ടം।
യസ്യാഃ സ്വവീക്ഷണകൃതേഽൻയസുരപ്രയാസ -
സ്തദ്വദ് വയം ച തവ പാദരജഃ പ്രപന്നാഃ ॥ **37** ॥ 1198

തന്നഃ പ്രസീദ വൃജിനാർദന തേഽംഘ്രിമൂലം
പ്രാപ്താ വിസൃജ്യ വസതീസ്ത്വദുപാസനാശാഃ।
ത്വത്സുന്ദരസ്മിതനിരീക്ഷണതീവ്രകാമ -
തപ്താത്മനാം പുരുഷഭൂഷണ ദേഹി ദാസ്യം ॥ **38** ॥ 1199

വീക്ഷ്യാലകാവൃതമുഖം തവ കുണ്ഡലശ്രീ -
ഗണ്ഡസ്ഥലാധരസുധം ഹസിതാവലോകം।
ദത്താഭയം ച ഭുജദണ്ഡയുഗം വിലോക്യ
വക്ഷഃശ്രിയൈകരമണം ച ഭവാമ ദാസ്യഃ ॥ **39** ॥ 1200

കാ സ്ത്രർയംഗ തേ കലപദായതമൂർച്ഛിതേന
സമ്മോഹിതാഽഽർയചരിതാന്ന ചലേത്ത്രിലോക്യാം।
ത്രൈലോക്യസൗഭഗമിദം ച നിരീക്ഷ്യ രൂപം
യദ് ഗോദ്വിജദ്രുമമൃഗാഃ പുലകാൻയബിഭ്രൻ ॥ **40** ॥ 1201

വ്യക്തം ഭവാൻ വ്രജഭയാർതിഹരോഽഭിജാതോ
ദേവോ യഥാഽഽദിപുരുഷഃ സുരലോകഗോപ്താ।
തന്നോ നിധേഹി കരപങ്കജമാർതബന്ധോ
തപ്തസ്തനേഷു ച ശിരസ്സു ച കിങ്കരീണാം ॥ **41** ॥ 1202

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി വിക്ലവിതം താസാം ശ്രുത്വാ യോഗേശ്വരേശ്വരഃ।
പ്രഹസ്യ സദയം ഗോപീരാത്മാരാമോഽപ്യരീരമത് ॥ **42** ॥ 1203

താഭിഃ സമേതാഭിരുദാരചേഷ്ടിതഃ
പ്രിയേക്ഷണോത്ഫുൽലമുഖീഭിരച്യുതഃ।
ഉദാരഹാസദ്വിജകുന്ദദീധതി -
ർവ്യരോചതൈണാങ്ക ഇവോഡുഭിർവൃതഃ ॥ **43** ॥ 1204

ഉപഗീയമാന ഉദ്ഗായൻ വനിതാശതയൂഥപഃ।
മാലാം ബിഭ്രദ് വൈജയന്തീം വ്യചരൻമണ്ഡയൻ വനം ॥ **44** ॥ 1205

നദ്യാഃ പുലിനമാവിശ്യ ഗോപീഭിർഹിമവാലുകം।
രേമേ തത്തരലാനന്ദകുമുദാമോദവായുനാ ॥ **45** ॥ 1206

ബാഹുപ്രസാരപരിരംഭകരാലകോരു -
നീവീസ്തനാലഭനനർമനഖാഗ്രപാതൈഃ।
ക്ഷ്വേല്യാവലോകഹസിതൈർവ്രജസുന്ദരീണാ -
മുത്തംഭയൻ രതിപതിം രമയാഞ്ചകാര ॥ **46** ॥ 1207

ഏവം ഭഗവതഃ കൃഷ്ണാൽലബ്ധമാനാ മഹാത്മനഃ।
ആത്മാനം മേനിരേ സ്ത്രീണാം മാനിൻയോഽഭ്യധികം ഭുവി ॥ **47** ॥ 1208

താസാം തത് സൗഭഗമദം വീക്ഷ്യ മാനം ച കേശവഃ।
പ്രശമായ പ്രസാദായ തത്രൈവാന്തരധീയത ॥ **48** ॥ 1209

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ഭഗവതോ
രാസക്രീഡാവർണനം നാമ ഏകോനത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അന്തർഹിതേ ഭഗവതി സഹസൈവ വ്രജാംഗനാഃ।
അതപ്യംസ്തമചക്ഷാണാഃ കരിൺയ ഇവ യൂഥപം ॥ **1** ॥ 1210

ഗത്യാനുരാഗസ്മിതവിഭ്രമേക്ഷിതൈ -
ർമനോരമാലാപവിഹാരവിഭ്രമൈഃ।
ആക്ഷിപ്തചിത്താഃ പ്രമദാ രമാപതേ -
സ്താസ്താ വിചേഷ്ടാ ജഗൃഹുസ്തദാത്മികാഃ ॥ **2** ॥ 1211

ഗതിസ്മിതപ്രേക്ഷണഭാഷണാദിഷു
പ്രിയാഃ പ്രിയസ്യ പ്രതിരൂഢമൂർതയഃ।
അസാവഹം ത്വിത്യബലാസ്തദാത്മികാ
ൻയവേദിഷുഃ കൃഷ്ണവിഹാരവിഭ്രമാഃ ॥ **3** ॥ 1212

ഗായന്ത്യ ഉച്ചൈരമുമേവ സംഹതാ
വിചിക്യുരുൻമത്തകവദ് വനാദ് വനം।
പപ്രച്ഛുരാകാശവദന്തരം ബഹി -
ർഭൂതേഷു സന്തം പുരുഷം വനസ്പതീൻ ॥ **4** ॥ 1213

ദൃഷ്ടോ വഃ കച്ചിദശ്വത്ഥ പ്ലക്ഷ ൻയഗ്രോധ നോ മനഃ।
നന്ദസൂനുർഗതോ ഹൃത്വാ പ്രേമഹാസാവലോകനൈഃ ॥ **5** ॥ 1214

കച്ചിത് കുരബകാശോകനാഗപുന്നാഗചമ്പകാഃ।
രാമാനുജോ മാനിനീനാമിതോ ദർപഹരസ്മിതഃ ॥ **6** ॥ 1215

കച്ചിത്തുലസി കൽയാണി ഗോവിന്ദചരണപ്രിയേ।
സഹ ത്വാലികുലൈർബിഭ്രദ് ദൃഷ്ടസ്തേഽതിപ്രിയോഽച്യുതഃ ॥ **7** ॥ 1216

മാലത്യദർശി വഃ കച്ചിൻമൽലികേ ജാതി യൂഥികേ।
പ്രീതിം വോ ജനയൻ യാതഃ കരസ്പർശേന മാധവഃ ॥ **8** ॥ 1217

ചൂതപ്രിയാലപനസാസനകോവിദാര -
ജംബ്വർകബിൽവബകുലാമ്രകദംബനീപാഃ।
യേഽന്യേ പരാർഥഭവകാ യമുനോപകൂലാഃ
ശംസന്തു കൃഷ്ണപദവീം രഹിതാത്മനാം നഃ ॥ **9** ॥ 1218

കിം തേ കൃതം ക്ഷിതി തപോ ബത കേശവാംഘ്രി -
സ്പർശോത്സവോത്പുലകിതാംഗരുഹൈർവിഭാസി।
അപ്യംഘ്രിസംഭവ ഉരുക്രമവിക്രമാദ് വാ
ആഹോ വരാഹവപുഷഃ പരിരംഭണേന ॥ **10** ॥ 1219

അപ്യേണപത്ന്യുപഗതഃ പ്രിയയേഹ ഗാത്രൈ -
സ്തൻവൻ ദൃശാം സഖി സുനിർവൃതിമച്യുതോ വഃ।
കാന്താംഗസംഗകുചകുങ്കുമരഞ്ജിതായാഃ
കുന്ദസ്രജഃ കുലപതേരിഹ വാതി ഗന്ധഃ ॥ **11** ॥ 1220

ബാഹും പ്രിയാംസ ഉപധായ ഗൃഹീതപദ്മോ
രാമാനുജസ്തുലസികാലികുലൈർമദാന്ധൈഃ।
അൻവീയമാന ഇഹ വസ്തരവഃ പ്രണാമം
കിം വാഭിനന്ദതി ചരൻ പ്രണയാവലോകൈഃ ॥ **12** ॥ 1221

പൃച്ഛതേമാ ലതാ ബാഹൂനപ്യാശ്ലിഷ്ടാ വനസ്പതേഃ।
നൂനം തത്കരജസ്പൃഷ്ടാ ബിഭ്രത്യുത്പുലകാൻയഹോ ॥ **13** ॥ 1222

ഇത്യുൻമത്തവചോഗോപ്യഃ കൃഷ്ണാൻവേഷണകാതരാഃ।
ലീലാ ഭഗവതസ്താസ്താ ഹ്യനുചക്രുസ്തദാത്മികാഃ ॥ **14** ॥ 1223

കസ്യാശ്ചിത് പൂതനായന്ത്യാഃ കൃഷ്ണായന്ത്യപിബത് സ്തനം।
തോകായിത്വാ രുദത്യൻയാ പദാഹംഹരകടായതീം ॥ **15** ॥ 1224

ദൈത്യായിത്വാ ജഹാരാൻയാമേകാ കൃഷ്ണാർഭഭാവനാം।
രിംഗയാമാസ കാപ്യംഘ്രീ കർഷന്തീ ഘോഷനിഃസ്വനൈഃ ॥ **16** ॥ 1225

കൃഷ്ണരാമായിതേ ദ്വേ തു ഗോപായന്ത്യശ്ച കാശ്ചന।
വത്സായതീം ഹന്തി ചാൻയാ തത്രൈകാ തു ബകായതീം ॥ **17** ॥ 1226

ആഹൂയ ദൂരഗാ യദ്വത് കൃഷ്ണസ്തമനുകുർവതീം।
വേണും ക്വണന്തീം ക്രീഡന്തീമൻയാഃ ശംസന്തി സാധ്വിതി ॥ **18** ॥ 1227

കസ്യാഞ്ചിത് സ്വഭുജം ൻയസ്യ ചലന്ത്യാഹാപരാ നനു।
കൃഷ്ണോഽഹം പശ്യത ഗതിം ലലിതാമിതി തൻമനാഃ ॥ **19** ॥ 1228

മാ ഭൈഷ്ട വാതവർഷാഭ്യാം തത്ത്രാണം വിഹിതം മയാ।
ഇത്യുക്ത്വൈകേന ഹസ്തേന യതന്ത്യുന്നിദധ്യോംബരം ॥ **20** ॥ 1229

ആരുഹ്യൈകാ പദാഽഽക്രമ്യ ശിരസ്യാഹാപരാം നൃപ।
ദുഷ്ടാഹേ ഗച്ഛ ജാതോഽഹം ഖലാനാം നനു ദണ്ഡധൃക് ॥ **21** ॥ 1230

തത്രൈകോവാച ഹേ ഗോപാ ദാവാഗ്നിം പശ്യതോൽബണം।
ചക്ഷൂംഷ്യാശ്വപിദധ്വം വോ വിധാസ്യേ ക്ഷേമമഞ്ജസാ ॥ **22** ॥ 1231

ബദ്ധാൻയയാ സ്രജാ കാചിത്തൻവീ തത്ര ഉലൂഖലേ।
ഭീതാ സുദൃക് പിധായാസ്യം ഭേജേ ഭീതിവിഡംബനം ॥ **23** ॥ 1232

ഏവം കൃഷ്ണം പൃച്ഛമാനാ വൃന്ദാവനലതാസ്തരൂൻ।
വ്യചക്ഷത വനോദ്ദേശേ പദാനി പരമാത്മനഃ ॥ **24** ॥ 1233

പദാനി വ്യക്തമേതാനി നന്ദസൂനോർമഹാത്മനഃ।
ലക്ഷ്യന്തേ ഹി ധ്വജാംഭോജവജ്രാങ്കുശയവാദിഭിഃ ॥ **25** ॥ 1234

തൈസ്തൈഃ പദൈസ്തത്പദവീ -
മൻവിച്ഛന്ത്യോഽഗ്രതോഽബലാഃ।
വധ്വാഃ പദൈഃ സുപൃക്താനി
വിലോക്യാർതാഃ സമബ്രുവൻ ॥ **26** ॥ 1235

കസ്യാഃ പദാനി ചൈതാനി യാതായാ നന്ദസൂനുനാ।
അംസന്യസ്തപ്രകോഷ്ഠായാഃ കരേണോഃ കരിണാ യഥാ ॥ **27** ॥ 1236

അനയാഽഽരാധിതോ നൂനം ഭഗവാൻ ഹരിരീശ്വരഃ।
യന്നോ വിഹായ ഗോവിന്ദഃ പ്രീതോ യാമനയദ് രഹഃ ॥ **28** ॥ 1237

ധന്യാ അഹോ അമീ ആൽയോ
ഗോവിന്ദാംഘ്ര്യബ്ജരേണവഃ।
യാൻ ബ്രഹ്മേശോ രമാ ദേവീ
ദധുർമൂർധന്യഘനുത്തയേ ॥ **29** ॥ 1238

തസ്യാ അമൂനി നഃ ക്ഷോഭം കുർവന്ത്യുച്ചൈഃ പദാനി യത്।
യൈകാപഹൃത്യ ഗോപീനാം രഹോ ഭുങ്ക്തേഽച്യുതാധരം ॥ **30** ॥ 1239

ന ലക്ഷ്യന്തേ പദാൻയത്ര തസ്യാ നൂനം തൃണാങ്കുരൈഃ।
ഖിദ്യത്സുജാതാംഘ്രിതലാമുന്നിൻയേ പ്രേയസീം പ്രിയഃ ॥ **31** ॥ 1240

ഇമാൻയധികമഗ്നാനി പദാനി വഹതോ വധൂം।
ഗോപ്യഃ പശ്യത കൃഷ്ണസ്യ ഭാരാക്രാന്തസ്യ കാമിനഃ ॥ **32** ॥ 1241

അത്രാവരോപിതാ കാന്താ പുഷ്പഹേതോർമഹാത്മനാ।
അത്ര പ്രസൂനാവചയഃ പ്രിയാർഥേ പ്രേയസാ കൃതഃ।
പ്രപദാക്രമണേ ഏതേ പശ്യതാസകലേ പദേ ॥ **33** ॥ 1242

കേശപ്രസാധനം ത്വത്ര കാമിൻയാഃ കാമിനാ കൃതം।
താനി ചൂഡയതാ കാന്താമുപവിഷ്ടമിഹ ധ്രുവം ॥ **34** ॥ 1243

രേമേ തയാ ചാത്മരത
ആത്മാരാമോഽപ്യഖണ്ഡിതഃ।
കാമിനാം ദർശയൻ ദൈന്യം
സ്ത്രീണാം ചൈവ ദുരാത്മതാം ॥ **35** ॥ 1244

ഇത്യേവം ദർശയന്ത്യസ്താ -
ശ്ചേരുർഗോപ്യോ വിചേതസഃ।
യാം ഗോപീമനയത് കൃഷ്ണോ
വിഹായാൻയാഃ സ്ത്രിയോ വനേ ॥ **36** ॥ 1245

സാ ച മേനേ തദാഽഽത്മാനം വരിഷ്ഠം സർവയോഷിതാം।
ഹിത്വാ ഗോപീഃ കാമയാനാ മാമസൗ ഭജതേ പ്രിയഃ ॥ **37** ॥ 1246

തതോ ഗത്വാ വനോദ്ദേശം ദൃപ്താ കേശവമബ്രവീത്।
ന പാരയേഽഹം ചലിതും നയ മാം യത്ര തേ മനഃ ॥ **38** ॥ 1247

ഏവമുക്തഃ പ്രിയാമാഹ സ്കന്ധ ആരുഹ്യതാമിതി।
തതശ്ചാന്തർദധേ കൃഷ്ണഃ സാ വധൂരൻവതപ്യത ॥ **39** ॥ 1248

ഹാ നാഥ രമണ പ്രേഷ്ഠ ക്വാസി ക്വാസി മഹാഭുജ।
ദാസ്യാസ്തേ കൃപണായാ മേ സഖേ ദർശയ സന്നിധിം ॥ **40** ॥ 1249

അൻവിച്ഛന്ത്യോ ഭഗവതോ മാർഗം ഗോപ്യോഽവിദൂരതഃ।
ദദൃശുഃ പ്രിയവിശ്ലേഷമോഹിതാം ദുഃഖിതാം സഖീം ॥ **41** ॥ 1250

തയാ കഥിതമാകർണ്യ മാനപ്രാപ്തിം ച മാധവാത് ।
അവമാനം ച ദൗരാത്മ്യാദ് വിസ്മയം പരമം യയുഃ ॥ **42** ॥ 1251

തതോഽവിശൻ വനം ചന്ദ്രജ്യോത്സ്നാ യാവദ് വിഭാവ്യതേ ।
തമഃ പ്രവിഷ്ടമാലക്ഷ്യ തതോ നിവവൃതുഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **43** ॥ 1252

തൻമനസ്കാസ്തദാലാപാസ്തദ്വിചേഷ്ടാസ്തദാത്മികാഃ ।
തദ്ഗുണാനേവ ഗായന്ത്യോ നാത്മാഗാരാണി സസ്മരുഃ ॥ **44** ॥ 1253

പുനഃ പുലിനമാഗത്യ കാലിന്ദ്യാഃ കൃഷ്ണഭാവനാഃ ।
സമവേതാ ജഗുഃ കൃഷ്ണം തദാഗമനകാങ്ക്ഷിതാഃ ॥ **45** ॥ 1254

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ രാസക്രീഡായാം
കൃഷ്ണാൻവേഷണം നാമ ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ഗോപ്യ ഊചുഃ

ജയതി തേഽധികം ജൻമനാ വ്രജഃ
    ശ്രയത ഇന്ദിരാ ശശ്വദത്ര ഹി ।
ദയിത ദൃശ്യതാം ദിക്ഷു താവകാ -
    സ്ത്വയി ധൃതാസവസ്ത്വാം വിചിൻവതേ ॥ **1** ॥ 1255

ശരദുദാശയേ സാധുജാതസത് -
    സരസിജോദരശ്രീമുഷാ ദൃശാ ।
സുരതനാഥ തേഽശുൽകദാസികാ
    വരദ നിഘ്നതോ നേഹ കിം വധഃ ॥ **2** ॥ 1256

വിഷജലാപ്യയാദ് വ്യാലരാക്ഷസാദ്
    വർഷമാരുതാദ് വൈദ്യുതാനലാത് ।
വൃഷമയാത്മജാദ് വിശ്വതോഭയാ -
    ദൃഷഭ തേ വയം രക്ഷിതാ മുഹുഃ ॥ **3** ॥ 1257

ന ഖലു ഗോപികാനന്ദനോ ഭവാ -
    നഖിലദേഹിനാമന്തരാത്മദൃക് ।
വിഖനസാർഥിതോ വിശ്വഗുപ്തയേ
    സഖ ഉദേയിവാൻ സാത്വതാം കുലേ ॥ **4** ॥ 1258

വിരചിതാഭയം വൃഷ്ണിധുര്യ തേ
ചരണമീയുഷാം സംസൃതേർഭയാത് ।
കരസരോരുഹം കാന്ത കാമദം
ശിരസി ധേഹി നഃ ശ്രീകരഗ്രഹം ॥ **5** ॥ 1259

വ്രജജനാർതിഹൻ വീര യോഷിതാം
നിജജനസ്മയധ്വംസനസ്മിത ।
ഭജ സഖേ ഭവത്കിങ്കരീഃ സ്മ നോ
ജലരുഹാനനം ചാരു ദർശയ ॥ **6** ॥ 1260

പ്രണതദേഹിനാം പാപകർശനം
തൃണചരാനുഗം ശ്രീനികേതനം ।
ഫണിഫണാർപിതം തേ പദാംബുജം
കൃണു കുചേഷു നഃ കൃന്ധി ഹൃച്ഛയം ॥ **7** ॥ 1261

മധുരയാ ഗിരാ വൽഗുവാക്യയാ
ബുധമനോജ്ഞയാ പുഷ്കരേക്ഷണ ।
വിധികരീരിമാ വീര മുഹ്യതീ -
രധരസീധുനാഽഽപ്യായയസ്വ നഃ ॥ **8** ॥ 1262

തവ കഥാമൃതം തപ്തജീവനം
കവിഭിരീഡിതം കൽമഷാപഹം ।
ശ്രവണമംഗലം ശ്രീമദാതതം
ഭുവി ഗൃണന്തി തേ ഭൂരിദാ ജനാഃ ॥ **9** ॥ 1263

പ്രഹസിതം പ്രിയ പ്രേമവീക്ഷണം
വിഹരണം ച തേ ധ്യാനമംഗലം ।
രഹസി സംവിദോ യാ ഹൃദിസ്പൃശഃ
കുഹക നോ മനഃ ക്ഷോഭയന്തി ഹി ॥ **10** ॥ 1264

ചലസി യദ് വ്രജാച്ചാരയൻ പശൂൻ
നലിനസുന്ദരം നാഥ തേ പദം।
ശിലതൃണാങ്കുരൈഃ സീദതീതി നഃ
കലിലതാം മനഃ കാന്ത ഗച്ഛതി ॥ **11** ॥ 1265

ദിനപരിക്ഷയേ നീലകുന്തലൈ -
ർവനരുഹാനനം ബിഭ്രദാവൃതം।
ഘനരജസ്വലം ദർശയൻ മുഹു -
ർമനസി നഃ സ്മരം വീര യച്ഛസി ॥ **12** ॥ 1266

പ്രണതകാമദം പദ്മജാർചിതം
ധരണിമണ്ഡനം ധ്യേയമാപദി।
ചരണപങ്കജം ശന്തമം ച തേ
രമണ നഃ സ്തനേഷ്വർപയാധിഹൻ ॥ **13** ॥ 1267

സുരതവർധനം ശോകനാശനം
സ്വരിതവേണുനാ സുഷ്ഠു ചുംബിതം।
ഇതരരാഗവിസ്മാരണം നൃണാം
വിതര വീര നസ്തേഽധരാമൃതം ॥ **14** ॥ 1268

അടതി യദ് ഭവാനഹ്നി കാനനം
ത്രുടിർയുഗായതേ ത്വാമപശ്യതാം।
കുടിലകുന്തലം ശ്രീമുഖം ച തേ
ജഡ ഉദീക്ഷതാം പക്ഷ്മകൃദ് ദൃശാം ॥ **15** ॥ 1269

പതിസുതാൻവയഭ്രാതൃബാന്ധവാ -
നതിവിലംഘ്യ തേഽന്ത്യച്യുതാഗതാഃ।
ഗതിവിദസ്തവോദ്ഗീതമോഹിതാഃ
കിതവ യോഷിതഃ കസ്ത്യജേന്നിശി ॥ **16** ॥ 1270

രഹസി സംവിദം ഹൃച്ഛയോദയം
പ്രഹസിതാനനം പ്രേമവീക്ഷണം।
ബൃഹദുരഃ ശ്രിയോ വീക്ഷ്യ ധാമ തേ
മുഹുരതിസ്പൃഹാ മുഹ്യതേ മനഃ ॥ **17** ॥ 1271

വ്രജവനൗകസാം വ്യക്തിരംഗ തേ
വൃജിനഹന്തര്യലം വിശ്വമംഗലം।
ത്യജ മനാക് ച നസ്ത്വത്സ്പൃഹാത്മനാം
സ്വജനഹൃദ്രുജാം യന്നിഷൂദനം ॥ **18** ॥ 1272

യത്തേ സുജാതചരണാംബുരുഹം സ്തനേഷു
ഭീതാഃ ശനൈഃ പ്രിയ ദധീമഹി കർകശേഷു।
തേനാടവീമടസി തദ് വ്യഥതേ ന കിംസ്വിത്
കൂർപാദിഭിർഭ്രമതി ധീർഭവദായുഷാം നഃ ॥ **19** ॥ 1273

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
രാസക്രീഡായാം ഗോപീഗീതം നാമ ഏകത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വാത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി ഗോപ്യഃ പ്രഗായന്ത്യഃ പ്രലപന്ത്യശ്ച ചിത്രധാ।
രുരുദുഃ സുസ്വരം രാജൻ കൃഷ്ണദർശനലാലസാഃ ॥ **1** ॥ 1274

താസാമാവിരഭൂച്ഛൗരിഃ സ്മയമാനമുഖാംബുജഃ।
പീതാംബരധരഃ സ്രഗ്വീ സാക്ഷാൻമൻമഥമൻമഥഃ ॥ **2** ॥ 1275

തം വിലോക്യാഗതം പ്രേഷ്ഠം പ്രീത്യുത്ഫുൽലദൃശോഽബലാഃ।
ഉത്തസ്ഥുർയുഗപത് സർവാസ്തൻവഃ പ്രാണമിവാഗതം ॥ **3** ॥ 1276

കാചിത് കരാംബുജം ശൗരേർജഗൃഹേഽഞ്ജലിനാ മുദാ।
കാചിദ് ദധാര തദ്ബാഹുമംസേ ചന്ദനരൂഷിതം ॥ **4** ॥ 1277

കാചിദഞ്ജലിനാഗൃഹ്ണാത്തൻവീ താംബൂലചർവിതം।
ഏകാ തദംഘ്രികമലം സന്തപ്താ സ്തനയോരധാത് ॥ **5** ॥ 1278

ഏകാ ഭ്രുകുടിമാബധ്യ പ്രേമസംരംഭവിഹ്വലാ।
ഘ്നന്തീവൈക്ഷത് കടാക്ഷേപൈഃ സന്ദഷ്ടദശനച്ഛദാ ॥ **6** ॥ 1279

അപരാനിമിഷദ്ദൃഗ്ഭ്യാം ജുഷാണാ തൻമുഖാംബുജം।
ആപീതമപി നാതൃപ്യത് സന്തസ്തച്ചരണം യഥാ ॥ **7** ॥ 1280

തം കാചിന്നേത്രരന്ധ്രേണ ഹൃദികൃത്യ നിമീൽയ ച ।
പുലകാംഗ്യുപഗുഹ്യാസ്തേ യോഗീവാനന്ദസമ്പ്ലുതാ ॥ **8** ॥ 1281

സർവാസ്താഃ കേശവാലോകപരമോത്സവനിർവൃതാഃ ।
ജഹുർവിരഹജം താപം പ്രാജ്ഞം പ്രാപ്യ യഥാ ജനാഃ ॥ **9** ॥ 1282

താഭിർവിധൂതശോകാഭിർഭഗവാനച്യുതോ വൃതഃ ।
വ്യരോചതാധികം താത പുരുഷഃ ശക്തിഭിർയഥാ ॥ **10** ॥ 1283

താഃ സമാദായ കാലിന്ദ്യാ നിർവിശ്യ പുലിനം വിഭുഃ ।
വികസത്കുന്ദമന്ദാരസുരഭ്യനിലഷട്പദം ॥ **11** ॥ 1284

ശരച്ചന്ദ്രാംശുസന്ദോഹധ്വസ്തദോഷാതമഃ ശിവം ।
കൃഷ്ണായാ ഹസ്തതരലാചിതകോമലവാലുകം ॥ **12** ॥ 1285

തദ്ദർശനാഹ്ലാദവിധൂതഹൃദ്രുജോ
മനോരഥാന്തം ശ്രുതയോ യഥാ യയുഃ ।
സ്വൈരുത്തരീയൈഃ കുചകുങ്കുമാങ്കിതൈ -
രചീക്ലൃപന്നാസനമാത്മബന്ധവേ ॥ **13** ॥ 1286

തത്രോപവിഷ്ടോ ഭഗവാൻ സ ഈശ്വരോ
യോഗേശ്വരാന്തർഹൃദി കൽപിതാസനഃ ।
ചകാസ ഗോപീപരിഷദ്ഗതോഽർചിത -
സ്ത്രൈലോക്യലക്ഷ്മ്യേകപദം വപുർദധത് ॥ **14** ॥ 1287

സഭാജയിത്വാ തമനംഗദീപനം
സഹാസലീലേക്ഷണവിഭ്രമഭ്രുവാ ।
സംസ്പർശനേനാങ്കകൃതാംഘ്രിഹസ്തയോഃ
സംസ്തുത്യ ഈഷത്കുപിതാ ബഭാഷിരേ ॥ **15** ॥ 1288

ഗോപ്യ ഊചുഃ
ഭജതോഽനുഭജന്ത്യേക
ഏക ഏതദ്വിപര്യയം।
നോഭയാംശ്ച ഭജന്ത്യേക
ഏതന്നോ ബ്രൂഹി സാധു ഭോഃ ॥ **16** ॥ 1289

ശ്രീഭഗവാനുവാച
മിഥോ ഭജന്തി യേ സഖ്യഃ
സ്വാർഥൈകാന്തോദ്യമാ ഹി തേ।
ന തത്ര സൗഹൃദം ധർമഃ
സ്വാർഥാർഥം തദ്ധി നാന്യഥാ ॥ **17** ॥ 1290

ഭജന്ത്യഭജതോ യേ വൈ കരുണാഃ പിതരോ യഥാ।
ധർമോ നിരപവാദോഽത്ര സൗഹൃദം ച സുമധ്യമാഃ ॥ **18** ॥ 1291

ഭജതോഽപി ന വൈ കേചിദ് ഭജന്ത്യഭജതഃ കുതഃ।
ആത്മാരാമാ ഹ്യാപ്തകാമാ അകൃതജ്ഞാ ഗുരുദ്രുഹഃ ॥ **19** ॥ 1292

നാഹം തു സഖ്യോ ഭജതോഽപി ജന്തൂൻ
ഭജാമ്യമീഷാമനുവൃത്തിവൃത്തയേ।
യഥാധനോ ലബ്ധധനേ വിനഷ്ടേ
തച്ചിന്തയാൻയന്നിഭൃതോ ന വേദ ॥ **20** ॥ 1293

ഏവം മദർഥോജ്ഝിതലോകവേദ -
സ്വാനാം ഹി വോ മയ്യനുവൃത്തയേഽബലാഃ।
മയാ പരോക്ഷം ഭജതാ തിരോഹിതം
മാസൂയിതും മാർഹഥ തത് പ്രിയം പ്രിയാഃ ॥ **21** ॥ 1294

ന പാരയേഽഹം നിരവദ്യസംയുജാം
സ്വസാധുകൃത്യം വിബുധായുഷാപി വഃ।

യാ മാഭജൻ ദുർജരഗേഹശൃംഖലാഃ
സംവൃശ്ച്യ തദ് വഃ പ്രതിയാതു സാധുനാ ॥ **22** ॥ 1295

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ രാസക്രീഡായാം
ഗോപീസാന്ത്വനം നാമ ദ്വാത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രയസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്ഥം ഭഗവതോ ഗോപ്യഃ ശ്രുത്വാ വാചഃ സുപേശലാഃ।
ജഹുർവിരഹജം താപം തദംഗോപചിതാശിഷഃ ॥ **1** ॥ 1296

തത്രാരഭത ഗോവിന്ദോ
രാസക്രീഡാമനുവ്രതൈഃ।
സ്ത്രീരത്നൈരൻവിതഃ പ്രീതൈ -
രൻയോൻയാബദ്ധബാഹുഭിഃ ॥ **2** ॥ 1297

രാസോത്സവഃ സമ്പ്രവൃത്തോ ഗോപീമണ്ഡലമണ്ഡിതഃ।
യോഗേശ്വരേണ കൃഷ്ണേന താസാം മധ്യേ ദ്വയോർദ്വയോഃ।
പ്രവിഷ്ടേന ഗൃഹീതാനാം കംഠേ സ്വനികടം സ്ത്രിയഃ ॥ **3** ॥ 1298

യം മൻയേരൻ നഭസ്താവദ് വിമാനശതസങ്കുലം।
ദിവൗകസാം സദാരാണാമൗത്സുക്യാപഹൃതാത്മനാം ॥ **4** ॥ 1299

തതോ ദുന്ദുഭയോ നേദുർനിപേതുഃ പുഷ്പവൃഷ്ടയഃ।
ജഗുർഗന്ധർവപതയഃ സസ്ത്രീകാസ്തദ്യശോഽമലം ॥ **5** ॥ 1300

വലയാനാം നൂപുരാണാം കിങ്കിണീനാം ച യോഷിതാം।
സപ്രിയാണാമഭൂച്ഛബ്ദസ്തുമുലോ രാസമണ്ഡലേ ॥ **6** ॥ 1301

തത്രാതിശുശുഭേ താഭിർഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ।
മധ്യേ മണീനാം ഹൈമാനാം മഹാമരകതോ യഥാ ॥ **7** ॥ 1302

പാദന്യാസൈർഭുജവിധുതിഭിഃ
സസ്മിതൈർഭ്രൂവിലാസൈ -
ർഭജ്യന്മധ്യൈശ്ചലകുചപടൈഃ
കുണ്ഡലൈർഗണ്ഡലോലൈഃ।
സ്വിദ്യന്മുഖ്യഃ കബരരശനാ -
ഗ്രന്ഥയഃ കൃഷ്ണവധ്വോ
ഗായന്ത്യസ്തം തഡിത ഇവ താ
മേഘചക്രേ വിരേജുഃ ॥ **8** ॥ 1303

ഉച്ചൈർജഗുർനൃത്യമാനാ രക്തകംഠ്യോ രതിപ്രിയാഃ।
കൃഷ്ണാഭിമർശമുദിതാ യദ്ഗീതേനേദമാവൃതം ॥ **9** ॥ 1304

കാചിത് സമം മുകുന്ദേന സ്വരജാതീരമിശ്രിതാഃ।
ഉന്നിന്യേ പൂജിതാ തേന പ്രീയതാ സാധു സാധ്വിതി।
തദേവ ധ്രുവമുന്നിന്യേ തസ്യൈ മാനം ച ബഹ്വദാത് ॥ **10** ॥ 1305

കാചിദ് രാസപരിശ്രാന്താ പാർശ്വസ്ഥസ്യ ഗദാഭൃതഃ।
ജഗ്രാഹ ബാഹുനാ സ്കന്ധം ശ്ലഥദ്വലയമൽലികാ ॥ **11** ॥ 1306

തത്രൈകാംസഗതം ബാഹും കൃഷ്ണസ്യോത്പലസൗരഭം।
ചന്ദനാലിപ്തമാഘ്രായ ഹൃഷ്ടരോമാ ചുചുംബ ഹ ॥ **12** ॥ 1307

കസ്യാശ്ചിന്നാട്യവിക്ഷിപ്തകുണ്ഡലത്വിഷമണ്ഡിതം।
ഗണ്ഡം ഗണ്ഡേ സന്ദധത്യാ അദാത്താംബൂലചർവിതം ॥ **13** ॥ 1308

നൃത്യന്തീ ഗായതീ കാചിത്
കൂജന്നൂപുരമേഖലാ।

പാർശ്വസ്ഥാച്യുതഹസ്താബ്ജം
ശ്രാന്താധാത്സ്തനയോഃ ശിവം ॥ **14** ॥ 1309

ഗോപ്യോ ലബ്ധ്വാച്യുതം കാന്തം ശ്രിയ ഏകാന്തവൽലഭം।
ഗൃഹീതകംഠ്യസ്തദ്ദോർഭ്യാം ഗായന്ത്യസ്തം വിജഹ്രിരേ ॥ **15** ॥ 1310

കർണോത്പലാലകവിടങ്കകപോലഘർമ -
വക്ത്രശ്രിയോ വലയനൂപുരഘോഷവാദ്യൈഃ।
ഗോപ്യഃ സമം ഭഗവതാ നന്യതുഃ സ്വകേശ -
സ്രസ്തസ്രജോ ഭ്രമരഗായകരാസഗോഷ്ഠ്യാം ॥ **16** ॥ 1311

ഏവം പരിഷ്വംഗകരാഭിമർശ -
സ്നിഗ്ധേക്ഷണോദ്ദാമവിലാസഹാസൈഃ।
രേമേ രമേശോ വ്രജസുന്ദരീഭി -
ർയഥാർഭകഃ സ്വപ്രതിബിംബവിഭ്രമഃ ॥ **17** ॥ 1312

തദംഗസംഗപ്രമുദാകുലേന്ദ്രിയാഃ
കേശാൻ ദുകൂലം കുചപട്ടികാം വാ।
നാഞ്ജഃ പ്രതിവ്യോഢുമലം വ്രജസ്ത്രിയോ
വിസ്രസ്തമാലാഭരണാഃ കുരൂദ്വഹ ॥ **18** ॥ 1313

കൃഷ്ണവിക്രീഡിതം വീക്ഷ്യ മുമുഹുഃ ഖേചരസ്ത്രിയഃ।
കാമാർദിതാഃ ശശാങ്കശ്ച സഗണോ വിസ്മിതോഽഭവത് ॥ **19** ॥ 1314

കൃത്വാ താവന്തമാത്മാനം യാവതീർഗോപയോഷിതഃ।
രേമേ സ ഭഗവാംസ്താഭിരാത്മാരാമോഽപി ലീലയാ ॥ **20** ॥ 1315

താസാമതിവിഹാരേണ ശ്രാന്താനാം വദനാനി സഃ।
പ്രാമൃജത് കരുണഃ പ്രേമ്ണാ ശന്തമേനാംഗപാണിനാ ॥ **21** ॥ 1316

ഗോപ്യഃ സ്ഫുരത്പുരടകുണ്ഡലകുന്തലത്വിഡ് -
ഗണ്ഡശ്രിയാ സുധിതഹാസനിരീക്ഷണേന ।
മാനം ദധത്യ ഋഷഭസ്യ ജഗുഃ കൃതാനി
പുണ്യാനി തത്കരരുഹസ്പർശപ്രമോദാഃ ॥ **22** ॥ 1317

താഭിർയുതഃ ശ്രമമപോഹിതുമംഗസംഗ -
ഘൃഷ്ടസ്രജഃ സ കുചകുങ്കുമരഞ്ജിതായാഃ ।
ഗന്ധർവപാലിഭിരനുദ്രുത ആവിശദ് വാഃ
ശ്രാന്തോ ഗജീഭിരിഭരാഡിവ ഭിന്നസേതുഃ ॥ **23** ॥ 1318

സോഽംഭസ്യലം യുവതിഭിഃ പരിഷിച്യമാനഃ
പ്രേമ്ണേക്ഷിതഃ പ്രഹസതീഭിരിതസ്തതോഽംഗ ।
വൈമാനികൈഃ കുസുമവർഷിഭിരീഡ്യമാനോ
രേമേ സ്വയം സ്വരതിരത്ര ഗജേന്ദ്രലീലഃ ॥ **24** ॥ 1319

തതശ്ച കൃഷ്ണോപവനേ ജലസ്ഥല -
പ്രസൂനഗന്ധാനിലജുഷ്ടദിക്തടേ ।
ചചാര ഭൃംഗപ്രമദാഗണാവൃതോ
യഥാ മദച്യുദ് ദ്വിരദഃ കരേണുഭിഃ ॥ **25** ॥ 1320

ഏവം ശശാങ്കാംശുവിരാജിതാ നിശാഃ
സ സത്യകാമോഽനുരതാബലാഗണഃ ।
സിഷേവ ആത്മന്യവരുദ്ധസൗരതഃ
സർവാഃ ശരത്കാവ്യകഥാരസാശ്രയാഃ ॥ **26** ॥ 1321

രാജോവാച
സംസ്ഥാപനായ ധർമസ്യ പ്രശമായേതരസ്യ ച ।
അവതീർണോ ഹി ഭഗവാനംശേന ജഗദീശ്വരഃ ॥ **27** ॥ 1322

സ കഥം ധർമസേതൂനാം വക്ൎതാ കർതാഭിരക്ഷിതാ।
പ്രതീപമാചരദ് ബ്രഹ്മൻ പരദാരാഭിമർശനം ॥ **28** ॥ 1323

ആപ്തകാമോ യദുപതിഃ കൃതവാൻ വൈ ജുഗുപ്സിതം।
കിമഭിപ്രായ ഏതം നഃ സംശയം ഛിന്ധി സുവ്രത ॥ **29** ॥ 1324

ശ്രീശുക ഉവാച
ധർമവ്യതിക്രമോ ദൃഷ്ട ഈശ്വരാണാം ച സാഹസം।
തേജീയസാം ന ദോഷായ വഹ്നേഃ സർവഭുജോ യഥാ ॥ **30** ॥ 1325

നൈതത് സമാചരേജ്ജാതു മനസാപി ഹ്യനീശ്വരഃ।
വിനശ്യത്യാചരൻ മൌഢ്യാദ്യഥാ രുദ്രോഽബ്ധിജം വിഷം ॥ **31** ॥ 1326

ഈശ്വരാണാം വചഃ സത്യം
തഥൈവാചരിതം ക്വചിത്।
തേഷാം യത് സ്ഖവചോയുക്തം
ബുദ്ധിമാംസ്തത് സമാചരേത് ॥ **32** ॥ 1327

കുശലാചരിതേനൈഷാമിഹ സ്വാർഥോ ന വിദ്യതേ।
വിപർയയേണ വാനർഥോ നിരഹങ്കാരിണാം പ്രഭോ ॥ **33** ॥ 1328

കിമുതാഖിലസത്ത്വാനാം തിർയങ്മർത്യദിവൌകസാം।
ഈശിതുശ്ചേശിതവ്യാനാം കുശലാകുശലാൻവയഃ ॥ **34** ॥ 1329

യത്പാദപങ്കജപരാഗനിഷേവതൃപ്താ
യോഗപ്രഭാവവിധുതാഖിലകർമബന്ധാഃ।
സ്വൈരം ചരന്തി മുനയോഽപി ന നഹ്യമാനാ -
സ്തസ്യേച്ഛയാഽഽത്തവപുഷഃ കുത ഏവ ബന്ധഃ ॥ **35** ॥ 1330

ഗോപീനാം തത്പതീനാം ച സർവേഷാമേവ ദേഹിനാം।
യോഽന്തശ്ചരതി സോഽധ്യക്ഷഃ ക്രീഡനേനേഹ ദേഹഭാക് ॥ **36** ॥ 1331

അനുഗ്രഹായ ഭൂതാനാം മാനുഷം ദേഹമാസ്ഥിതഃ।
ഭജതേ താദൃശീഃ ക്രീഡാ യാഃ ശ്രുത്വാ തത്പരോ ഭവേത് ॥ **37** ॥ 1332

നാസൂയൻ ഖലു കൃഷ്ണായ
മോഹിതാസ്തസ്യ മായയാ।
മൻയമാനാഃ സ്വപാർശ്വസ്ഥാൻ
സ്വാൻ സ്വാൻ ദാരാൻ വ്രജൗകസഃ ॥ **38** ॥ 1333

ബ്രഹ്മരാത്ര ഉപാവൃത്തേ വാസുദേവാനുമോദിതാഃ।
അനിച്ഛന്ത്യോ യയുർഗോപ്യഃ സ്വഗൃഹാൻ ഭഗവത്പ്രിയാഃ ॥ **39** ॥ 1334

വിക്രീഡിതം വ്രജവധൂഭിരിദം ച വിഷ്ണോഃ
ശ്രദ്ധാൻവിതോഽനുശൃണുയാദഥ വർണയേദ് യഃ।
ഭക്തിം പരാം ഭഗവതി പ്രതിലഭ്യ കാമം
ഹൃദ്രോഗമാശ്വപഹിനോത്യചിരേണ ധീരഃ ॥ **40** ॥ 1335

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
രാസക്രീഡാവർണനം നാമ ത്രയസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകദാ ദേവയാത്രായാം ഗോപാലാ ജാതകൗതുകാഃ।
അനോഭിരനഡുദ്യുക്തൈഃ പ്രയയുസ്ത്വേംബികാവനം ॥ **1** ॥ 1336

തത്ര സ്നാത്വാ സരസ്വത്യാം ദേവം പശുപതിം വിഭും।
ആനർചുരർഹണൈർഭക്ത്യാ ദേവീം ച നൃപതേംബികാം ॥ **2** ॥ 1337

ഗാവോ ഹിരണ്യം വാസാംസി മധു മധ്വന്നമാദൃതാഃ।
ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ദദുഃ സർവേ ദേവോ നഃ പ്രീയതാമിതി ॥ **3** ॥ 1338

ഊഷുഃ സരസ്വതീതീരേ ജലം പ്രാശ്യ ധൃതവ്രതാഃ।
രജനീം താം മഹാഭാഗാ നന്ദസുനന്ദകാദയഃ ॥ **4** ॥ 1339

കശ്ചിന്മഹാനഹിസ്തസ്മിൻ വിപിനേഽതിബുഭുക്ഷിതഃ।
യദൃച്ഛയാഽഽഗതോ നന്ദം ശയാനമുരഗോഽഗ്രസീത് ॥ **5** ॥ 1340

സ ചുക്രോശാഹിനാ ഗ്രസ്തഃ കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹാനയം।
സർപോ മാം ഗ്രസതേ താത പ്രപന്നം പരിമോചയ ॥ **6** ॥ 1341

തസ്യ ചാക്രന്ദിതം ശ്രുത്വാ ഗോപാലാഃ സഹസോത്ഥിതാഃ।
ഗ്രസ്തം ച ദൃഷ്ട്വാ വിഭ്രാന്താഃ സർപം വിവ്യധുരുൽമുകൈഃ ॥ **7** ॥ 1342

അലാതൈർദഹ്യമാനോഽപി നാമുഞ്ചത്തമുരംഗമഃ।
തമസ്പൃശത് പദാഭ്യേത്യ ഭഗവാൻ സാത്വതാം പതിഃ ॥ **8** ॥ 1343

സ വൈ ഭഗവതഃ ശ്രീമത്പാദസ്പർശഹതാശുഭഃ।
ഭേജേ സർപവപുർഹിത്വാ രൂപം വിദ്യാധരാർചിതം ॥ **9** ॥ 1344

തമപൃച്ഛദ്ഋഷീകേശഃ പ്രണതം സമുപസ്ഥിതം।
ദീപ്യമാനേന വപുഷാ പുരുഷം ഹേമമാലിനം ॥ **10** ॥ 1345

കോ ഭവാൻ പരയാ ലക്ഷ്മ്യാ രോചതേഽദ്ഭുതദർശനഃ।
കഥം ജുഗുപ്സിതാമേതാം ഗതിം വാ പ്രാപിതോഽവശഃ ॥ **11** ॥ 1346

സർപ ഉവാച
അഹം വിദ്യാധരഃ കശ്ചിത് സുദർശന ഇതി ശ്രുതഃ।
ശ്രിയാ സ്വരൂപസമ്പത്ത്യാ വിമാനേനാചരം ദിശഃ ॥ **12** ॥ 1347

ഋഷീൻ വിരൂപാനംഗിരസഃ
പ്രാഹസം രൂപദർപിതഃ।
തൈരിമാം പ്രാപിതോ യോനിം
പ്രലബ്ധൈഃ സ്വേന പാപ്മനാ ॥ **13** ॥ 1348

ശാപോ മേഽനുഗ്രഹായൈവ കൃതസ്തൈഃ കരുണാത്മഭിഃ।
യദഹം ലോകഗുരുണാ പദാ സ്പൃഷ്ടോ ഹതാശുഭഃ ॥ **14** ॥ 1349

തം ത്വാഹം ഭവഭീതാനാം പ്രപന്നാനാം ഭയാപഹം।
ആപൃച്ഛേ ശാപനിർമുക്തഃ പാദസ്പർശാദമീവഹൻ ॥ **15** ॥ 1350

പ്രപന്നോഽസ്മി മഹായോഗിൻ മഹാപുരുഷ സത്പതേ।
അനുജാനീഹി മാം ദേവ സർവലോകേശ്വരേശ്വര ॥ **16** ॥ 1351

ബ്രഹ്മദണ്ഡാദ് വിമുക്തോഽഹം
സദ്യസ്ത്വേച്യുത ദർശനാത്।
യന്നാമ ഗൃഹ്ണന്നഖിലാൻ
ശ്രോതൃനാത്മാനമേവ ച।
സദ്യഃ പുനാതി കിം ഭൂയ -
സ്തസ്യ സ്പൃഷ്ടഃ പദാ ഹി തേ ॥ **17** ॥ 1352

ഇത്യനുജ്ഞാപ്യ ദാശാർഹം പരിക്രമ്യാഭിവന്ദ്യ ച।
സുദർശനോ ദിവം യാതഃ കൃച്ഛ്രാന്നന്ദശ്ച മോചിതഃ ॥ **18** ॥ 1353

നിശാമ്യ കൃഷ്ണസ്യ തദാത്മവൈഭവം
വ്രജൗകസോ വിസ്മിതചേതസസ്തതഃ।
സമാപ്യ തസ്മിൻ നിയമം പുനർവ്രജം
നൃപായയുസ്തത് കഥയന്ത ആദൃതാഃ ॥ **19** ॥ 1354

കദാചിദഥ ഗോവിന്ദോ രാമശ്ചാദ്ഭുതവിക്രമഃ।
വിജഹ്രതുർവനേ രാത്ര്യാം മധ്യഗൗ വ്രജയോഷിതാം ॥ **20** ॥ 1355

ഉപഗീയമാനൗ ലലിതം സ്ത്രീജനൈർബദ്ധസൗഹൃദൈഃ।
സ്വലങ്കൃതാനുലിപ്താംഗൗ സ്രഗ്വിണൗ വിരജോഽംബരൗ ॥ **21** ॥ 1356

നിശാമുഖം മാനയന്താവുദിതോഡുപതാരകം।
മൽലികാഗന്ധമത്താലി ജുഷ്ടം കുമുദവായുനാ ॥ **22** ॥ 1357

ജഗതുഃ സർവഭൂതാനാം മനഃശ്രവണമംഗലം।
തൗ കൽപയന്തൗ യുഗപത് സ്വരമണ്ഡലമൂർച്ഛിതം ॥ **23** ॥ 1358

ഗോപ്യസ്തദ്ഗീതമാകർണ്യ മൂർച്ഛിതാ നാവിദൻ നൃപ।
സ്രംസദ്ദുകൂലമാത്മാനം സ്രസ്തകേശസ്രജം തതഃ ॥ **24** ॥ 1359

ഏവം വിക്രീഡതോഃ സ്വൈരം ഗായതോഃ സമ്പ്രമത്തവത് ।
ശംഖചൂഡ ഇതി ഖ്യാതോ ധനദാനുചരോഽഭ്യഗാത് ॥ **25** ॥ 1360

തയോർനിരീക്ഷതോ രാജംസ്തന്നാഥം പ്രമദാജനം ।
ക്രോശന്തം കാലയാമാസ ദിശ്യുദീച്യാമശങ്കിതഃ ॥ **26** ॥ 1361

ക്രോശന്തം കൃഷ്ണ രാമേതി വിലോക്യ സ്വപരിഗ്രഹം ।
യഥാ ഗാ ദസ്യുനാ ഗ്രസ്താ ഭ്രാതരാവൻവധാവതാം ॥ **27** ॥ 1362

മാ ഭൈഷ്ടേത്യഭയാരാവൗ ശാലഹസ്തൗ തരസ്വിനൗ ।
ആസേദതുസ്തം തരസാ ത്വരിതം ഗുഹ്യകാധമം ॥ **28** ॥ 1363

സ വീക്ഷ്യ താവനുപ്രാപ്തൗ കാലമൃത്യൂ ഇവോദ്വിജൻ ।
വിസൃജ്യ സ്ത്രീജനം മൂഢഃ പ്രാദ്രവജ്ജീവിതേച്ഛയാ ॥ **29** ॥ 1364

തമൻവധാവദ് ഗോവിന്ദോ
യത്ര യത്ര സ ധാവതി ।
ജിഹീർഷുസ്തച്ഛിരോരത്നം
തസ്ഥൗ രക്ഷൻ സ്ത്രിയോ ബലഃ ॥ **30** ॥ 1365

അവിദൂര ഇവാഭ്യേത്യ ശിരസ്തസ്യ ദുരാത്മനഃ ।
ജഹാര മുഷ്ടിനൈവാംഗ സഹചൂഡാമണിം വിഭുഃ ॥ **31** ॥ 1366

ശംഖചൂഡം നിഹത്യൈവം മണിമാദായ ഭാസ്വരം ।
അഗ്രജായാദദാത് പ്രീത്യാ പശ്യന്തീനാം ച യോഷിതാം ॥ **32** ॥ 1367

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
ശംഖചൂഡവധോ നാമ ചതുസ്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഗോപ്യഃ കൃഷ്ണേ വനം യാതേ തമനുദ്രുതചേതസഃ।
കൃഷ്ണലീലാഃ പ്രഗായന്ത്യോ നിൻയുർദുഃഖേന വാസരാൻ ॥ **1** ॥ 1368

ഗോപ്യ ഊചുഃ
വാമബാഹുകൃതവാമകപോലോ
വൽഗിതഭ്രുരധരാർപിതവേണും।
കോമലാംഗുലിഭിരാശ്രിതമാർഗം
ഗോപ്യ ഈരയതി യത്ര മുകുന്ദഃ ॥ **2** ॥ 1369

വ്യോമയാനവനിതാഃ സഹ സിദ്ധൈ -
ർവിസ്മിതാസ്തദുപധാർയ സലജ്ജാഃ।
കാമമാർഗണസമർപിതചിത്താഃ
കശ്മലം യയുരപസ്മൃതനീവ്യഃ ॥ **3** ॥ 1370

ഹന്ത ചിത്രമബലാഃ ശൃണുതേദം
ഹാരഹാസ ഉരസി സ്ഥിരവിദ്യുത്।
നന്ദസൂനുരയമാർതജനാനാം
നർമദോ യർഹി കൂജിതവേണുഃ ॥ **4** ॥ 1371

വൃന്ദശോ വ്രജവൃഷാ മൃഗഗാവോ
വേണുവാദ്യഹൃതചേതസ ആരാത്।
ദന്തദഷ്ടകവലാ ധൃതകർണാ
നിദ്രിതാ ലിഖിതചിത്രമിവാസൻ ॥ **5** ॥ 1372

ബർഹിണസ്തബകധാതുപലാശൈ -
ർബദ്ധമൽലപരിബർഹവിഡംബഃ।
കർഹിചിത് സബല ആലി സ ഗോപൈ -
ർഗാഃ സമാഹ്വയതി യത്ര മുകുന്ദഃ ॥ **6** ॥ 1373

തർഹി ഭഗ്നഗതയഃ സരിതോ വൈ
തത്പദാംബുജരജോഽനിലനീതം।
സ്പൃഹയതീർവയമിവാബഹുപുണ്യാഃ
പ്രേമവേപിതഭുജാഃ സ്തിമിതാപഃ ॥ **7** ॥ 1374

അനുചരൈഃ സമനുവർണിതവീര്യ
ആദിപൂരുഷ ഇവാചലഭൂതിഃ।
വനചരോ ഗിരിതടേഷു ചരന്തീ -
ർവേണുനാഽഽഹ്വയതി ഗാഃ സ യദാ ഹി ॥ **8** ॥ 1375

വനലതാസ്തരവ ആത്മനി വിഷ്ണും
വ്യഞ്ജയന്ത്യ ഇവ പുഷ്പഫലാഢ്യാഃ।
പ്രണതഭാരവിടപാ മധുധാരാഃ
പ്രേമഹൃഷ്ടതനവഃ സസൃജുഃ സ്മ ॥ **9** ॥ 1376

ദർശനീയതിലകോ വനമാലാ -
ദിവ്യഗന്ധതുലസീമധുമത്തൈഃ।
അലികുലൈരലഘുഗീതമഭീഷ്ട -
മാദ്രിയൻ യർഹി സന്ധിതവേണുഃ ॥ **10** ॥ 1377

സരസി സാരസഹംസവിഹംഗാ -
ശ്ചാരുഗീതഹൃതചേതസ ഏത്യ।
ഹരിമുപാസത തേ യതചിത്താ
ഹന്ത മീലിതദൃശോ ധൃതമൗനാഃ ॥ **11** ॥ 1378

സഹബലഃ സ്രഗവതംസവിലാസഃ
സാനുഷു ക്ഷിതിഭൃതോ വ്രജദേവ്യഃ।
ഹർഷയൻ യർഹി വേണുരവേണ
ജാതഹർഷ ഉപരംഭതി വിശ്വം ॥ **12** ॥ 1379

മഹദതിക്രമണശങ്കിതചേതാ
മന്ദമന്ദമനുഗർജതി മേഘഃ।
സുഹൃദമഭ്യവർഷത് സുമനോഭി -
ശ്ഛായയാ ച വിദധത് പ്രതപത്രം ॥ **13** ॥ 1380

വിവിധഗോപചരണേഷു വിദഗ്ധോ
വേണുവാദ്യ ഉരുധാ നിജശിക്ഷാഃ।
തവ സുതഃ സതി യദാധരബിംബേ
ദത്തവേണുരനയത് സ്വരജാതീഃ ॥ **14** ॥ 1381

സവനശസ്തദുപധാർയ സുരേശാഃ
ശക്രശർവപരമേഷ്ഠിപുരോഗാഃ।
കവയ ആനതകന്ധരചിത്താഃ
കശ്മലം യയുരനിശ്ചിതതത്ത്വാഃ ॥ **15** ॥ 1382

നിജപദാബ്ജദലൈർധ്വജവജ്ര -
നീരജാങ്കുശവിചിത്രലലാമൈഃ।
വ്രജഭുവഃ ശമയൻ ഖുരതോദം
വർഷ്മധുർയഗതിരീഡിതവേണുഃ ॥ **16** ॥ 1383

വ്രജതി തേന വയം സവിലാസ -
വീക്ഷണാർപിതമനോഭവവേഗാഃ।
കുജഗതിം ഗമിതാ ന വിദാമഃ
കശ്മലേന കബരം വസനം വാ ॥ **17** ॥ 1384

മണിധരഃ ക്വചിദാഗണയൻ ഗാ
മാലയാ ദയിതഗന്ധതുലസ്യാഃ।
പ്രണയിനോഽനുചരസ്യ കദാംസേ
പ്രക്ഷിപൻ ഭുജമഗായത യത്ര ॥ **18** ॥ 1385

ക്വണിതവേണുരവവഞ്ചിതചിത്താഃ
കൃഷ്ണമൻവസത കൃഷ്ണഗൃഹിണ്യഃ।
ഗുണഗണാർണമനുഗത്യ ഹരിണ്യോ
ഗോപികാ ഇവ വിമുക്തഗൃഹാശാഃ ॥ **19** ॥ 1386

കുന്ദദാമകൃതകൗതുകവേഷോ
ഗോപഗോധനവൃതോ യമുനായാം।
നന്ദസൂനുരനഘേ തവ വത്സോ
നർമദഃ പ്രണയിനാം വിജഹാര ॥ **20** ॥ 1387

മന്ദവായുരുപവാത്യനുകൂലം
മാനയൻ മലയജസ്പർശേന।
വന്ദിനസ്തമുപദേവഗണാ യേ
വാദ്യഗീതബലിഭിഃ പരിവവ്രുഃ ॥ **21** ॥ 1388

വത്സലോ വ്രജഗവാം യദഗ്ര്യോ
വന്ദ്യമാനചരണഃ പഥി വൃദ്ധൈഃ।
കൃത്സ്നഗോധനമുപോഹ്യ ദിനാന്തേ
ഗീതവേണുരനുഗേഡിതകീർതിഃ ॥ **22** ॥ 1389

ഉത്സവം ശ്രമരുചാപി ദൃശീനാ -
മുന്നയൻ ഖുരരജശ്ഛുരിതസ്രക്കു।
ദിത്സയൈതി സുഹൃദാശിഷ ഏഷ
ദേവകീജഠരഭൂരുഡുരാജഃ ॥ **23** ॥ 1390

മദവിഘൂർണിതലോചന ഈഷൻ -
മാനദഃ സ്വസുഹൃദാം വനമാലീ।
ബദരപാണ്ഡുവദനോ മൃദുഗണ്ഡം
മണ്ഡയൻ കനകകുണ്ഡലലക്ഷ്മ്യാ ॥ **24** ॥ 1391

യദുപതിർദ്വിരദരാജവിഹാരോ
യാമിനീപതിരിവൈഷ ദിനാന്തേ।
മുദിതവക്ത്ര ഉപയാതി ദുരന്തം
മോചയൻ വ്രജഗവാം ദിനതാപം ॥ **25** ॥ 1392

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം വ്രജസ്ത്രിയോ രാജൻ കൃഷ്ണലീലാ നു ഗായതീഃ।
രേമിരേഽഹഃസു തച്ചിത്താസ്തൻമനസ്കാ മഹോദയാഃ ॥ **26** ॥ 1393

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ വൃന്ദാവനക്രീഡായാം
ഗോപികായുഗലഗീതം നാമ പഞ്ചത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷട്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥ തർഹ്യാഗതോ ഗോഷ്ഠമരിഷ്ടോ വൃഷഭാസുരഃ।
മഹീം മഹാകകുത്കായഃ കമ്പയൻ ഖുരവിക്ഷതാം ॥ **1** ॥ 1394

രംഭമാണഃ ഖരതരം പദാ ച വിലിഖൻ മഹീം।
ഉദ്യമ്യ പുച്ഛം വപ്രാണി വിഷാണാഗ്രേണ ചോദ്ധരൻ ॥ **2** ॥ 1395

കിഞ്ചിത് കിഞ്ചിച്ഛകൃൻമുഞ്ചൻ
മൂത്രയൻ സ്തബ്ധലോചനഃ।
യസ്യ നിർഹ്രാദിതേനാംഗ
നിഷ്ഠുരേണ ഗവാം നൃണാം ॥ **3** ॥ 1396

പതന്ത്യകാലതോ ഗർഭാഃ സ്രവന്തി സ്മ ഭയേന വൈ।
നിർവിശന്തി ഘനാ യസ്യ ककുദ്യചലശങ്കയാ ॥ **4** ॥ 1397

തം തീക്ഷ്ണശൃംഗമുദ്വീക്ഷ്യ ഗോപ്യോ ഗോപാശ്ച തത്രസുഃ।
പശവോ ദുദ്രുവുർഭീതാ രാജൻ സന്ത്യജ്യ ഗോകുലം ॥ **5** ॥ 1398

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണേതി തേ സർവേ ഗോവിന്ദം ശരണം യയുഃ।
ഭഗവാനപി തദ് വീക്ഷ്യ ഗോകുലം ഭയവിദ്രുതം ॥ **6** ॥ 1399

മാ ഭൈഷ്ടേതി ഗിരാഽഽശ്വാസ്യ വൃഷാസുരമുപാഹ്വയത് ।
ഗോപാലൈഃ പശുഭിർമന്ദ ത്രാസിതൈഃ കിമസത്തമ ॥ **7** ॥ 1400

ബലദർപഹാഹം ദുഷ്ടാനാം ത്വദ്വിധാനാം ദുരാത്മനാം ।
ഇത്യാസ്ഫോട്യാച്യുതോഽരിഷ്ടം തലശബ്ദേന കോപയൻ ॥ **8** ॥ 1401

സഖ്യുരംസേ ഭുജാഭോഗം പ്രസാർയാവസ്ഥിതോ ഹരിഃ ।
സോഽപ്യേവം കോപിതോഽരിഷ്ടഃ ഖുരേണാവനിമുൽലിഖൻ ।
ഉദ്യത്പുച്ഛഭ്രമൻമേഘഃ ക്രുദ്ധഃ കൃഷ്ണമുപാദ്രവത് ॥ **9** ॥ 1402

അഗ്രൻയസ്തവിഷാണാഗ്രഃ
സ്തബ്ധാസൃഗ്ലോചനോഽച്യുതം ।
കടാക്ഷിപ്യാദ്രവത്തൂർണ -
മിന്ദ്രമുക്തോഽശനിർയഥാ ॥ **10** ॥ 1403

ഗൃഹീത്വാ ശൃംഗയോസ്തം വാ അഷ്ടാദശ പദാനി സഃ ।
പ്രത്യപോവാഹ ഭഗവാൻ ഗജഃ പ്രതിഗജം യഥാ ॥ **11** ॥ 1404

സോഽപവിദ്ധോ ഭഗവതാ പുനരുത്ഥായ സത്വരഃ ।
ആപതത് സ്വിന്നസർവാംഗോ നിഃശ്വസൻ ക്രോധമൂർച്ഛിതഃ ॥ **12** ॥ 1405

തമാപതന്തം സ നിഗൃഹ്യ ശൃംഗയോഃ
പദാ സമാക്രമ്യ നിപാത്യ ഭൂതലേ ।
നിഷ്പീഡയാമാസ യഥാഽഽർദ്രമംബരം
കൃത്വാ വിഷാണേന ജഘാന സോഽപതത് ॥ **13** ॥ 1406

അസൃഗ് വമൻ മൂത്രശകൃത് സമുത്സൃജൻ
ക്ഷിപംശ്ച പാദാനനവസ്ഥിതേക്ഷണഃ ।
ജഗാമ കൃച്ഛ്രം നിരൃതേരഥ ക്ഷയം
പുഷ്പൈഃ കിരന്തോ ഹരിമീഡിരേ സുരാഃ ॥ **14** ॥ 1407

ഏവം കകുദ്മിനം ഹത്വാ സ്തൂയമാനഃ സ്വജാതിഭിഃ।
വിവേശ ഗോഷ്ഠം സബലോ ഗോപീനാം നയനോത്സവഃ ॥ **15** ॥ 1408

അരിഷ്ടേ നിഹതേ ദൈത്യേ കൃഷ്ണേനാദ്ഭുതകർമണാ।
കംസായാഥാഹ ഭഗവാൻ നാരദോ ദേവദർശനഃ ॥ **16** ॥ 1409

യശോദായാഃ സുതാം കൻയാം ദേവക്യാഃ കൃഷ്ണമേവ ച।
രാമം ച രോഹിണീപുത്രം വസുദേവേന ബിഭ്യതാ ॥ **17** ॥ 1410

ൻയസ്തൗ സ്വമിത്രേ നന്ദേ വൈ
യാഭ്യാം തേ പുരുഷാ ഹതാഃ।
നിശമ്യ തദ് ഭോജപതിഃ
കോപാത് പ്രചലിതേന്ദ്രിയഃ ॥ **18** ॥ 1411

നിശാതമസിമാദത്ത വസുദേവജിഘാംസയാ।
നിവാരിതോ നാരദേന തത്സുതൗ മൃത്യുമാത്മനഃ ॥ **19** ॥ 1412

ജ്ഞാത്വാ ലോഹമയൈഃ പാശൈ -
ർബബന്ധ സഹ ഭാർയയാ।
പ്രതിയാതേ തു ദേവർഷൗ
കംസ ആഭാഷ്യ കേശിനം ॥ **20** ॥ 1413

പ്രേഷയാമാസ ഹൻയേതാം ഭവതാ രാമകേശവൗ।
തതോ മുഷ്ടികചാണൂരശലതോശലകാദികാൻ ॥ **21** ॥ 1414

അമാത്യാൻ ഹസ്തിപാംശ്ചൈവ സമാഹൂയാഹ ഭോജരാട്।
ഭോ ഭോ നിശമ്യതാമേതദ് വീരചാണൂരമുഷ്ടികൗ ॥ **22** ॥ 1415

നന്ദവ്രജേ കിലാസാതേ സുതാവാനകദുന്ദുഭേഃ।
രാമകൃഷ്ണൗ തതോ മഹ്യം മൃത്യുഃ കില നിദർശിതഃ ॥ **23** ॥ 1416

ഭവദ്ഭ്യാമിഹ സമ്പ്രാപ്തൗ ഹൻയേതാം മൽലലീലയാ ।
മഞ്ചാഃ ക്രിയന്താം വിവിധാ മൽലരംഗപരിശ്രിതാഃ ।
പൗരാ ജാനപദാഃ സർവേ പശ്യന്തു സ്വൈരസംയുഗം ॥ **24** ॥ 1417

മഹാമാത്ര ത്വയാ ഭദ്ര രംഗദ്വാർയുപനീയതാം ।
ദ്വിപഃ കുവലയാപീഡോ ജഹി തേന മമാഹിതൗ ॥ **25** ॥ 1418

ആരഭ്യതാം ധനുർയാഗശ്ചതുർദശ്യാം യഥാവിധി ।
വിശസന്തു പശൂൻ മേധ്യാൻ ഭൂതരാജായ മീഢുഷേ ॥ **26** ॥ 1419

ഇത്യാജ്ഞാപ്യാർഥതന്ത്രജ്ഞ ആഹൂയ യദുപുംഗവം ।
ഗൃഹീത്വാ പാണിനാ പാണിം തതോഽക്രൂരമുവാച ഹ ॥ **27** ॥ 1420

ഭോ ഭോ ദാനപതേ മഹ്യം ക്രിയതാം മൈത്രമാദൃതഃ ।
നാൻയസ്ത്വത്തോ ഹിതതമോ വിദ്യതേ ഭോജവൃഷ്ണിഷു ॥ **28** ॥ 1421

അതസ്ത്വാമാശ്രിതഃ സൗമ്യ കാർയഗൗരവസാധനം ।
യഥേന്ദ്രോ വിഷ്ണുമാശ്രിത്യ സ്വാർഥമധ്യഗമദ് വിഭുഃ ॥ **29** ॥ 1422

ഗച്ഛ നന്ദവ്രജം തത്ര സുതാവാനകദുന്ദുഭേഃ ।
ആസാതേ താവിഹാനേന രഥേനാനയ മാ ചിരം ॥ **30** ॥ 1423

നിസൃഷ്ടഃ കില മേ മൃത്യുർദേവൈർവൈകുംഠസംശ്രയൈഃ ।
താവാനയ സമം ഗോപൈർനന്ദാദ്യൈഃ സാഭ്യുപായനൈഃ ॥ **31** ॥ 1424

ഘാതയിഷ്യ ഇഹാനീതൗ
കാലകൽപേന ഹസ്തിനാ ।
യദി മുക്തൗ തതോ മൽലൈ -
ർഘാതയേ വൈദ്യുതോപമൈഃ ॥ **32** ॥ 1425

തയോർനിഹതയോസ്തപ്താൻ വസുദേവപുരോഗമാൻ।
തദ്ബന്ധൂൻ നിഹനിഷ്യാമി വൃഷ്ണിഭോജദശാർഹകാൻ ॥ **33** ॥ 1426

ഉഗ്രസേനം ച പിതരം സ്ഥവിരം രാജ്യകാമുകം।
തദ്ഭ്രാതരം ദേവകം ച യേ ചാൻയേ വിദ്വിഷോ മമ ॥ **34** ॥ 1427

തതശ്ചൈഷാ മഹീ മിത്ര ഭവിത്രീ നഷ്ടകണ്ടകാ।
ജരാസന്ധോ മമ ഗുരുർദ്വിവിദോ ദയിതഃ സഖാ ॥ **35** ॥ 1428

ശംബരോ നരകോ ബാണോ മയ്യേവ കൃതസൗഹൃദാഃ।
തൈരഹം സുരപക്ഷീയാൻ ഹത്വാ ഭോക്ഷ്യേ മഹീം നൃപാൻ ॥ **36** ॥ 1429

ഏതജ്ജ്ഞാത്വാഽഽനയ ക്ഷിപ്രം രാമകൃഷ്ണാവിഹാർഭകൗ।
ധനുർമഖനിരീക്ഷാർഥം ദ്രഷ്ടും യദുപുരശ്രിയം ॥ **37** ॥ 1430

അക്രൂര ഉവാച
രാജൻ മനീഷിതം സധ്ര്യക് തവ സ്വാവദ്യമാർജനം।
സിദ്ധ്യസിദ്ധ്യോഃ സമം കുർയാദ് ദൈവം ഹി ഫലസാധനം ॥ **38** ॥ 1431

മനോരഥാൻ കരോത്യുച്ചൈർജനോ ദൈവഹതാനപി।
യുജ്യതേ ഹർഷശോകാഭ്യാം തഥാപ്യാജ്ഞാം കരോമി തേ ॥ **39** ॥ 1432

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവമാദിശ്യ ചാക്രൂരം മന്ത്രിണശ്ച വിസൃജ്യ സഃ।
പ്രവിവേശ ഗൃഹം കംസസ്തഥാക്രൂരഃ സ്വമാലയം ॥ **40** ॥ 1433

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
അക്രൂരസമ്പ്രേഷണം നാമ ഷട്ത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
കേശീ തു കംസപ്രഹിതഃ ഖുരൈർമഹീം
മഹാഹയോ നിർജരയൻ മനോജവഃ ।
സടാവധൂതാഭ്രവിമാനസങ്കുലം
കുർവൻ നഭോ ഹേഷിതഭീഷിതാഖിലഃ ॥ **1** ॥ 1434

വിശാലനേത്രോ വികടാസ്യകോടരോ
ബൃഹദ്ഗലോ നീലമഹാംബുദോപമഃ ।
ദുരാശയഃ കംസഹിതം ചികീർഷു -
ർവ്രജം സ നന്ദസ്യ ജഗാമ കമ്പയൻ ॥ **2** ॥ 1435

തം ത്രാസയന്തം ഭഗവാൻ സ്വഗോകുലം
തദ്ധേഷിതൈർവാലവിഘൂർണിതാംബുദം ।
ആത്മാനമാജൗ മൃഗയന്തമഗ്രണീ -
രുപാഹ്വയത് സ വ്യനദൻമൃഗേന്ദ്രവത് ॥ **3** ॥ 1436

സ തം നിശാമ്യാഭിമുഖോ മുഖേന ഖം
പിബന്നിവാഭ്യദ്രവദത്യമർഷണഃ ।
ജഘാന പദ്ഭ്യാമരവിന്ദലോചനം
ദുരാസദശ്ചണ്ഡജവോ ദുരത്യയഃ ॥ **4** ॥ 1437

തദ് വഞ്ചയിത്വാ തമധോക്ഷജോ രുഷാ
പ്രഗൃഹ്യ ദോർഭ്യാം പരിവിധ്യ പാദയോഃ।
സാവജ്ഞമുത്സൃജ്യ ധനുഃശതാന്തരേ
യഥോരഗം താർക്ഷ്യസുതോ വ്യവസ്ഥിതഃ ॥ **5** ॥ 1438

സ ലബ്ധസംജ്ഞഃ പുനരുത്ഥിതോ രുഷാ
വ്യാദായ കേശീ തരസാഽഽപതദ്ധരിം।
സോഽപ്യസ്യ വക്ത്രേ ഭുജമുത്തരം സ്മയൻ
പ്രവേശയാമാസ യഥോരഗം ബിലേ ॥ **6** ॥ 1439

ദന്താ നിപേതുർഭഗവദ്ഭുജസ്പൃശ -
സ്തേ കേശിനസ്തപ്തമയഃ സ്പൃശോ യഥാ।
ബാഹുശ്ച തദ്ദേഹഗതോ മഹാത്മനോ
യഥാഽഽമയഃ സംവവൃധേ ഉപേക്ഷിതഃ ॥ **7** ॥ 1440

സമേധമാനേന സ കൃഷ്ണബാഹുനാ
നിരുദ്ധവായുശ്ചരണാംശ്ച വിക്ഷിപൻ।
പ്രസ്വിന്നഗാത്രഃ പരിവൃത്തലോചനഃ
പപാത ലേണ്ഡം വിസൃജൻ ക്ഷിതൗ വ്യസുഃ ॥ **8** ॥ 1441

തദ്ദേഹതഃ കർകടികാഫലോപമാദ്
വ്യസോരപാകൃഷ്യ ഭുജം മഹാഭുജഃ।
അവിസ്മിതോഽയത്നഹതാരിരുത്സ്മയൈഃ
പ്രസൂനവർഷൈർദിവിഷദ്ഭിരീഡിതഃ ॥ **9** ॥ 1442

ദേവർഷിരുപസംഗമ്യ ഭാഗവതപ്രവരോ നൃപ।
കൃഷ്ണമക്ലിഷ്ടകർമാണം രഹസ്യേതദഭാഷത ॥ **10** ॥ 1443

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണാപ്രമേയാത്മൻ യോഗേശ ജഗദീശ്വര।
വാസുദേവാഖിലാവാസ സാത്വതാം പ്രവര പ്രഭോ ॥ **11** ॥ 1444

ത്വമാത്മാ സർവഭൂതാനാമേകോ ജ്യോതിരിവൈധസാം।
ഗൂഢോ ഗുഹാശയഃ സാക്ഷീ മഹാപുരുഷ ഈശ്വരഃ ॥ **12** ॥ 1445

ആത്മനാഽഽത്മാശ്രയഃ പൂർവം മായയാ സസൃജേ ഗുണാൻ।
തൈരിദം സത്യസങ്കൽപഃ സൃജസ്യത്സ്യവസീശ്വരഃ ॥ **13** ॥ 1446

സ ത്വം ഭൂധരഭൂതാനാം ദൈത്യപ്രമഥരക്ഷസാം।
അവതീർണോ വിനാശായ സേതൂനാം രക്ഷണായ ച ॥ **14** ॥ 1447

ദിഷ്ട്യാ തേ നിഹതോ ദൈത്യോ ലീലയായം ഹയാകൃതിഃ।
യസ്യ ഹേഷിതസന്ത്രസ്താസ്ത്യജന്ത്യനിമിഷാ ദിവം ॥ **15** ॥ 1448

ചാണൂരം മുഷ്ടികം ചൈവ മൽലാനന്യാംശ്ച ഹസ്തിനം।
കംസം ച നിഹതം ദ്രക്ഷ്യേ പരശ്വോഽഹനി തേ വിഭോ ॥ **16** ॥ 1449

തസ്യാനു ശംഖയവനമുരാണാം നരകസ്യ ച।
പാരിജാതാപഹരണമിന്ദ്രസ്യ ച പരാജയം ॥ **17** ॥ 1450

ഉദ്വാഹം വീരകന്യാനാം വീർയശുൽകാദിലക്ഷണം।
നൃഗസ്യ മോക്ഷണം പാപാദ് ദ്വാരകായാം ജഗത്പതേ ॥ **18** ॥ 1451

സ്യമന്തകസ്യ ച മണേരാദാനം സഹ ഭാർയയാ।
മൃതപുത്രപ്രദാനം ച ബ്രാഹ്മണസ്യ സ്വധാമതഃ ॥ **19** ॥ 1452

പൗണ്ഡ്രകസ്യ വധം പശ്ചാത് കാശിപുർയാശ്ച ദീപനം।
ദന്തവക്ത്രസ്യ നിധനം ചൈദ്യസ്യ ച മഹാക്രതൗ ॥ **20** ॥ 1453

യാനി ചാന്യാനി വീർയാണി ദ്വാരകാമാവസൻ ഭവാൻ।
കർതാ ദ്രക്ഷ്യാമ്യഹം താനി ഗേയാനി കവിഭിർഭുവി ॥ **21** ॥ 1454

അഥ തേ കാലരൂപസ്യ ക്ഷപയിഷ്ണോരമുഷ്യ വൈ।
അക്ഷൗഹിണീനാം നിധനം ദ്രക്ഷ്യാമ്യർജുനസാരഥേഃ ॥ **22** ॥ 1455

വിശുദ്ധവിജ്ഞാനഘനം സ്വസംസ്ഥയാ
സമാപ്തസർവാർഥമമോഘവാംഛിതം।
സ്വതേജസാ നിത്യനിവൃത്തമായാ -
ഗുണപ്രവാഹം ഭഗവന്തമീമഹി ॥ **23** ॥ 1456

ത്വാമീശ്വരം സ്വാശ്രയമാത്മമായയാ
വിനിർമിതാശേഷവിശേഷകൽപനം।
ക്രീഡാർഥമദ്യാത്തമനുഷ്യവിഗ്രഹം
നതോഽസ്മി ധുർയം യദുവൃഷ്ണിസാത്വതാം ॥ **24** ॥ 1457

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം യദുപതിം കൃഷ്ണം ഭാഗവതപ്രവരോ മുനിഃ।
പ്രണിപത്യാഭ്യനുജ്ഞാതോ യയൗ തദ്ദർശനോത്സവഃ ॥ **25** ॥ 1458

ഭഗവാനപി ഗോവിന്ദോ ഹത്വാ കേശിനമാഹവേ।
പശൂനപാലയത് പാലൈഃ പ്രീതൈർവ്രജസുഖാവഹഃ ॥ **26** ॥ 1459

ഏകദാ തേ പശൂൻ പാലാശ്ചാരയന്തോഽദ്രിസാനുഷു।
ചക്രുർനിലായനക്രീഡാശ്ചോരപാലാപദേശതഃ ॥ **27** ॥ 1460

തത്രാസൻ കതിചിച്ചോരാഃ പാലാശ്ച കതിചിന്നൃപ।
മേഷായിതാശ്ച തത്രൈകേ വിജഹ്രുരകുതോഭയാഃ ॥ **28** ॥ 1461

മയപുത്രോ മഹാമായോ വ്യോമോ ഗോപാലവേഷധൃക്।
മേഷായിതാനപോവാഹ പ്രായശ്ചോരായിതോ ബഹൂൻ ॥ **29** ॥ 1462

ഗിരിദർയാം വിനിക്ഷിപ്യ നീതം നീതം മഹാസുരഃ।
ശിലയാ പിദധേ ദ്വാരം ചതുഃപഞ്ചാവശേഷിതാഃ ॥ **30** ॥ 1463

തസ്യ തത് കർമ വിജ്ഞായ കൃഷ്ണഃ ശരണദഃ സതാം।
ഗോപാൻ നയന്തം ജഗ്രാഹ വൃകം ഹരിരിവൗജസാ ॥ **31** ॥ 1464

സ നിജം രൂപമാസ്ഥായ ഗിരീന്ദ്രസദൃശം ബലീ।
ഇച്ഛൻ വിമോക്തുമാത്മാനം നാശക്നോദ് ഗ്രഹണാതുരഃ ॥ **32** ॥ 1465

തം നിഗൃഹ്യാച്യുതോ ദോർഭ്യാം പാതയിത്വാ മഹീതലേ।
പശ്യതാം ദിവി ദേവാനാം പശുമാരമമാരയത് ॥ **33** ॥ 1466

ഗുഹാപിധാനം നിർഭിദ്യ ഗോപാൻ നിഃസാർയ കൃച്ഛ്രതഃ।
സ്തൂയമാനഃ സുരൈർഗോപൈഃ പ്രവിവേശ സ്വഗോകുലം ॥ **34** ॥ 1467

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
വ്യോമാസുരവധോ നാമ സപ്തത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടാത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അക്രൂരോഽപി ച താം രാത്രിം മധുപുർയാം മഹാമതിഃ।
ഉഷിത്വാ രഥമാസ്ഥായ പ്രയയൗ നന്ദഗോകുലം ॥ **1** ॥ 1468

ഗച്ഛൻ പഥി മഹാഭാഗോ ഭഗവത്യംബുജേക്ഷണേ।
ഭക്തിം പരാമുപഗത ഏവമേതദചിന്തയത് ॥ **2** ॥ 1469

കിം മയാഽഽചരിതം ഭദ്രം കിം തപ്തം പരമം തപഃ।
കിം വാഥാപ്യർഹതേ ദത്തം യദ് ദ്രക്ഷ്യാമ്യദ്യ കേശവം ॥ **3** ॥ 1470

മമൈതദ് ദുർലഭം മന്യ ഉത്തമശ്ലോകദർശനം।
വിഷയാത്മനോ യഥാ ബ്രഹ്മകീർതനം ശൂദ്രജൻമനഃ ॥ **4** ॥ 1471

മൈവം മമാധമസ്യാപി സ്യാദേവാച്യുതദർശനം।
ഹ്രിയമാണഃ കാലനദ്യാ ക്വചിത്തരതി കശ്ചന ॥ **5** ॥ 1472

മമാദ്യാമംഗലം നഷ്ടം ഫലവാംശ്ചൈവ മേ ഭവഃ।
യന്നമസ്യേ ഭഗവതോ യോഗിധ്യേയാംഘ്രിപങ്കജം ॥ **6** ॥ 1473

കംസോ ബതാദ്യാകൃത മേഽത്യനുഗ്രഹം
ദ്രക്ഷ്യേഽംഘ്രിപദ്മം പ്രഹിതോഽമുനാ ഹരേഃ।

കൃതാവതാരസ്യ ദുരത്യയം തമഃ
പൂർവേഽതരൻ യന്നഖമണ്ഡലത്വിഷാ ॥ **7** ॥ 1474

യദർചിതം ബ്രഹ്മഭവാദിഭിഃ സുരൈഃ
ശ്രിയാ ച ദേവ്യാ മുനിഭിഃ സസാത്വതൈഃ।
ഗോചാരണായാനുചരൈശ്ചരദ്വനേ
യദ് ഗോപികാനാം കുചകുങ്കുമാങ്കിതം ॥ **8** ॥ 1475

ദ്രക്ഷ്യാമി നൂനം സുകപോലനാസികം
സ്മിതാവലോകാരുണകഞ്ജലോചനം।
മുഖം മുകുന്ദസ്യ ഗുഡാലകാവൃതം
പ്രദക്ഷിണം മേ പ്രചരന്തി വൈ മൃഗാഃ ॥ **9** ॥ 1476

അപ്യദ്യ വിഷ്ണോർമനുജത്വമീയുഷോ
ഭാരാവതാരായ ഭുവോ നിജേച്ഛയാ।
ലാവണ്യധാമ്നോ ഭവിതോപലംഭനം
മഹ്യം ന ന സ്യാത് ഫലമഞ്ജസാ ദൃശഃ ॥ **10** ॥ 1477

യ ഈക്ഷിതാഹംരഹിതോഽപ്യസത്സതോഃ
സ്വതേജസാപാസ്തതമോഭിദാഭ്രമഃ।
സ്വമായയാഽഽത്മൻ രചിതൈസ്തദീക്ഷയാ
പ്രാണാക്ഷധീഭിഃ സദനേഷ്വഭീയതേ ॥ **11** ॥ 1478

യസ്യാഖിലാമീവഹഭിഃ സുമംഗലൈ -
ർവാചോ വിമിശ്രാ ഗുണകർമജന്മഭിഃ।
പ്രാണന്തി ശുംഭന്തി പുനന്തി വൈ ജഗദ്
യാസ്തദ്വിരക്താഃ ശവശോഭനാ മതാഃ ॥ **12** ॥ 1479

സ ചാവതീർണഃ കില സാത്വതാൻവയേ
സ്വസേതുപാലാമരവർയശർമകൃത്।

യശോ വിതൻവൻ വ്രജ ആസ്ത ഈശ്വരോ
ഗായന്തി ദേവാ യദശേഷമംഗലം ॥ **13** ॥ 1480

തം ത്വദ്യ നൂനം മഹതാം ഗതിം ഗുരും
ത്രൈലോക്യകാന്തം ദൃശിമൻമഹോത്സവം ।
രൂപം ദധാനം ശ്രിയ ഈപ്സിതാസ്പദം
ദ്രക്ഷ്യേ മമാസന്നുഷസഃ സുദർശനാഃ ॥ **14** ॥ 1481

അഥാവരൂഢഃ സപദീശയോ രഥാത്
പ്രധാനപുംസോശ്ചരണം സ്വലബ്ധയേ ।
ധിയാ ധൃതം യോഗിഭിരപ്യഹം ധ്രുവം
നമസ്യ ആഭ്യാം ച സഖീൻ വനൗകസഃ ॥ **15** ॥ 1482

അപ്യംഘ്രിമൂലേ പതിതസ്യ മേ വിഭുഃ
ശിരസ്യധാസ്യന്നിജഹസ്തപങ്കജം ।
ദത്താഭയം കാലഭുജംഗരംഹസാ
പ്രോദ്വേജിതാനാം ശരണൈഷിണാം നൃണാം ॥ **16** ॥ 1483

സമർഹണം യത്ര നിധായ കൗശിക -
സ്തഥാ ബലിശ്ചാപ ജഗത്ത്രയേന്ദ്രതാം ।
യദ് വാ വിഹാരേ വ്രജയോഷിതാം ശ്രമം
സ്പർശേന സൗഗന്ധികഗന്ധ്യപാനുദത് ॥ **17** ॥ 1484

ന മയ്യുപൈഷ്യത്യരിബുദ്ധിമച്യുതഃ
കംസസ്യ ദൂതഃ പ്രഹിതോഽപി വിശ്വദൃക് ।
യോഽന്തർബഹിശ്ചേതസ ഏതദീഹിതം
ക്ഷേത്രജ്ഞ ഈക്ഷത്യമലേന ചക്ഷുഷാ ॥ **18** ॥ 1485

അപ്യംഘ്രിമൂലേഽവഹിതം കൃതാഞ്ജലിം
മാമീക്ഷിതാ സസ്മിതമാർദ്രയാ ദൃശാ ।

സപദ്യപധ്വസ്തസമസ്തകിൽബിഷോ
വോഢാ മുദം വീതവിശങ്ക ഊർജിതാം ॥ **19** ॥ 1486

സുഹൃത്തമം ജ്ഞാതിമനൻയദൈവതം
ദോർഭ്യാം ബൃഹദ്ഭ്യാം പരിരപ്സ്യതേഽഥ മാം ।
ആത്മാ ഹി തീർഥീക്രിയതേ തദൈവ മേ
ബന്ധശ്ച കർമാത്മക ഉച്ഛ്വസിത്യതഃ ॥ **20** ॥ 1487

ലബ്ധ്വാംഗസംഗം പ്രണതം കൃതാഞ്ജലിം
മാം വക്ഷ്യതേഽക്രൂര തതേത്യുരുശ്രവാഃ ।
തദാ വയം ജൻമഭൃതോ മഹീയസാ
നൈവാദൃതോ യോ ധിഗമുഷ്യ ജൻമ തത് ॥ **21** ॥ 1488

ന തസ്യ കശ്ചിദ് ദയിതഃ സുഹൃത്തമോ
ന ചാപ്രിയോ ദ്വേഷ്യ ഉപേക്ഷ്യ ഏവ വാ ।
തഥാപി ഭക്തൻ ഭജതേ യഥാ തഥാ
സുരദ്രുമോ യദ്വദുപാശ്രിതോഽർഥദഃ ॥ **22** ॥ 1489

കിഞ്ചാഗ്രജോ മാവനതം യദൂത്തമഃ
സ്മയൻ പരിഷ്വജ്യ ഗൃഹീതമഞ്ജലൗ ।
ഗൃഹം പ്രവേശ്യാപ്തസമസ്തസത്കൃതം
സമ്പ്രക്ഷ്യതേ കംസകൃതം സ്വബന്ധുഷു ॥ **23** ॥ 1490

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി സഞ്ചിന്തയൻ കൃഷ്ണം ശ്വഫൽകതനയോഽധ്വനി ।
രഥേന ഗോകുലം പ്രാപ്തഃ സൂര്യശ്ചാസ്തഗിരിം നൃപ ॥ **24** ॥ 1491

പദാനി തസ്യാഖിലലോകപാല -
കിരീടജുഷ്ടാമലപാദരേണോഃ ।

ദദർശ ഗോഷ്ഠേ ക്ഷിതികൗതുകാനി
വിലക്ഷിതാൻയബ്ജയവാങ്കുശാദ്യൈഃ ॥ **25** ॥ 1492

തദ്ദർശനാഹ്ലാദവിവൃദ്ധസംഭ്രമഃ
പ്രേമ്ണോർധ്വരോമാശ്രുകലാകുലേക്ഷണഃ।
രഥാദവസ്കന്ദ്യ സ തേഷ്വചേഷ്ടത
പ്രഭോരമൂൻയംഘ്രിരജാംസ്യഹോ ഇതി ॥ **26** ॥ 1493

ദേഹംഭൃതാമിയാനർഥോ ഹിത്വാ ദംഭം ഭിയം ശുചം।
സന്ദേശാദ് യോ ഹരേർലിംഗദർശനശ്രവണാദിഭിഃ ॥ **27** ॥ 1494

ദദർശ കൃഷ്ണം രാമം ച വ്രജേ ഗോദോഹനം ഗതൗ।
പീതനീലാംബരധരൗ ശരദംബുരുഹേക്ഷണൗ ॥ **28** ॥ 1495

കിശോരൗ ശ്യാമലശ്വേതൗ ശ്രീനികേതൗ ബൃഹദ്ഭുജൗ।
സുമുഖൗ സുന്ദരവരൗ ബാലദ്വിരദവിക്രമൗ ॥ **29** ॥ 1496

ധ്വജവജ്രാങ്കുശാംഭോജൈശ്ഛിഹ്നിതൈരംഘ്രിഭിർവ്രജം।
ശോഭയന്തൗ മഹാത്മാനാവനുക്രോശസ്മിതേക്ഷണൗ ॥ **30** ॥ 1497

ഉദാരരുചിരക്രീഡൗ സ്രഗ്വിണൗ വനമാലിനൗ।
പുണ്യഗന്ധാനുലിപ്താംഗൗ സ്നാതൗ വിരജവാസസൗ ॥ **31** ॥ 1498

പ്രധാനപുരുഷാവാദ്യൗ ജഗദ്ധേതൂ ജഗത്പതീ।
അവതീർണൗ ജഗത്യർഥേ സ്വാംശേന ബലകേശവൗ ॥ **32** ॥ 1499

ദിശോ വിതിമിരാ രാജൻ കുർവാണൗ പ്രഭയാ സ്വയാ।
യഥാ മാരകതഃ ശൈലോ രൗപ്യശ്ച കനകാചിതൗ ॥ **33** ॥ 1500

രഥാത്തൂർണമവപ്ലുത്യ സോഽക്രൂരഃ സ്നേഹവിഹ്വലഃ।
പപാത ചരണോപാന്തേ ദണ്ഡവദ് രാമകൃഷ്ണയോഃ ॥ **34** ॥ 1501

ഭഗവദ്ദർശനാഹ്ലാദബാഷ്പപര്യാകുലേക്ഷണഃ।
പുലകാചിതാംഗ ഔത്കംഠ്യാത് സ്വാഖ്യാനേ നാശകൻ നൃപ ॥ **35** ॥ 1502

ഭഗവാംസ്തമഭിപ്രേത്യ രഥാംഗാങ്കിതപാണിനാ।
പരിരേഭേഽഭ്യുപാകൃഷ്യ പ്രീതഃ പ്രണതവത്സലഃ ॥ **36** ॥ 1503

സങ്കർഷണശ്ച പ്രണതമുപഗുഹ്യ മഹാമനാഃ।
ഗൃഹീത്വാ പാണിനാ പാണീ അനയത് സാനുജോ ഗൃഹം ॥ **37** ॥ 1504

പൃഷ്ട്വാഥ സ്വാഗതം തസ്മൈ നിവേദ്യ ച വരാസനം।
പ്രക്ഷാല്യ വിധിവത് പാദൗ മധുപർകാർഹണമാഹരത് ॥ **38** ॥ 1505

നിവേദ്യ ഗാം ചാതിഥയേ സംവാഹ്യ ശ്രാന്തമാദൃതഃ।
അന്നം ബഹുഗുണം മേധ്യം ശ്രദ്ധയോപാഹരദ് വിഭുഃ ॥ **39** ॥ 1506

തസ്മൈ ഭുക്തവതേ പ്രീത്യാ രാമഃ പരമധർമവിത്।
മുഖവാസൈർഗന്ധമാല്യൈഃ പരാം പ്രീതിം വ്യധാത് പുനഃ ॥ **40** ॥ 1507

പപ്രച്ഛ സത്കൃതം നന്ദഃ കഥം സ്ഥ നിരനുഗ്രഹേ।
കംസേ ജീവതി ദാശാർഹ സൗനപാലാ ഇവാവയഃ ॥ **41** ॥ 1508

യോഽവധീത് സ്വസ്വസുസ്തോകാൻ
ക്രോശന്ത്യാ അസുതൃപ് ഖലഃ।
കിം നു സ്വിത്തത്പ്രജാനാം വഃ
കുശലം വിമൃശാമഹേ ॥ **42** ॥ 1509

ഇത്ഥം സൂനൃതയാ വാചാ നന്ദേന സുസഭാജിതഃ।
അക്രൂരഃ പരിപൃഷ്ടേന ജഹാവധ്വപരിശ്രമം ॥ **43** ॥ 1510

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ അക്രൂരാഗമനം നാമ അഷ്ടാത്രിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകോനചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സുഖോപവിഷ്ടഃ പർയങ്കേ രാമകൃഷ്ണോരുമാനിതഃ।
ലേഭേ മനോരഥാൻ സർവാൻ പഥി യാൻ സ ചകാര ഹ ॥ **1** ॥ 1511

കിമലഭ്യം ഭഗവതി പ്രസന്നേ ശ്രീനികേതനേ।
തഥാപി തത്പരാ രാജന്ന ഹി വാംഛന്തി കിഞ്ചന ॥ **2** ॥ 1512

സായന്തനാശനം കൃത്വാ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ।
സുഹൃത്സു വൃത്തം കംസസ്യ പപ്രച്ഛാൻയച്ചികീർഷിതം ॥ **3** ॥ 1513

ശ്രീഭഗവാനുവാച
താത സൗമ്യാഗതഃ കച്ചിത് സ്വാഗതം ഭദ്രമസ്തു വഃ।
അപി സ്വജ്ഞാതിബന്ധൂനാമനമീവമനാമയം ॥ **4** ॥ 1514

കിം നു നഃ കുശലം പൃച്ഛേ ഏധമാനേ കുലാമയേ।
കംസേ മാതുലനാമ്ന്യംഗ സ്വാനാം നസ്തത്പ്രജാസു ച ॥ **5** ॥ 1515

അഹോ അസ്മദഭൂദ് ഭൂരി പിത്രോർവൃജിനമാർയയോഃ।
യദ്ധേതോഃ പുത്രമരണം യദ്ധേതോർബന്ധനം തയോഃ ॥ **6** ॥ 1516

ദിഷ്ട്യാദ്യ ദർശനം സ്വാനാം മഹ്യം വഃ സൗമ്യ കാങ്ക്ഷിതം।
സഞ്ജാതം വർണ്യതാം താത തവാഗമനകാരണം ॥ **7** ॥ 1517

ശ്രീശുക ഉവാച
പൃഷ്ടോ ഭഗവതാ സർവം വർണയാമാസ മാധവഃ।
വൈരാനുബന്ധം യദുഷു വസുദേവവധോദ്യമം ॥ **8** ॥ 1518

യത്സന്ദേശോ യദർഥം വാ ദൂതഃ സമ്പ്രേഷിതഃ സ്വയം।
യദുക്തം നാരദേനാസ്യ സ്വജൻമാനകദുന്ദുഭേഃ ॥ **9** ॥ 1519

ശ്രുത്വാക്രൂരവചഃ കൃഷ്ണോ ബലശ്ച പരവീരഹാ।
പ്രഹസ്യ നന്ദം പിതരം രാജ്ഞാഽഽദിഷ്ടം വിജജ്ഞതുഃ ॥ **10** ॥ 1520

ഗോപാൻ സമാദിശത് സോഽപി ഗൃഹ്യതാം സർവഗോരസഃ।
ഉപായനാനി ഗൃഹ്ണീധ്വം യുജ്യന്താം ശകടാനി ച ॥ **11** ॥ 1521

യാസ്യാമഃ ശ്വോ മധുപുരീം ദാസ്യാമോ നൃപതേ രസാൻ।
ദ്രക്ഷ്യാമഃ സുമഹത് പർവ യാന്തി ജാനപദാഃ കില।
ഏവമാഘോഷയത് ക്ഷത്രാ നന്ദഗോപഃ സ്വഗോകുലേ ॥ **12** ॥ 1522

ഗോപ്യസ്താസ്തദുപശ്രുത്യ ബഭൂവുർവ്യഥിതാ ഭൃശം।
രാമകൃഷ്ണൗ പുരീം നേതുമക്രൂരം വ്രജമാഗതം ॥ **13** ॥ 1523

കാശ്ചിത്തത്കൃതഹൃത്താപശ്വാസമ്ലാനമുഖശ്രിയഃ।
സ്രംസദ്ദുകൂലവലയകേശഗ്രന്ഥ്യശ്ച കാശ്ചന ॥ **14** ॥ 1524

അൻയാശ്ച തദനുധ്യാനനിവൃത്താശേഷവൃത്തയഃ।
നാഭ്യജാനന്നിമം ലോകമാത്മലോകം ഗതാ ഇവ ॥ **15** ॥ 1525

സ്മരന്ത്യശ്ചാപരാഃ ശൗരേരനുരാഗസ്മിതേരിതാഃ।
ഹൃദിസ്പൃശശ്ചിത്രപദാ ഗിരഃ സമ്മുമുഹുഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **16** ॥ 1526

ഗതിം സുലലിതാം ചേഷ്ടാം സ്നിഗ്ധഹാസാവലോകനം।
ശോകാപഹാനി നർമാണി പ്രോദ്ദാമചരിതാനി ച ॥ **17** ॥ 1527

ചിന്തയന്ത്യോ മുകുന്ദസ്യ ഭീതാ വിരഹകാതരാഃ।
സമേതാഃ സംഘശഃ പ്രോചുരശ്രുമുഖ്യോഽച്യുതാശയാഃ ॥ **18** ॥ 1528

ഗോപ്യ ഊചുഃ
അഹോ വിധാതസ്തവ ന ക്വചിദ് ദയാ
സംയോജ്യ മൈത്ര്യാ പ്രണയേന ദേഹിനഃ।
താംശ്ചാകൃതാർഥാൻ വിയുനങ്ക്ഷ്യപാർഥകം
വിക്രീഡിതം തേഽർഭകചേഷ്ടിതം യഥാ ॥ **19** ॥ 1529

യസ്ത്വം പ്രദർശ്യാസിതകുന്തലാവൃതം
മുകുന്ദവക്ത്രം സുകപോലമുന്നസം।
ശോകാപനോദസ്മിതലേശസുന്ദരം
കരോഷി പാരോക്ഷ്യമസാധു തേ കൃതം ॥ **20** ॥ 1530

ക്രൂരസ്ത്വമക്രൂരസമാഖ്യയാ സ്മ ന -
ശ്ചക്ഷുർഹി ദത്തം ഹരസേ ബതാജ്ഞവത്।
യേനൈകദേശേഽഖിലസർഗസൗഷ്ഠവം
ത്വദീയമദ്രാക്ഷ്മ വയം മധുദ്വിഷഃ ॥ **21** ॥ 1531

ന നന്ദസൂനുഃ ക്ഷണഭംഗസൗഹൃദഃ
സമീക്ഷതേ നഃ സ്വകൃതാതുരാ ബത।
വിഹായ ഗേഹാൻ സ്വജനാൻ സുതാൻ പതീം -
സ്തദ്ദാസ്യമദ്ധോപഗതാ നവപ്രിയഃ ॥ **22** ॥ 1532

സുഖം പ്രഭാതാ രജനീയമാശിഷഃ
സത്യാ ബഭൂവുഃ പുരയോഷിതാം ധ്രുവം।

യാഃ സമ്പ്രവിഷ്ടസ്യ മുഖം വ്രജസ്പതേഃ
പാസ്യന്ത്യപാംഗോത്കലിതസ്മിതാസവം ॥ **23** ॥ 1533

താസാം മുകുന്ദോ മധുമഞ്ജുഭാഷിതൈ -
ർഗൃഹീതചിത്തഃ പരവാൻ മനസ്ത്വപി ।
കഥം പുനർനഃ പ്രതിയാസ്യതേഽബലാ
ഗ്രാമ്യാഃ സലജ്ജസ്മിതവിഭ്രമൈർഭ്രമൻ ॥ **24** ॥ 1534

അദ്യ ധ്രുവം തത്ര ദൃശോ ഭവിഷ്യതേ
ദാശാർഹഭോജാന്ധകവൃഷ്ണിസാത്വതാം ।
മഹോത്സവഃ ശ്രീരമണം ഗുണാസ്പദം
ദ്രക്ഷ്യന്തി യേ ചാധ്വനി ദേവകീസുതം ॥ **25** ॥ 1535

മൈതദ്വിധസ്യാകരുണസ്യ നാമ ഭൂ -
ദക്രൂര ഇത്യേതദതീവ ദാരുണഃ ।
യോഽസാവനാശ്വാസ്യ സുദുഃഖിതം ജനം
പ്രിയാത്പ്രിയം നേഷ്യതി പാരമധ്വനഃ ॥ **26** ॥ 1536

അനാർദ്രധീരേഷ സമാസ്ഥിതോ രഥം
തമൻവമീ ച ത്വരയന്തി ദുർമദാഃ ।
ഗോപാ അനോഭിഃ സ്ഥവിരൈരുപേക്ഷിതം
ദൈവം ച നോഽദ്യ പ്രതികൂലമീഹതേ ॥ **27** ॥ 1537

നിവാരയാമഃ സമുപേത്യ മാധവം
കിം നോഽകരിഷ്യൻ കുലവൃദ്ധബാന്ധവാഃ ।
മുകുന്ദസംഗാന്നിമിഷാർധദുസ്ത്യജാദ്
ദൈവേന വിധ്വംസിതദീനചേതസാം ॥ **28** ॥ 1538

യസ്യാനുരാഗലലിതസ്മിതവൽഗുമന്ത്ര -
ലീലാവലോകപരിരംഭണരാസഗോഷ്ഠ്യാം ।

നീതാഃ സ്മ നഃ ക്ഷണമിവ ക്ഷണദാ വിനാ തം
ഗോപ്യഃ കഥം ൻവതിതരേമ തമോ ദുരന്തം ॥ **29** ॥ 1539

യോഽഹ്നഃ ക്ഷയേ വ്രജമനന്തസഖഃ പരീതോ
ഗോപൈർവിശൻ ഖുരരജശ്ഛുരിതാലകസ്രക് ।
വേണും ക്വണൻ സ്മിതകടാക്ഷനിരീക്ഷണേന
ചിത്തം ക്ഷിണോത്യമുമൃതേ നു കഥം ഭവേമ ॥ **30** ॥ 1540

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ബ്രുവാണാ വിരഹാതുരാ ഭൃശം
വ്രജസ്ത്രിയഃ കൃഷ്ണവിഷക്തമാനസാഃ ।
വിസൃജ്യ ലജ്ജാം രുരുദുഃ സ്മ സുസ്വരം
ഗോവിന്ദ ദാമോദര മാധവേതി ॥ **31** ॥ 1541

സ്ത്രീണാമേവം രുദന്തീനാമുദിതേ സവിതർയഥ ।
അക്രൂരശ്ചോദയാമാസ കൃതമൈത്രാദികോ രഥം ॥ **32** ॥ 1542

ഗോപാസ്തമൻവസജ്ജന്ത നന്ദാദ്യാഃ ശകടൈസ്തതഃ ।
ആദായോപായനം ഭൂരി കുംഭാൻ ഗോരസസംഭൃതാൻ ॥ **33** ॥ 1543

ഗോപ്യശ്ച ദയിതം കൃഷ്ണമനുവ്രജ്യാനുരഞ്ജിതാഃ ।
പ്രത്യാദേശം ഭഗവതഃ കാങ്ക്ഷന്ത്യശ്ചാവതസ്ഥിരേ ॥ **34** ॥ 1544

താസ്തഥാ തപ്യതീർവീക്ഷ്യ സ്വപ്രസ്ഥാനേ യദൂത്തമഃ ।
സാന്ത്വയാമാസ സപ്രേമൈരായാസ്യ ഇതി ദൗത്യകൈഃ ॥ **35** ॥ 1545

യാവദാലക്ഷ്യതേ കേതുർയാവദ് രേണൂ രഥസ്യ ച ।
അനുപ്രസ്ഥാപിതാത്മാനോ ലേഖ്യാനീവോപലക്ഷിതാഃ ॥ **36** ॥ 1546

താ നിരാശാ നിവവൃതുർഗോവിന്ദവിനിവർതനേ ।
വിശോകാ അഹനീ നിൻയുർഗായന്ത്യഃ പ്രിയചേഷ്ടിതം ॥ **37** ॥ 1547

ഭഗവാനപി സമ്പ്രാപ്തോ രാമാക്രൂരയുതോ നൃപ ।
രഥേന വായുവേഗേന കാലിന്ദീമഘനാശിനീം ॥ **38** ॥ 1548

തത്രോപസ്പൃശ്യ പാനീയം പീത്വാ മൃഷ്ടം മണിപ്രഭം ।
വൃക്ഷഷണ്ഡമുപവ്രജ്യ സരാമോ രഥമാവിശത് ॥ **39** ॥ 1549

അക്രൂരസ്താവുപാമന്ത്ര്യ നിവേശ്യ ച രഥോപരി ।
കാലിന്ദ്യാ ഹ്രദമാഗത്യ സ്നാനം വിധിവദാചരത് ॥ **40** ॥ 1550

നിമജ്ജ്യ തസ്മിൻ സലിലേ ജപൻ ബ്രഹ്മ സനാതനം ।
താവേവ ദദൃശേഽക്രൂരോ രാമകൃഷ്ണൗ സമൻവിതൗ ॥ **41** ॥ 1551

തൗ രഥസ്ഥൗ കഥമിഹ സുതാവാനകദുന്ദുഭേഃ ।
തർഹി സ്വിത് സ്യന്ദനേ ന സ്ത ഇത്യുൻമജ്ജ്യ വ്യചഷ്ട സഃ ॥ **42** ॥ 1552

തത്രാപി ച യഥാപൂർവമാസീനൗ പുനരേവ സഃ ।
ൻയമജ്ജദ് ദർശനം യൻമേ മൃഷാ കിം സലിലേ തയോഃ ॥ **43** ॥ 1553

ഭൂയസ്തത്രാപി സോഽദ്രാക്ഷീത് സ്തൂയമാനമഹീശ്വരം ।
സിദ്ധചാരണഗന്ധർവൈരസുരൈർനതകന്ധരൈഃ ॥ **44** ॥ 1554

സഹസ്രശിരസം ദേവം സഹസ്രഫണമൗലിനം ।
നീലാംബരം ബിസശ്വേതം ശൃംഗൈഃ ശ്വേതമിവ സ്ഥിതം ॥ **45** ॥ 1555

തസ്യോത്സംഗേ ഘനശ്യാമം പീതകൗശേയവാസസം ।
പുരുഷം ചതുർഭുജം ശാന്തം പദ്മപത്രാരുണേക്ഷണം ॥ **46** ॥ 1556

ചാരുപ്രസന്നവദനം ചാരുഹാസനിരീക്ഷണം ।
സുഭ്രൂന്നസം ചാരുകർണം സുകപോലാരുണാധരം ॥ **47** ॥ 1557

പ്രലംബപീവരഭുജം തുംഗാംസോരഃസ്ഥലശ്രിയം ।
കംബുകംഠം നിമ്നനാഭിം വലിമത്പൽലവോദരം ॥ **48** ॥ 1558

ബൃഹത്കടിതടശ്രോണികരഭോരുദ്വയാൻവിതം।
ചാരുജാനുയുഗം ചാരുജംഘായുഗലസംയുതം ॥ **49** ॥ 1559

തുംഗഗുൽഫാരുണനഖവ്രാതദീധിതിഭിർവൃതം।
നവാംഗുൽയംഗുഷ്ഠദലൈർവിലസത്പാദപങ്കജം ॥ **50** ॥ 1560

സുമഹാർഹമണിവ്രാതകിരീടകടകാംഗദൈഃ।
കടിസൂത്രബ്രഹ്മസൂത്രഹാരനൂപുരകുണ്ഡലൈഃ ॥ **51** ॥ 1561

ഭ്രാജമാനം പദ്മകരം ശംഖചക്രഗദാധരം।
ശ്രീവത്സവക്ഷസം ഭ്രാജത്കൗസ്തുഭം വനമാലിനം ॥ **52** ॥ 1562

സുനന്ദനന്ദപ്രമുഖൈഃ
പാർഷദൈഃ സനകാദിഭിഃ।
സുരേശൈർബ്രഹ്മരുദ്രാദ്യൈ -
ർനവഭിശ്ച ദ്വിജോത്തമൈഃ ॥ **53** ॥ 1563

പ്രഹ്ലാദനാരദവസുപ്രമുഖൈർഭാഗവതോത്തമൈഃ।
സ്തൂയമാനം പൃഥഗ്ഭാവൈർവചോഭിരമലാത്മഭിഃ ॥ **54** ॥ 1564

ശ്രിയാ പുഷ്ട്യാ ഗിരാ കാന്ത്യാ
കീർത്യാ തുഷ്ട്യേലയോർജയാ।
വിദ്യയാവിദ്യയാ ശക്ത്യാ
മായയാ ച നിഷേവിതം ॥ **55** ॥ 1565

വിലോക്യ സുഭൃശം പ്രീതോ ഭക്ത്യാ പരമയാ യുതഃ।
ഹൃഷ്യത്തനൂരുഹോ ഭാവപരിക്ലിന്നാത്മലോചനഃ ॥ **56** ॥ 1566

ഗിരാ ഗദ്ഗദയാസ്തൗഷീത്
സത്ത്വമാലംബ്യ സാത്വതഃ।

പ്രണമ്യ മൂർധ്നാവഹിതഃ
കൃതാഞ്ജലിപുടഃ ശനൈഃ ॥ **57** ॥ 1567

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
അക്രൂരപ്രതിയാനേ ഏകോനചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

അക്രൂര ഉവാച
നതോഽസ്മ്യഹം ത്വാഖിലഹേതുഹേതും
നാരായണം പൂരുഷമാദ്യമവ്യയം ।
യന്നാഭിജാതാദരവിന്ദകോശാദ്
ബ്രഹ്മാഽഽവിരാസീദ് യത ഏഷ ലോകഃ ॥ **1** ॥ 1568

ഭൂസ്തോയമഗ്നിഃ പവനഃ ഖമാദി -
ർമഹാനജാദിർമന ഇന്ദ്രിയാണി ।
സർവേന്ദ്രിയാർഥാ വിബുധാശ്ച സർവേ
യേ ഹേതവസ്തേ ജഗതോഽംഗഭൂതാഃ ॥ **2** ॥ 1569

നൈതേ സ്വരൂപം വിദുരാത്മനസ്തേ
ഹ്യജാദയോഽനാത്മതയാ ഗൃഹീതാഃ ।
അജോഽനുബദ്ധഃ സ ഗുണൈരജായാ
ഗുണാത് പരം വേദ ന തേ സ്വരൂപം ॥ **3** ॥ 1570

ത്വാം യോഗിനോ യജന്ത്യദ്ധാ മഹാപുരുഷമീശ്വരം ।
സാധ്യാത്മം സാധിഭൂതം ച സാധിദൈവം ച സാധവഃ ॥ **4** ॥ 1571

ത്രയ്യാ ച വിദ്യയാ കേചിത് ത്വാം വൈ വൈതാനികാ ദ്വിജാഃ ।
യജന്തേ വിതതൈർയജ്ഞൈർനാനാരൂപാമരാഖ്യയാ ॥ **5** ॥ 1572

ഏകേ ത്വാഖിലകർമാണി സന്ന്യസ്യോപശമം ഗതാഃ।
ജ്ഞാനിനോ ജ്ഞാനയജ്ഞേന യജന്തി ജ്ഞാനവിഗ്രഹം ॥ **6** ॥ 1573

അൻയേ ച സംസ്കൃതാത്മാനോ വിധിനാഭിഹിതേന തേ।
യജന്തി ത്വൻമയാസ്ത്വാം വൈ ബഹുമൂർത്യേകമൂർതികം ॥ **7** ॥ 1574

ത്വാമേവാൻയേ ശിവോക്തേന മാർഗേണ ശിവരൂപിണം।
ബഹ്വാചാർയവിഭേദേന ഭഗവൻ സമുപാസതേ ॥ **8** ॥ 1575

സർവ ഏവ യജന്തി ത്വാം സർവദേവമയേശ്വരം।
യേഽപ്യൻയദേവതാഭക്താ യദ്യപ്യൻയധിയഃ പ്രഭോ ॥ **9** ॥ 1576

യഥാദ്രിപ്രഭവാ നദ്യഃ പർജൻയാപൂരിതാഃ പ്രഭോ।
വിശന്തി സർവതഃ സിന്ധും തദ്വത്ത്വാം ഗതയോഽന്തതഃ ॥ **10** ॥ 1577

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി ഭവതഃ പ്രകൃതേർഗുണാഃ।
തേഷു ഹി പ്രാകൃതാഃ പ്രോതാ ആബ്രഹ്മസ്ഥാവരാദയഃ ॥ **11** ॥ 1578

തുഭ്യം നമസ്തേഽസ്ത്വവിഷക്തദൃഷ്ടയേ
സർവാത്മനേ സർവധിയാം ച സാക്ഷിണേ।
ഗുണപ്രവാഹോഽയമവിദ്യയാ കൃതഃ
പ്രവർതതേ ദേവനൃതിർയഗാത്മസു ॥ **12** ॥ 1579

അഗ്നിർമുഖം തേഽവനിരംഘ്രിരീക്ഷണം
സൂർയോ നഭോ നാഭിരഥോ ദിശഃ ശ്രുതിഃ।
ദ്യൗഃ കം സുരേന്ദ്രാസ്തവ ബാഹവോഽർണവാഃ
കുക്ഷിർമരുത് പ്രാണബലം പ്രകൽപിതം ॥ **13** ॥ 1580

രോമാണി വൃക്ഷൗഷധയഃ ശിരോരുഹാ
മേഘാഃ പരസ്യാസ്ഥിനഖാനി തേഽദ്രയഃ।

നിമേഷണം രാത്ര്യഹനീ പ്രജാപതി -
ർമേദ്ധസ്തു വൃഷ്ടിസ്തവ വീർയമിഷ്യതേ ॥ **14** ॥ 1581

ത്വയ്യവ്യയാത്മൻ പുരുഷേ പ്രകൽപിതാ
ലോകാഃ സപാലാ ബഹുജീവസങ്കുലാഃ ।
യഥാ ജലേ സഞ്ജിഹതേ ജലൗകസോ -
ഽപ്യുദുംബരേ വാ മശകാ മനോമയേ ॥ **15** ॥ 1582

യാനി യാനീഹ രൂപാണി ക്രീഡനാർഥം ബിഭർഷി ഹി ।
തൈരാമൃഷ്ടശുചോ ലോകാ മുദാ ഗായന്തി തേ യശഃ ॥ **16** ॥ 1583

നമഃ കാരണമത്സ്യായ പ്രലയാബ്ധിചരായ ച ।
ഹയശീർഷ്ണേ നമസ്തുഭ്യം മധുകൈടഭമൃത്യവേ ॥ **17** ॥ 1584

അകൂപാരായ ബൃഹതേ നമോ മന്ദരധാരിണേ ।
ക്ഷിത്യുദ്ധാരവിഹാരായ നമഃ സൂകരമൂർതയേ ॥ **18** ॥ 1585

നമസ്തേഽദ്ഭുതസിംഹായ സാധുലോകഭയാപഹ ।
വാമനായ നമസ്തുഭ്യം ക്രാന്തത്രിഭുവനായ ച ॥ **19** ॥ 1586

നമോ ഭൃഗൂണാം പതയേ ദൃപ്തക്ഷത്രവനച്ഛിദേ ।
നമസ്തേ രഘുവർയായ രാവണാന്തകരായ ച ॥ **20** ॥ 1587

നമസ്തേ വാസുദേവായ നമഃ സങ്കർഷണായ ച ।
പ്രദ്യുമ്നായാനിരുദ്ധായ സാത്വതാം പതയേ നമഃ ॥ **21** ॥ 1588

നമോ ബുദ്ധായ ശുദ്ധായ ദൈത്യദാനവമോഹിനേ ।
മ്ലേച്ഛപ്രായക്ഷത്രഹന്ത്രേ നമസ്തേ കൽകിരൂപിണേ ॥ **22** ॥ 1589

ഭഗവഞ്ജീവലോകോഽയം മോഹിതസ്തവ മായയാ ।
അഹമ്മമേത്യസദ്ഗ്രാഹോ ഭ്രാമ്യതേ കർമവർത്മസു ॥ **23** ॥ 1590

അഹം ചാത്മാത്മജാഗാരദാരാർഥസ്വജനാദിഷു ।
ഭ്രമാമി സ്വപ്നകൽപേഷു മൂഢഃ സത്യധിയാ വിഭോ ॥ **24** ॥ 1591

അനിത്യാനാത്മദുഃഖേഷു വിപർയയമതിർഹ്യഹം ।
ദ്വന്ദ്വാരാമസ്തമോവിഷ്ടോ ന ജാനേ ത്വാഽഽത്മനഃ പ്രിയം ॥ **25** ॥ 1592

യഥാബുധോ ജലം ഹിത്വാ പ്രതിച്ഛന്നം തദുദ്ഭവൈഃ ।
അഭ്യേതി മൃഗതൃഷ്ണാം വൈ തദ്വത്ത്വാഹം പരാങ്മുഖഃ ॥ **26** ॥ 1593

നോത്സഹേഽഹം കൃപണധീഃ കാമകർമഹതം മനഃ ।
രോദ്ധും പ്രമാഥിഭിശ്ചാക്ഷൈർഹ്രിയമാണമിതസ്തതഃ ॥ **27** ॥ 1594

സോഽഹം തവാംഘ്ര്യുപഗതോഽസ്മ്യസതാം ദുരാപം
തച്ചാപ്യഹം ഭവദനുഗ്രഹ ഈശ മന്യേ ।
പുംസോ ഭവേദ് യർഹി സംസരണാപവർഗ -
സ്ത്വയ്യബ്ജനാഭ സദുപാസനയാ മതിഃ സ്യാത് ॥ **28** ॥ 1595

നമോ വിജ്ഞാനമാത്രായ സർവപ്രത്യയഹേതവേ ।
പുരുഷേശപ്രധാനായ ബ്രഹ്മണേഽനന്തശക്തയേ ॥ **29** ॥ 1596

നമസ്തേ വാസുദേവായ സർവഭൂതക്ഷയായ ച ।
ഹൃഷീകേശ നമസ്തുഭ്യം പ്രപന്നം പാഹി മാം പ്രഭോ ॥ **30** ॥ 1597

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ അക്രൂരസ്തുതിർനാമ ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സ്തുവതസ്തസ്യ ഭഗവാൻ ദർശയിത്വാ ജലേ വപുഃ।
ഭൂയഃ സമാഹരത് കൃഷ്ണോ നടോ നാട്യമിവാത്മനഃ ॥ **1** ॥ 1598

സോഽപി ചാന്തർഹിതം വീക്ഷ്യ ജലാദുൻമജ്ജ്യ സത്വരഃ।
കൃത്വാ ചാവശ്യകം സർവം വിസ്മിതോ രഥമാഗമത് ॥ **2** ॥ 1599

തമപൃച്ഛദ്ധൃഷീകേശഃ കിം തേ ദൃഷ്ടമിഹാദ്ഭുതം।
ഭൂമൗ വിയതി തോയേ വാ തഥാ ത്വാം ലക്ഷയാമഹേ ॥ **3** ॥ 1600

അക്രൂര ഉവാച
അദ്ഭുതാനീഹ യാവന്തി ഭൂമൗ വിയതി വാ ജലേ।
ത്വയി വിശ്വാത്മകേ താനി കിം മേഽദൃഷ്ടം വിപശ്യതഃ ॥ **4** ॥ 1601

യത്രാദ്ഭുതാനി സർവാണി ഭൂമൗ വിയതി വാ ജലേ।
തം ത്വാനുപശ്യതോ ബ്രഹ്മൻ കിം മേ ദൃഷ്ടമിഹാദ്ഭുതം ॥ **5** ॥ 1602

ഇത്യുക്ത്വാ ചോദയാമാസ സ്യന്ദനം ഗാന്ദിനീസുതഃ।
മഥുരാമനയദ് രാമം കൃഷ്ണം ചൈവ ദിനാത്യയേ ॥ **6** ॥ 1603

മാർഗേ ഗ്രാമജനാ രാജംസ്തത്ര തത്രോപസംഗതാഃ।
വസുദേവസുതൗ വീക്ഷ്യ പ്രീതാ ദൃഷ്ടിം ന ചാദദുഃ ॥ **7** ॥ 1604

താവദ് വ്രജൗകസസ്തത്ര നന്ദഗോപാദയോഽഗ്രതഃ।
പുരോപവനമാസാദ്യ പ്രതീക്ഷന്തോഽവതസ്ഥിരേ ॥ **8** ॥ 1605

താൻ സമേത്യാഹ ഭഗവാനക്രൂരം ജഗദീശ്വരഃ।
ഗൃഹീത്വാ പാണിനാ പാണിം പ്രശ്രിതം പ്രഹസന്നിവ ॥ **9** ॥ 1606

ഭവാൻ പ്രവിശതാമഗ്രേ സഹയാനഃ പുരീം ഗൃഹം।
വയം ത്വിഹാവമുച്യാഥ തതോ ദ്രക്ഷ്യാമഹേ പുരീം ॥ **10** ॥ 1607

അക്രൂര ഉവാച
നാഹം ഭവദ്ഭ്യാം രഹിതഃ പ്രവേക്ഷ്യേ മഥുരാം പ്രഭോ।
ത്യക്തും നാർഹസി മാം നാഥ ഭക്തം തേ ഭക്തവത്സല ॥ **11** ॥ 1608

ആഗച്ഛ യാമ ഗേഹാൻ നഃ സനാഥാൻ കുർവധോക്ഷജ।
സഹാഗ്രജഃ സഗോപാലൈഃ സുഹൃദ്ഭിശ്ച സുഹൃത്തമ ॥ **12** ॥ 1609

പുനീഹി പാദരജസാ ഗൃഹാൻ നോ ഗൃഹമേധിനാം।
യച്ഛൗചേനാനുതൃപ്യന്തി പിതരഃ സാഗ്നയഃ സുരാഃ ॥ **13** ॥ 1610

അവനിജ്യാംഘ്രിയുഗലമാസീച്ഛ്ലോക്യോ ബലിർമഹാൻ।
ഐശ്വർയമതുലം ലേഭേ ഗതിം ചൈകാന്തിനാം തു യാ ॥ **14** ॥ 1611

ആപസ്തേഽംഘ്ര്യവനേജന്യ -
സ്ത്രീൻ ലോകാംഛുചയോഽപുനൻ।
ശിരസാധത്ത യാഃ ശർവഃ
സ്വർയാതാഃ സഗരാത്മജാഃ ॥ **15** ॥ 1612

ദേവദേവ ജഗന്നാഥ പുൺയശ്രവണകീർതന।
യദൂത്തമോത്തമശ്ലോക നാരായണ നമോഽസ്തു തേ ॥ **16** ॥ 1613

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ആയാസ്യേ ഭവതോ ഗേഹമഹമാർയസമന്വിതഃ।
യദുചക്രദ്രുഹം ഹത്വാ വിതരിഷ്യേ സുഹൃത്പ്രിയം ॥ **17** ॥ 1614

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവമുക്തോ ഭഗവതാ സോഽക്രൂരോ വിമനാ ഇവ।
പുരീം പ്രവിഷ്ടഃ കംസായ കർമാവേദ്യ ഗൃഹം യയൗ ॥ **18** ॥ 1615

അഥാപരാഹ്നേ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണഃ സങ്കർഷണാന്വിതഃ।
മഥുരാം പ്രാവിശദ് ഗോപൈർദിദൃക്ഷുഃ പരിവാരിതഃ ॥ **19** ॥ 1616

ദദർശ താം സ്ഫാടികതുംഗഗോപുര -
ദ്വാരാം ബൃഹദ്ധേമകപാടതോരണാം।
താമ്രാരകോഷ്ഠാം പരിഖാദുരാസദാ -
മുദ്യാനരമ്യോപവനോപശോഭിതാം ॥ **20** ॥ 1617

സൗവർണശൃംഗാടകഹർമ്യനിഷ്കുടൈഃ
ശ്രേണീസഭാഭിർഭവനൈരുപസ്കൃതാം।
വൈദൂര്യവജ്രാമലനീലവിദ്രുമൈ -
ർമുക്താഹരിദ്ഭിർവലഭീഷു വേദിഷു ॥ **21** ॥ 1618

ജുഷ്ടേഷു ജാലാമുഖരന്ധ്രകുട്ടിമേ -
ഷ്വാവിഷ്ടപാരാവതബർഹിനാദിതാം।
സംസിക്തരഥ്യാപണമാർഗചത്വരാം
പ്രകീർണമാൽയാങ്കുരലാജതണ്ഡുലാം ॥ **22** ॥ 1619

ആപൂർണകുംഭൈർദധിചന്ദനോക്ഷിതൈഃ
പ്രസൂനദീപാവലിഭിഃ സപല്ലവൈഃ।
സവൃന്ദരംഭാക്രമുകൈഃ സകേതുഭിഃ
സ്വലങ്കൃതദ്വാരഗൃഹാം സപട്ടികൈഃ ॥ **23** ॥ 1620

താം സമ്പ്രവിഷ്ടൗ വസുദേവനന്ദനൗ
വൃതൗ വയസ്യൈർനരദേവവർത്മനാ।
ദ്രഷ്ടും സമീയുസ്ത്വരിതാഃ പുരസ്ത്രിയോ
ഹർമ്യാണി ചൈവാരുരുഹുർനൃപോത്സുകാഃ ॥ **24** ॥ 1621

കാശ്ചിദ് വിപർയഗ്ധൃതവസ്ത്രഭൂഷണാ
വിസ്മൃത്യ ചൈകം യുഗലേഷ്വഥാപരാഃ।
കൃതൈകപത്രശ്രവണൈകനൂപുരാ
നാങ്ക്ത്വാ ദ്വിതീയം ത്വപരാശ്ച ലോചനം ॥ **25** ॥ 1622

അശ്നന്ത്യ ഏകാസ്തദപാസ്യ സോത്സവാ
അഭ്യജ്യമാനാ അകൃതോപമജ്ജനാഃ।
സ്വപന്ത്യ ഉത്ഥായ നിശമ്യ നിഃസ്വനം
പ്രപായയന്ത്യോഽർഭമപോഹ്യ മാതരഃ ॥ **26** ॥ 1623

മനാംസി താസാമരവിന്ദലോചനഃ
പ്രഗൽഭലീലാഹസിതാവലോകനൈഃ।
ജഹാര മത്തദ്വിരദേന്ദ്രവിക്രമോ
ദൃശാം ദദച്ഛ്രീരമണാത്മനോത്സവം ॥ **27** ॥ 1624

ദൃഷ്ട്വാ മുഹുഃശ്രുതമനുദ്രുതചേതസസ്തം
തത്പ്രേക്ഷണോത്സ്മിതസുധോക്ഷണലബ്ധമാനാഃ।
ആനന്ദമൂർതിമുപഗുഹ്യ ദൃശാഽഽത്മലബ്ധം
ഹൃഷ്യത്ത്വചോ ജഹുരനന്തമരിന്ദമാധിം ॥ **28** ॥ 1625

പ്രാസാദശിഖരാരൂഢാഃ പ്രീത്യുത്ഫുൽലമുഖാംബുജാഃ।
അഭ്യവർഷൻ സൗമനസ്യൈഃ പ്രമദാ ബലകേശവൗ ॥ **29** ॥ 1626

ദധ്യക്ഷതൈഃ സോദപാത്രൈഃ സ്രഗ്ഭിരഭ്യുപായനൈഃ।
താവാനർചുഃ പ്രമുദിതാസ്തത്ര തത്ര ദ്വിജാതയഃ ॥ **30** ॥ 1627

ഊചുഃ പൗരാ അഹോ ഗോപ്യസ്തപഃ കിമചരൻ മഹത്।
യാ ഹ്യേതാവനുപശ്യന്തി നരലോകമഹോത്സവൗ ॥ **31** ॥ 1628

രജകം കഞ്ചിദായാന്തം രംഗകാരം ഗദാഗ്രജഃ।
ദൃഷ്ട്വായാചത വാസാംസി ധൗതാൻയത്യുത്തമാനി ച ॥ **32** ॥ 1629

ദേഹ്യാവയോഃ സമുചിതാൻയംഗ വാസാംസി ചാർഹതോഃ।
ഭവിഷ്യതി പരം ശ്രേയോ ദാതുസ്തേ നാത്ര സംശയഃ ॥ **33** ॥ 1630

സ യാചിതോ ഭഗവതാ പരിപൂർണേന സർവതഃ।
സാക്ഷേപം രുഷിതഃ പ്രാഹ ഭൃത്യോ രാജ്ഞഃ സുദുർമദഃ ॥ **34** ॥ 1631

ഈദൃശാൻയേവ വാസാംസി നിത്യം ഗിരിവനേചരാഃ।
പരിധത്ത കിമുദ്വൃത്താ രാജദ്രവ്യാൺയഭീപ്സഥ ॥ **35** ॥ 1632

യാതാശു ബാലിശാ മൈവം പ്രാർഥ്യം യദി ജിജീവിഷാ।
ബധ്നന്തി ഘ്നന്തി ലുമ്പന്തി ദൃപ്തം രാജകുലാനി വൈ ॥ **36** ॥ 1633

ഏവം വികത്ഥമാനസ്യ കുപിതോ ദേവകീസുതഃ।
രജകസ്യ കരാഗ്രേണ ശിരഃ കായാദപാതയത് ॥ **37** ॥ 1634

തസ്യാനുജീവിനഃ സർവേ വാസഃകോശാൻ വിസൃജ്യ വൈ।
ദുദ്രുവുഃ സർവതോ മാർഗം വാസാംസി ജഗൃഹേഽച്യുതഃ ॥ **38** ॥ 1635

വസിത്വാഽഽത്മപ്രിയേ വസ്ത്രേ കൃഷ്ണഃ സങ്കർഷണസ്തഥാ।
ശേഷാൺയാദത്ത ഗോപേഭ്യോ വിസൃജ്യ ഭുവി കാനിചിത് ॥ **39** ॥ 1636

തതസ്തു വായകഃ പ്രീതസ്തയോർവേഷമകൽപയത്।
വിചിത്രവർണൈശ്ചേലേയൈരാകൽപൈരനുരൂപതഃ ॥ **40** ॥ 1637

നാനാലക്ഷണവേഷാഭ്യാം കൃഷ്ണരാമൗ വിരേജതുഃ।
സ്വലങ്കൃതൗ ബാലഗജൗ പർവണീവ സിതേതരൗ ॥ **41** ॥ 1638

തസ്യ പ്രസന്നോ ഭഗവാൻ പ്രാദാത് സാരൂപ്യമാത്മനഃ।
ശ്രിയം ച പരമാം ലോകേ ബലൈശ്വർയസ്മൃതീന്ദ്രിയം ॥ **42** ॥ 1639

തതഃ സുദാമ്നോ ഭവനം മാലാകാരസ്യ ജഗ്മതുഃ।
തൗ ദൃഷ്ട്വാ സ സമുത്ഥായ നനാമ ശിരസാ ഭുവി ॥ **43** ॥ 1640

തയോരാസനമാനീയ പാദ്യം ചാർഘ്യാർഹണാദിഭിഃ।
പൂജാം സാനുഗയോശ്ചക്രേ സ്രക്താംബൂലാനുലേപനൈഃ ॥ **44** ॥ 1641

പ്രാഹ നഃ സാർഥകം ജൻമ പാവിതം ച കുലം പ്രഭോ।
പിതൃദേവർഷയോ മഹ്യം തുഷ്ടാ ഹ്യാഗമനേന വാം ॥ **45** ॥ 1642

ഭവന്തൗ കില വിശ്വസ്യ ജഗതഃ കാരണം പരം।
അവതീർണാവിഹാംശേന ക്ഷേമായ ച ഭവായ ച ॥ **46** ॥ 1643

ന ഹി വാം വിഷമാ ദൃഷ്ടിഃ സുഹൃദോർജഗദാത്മനോഃ।
സമയോഃ സർവഭൂതേഷു ഭജന്തം ഭജതോരപി ॥ **47** ॥ 1644

താവാജ്ഞാപയതം ഭൃത്യം കിമഹം കരവാണി വാം।
പുംസോഽത്യനുഗ്രഹോ ഹ്യേഷ ഭവദ്ഭിർയന്നിയുജ്യതേ ॥ **48** ॥ 1645

ഇത്യഭിപ്രേത്യ രാജേന്ദ്ര
സുദാമാ പ്രീതമാനസഃ।
ശസ്തൈഃ സുഗന്ധൈഃ കുസുമൈ -
ർമാലാ വിരചിതാ ദദൗ ॥ **49** ॥ 1646

താഭിഃ സ്വലങ്കൃതൗ പ്രീതൗ കൃഷ്ണരാമൗ സഹാനുഗൗ।
പ്രണതായ പ്രപന്നായ ദദതുർവരദൗ വരാൻ ॥ **50** ॥ 1647

സോഽപി വവ്രേഽചലാം ഭക്തിം തസ്മിന്നേവാഖിലാത്മനി।
തദ്ഭക്തേഷു ച സൗഹാർദം ഭൂതേഷു ച ദയാം പരാം ॥ **51** ॥ 1648

ഇതി തസ്മൈ വരം ദത്ത്വാ ശ്രിയം ചാൻവയവർധിനീം।
ബലമായുർയശഃ കാന്തിം നിർജഗാമ സഹാഗ്രജഃ ॥ **52** ॥ 1649

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ പുരപ്രവേശോ നാമ ഏകചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വിചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥ വ്രജൻ രാജപഥേന മാധവഃ
സ്ത്രിയം ഗൃഹീതാംഗവിലേപഭാജനാം ।
വിലോക്യ കുബ്ജാം യുവതീം വരാനനാം
പപ്രച്ഛ യാന്തീം പ്രഹസൻ രസപ്രദഃ ॥ **1** ॥ 1650

കാ ത്വം വരോർവേതദു ഹാനുലേപനം
കസ്യാംഗനേ വാ കഥയസ്വ സാധു നഃ ।
ദേഹ്യാവയോരംഗവിലേപമുത്തമം
ശ്രേയസ്തതസ്തേ നചിരാദ് ഭവിഷ്യതി ॥ **2** ॥ 1651

സൈരന്ധർയുവാച
ദാസ്യസ്മ്യഹം സുന്ദര കംസസമ്മതാ
ത്രിവക്രനാമാ ഹ്യനുലേപകർമണി ।
മദ്ഭാവിതം ഭോജപതേരതിപ്രിയം
വിനാ യുവാം കോഽൻയതമസ്തദർഹതി ॥ **3** ॥ 1652

രൂപപേശലമാധുർയഹസിതാലാപവീക്ഷിതൈഃ ।
ധർഷിതാത്മാ ദദൗ സാന്ദ്രമുഭയോരനുലേപനം ॥ **4** ॥ 1653

തതസ്താവംഗരാഗേണ സ്വവർണേതരശോഭിനാ ।
സമ്പ്രാപ്തപരഭാഗേന ശുശുഭാതേഽനുരഞ്ജിതൗ ॥ **5** ॥ 1654

പ്രസന്നോ ഭഗവാൻ കുബ്ജാം ത്രിവക്രാം രുചിരാനനാം ।
ഋജ്വീം കർതും മനശ്ചക്രേ ദർശയൻ ദർശനേ ഫലം ॥ **6** ॥ 1655

പദ്ഭ്യാമാക്രമ്യ പ്രപദേ ദ്ര്യംഗുൽയുത്താനപാണിനാ ।
പ്രഗൃഹ്യ ചുബുകേഽധ്യാത്മമുദനീനമദച്യുതഃ ॥ **7** ॥ 1656

സാ തദർജുസമാനാംഗീ ബൃഹച്ഛ്രോണിപയോധരാ ।
മുകുന്ദസ്പർശനാത് സദ്യോ ബഭൂവ പ്രമദോത്തമാ ॥ **8** ॥ 1657

തതോ രൂപഗുണൗദാർയസമ്പന്നാ പ്രാഹ കേശവം ।
ഉത്തരീയാന്തമാകൃഷ്യ സ്മയന്തീ ജാതഹൃച്ഛയാ ॥ **9** ॥ 1658

ഏഹി വീര ഗൃഹം യാമോ ന ത്വാം ത്യക്തുമിഹോത്സഹേ ।
ത്വയോൻമഥിതചിത്തായാഃ പ്രസീദ പുരുഷർഷഭ ॥ **10** ॥ 1659

ഏവം സ്ത്രിയാ യാച്യമാനഃ കൃഷ്ണോ രാമസ്യ പശ്യതഃ ।
മുഖം വീക്ഷ്യാനുഗാനാം ച പ്രഹസംസ്താമുവാച ഹ ॥ **11** ॥ 1660

ഏഷ്യാമി തേ ഗൃഹം സുഭ്രൂഃ പുംസാമാധിവികർശനം ।
സാധിതാർഥോഽഗൃഹാണാം നഃ പാന്ഥാനാം ത്വം പരായണം ॥ **12** ॥ 1661

വിസൃജ്യ മാധ്വ്യാ വാൺയാ താം
വ്രജൻ മാർഗേ വണിക്പഥൈഃ ।
നാനോപായനതാംബൂല -
സ്രഗ്ഭൈഃ സാഗ്രജോഽർചിതഃ ॥ **13** ॥ 1662

തദ്ദർശനസ്മരക്ഷോഭാദാത്മാനം നാവിദൻ സ്ത്രിയഃ ।
വിസ്രസ്തവാസഃകബരവലയാലേഖ്യമൂർതയഃ ॥ **14** ॥ 1663

തതഃ പൗരാൻ പൃച്ഛമാനോ ധനുഷഃ സ്ഥാനമച്യുതഃ।
തസ്മിൻ പ്രവിഷ്ടോ ദദൃശേ ധനുരൈന്ദ്രമിവാദ്ഭുതം ॥ **15** ॥ 1664

പുരുഷൈർബഹുഭിർഗുപ്തമർചിതം പരമർദ്ധിമത്।
വാര്യമാണോ നൃഭിഃ കൃഷ്ണഃ പ്രസഹ്യ ധനുരാദദേ ॥ **16** ॥ 1665

കരേണ വാമേന സലീലമുദ്ധൃതം
സജ്യം ച കൃത്വാ നിമിഷേണ പശ്യതാം।
നൃണാം വികൃഷ്യ പ്രബഭഞ്ജ മധ്യതോ
യഥേക്ഷുദണ്ഡം മദകർയുരുക്രമഃ ॥ **17** ॥ 1666

ധനുഷോ ഭജ്യമാനസ്യ ശബ്ദഃ ഖം രോദസീ ദിശഃ।
പൂരയാമാസ യം ശ്രുത്വാ കംസസ്ത്രാസമുപാഗമത് ॥ **18** ॥ 1667

തദ്രക്ഷിണഃ സാനുചരാഃ കുപിതാ ആതതായിനഃ।
ഗ്രഹീതുകാമാ ആവവ്രുർഗൃഹ്യതാം ബധ്യതാമിതി ॥ **19** ॥ 1668

അഥ താൻ ദുരഭിപ്രായാൻ വിലോക്യ ബലകേശവൗ।
ക്രുദ്ധൗ ധൻവന ആദായ ശകലേ താംശ്ച ജഘ്നതുഃ ॥ **20** ॥ 1669

ബലം ച കംസപ്രഹിതം ഹത്വാ ശാലാമുഖാത്തതഃ।
നിഷ്ക്രമ്യ ചേരതുർഹൃഷ്ടൗ നിരീക്ഷ്യ പുരസമ്പദഃ ॥ **21** ॥ 1670

തയോസ്തദദ്ഭുതം വീർയം നിശാമ്യ പുരവാസിനഃ।
തേജഃ പ്രാഗൽഭ്യം രൂപം ച മേനിരേ വിബുധോത്തമൗ ॥ **22** ॥ 1671

തയോർവിചരതോഃ സ്വൈരമാദിത്യോഽസ്തമുപേയിവാൻ।
കൃഷ്ണരാമൗ വൃതൗ ഗോപൈഃ പുരാച്ചകടമീയതുഃ ॥ **23** ॥ 1672

ഗോപ്യോ മുകുന്ദവിഗമേ വിരഹാതുരാ യാ
ആശാസതാശിഷ ഋതാ മധുപുർയഭൂവൻ।

സമ്പശ്യതാം പുരുഷഭൂഷണഗാത്രലക്ഷ്മീം
ഹിത്വേതരാൻ നു ഭജതശ്ചകമേഽയനം ശ്രീഃ ॥ **24** ॥ 1673

അവനിക്രുതാംഘ്രിയുഗലൗ
ഭുക്ത്വാ ക്ഷീരോപസേചനം।
ഊഷതുസ്താം സുഖം രാത്രിം
ജ്ഞാത്വാ കംസചികീർഷിതം ॥ **25** ॥ 1674

കംസസ്തു ധനുഷോ ഭംഗം രക്ഷിണാം സ്വബലസ്യ ച।
വധം നിശമ്യ ഗോവിന്ദരാമവിക്രീഡിതം പരം ॥ **26** ॥ 1675

ദീർഘപ്രജാഗരോ ഭീതോ ദുർനിമിത്താനി ദുർമതിഃ।
ബഹൂൻയചഷ്ടോഭയഥാ മൃത്യോർദൗത്യകരാണി ച ॥ **27** ॥ 1676

അദർശനം സ്വശിരസഃ പ്രതിരൂപേ ച സത്യപി।
അസത്യപി ദ്വിതീയേ ച ദ്വൈരൂപ്യം ജ്യോതിഷാം തഥാ ॥ **28** ॥ 1677

ഛിദ്രപ്രതീതിശ്ഛായായാം പ്രാണഘോഷാനുപശ്രുതിഃ।
സ്വർണപ്രതീതിർവൃക്ഷേഷു സ്വപദാനാമദർശനം ॥ **29** ॥ 1678

സ്വപ്നേ പ്രേതപരിഷ്വംഗഃ ഖരയാനം വിഷാദനം।
യായാന്നലദമാൽയേകസ്തൈലാഭ്യക്തോ ദിഗംബരഃ ॥ **30** ॥ 1679

അൻയാനി ചേത്ഥം ഭൂതാനി സ്വപ്നജാഗരിതാനി ച।
പശ്യൻ മരണസന്ത്രസ്തോ നിദ്രാം ലേഭേ ന ചിന്തയാ ॥ **31** ॥ 1680

വ്യുഷ്ടായാം നിശി കൗരവ്യ സൂര്യേ ചാദ്ഭ്യഃ സമുത്ഥിതേ।
കാരയാമാസ വൈ കംസോ മൽലക്രീഡാമഹോത്സവം ॥ **32** ॥ 1681

ആനർചുഃ പുരുഷാ രംഗം തൂര്യഭേര്യശ്ച ജഘ്നിരേ।
മഞ്ചാശ്ചാലങ്കൃതാഃ സ്രഗ്ഭിഃ പതാകാചൈലതോരണൈഃ ॥ **33** ॥ 1682

തേഷു പൗരാ ജാനപദാ ബ്രഹ്മക്ഷത്രപുരോഗമാഃ।
യഥോപജോഷം വിവിശൂ രാജാനശ്ച കൃതാസനാഃ ॥ **34** ॥ 1683

കംസഃ പരിവൃതോഽമാത്യൈ രാജമഞ്ച ഉപാവിശത്।
മണ്ഡലേശ്വരമധ്യസ്ഥോ ഹൃദയേന വിദൂയതാ ॥ **35** ॥ 1684

വാദ്യമാനേഷു തൂര്യേഷു മൽലതാലോത്തരേഷു ച।
മൽലാഃ സ്വലങ്കൃതാ ദൃപ്താഃ സോപാധ്യായാഃ സമാവിശൻ ॥ **36** ॥ 1685

ചാണൂരോ മുഷ്ടികഃ കൂടഃ ശലസ്തോശല ഏവ ച।
ത ആസേദുരുപസ്ഥാനം വൽഗുവാദ്യപ്രഹർഷിതാഃ ॥ **37** ॥ 1686

നന്ദഗോപാദയോ ഗോപാ ഭോജരാജസമാഹൃതാഃ।
നിവേദിതോപായനാസ്ത ഏകസ്മിൻ മഞ്ച ആവിശൻ ॥ **38** ॥ 1687

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
മൽലരംഗോപവർണനം നാമ ദ്വിചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രിചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥ കൃഷ്ണശ്ച രാമശ്ച കൃതശൗചൗ പരന്തപ ।
മൽലദുന്ദുഭിനിർഘോഷം ശ്രുത്വാ ദ്രഷ്ടുമുപേയതുഃ ॥ **1** ॥ 1688

രംഗദ്വാരം സമാസാദ്യ തസ്മിൻ നാഗമവസ്ഥിതം ।
അപശ്യത് കുവലയാപീഡം കൃഷ്ണോഽംബഷ്ഠപ്രചോദിതം ॥ **2** ॥ 1689

ബദ്ധ്വാ പരികരം ശൗരിഃ സമുഹ്യ കുടിലാലകാൻ ।
ഉവാച ഹസ്തിപം വാചാ മേഘനാദഗഭീരയാ ॥ **3** ॥ 1690

അംബഷ്ഠാംബഷ്ഠ മാർഗം നൗ ദേഹ്യപക്രമ മാ ചിരം ।
നോ ചേത് സകുഞ്ജരം ത്വാദ്യ നയാമി യമസാദനം ॥ **4** ॥ 1691

ഏവം നിർഭർത്സിതോഽംബഷ്ഠഃ കുപിതഃ കോപിതം ഗജം ।
ചോദയാമാസ കൃഷ്ണായ കാലാന്തകയമോപമം ॥ **5** ॥ 1692

കരീന്ദ്രസ്തമഭിദ്രുത്യ കരേണ തരസാഗ്രഹീത് ।
കരാദ് വിഗലിതഃ സോഽമും നിഹത്യാംഘ്രിഷ്വലീയത ॥ **6** ॥ 1693

സങ്ക്രുദ്ധസ്തമചക്ഷാണോ ഘ്രാണദൃഷ്ടിഃ സ കേശവം ।
പരാമൃശത് പുഷ്കരേണ സ പ്രസഹ്യ വിനിർഗതഃ ॥ **7** ॥ 1694

പുച്ഛേ പ്രഗൃഹ്യാതിബലം ധനുഷഃ പഞ്ചവിംശതിം।
വിചകർഷ യഥാ നാഗം സുപർണ ഇവ ലീലയാ ॥ **8** ॥ 1695

സ പർയാവർതമാനേന സവ്യദക്ഷിണതോഽച്യുതഃ।
ബഭ്രാമ ഭ്രാമ്യമാണേന ഗോവത്സേനേവ ബാലകഃ ॥ **9** ॥ 1696

തതോഽഭിമുഖമഭ്യേത്യ പാണിനാഽഽഹത്യ വാരണം।
പ്രാദ്രവൻ പാതയാമാസ സ്പൃശ്യമാനഃ പദേ പദേ ॥ **10** ॥ 1697

സ ധാവൻ ക്രീഡയാ ഭൂമൗ പതിത്വാ സഹസോത്ഥിതഃ।
തം മത്വാ പതിതം ക്രുദ്ധോ ദന്താഭ്യാം സോഽഹനത്ക്ഷിതിം ॥ **11** ॥ 1698

സ്വവിക്രമേ പ്രതിഹതേ കുഞ്ജരേന്ദ്രോഽത്യമർഷിതഃ।
ചോദ്യമാനോ മഹാമാത്രൈഃ കൃഷ്ണമഭ്യദ്രവദ് രുഷാ ॥ **12** ॥ 1699

തമാപതന്തമാസാദ്യ ഭഗവാൻ മധുസൂദനഃ।
നിഗൃഹ്യ പാണിനാ ഹസ്തം പാതയാമാസ ഭൂതലേ ॥ **13** ॥ 1700

പതിതസ്യ പദാഽഽക്രമ്യ മൃഗേന്ദ്ര ഇവ ലീലയാ।
ദന്തമുത്പാട്യ തേനേഭം ഹസ്തിപാംശ്ചാഹനദ്ധരിഃ ॥ **14** ॥ 1701

മൃതകം ദ്വിപമുത്സൃജ്യ ദന്തപാണിഃ സമാവിശത്।
അംസന്യസ്തവിഷാണോഽസൃങ്മദബിന്ദുഭിരങ്കിതഃ।
വിരൂഢസ്വേദകണികാവദനാംബുരുഹോ ബഭൗ ॥ **15** ॥ 1702

വൃതൗ ഗോപൈഃ കതിപയൈർബലദേവജനാർദനൗ।
രംഗം വിവിശതൂ രാജൻ ഗജദന്തവരായുധൗ ॥ **16** ॥ 1703

മൽലാനാമശനിർനൃണാം നരവരഃ
സ്ത്രീണാം സ്മരോ മൂർതിമാൻ

ഗോപാനാം സ്വജനോഽസതാം ക്ഷിതിഭുജാം
ശാസ്താ സ്വപിത്രോഃ ശിശുഃ।
മൃത്യുർഭോജപതേർവിരാഡവിദുഷാം
തത്ത്വം പരം യോഗിനാം
വൃഷ്ണീനാം പരദേവതേതി വിദിതോ
രംഗം ഗതഃ സാഗ്രജഃ ॥ **17** ॥ 1704

ഹതം കുവലയാപീഡം ദൃഷ്ട്വാ താവപി ദുർജയൗ।
കംസോ മനസ്വ്യപി തദാ ഭൃശമുദ്വിവിജേ നൃപ ॥ **18** ॥ 1705

തൗ രേജതൂ രംഗഗതൗ മഹാഭുജൗ
വിചിത്രവേഷാഭരണസ്രഗംബരൗ।
യഥാ നടാവുത്തമവേഷധാരിണൗ
മനഃ ക്ഷിപന്തൗ പ്രഭയാ നിരീക്ഷതാം ॥ **19** ॥ 1706

നിരീക്ഷ്യ താവുത്തമപൂരുഷൗ ജനാ
മഞ്ചസ്ഥിതാ നാഗരരാഷ്ട്രകാ നൃപ।
പ്രഹർഷവേഗോത്കലിതേക്ഷണാനനാഃ
പപുർന തൃപ്താ നയനൈസ്തദാനനം ॥ **20** ॥ 1707

പിബന്ത ഇവ ചക്ഷുർഭ്യാം ലിഹന്ത ഇവ ജിഹ്വയാ।
ജിഘ്രന്ത ഇവ നാസാഭ്യാം ശ്ലിഷ്യന്ത ഇവ ബാഹുഭിഃ ॥ **21** ॥ 1708

ഊചുഃ പരസ്പരം തേ വൈ യഥാദൃഷ്ടം യഥാശ്രുതം।
തദ്രൂപഗുണമാധുർയപ്രാഗൽഭ്യസ്മാരിതാ ഇവ ॥ **22** ॥ 1709

ഏതൗ ഭഗവതഃ സാക്ഷാദ്ധരേർനാരായണസ്യ ഹി।
അവതീർണാവിഹാംശേന വസുദേവസ്യ വേശ്മനി ॥ **23** ॥ 1710

ഏഷ വൈ കില ദേവക്യാം ജാതോ നീതശ്ച ഗോകുലം ।
കാലമേതം വസൻ ഗൂഢോ വവൃധേ നന്ദവേശ്മനി ॥ **24** ॥ 1711

പൂതനാനേന നീതാന്തം ചക്രവാതശ്ച ദാനവഃ ।
അർജുനൗ ഗുഹ്യകഃ കേശീ ധേനുകോഽൻയേ ച തദ്വിധാഃ ॥ **25** ॥ 1712

ഗാവഃ സപാലാ ഏതേന ദാവാഗ്നേഃ പരിമോചിതാഃ ।
കാലിയോ ദമിതഃ സർപ ഇന്ദ്രശ്ച വിമദഃ കൃതഃ ॥ **26** ॥ 1713

സപ്താഹമേകഹസ്തേന ധൃതോഽദ്രിപ്രവരോഽമുനാ ।
വർഷവാതാശനിഭ്യശ്ച പരിത്രാതം ച ഗോകുലം ॥ **27** ॥ 1714

ഗോപ്യോഽസ്യ നിത്യമുദിതഹസിതപ്രേക്ഷണം മുഖം ।
പശ്യന്ത്യോ വിവിധാംസ്താപാംസ്തരന്തി സ്മാശ്രമം മുദാ ॥ **28** ॥ 1715

വദന്ത്യനേന വംശോഽയം യദോഃ സുബഹുവിശ്രുതഃ ।
ശ്രിയം യശോ മഹത്ത്വം ച ലപ്സ്യതേ പരിരക്ഷിതഃ ॥ **29** ॥ 1716

അയം ചാസ്യാഗ്രജഃ ശ്രീമാൻ രാമഃ കമലലോചനഃ ।
പ്രലംബോ നിഹതോ യേന വത്സകോ യേ ബകാദയഃ ॥ **30** ॥ 1717

ജനേഷ്വേവം ബ്രുവാണേഷു തൂർയേഷു നിനദത്സു ച ।
കൃഷ്ണരാമൗ സമാഭാഷ്യ ചാണൂരോ വാക്യമബ്രവീത് ॥ **31** ॥ 1718

ഹേ നന്ദസൂനോ ഹേ രാമ ഭവന്തൗ വീരസമ്മതൗ ।
നിയുദ്ധകുശലൗ ശ്രുത്വാ രാജ്ഞാഽഽഹൂതൗ ദിദൃക്ഷുണാ ॥ **32** ॥ 1719

പ്രിയം രാജ്ഞഃ പ്രകുർവന്ത്യഃ
    ശ്രേയോ വിന്ദന്തി വൈ പ്രജാഃ ।
മനസാ കർമണാ വാചാ
    വിപരീതമതോഽൻയഥാ ॥ **33** ॥ 1720

നിത്യം പ്രമുദിതാ ഗോപാ വത്സപാലാ യഥാ സ്ഫുടം।
വനേഷു മൽലയുദ്ധേന ക്രീഡന്തശ്ചാരയന്തി ഗാഃ ॥ **34** ॥ 1721

തസ്മാദ് രാജ്ഞഃ പ്രിയം യൂയം വയം ച കരവാമ ഹേ।
ഭൂതാനി നഃ പ്രസീദന്തി സർവഭൂതമയോ നൃപഃ ॥ **35** ॥ 1722

തന്നിശമ്യാബ്രവീത് കൃഷ്ണോ ദേശകാലോചിതം വചഃ।
നിയുദ്ധമാത്മനോഽഭീഷ്ടം മൻയമാനോഽഭിനന്ദ്യ ച ॥ **36** ॥ 1723

പ്രജാ ഭോജപതേരസ്യ വയം ചാപി വനേചരാഃ।
കരവാമ പ്രിയം നിത്യം തന്നഃ പരമനുഗ്രഹഃ ॥ **37** ॥ 1724

ബാലാ വയം തുൽയബലൈഃ ക്രീഡിഷ്യാമോ യഥോചിതം।
ഭവേന്നിയുദ്ധം മാധർമഃ സ്പൃശേൻമൽല സഭാസദഃ ॥ **38** ॥ 1725

ചാണൂര ഉവാച
ന ബാലോ ന കിശോരസ്ത്വം ബലശ്ച ബലിനാം വരഃ।
ലീലയേഭോ ഹതോ യേന സഹസ്രദ്വിപസത്ത്വഭൃത് ॥ **39** ॥ 1726

തസ്മാദ് ഭവദ്ഭ്യാം ബലിഭിർയോദ്ധവ്യം നാനയോഽത്ര വൈ।
മയി വിക്രമ വാർഷ്ണേയ ബലേന സഹ മുഷ്ടികഃ ॥ **40** ॥ 1727

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
കുവലയാപീഡവധോ നാമ ത്രിചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുശ്ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ചർചിതസങ്കൽപോ ഭഗവാൻ മധുസൂദനഃ।
ആസസാദാഥ ചാണൂരം മുഷ്ടികം രോഹിണീസുതഃ ॥ **1** ॥ 1728

ഹസ്താഭ്യാം ഹസ്തയോർബദ്ധ്വാ പദ്ഭ്യാമേവ ച പാദയോഃ।
വിചകർഷതുരൻയോൻയം പ്രസഹ്യ വിജിഗീഷയാ ॥ **2** ॥ 1729

അരത്നീ ദ്വേ അരത്നിഭ്യാം ജാനുഭ്യാം ചൈവ ജാനുനീ।
ശിരഃ ശീർഷ്ണോരസോരസ്താവൻയോൻയമഭിജഘ്നതുഃ ॥ **3** ॥ 1730

പരിഭ്രാമണവിക്ഷേപപരിരംഭാവപാതനൈഃ।
ഉത്സർപണാപസർപണൈശ്ചാൻയോൻയം പ്രത്യരുന്ധതാം ॥ **4** ॥ 1731

ഉത്ഥാപനൈരുന്നയനൈശ്ചാലനൈഃ സ്ഥാപനൈരപി।
പരസ്പരം ജിഗീഷന്താവപചക്രതുരാത്മനഃ ॥ **5** ॥ 1732

തദ് ബലാബലവദ്യുദ്ധം സമേതാഃ സർവയോഷിതഃ।
ഊചുഃ പരസ്പരം രാജൻ സാനുകമ്പാ വരൂഥശഃ ॥ **6** ॥ 1733

മഹാനയം ബതാധർമ ഏഷാം രാജസഭാസദാം।
യേ ബലാബലവദ്യുദ്ധം രാജ്ഞോഽൻവിച്ഛന്തി പശ്യതഃ ॥ **7** ॥ 1734

ക്വ വജ്രസാരസർവാംഗൗ മൽലൗ ശൈലേന്ദ്രസന്നിഭൗ।
ക്വ ചാതിസുകുമാരാംഗൗ കിശോരൗ നാപ്തയൗവനൗ ॥ **8** ॥ 1735

ധർമവ്യതിക്രമോ ഹ്യസ്യ സമാജസ്യ ധ്രുവം ഭവേത്।
യത്രാധർമഃ സമുത്തിഷ്ഠേന്ന സ്ഥേയം തത്ര കർഹിചിത് ॥ **9** ॥ 1736

ന സഭാം പ്രവിശേത് പ്രാജ്ഞഃ സഭ്യദോഷാനനുസ്മരൻ।
അബ്രുവൻ വിബ്രുവന്നജ്ഞോ നരഃ കിൽബിഷമശ്നുതേ ॥ **10** ॥ 1737

വൽഗതഃ ശത്രുമഭിതഃ കൃഷ്ണസ്യ വദനാംബുജം।
വീക്ഷ്യതാം ശ്രമവാർയുപ്തം പദ്മകോശമിവാംബുഭിഃ ॥ **11** ॥ 1738

കിം ന പശ്യത രാമസ്യ മുഖമാതാമ്രലോചനം।
മുഷ്ടികം പ്രതി സാമർഷം ഹാസസംരംഭശോഭിതം ॥ **12** ॥ 1739

പുൺയാ ബത വ്രജഭുവോ യദയം നൃലിംഗ -
ഗൂഢഃ പുരാണപുരുഷോ വനചിത്രമാൽയഃ।
ഗാഃ പാലയൻ സഹബലഃ ക്വണയംശ്ച വേണും
വിക്രീഡയാഞ്ചതി ഗിരിത്രരമാർചിതാംഘ്രിഃ ॥ **13** ॥ 1740

ഗോപ്യസ്തപഃ കിമചരൻ യദമുഷ്യ രൂപം
ലാവൺയസാരമസമോർധ്വമനൻയസിദ്ധം।
ദൃഗ്ഭിഃ പിബന്ത്യനുസവാഭിനവം ദുരാപ -
മേകാന്തധാമ യശസഃ ശ്രിയ ഐശ്വരസ്യ ॥ **14** ॥ 1741

യാ ദോഹനേഽവഹനനേ മഥനോപലേപ -
പ്രേംഖേംഖനാർഭരുദിതോക്ഷണമാർജനാദൗ।
ഗായന്തി ചൈനമനുരക്തധിയോഽശ്രുകംഠ്യോ
ധൻയാ വ്രജസ്ത്രിയ ഉരുക്രമചിത്തയാനാഃ ॥ **15** ॥ 1742

പ്രാതർവ്രജാദ് വ്രജത ആവിശതശ്ച സായം
ഗോഭിഃ സമം ക്വണയതോഽസ്യ നിശമ്യ വേണും।
നിർഗമ്യ തൂർണമബലാഃ പഥി ഭൂരിപുണ്യാഃ
പശ്യന്തി സസ്മിതമുഖം സദയാവലോകം ॥ **16** ॥ 1743

ഏവം പ്രഭാഷമാണാസു സ്ത്രീഷു യോഗേശ്വരോ ഹരിഃ।
ശത്രും ഹന്തും മനശ്ചക്രേ ഭഗവാൻ ഭരതർഷഭ ॥ **17** ॥ 1744

സഭയാഃ സ്ത്രീഗിരഃ ശ്രുത്വാ പുത്രസ്നേഹശുചാഽഽതുരൗ।
പിതരാവൻവതപ്യേതാം പുത്രയോരബുധൗ ബലം ॥ **18** ॥ 1745

തൈസ്തൈർനിയുദ്ധവിധിഭിർവിവിധൈരച്യുതേതരൗ।
യുയുധാതേ യഥാൻയോൻയം തഥൈവ ബലമുഷ്ടികൗ ॥ **19** ॥ 1746

ഭഗവദ്ഗാത്രനിഷ്പാതൈർവജ്രനിഷ്പേഷനിഷ്ഠുരൈഃ।
ചാണൂരോ ഭജ്യമാനാംഗോ മുഹുർഗ്ലാനിമവാപ ഹ ॥ **20** ॥ 1747

സ ശ്യേനവേഗ ഉത്പത്യ മുഷ്ടീകൃത്യ കരാവുഭൗ।
ഭഗവന്തം വാസുദേവം ക്രുദ്ധോ വക്ഷസ്യബാധത ॥ **21** ॥ 1748

നാചലത്തത്പ്രഹാരേണ മാലാഹത ഇവ ദ്വിപഃ।
ബാഹ്വോർനിഗൃഹ്യ ചാണൂരം ബഹുശോ ഭ്രാമയൻ ഹരിഃ ॥ **22** ॥ 1749

ഭൂപൃഷ്ഠേ പോഥയാമാസ തരസാ ക്ഷീണജീവിതം।
വിസ്രസ്താകൽപകേശസ്രഗിന്ദ്രധ്വജ ഇവാപതത് ॥ **23** ॥ 1750

തഥൈവ മുഷ്ടികഃ പൂർവം സ്വമുഷ്ട്യാഭിഹതേന വൈ।
ബലഭദ്രേണ ബലിനാ തലേനാഭിഹതോ ഭൃശം ॥ **24** ॥ 1751

പ്രവേപിതഃ സ രുധിരമുദ്വമൻ മുഖതോഽർദിതഃ।
വ്യസുഃ പപാതോർവ്യുപസ്ഥേ വാതാഹത ഇവാംഘ്രിപഃ ॥ **25** ॥ 1752

തതഃ കൂടമനുപ്രാപ്തം രാമഃ പ്രഹരതാം വരഃ।
അവധീൽലീലയാ രാജൻ സാവജ്ഞം വാമമുഷ്ടിനാ ॥ **26** ॥ 1753

തർഹ്യേവ ഹി ശലഃ കൃഷ്ണപദാപഹതശീർഷകഃ।
ദ്വിധാ വിദീർണസ്തോശലക ഉഭാവപി നിപേതതുഃ ॥ **27** ॥ 1754

ചാണൂരേ മുഷ്ടികേ കൂടേ ശലേ തോശലകേ ഹതേ।
ശേഷാഃ പ്രദുദ്രുവുർമൽലാഃ സർവേ പ്രാണപരീപ്സവഃ ॥ **28** ॥ 1755

ഗോപാൻ വയസ്യാനാകൃഷ്യ തൈഃ സംസൃജ്യ വിജഹ്രതുഃ।
വാദ്യമാനേഷു തൂർയേഷു വൽഗന്തൗ രുതനൂപുരൗ ॥ **29** ॥ 1756

ജനാഃ പ്രജഹൃഷുഃ സർവേ കർമണാ രാമകൃഷ്ണയോഃ।
ഋതേ കംസം വിപ്രമുഖ്യാഃ സാധവഃ സാധു സാധ്വിതി ॥ **30** ॥ 1757

ഹതേഷു മൽലവർയേഷു വിദ്രുതേഷു ച ഭോജരാട്।
ൻയവാരയത് സ്വതൂർയാണി വാക്യം ചേദമുവാച ഹ ॥ **31** ॥ 1758

നിഃസാരയത ദുർവൃത്തൗ വസുദേവാത്മജൗ പുരാത്।
ധനം ഹരത ഗോപാനാം നന്ദം ബധ്നീത ദുർമതിം ॥ **32** ॥ 1759

വസുദേവസ്തു ദുർമേധാ ഹൻയതാമാശ്വസത്തമഃ।
ഉഗ്രസേനഃ പിതാ ചാപി സാനുഗഃ പരപക്ഷഗഃ ॥ **33** ॥ 1760

ഏവം വികത്ഥമാനേ വൈ കംസേ പ്രകുപിതോഽവ്യയഃ।
ലഘിമ്നോത്പത്യ തരസാ മഞ്ചമുത്തുംഗമാരുഹത് ॥ **34** ॥ 1761

തമാവിശന്തമാലോക്യ മൃത്യുമാത്മന ആസനാത്।
മനസ്വീ സഹസോത്ഥായ ജഗൃഹേ സോഽസിചർമണീ ॥ **35** ॥ 1762

തം ഖഡ്ഗപാണിം വിചരന്തമാശു
ശ്യേനം യഥാ ദക്ഷിണസവ്യമംബരേ।

സമഗ്രഹീദ് ദുർവിഷഹോഗ്രതേജാ
യഥോരഗം താർക്ഷ്യസുതഃ പ്രസഹ്യ ॥ **36** ॥ 1763

പ്രഗൃഹ്യ കേശേഷു ചലത്കിരീടം
നിപാത്യ രംഗോപരി തുംഗമഞ്ചാത്।
തസ്യോപരിഷ്ടാത് സ്വയമബ്ജനാഭഃ
പപാത വിശ്വാശ്രയ ആത്മതന്ത്രഃ ॥ **37** ॥ 1764

തം സമ്പരേതം വിചകർഷ ഭൂമൗ
ഹരിർയഥേഭം ജഗതോ വിപശ്യതഃ।
ഹാഹേതി ശബ്ദഃ സുമഹാംസ്തദാഭൂ -
ദുദീരിതഃ സർവജനൈർനരേന്ദ്ര ॥ **38** ॥ 1765

സ നിത്യദോദ്വിഗ്നധിയാ തമീശ്വരം
പിബൻ വദൻ വാ വിചരൻ സ്വപംശ്വസൻ।
ദദർശ ചക്രായുധമഗ്രതോ യ -
സ്തദേവ രൂപം ദുരവാപമാപ ॥ **39** ॥ 1766

തസ്യാനുജാ ഭ്രാതരോഽഷ്ടൗ കങ്കൻയഗ്രോധകാദയഃ।
അഭ്യധാവന്നഭിക്രുദ്ധാ ഭ്രാതുർനിർവേശകാരിണഃ ॥ **40** ॥ 1767

തഥാതിരഭസാംസ്താംസ്തു സംയത്താൻ രോഹിണീസുതഃ।
അഹൻ പരിഘമുദ്യമ്യ പശൂനിവ മൃഗാധിപഃ ॥ **41** ॥ 1768

നേദുർദുന്ദുഭയോ വ്യോമ്നി
ബ്രഹ്മേശാദ്യാ വിഭൂതയഃ।
പുഷ്പൈഃ കിരന്തസ്തം പ്രീതാഃ
ശശംസുർനനൃതുഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **42** ॥ 1769

തേഷാം സ്ത്രിയോ മഹാരാജ സുഹൃൻമരണദുഃഖിതാഃ।
തത്രാഭീയുർവിനിഘ്നന്ത്യഃ ശീർഷാണ്യശ്രുവിലോചനാഃ ॥ **43** ॥ 1770

ശയാനാൻ വീരശയ്യായാം പതീനാലിംഗ്യ ശോചതീഃ।
വിലേപുഃ സുസ്വരം നാർയോ വിസൃജന്ത്യോ മുഹുഃ ശുചഃ ॥ **44** ॥ 1771

ഹാ നാഥ പ്രിയ ധർമജ്ഞ കരുണാനാഥവത്സല।
ത്വയാ ഹതേന നിഹതാ വയം തേ സഗൃഹപ്രജാഃ ॥ **45** ॥ 1772

ത്വയാ വിരഹിതാ പത്യാ പുരീയം പുരുഷർഷഭ।
ന ശോഭതേ വയമിവ നിവൃത്തോത്സവമംഗലാ ॥ **46** ॥ 1773

അനാഗസാം ത്വം ഭൂതാനാം കൃതവാൻ ദ്രോഹമുൽബണം।
തേനേമാം ഭോ ദശാം നീതോ ഭൂതധ്രുക് കോ ലഭേത ശം ॥ **47** ॥ 1774

സർവേഷാമിഹ ഭൂതാനാമേഷ ഹി പ്രഭവാപ്യയഃ।
ഗോപ്താ ച തദവധ്യായീ ന ക്വചിത് സുഖമേധതേ ॥ **48** ॥ 1775

ശ്രീശുക ഉവാച
രാജയോഷിത ആശ്വാസ്യ ഭഗവാൻ ലോകഭാവനഃ।
യാമാഹുർലൗകികീം സംസ്ഥാം ഹതാനാം സമകാരയത് ॥ **49** ॥ 1776

മാതരം പിതരം ചൈവ മോചയിത്വാഥ ബന്ധനാത്।
കൃഷ്ണരാമൗ വവന്ദാതേ ശിരസാഽഽസ്പൃശ്യ പാദയോഃ ॥ **50** ॥ 1777

ദേവകീ വസുദേവശ്ച വിജ്ഞായ ജഗദീശ്വരൗ।
കൃതസംവന്ദനൗ പുത്രൗ സസ്വജാതേ ന ശങ്കിതൗ ॥ **51** ॥ 1778

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ കംസവധോ നാമ ചതുശ്ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
പിതരാവുപലബ്ധാർഥൗ വിദിത്വാ പുരുഷോത്തമഃ ।
മാ ഭൂദിതി നിജാം മായാം തതാന ജനമോഹിനീം ॥ **1** ॥ 1779

ഉവാച പിതരാവേത്യ സാഗ്രജഃ സാത്വതർഷഭഃ ।
പ്രശ്രയാവനതഃ പ്രീണന്നംബ താതേതി സാദരം ॥ **2** ॥ 1780

നാസ്മത്തോ യുവയോസ്താത നിത്യോത്കംഠിതയോരപി ।
ബാൽയപൗഗണ്ഡകൈശോരാഃ പുത്രാഭ്യാമഭവൻ ക്വചിത് ॥ **3** ॥ 1781

ന ലബ്ധോ ദൈവഹതയോർവാസോ നൗ ഭവദന്തികേ ।
യാം ബാലാഃ പിതൃഗേഹസ്ഥാ വിന്ദന്തേ ലാലിതാ മുദം ॥ **4** ॥ 1782

സർവാർഥസംഭവോ ദേഹോ ജനിതഃ പോഷിതോ യതഃ ।
ന തയോർയാതി നിർവേശം പിത്രോർമർത്യഃ ശതായുഷാ ॥ **5** ॥ 1783

യസ്തയോരാത്മജഃ കൽപ ആത്മനാ ച ധനേന ച ।
വൃത്തിം ന ദദ്യാത്തം പ്രേത്യ സ്വമാംസം ഖാദയന്തി ഹി ॥ **6** ॥ 1784

മാതരം പിതരം വൃദ്ധം ഭാർയാം സാധ്വീം സുതം ശിശും ।
ഗുരും വിപ്രം പ്രപന്നം ച കൽപോഽബിഭ്രച്ഛ്വസൻ മൃതഃ ॥ **7** ॥ 1785

തന്നാവകൽപയോഃ കംസാന്നിത്യമുദ്വിഗ്നചേതസോഃ।
മോഘമേതേ വ്യതിക്രാന്താ ദിവസാ വാമനർചതോഃ ॥ **8** ॥ 1786

തത് ക്ഷന്തുമർഹഥസ്താത മാതർനൗ പരതന്ത്രയോഃ।
അകുർവതോർവാം ശുശ്രൂഷാം ക്ലിഷ്ടയോർദുർഹൃദാ ഭൃശം ॥ **9** ॥ 1787

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി മായാമനുഷ്യസ്യ ഹരേർവിശ്വാത്മനോ ഗിരാ।
മോഹിതാവങ്കമാരോപ്യ പരിഷ്വജ്യാപതുർമുദം ॥ **10** ॥ 1788

സിഞ്ചന്താവശ്രുധാരാഭിഃ സ്നേഹപാശേന ചാവൃതൗ।
ന കിഞ്ചിദൂചതൂ രാജൻ ബാഷ്പകംഠൗ വിമോഹിതൗ ॥ **11** ॥ 1789

ഏവമാശ്വാസ്യ പിതരൗ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ।
മാതാമഹം തൂഗ്രസേനം യദൂനാമകരോന്നൃപം ॥ **12** ॥ 1790

ആഹ ചാസ്മാൻ മഹാരാജ പ്രജാശ്ചാജ്ഞപ്തുമർഹസി।
യയാതിശാപാദ് യദുഭിർനാസിതവ്യം നൃപാസനേ ॥ **13** ॥ 1791

മയി ഭൃത്യ ഉപാസീനേ ഭവതോ വിബുധാദയഃ।
ബലിം ഹരന്ത്യവനതാഃ കിമുതാൻയേ നരാധിപാഃ ॥ **14** ॥ 1792

സർവാൻ സ്വാംജ്ഞാതിസംബന്ധാൻ
ദിഗ്ഭ്യഃ കംസഭയാകുലാൻ।
യദുവൃഷ്ണ്യന്ധകമധു -
ദാശാർഹകുകുരാദികാൻ ॥ **15** ॥ 1793

സഭാജിതാൻ സമാശ്വാസ്യ
വിദേശാവാസകർശിതാൻ।
ൻയവാസയത് സ്വഗേഹേഷു
വിത്തൈഃ സന്തർപ്യ വിശ്വകൃത് ॥ **16** ॥ 1794

കൃഷ്ണസങ്കർഷണഭുജൈർഗുപ്താ ലബ്ധമനോരഥാഃ।
ഗൃഹേഷു രേമിരേ സിദ്ധാഃ കൃഷ്ണരാമഗതജ്വരാഃ ॥ **17** ॥ 1795

വീക്ഷന്തോഽഹരഹഃ പ്രീതാ മുകുന്ദവദനാംബുജം।
നിത്യം പ്രമുദിതം ശ്രീമത് സദയസ്മിതവീക്ഷണം ॥ **18** ॥ 1796

തത്ര പ്രവയസോഽപ്യാസൻ യുവാനോഽതിബലൗജസഃ।
പിബന്തോഽക്ഷൈർമുകുന്ദസ്യ മുഖാംബുജസുധാം മുഹുഃ ॥ **19** ॥ 1797

അഥ നന്ദം സമാസാദ്യ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ।
സങ്കർഷണശ്ച രാജേന്ദ്ര പരിഷ്വജ്യേദമൂചതുഃ ॥ **20** ॥ 1798

പിതർയുവാഭ്യാം സ്നിഗ്ധാഭ്യാം പോഷിതൗ ലാലിതൗ ഭൃശം।
പിത്രോരഭ്യധികാ പ്രീതിരാത്മജേഷ്വാത്മനോഽപി ഹി ॥ **21** ॥ 1799

സ പിതാ സാ ച ജനനീ യൗ പുഷ്ണീതാം സ്വപുത്രവത്।
ശിശൂൻ ബന്ധുഭിരുത്സൃഷ്ടാനകൽപൈഃ പോഷരക്ഷണേ ॥ **22** ॥ 1800

യാത യൂയം വ്രജം താത
വയം ച സ്നേഹദുഃഖിതാൻ।
ജ്ഞാതീൻ വോ ദ്രഷ്ടുമേഷ്യാമോ
വിധായ സുഹൃദാം സുഖം ॥ **23** ॥ 1801

ഏവം സാന്ത്വയ്യ ഭഗവാൻ നന്ദം സവ്രജമച്യുതഃ।
വാസോഽലങ്കാരകുപ്യാദ്യൈരർഹയാമാസ സാദരം ॥ **24** ॥ 1802

ഇത്യുക്തസ്തൗ പരിഷ്വജ്യ നന്ദഃ പ്രണയവിഹ്വലഃ।
പൂരയന്നശ്രുഭിർനേത്രേ സഹ ഗോപൈർവ്രജം യയൗ ॥ **25** ॥ 1803

അഥ ശൂരസുതോ രാജൻ പുത്രയോഃ സമകാരയത്।
പുരോധസാ ബ്രാഹ്മണൈശ്ച യഥാവദ് ദ്വിജസംസ്കൃതിം ॥ **26** ॥ 1804

തേഭ്യോഽദാദ് ദക്ഷിണാ ഗാവോ രുക്മമാലാഃ സ്വലങ്കൃതാഃ।
സ്വലങ്കൃതേഭ്യഃ സമ്പൂജ്യ സവത്സാഃ ക്ഷൗമമാലിനീഃ ॥ **27** ॥ 1805

യാഃ കൃഷ്ണരാമജൻമർക്ഷേ മനോദത്താ മഹാമതിഃ।
താശ്ചാദദാദനുസ്മൃത്യ കംസേനാധർമതോ ഹൃതാഃ ॥ **28** ॥ 1806

തതശ്ച ലബ്ധസംസ്കാരൗ ദ്വിജത്വം പ്രാപ്യ സുവ്രതൗ।
ഗർഗാദ് യദുകുലാചാർയാദ് ഗായത്രം വ്രതമാസ്ഥിതൗ ॥ **29** ॥ 1807

പ്രഭവൗ സർവവിദ്യാനാം സർവജ്ഞൗ ജഗദീശ്വരൗ।
നാൻയസിദ്ധാമലജ്ഞാനം ഗൂഹമാനൗ നരേഹിതൈഃ ॥ **30** ॥ 1808

അഥോ ഗുരുകുലേ വാസമിച്ഛന്താവുപജഗ്മതുഃ।
കാശ്യം സാന്ദീപനിം നാമ ഹ്യവന്തീപുരവാസിനം ॥ **31** ॥ 1809

യഥോപസാദ്യ തൗ ദാന്തൗ ഗുരൗ വൃത്തിമനിന്ദിതാം।
ഗ്രാഹയന്താവുപേതൗ സ്മ ഭക്ത്യാ ദേവമിവാദൃതൗ ॥ **32** ॥ 1810

തയോർദ്വിജവരസ്തുഷ്ടഃ ശുദ്ധഭാവാനുവൃത്തിഭിഃ।
പ്രോവാച വേദാനഖിലാൻ സാംഗോപനിഷദോ ഗുരുഃ ॥ **33** ॥ 1811

സരഹസ്യം ധനുർവേദം ധർമാൻ ൻയായപഥാംസ്തഥാ।
തഥാ ചാൻവീക്ഷികീം വിദ്യാം രാജനീതിം ച ഷഡ്വിധാം ॥ **34** ॥ 1812

സർവം നരവരശ്രേഷ്ഠൗ സർവവിദ്യാപ്രവർതകൗ।
സകൃന്നിഗദമാത്രേണ തൗ സഞ്ജഗൃഹതുർനൃപ ॥ **35** ॥ 1813

അഹോരാത്രൈശ്ചതുഃഷഷ്ട്യാ സംയത്തൗ താവതീഃ കലാഃ।
ഗുരുദക്ഷിണയാഽഽചാർയം ഛന്ദയാമാസതുർനൃപ ॥ **36** ॥ 1814

ദ്വിജസ്തയോസ്തം മഹിമാനമദ്ഭുതം
സംലക്ഷ്യ രാജന്നതിമാനുഷീം മതിം।

സമ്മന്തർയ പത്ന്യാ സ മഹാർണവേ മൃതം
ബാലം പ്രഭാസേ വരയാംബഭൂവ ഹ ॥ **37** ॥ 1815

തഥേത്യഥാരുഹ്യ മഹാരഥൗ രഥം
പ്രഭാസമാസാദ്യ ദുരന്തവിക്രമൗ ।
വേലാമുപവ്രജ്യ നിഷീദതുഃ ക്ഷണം
സിന്ധുർവിദിത്വാർഹണമാഹരത്തയോഃ ॥ **38** ॥ 1816

തമാഹ ഭഗവാനാശു ഗുരുപുത്രഃ പ്രദീയതാം ।
യോഽസാവിഹ ത്വയാ ഗ്രസ്തോ ബാലകോ മഹതോർമിണാ ॥ **39** ॥ 1817

സമുദ്ര ഉവാച
നൈവാഹാർഷമഹം ദേവ ദൈത്യഃ പഞ്ചജനോ മഹാൻ ।
അന്തർജലചരഃ കൃഷ്ണ ശംഖരൂപധരോഽസുരഃ ॥ **40** ॥ 1818

ആസ്തേ തേനാഹൃതോ നൂനം തച്ഛ്രുത്വാ സത്വരം പ്രഭുഃ ।
ജലമാവിശ്യ തം ഹത്വാ നാപശ്യദുദരേഽർഭകം ॥ **41** ॥ 1819

തദംഗപ്രഭവം ശംഖമാദായ രഥമാഗമത് ।
തതഃ സംയമനീം നാമ യമസ്യ ദയിതാം പുരീം ॥ **42** ॥ 1820

ഗത്വാ ജനാർദനഃ ശംഖം പ്രദധ്മൗ സഹലായുധഃ ।
ശംഖനിർഹ്രാദമാകർണ്യ പ്രജാസംയമനോ യമഃ ॥ **43** ॥ 1821

തയോഃ സപർയാം മഹതീം ചക്രേ ഭക്ത്യുപബൃംഹിതാം ।
ഉവാചാവനതഃ കൃഷ്ണം സർവഭൂതാശയാലയം ।
ലീലാമനുഷ്യ ഹേ വിഷ്ണോ യുവയോഃ കരവാമ കിം ॥ **44** ॥ 1822

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഗുരുപുത്രമിഹാനീതം നിജകർമനിബന്ധനം ।
ആനയസ്വ മഹാരാജ മച്ഛാസനപുരസ്കൃതഃ ॥ **45** ॥ 1823

തഥേതി തേനോപാനീതം ഗുരുപുത്രം യദൂത്തമൗ ।
ദത്ത്വാ സ്വഗുരവേ ഭൂയോ വൃണീഷ്വേതി തമൂചതുഃ ॥ **46** ॥ 1824

ഗുരുരുവാച
സമ്യക് സമ്പാദിതോ വത്സ ഭവദ്ഭ്യാം ഗുരുനിഷ്ക്രയഃ ।
കോ നു യുഷ്മദ്വിധഗുരോഃ കാമാനാമവശിഷ്യതേ ॥ **47** ॥ 1825

ഗച്ഛതം സ്വഗൃഹം വീരൗ കീർതിർവാമസ്തു പാവനീ ।
ഛന്ദാംസ്യയാതയാമാനി ഭവന്ത്വിഹ പരത്ര ച ॥ **48** ॥ 1826

ഗുരുണൈവമനുജ്ഞാതൗ രഥേനാനിലരംഹസാ ।
ആയാതൗ സ്വപുരം താത പർജന്യനിനദേന വൈ ॥ **49** ॥ 1827

സമനന്ദൻ പ്രജാഃ സർവാ ദൃഷ്ട്വാ രാമജനാർദനൗ ।
അപശ്യന്ത്യോ ബഹ്വഹാനി നഷ്ടലബ്ധധനാ ഇവ ॥ **50** ॥ 1828

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
ഗുരുപുത്രാനയനം നാമ പഞ്ചചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷട്ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
വൃഷ്ണീനാം പ്രവരോ മന്ത്രീ കൃഷ്ണസ്യ ദയിതഃ സഖാ।
ശിഷ്യോ ബൃഹസ്പതേഃ സാക്ഷാദുദ്ധവോ ബുദ്ധിസത്തമഃ ॥ **1** ॥ 1829

തമാഹ ഭഗവാൻ പ്രേഷ്ഠം ഭക്തമേകാന്തിനം ക്വചിത്।
ഗൃഹീത്വാ പാണിനാ പാണിം പ്രപന്നാർതിഹരോ ഹരിഃ ॥ **2** ॥ 1830

ഗച്ഛോദ്ധവ വ്രജം സൗമ്യ പിത്രോർനൗ പ്രീതിമാവഹ।
ഗോപീനാം മദ്വിയോഗാധിം മത്സന്ദേശൈർവിമോചയ ॥ **3** ॥ 1831

താ മൻമനസ്കാ മത്പ്രാണാ മദർഥേ ത്യക്തദൈഹികാഃ।
മാമേവ ദയിതം പ്രേഷ്ഠമാത്മാനം മനസാ ഗതാഃ।
യേ ത്യക്തലോകധർമാശ്ച മദർഥേ താൻ ബിഭർമ്യഹം ॥ **4** ॥ 1832

മയി താഃ പ്രേയസാം പ്രേഷ്ഠേ ദൂരസ്ഥേ ഗോകുലസ്ത്രിയഃ।
സ്മരന്ത്യോഽംഗ വിമുഹ്യന്തി വിരഹൗത്കംഠ്യവിഹ്വലാഃ ॥ **5** ॥ 1833

ധാരയന്ത്യതികൃച്ഛ്രേണ പ്രായഃ പ്രാണാൻ കഥഞ്ചന।
പ്രത്യാഗമനസന്ദേശൈർവല്ലവ്യോ മേ മദാത്മികാഃ ॥ **6** ॥ 1834

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുക്ത ഉദ്ധവോ രാജൻ സന്ദേശം ഭർതുരാദൃതഃ।
ആദായ രഥമാരുഹ്യ പ്രയയൗ നന്ദഗോകുലം ॥ **7** ॥ 1835

പ്രാപ്തോ നന്ദവ്രജം ശ്രീമാൻ നിമ്ലോചതി വിഭാവസൗ।
ഛന്നയാനഃ പ്രവിശതാം പശൂനാം ഖുരരേണുഭിഃ ॥ **8** ॥ 1836

വാസിതാർഥേഽഭിയുധ്യദ്ഭിർനാദിതം ശുഷ്മിഭിർവൃഷൈഃ।
ധാവന്തീഭിശ്ച വാസ്രാഭിരൂധോഭാരൈഃ സ്ഫവത്സകാൻ ॥ **9** ॥ 1837

ഇതസ്തതോ വിലംഘദ്ഭി -
ർഗോവത്സൈർമണ്ഡിതം സിതൈഃ।
ഗോദോഹശബ്ദാഭിരവം
വേണൂനാം നിഃസ്വനേന ച ॥ **10** ॥ 1838

ഗായന്തീഭിശ്ച കർമാണി ശുഭാനി ബലകൃഷ്ണയോഃ।
സ്വലങ്കൃതാഭിർഗോപീഭിർഗോപൈശ്ച സുവിരാജിതം ॥ **11** ॥ 1839

അഗ്ന്യർകാതിഥിഗോവിപ്രപിതൃദേവാർചനാൻവിതൈഃ।
ധൂപദീപൈശ്ച മാൽയൈശ്ച ഗോപാവാസൈർമനോരമം ॥ **12** ॥ 1840

സർവതഃ പുഷ്പിതവനം ദ്വിജാലികുലനാദിതം।
ഹംസകാരണ്ഡവാകീർണൈഃ പദ്മഷണ്ഡൈശ്ച മണ്ഡിതം ॥ **13** ॥ 1841

തമാഗതം സമാഗമ്യ കൃഷ്ണസ്യാനുചരം പ്രിയം।
നന്ദഃ പ്രീതഃ പരിഷ്വജ്യ വാസുദേവധിയാഽഽർചയത് ॥ **14** ॥ 1842

ഭോജിതം പരമാന്നേന സംവിഷ്ടം കശിപൗ സുഖം।
ഗതശ്രമം പർയപൃച്ഛത് പാദസംവാഹനാദിഭിഃ ॥ **15** ॥ 1843

കച്ചിദംഗ മഹാഭാഗ
സഖാ നഃ ശൂരനന്ദനഃ।
ആസ്തേ കുശല്യപത്യാദ്യൈ -
ർയുക്തോ മുക്തഃ സുഹൃദ്വൃതഃ ॥ **16** ॥ 1844

ദിഷ്ട്യാ കംസോ ഹതഃ പാപഃ സാനുഗഃ സ്വേന പാപ്മനാ।
സാധൂനാം ധർമശീലാനാം യദൂനാം ദ്വേഷ്ടി യഃ സദാ ॥ **17** ॥ 1845

അപി സ്മരതി നഃ കൃഷ്ണോ മാതരം സുഹൃദഃ സഖീൻ।
ഗോപാൻ വ്രജം ചാത്മനാഥം ഗാവോ വൃന്ദാവനം ഗിരിം ॥ **18** ॥ 1846

അപ്യായാസ്യതി ഗോവിന്ദഃ സ്വജനാൻ സകൃദീക്ഷിതും।
തർഹി ദ്രക്ഷ്യാമ തദ്വക്ത്രം സുനസം സുസ്മിതേക്ഷണം ॥ **19** ॥ 1847

ദാവാഗ്നേർവാതവർഷാച്ച വൃഷസർപാച്ച രക്ഷിതാഃ।
ദുരത്യയേഭ്യോ മൃത്യുഭ്യഃ കൃഷ്ണേന സുമഹാത്മനാ ॥ **20** ॥ 1848

സ്മരതാം കൃഷ്ണവീർയാണി ലീലാപാംഗനിരീക്ഷിതം।
ഹസിതം ഭാഷിതം ചാംഗ സർവാ നഃ ശിഥിലാഃ ക്രിയാഃ ॥ **21** ॥ 1849

സരിച്ഛൈലവനോദ്ദേശാൻ മുകുന്ദപദഭൂഷിതാൻ।
ആക്രീഡാനീക്ഷമാണാനാം മനോ യാതി തദാത്മതാം ॥ **22** ॥ 1850

മൻയേ കൃഷ്ണം ച രാമം ച പ്രാപ്താവിഹ സുരോത്തമൗ।
സുരാണാം മഹദർഥായ ഗർഗസ്യ വചനം യഥാ ॥ **23** ॥ 1851

കംസം നാഗായുതപ്രാണം മൽലൗ ഗജപതിം തഥാ।
അവധിഷ്ടാം ലീലയൈവ പശൂനിവ മൃഗാധിപഃ ॥ **24** ॥ 1852

താലത്രയം മഹാസാരം ധനുർയഷ്ടിമിവേഭരാട്।
ബഭഞ്ജൈകേന ഹസ്തേന സപ്താഹമദധാദ് ഗിരിം ॥ **25** ॥ 1853

പ്രലംബോ ധേനുകോഽരിഷ്ടസ്തൃണാവർതോ ബകാദയഃ।
ദൈത്യാഃ സുരാസുരജിതോ ഹതാ യേനേഹ ലീലയാ ॥ **26** ॥ 1854

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി സംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ നന്ദഃ കൃഷ്ണാനുരക്തധീഃ।
അത്യുത്കംഠോഽഭവത്തൂഷ്ണീം പ്രേമപ്രസരവിഹ്വലഃ ॥ **27** ॥ 1855

യശോദാ വർണ്യമാനാനി
പുത്രസ്യ ചരിതാനി ച।
ശൃണ്വന്ത്യശ്രൂണ്യവാസ്രാക്ഷീത്
സ്നേഹസ്നുതപയോധരാ ॥ **28** ॥ 1856

തയോരിത്ഥം ഭഗവതി കൃഷ്ണേ നന്ദയശോദയോഃ।
വീക്ഷ്യാനുരാഗം പരമം നന്ദമാഹോദ്ധവോ മുദാ ॥ **29** ॥ 1857

ഉദ്ധവ ഉവാച
യുവാം ശ്ലാഘ്യതമൗ നൂനം ദേഹിനാമിഹ മാനദ।
നാരായണേഽഖിലഗുരൗ യത് കൃതാ മതിരീദൃശീ ॥ **30** ॥ 1858

ഏതൗ ഹി വിശ്വസ്യ ച ബീജയോനീ
രാമോ മുകുന്ദഃ പുരുഷഃ പ്രധാനം।
അൻവീയ ഭൂതേഷു വിലക്ഷണസ്യ
ജ്ഞാനസ്യ ചേശാത ഇമൗ പുരാണൗ ॥ **31** ॥ 1859

യസ്മിഞ്ജനഃ പ്രാണവിയോഗകാലേ
ക്ഷണം സമാവേശ്യ മനോ വിശുദ്ധം।
നിർഹൃത്യ കർമാശയമാശു യാതി
പരാം ഗതിം ബ്രഹ്മമയോഽർകവർണഃ ॥ **32** ॥ 1860

തസ്മിൻ ഭവന്താവഖിലാത്മഹേതൗ
നാരായണേ കാരണമർത്യമൂർതൗ ।
ഭാവം വിധത്താം നിതരാം മഹാത്മൻ
കിം വാവശിഷ്ടം യുവയോഃ സുകൃത്യം ॥ **33** ॥ 1861

ആഗമിഷ്യത്യദീർഘേണ കാലേന വ്രജമച്യുതഃ ।
പ്രിയം വിധാസ്യതേ പിത്രോർഭഗവാൻ സാത്വതാം പതിഃ ॥ **34** ॥ 1862

ഹത്വാ കംസം രംഗമധ്യേ പ്രതീപം സർവസാത്വതാം ।
യദാഹ വഃ സമാഗത്യ കൃഷ്ണഃ സത്യം കരോതി തത് ॥ **35** ॥ 1863

മാ ഖിദ്യതം മഹാഭാഗൗ ദ്രക്ഷ്യഥഃ കൃഷ്ണമന്തികേ ।
അന്തർഹൃദി സ ഭൂതാനാമാസ്തേ ജ്യോതിരിവൈധസി ॥ **36** ॥ 1864

ന ഹ്യസ്യാസ്തി പ്രിയഃ കശ്ചിന്നാപ്രിയോ വാസ്ത്യമാനിനഃ ।
നോത്തമോ നാധമോ നാപി സമാനസ്യാസമോഽപി വാ ॥ **37** ॥ 1865

ന മാതാ ന പിതാ തസ്യ ന ഭാർയാ ന സുതാദയഃ ।
നാത്മീയോ ന പരശ്ചാപി ന ദേഹോ ജൻമ ഏവ ച ॥ **38** ॥ 1866

ന ചാസ്യ കർമ വാ ലോകേ സദസൻമിശ്രയോനിഷു ।
ക്രീഡാർഥഃ സോഽപി സാധൂനാം പരിത്രാണായ കൽപതേ ॥ **39** ॥ 1867

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി ഭജതേ നിർഗുണോ ഗുണാൻ ।
ക്രീഡന്നതീതോഽത്ര ഗുണൈഃ സൃജത്യവതി ഹന്ത്യജഃ ॥ **40** ॥ 1868

യഥാ ഭ്രമരികാദൃഷ്ട്യാ ഭ്രാമ്യതീവ മഹീയതേ ।
ചിത്തേ കർതരി തത്രാത്മാ കർതേവാഹന്ധിയാ സ്മൃതഃ ॥ **41** ॥ 1869

യുവയോരേവ നൈവായമാത്മജോ ഭഗവാൻ ഹരിഃ ।
സർവേഷാമാത്മജോ ഹ്യാത്മാ പിതാ മാതാ സ ഈശ്വരഃ ॥ **42** ॥ 1870

ദൃഷ്ടം ശ്രുതം ഭൂതഭവദ് ഭവിഷ്യത്
സ്ഥാസ്നുശ്ചരിഷ്ണുർമഹദൽപകം ച।
വിനാച്യുതാദ് വസ്തു തരാം ന വാച്യം
സ ഏവ സർവം പരമാർഥഭൂതഃ ॥ **43** ॥ 1871

ഏവം നിശാ സാ ബ്രുവതോർവ്യതീതാ
നന്ദസ്യ കൃഷ്ണാനുചരസ്യ രാജൻ।
ഗോപ്യഃ സമുത്ഥായ നിരൂപ്യ ദീപാൻ
വാസ്തൂൻ സമഭ്യർച്യ ദധീൻയമന്ഥൻ ॥ **44** ॥ 1872

താ ദീപദീപ്തൈർമണിഭിർവിരേജൂ
രജ്ജൂർവികർഷദ്ഭുജകങ്കണസ്രജഃ।
ചലന്നിതംബസ്തനഹാരകുണ്ഡല -
ത്വിഷത്കപോലാരുണകുങ്കുമാനനാഃ ॥ **45** ॥ 1873

ഉദ്ഗായതീനാമരവിന്ദലോചനം
വ്രജാംഗനാനാം ദിവമസ്പൃശദ് ധ്വനിഃ।
ദധ്നശ്ച നിർമന്ഥനശബ്ദമിശ്രിതോ
നിരസ്യതേ യേന ദിശാമമംഗലം ॥ **46** ॥ 1874

ഭഗവത്യുദിതേ സൂർയേ നന്ദദ്വാരി വ്രജൗകസഃ।
ദൃഷ്ട്വാ രഥം ശാതകൗംഭം കസ്യായമിതി ചാബ്രുവൻ ॥ **47** ॥ 1875

അക്രൂര ആഗതഃ കിം വാ
യഃ കംസസ്യാർഥസാധകഃ।
യേന നീതോ മധുപുരീം
കൃഷ്ണഃ കമലലോചനഃ ॥ **48** ॥ 1876

കിം സാധയിഷ്യത്യസ്മാഭി -
ർഭർതുഃ പ്രേതസ്യ നിഷ്കൃതിം।

ഇതി സ്ത്രീണാം വദന്തീനാ -
മുദ്ധവോഽഗാത് കൃതാഹ്നികഃ ॥ **49** ॥ 1877

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ
നന്ദശോകാപനയനം നാമ ഷട്ചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
തം വീക്ഷ്യ കൃഷ്ണാനുചരം വ്രജസ്ത്രിയഃ
പ്രലംബബാഹും നവകഞ്ജലോചനം ।
പീതാംബരം പുഷ്കരമാലിനം ലസൻ -
മുഖാരവിന്ദം മണിമൃഷ്ടകുണ്ഡലം ॥ **1** ॥ 1878

ശുചിസ്മിതാഃ കോഽയമപീച്യദർശനഃ
കുതശ്ച കസ്യാച്യുതവേഷഭൂഷണഃ ।
ഇതി സ്മ സർവാഃ പരിവവ്രുരുത്സുകാ -
സ്തമുത്തമശ്ലോകപദാംബുജാശ്രയം ॥ **2** ॥ 1879

തം പ്രശ്രയേണാവനതാഃ സുസത്കൃതം
സവ്രീഡഹാസേക്ഷണസൂനൃതാദിഭിഃ ।
രഹസ്യപൃച്ഛന്നുപവിഷ്ടമാസനേ
വിജ്ഞായ സന്ദേശഹരം രമാപതേഃ ॥ **3** ॥ 1880

ജാനീമസ്ത്വാം യദുപതേഃ പാർഷദം സമുപാഗതം ।
ഭർത്രേഹ പ്രേഷിതഃ പിത്രോർഭവാൻ പ്രിയചികീർഷയാ ॥ **4** ॥ 1881

അൻയഥാ ഗോവ്രജേ തസ്യ സ്മരണീയം ന ചക്ഷ്മഹേ ।
സ്നേഹാനുബന്ധോ ബന്ധൂനാം മുനേരപി സുദുസ്ത്യജഃ ॥ **5** ॥ 1882

അൻയേഷ്വർഥകൃതാ മൈത്രീ യാവദർഥവിഡംബനം।
പുംഭിഃ സ്ത്രീഷു കൃതാ യദ്വത് സുമനസ്സ്ത്രിവ ഷട്പദൈഃ ॥ **6** ॥ 1883

നിസ്സ്വം ത്യജന്തി ഗണികാ അകൽപം നൃപതിം പ്രജാഃ।
അധീതവിദ്യാ ആചാർയമൃത്വിജോ ദത്തദക്ഷിണം ॥ **7** ॥ 1884

ഖഗാ വീതഫലം വൃക്ഷം
ഭുക്ത്വാ ചാതിഥയോ ഗൃഹം।
ദഗ്ധം മൃഗാസ്തഥാരൺയം
ജാരോ ഭുക്ത്വാ രതാം സ്ത്രിയം ॥ **8** ॥ 1885

ഇതി ഗോപ്യോ ഹി ഗോവിന്ദേ ഗതവാക്കായമാനസാഃ।
കൃഷ്ണദൂതേ വ്രജം യാതേ ഉദ്ധവേ ത്യക്തലൗകികാഃ ॥ **9** ॥ 1886

ഗായന്ത്യഃ പ്രിയകർമാണി
രുദത്യശ്ച ഗതഹ്രിയഃ।
തസ്യ സംസ്മൃത്യ സംസ്മൃത്യ
യാനി കൈശോരബാൽയയോഃ ॥ **10** ॥ 1887

കാചിൻമധുകരം ദൃഷ്ട്വാ ധ്യായന്തീ കൃഷ്ണസംഗമം।
പ്രിയപ്രസ്ഥാപിതം ദൂതം കൽപയിത്വേദമബ്രവീത് ॥ **11** ॥ 1888

ഗോപ്യുവാച
മധുപ കിതവബന്ധോ മാ സ്പൃശാംഘ്രിം സപത്ന്യാഃ
കുചവിലുലിതമാലാകുങ്കുമശ്മശ്രുഭിർനഃ।
വഹതു മധുപതിസ്തൻമാനിനീനാം പ്രസാദം
യദുസദസി വിഡംബ്യം യസ്യ ദൂതസ്ത്വമീദൃക് ॥ **12** ॥ 1889

സകൃദധരസുധാം സ്വാം മോഹിനീം പായയിത്വാ
സുമനസ ഇവ സദ്യസ്തത്യജേഽസ്മാൻ ഭവാദൃക്।

പരിചരതി കഥം തത്പാദപദ്മം തു പദ്മാ
ഹ്യപി ബത ഹൃതചേതാ ഉത്തമശ്ലോകജൽപൈഃ ॥ **13** ॥ 1890

കിമിഹ ബഹു ഷഡംഘ്രേ ഗായസി ത്വം യദൂനാ -
മധിപതിമഗൃഹാണാമഗ്രതോ നഃ പുരാണം।
വിജയസഖസഖീനാം ഗീയതാം തത്പ്രസംഗഃ
ക്ഷപിതകുചരുജസ്തേ കൽപയന്തീഷ്ടമിഷ്ടാഃ ॥ **14** ॥ 1891

ദിവി ഭുവി ച രസായാം കാഃ സ്ത്രിയസ്തദ്ദുരാപാഃ
കപടരുചിരഹാസഭ്രൂവിജൃംഭസ്യ യാഃ സ്യുഃ।
ചരണരജ ഉപാസ്തേ യസ്യ ഭൂതിർവയം കാ
അപി ച കൃപണപക്ഷേ ഹ്യുത്തമശ്ലോകശബ്ദഃ ॥ **15** ॥ 1892

വിസൃജ ശിരസി പാദം വേദ്മ്യഹം ചാടുകാരൈ -
രനുനയവിദുഷസ്ത്വേഽഭ്യേത്യ ദൗത്യൈർമുകുന്ദാത്।
സ്വകൃത ഇഹ വിസൃഷ്ടാപത്യപത്യന്യലോകാ
വ്യസൃജദകൃതചേതാഃ കിം നു സന്ധേയമസ്മിൻ ॥ **16** ॥ 1893

മൃഗയുരിവ കപീന്ദ്രം വിവ്യധേ ലുബ്ധധർമാ
സ്ത്രിയമകൃത വിരൂപാം സ്ത്രീജിതഃ കാമയാനാം।
ബലിമപി ബലിമത്ത്യാവേഷ്ടയദ് ധ്വാങ്ക്ഷവദ് യ -
സ്തദലമസിതസഖ്യൈർദുസ്ത്യജസ്തത്കഥാർഥഃ ॥ **17** ॥ 1894

യദനുചരിതലീലാകർണപീയൂഷവിപ്രുട്-
സകൃദദനവിധൂതദ്വന്ദ്വധർമാ വിനഷ്ടാഃ।
സപദി ഗൃഹകുടുംബം ദീനമുത്സൃജ്യ ദീനാ
ബഹവ ഇഹ വിഹംഗാ ഭിക്ഷുചർയാം ചരന്തി ॥ **18** ॥ 1895

വയമൃതമിവ ജിഹ്മവ്യാഹൃതം ശ്രദ്ദധാനാഃ
കുലികരുതമിവാജ്ഞാഃ കൃഷ്ണവധ്വോ ഹരിണ്യഃ।

ദദൃശുരസകൃദേതത്തന്നഖസ്പർശതീവ്ര -
സ്മരരുജ ഉപമന്ത്രിൻ ഭൺയതാമൻയവാർതാ ॥ **19** ॥ 1896

പ്രിയസഖ പുനരാഗാഃ പ്രേയസാ പ്രേഷിതഃ കിം
വരയ കിമനുരുന്ധേ മാനനീയോഽസി മേഽംഗ ।
നയസി കഥമിഹാസ്മാൻ ദുസ്ത്യജദ്വന്ദ്വപാർശ്വം
സതതമുരസി സൗമ്യ ശ്രീർവധൂഃ സാകമാസ്തേ ॥ **20** ॥ 1897

അപി ബത മധുപുര്യാമാർയപുത്രോഽധുനാഽഽസ്തേ
സ്മരതി സ പിതൃഗേഹാൻ സൗമ്യ ബന്ധൂംശ്ച ഗോപാൻ ।
ക്വചിദപി സ കഥാ നഃ കിങ്കരീണാം ഗൃണീതേ
ഭുജമഗുരുസുഗന്ധം മൂർധൻയധാസ്യത് കദാ നു ॥ **21** ॥ 1898

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥോദ്ധവോ നിശമ്യൈവം കൃഷ്ണദർശനലാലസാഃ ।
സാന്ത്വയൻ പ്രിയസന്ദേശൈർഗോപീരിദമഭാഷത ॥ **22** ॥ 1899

ഉദ്ധവ ഉവാച
അഹോ യൂയം സ്മ പൂർണാർഥാ ഭവത്യോ ലോകപൂജിതാഃ ।
വാസുദേവേ ഭഗവതി യാസാമിത്യർപിതം മനഃ ॥ **23** ॥ 1900

ദാനവ്രതതപോഹോമ -
ജപസ്വാധ്യായസംയമൈഃ ।
ശ്രേയോഭിർവിവിധൈശ്ചാൻയൈഃ
കൃഷ്ണേ ഭക്തിർഹി സാധ്യതേ ॥ **24** ॥ 1901

ഭഗവത്യുത്തമശ്ലോകേ ഭവതീഭിരനുത്തമാ ।
ഭക്തിഃ പ്രവർതിതാ ദിഷ്ട്യാ മുനീനാമപി ദുർലഭാ ॥ **25** ॥ 1902

ദിഷ്ട്യാ പുത്രാൻ പതീൻ ദേഹാൻ സ്വജനാൻ ഭവനാനി ച ।
ഹിത്വാവൃണീത യൂയം യത് കൃഷ്ണാഖ്യം പുരുഷം പരം ॥ **26** ॥ 1903

സർവാത്മഭാവോഽധികൃതോ ഭവതീനാമധോക്ഷജേ ।
വിരഹേണ മഹാഭാഗാ മഹാൻ മേഽനുഗ്രഹഃ കൃതഃ ॥ **27** ॥ 1904

ശ്രൂയതാം പ്രിയസന്ദേശോ ഭവതീനാം സുഖാവഹഃ ।
യമാദായാഗതോ ഭദ്രാ അഹം ഭർതൂ രഹസ്കരഃ ॥ **28** ॥ 1905

ശ്രീഭഗവാനുവാച

ഭവതീനാം വിയോഗോ മേ ന ഹി സർവാത്മനാ ക്വചിത് ।
യഥാ ഭൂതാനി ഭൂതേഷു ഖം വായ്വഗ്നിർജലം മഹീ ।
തഥാഹം ച മനഃപ്രാണഭൂതേന്ദ്രിയഗുണാശ്രയഃ ॥ **29** ॥ 1906

ആത്മൻയേവാത്മനാഽഽത്മാനം സൃജേ ഹൻമ്യനുപാലയേ ।
ആത്മമായാനുഭാവേന ഭൂതേന്ദ്രിയഗുണാത്മനാ ॥ **30** ॥ 1907

ആത്മാ ജ്ഞാനമയഃ ശുദ്ധോ വ്യതിരിക്തോഽഗുണാൻവയഃ ।
സുഷുപ്തിസ്വപ്നജാഗ്രദ്ഭിർമായാവൃത്തിഭിരീയതേ ॥ **31** ॥ 1908

യേനേന്ദ്രിയാർഥാൻ ധ്യായേത മൃഷാ സ്വപ്നവദുത്ഥിതഃ ।
തന്നിരുന്ധ്യാദിന്ദ്രിയാണി വിനിദ്രഃ പ്രത്യപദ്യത ॥ **32** ॥ 1909

ഏതദന്തഃ സമാമ്നായോ യോഗഃ സാംഖ്യം മനീഷിണാം ।
ത്യാഗസ്തപോ ദമഃ സത്യം സമുദ്രാന്താ ഇവാപഗാഃ ॥ **33** ॥ 1910

യത്ത്വഹം ഭവതീനാം വൈ ദൂരേ വർതേ പ്രിയോ ദൃശാം ।
മനസഃ സന്നികർഷാർഥം മദനുധ്യാനകാമ്യയാ ॥ **34** ॥ 1911

യഥാ ദൂരചരേ പ്രേഷ്ഠേ മന ആവിശ്യ വർതതേ ।
സ്ത്രീണാം ച ന തഥാ ചേതഃ സന്നികൃഷ്ടേഽക്ഷിഗോചരേ ॥ **35** ॥ 1912

മയ്യാവേശ്യ മനഃ കൃത്സ്നം വിമുക്താശേഷവൃത്തി യത്।
അനുസ്മരന്ത്യോ മാം നിത്യമചിരാൻമാമുപൈഷ്യഥ ॥ **36** ॥ 1913

യാ മയാ ക്രീഡതാ രാത്ര്യാം വനേഽസ്മിൻ വ്രജ ആസ്ഥിതാഃ।
അലബ്ധരാസാഃ കൽയാണ്യോ മാഽഽപുർമദ്വീർയചിന്തയാ ॥ **37** ॥ 1914

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം പ്രിയതമാദിഷ്ടമാകർണ്യ വ്രജയോഷിതഃ।
താ ഊചുരുദ്ധവം പ്രീതാസ്തത്സന്ദേശാഗതസ്മൃതീഃ ॥ **38** ॥ 1915

ഗോപ്യ ഊചുഃ
ദിഷ്ട്യാഹിതോ ഹതഃ കംസോ
യദൂനാം സാനുഗോഽഘകൃത്।
ദിഷ്ട്യാഽപ്തൈർലബ്ധസർവാർഥൈഃ
കുശൽയാസ്തേഽച്യുതോഽധുനാ ॥ **39** ॥ 1916

കച്ചിദ് ഗദാഗ്രജഃ സൗമ്യ കരോതി പുരയോഷിതാം।
പ്രീതിം നഃ സ്നിഗ്ധസവ്രീഡഹാസോദാരേക്ഷണാർചിതഃ ॥ **40** ॥ 1917

കഥം രതിവിശേഷജ്ഞഃ പ്രിയശ്ച വരയോഷിതാം।
നാനുബധ്യേത തദ്വാക്യൈർവിഭ്രമൈശ്ചാനുഭാജിതഃ ॥ **41** ॥ 1918

അപി സ്മരതി നഃ സാധോ ഗോവിന്ദഃ പ്രസ്തുതേ ക്വചിത്।
ഗോഷ്ഠീമധ്യേ പുരസ്ത്രീണാം ഗ്രാമ്യാഃ സ്വൈരകഥാന്തരേ ॥ **42** ॥ 1919

താഃ കിം നിശാഃ സ്മരതി യാസു തദാ പ്രിയാഭി -
ർവൃന്ദാവനേ കുമുദകുന്ദശശാങ്കരമ്യേ।
രേമേ ക്വണച്ചരണനൂപുരരാസഗോഷ്ഠ്യാ -
മസ്മാഭിരീഡിതമനോജ്ഞകഥഃ കദാചിത് ॥ **43** ॥ 1920

അപ്യേഷ്യതീഹ ദാശാർഹസ്തപ്താഃ സ്വകൃതയാ ശുചാ।
സഞ്ജീവയൻ നു നോ ഗാത്രൈർയഥേന്ദ്രോ വനമംബുഭൈഃ ॥ **44** ॥ 1921

കസ്മാത് കൃഷ്ണ ഇഹായാതി പ്രാപ്തരാജ്യോ ഹതാഹിതഃ।
നരേന്ദ്രകൻയാ ഉദ്വാഹ്യ പ്രീതഃ സർവസുഹൃദ്വൃതഃ ॥ **45** ॥ 1922

കിമസ്മാഭിർവനൗകോഭിരൻയാഭിർവാ മഹാത്മനഃ।
ശ്രീപതേരാപ്തകാമസ്യ ക്രിയേതാർഥഃ കൃതാത്മനഃ ॥ **46** ॥ 1923

പരം സൗഖ്യം ഹി നൈരാശ്യം സ്വൈരിൺയപ്യാഹ പിംഗലാ।
തജ്ജാനതീനാം നഃ കൃഷ്ണേ തഥാപ്യാശാ ദുരത്യയാ ॥ **47** ॥ 1924

ക ഉത്സഹേത സന്ത്യക്തുമുത്തമശ്ലോകസംവിദം।
അനിച്ഛതോഽപി യസ്യ ശ്രീരംഗാന്ന ച്യവതേ ക്വചിത് ॥ **48** ॥ 1925

സരിച്ഛൈലവനോദ്ദേശാ ഗാവോ വേണുരവാ ഇമേ।
സങ്കർഷണസഹായേന കൃഷ്ണേനാചരിതാഃ പ്രഭോ ॥ **49** ॥ 1926

പുനഃ പുനഃ സ്മാരയന്തി
നന്ദഗോപസുതം ബത।
ശ്രീനികേതൈസ്തത്പദകൈ -
ർവിസ്മർതും നൈവ ശക്നുമഃ ॥ **50** ॥ 1927

ഗത്യാ ലലിതയോദാരഹാസലീലാവലോകനൈഃ।
മാധ്വ്യാ ഗിരാ ഹൃതധിയഃ കഥം തം വിസ്മരാമഹേ ॥ **51** ॥ 1928

ഹേ നാഥ ഹേ രമാനാഥ വ്രജനാഥാർതിനാശന।
മഗ്നമുദ്ധര ഗോവിന്ദ ഗോകുലം വൃജിനാർണവാത് ॥ **52** ॥ 1929

ശ്രീശുക ഉവാച
തതസ്താഃ കൃഷ്ണസന്ദേശൈർവ്യപേതവിരഹജ്വരാഃ।
ഉദ്ധവം പൂജയാഞ്ചക്രുർജ്ഞാത്വാഽഽത്മാനമധോക്ഷജം ॥ **53** ॥ 1930

ഉവാസ കതിചിൻമാസാൻ ഗോപീനാം വിനുദംശുചഃ।
കൃഷ്ണലീലാകഥാം ഗായൻ രമയാമാസ ഗോകുലം ॥ **54** ॥ 1931

യാവന്ത്യഹാനി നന്ദസ്യ
വ്രജേഽവാത്സീത് സ ഉദ്ധവഃ।
വ്രജൗകസാം ക്ഷണപ്രായാ -
ൺയാസൻ കൃഷ്ണസ്യ വാർതയാ ॥ **55** ॥ 1932

സരിദ്വനഗിരിദ്രോണീർവീക്ഷൻ കുസുമിതാൻ ദ്രുമാൻ।
കൃഷ്ണം സംസ്മാരയൻ രേമേ ഹരിദാസോ വ്രജൗകസാം ॥ **56** ॥ 1933

ദൃഷ്ട്വൈവമാദി ഗോപീനാം കൃഷ്ണാവേശാത്മവിപ്ലവം।
ഉദ്ധവഃ പരമപ്രീതസ്താ നമസ്യന്നിദം ജഗൗ ॥ **57** ॥ 1934

ഏതാഃ പരം തനുഭൃതോ ഭുവി ഗോപവധ്വോ
ഗോവിന്ദ ഏവ നിഖിലാത്മനി രൂഢഭാവാഃ।
വാംഛന്തി യദ് ഭവഭിയോ മുനയോ വയം ച
കിം ബ്രഹ്മജൻമഭിരനന്തകഥാരസസ്യ ॥ **58** ॥ 1935

ക്വേമാഃ സ്ത്രിയോ വനചരീർവ്യഭിചാരദുഷ്ടാഃ
കൃഷ്ണേ ക്വ ചൈഷ പരമാത്മനി രൂഢഭാവഃ।
നൻവീശ്വരോഽനുഭജതോഽവിദുഷോഽപി സാക്ഷാ -
ച്ഛ്രേയസ്തനോത്യഗദരാജ ഇവോപയുക്തഃ ॥ **59** ॥ 1936

നായം ശ്രിയോഽംഗ ഉ നിതാന്തരതേഃ പ്രസാദഃ
സ്വർയോഷിതാം നലിനഗന്ധരുചാം കുതോഽൻയാഃ।

രാസോത്സവേഽസ്യ ഭുജദണ്ഡഗൃഹീതകംഠ -
ലബ്ധാശിഷാം യ ഉദഗാദ് വ്രജവൽലവീനാം ॥ **60** ॥ 1937

ആസാമഹോ ചരണരേണുജുഷാമഹം സ്യാം
വൃന്ദാവനേ കിമപി ഗുൽമലതൗഷധീനാം ।
യാ ദുസ്ത്യജം സ്വജനമാർയപഥം ച ഹിത്വാ
ഭേജുർമുകുന്ദപദവീം ശ്രുതിഭിർവിമൃഗ്യാം ॥ **61** ॥ 1938

യാ വൈ ശ്രിയാർചിതമജാദിഭിരാപ്തകാമൈ -
ർയോഗേശ്വരൈരപി യദാത്മനി രാസഗോഷ്ഠ്യാം ।
കൃഷ്ണസ്യ തദ് ഭഗവതശ്ചരണാരവിന്ദം
ൻയസ്തം സ്തനേഷു വിജഹുഃ പരിരഭ്യ താപം ॥ **62** ॥ 1939

വന്ദേ നന്ദവ്രജസ്ത്രീണാം പാദരേണുമഭീക്ഷ്ണശഃ ।
യാസാം ഹരികഥോദ്ഗീതം പുനാതി ഭുവനത്രയം ॥ **63** ॥ 1940

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥ ഗോപീരനുജ്ഞാപ്യ യശോദാം നന്ദമേവ ച ।
ഗോപാനാമന്തർയ ദാശാർഹോ യാസ്യന്നാരുരുഹേ രഥം ॥ **64** ॥ 1941

തം നിർഗതം സമാസാദ്യ നാനോപായനപാണയഃ ।
നന്ദാദയോഽനുരാഗേണ പ്രാവോചന്നശ്രുലോചനാഃ ॥ **65** ॥ 1942

മനസോ വൃത്തയോ നഃ സ്യുഃ കൃഷ്ണപാദാംബുജാശ്രയാഃ ।
വാചോഽഭിധായിനീർനാമ്നാം കായസ്തത്പ്രഹ്വണാദിഷു ॥ **66** ॥ 1943

കർമഭിർഭ്രാമ്യമാണാനാം യത്ര ക്വാപീശ്വരേച്ഛയാ ।
മംഗലാചരിതൈർദാനൈ രതിർനഃ കൃഷ്ണ ഈശ്വരേ ॥ **67** ॥ 1944

ഏവം സഭാജിതോ ഗോപൈഃ കൃഷ്ണഭക്ത്യാ നരാധിപ ।
ഉദ്ധവഃ പുനരാഗച്ഛൻമഥുരാം കൃഷ്ണപാലിതാം ॥ **68** ॥ 1945

കൃഷ്ണായ പ്രണിപത്യാഹ ഭക്ത്യുദ്രേകം വ്രജൗകസാം।
വസുദേവായ രാമായ രാജ്ഞേ ചോപായനാൻയദാത് ॥ **69** ॥ 1946

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ഉദ്ധവപ്രതിയാനേ സപ്തചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥ വിജ്ഞായ ഭഗവാൻ സർവാത്മാ സർവദർശനഃ।
സൈരന്ധര്യാഃ കാമതപ്തായാഃ പ്രിയമിച്ഛൻ ഗൃഹം യയൗ ॥ **1** ॥ 1947

മഹാർഹോപസ്കരൈരാഢ്യം കാമോപായോപബൃംഹിതം।
മുക്തദാമപതാകാഭിർവിതാനശയനാസനൈഃ।
ധൂപൈഃ സുരഭിഭിർദീപൈഃ സ്രഗ്ഭിരപി മണ്ഡിതം ॥ **2** ॥ 1948

ഗൃഹം തമായാന്തമവേക്ഷ്യ സാഽഽസനാത്
സദ്യഃ സമുത്ഥായ ഹി ജാതസംഭ്രമാ।
യഥോപസംഗമ്യ സഖീഭിരച്യുതം
സഭാജയാമാസ സദാസനാദിഭിഃ ॥ **3** ॥ 1949

തഥോദ്ധവഃ സാധു തയാഭിപൂജിതോ
ന്യഷീദദുർവ്യാമഭിമൃശ്യ ചാസനം।
കൃഷ്ണോഽപി തൂർണം ശയനം മഹാധനം
വിവേശ ലോകാചരിതാന്യനുവ്രതഃ ॥ **4** ॥ 1950

സാ മജ്ജനാലേപദുകൂലഭൂഷണ -
സ്രഗ്ഗന്ധതാംബൂലസുധാസവാദിഭിഃ।

പ്രസാധിതാത്മോപസസാര മാധവം
സവ്രീഡലീലോത്സ്മിതവിഭ്രമേക്ഷിതൈഃ ॥ **5** ॥ 1951

ആഹൂയ കാന്താം നവസംഗമഹ്രിയാ
വിശങ്കിതാം കങ്കണഭൂഷിതേ കരേ ।
പ്രഗൃഹ്യ ശയ്യാമധിവേശ്യ രാമയാ
രേമേഽനുലേപാർപണപുൺയലേശയാ ॥ **6** ॥ 1952

സാനംഗതപ്തകുചയോരുരസസ്തഥാക്ഷ്ണോ -
ർജിഘ്രന്ത്യനന്തചരണേന രുജോ മൃജന്തീ ।
ദോർഭ്യാം സ്തനാന്തരഗതം പരിരഭ്യ കാന്ത -
മാനന്ദമൂർതിമജഹാദതിദീർഘതാപം ॥ **7** ॥ 1953

സൈവം കൈവൽയനാഥം തം പ്രാപ്യ ദുഷ്പ്രാപമീശ്വരം ।
അംഗരാഗാർപണേനാഹോ ദുർഭഗേദമയാചത ॥ **8** ॥ 1954

ആഹോഷ്യതാമിഹ പ്രേഷ്ഠ ദിനാനി കതിചിൻമയാ ।
രമസ്വ നോത്സഹേ ത്യക്തും സംഗം തേഽംബുരുഹേക്ഷണ ॥ **9** ॥ 1955

തസ്യൈ കാമവരം ദത്ത്വാ മാനയിത്വാ ച മാനദഃ ।
സഹോദ്ധവേന സർവേശഃ സ്വധാമാഗമദർചിതം ॥ **10** ॥ 1956

ദുരാരാധ്യം സമാരാധ്യ വിഷ്ണും സർവേശ്വരേശ്വരം ।
യോ വൃണീതേ മനോഗ്രാഹ്യമസത്ത്വാത് കുമനീഷ്യസൗ ॥ **11** ॥ 1957

അക്രൂരഭവനം കൃഷ്ണഃ സഹരാമോദ്ധവഃ പ്രഭുഃ ।
കിഞ്ചിച്ചികീർഷയൻ പ്രാഗാദക്രൂരപ്രിയകാമ്യയാ ॥ **12** ॥ 1958

സ താൻ നരവരശ്രേഷ്ഠാനാരാദ് വീക്ഷ്യ സ്വബാന്ധവാൻ ।
പ്രത്യുത്ഥായ പ്രമുദിതഃ പരിഷ്വജ്യാഭ്യനന്ദത ॥ **13** ॥ 1959

നനാമ കൃഷ്ണം രാമം ച സ തൈരപ്യഭിവാദിതഃ।
പൂജയാമാസ വിധിവത് കൃതാസനപരിഗ്രഹാൻ ॥ **14** ॥ 1960

പാദാവനേജനീരാപോ
ധാരയംഛിരസാ നൃപ।
അർഹണേനാംബരൈർദിവ്യൈ -
ർഗന്ധസ്രഗ്ഭൂഷണോത്തമൈഃ ॥ **15** ॥ 1961

അർചിത്വാ ശിരസാഽഽനമ്യ പാദാവങ്കഗതൗ മൃജൻ।
പ്രശ്രയാവനതോഽക്രൂരഃ കൃഷ്ണരാമാവഭാഷത ॥ **16** ॥ 1962

ദിഷ്ട്യാ പാപോ ഹതഃ കംസഃ സാനുഗോ വാമിദം കുലം।
ഭവദ്ഭ്യാമുദ്ധൃതം കൃച്ഛ്രാദ് ദുരന്താച്ച സമേധിതം ॥ **17** ॥ 1963

യുവാം പ്രധാനപുരുഷൗ ജഗദ്ധേതൂ ജഗൻമയൗ।
ഭവദ്ഭ്യാം ന വിനാ കിഞ്ചിത് പരമസ്തി ന ചാപരം ॥ **18** ॥ 1964

ആത്മസൃഷ്ടമിദം വിശ്വമൻവാവിശ്യ സ്വശക്തിഭിഃ।
ഈയതേ ബഹുധാ ബ്രഹ്മൻ ശ്രുതപ്രത്യക്ഷഗോചരം ॥ **19** ॥ 1965

യഥാ ഹി ഭൂതേഷു ചരാചരേഷു
മഹ്യാദയോ യോനിഷു ഭാന്തി നാനാ।
ഏവം ഭവാൻ കേവല ആത്മയോനി -
ഷ്വാത്മാഽഽത്മതന്ത്രോ ബഹുധാ വിഭാതി ॥ **20** ॥ 1966

സൃജസ്യഥോ ലുമ്പസി പാസി വിശ്വം
രജസ്തമഃസത്ത്വഗുണൈഃ സ്വശക്തിഭിഃ।
ന ബധ്യസേ തദ്ഗുണകർമഭിർവാ
ജ്ഞാനാത്മനസ്തേ ക്വ ച ബന്ധഹേതുഃ ॥ **21** ॥ 1967

ദേഹാദ്യുപാധേരനിരൂപിതത്വാദ്
ഭവോ ന സാക്ഷാന്ന ഭിദാഽഽത്മനഃ സ്യാത്।
അതോ ന ബന്ധസ്തവ നൈവ മോക്ഷഃ
സ്യാതാം നികാമസ്ത്വയി നോഽവിവേകഃ ॥ **22** ॥ 1968

ത്വയോദിതോഽയം ജഗതോ ഹിതായ
യദാ യദാ വേദപഥഃ പുരാണഃ।
ബാധ്യേത പാഖണ്ഡപഥൈരസദ്ഭി -
സ്തദാ ഭവാൻ സത്ത്വഗുണം ബിഭർതി ॥ **23** ॥ 1969

സ ത്വം പ്രഭോഽദ്യ വസുദേവഗൃഹേഽവതീർണഃ
സ്വാംശേന ഭാരമപനേതുമിഹാസി ഭൂമേഃ।
അക്ഷൗഹിണീശതവധേന സുരേതരാംശ -
രാജ്ഞാമമുഷ്യ ച കുലസ്യ യശോ വിതൻവൻ ॥ **24** ॥ 1970

അദ്യേശ നോ വസതയഃ ഖലു ഭൂരിഭാഗാ
യഃ സർവദേവപിതൃഭൂതനൃദേവമൂർതിഃ।
യത്പാദശൗചസലിലം ത്രിജഗത് പുനാതി
സ ത്വം ജഗദ്ഗുരുരധോക്ഷജ യാഃ പ്രവിഷ്ടഃ ॥ **25** ॥ 1971

കഃ പണ്ഡിതസ്ത്വദപരം ശരണം സമീയാദ്
ഭക്തപ്രിയാദൃതഗിരഃ സുഹൃദഃ കൃതജ്ഞാത്।
സർവാൻ ദദാതി സുഹൃദോ ഭജതോഽഭികാമാ -
നാത്മാനമപ്യുപചയാപചയൗ ന യസ്യ ॥ **26** ॥ 1972

ദിഷ്ട്യാ ജനാർദന ഭവാനിഹ നഃ പ്രതീതോ
യോഗേശ്വരൈരപി ദുരാപഗതിഃ സുരേശൈഃ।
ഛിന്ധ്യാശു നഃ സുതകലത്രധനാപ്തഗേഹ -
ദേഹാദിമോഹരശനാം ഭവദീയമായാം ॥ **27** ॥ 1973

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യർചിതഃ സംസ്തുതശ്ച ഭക്തേന ഭഗവാൻ ഹരിഃ।
അക്രൂരം സസ്മിതം പ്രാഹ ഗീർഭിഃ സമ്മോഹയന്നിവ ॥ **28** ॥ 1974

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ത്വം നോ ഗുരുഃ പിതൃവ്യശ്ച ശ്ലാഘ്യോ ബന്ധുശ്ച നിത്യദാ।
വയം തു രക്ഷ്യാഃ പോഷ്യാശ്ച അനുകമ്പ്യാഃ പ്രജാ ഹി വഃ ॥ **29** ॥ 1975

ഭവദ്വിധാ മഹാഭാഗാ നിഷേവ്യാ അർഹസത്തമാഃ।
ശ്രേയസ്കാമൈർനൃഭിർനിത്യം ദേവാഃ സ്വാർഥാ ന സാധവഃ ॥ **30** ॥ 1976

ന ഹ്യമ്മയാനി തീർഥാനി ന ദേവാ മൃച്ഛിലാമയാഃ।
തേ പുനന്ത്യുരുകാലേന ദർശനാദേവ സാധവഃ ॥ **31** ॥ 1977

സ ഭവാൻ സുഹൃദാം വൈ നഃ ശ്രേയാംശ്രേയശ്ചികീർഷയാ।
ജിജ്ഞാസാർഥം പാണ്ഡവാനാം ഗച്ഛസ്വ ത്വം ഗജാഹ്വയം ॥ **32** ॥ 1978

പിതർയുപരതേ ബാലാഃ സഹ മാത്രാ സുദുഃഖിതാഃ।
ആനീതാഃ സ്വപുരം രാജ്ഞാ വസന്ത ഇതി ശുശ്രുമ ॥ **33** ॥ 1979

തേഷു രാജാംബികാപുത്രോ ഭ്രാതൃപുത്രേഷു ദീനധീഃ।
സമോ ന വർതതേ നൂനം ദുഷ്പുത്രവശഗോഽന്ധദൃക് ॥ **34** ॥ 1980

ഗച്ഛ ജാനീഹി തദ്വൃത്തമധുനാ സാധ്വസാധു വാ।
വിജ്ഞായ തദ് വിധാസ്യാമോ യഥാ ശം സുഹൃദാം ഭവേത് ॥ **35** ॥ 1981

ഇത്യക്രൂരം സമാദിശ്യ ഭഗവാൻ ഹരിരീശ്വരഃ।
സങ്കർഷണോദ്ധവാഭ്യാം വൈ തതഃ സ്വഭവനം യയൗ ॥ **36** ॥ 1982

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ അഷ്ടചത്വാരിംശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകോനപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സ ഗത്വാ ഹാസ്തിനപുരം പൗരവേന്ദ്രയശോഽങ്കിതം ।
ദദർശ തത്രാംബികേയം സഭീഷ്മം വിദുരം പൃഥാം ॥ **1** ॥ 1983

സഹപുത്രം ച ബാഹ്ലീകം
ഭാരദ്വാജം സഗൗതമം ।
കർണം സുയോധനം ദ്രൗണിം
പാണ്ഡവാൻ സുഹൃദോഽപരാൻ ॥ **2** ॥ 1984

യഥാവദുപസംഗമ്യ ബന്ധുഭിർഗാന്ദിനീസുതഃ ।
സമ്പൃഷ്ടസ്തൈഃ സുഹൃദ്വാർതാം സ്വയം ചാപൃച്ഛദവ്യയം ॥ **3** ॥ 1985

ഉവാസ കതിചിൻമാസാൻ രാജ്ഞോ വൃത്തവിവിത്സയാ ।
ദുഷ്പ്രജസ്യാൽപസാരസ്യ ഖലച്ഛന്ദാനുവർതിനഃ ॥ **4** ॥ 1986

തേജ ഓജോ ബലം വീർയം പ്രശ്രയാദീംശ്ച സദ്ഗുണാൻ ।
പ്രജാനുരാഗം പാർഥേഷു ന സുഹൃദ്ഭിശ്ചികീർഷിതം ॥ **5** ॥ 1987

കൃതം ച ധാർതരാഷ്ട്രൈർയദ് ഗരദാനാദ്യപേശലം ।
ആചഖ്യൗ സർവമേവാസ്മൈ പൃഥാ വിദുര ഏവ ച ॥ **6** ॥ 1988

പൃഥാ തു ഭ്രാതരം പ്രാപ്തമക്രൂരമുപസൃത്യ തം।
ഉവാച ജൻമനിലയം സ്മരന്ത്യശ്രുകലേക്ഷണാ ॥ **7** ॥ 1989

അപി സ്മരന്തി നഃ സൗമ്യ പിതരൗ ഭ്രാതരശ്ച മേ।
ഭഗിൻയൗ ഭ്രാതൃപുത്രാശ്ച ജാമയഃ സഖ്യ ഏവ ച ॥ **8** ॥ 1990

ഭ്രാത്രേയോ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണഃ ശരണ്യോ ഭക്തവത്സലഃ।
പൈതൃഷ്വസേയാൻ സ്മരതി രാമശ്ചാംബുരുഹേക്ഷണഃ ॥ **9** ॥ 1991

സാപത്നമധ്യേ ശോചന്തീം വൃകാണാം ഹരിണീമിവ।
സാന്ത്വയിഷ്യതി മാം വാക്യൈഃ പിതൃഹീനാംശ്ച ബാലകാൻ ॥ **10** ॥ 1992

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹായോഗിൻ വിശ്വാത്മൻ വിശ്വഭാവന।
പ്രപന്നാം പാഹി ഗോവിന്ദ ശിശുഭിശ്ചാവസീദതീം ॥ **11** ॥ 1993

നാന്യത്തവ പദാംഭോജാത് പശ്യാമി ശരണം നൃണാം।
ബിഭ്യതാം മൃത്യുസംസാരാദീശ്വരസ്യാപവർഗികാത് ॥ **12** ॥ 1994

നമഃ കൃഷ്ണായ ശുദ്ധായ ബ്രഹ്മണേ പരമാത്മനേ।
യോഗേശ്വരായ യോഗായ ത്വാമഹം ശരണം ഗതാ ॥ **13** ॥ 1995

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യനുസ്മൃത്യ സ്വജനം കൃഷ്ണം ച ജഗദീശ്വരം।
പ്രാരുദദ് ദുഃഖിതാ രാജൻ ഭവതാം പ്രപിതാമഹീ ॥ **14** ॥ 1996

സമദുഃഖസുഖോഽക്രൂരോ വിദുരശ്ച മഹായശാഃ।
സാന്ത്വയാമാസതുഃ കുന്തീം തത്പുത്രോത്പത്തിഹേതുഭിഃ ॥ **15** ॥ 1997

യാസ്യൻ രാജാനമഭ്യേത്യ വിഷമം പുത്രലാലസം।
അവദത് സുഹൃദാം മധ്യേ ബന്ധുഭിഃ സൗഹൃദോദിതം ॥ **16** ॥ 1998

അക്രൂര ഉവാച
ഭോ ഭോ വൈചിത്രവീര്യ ത്വം കുരൂണാം കീർതിവർധന।
ഭ്രാതർയുപരതേ പാണ്ഡാവധുനാഽഽസനമാസ്ഥിതഃ ॥ **17** ॥ 1999

ധർമേണ പാലയന്നുർവീം പ്രജാഃ ശീലേന രഞ്ജയൻ।
വർതമാനഃ സമഃ സ്വേഷു ശ്രേയഃ കീർതിമവാപ്സ്യസി ॥ **18** ॥ 2000

അൻയഥാ ത്വാചരൻ ലോകേ ഗർഹിതോ യാസ്യസേ തമഃ।
തസ്മാത് സമത്വേ വർതസ്വ പാണ്ഡവേഷ്വാത്മജേഷു ച ॥ **19** ॥ 2001

നേഹ ചാത്യന്തസംവാസഃ കർഹിചിത് കേനചിത് സഹ।
രാജൻ സ്വേനാപി ദേഹേന കിമു ജായാത്മജാദിഭിഃ ॥ **20** ॥ 2002

ഏകഃ പ്രസൂയതേ ജന്തുരേക ഏവ പ്രലീയതേ।
ഏകോഽനുഭുങ്ക്തേ സുകൃതമേക ഏവ ച ദുഷ്കൃതം ॥ **21** ॥ 2003

അധർമോപചിതം വിത്തം ഹരന്ത്യൻയേഽൽപമേധസഃ।
സംഭോജനീയാപദേശൈർജലാനീവ ജലൗകസഃ ॥ **22** ॥ 2004

പുഷ്ണാതി യാനധർമേണ സ്വബുദ്ധ്യാ തമപണ്ഡിതം।
തേഽകൃതാർഥം പ്രഹിണ്വന്തി പ്രാണാ രായഃ സുതാദയഃ ॥ **23** ॥ 2005

സ്വയം കിൽബിഷമാദായ
തൈസ്ത്യക്തോ നാർഥകോവിദഃ।
അസിദ്ധാർഥോ വിശത്യന്ധം
സ്വധർമവിമുഖസ്തമഃ ॥ **24** ॥ 2006

തസ്മാൽലോകമിമം രാജൻ സ്വപ്നമായാമനോരഥം।
വീക്ഷ്യായമ്യാത്മനാഽഽത്മാനം സമഃ ശാന്തോ ഭവ പ്രഭോ ॥ **25** ॥ 2007

ധൃതരാഷ്ട്ര ഉവാച
യഥാ വദതി കൽയാണീം വാചം ദാനപതേ ഭവാൻ।
തഥാനയാ ന തൃപ്യാമി മർത്യഃ പ്രാപ്യ യഥാമൃതം ॥ **26** ॥ 2008

തഥാപി സൂനൃതാ സൗമ്യ ഹൃദി ന സ്ഥീയതേ ചലേ।
പുത്രാനുരാഗവിഷമേ വിദ്യുത് സൗദാമനീ യഥാ ॥ **27** ॥ 2009

ഈശ്വരസ്യ വിധിം കോ നു വിധുനോത്യൻയഥാ പുമാൻ।
ഭൂമേർഭാരാവതാരായ യോഽവതീർണോ യദോഃ കുലേ ॥ **28** ॥ 2010

യോ ദുർവിമർശപഥയാ നിജമായയേദം
സൃഷ്ട്വാ ഗുണാൻ വിഭജതേ തദനുപ്രവിഷ്ടഃ।
തസ്മൈ നമോ ദുരവബോധവിഹാരതന്ത്ര -
സംസാരചക്രഗതയേ പരമേശ്വരായ ॥ **29** ॥ 2011

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യഭിപ്രേത്യ നൃപതേരഭിപ്രായം സ യാദവഃ।
സുഹൃദ്ഭിഃ സമനുജ്ഞാതഃ പുനർയദുപുരീമഗാത് ॥ **30** ॥ 2012

ശശംസ രാമകൃഷ്ണാഭ്യാം ധൃതരാഷ്ട്രവിചേഷ്ടിതം।
പാണ്ഡവാൻ പ്രതി കൗരവ്യ യദർഥം പ്രേഷിതഃ സ്വയം ॥ **31** ॥ 2013

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ
വൈയാസിക്യാമഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ഏകോനപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അസ്തിഃ പ്രാപ്തിശ്ച കംസസ്യ മഹിഷ്യൗ ഭരതർഷഭ।
മൃതേ ഭർതരി ദുഃഖാർതേ ഈയതുഃ സ്മ പിതുർഗൃഹാൻ ॥ **1** ॥ 2014

പിത്രേ മഗധരാജായ ജരാസന്ധായ ദുഃഖിതേ।
വേദയാഞ്ചക്രതുഃ സർവമാത്മവൈധവ്യകാരണം ॥ **2** ॥ 2015

സ തദപ്രിയമാകർണ്യ ശോകാമർഷയുതോ നൃപ।
അയാദവീം മഹീം കർതും ചക്രേ പരമമുദ്യമം ॥ **3** ॥ 2016

അക്ഷൗഹിണീഭിർവിംശത്യാ തിസൃഭിശ്ചാപി സംവൃതഃ।
യദുരാജധാനീം മഥുരാം ൻയരുണത് സർവതോദിശം ॥ **4** ॥ 2017

നിരീക്ഷ്യ തദ്ബലം കൃഷ്ണ ഉദ്വേലമിവ സാഗരം।
സ്വപുരം തേന സംരുദ്ധം സ്വജനം ച ഭയാകുലം ॥ **5** ॥ 2018

ചിന്തയാമാസ ഭഗവാൻ ഹരിഃ കാരണമാനുഷഃ।
തദ്ദേശകാലാനുഗുണം സ്വാവതാരപ്രയോജനം ॥ **6** ॥ 2019

ഹനിഷ്യാമി ബലം ഹ്യേതദ് ഭുവി ഭാരം സമാഹിതം।
മാഗധേന സമാനീതം വശ്യാനാം സർവഭൂഭുജാം ॥ **7** ॥ 2020

അക്ഷൗഹിണീഭിഃ സംഖ്യാതം ഭടാശ്വരഥകുഞ്ജരൈഃ।
മാഗധസ്തു ന ഹന്തവ്യോ ഭൂയഃ കർതാ ബലോദ്യമം ॥ **8** ॥ 2021

ഏതദർഥോഽവതാരോഽയം ഭൂഭാരഹരണായ മേ।
സംരക്ഷണായ സാധൂനാം കൃതോഽന്യേഷാം വധായ ച ॥ **9** ॥ 2022

അന്യോഽപി ധർമരക്ഷായൈ ദേഹഃ സംഭ്രിയതേ മയാ।
വിരാമായാപ്യധർമസ്യ കാലേ പ്രഭവതഃ ക്വചിത് ॥ **10** ॥ 2023

ഏവം ധ്യായതി ഗോവിന്ദ ആകാശാത് സൂര്യവർചസൗ।
രഥാവുപസ്ഥിതൗ സദ്യഃ സസൂതൗ സപരിച്ഛദൗ ॥ **11** ॥ 2024

ആയുധാനി ച ദിവ്യാനി പുരാണാനി യദൃച്ഛയാ।
ദൃഷ്ട്വാ താനി ഹൃഷീകേശഃ സങ്കർഷണമഥാബ്രവീത് ॥ **12** ॥ 2025

പശ്യാര്യ വ്യസനം പ്രാപ്തം യദൂനാം ത്വാവതാം പ്രഭോ।
ഏഷ തേ രഥ ആയാതോ ദയിതാന്യായുധാനി ച ॥ **13** ॥ 2026

യാനമാസ്ഥായ ജഹ്യേതദ് വ്യസനാത് സ്വാൻ സമുദ്ധര।
ഏതദർഥം ഹി നൗ ജൻമ സാധൂനാമീശ ശർമകൃത് ॥ **14** ॥ 2027

ത്രയോവിംശത്യനീകാഖ്യം ഭൂമേർഭാരമപാകുരു।
ഏവം സമ്മന്ത്യർയ ദാശാർഹൗ ദംശിതൗ രഥിനൗ പുരാത് ॥ **15** ॥ 2028

നിർജഗ്മതുഃ സ്വായുധാഢ്യൗ ബലേനാൽപീയസാഽഽവൃതൗ।
ശംഖം ദധ്മൗ വിനിർഗത്യ ഹരിർദാരുകസാരഥിഃ ॥ **16** ॥ 2029

തതോഽഭൂത് പരസൈന്യാനാം ഹൃദി വിത്രാസവേപഥുഃ।
താവാഹ മാഗധോ വീക്ഷ്യ ഹേ കൃഷ്ണ പുരുഷാധമ ॥ **17** ॥ 2030

ന ത്വയാ യോദ്ധുമിച്ഛാമി ബാലേനൈകേന ലജ്ജയാ।
ഗുപ്തേന ഹി ത്വയാ മന്ദ ന യോത്സ്യേ യാഹി ബന്ധുഹൻ ॥ **18** ॥ 2031

തവ രാമ യദി ശ്രദ്ധാ യുധ്യസ്വ ധൈർയമുദ്വഹ ।
ഹിത്വാ വാ മച്ഛരൈശ്ഛിന്നം ദേഹം സ്വർയാഹി മാം ജഹി ॥ **19** ॥ 2032

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ന വൈ ശൂരാ വികത്ഥന്തേ ദർശയന്ത്യേവ പൗരുഷം ।
ന ഗൃഹ്ണീമോ വചോ രാജന്നാതുരസ്യ മുമൂർഷതഃ ॥ **20** ॥ 2033

ശ്രീശുക ഉവാച
ജരാസുതസ്താവഭിസൃത്യ മാധവൗ
മഹാബലൗഘേന ബലീയസാഽഽവൃണോത് ।
സസൈന്യയാനധ്വജവാജിസാരഥീ
സൂർയാനലൗ വായുരിവാഭ്രരേണുഭിഃ ॥ **21** ॥ 2034

സുപർണതാലധ്വജചിഹ്നിതൗ രഥാ -
വലക്ഷയന്ത്യോ ഹരിരാമയോർമൃധേ ।
സ്ത്രിയഃ പുരാട്ടാലകഹർമ്യഗോപുരം
സമാശ്രിതാഃ സമ്മുമുഹുഃ ശുചാർദിതാഃ ॥ **22** ॥ 2035

ഹരിഃ പരാനീകപയോമുചാം മുഹുഃ
ശിലീമുഖാത്യുൽബണവർഷപീഡിതം ।
സ്വസൈന്യമാലോക്യ സുരാസുരാർചിതം
വ്യസ്ഫൂർജയച്ഛാർംഗശരാസനോത്തമം ॥ **23** ॥ 2036

ഗൃഹ്ണൻ നിഷംഗാദഥ സന്ദധച്ഛരാൻ
വികൃഷ്യ മുഞ്ചംഛരിതബാണപൂഗാൻ ।
നിഘ്നൻ രഥാൻ കുഞ്ജരവാജിപത്തീൻ
നിരന്തരം യദ്വദലാതചക്രം ॥ **24** ॥ 2037

നിർഭിന്നകുംഭാഃ കരിണോ നിപേതു -
രനേകശോഽശ്വാഃ ശരവൃക്ണകന്ധരാഃ ।

രഥാ ഹതാശ്വധ്വജസൂതനായകാഃ
പദാതയശ്ഛിന്നഭുജോരുകന്ധരാഃ ॥ **25** ॥ 2038

സംഛിദ്യമാനദ്വിപദേഭവാജിനാ -
മംഗപ്രസൂതാഃ ശതശോഽസൃഗാപഗാഃ ।
ഭുജാഹയഃ പൂരുഷശീർഷകച്ഛപാ
ഹതദ്വിപദ്വീപഹയഗ്രഹാകുലാഃ ॥ **26** ॥ 2039

കരോരുമീനാ നരകേശശൈവലാ
ധനുസ്തരംഗായുധഗുൽമസങ്കുലാഃ ।
അച്ഛൂരികാവർതഭയാനകാ മഹാ -
മണിപ്രവേകാഭരണാശ്മശർകരാഃ ॥ **27** ॥ 2040

പ്രവർതിതാ ഭീരുഭയാവഹാ മൃധേ
മനസ്വിനാം ഹർഷകരീഃ പരസ്പരം ।
വിനിഘ്നതാരീൻ മുസലേന ദുർമദാൻ
സങ്കർഷണേനാപരിമേയതേജസാ ॥ **28** ॥ 2041

ബലം തദംഗാർണവദുർഗഭൈരവം
ദുരന്തപാരം മഗധേന്ദ്രപാലിതം ।
ക്ഷയം പ്രണീതം വസുദേവപുത്രയോ -
ർവിക്രീഡിതം തജ്ജഗദീശയോഃ പരം ॥ **29** ॥ 2042

സ്ഥിത്യുദ്ഭവാന്തം ഭുവനത്രയസ്യ യഃ
സമീഹതേഽനന്തഗുണഃ സ്വലീലയാ ।
ന തസ്യ ചിത്രം പരപക്ഷനിഗ്രഹ -
സ്തഥാപി മർത്യാനുവിധസ്യ വർണ്യതേ ॥ **30** ॥ 2043

ജഗ്രാഹ വിരഥം രാമോ ജരാസന്ധം മഹാബലം ।
ഹതാനീകാവശിഷ്ടാസും സിംഹഃ സിംഹമിവൗജസാ ॥ **31** ॥ 2044

ബധ്യമാനം ഹതാരാതിം പാശൈർവാരുണമാനുഷൈഃ।
വാരയാമാസ ഗോവിന്ദസ്തേന കാർയചികീർഷയാ ॥ **32** ॥ 2045

സ മുക്തോ ലോകനാഥാഭ്യാം വ്രീഡിതോ വീരസമ്മതഃ।
തപസേ കൃതസങ്കൽപോ വാരിതഃ പഥി രാജഭിഃ ॥ **33** ॥ 2046

വാക്യൈഃ പവിത്രാർഥപദൈർനയനൈഃ പ്രാകൃതൈരപി।
സ്വകർമബന്ധപ്രാപ്തോഽയം യദുഭിസ്തേ പരാഭവഃ ॥ **34** ॥ 2047

ഹതേഷു സർവാനീകേഷു നൃപോ ബാർഹദ്രഥസ്തദാ।
ഉപേക്ഷിതോ ഭഗവതാ മഗധാൻ ദുർമനാ യയൗ ॥ **35** ॥ 2048

മുകുന്ദോഽപ്യക്ഷതബലോ നിസ്തീർണാരിബലാർണവഃ।
വികീർയമാണഃ കുസുമൈസ്ത്രിദശൈരനുമോദിതഃ ॥ **36** ॥ 2049

മാഥുരൈരുപസംഗമ്യ വിജ്വരൈർമുദിതാത്മഭിഃ।
ഉപഗീയമാനവിജയഃ സൂതമാഗധവന്ദിഭിഃ ॥ **37** ॥ 2050

ശംഖദുന്ദുഭയോ നേദുർഭേരീതൂർയാണ്യനേകശഃ।
വീണാവേണുമൃദംഗാനി പുരം പ്രവിശതി പ്രഭൗ ॥ **38** ॥ 2051

സിക്തമാർഗാം ഹൃഷ്ടജനാം പതാകാഭിരലങ്കൃതാം।
നിർഘുഷ്ടാം ബ്രഹ്മഘോഷേണ കൗതുകാബദ്ധതോരണാം ॥ **39** ॥ 2052

നിചീയമാനോ നാരീഭിർമാൽയദധ്യക്ഷതാങ്കുരൈഃ।
നിരീക്ഷ്യമാണഃ സസ്നേഹം പ്രീത്യുത്കലിതലോചനൈഃ ॥ **40** ॥ 2053

ആയോധനഗതം വിത്തമനന്തം വീരഭൂഷണം।
യദുരാജായ തത് സർവമാഹൃതം പ്രാദിശത്പ്രഭുഃ ॥ **41** ॥ 2054

ഏവം സപ്തദശകൃത്വസ്താവത്യക്ഷൗഹിണീബലഃ।
യുയുധേ മാഗധോ രാജാ യദുഭിഃ കൃഷ്ണപാലിതൈഃ ॥ **42** ॥ 2055

അക്ഷിണ്വംസ്തദ്ബലം സർവം
വൃഷ്ണയഃ കൃഷ്ണതേജസാ।
ഹതേഷു സ്വേഷ്വനീകേഷു
ത്യക്തോഽയാദരിഭിർനൃപഃ ॥ **43** ॥ 2056

അഷ്ടാദശമസംഗ്രാമേ ആഗാമിനി തദന്തരാ।
നാരദപ്രേഷിതോ വീരോ യവനഃ പ്രത്യദൃശ്യത ॥ **44** ॥ 2057

രുരോധ മഥുരാമേത്യ
തിസൃഭിർമ്ലേച്ഛകോടിഭിഃ।
നൃലോകേ ചാപ്രതിദ്വന്ദ്വോ
വൃഷ്ണീംശ്രുത്വാഽഽത്മസമ്മിതാൻ ॥ **45** ॥ 2058

തം ദൃഷ്ട്വാചിന്തയത് കൃഷ്ണഃ സങ്കർഷണസഹായവാൻ।
അഹോ യദൂനാം വൃജിനം പ്രാപ്തം ഹ്യുഭയതോ മഹത് ॥ **46** ॥ 2059

യവനോഽയം നിരുന്ധേഽസ്മാനദ്യ താവൻമഹാബലഃ।
മാഗധോഽപ്യദ്യ വാ ശ്വോ വാ പരശ്വോ വാഽഽഗമിഷ്യതി ॥ **47** ॥ 2060

ആവയോർയുധ്യതോരസ്യ യദ്യാഗന്താ ജരാസുതഃ।
ബന്ധൂൻ വധിഷ്യത്യഥവാ നേഷ്യതേ സ്വപുരം ബലീ ॥ **48** ॥ 2061

തസ്മാദദ്യ വിധാസ്യാമോ ദുർഗം ദ്വിപദദുർഗമം।
തത്ര ജ്ഞാതീൻ സമാധായ യവനം ഘാതയാമഹേ ॥ **49** ॥ 2062

ഇതി സമ്മന്തർയ ഭഗവാൻ ദുർഗം ദ്വാദശയോജനം।
അന്തഃസമുദ്രേ നഗരം കൃത്സ്നാദ്ഭുതമചീകരത് ॥ **50** ॥ 2063

ദൃശ്യതേ യത്ര ഹി ത്വാഷ്ട്രം വിജ്ഞാനം ശിൽപനൈപുണം।
രഥ്യാചത്വരവീഥീഭിർയഥാവാസ്തു വിനിർമിതം ॥ **51** ॥ 2064

സുരദ്രുമലതോദ്യാനവിചിത്രോപവനാൻവിതം।
ഹേമശൃംഗൈർദിവിസ്പൃഗ്ഭിഃ സ്ഫടികാട്ടാലഗോപുരൈഃ ॥ **52** ॥ 2065

രാജതാരകുടൈഃ കോഷ്ഠൈർഹേമകുംഭൈരലങ്കൃതൈഃ।
രത്നകൂടൈർഗൃഹൈർഹൈമൈർമഹാമാരകതസ്ഥലൈഃ ॥ **53** ॥ 2066

വാസ്തോഷ്പതീനാം ച ഗൃഹൈർവലഭീഭിശ്ച നിർമിതം।
ചാതുർവർണ്യജനാകീർണം യദുദേവഗൃഹോൽലസത് ॥ **54** ॥ 2067

സുധർമാം പാരിജാതം ച മഹേന്ദ്രഃ പ്രാഹിണോദ്ധരേഃ।
യത്ര ചാവസ്ഥിതോ മർത്യോ മർത്യധർമൈർന യുജ്യതേ ॥ **55** ॥ 2068

ശ്യാമൈകകർണാൻ വരുണോ
ഹയാംഛുക്ലാൻ മനോജവാൻ।
അഷ്ടൗ നിധിപതിഃ കോശാൻ
ലോകപാലോ നിജോദയാൻ ॥ **56** ॥ 2069

യദ് യദ് ഭഗവതാ ദത്തമാധിപത്യം സ്വസിദ്ധയേ।
സർവം പ്രത്യർപയാമാസുർഹരൗ ഭൂമിഗതേ നൃപ ॥ **57** ॥ 2070

തത്ര യോഗപ്രഭാവേണ നീത്വാ സർവജനം ഹരിഃ।
പ്രജാപാലേന രാമേണ കൃഷ്ണഃ സമനുമന്ത്രിതഃ।
നിർജഗാമ പുരദ്വാരാത് പദ്മമാലീ നിരായുധഃ ॥ **58** ॥ 2071

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ദുർഗനിവേശനം നാമ പഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
തം വിലോക്യ വിനിഷ്ക്രാന്തമുജ്ജിഹാനമിവോഡുപം ।
ദർശനീയതമം ശ്യാമം പീതകൗശേയവാസസം ॥ **1** ॥ 2072

ശ്രീവത്സവക്ഷസം ഭ്രാജത്കൗസ്തുഭാമുക്തകന്ധരം ।
പൃഥുദീർഘചതുർബാഹും നവകഞ്ജാരുണേക്ഷണം ॥ **2** ॥ 2073

നിത്യപ്രമുദിതം ശ്രീമത്സുകപോലം ശുചിസ്മിതം ।
മുഖാരവിന്ദം ബിഭ്രാണം സ്ഫുരൻമകരകുണ്ഡലം ॥ **3** ॥ 2074

വാസുദേവോ ഹ്യയമിതി പുമാംശ്രീവത്സലാംഛനഃ ।
ചതുർഭുജോഽരവിന്ദാക്ഷോ വനമാൽയതിസുന്ദരഃ ॥ **4** ॥ 2075

ലക്ഷണൈർനാരദപ്രോക്തൈർനാൻയോ ഭവിതുമർഹതി ।
നിരായുധശ്ചലൻ പദ്ഭ്യാം യോത്സ്യേനേന നിരായുധഃ ॥ **5** ॥ 2076

ഇതി നിശ്ചിത്യ യവനഃ പ്രാദ്രവന്തം പരാങ്മുഖം ।
അൻവധാവജ്ജിഘൃക്ഷുസ്തം ദുരാപമപി യോഗിനാം ॥ **6** ॥ 2077

ഹസ്തപ്രാപ്തമിവാത്മാനം ഹരിണാ സ പദേ പദേ ।
നീതോ ദർശയതാ ദൂരം യവനേശോഽദ്രികന്ദരം ॥ **7** ॥ 2078

പലായനം യദുകുലേ ജാതസ്യ തവ നോചിതം।
ഇതി ക്ഷിപന്നനുഗതോ നൈനം പ്രാപാഹതാശുഭഃ ॥ **8** ॥ 2079

ഏവം ക്ഷിപ്തോഽപി ഭഗവാൻ പ്രാവിശദ് ഗിരികന്ദരം।
സോഽപി പ്രവിഷ്ടസ്തത്രാന്യം ശയാനം ദദൃശേ നരം ॥ **9** ॥ 2080

നൻവസൗ ദൂരമാനീയ ശേതേ മാമിഹ സാധുവത്।
ഇതി മത്വാച്യുതം മൂഢസ്തം പദാ സമതാഡയത് ॥ **10** ॥ 2081

സ ഉത്ഥായ ചിരം സുപ്തഃ ശനൈരുൻമീൽയ ലോചനേ।
ദിശോ വിലോകയൻ പാർശ്വേ തമദ്രാക്ഷീദവസ്ഥിതം ॥ **11** ॥ 2082

സ താവത്തസ്യ രുഷ്ടസ്യ ദൃഷ്ടിപാതേന ഭാരത।
ദേഹജേനാഗ്നിനാ ദഗ്ധോ ഭസ്മസാദഭവത് ക്ഷണാത് ॥ **12** ॥ 2083

രാജോവാച
കോ നാമ സ പുമാൻ ബ്രഹ്മൻ കസ്യ കിംവീർയ ഏവ ച।
കസ്മാദ് ഗുഹാം ഗതഃ ശിശ്യേ കിന്തേജോ യവനാർദനഃ ॥ **13** ॥ 2084

ശ്രീശുക ഉവാച
സ ഇക്ഷ്വാകുകുലേ ജാതോ മാന്ധാതൃതനയോ മഹാൻ।
മുചുകുന്ദ ഇതി ഖ്യാതോ ബ്രഹ്മണ്യഃ സത്യസംഗരഃ ॥ **14** ॥ 2085

സ യാചിതഃ സുരഗണൈരിന്ദ്രാദ്യൈരാത്മരക്ഷണേ।
അസുരേഭ്യഃ പരിത്രസ്തൈസ്തദ്രക്ഷാം സോഽകരോച്ചിരം ॥ **15** ॥ 2086

ലബ്ധ്വാ ഗുഹം തേ സ്വഃപാലം മുചുകുന്ദമഥാബ്രുവൻ।
രാജൻ വിരമതാം കൃച്ഛ്രാദ് ഭവാന്നഃ പരിപാലനാത് ॥ **16** ॥ 2087

നരലോകേ പരിത്യജ്യ രാജ്യം നിഹതകണ്ടകം।
അസ്മാൻ പാലയതോ വീര കാമാസ്തേ സർവ ഉജ്ജ്ഝിതാഃ ॥ **17** ॥ 2088

സുതാ മഹിഷ്യോ ഭവതോ ജ്ഞാതയോഽമാത്യമന്ത്രിണഃ।
പ്രജാശ്ച തുൽയകാലീയാ നാധുനാ സന്തി കാലിതാഃ ॥ **18** ॥ 2089

കാലോ ബലീയാൻ ബലിനാം ഭഗവാനീശ്വരോഽവ്യയഃ।
പ്രജാഃ കാലയതേ ക്രീഡൻ പശുപാലോ യഥാ പശൂൻ ॥ **19** ॥ 2090

വരം വൃണീഷ്വ ഭദ്രം തേ ഋതേ കൈവൽയമദ്യ നഃ।
ഏക ഏവേശ്വരസ്തസ്യ ഭഗവാൻ വിഷ്ണുരവ്യയഃ ॥ **20** ॥ 2091

ഏവമുക്തഃ സ വൈ ദേവാനഭിവന്ദ്യ മഹായശാഃ।
അശയിഷ്ട ഗുഹാവിഷ്ടോ നിദ്രയാ ദേവദത്തയാ ॥ **21** ॥ 2092

സ്വാപം യാതം യസ്തു മധ്യേ ബോധയേത്ത്വാമചേതനഃ।
സ ത്വയാ ദൃഷ്ടമാത്രസ്തു ഭസ്മീഭവതു തത്ക്ഷണാത് ॥ **22** ॥ 2093

യവനേ ഭസ്മസാന്നീതേ ഭഗവാൻ സാത്വതർഷഭഃ।
ആത്മാനം ദർശയാമാസ മുചുകുന്ദായ ധീമതേ ॥ **23** ॥ 2094

തമാലോക്യ ഘനശ്യാമം പീതകൗശേയവാസസം।
ശ്രീവത്സവക്ഷസം ഭ്രാജത്കൗസ്തുഭേന വിരാജിതം ॥ **24** ॥ 2095

ചതുർഭുജം രോചമാനം വൈജയന്ത്യാ ച മാലയാ।
ചാരുപ്രസന്നവദനം സ്ഫുരൻമകരകുണ്ഡലം ॥ **25** ॥ 2096

പ്രേക്ഷണീയം നൃലോകസ്യ സാനുരാഗസ്മിതേക്ഷണം।
അപീച്യവയസം മത്തമൃഗേന്ദ്രോദാരവിക്രമം ॥ **26** ॥ 2097

പര്യപൃച്ഛൻമഹാബുദ്ധിസ്തേജസാ തസ്യ ധർഷിതഃ।
ശങ്കിതഃ ശനകൈ രാജാ ദുർധർഷമിവ തേജസാ ॥ **27** ॥ 2098

മുചുകുന്ദ ഉവാച
കോ ഭവാനിഹ സമ്പ്രാപ്തോ വിപിനേ ഗിരിഗഹ്വരേ।
പദ്ഭ്യാം പദ്മപലാശാഭ്യാം വിചരസ്യുരുകണ്ടകേ ॥ **28** ॥ 2099

കിംസ്വിത്തേജസ്വിനാം തേജോ
ഭഗവാൻ വാ വിഭാവസുഃ।
സൂര്യഃ സോമോ മഹേന്ദ്രോ വാ
ലോകപാലോഽപരോഽപി വാ ॥ **29** ॥ 2100

മൻയേ ത്വാം ദേവദേവാനാം ത്രയാണാം പുരുഷർഷഭം।
യദ് ബാധസേ ഗുഹാധ്വാന്തം പ്രദീപഃ പ്രഭയാ യഥാ ॥ **30** ॥ 2101

ശുശ്രൂഷതാമവ്യലീകമസ്മാകം നരപുംഗവ।
സ്വജൻമ കർമ ഗോത്രം വാ കഥ്യതാം യദി രോചതേ ॥ **31** ॥ 2102

വയം തു പുരുഷവ്യാഘ്ര ഐക്ഷ്വാകാഃ ക്ഷത്രബന്ധവഃ।
മുചുകുന്ദ ഇതി പ്രോക്തോ യൗവനാശ്വാത്മജഃ പ്രഭോ ॥ **32** ॥ 2103

ചിരപ്രജാഗരശ്രാന്തോ നിദ്രയോപഹതേന്ദ്രിയഃ।
ശയേഽസ്മിൻ വിജനേ കാമം കേനാപ്യുത്ഥാപിതോഽധുനാ ॥ **33** ॥ 2104

സോഽപി ഭസ്മീകൃതോ നൂനമാത്മീയേനൈവ പാപ്മനാ।
അനന്തരം ഭവാംശ്രീമാൻ ലക്ഷിതോഽമിത്രശാതനഃ ॥ **34** ॥ 2105

തേജസാ തേഽവിഷഹ്യേണ ഭൂരി ദ്രഷ്ടും ന ശക്നുമഃ।
ഹതൗജസോ മഹാഭാഗ മാനനീയോഽസി ദേഹിനാം ॥ **35** ॥ 2106

ഏവം സംഭാഷിതോ രാജ്ഞാ ഭഗവാൻ ഭൂതഭാവനഃ।
പ്രത്യാഹ പ്രഹസൻ വാണ്യാ മേഘനാദഗഭീരയാ ॥ **36** ॥ 2107

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ജൻമകർമാഭിധാനാനി സന്തി മേഽംഗ സഹസ്രശഃ।
ന ശക്യന്തേഽനുസംഖ്യാതുമനന്തത്വാൻമയാപി ഹി ॥ **37** ॥ 2108

ക്വചിദ് രജാംസി വിമമേ പാർഥിവാൻയുരുജൻമഭിഃ।
ഗുണകർമാഭിധാനാനി ന മേ ജൻമാനി കർഹിചിത് ॥ **38** ॥ 2109

കാലത്രയോപപന്നാനി ജൻമകർമാണി മേ നൃപ।
അനുക്രമന്തോ നൈവാന്തം ഗച്ഛന്തി പരമർഷയഃ ॥ **39** ॥ 2110

തഥാപ്യദ്യതനാൻയംഗ ശൃണുഷ്വ ഗദതോ മമ।
വിജ്ഞാപിതോ വിരിഞ്ചേന പുരാഹം ധർമഗുപ്തയേ।
ഭൂമേർഭാരായമാണാനാമസുരാണാം ക്ഷയായ ച ॥ **40** ॥ 2111

അവതീർണോ യദുകുലേ ഗൃഹ ആനകദുന്ദുഭേഃ।
വദന്തി വാസുദേവേതി വസുദേവസുതം ഹി മാം ॥ **41** ॥ 2112

കാലനേമിർഹതഃ കംസഃ പ്രലംബാദ്യാശ്ച സദ്വിഷഃ।
അയം ച യവനോ ദഗ്ധോ രാജംസ്തേ തിഗ്മചക്ഷുഷാ ॥ **42** ॥ 2113

സോഽഹം തവാനുഗ്രഹാർഥം ഗുഹാമേതാമുപാഗതഃ।
പ്രാർഥിതഃ പ്രചുരം പൂർവം ത്വയാഹം ഭക്തവത്സലഃ ॥ **43** ॥ 2114

വരാൻ വൃണീഷ്വ രാജർഷേ സർവാൻ കാമാൻ ദദാമി തേ।
മാം പ്രപന്നോ ജനഃ കശ്ചിന്ന ഭൂയോഽർഹതി ശോചിതും ॥ **44** ॥ 2115

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുക്തസ്തം പ്രണമ്യാഹ മുചുകുന്ദോ മുദാൻവിതഃ।
ജ്ഞാത്വാ നാരായണം ദേവം ഗർഗവാക്യമനുസ്മരൻ ॥ **45** ॥ 2116

മുചുകുന്ദ ഉവാച
വിമോഹിതോഽയം ജന ഈശ മായയാ
ത്വദീയയാ ത്വാം ന ഭജത്യനർഥദൃക് ।
സുഖായ ദുഃഖപ്രഭവേഷു സജ്ജതേ
ഗൃഹേഷു യോഷിത് പുരുഷശ്ച വഞ്ചിതഃ ॥ **46** ॥ 2117

ലബ്ധ്വാ ജനോ ദുർലഭമത്ര മാനുഷം
കഥഞ്ചിദവ്യംഗമയത്നതോഽനഘ ।
പാദാരവിന്ദം ന ഭജത്യസൻമതി -
ർഗൃഹാന്ധകൂപേ പതിതോ യഥാ പശുഃ ॥ **47** ॥ 2118

മമൈഷ കാലോഽജിത നിഷ്ഫലോ ഗതോ
രാജ്യശ്രിയോന്നദ്ധമദസ്യ ഭൂപതേഃ ।
മർത്യാത്മബുദ്ധേഃ സുതദാരകോശഭൂ -
ഷ്വാസജ്ജമാനസ്യ ദുരന്തചിന്തയാ ॥ **48** ॥ 2119

കലേവരേഽസ്മിൻ ഘടകുഡ്യസന്നിഭേ
നിരൂഢമാനോ നരദേവ ഇത്യഹം ।
വൃതോ രഥേഭാശ്വപദാത്യനീകപൈ -
ർഗാം പർയടംസ്ത്വാഗണയൻ സുദുർമദഃ ॥ **49** ॥ 2120

പ്രമത്തമുച്ചൈരിതികൃത്യചിന്തയാ
പ്രവൃദ്ധലോഭം വിഷയേഷു ലാലസം ।
ത്വമപ്രമത്തഃ സഹസാഭിപദ്യസേ
ക്ഷുൽലേലിഹാനോഽഹിരിവാഖുമന്തകഃ ॥ **50** ॥ 2121

പുരാ രഥൈർഹേമപരിഷ്കൃതൈശ്ചരൻ
മതംഗജൈർവാ നരദേവസംജ്ഞിതഃ ।

സ ഏവ കാലേന ദുരത്യയേന തേ
കലേവരോ വിട്കൃമിഭസ്മസംജ്ഞിതഃ ॥ **51** ॥ 2122

നിർജിത്യ ദിക്ചക്രമഭൂതവിഗ്രഹോ
വരാസനസ്ഥഃ സമരാജവന്ദിതഃ ।
ഗൃഹേഷു മൈഥുന്യസുഖേഷു യോഷിതാം
ക്രീഡാമൃഗഃ പൂരുഷ ഈശ നീയതേ ॥ **52** ॥ 2123

കരോതി കർമാണി തപസ്സുനിഷ്ഠിതോ
നിവൃത്തഭോഗസ്തദപേക്ഷയാ ദദത് ।
പുനശ്ച ഭൂയേയമഹം സ്വരാഡിതി
പ്രവൃദ്ധതർഷോ ന സുഖായ കൽപതേ ॥ **53** ॥ 2124

ഭവാപവർഗോ ഭ്രമതോ യദാ ഭവേ -
ജ്ജനസ്യ തർഹ്യച്യുത സത്സമാഗമഃ ।
സത്സംഗമോ യർഹി തദൈവ സദ്ഗതൗ
പരാവരേശേ ത്വയി ജായതേ മതിഃ ॥ **54** ॥ 2125

മൻയേ മമാനുഗ്രഹ ഈശ തേ കൃതോ
രാജ്യാനുബന്ധാപഗമോ യദൃച്ഛയാ ।
യഃ പ്രാർഥ്യതേ സാധുഭിരേകചർയയാ
വനം വിവിക്ഷദ്ഭിരഖണ്ഡഭൂമിഭൈഃ ॥ **55** ॥ 2126

ന കാമയേഽന്യം തവ പാദസേവനാ -
ദകിഞ്ചനപ്രാർഥ്യതമാദ് വരം വിഭോ ।
ആരാധ്യ കസ്ത്വാം ഹ്യപവർഗദം ഹരേ
വൃണീത ആർയോ വരമാത്മബന്ധനം ॥ **56** ॥ 2127

തസ്മാദ് വിസൃജ്യാശിഷ ഈശ സർവതോ
രജസ്തമഃസത്ത്വഗുണാനുബന്ധനാഃ ।

നിരഞ്ജനം നിർഗുണമദ്വയം പരം
ത്വാം ജ്ഞപ്തിമാത്രം പുരുഷം വ്രജാമ്യഹം ॥ **57** ॥ 2128

ചിരമിഹ വൃജിനാർതസ്തപ്യമാനോഽനുതാപൈ -
രവിതൃഷഷഡമിത്രോഽലബ്ധശാന്തിഃ കഥഞ്ചിത് ।
ശരണദ സമുപേതസ്ത്വത്പദാബ്ജം പരാത്മ -
ന്നഭയമൃതമശോകം പാഹി മാഽഽപന്നമീശ ॥ **58** ॥ 2129

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സാർവഭൗമ മഹാരാജ മതിസ്തേ വിമലോർജിതാ ।
വരൈഃ പ്രലോഭിതസ്യാപി ന കാമൈർവിഹതാ യതഃ ॥ **59** ॥ 2130

പ്രലോഭിതോ വരൈർയത്ത്വമപ്രമാദായ വിദ്ധി തത് ।
ന ധീർമയ്യേകഭക്തീനാമാശീർഭിർഭിദ്യതേ ക്വചിത് ॥ **60** ॥ 2131

യുഞ്ജാനാനാമഭക്തീനാം പ്രാണായാമാദിഭിർമനഃ ।
അക്ഷീണവാസനം രാജൻ ദൃശ്യതേ പുനരുത്ഥിതം ॥ **61** ॥ 2132

വിചരസ്വ മഹീം കാമം മയ്യാവേശിതമാനസഃ ।
അസ്ത്വേവ നിത്യദാ തുഭ്യം ഭക്തിർമയ്യനപായിനീ ॥ **62** ॥ 2133

ക്ഷാത്രധർമസ്ഥിതോ ജന്തൂൻ ന്യവധീർമൃഗയാദിഭിഃ ।
സമാഹിതസ്തത്തപസാ ജഹ്യഘം മദുപാശ്രിതഃ ॥ **63** ॥ 2134

ജൻമന്യനന്തരേ രാജൻ സർവഭൂതസുഹൃത്തമഃ ।
ഭൂത്വാ ദ്വിജവരസ്ത്വം വൈ മാമുപൈഷ്യസി കേവലം ॥ **64** ॥ 2135

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
മുചുകുന്ദസ്തുതിർനാമ ഏകപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വിപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്ഥം സോഽനുഗൃഹീതോഽംഗ കൃഷ്ണേനേക്ഷ്വാകുനന്ദനഃ।
തം പരിക്രമ്യ സന്നമ്യ നിശ്ചക്രാമ ഗുഹാമുഖാത് ॥ **1** ॥ 2136

സ വീക്ഷ്യ ക്ഷുൽലകാൻ മർത്യാൻ
പശൂൻ വീരുദ്വനസ്പതീൻ।
മത്വാ കലിയുഗം പ്രാപ്തം
ജഗാമ ദിശമുത്തരാം ॥ **2** ॥ 2137

തപഃശ്രദ്ധായുതോ ധീരോ നിഃസംഗോ മുക്തസംശയഃ।
സമാധായ മനഃ കൃഷ്ണേ പ്രാവിശദ് ഗന്ധമാദനം ॥ **3** ॥ 2138

ബദർയാശ്രമമാസാദ്യ നരനാരായണാലയം।
സർവദ്വന്ദ്വസഹഃ ശാന്തസ്തപസാഽഽരാധയദ്ധരിം ॥ **4** ॥ 2139

ഭഗവാൻ പുനരാവ്രജ്യ പുരീം യവനവേഷ്ടിതാം।
ഹത്വാ മ്ലേച്ഛബലം നിൻയേ തദീയം ദ്വാരകാം ധനം ॥ **5** ॥ 2140

നീയമാനേ ധനേ ഗോഭിർനൃഭിശ്ചാച്യുതചോദിതൈഃ।
ആജഗാമ ജരാസന്ധസ്ത്രയോവിംശത്യനീകപഃ ॥ **6** ॥ 2141

വിലോക്യ വേഗരഭസം രിപുസൈന്യസ്യ മാധവൗ ।
മനുഷ്യചേഷ്ടാമാപന്നൗ രാജൻ ദുദ്രുവതുർദ്രുതം ॥ **7** ॥ 2142

വിഹായ വിത്തം പ്രചുരമഭീതൗ ഭീരുഭീതവത് ।
പദ്ഭ്യാം പദ്മപലാശാഭ്യാം ചേരതുർബഹുയോജനം ॥ **8** ॥ 2143

പലായമാനൗ തൗ ദൃഷ്ട്വാ മാഗധഃ പ്രഹസൻ ബലീ ।
അൻവധാവദ് രഥാനീകൈരീശയോരപ്രമാണവിത് ॥ **9** ॥ 2144

പ്രദ്രുത്യ ദൂരം സംശ്രാന്തൗ തുംഗമാരുഹതാം ഗിരിം ।
പ്രവർഷണാഖ്യം ഭഗവാൻ നിത്യദാ യത്ര വർഷതി ॥ **10** ॥ 2145

ഗിരൗ നിലീനാവാജ്ഞായ നാധിഗമ്യ പദം നൃപ ।
ദദാഹ ഗിരിമേധോഭിഃ സമന്താദഗ്നിമുത്സൃജൻ ॥ **11** ॥ 2146

തത ഉത്പത്യ തരസാ ദഹ്യമാനതടാദുഭൗ ।
ദശൈകയോജനോത്തുംഗാന്നിപേതതുരധോ ഭുവി ॥ **12** ॥ 2147

അലക്ഷ്യമാണൗ രിപുണാ സാനുഗേന യദൂത്തമൗ ।
സ്വപുരം പുനരായാതൗ സമുദ്രപരിഖാം നൃപ ॥ **13** ॥ 2148

സോഽപി ദഗ്ധാവിതി മൃഷാ മൻവാനോ ബലകേശവൗ ।
ബലമാകൃഷ്യ സുമഹൻമഗധാൻ മാഗധോ യയൗ ॥ **14** ॥ 2149

ആനർത്താധിപതിഃ ശ്രീമാൻ രൈവതോ രേവതീം സുതാം ।
ബ്രഹ്മണാ ചോദിതഃ പ്രാദാദ് ബലായേതി പുരോദിതം ॥ **15** ॥ 2150

ഭഗവാനപി ഗോവിന്ദ ഉപയേമേ കുരൂദ്വഹ ।
വൈദർഭീം ഭീഷ്മകസുതാം ശ്രിയോ മാത്രാം സ്വയംവരേ ॥ **16** ॥ 2151

പ്രമഥ്യ തരസാ രാജ്ഞഃ ശാൽവാദീംശ്ചൈദ്യപക്ഷഗാൻ ।
പശ്യതാം സർവലോകാനാം താർക്ഷ്യപുത്രഃ സുധാമിവ ॥ **17** ॥ 2152

രാജോവാച
ഭഗവാൻ ഭീഷ്മകസുതാം രുക്മിണീം രുചിരാനനാം।
രാക്ഷസേന വിധാനേന ഉപയേമ ഇതി ശ്രുതം ॥ **18** ॥ 2153

ഭഗവംശ്ചിരാതുമിച്ഛാമി കൃഷ്ണസ്യാമിതതേജസഃ।
യഥാ മാഗധശാൽവാദീൻ ജിത്വാ കൻയാമുപാഹരത് ॥ **19** ॥ 2154

ബ്രഹ്മൻ കൃഷ്ണകഥാഃ പുൺയാ മാധ്വീർലോകമലാപഹാഃ।
കോ നു തൃപ്യേത ശൃൺവാനഃ ശ്രുതജ്ഞോ നിത്യനൂതനാഃ ॥ **20** ॥ 2155

ശ്രീശുക ഉവാച
രാജാഽഽസീദ് ഭീഷ്മകോ നാമ വിദർഭാധിപതിർമഹാൻ।
തസ്യ പഞ്ചാഭവൻ പുത്രാഃ കൻയൈകാ ച വരാനനാ ॥ **21** ॥ 2156

രുക്മ്യഗ്രജോ രുക്മരഥോ രുക്മബാഹുരനന്തരഃ।
രുക്മകേശോ രുക്മമാലീ രുക്മിൺയേഷാം സ്വസാ സതീ ॥ **22** ॥ 2157

സോപശ്രുത്യ മുകുന്ദസ്യ രൂപവീർയഗുണശ്രിയഃ।
ഗൃഹാഗതൈർഗീയമാനാസ്തം മേനേ സദൃശം പതിം ॥ **23** ॥ 2158

താം ബുദ്ധിലക്ഷണൗദാർയരൂപശീലഗുണാശ്രയാം।
കൃഷ്ണശ്ച സദൃശീം ഭാർയാം സമുദ്വോഢും മനോ ദധേ ॥ **24** ॥ 2159

ബന്ധൂനാമിച്ഛതാം ദാതും കൃഷ്ണായ ഭഗിനീം നൃപ।
തതോ നിവാർയ കൃഷ്ണദ്വിഡ് രുക്മീ ചൈദ്യമമൻയത ॥ **25** ॥ 2160

തദവേത്യാസിതാപാംഗീ
വൈദർഭീ ദുർമനാ ഭൃശം।
വിചിന്ത്യാപ്തം ദ്വിജം കഞ്ചിത്
കൃഷ്ണായ പ്രാഹിണോദ് ദ്രുതം ॥ **26** ॥ 2161

ദ്വാരകാം സ സമഭ്യേത്യ പ്രതീഹാരൈഃ പ്രവേശിതഃ।
അപശ്യദാദ്യം പുരുഷമാസീനം കാഞ്ചനാസനേ ॥ **27** ॥ 2162

ദൃഷ്ട്വാ ബ്രഹ്മണ്യദേവസ്തമവരുഹ്യ നിജാസനാത്।
ഉപവേശ്യാർഹയാഞ്ചക്രേ യഥാഽഽത്മാനം ദിവൗകസഃ ॥ **28** ॥ 2163

തം ഭുക്തവന്തം വിശ്രാന്തമുപഗമ്യ സതാം ഗതിഃ।
പാണിനാഭിമൃശൻ പാദാവവ്യഗ്രസ്തമപൃച്ഛത ॥ **29** ॥ 2164

കച്ചിദ് ദ്വിജവരശ്രേഷ്ഠ ധർമസ്തേ വൃദ്ധസമ്മതഃ।
വർതതേ നാതികൃച്ഛ്രേണ സന്തുഷ്ടമനസഃ സദാ ॥ **30** ॥ 2165

സന്തുഷ്ടോ യർഹി വർതേത ബ്രാഹ്മണോ യേന കേനചിത്।
അഹീയമാനഃ സ്വാദ്ധർമാത് സ ഹ്യസ്യാഖിലകാമധുക് ॥ **31** ॥ 2166

അസന്തുഷ്ടോഽസകൃൽലോകാനാപ്നോത്യപി സുരേശ്വരഃ।
അകിഞ്ചനോഽപി സന്തുഷ്ടഃ ശേതേ സർവാംഗവിജ്വരഃ ॥ **32** ॥ 2167

വിപ്രാൻ സ്വലാഭസന്തുഷ്ടാൻ സാധൂൻ ഭൂതസുഹൃത്തമാൻ।
നിരഹങ്കാരിണഃ ശാന്താൻ നമസ്യേ ശിരസാസകൃത് ॥ **33** ॥ 2168

കച്ചിദ് വഃ കുശലം ബ്രഹ്മൻ രാജതോ യസ്യ ഹി പ്രജാഃ।
സുഖം വസന്തി വിഷയേ പാൽയമാനാഃ സ മേ പ്രിയഃ ॥ **34** ॥ 2169

യതസ്ത്വമാഗതോ ദുർഗം നിസ്തീർയേഹ യദിച്ഛയാ।
സർവം നോ ബ്രൂഹ്യഗുഹ്യം ചേത് കിം കാർയം കരവാമ തേ ॥ **35** ॥ 2170

ഏവം സമ്പൃഷ്ടസമ്പ്രശ്നോ ബ്രാഹ്മണഃ പരമേഷ്ഠിനാ।
ലീലാഗൃഹീതദേഹേന തസ്മൈ സർവമവർണയത് ॥ **36** ॥ 2171

രുക്മിൺയുവാച

ശ്രുത്വാ ഗുണാൻ ഭുവനസുന്ദര ശൃൺവതാം തേ
നിർവിശ്യ കർണവിവരൈർഹരതോഽംഗതാപം ।
രൂപം ദൃശാം ദൃശിമതാമഖിലാർഥലാഭം
ത്വയ്യച്യുതാവിശതി ചിത്തമപത്രപം മേ ॥ **37** ॥ 2172

കാ ത്വാ മുകുന്ദ മഹതീ കുലശീലരൂപ -
വിദ്യാവയോദ്രവിണധാമഭിരാത്മതുൽയം ।
ധീരാ പതിം കുലവതീ ന വൃണീത കൻയാ
കാലേ നൃസിംഹ നരലോകമനോഽഭിരാമം ॥ **38** ॥ 2173

തൻമേ ഭവാൻ ഖലു വൃതഃ പതിരംഗ ജായാ -
മാത്മാർപിതശ്ച ഭവതോഽത്ര വിഭോ വിധേഹി ।
മാ വീരഭാഗമഭിമർശതു ചൈദ്യ ആരാദ്
ഗോമായുവൻമൃഗപതേർബലിമംബുജാക്ഷ ॥ **39** ॥ 2174

പൂർതേഷ്ടദത്തനിയമവ്രതദേവവിപ്ര -
ഗുർവർചനാദിഭിരലം ഭഗവാൻ പരേശഃ ।
ആരാധിതോ യദി ഗദാഗ്രജ ഏത്യ പാണിം
ഗൃഹ്ണാതു മേ ന ദമഘോഷസുതാദയോഽൻയേ ॥ **40** ॥ 2175

ശ്വോഭാവിനി ത്വമജിതോദ്വഹനേ വിദർഭാൻ
ഗുപ്തഃ സമേത്യ പൃതനാപതിഭിഃ പരീതഃ ।
നിർമഥ്യ ചൈദ്യമഗധേന്ദ്രബലം പ്രസഹ്യ
മാം രാക്ഷസേന വിധിനോദ്വഹ വീർയശുൽകാം ॥ **41** ॥ 2176

അന്തഃപുരാന്തരചരീമനിഹത്യ ബന്ധൂം -
സ്ത്വാമുദ്വഹേ കഥമിതി പ്രവദാമ്യുപായം ।

പൂർവേദ്യുരസ്തി മഹതീ കുലദേവിയാത്രാ
യസ്യാം ബഹിർനവവധൂർഗിരിജാമുപേയാത് ॥ **42** ॥ 2177

യസ്യാംഘ്രിപങ്കജരജഃസ്നപനം മഹാന്തോ
വാംഛന്ത്യുമാപതിരിവാത്മതമോഽപഹത്യൈ ।
യർഹ്യംബുജാക്ഷ ന ലഭേയ ഭവത്പ്രസാദം
ജഹ്യാമസൂൻ വ്രതകൃശാംഛതജന്മഭിഃ സ്യാത് ॥ **43** ॥ 2178

ബ്രാഹ്മണ ഉവാച
ഇത്യേതേ ഗുഹ്യസന്ദേശാ യദുദേവ മയാഽഽഹൃതാഃ ।
വിമൃശ്യ കർതും യച്ചാത്ര ക്രിയതാം തദനന്തരം ॥ **44** ॥ 2179

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
രുക്മിൺയുദ്വാഹപ്രസ്താവേ ദ്വിപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രിപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
വൈദർഭ്യാഃ സ തു സന്ദേശം നിശമ്യ യദുനന്ദനഃ।
പ്രഗൃഹ്യ പാണിനാ പാണിം പ്രഹസന്നിദമബ്രവീത് ॥ **1** ॥ 2180

ശ്രീഭഗവാനുവാച
തഥാഹമപി തച്ചിത്തോ നിദ്രാം ച ന ലഭേ നിശി।
വേദാഹം രുക്മിണാ ദ്വേഷാന്മമോദ്വാഹോ നിവാരിതഃ ॥ **2** ॥ 2181

താമാനയിഷ്യ ഉന്മഥ്യ രാജൻയാപസദാൻ മൃധേ।
മത്പരാമനവദ്യാംഗീമേധസോഽഗ്നിശിഖാമിവ ॥ **3** ॥ 2182

ശ്രീശുക ഉവാച
ഉദ്വാഹർക്ഷം ച വിജ്ഞായ രുക്മിൺയാ മധുസൂദനഃ।
രഥഃ സംയുജ്യതാമാശു ദാരുകേത്യാഹ സാരഥിം ॥ **4** ॥ 2183

സ ചാശ്വൈഃ ശൈവ്യസുഗ്രീവമേഘപുഷ്പബലാഹകൈഃ।
യുക്തം രഥമുപാനീയ തസ്ഥൗ പ്രാഞ്ജലിരഗ്രതഃ ॥ **5** ॥ 2184

ആരുഹ്യ സ്യന്ദനം ശൗരിർദ്വിജമാരോപ്യ തൂർണഗൈഃ।
ആനർത്താദേകരാത്രേണ വിദർഭാനഗമദ്ഹയൈഃ ॥ **6** ॥ 2185

രാജാ സ കുണ്ഡിനപതിഃ പുത്രസ്നേഹവശം ഗതഃ।
ശിശുപാലായ സ്വാം കന്യാം ദാസ്യൻ കർമാണ്യകാരയത് ॥ **7** ॥ 2186

പുരം സമ്മൃഷ്ടസംസിക്തമാർഗരഥ്യാചതുഷ്പഥം।
ചിത്രധ്വജപതാകാഭിസ്തോരണൈഃ സമലങ്കൃതം ॥ **8** ॥ 2187

സ്രഗ്ഗന്ധമാല്യാഭരണൈർവിരജോഽംബരഭൂഷിതൈഃ।
ജുഷ്ടം സ്ത്രീപുരുഷൈഃ ശ്രീമദ്ഗൃഹൈരഗുരുധൂപിതൈഃ ॥ **9** ॥ 2188

പിതൄൻ ദേവാൻ സമഭ്യർച്യ വിപ്രാംശ്ച വിധിവന്നൃപ।
ഭോജയിത്വാ യഥാന്യായം വാചയാമാസ മംഗലം ॥ **10** ॥ 2189

സുസ്നാതാം സുദതീം കന്യാം കൃതകൗതുകമംഗലാം।
അഹതാംശുകയുഗ്മേന ഭൂഷിതാം ഭൂഷണോത്തമൈഃ ॥ **11** ॥ 2190

ചക്രുഃ സാമർഗ്യജുർമന്ത്രൈർവധ്വാ രക്ഷാം ദ്വിജോത്തമാഃ।
പുരോഹിതോഽഥർവവിദ് വൈ ജുഹാവ ഗ്രഹശാന്തയേ ॥ **12** ॥ 2191

ഹിരണ്യരൂപ്യവാസാംസി തിലാംശ്ച ഗുഡമിശ്രിതാൻ।
പ്രാദാദ് ധേനൂശ്ച വിപ്രേഭ്യോ രാജാ വിധിവിദാം വരഃ ॥ **13** ॥ 2192

ഏവം ചേദിപതീ രാജാ ദമഘോഷഃ സുതായ വൈ।
കാരയാമാസ മന്ത്രജ്ഞൈഃ സർവമഭ്യുദയോചിതം ॥ **14** ॥ 2193

മദച്യുദ്ഭിർഗജാനീകൈഃ
സ്യന്ദനൈർഹേമമാലിഭിഃ।
പത്ത്യശ്വസങ്കുലൈഃ സൈന്യൈഃ
പരീതഃ കുണ്ഡിനം യയൗ ॥ **15** ॥ 2194

തം വൈ വിദർഭാധിപതിഃ സമഭ്യേത്യാഭിപൂജ്യ ച।
നിവേശയാമാസ മുദാ കൽപിതാന്യനിവേശനേ ॥ **16** ॥ 2195

തത്ര ശാൽവോ ജരാസന്ധോ ദന്തവക്ത്രോ വിദൂരഥഃ।
ആജഗ്മുശ്ചദ്യപക്ഷീയാഃ പൗണ്ഡ്രകാദ്യാഃ സഹസ്രശഃ ॥ **17** ॥ 2196

കൃഷ്ണരാമദ്വിഷോ യത്താഃ കൻയാം ചൈദ്യായ സാധിതും।
യദ്യാഗത്യ ഹരേത് കൃഷ്ണോ രാമാദ്യൈർയദുഭിർവൃതഃ ॥ **18** ॥ 2197

യോത്സ്യാമഃ സംഹതാസ്തേന ഇതി നിശ്ചിതമാനസാഃ।
ആജഗ്മുർഭൂഭുജഃ സർവേ സമഗ്രബലവാഹനാഃ ॥ **19** ॥ 2198

ശ്രുത്വൈതദ് ഭഗവാൻ രാമോ വിപക്ഷീയന്യൃപോദ്യമം।
കൃഷ്ണം ചൈകം ഗതം ഹർതും കൻയാം കലഹശങ്കിതഃ ॥ **20** ॥ 2199

ബലേന മഹതാ സാർധം ഭ്രാതൃസ്നേഹപരിപ്ലുതഃ।
ത്വരിതഃ കുണ്ഡിനം പ്രാഗാദ് ഗജാശ്വരഥപത്തിഭിഃ ॥ **21** ॥ 2200

ഭീഷ്മകൻയാ വരാരോഹാ കാങ്ക്ഷന്ത്യാഗമനം ഹരേഃ।
പ്രത്യാപത്തിമപശ്യന്തീ ദ്വിജസ്യാചിന്തയത്തദാ ॥ **22** ॥ 2201

അഹോ ത്രിയാമാന്തരിത ഉദ്വാഹോ മേഽൽപരാധസഃ।
നാഗച്ഛത്യരവിന്ദാക്ഷോ നാഹം വേദ്മ്യത്ര കാരണം।
സോഽപി നാവർതതേഽദ്യാപി മത്സന്ദേശഹരോ ദ്വിജഃ ॥ **23** ॥ 2202

അപി മയ്യനവദ്യാത്മാ ദൃഷ്ട്വാ കിഞ്ചിജ്ജുഗുപ്സിതം।
മത്പാണിഗ്രഹണേ നൂനം നായാതി ഹി കൃതോദ്യമഃ ॥ **24** ॥ 2203

ദുർഭഗായാ ന മേ ധാതാ നാനുകൂലോ മഹേശ്വരഃ।
ദേവീ വാ വിമുഖാ ഗൗരീ രുദ്രാണീ ഗിരിജാ സതീ ॥ **25** ॥ 2204

ഏവം ചിന്തയതീ ബാലാ ഗോവിന്ദഹൃതമാനസാ।
ൻയമീലയത കാലജ്ഞാ നേത്രേ ചാശ്രുകലാകുലേ ॥ **26** ॥ 2205

ഏവം വധ്വാഃ പ്രതീക്ഷന്ത്യാ ഗോവിന്ദാഗമനം നൃപ ।
വാമ ഊരുർഭുജോ നേത്രമസ്ഫുരൻ പ്രിയഭാഷിണഃ ॥ **27** ॥ 2206

അഥ കൃഷ്ണവിനിർദിഷ്ടഃ സ ഏവ ദ്വിജസത്തമഃ ।
അന്തഃപുരചരീം ദേവീം രാജപുത്രീം ദദർശ ഹ ॥ **28** ॥ 2207

സാ തം പ്രഹൃഷ്ടവദനമവ്യഗ്രാത്മഗതിം സതീ ।
ആലക്ഷ്യ ലക്ഷണാഭിജ്ഞാ സമപൃച്ഛച്ഛുചിസ്മിതാ ॥ **29** ॥ 2208

തസ്യാ ആവേദയത് പ്രാപ്തം ശശംസ യദുനന്ദനം ।
ഉക്തം ച സത്യവചനമാത്മോപനയനം പ്രതി ॥ **30** ॥ 2209

തമാഗതം സമാജ്ഞായ വൈദർഭീ ഹൃഷ്ടമാനസാ ।
ന പശ്യന്തീ ബ്രാഹ്മണായ പ്രിയമന്യന്നനാമ സാ ॥ **31** ॥ 2210

പ്രാപ്തൗ ശ്രുത്വാ സ്വദുഹിതുരുദ്വാഹപ്രേക്ഷണോത്സുകൗ ।
അഭ്യയാത്തൂർയഘോഷേണ രാമകൃഷ്ണൗ സമർഹണൈഃ ॥ **32** ॥ 2211

മധുപർകമുപാനീയ വാസാംസി വിരജാംസി സഃ ।
ഉപായനാന്യഭീഷ്ടാനി വിധിവത് സമപൂജയത് ॥ **33** ॥ 2212

തയോർനിവേശനം ശ്രീമദുപകൽപ്യ മഹാമതിഃ ।
സസൈന്യയോഃ സാനുഗയോരാതിഥ്യം വിദധേ യഥാ ॥ **34** ॥ 2213

ഏവം രാജ്ഞാം സമേതാനാം യഥാവീർയം യഥാവയഃ ।
യഥാബലം യഥാവിത്തം സർവൈഃ കാമൈഃ സമർഹയത് ॥ **35** ॥ 2214

കൃഷ്ണമാഗതമാകർണ്യ വിദർഭപുരവാസിനഃ ।
ആഗത്യ നേത്രാഞ്ജലിഭിഃ പപുസ്തൻമുഖപങ്കജം ॥ **36** ॥ 2215

അസ്യൈവ ഭാർയാ ഭവിതും രുക്മിണ്യർഹതി നാപരാ ।
അസാവപ്യനവദ്യാത്മാ ഭൈഷ്മ്യാഃ സമുചിതഃ പതിഃ ॥ **37** ॥ 2216

കിഞ്ചിത്സുചരിതം യന്നസ്തേന തുഷ്ടസ്ത്രിലോകകൃത് ।
അനുഗൃഹ്ണാതു ഗൃഹ്ണാതു വൈദർഭ്യാഃ പാണിമച്യുതഃ ॥ **38** ॥ 2217

ഏവം പ്രേമകലാബദ്ധാ വദന്തി സ്മ പുരൗകസഃ ।
കൻയാ ചാന്തഃപുരാത് പ്രാഗാദ് ഭടൈർഗുപ്താംബികാലയം ॥ **39** ॥ 2218

പദ്ഭ്യാം വിനിർയയൗ ദ്രഷ്ടും ഭവാൻയാഃ പാദപൽലവം ।
സാ ചാനുധ്യായതീ സമ്യങ്മുകുന്ദചരണാംബുജം ॥ **40** ॥ 2219

യതവാങ്മാതൃഭിഃ സാർധം സഖീഭിഃ പരിവാരിതാ ।
ഗുപ്താ രാജഭടൈഃ ശൂരൈഃ സന്നദ്ധൈരുദ്യതായുധൈഃ ।
മൃദംഗശംഖപണവാസ്തൂർയഭേർയശ്ച ജഘ്നിരേ ॥ **41** ॥ 2220

നാനോപഹാരബലിഭിർവാരമുഖ്യാഃ സഹസ്രശഃ ।
സ്രഗ്ഗന്ധവസ്ത്രാഭരണൈർദ്വിജപത്ന്യഃ സ്വലങ്കൃതാഃ ॥ **42** ॥ 2221

ഗായന്തശ്ച സ്തുവന്തശ്ച ഗായകാ വാദ്യവാദകാഃ ।
പരിവാർയ വധൂം ജഗ്മുഃ സൂതമാഗധവന്ദിനഃ ॥ **43** ॥ 2222

ആസാദ്യ ദേവീസദനം ധൗതപാദകരാംബുജാ ।
ഉപസ്പൃശ്യ ശുചിഃ ശാന്താ പ്രവിവേശാംബികാന്തികം ॥ **44** ॥ 2223

താം വൈ പ്രവയസോ ബാലാം വിധിജ്ഞാ വിപ്രയോഷിതഃ ।
ഭവാനീം വന്ദയാഞ്ചക്രുർഭവപത്നീം ഭവാൻവിതാം ॥ **45** ॥ 2224

നമസ്യേ ത്വാംബികേഽഭീക്ഷ്ണം സ്വസന്താനയുതാം ശിവാം ।
ഭൂയാത് പതിർമേ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണസ്തദനുമോദതാം ॥ **46** ॥ 2225

അദ്ഭിർഗന്ധാക്ഷതൈർധൂപൈ -
ർവാസഃസ്രങ്മാൽയഭൂഷണൈഃ ।

നാനോപഹാരബലിഭിഃ
പ്രദീപാവലിഭിഃ പൃഥക് ॥ **47** ॥ 2226

വിപ്രസ്ത്രിയഃ പതിമതീസ്തഥാ തൈഃ സമപൂജയത് ।
ലവണാപൂപതാംബൂലകംഠസൂത്രഫലേക്ഷുഭിഃ ॥ **48** ॥ 2227

തസ്യൈ സ്ത്രിയസ്താഃ പ്രദദുഃ ശേഷാം യുയുജുരാശിഷഃ ।
താഭ്യോ ദേവ്യൈ നമശ്ചക്രേ ശേഷാം ച ജഗൃഹേ വധൂഃ ॥ **49** ॥ 2228

മുനിവ്രതമഥ ത്യക്ത്വാ നിശ്ചക്രാമാംബികാഗൃഹാത് ।
പ്രഗൃഹ്യ പാണിനാ ഭൃത്യാം രത്നമുദ്രോപശോഭിനാ ॥ **50** ॥ 2229

താം ദേവമായാമിവ വീരമോഹിനീം
സുമധ്യമാം കുണ്ഡലമണ്ഡിതാനനാം ।
ശ്യാമാം നിതംബാർപിതരത്നമേഖലാം
വ്യഞ്ജത്സ്തനീം കുന്തലശങ്കിതേക്ഷണാം ॥ **51** ॥ 2230

ശുചിസ്മിതാം ബിംബഫലാധരദ്യുതി -
ശോണായമാനദ്വിജകുന്ദകുഡ്മലാം ।
പദാ ചലന്തീം കലഹംസഗാമിനീം
ശിഞ്ജത്കലാനൂപുരധാമശോഭിനാ ।
വിലോക്യ വീരാ മുമുഹുഃ സമാഗതാ
യശസ്വിനസ്തത്കൃതഹൃച്ഛയാർദിതാഃ ॥ **52** ॥ 2231

യാം വീക്ഷ്യ തേ നൃപതയസ്തദുദാരഹാസ -
വ്രീഡാവലോകഹൃതചേതസ ഉജ്ഝിതാസ്ത്രാഃ ।
പേതുഃ ക്ഷിതൗ ഗജരഥാശ്വഗതാ വിമൂഢാ
യാത്രാച്ഛലേന ഹരയേഽർപയതീം സ്വശോഭാം ॥ **53** ॥ 2232

സൈവം ശനൈശ്ചലയതീ ചലപദ്മകോശൗ
പ്രാപ്തിം തദാ ഭഗവതഃ പ്രസമീക്ഷമാണാ।
ഉത്സാര്യ വാമകരജൈരലകാനപാംഗൈഃ
പ്രാപ്താൻ ഹ്രിയൈക്ഷത നൃപാൻ ദദൃശേഽച്യുതം സാ ॥ **54** ॥ 2233

താം രാജകന്യാം രഥമാരുരുക്ഷതീം
ജഹാര കൃഷ്ണോ ദ്വിഷതാം സമീക്ഷതാം।
രഥം സമാരോപ്യ സുപർണലക്ഷണം
രാജന്യചക്രം പരിഭൂയ മാധവഃ ॥ **55** ॥ 2234

തതോ യയൗ രാമപുരോഗമൈഃ ശനൈഃ
സൃഗാലമധ്യാദിവ ഭാഗഹൃദ്ധരിഃ ॥ **56** ॥ 2235

തം മാനിനഃ സ്വാഭിഭവം യശഃക്ഷയം
പരേ ജരാസന്ധവശാ ന സേഹിരേ।
അഹോ ധിഗസ്മാൻ യശ ആത്തധന്വനാം
ഗോപൈർഹൃതം കേസരിണാം മൃഗൈരിവ ॥ **57** ॥ 2236

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
രുക്മിണീഹരണം നാമ ത്രിപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുഃപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി സർവേ സുസംരബ്ധാ
വാഹാനാരുഹ്യ ദംശിതാഃ।
സ്വൈഃ സ്വൈർബലൈഃ പരിക്രാന്താ
അൻവീയുർധൃതകാർമുകാഃ ॥ **1** ॥ 2237

താനാപതത ആലോക്യ യാദവാനീകയൂഥപാഃ।
തസ്ഥുസ്തത്സമ്മുഖാ രാജൻ വിസ്ഫൂർജ്യ സ്വധനൂംഷി തേ ॥ **2** ॥ 2238

അശ്വപൃഷ്ഠേ ഗജസ്കന്ധേ രഥോപസ്ഥേ ച കോവിദാഃ।
മുമുചുഃ ശരവർഷാണി മേഘാ അദ്രിഷ്വപോ യഥാ ॥ **3** ॥ 2239

പത്യുർബലം ശരാസാരൈശ്ഛന്നം വീക്ഷ്യ സുമധ്യമാ।
സവ്രീഡമൈക്ഷത്തദ്വക്ത്രം ഭയവിഹ്വലലോചനാ ॥ **4** ॥ 2240

പ്രഹസ്യ ഭഗവാനാഹ മാ സ്മ ഭൈർവാമലോചനേ।
വിനങ്ക്ഷ്യത്യധുനൈവൈതത്താവകൈഃ ശാത്രവം ബലം ॥ **5** ॥ 2241

തേഷാം തദ്വിക്രമം വീരാ ഗദസങ്കർഷണാദയഃ।
അമൃഷ്യമാണാ നാരാചൈർജഘ്നുർഹയഗജാൻ രഥാൻ ॥ **6** ॥ 2242

പേതുഃ ശിരാംസി രഥിനാമശ്വിനാം ഗജിനാം ഭുവി ।
സകുണ്ഡലകിരീടാനി സോഷ്ണീഷാണി ച കോടിശഃ ॥ **7** ॥ 2243

ഹസ്താഃ സാസിഗദേഷ്വാസാഃ കരഭാ ഊരവോഽംഘ്രയഃ ।
അശ്വാശ്വതരനാഗോഷ്ട്രഖരമർത്യശിരാംസി ച ॥ **8** ॥ 2244

ഹന്യമാനബലാനീകാ വൃഷ്ണിഭിർജയകാങ്ക്ഷിഭിഃ ।
രാജാനോ വിമുഖാ ജഗ്മുർജരാസന്ധപുരഃസരാഃ ॥ **9** ॥ 2245

ശിശുപാലം സമഭ്യേത്യ ഹൃതദാരമിവാതുരം ।
നഷ്ടത്വിഷം ഗതോത്സാഹം ശുഷ്യദ്വദനമബ്രുവൻ ॥ **10** ॥ 2246

ഭോ ഭോഃ പുരുഷശാർദൂല ദൗർമനസ്യമിദം ത്യജ ।
ന പ്രിയാപ്രിയയോ രാജൻ നിഷ്ഠാ ദേഹിഷു ദൃശ്യതേ ॥ **11** ॥ 2247

യഥാ ദാരുമയീ യോഷിന്നൃത്യതേ കുഹകേച്ഛയാ ।
ഏവമീശ്വരതന്ത്രോഽയമീഹതേ സുഖദുഃഖയോഃ ॥ **12** ॥ 2248

ശൗരേഃ സപ്തദശാഹം വൈ സംയുഗാനി പരാജിതഃ ।
ത്രയോവിംശതിഭിഃ സൈന്യൈർജിഗ്യ ഏകമഹം പരം ॥ **13** ॥ 2249

തഥാപ്യഹം ന ശോചാമി ന പ്രഹൃഷ്യാമി കർഹിചിത് ।
കാലേന ദൈവയുക്തേന ജാനൻ വിദ്രാവിതം ജഗത് ॥ **14** ॥ 2250

അധുനാപി വയം സർവേ വീരയൂഥപയൂഥപാഃ ।
പരാജിതാഃ ഫൽഗുതന്ത്രൈർയദുഭിഃ കൃഷ്ണപാലിതൈഃ ॥ **15** ॥ 2251

രിപവോ ജിഗ്യുരധുനാ കാല ആത്മാനുസാരിണി ।
തദാ വയം വിജേഷ്യാമോ യദാ കാലഃ പ്രദക്ഷിണഃ ॥ **16** ॥ 2252

ഏവം പ്രബോധിതോ മിത്രൈ -
ശ്ചൈദ്യോഽഗാത് സാനുഗഃ പുരം ।

ഹതശേഷാഃ പുനസ്ത്വേഽപി
യയുഃ സ്വം സ്വം പുരം നൃപാഃ ॥ **17** ॥ 2253

രുക്മീ തു രാക്ഷസോദ്വാഹം
കൃഷ്ണദ്വിഡസഹൻ സ്വസുഃ।
പൃഷ്ഠതോഽൻവഗമത് കൃഷ്ണ -
മക്ഷൗഹിണ്യാ വൃതോ ബലീ ॥ **18** ॥ 2254

രുക്മ്യമർഷീ സുസംരബ്ധഃ ശൃണ്വതാം സർവഭൂഭുജാം।
പ്രതിജജ്ഞേ മഹാബാഹുർദംശിതഃ സശരാസനഃ ॥ **19** ॥ 2255

അഹത്വാ സമരേ കൃഷ്ണമപ്രത്യൂഹ്യ ച രുക്മിണീം।
കുണ്ഡിനം ന പ്രവേക്ഷ്യാമി സത്യമേതദ് ബ്രവീമി വഃ ॥ **20** ॥ 2256

ഇത്യുക്ത്വാ രഥമാരുഹ്യ സാരഥിം പ്രാഹ സത്വരഃ।
ചോദയാശ്വാൻ യതഃ കൃഷ്ണസ്തസ്യ മേ സംയുഗം ഭവേത് ॥ **21** ॥ 2257

അദ്യാഹം നിശിതൈർബാണൈർഗോപാലസ്യ സുദുർമതേഃ।
നേഷ്യേ വീർയമദം യേന സ്വസാ മേ പ്രസഭം ഹൃതാ ॥ **22** ॥ 2258

വികത്ഥമാനഃ കുമതിരീശ്വരസ്യാപ്രമാണവിത്।
രഥേനൈകേന ഗോവിന്ദം തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേത്യഥാഹ്വയത് ॥ **23** ॥ 2259

ധനുർവികൃഷ്യ സുദൃഢം ജഘ്നേ കൃഷ്ണം ത്രിഭിഃ ശരൈഃ।
ആഹ ചാത്ര ക്ഷണം തിഷ്ഠ യദൂനാം കുലപാംസന ॥ **24** ॥ 2260

കുത്ര യാസി സ്വസാരം മേ മുഷിത്വാ ധ്വാങ്ക്ഷവദ്ധവിഃ।
ഹരിഷ്യേഽദ്യ മദം മന്ദ മായിനഃ കൂടയോധിനഃ ॥ **25** ॥ 2261

യാവന്ന മേ ഹതോ ബാണൈഃ
ശയീഥാ മുഞ്ച ദാരികാം।

സ്മയൻ കൃഷ്ണോ ധനുശ്ഛിത്ത്വാ
ഷഡ്ഭിർവിവ്യാധ രുക്മിണം ॥ **26** ॥ 2262

അഷ്ടഭിശ്ചതുരോ വാഹാൻ ദ്വാഭ്യാം സൂതം ധ്വജം ത്രിഭിഃ।
സ ചാൻയദ് ധനുരാദായ കൃഷ്ണം വിവ്യാധ പഞ്ചഭിഃ ॥ **27** ॥ 2263

തൈസ്താഡിതഃ ശരൗഘൈസ്തു ചിച്ഛേദ ധനുരച്യുതഃ।
പുനരൻയദുപാദത്ത തദപ്യച്ഛിനദവ്യയഃ ॥ **28** ॥ 2264

പരിഘം പട്ടിശം ശൂലം ചർമാസീ ശക്തിതോമരൗ।
യദ് യദായുധമാദത്ത തത് സർവം സോഽച്ഛിനദ്ധരിഃ ॥ **29** ॥ 2265

തതോ രഥാദവപ്ലുത്യ ഖഡ്ഗപാണിർജിഘാംസയാ।
കൃഷ്ണമഭ്യദ്രവത് ക്രുദ്ധഃ പതംഗ ഇവ പാവകം ॥ **30** ॥ 2266

തസ്യ ചാപതതഃ ഖഡ്ഗം തിലശശ്ചർമ ചേഷുഭിഃ।
ഛിത്ത്വാസിമാദദേ തിഗ്മം രുക്മിണം ഹന്തുമുദ്യതഃ ॥ **31** ॥ 2267

ദൃഷ്ട്വാ ഭ്രാതൃവധോദ്യോഗം രുക്മിണീ ഭയവിഹ്വലാ।
പതിത്വാ പാദയോർഭർതുരുവാച കരുണം സതീ ॥ **32** ॥ 2268

യോഗേശ്വരാപ്രമേയാത്മൻ ദേവദേവ ജഗത്പതേ।
ഹന്തും നാർഹസി കൽയാണ ഭ്രാതരം മേ മഹാഭുജ ॥ **33** ॥ 2269

ശ്രീശുക ഉവാച
തയാ പരിത്രാസവികമ്പിതാംഗയാ
ശുചാവശുഷ്യന്മുഖരുദ്ധകംഠയാ।
കാതർയവിസ്രംസിതഹേമമാലയാ
ഗൃഹീതപാദഃ കരുണോ ന്യവർതത ॥ **34** ॥ 2270

ചൈലേന ബദ്ധ്വാ തമസാധുകാരിണം
സശ്മശ്രുകേശം പ്രവപൻ വ്യരൂപയത് ।
താവൻമമർദ്ദുഃ പരസൈൻയമദ്ഭുതം
യദുപ്രവീരാ നലിനീം യഥാ ഗജാഃ ॥ **35** ॥ 2271

കൃഷ്ണാന്തികമുപവ്രജ്യ ദദൃശുസ്തത്ര രുക്മിണം ।
തഥാഭൂതം ഹതപ്രായം ദൃഷ്ട്വാ സങ്കർഷണോ വിഭുഃ ।
വിമുച്യ ബദ്ധം കരുണോ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണമബ്രവീത് ॥ **36** ॥ 2272

അസാധ്വിദം ത്വയാ കൃഷ്ണ കൃതമസ്മജ്ജുഗുപ്സിതം ।
വപനം ശ്മശ്രുകേശാനാം വൈരൂപ്യം സുഹൃദോ വധഃ ॥ **37** ॥ 2273

മൈവാസ്മാൻ സാധ്വ്യസൂയേഥാ
ഭ്രാതുർവൈരൂപ്യചിന്തയാ ।
സുഖദുഃഖദോ ന ചാൻയോഽസ്തി
യതഃ സ്വകൃതഭുക് പുമാൻ ॥ **38** ॥ 2274

ബന്ധുർവധാർഹദോഷോഽപി ന ബന്ധോർവധമർഹതി ।
ത്യാജ്യഃ സ്വൈനൈവ ദോഷേണ ഹതഃ കിം ഹൻയതേ പുനഃ ॥ **39** ॥ 2275

ക്ഷത്രിയാണാമയം ധർമഃ പ്രജാപതിവിനിർമിതഃ ।
ഭ്രാതാപി ഭ്രാതരം ഹൻയാദ് യേന ഘോരതരസ്തതഃ ॥ **40** ॥ 2276

രാജ്യസ്യ ഭൂമേർവിത്തസ്യ സ്ത്രിയോ മാനസ്യ തേജസഃ ।
മാനിനോഽൻയസ്യ വാ ഹേതോഃ ശ്രീമദാന്ധാഃ ക്ഷിപന്തി ഹി ॥ **41** ॥ 2277

തവേയം വിഷമാ ബുദ്ധിഃ സർവഭൂതേഷു ദുർഹൃദാം ।
യൻമൻയസേ സദാഭദ്രം സുഹൃദാം ഭദ്രമജ്ഞവത് ॥ **42** ॥ 2278

ആത്മമോഹോ നൃണാമേഷ കൽപ്യതേ ദേവമായയാ ।
സുഹൃദ് ദുർഹൃദുദാസീന ഇതി ദേഹാത്മമാനിനാം ॥ **43** ॥ 2279

ഏക ഏവ പരോ ഹ്യാത്മാ സർവേഷാമപി ദേഹിനാം।
നാനേവ ഗൃഹ്യതേ മൂഢൈർയഥാ ജ്യോതിർയഥാ നഭഃ ॥ **44** ॥ 2280

ദേഹ ആദ്യന്തവാനേഷ ദ്രവ്യപ്രാണഗുണാത്മകഃ।
ആത്മൻയവിദ്യയാ ക്ലൃപ്തഃ സംസാരയതി ദേഹിനം ॥ **45** ॥ 2281

നാത്മനോഽന്യേന സംയോഗോ വിയോഗശ്ചാസതഃ സതി।
തദ്ധേതുത്വാത്തത്പ്രസിദ്ധേർദൃഗ്രൂപാഭ്യാം യഥാ രവേഃ ॥ **46** ॥ 2282

ജൻമാദയസ്തു ദേഹസ്യ വിക്രിയാ നാത്മനഃ ക്വചിത്।
കലാനാമിവ നൈവേന്ദോർമൃതിർഹ്യസ്യ കുഹൂരിവ ॥ **47** ॥ 2283

യഥാ ശയാന ആത്മാനം വിഷയാൻ ഫലമേവ ച।
അനുഭുങ്ക്തേഽപ്യസത്യർഥേ തഥാഽഽപ്നോത്യബുധോ ഭവം ॥ **48** ॥ 2284

തസ്മാദജ്ഞാനജം ശോകമാത്മശോഷവിമോഹനം।
തത്ത്വജ്ഞാനേന നിർഹൃത്യ സ്വസ്ഥാ ഭവ ശുചിസ്മിതേ ॥ **49** ॥ 2285

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ഭഗവതാ തൻവീ രാമേണ പ്രതിബോധിതാ।
വൈമനസ്യം പരിത്യജ്യ മനോ ബുദ്ധ്യാ സമാദധേ ॥ **50** ॥ 2286

പ്രാണാവശേഷ ഉത്സൃഷ്ടോ ദ്വിഡ്ഭിർഹതബലപ്രഭഃ।
സ്മരൻ വിരൂപകരണം വിതഥാത്മമനോരഥഃ ॥ **51** ॥ 2287

ചക്രേ ഭോജകടം നാമ നിവാസായ മഹത് പുരം।
അഹത്വാ ദുർമതിം കൃഷ്ണമപ്രത്യൂഹ്യ യവീയസീം।
കുണ്ഡിനം ന പ്രവേക്ഷ്യാമീത്യുക്ത്വാ തത്രാവസദ് രുഷാ ॥ **52** ॥ 2288

ഭഗവാൻ ഭീഷ്മകസുതാമേവം നിർജിത്യ ഭൂമിപാൻ।
പുരമാനീയ വിധിവദുപയേമേ കുരൂദ്വഹ ॥ **53** ॥ 2289

തദാ മഹോത്സവോ നൄണാം യദുപുർയാം ഗൃഹേ ഗൃഹേ ।
അഭൂദനന്യഭാവാനാം കൃഷ്ണേ യദുപതൗ നൃപ ॥ **54** ॥ 2290

നരാ നാര്യശ്ച മുദിതാഃ പ്രമൃഷ്ടമണികുണ്ഡലാഃ ।
പാരിബർഹമുപാജഹ്രുർവരയോശ്ചിത്രവാസസോഃ ॥ **55** ॥ 2291

സാ വൃഷ്ണിപുർയുത്തഭിതേന്ദ്രകേതുഭി -
ർവിചിത്രമാൽയാംബരരത്നതോരണൈഃ ।
ബഭൗ പ്രതിദ്വാർയുപക്ലൃപ്തമംഗലൈ -
രാപൂർണകുംഭാഗുരുധൂപദീപകൈഃ ॥ **56** ॥ 2292

സിക്തമാർഗാ മദച്യുദ്ഭിരാഹൂതപ്രേഷ്ഠഭൂഭുജാം ।
ഗജൈർദ്വാഃസു പരാമൃഷ്ടരംഭാപൂഗോപശോഭിതാ ॥ **57** ॥ 2293

കുരുസൃഞ്ജയകൈകേയവിദർഭയദുകുന്തയഃ ।
മിഥോ മുമുദിരേ തസ്മിൻ സംഭ്രമാത് പരിധാവതാം ॥ **58** ॥ 2294

രുക്മിൺയാ ഹരണം ശ്രുത്വാ ഗീയമാനം തതസ്തതഃ ।
രാജാനോ രാജകൻയാശ്ച ബഭൂവുർഭൃശവിസ്മിതാഃ ॥ **59** ॥ 2295

ദ്വാരകായാമഭൂദ് രാജൻ മഹാമോദഃ പുരൗകസാം ।
രുക്മിൺയാ രമയോപേതം ദൃഷ്ട്വാ കൃഷ്ണം ശ്രിയഃ പതിം ॥ **60** ॥ 2296

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
രുക്മിൺയുദ്വാഹേ ചതുഃപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
കാമസ്തു വാസുദേവാംശോ ദഗ്ധഃ പ്രാഗ് രുദ്രമന്യുനാ ।
ദേഹോപപത്തയേ ഭൂയസ്തമേവ പ്രത്യപദ്യത ॥ **1** ॥ 2297

സ ഏവ ജാതോ വൈദർഭ്യാം കൃഷ്ണവീർയസമുദ്ഭവഃ ।
പ്രദ്യുമ്ന ഇതി വിഖ്യാതഃ സർവതോഽനവമഃ പിതുഃ ॥ **2** ॥ 2298

തം ശംബരഃ കാമരൂപീ ഹൃത്വാ തോകമനിർദശം ।
സ വിദിത്വാഽഽത്മനഃ ശത്രും പ്രാസ്യോദൻവത്യഗാദ് ഗൃഹം ॥ **3** ॥ 2299

തം നിർജഗാര ബലവാൻ മീനഃ സോഽപ്യപരൈഃ സഹ ।
വൃതോ ജാലേന മഹതാ ഗൃഹീതോ മത്സ്യജീവിഭിഃ ॥ **4** ॥ 2300

തം ശംബരായ കൈവർതാ ഉപാജഹ്രുരുപായനം ।
സൂദാ മഹാനസം നീത്വാവദ്യൻ സ്വധിതിനാദ്ഭുതം ॥ **5** ॥ 2301

ദൃഷ്ട്വാ തദുദരേ ബാലം മായാവത്യൈ ന്യവേദയൻ ।
നാരദോഽകഥയത് സർവം തസ്യാഃ ശങ്കിതചേതസഃ ।
ബാലസ്യ തത്ത്വമുത്പത്തിം മത്സ്യോദരനിവേശനം ॥ **6** ॥ 2302

സാ ച കാമസ്യ വൈ പത്നീ രതിർനാമ യശസ്വിനീ ।
പത്യുർനിർദഗ്ധദേഹസ്യ ദേഹോത്പത്തിം പ്രതീക്ഷതീ ॥ **7** ॥ 2303

നിരൂപിതാ ശംബരേണ സാ സൂപൗദനസാധനേ।
കാമദേവം ശിശും ബുദ്ധ്വാ ചക്രേ സ്നേഹം തദാർഭകേ ॥ **8** ॥ 2304

നാതിദീർഘേണ കാലേന സ കാർഷ്ണീ രൂഢയൗവനഃ।
ജനയാമാസ നാരീണാം വീക്ഷന്തീനാം ച വിഭ്രമം ॥ **9** ॥ 2305

സാ തം പതിം പദ്മദലായതേക്ഷണം
പ്രലംബബാഹും നരലോകസുന്ദരം।
സവ്രീഡഹാസോത്തഭിതഭ്രുവേക്ഷതീ
പ്രീത്യോപതസ്ഥേ രതിരംഗ സൗരതൈഃ ॥ **10** ॥ 2306

താമാഹ ഭഗവാൻ കാർഷ്ണിർമാതസ്തേ മതിരന്യഥാ।
മാതൃഭാവമതിക്രമ്യ വർതസേ കാമിനീ യഥാ ॥ **11** ॥ 2307

രതിരുവാച
ഭവാൻ നാരായണസുതഃ ശംബരേണാഹൃതോ ഗൃഹാത്।
അഹം ത്വേധികൃതാ പത്നീ രതിഃ കാമോ ഭവാൻ പ്രഭോ ॥ **12** ॥ 2308

ഏഷ ത്വാനിർദശം സിന്ധാവക്ഷിപച്ഛംബരോഽസുരഃ।
മത്സ്യോഽഗ്രസീത്തദുദരാദിഹ പ്രാപ്തോ ഭവാൻ പ്രഭോ ॥ **13** ॥ 2309

തമിമം ജഹി ദുർധർഷം ദുർജയം ശത്രുമാത്മനഃ।
മായാശതവിദം ത്വം ച മായാഭിർമോഹനാദിഭിഃ ॥ **14** ॥ 2310

പരിശോചതി തേ മാതാ കുരരീവ ഗതപ്രജാ।
പുത്രസ്നേഹാകുലാ ദീനാ വിവത്സാ ഗൗരിവാതുരാ ॥ **15** ॥ 2311

പ്രഭാഷ്യൈവം ദദൗ വിദ്യാം പ്രദ്യുമ്നായ മഹാത്മനേ।
മായാവതീ മഹാമായാം സർവമായാവിനാശിനീം ॥ **16** ॥ 2312

സ ച ശംബരമഭ്യേത്യ
സംയുഗായ സമാഹ്വയത് ।
അവിഷഹ്യൈസ്തമാക്ഷേപൈഃ
ക്ഷിപൻ സഞ്ജനയൻ കലിം ॥ **17** ॥ 2313

സോഽധിക്ഷിപ്തോ ദുർവചോഭിഃ പാദാഹത ഇവോരഗഃ ।
നിശ്ചക്രാമ ഗദാപാണിരമർഷാത്താമ്രലോചനഃ ॥ **18** ॥ 2314

ഗദാമാവിധ്യ തരസാ പ്രദ്യുമ്നായ മഹാത്മനേ ।
പ്രക്ഷിപ്യ വ്യനദന്നാദം വജ്രനിഷ്പേഷനിഷ്ഠുരം ॥ **19** ॥ 2315

താമാപതന്തീം ഭഗവാൻ പ്രദ്യുമ്നോ ഗദയാ ഗദാം ।
അപാസ്യ ശത്രവേ ക്രുദ്ധഃ പ്രാഹിണോത് സ്വഗദാം നൃപ ॥ **20** ॥ 2316

സ ച മായാം സമാശ്രിത്യ
ദൈതേയീം മയദർശിതാം ।
മുമുചേഽസ്ത്രമയം വർഷം
കാർഷ്ണൗ വൈഹായസോഽസുരഃ ॥ **21** ॥ 2317

ബാധ്യമാനോഽസ്ത്രവർഷേണ രൗക്മിണേയോ മഹാരഥഃ ।
സത്ത്വാത്മികാം മഹാവിദ്യാം സർവമായോപമർദിനീം ॥ **22** ॥ 2318

തതോ ഗൗഹ്യകഗാന്ധർവ -
പൈശാചോരഗരാക്ഷസീഃ ।
പ്രായുങ്ക്ത ശതശോ ദൈത്യഃ
കാർഷ്ണിർവ്യധമയത് സ താഃ ॥ **23** ॥ 2319

നിശാതമസിമുദ്യമ്യ സകിരീടം സകുണ്ഡലം ।
ശംബരസ്യ ശിരഃ കായാത് താമ്രശ്മശ്രൂജസാഹരത് ॥ **24** ॥ 2320

ആകീർയമാണോ ദിവിജൈഃ
സ്തുവദ്ഭിഃ കുസുമോത്കരൈഃ।
ഭാർയയാംബരചാരിണ്യാ
പുരം നീതോ വിഹായസാ ॥ **25** ॥ 2321

അന്തഃപുരവരം രാജൻ ലലനാശതസങ്കുലം।
വിവേശ പത്ന്യാ ഗഗനാദ് വിദ്യുതേവ ബലാഹകഃ ॥ **26** ॥ 2322

തം ദൃഷ്ട്വാ ജലദശ്യാമം പീതകൗശേയവാസസം।
പ്രലംബബാഹും താമ്രാക്ഷം സുസ്മിതം രുചിരാനനം ॥ **27** ॥ 2323

സ്വലങ്കൃതമുഖാംഭോജം
നീലവക്രാലകാലിഭിഃ।
കൃഷ്ണം മത്വാ സ്ത്രിയോ ഹ്രീതാ
നിലിൽയുസ്തത്ര തത്ര ഹ ॥ **28** ॥ 2324

അവധാർയ ശനൈരീഷദ്വൈലക്ഷണ്യേന യോഷിതഃ।
ഉപജഗ്മുഃ പ്രമുദിതാഃ സസ്ത്രീരത്നം സുവിസ്മിതാഃ ॥ **29** ॥ 2325

അഥ തത്രാസിതാപാംഗീ വൈദർഭീ വൽഗുഭാഷിണീ।
അസ്മരത് സ്വസുതം നഷ്ടം സ്നേഹസ്നുതപയോധരാ ॥ **30** ॥ 2326

കോ ന്വയം നരവൈദൂര്യഃ കസ്യ വാ കമലേക്ഷണഃ।
ധൃതഃ കയാ വാ ജഠരേ കേയം ലബ്ധാ ത്വനേന വാ ॥ **31** ॥ 2327

മമ ചാപ്യാത്മജോ നഷ്ടോ നീതോ യഃ സൂതികാഗൃഹാത്।
ഏതത്തുല്യവയോരൂപോ യദി ജീവതി കുത്രചിത് ॥ **32** ॥ 2328

കഥം ത്വനേന സമ്പ്രാപ്തം സാരൂപ്യം ശാർംഗധന്വനഃ।
ആകൃത്യാവയവൈർഗത്യാ സ്വരഹാസാവലോകനൈഃ ॥ **33** ॥ 2329

സ ഏവ വാ ഭവേന്നൂനം യോ മേ ഗർഭേ ധൃതോഽർഭകഃ।
അമുഷ്മിൻ പ്രീതിരധികാ വാമഃ സ്ഫുരതി മേ ഭുജഃ ॥ **34** ॥ 2330

ഏവം മീമാംസമാനായാം വൈദർഭ്യാം ദേവകീസുതഃ।
ദേവക്യാനകദുന്ദുഭ്യാമുത്തമശ്ലോക ആഗമത് ॥ **35** ॥ 2331

വിജ്ഞാതാർഥോഽപി ഭഗവാംസ്തൂഷ്ണീമാസ ജനാർദനഃ।
നാരദോഽകഥയത് സർവം ശംബരാഹരണാദികം ॥ **36** ॥ 2332

തച്ഛ്രുത്വാ മഹദാശ്ചര്യം കൃഷ്ണാന്തഃപുരയോഷിതഃ।
അഭ്യനന്ദൻ ബഹൂനബ്ദാൻ നഷ്ടം മൃതമിവാഗതം ॥ **37** ॥ 2333

ദേവകീ വസുദേവശ്ച കൃഷ്ണരാമൗ തഥാ സ്ത്രിയഃ।
ദമ്പതീ തൗ പരിഷ്വജ്യ രുക്മിണീ ച യയുർമുദം ॥ **38** ॥ 2334

നഷ്ടം പ്രദ്യുമ്നമായാതമാകർണ്യ ദ്വാരകൗകസഃ।
അഹോ മൃത ഇവായാതോ ബാലോ ദിഷ്ട്യേതി ഹാബ്രുവൻ ॥ **39** ॥ 2335

യം വൈ മുഹുഃ പിതൃസരൂപനിജേശഭാവാ -
സ്തൻമാതരോ യദഭജൻ രഹരൂഢഭാവാഃ।
ചിത്രം ന തത് ഖലു രമാസ്പദബിംബബിംബേ
കാമേ സ്മരേഽക്ഷിവിഷയേ കിമുതാൻയനാർയഃ ॥ **40** ॥ 2336

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
പ്രദ്യുമ്നോത്പത്തിനിരൂപണം നാമ പഞ്ചപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷട്പഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സത്രാജിതഃ സ്വതനയാം കൃഷ്ണായ കൃതകില്ബിഷഃ।
സ്യമന്തകേന മണിനാ സ്വയമുദ്യമ്യ ദത്തവാൻ ॥ **1** ॥ 2337

രാജോവാച
സത്രാജിതഃ കിമകരോദ് ബ്രഹ്മൻ കൃഷ്ണസ്യ കില്ബിഷം।
സ്യമന്തകഃ കുതസ്തസ്യ കസ്മാദ് ദത്താ സുതാ ഹരേഃ ॥ **2** ॥ 2338

ശ്രീശുക ഉവാച
ആസീത് സത്രാജിതഃ സൂർയോ
ഭക്തസ്യ പരമഃ സഖാ।
പ്രീതസ്തസ്മൈ മണിം പ്രാദാത്
സൂർയസ്തുഷ്ടഃ സ്യമന്തകം ॥ **3** ॥ 2339

സ തം ബിഭ്രൻ മണിം കംഠേ ഭ്രാജമാനോ യഥാ രവിഃ।
പ്രവിഷ്ടോ ദ്വാരകാം രാജംസ്തേജസാ നോപലക്ഷിതഃ ॥ **4** ॥ 2340

തം വിലോക്യ ജനാ ദൂരാത്തേജസാ മുഷ്ടദൃഷ്ടയഃ।
ദീവ്യതേഽക്ഷൈർഭഗവതേ ശശംസുഃ സൂർയശങ്കിതാഃ ॥ **5** ॥ 2341

നാരായണ നമസ്തേഽസ്തു ശംഖചക്രഗദാധര।
ദാമോദരാരവിന്ദാക്ഷ ഗോവിന്ദ യദുനന്ദന ॥ **6** ॥ 2342

ഏഷ ആയാതി സവിതാ ത്വാം ദിദൃക്ഷുർജഗത്പതേ।
മുഷ്ണൻ ഗഭസ്തിചക്രേണ നൃണാം ചക്ഷൂംഷി തിഗ്മഗുഃ ॥ **7** ॥ 2343

നൻവൻവിച്ഛന്തി തേ മാർഗം ത്രിലോക്യാം വിബുധർഷഭാഃ।
ജ്ഞാത്വാദ്യ ഗൂഢം യദുഷു ദ്രഷ്ടും ത്വാം യാത്യജഃ പ്രഭോ ॥ **8** ॥ 2344

ശ്രീശുക ഉവാച
നിശമ്യ ബാലവചനം പ്രഹസ്യാംബുജലോചനഃ।
പ്രാഹ നാസൗ രവിർദേവഃ സത്രാജിൻമണിനാ ജ്വലൻ ॥ **9** ॥ 2345

സത്രാജിത് സ്വഗൃഹം ശ്രീമത് കൃതകൗതുകമംഗലം।
പ്രവിശ്യ ദേവസദനേ മണിം വിധ്വൈർന്യവേശയത് ॥ **10** ॥ 2346

ദിനേ ദിനേ സ്വർണഭാരാനഷ്ടൗ സ സൃജതി പ്രഭോ।
ദുർഭിക്ഷമാർയരിഷ്ടാനി സർപാധിവ്യാധയോഽശുഭാഃ।
ന സന്തി മായിനസ്തത്ര യത്രാസ്തേഽഭ്യർചിതോ മണിഃ ॥ **11** ॥ 2347

സ യാചിതോ മണിം ക്വാപി യദുരാജായ ശൗരിണാ।
നൈവാർഥകാമുകഃ പ്രാദാദ് യാച്ഞാഭംഗമതർകയൻ ॥ **12** ॥ 2348

തമേകദാ മണിം കംഠേ പ്രതിമുച്യ മഹാപ്രഭം।
പ്രസേനോ ഹയമാരുഹ്യ മൃഗയാം വ്യചരദ് വനേ ॥ **13** ॥ 2349

പ്രസേനം സഹയം ഹത്വാ മണിമാച്ഛിദ്യ കേസരീ।
ഗിരിം വിശഞ്ജാംബവതാ നിഹതോ മണിമിച്ഛതാ ॥ **14** ॥ 2350

സോഽപി ചക്രേ കുമാരസ്യ മണിം ക്രീഡനകം ബിലേ।
അപശ്യൻ ഭ്രാതരം ഭ്രാതാ സത്രാജിത് പര്യതപ്യത ॥ **15** ॥ 2351

പ്രായഃ കൃഷ്ണേന നിഹതോ മണിഗ്രീവോ വനം ഗതഃ।
ഭ്രാതാ മമേതി തച്ഛ്രുത്വാ കർണേ കർണേജപഞ്ജനാഃ ॥ **16** ॥ 2352

ഭഗവാംസ്തദുപശ്രുത്യ ദുർയശോ ലിപ്തമാത്മനി ।
മാർഷ്ടും പ്രസേനപദവീമൻവപദ്യത നാഗരൈഃ ॥ **17** ॥ 2353

ഹതം പ്രസേനമശ്വം ച വീക്ഷ്യ കേസരിണാ വനേ ।
തം ചാദ്രിപൃഷ്ഠേ നിഹതമൃക്ഷേണ ദദൃശുർജനാഃ ॥ **18** ॥ 2354

ഋക്ഷരാജബിലം ഭീമമന്ധേന തമസാഽഽവൃതം ।
ഏകോ വിവേശ ഭഗവാനവസ്ഥാപ്യ ബഹിഃ പ്രജാഃ ॥ **19** ॥ 2355

തത്ര ദൃഷ്ട്വാ മണിശ്രേഷ്ഠം ബാലക്രീഡനകം കൃതം ।
ഹർതും കൃതമതിസ്തസ്മിന്നവതസ്ഥേഽർഭകാന്തികേ ॥ **20** ॥ 2356

തമപൂർവം നരം ദൃഷ്ട്വാ ധാത്രീ ചുക്രോശ ഭീതവത് ।
തച്ഛ്രുത്വാഭ്യദ്രവത് ക്രുദ്ധോ ജാംബവാൻ ബലിനാം വരഃ ॥ **21** ॥ 2357

സ വൈ ഭഗവതാ തേന യുയുധേ സ്വാമിനാഽഽത്മനഃ ।
പുരുഷം പ്രാകൃതം മത്വാ കുപിതോ നാനുഭാവവിത് ॥ **22** ॥ 2358

ദ്വന്ദ്വയുദ്ധം സുതുമുലമുഭയോർവിജിഗീഷതോഃ ।
ആയുധാശ്മദ്രുമൈർദോർഭിഃ ക്രവ്യാർഥേ ശ്യേനയോരിവ ॥ **23** ॥ 2359

ആസീത്തദഷ്ടാവിംശാഹമിതരേതരമുഷ്ടിഭിഃ ।
വജ്രനിഷ്പേഷപരുഷൈരവിശ്രമമഹർനിശം ॥ **24** ॥ 2360

കൃഷ്ണമുഷ്ടിവിനിഷ്പാതനിഷ്പിഷ്ടാംഗോരുബന്ധനഃ ।
ക്ഷീണസത്ത്വഃ സ്വിന്നഗാത്രസ്തമാഹാതീവ വിസ്മിതഃ ॥ **25** ॥ 2361

ജാനേ ത്വാം സർവഭൂതാനാം പ്രാണ ഓജഃ സഹോ ബലം ।
വിഷ്ണും പുരാണപുരുഷം പ്രഭവിഷ്ണുമധീശ്വരം ॥ **26** ॥ 2362

ത്വം ഹി വിശ്വസൃജാം സ്രഷ്ടാ സൃജ്യാനാമപി യച്ച സത് ।
കാലഃ കലയതാമീശഃ പര ആത്മാ തഥാഽഽത്മനാം ॥ **27** ॥ 2363

യസ്യേഷദുത്കലിതരോഷകടാക്ഷമോക്ഷൈ -
ർവർത്മാദിശത് ക്ഷുഭിതനക്രതിമിംഗിലോഽബ്ധിഃ।
സേതുഃ കൃതഃ സ്വയശ ഉജ്ജ്വലിതാ ച ലങ്കാ
രക്ഷഃശിരാംസി ഭുവി പേതുരിഷുക്ഷതാനി ॥ **28** ॥ 2364

ഇതി വിജ്ഞാതവിജ്ഞാനമൃക്ഷരാജാനമച്യുതഃ।
വ്യാജഹാര മഹാരാജ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ ॥ **29** ॥ 2365

അഭിമൃശ്യാരവിന്ദാക്ഷഃ പാണിനാ ശങ്കരേണ തം।
കൃപയാ പരയാ ഭക്തം പ്രേമഗംഭീരയാ ഗിരാ ॥ **30** ॥ 2366

മണിഹേതോരിഹ പ്രാപ്താ വയമൃക്ഷപതേ ബിലം।
മിഥ്യാഭിശാപം പ്രമൃജന്നാത്മനോ മണിനാമുനാ ॥ **31** ॥ 2367

ഇത്യുക്തഃ സ്വാം ദുഹിതരം കന്യാം ജാംബവതീം മുദാ।
അർഹണാർഥം സ മണിനാ കൃഷ്ണായോപജഹാര ഹ ॥ **32** ॥ 2368

അദൃഷ്ട്വാ നിർഗമം ശൗരേഃ പ്രവിഷ്ടസ്യ ബിലം ജനാഃ।
പ്രതീക്ഷ്യ ദ്വാദശാഹാനി ദുഃഖിതാഃ സ്വപുരം യയുഃ ॥ **33** ॥ 2369

നിശമ്യ ദേവകീ ദേവീ
രുക്മിണ്യാനകദുന്ദുഭിഃ।
സുഹൃദോ ജ്ഞാതയോഽശോചൻ
ബിലാത് കൃഷ്ണമനിർഗതം ॥ **34** ॥ 2370

സത്രാജിതം ശപന്തസ്തേ ദുഃഖിതാ ദ്വാരകൗകസഃ।
ഉപതസ്ഥുർമഹാമായാം ദുർഗാം കൃഷ്ണോപലബ്ധയേ ॥ **35** ॥ 2371

തേഷാം തു ദേവ്യുപസ്ഥാനാത് പ്രത്യാദിഷ്ടാശിഷാ സ ച।
പ്രാദുർബഭൂവ സിദ്ധാർഥഃ സദാരോ ഹർഷയൻ ഹരിഃ ॥ **36** ॥ 2372

ഉപലഭ്യ ഹൃഷീകേശം മൃതം പുനരിവാഗതം।
സഹ പത്ന്യാ മണിഗ്രീവം സർവേ ജാതമഹോത്സവാഃ ॥ **37** ॥ 2373

സത്രാജിതം സമാഹൂയ സഭായാം രാജസന്നിധൗ।
പ്രാപ്തിം ചാഖ്യായ ഭഗവാൻ മണിം തസ്മൈ ൻയവേദയത് ॥ **38** ॥ 2374

സ ചാതിവ്രീഡിതോ രത്നം ഗൃഹീത്വാവാങ്മുഖസ്തതഃ।
അനുതപ്യമാനോ ഭവനമഗമത് സ്വേന പാപ്മനാ ॥ **39** ॥ 2375

സോഽനുധ്യായംസ്തദേവാഘം ബലവദ്വിഗ്രഹാകുലഃ।
കഥം മൃജാമ്യാത്മരജഃ പ്രസീദേദ് വാച്യുതഃ കഥം ॥ **40** ॥ 2376

കിം കൃത്വാ സാധു മഹ്യം സ്യാന്ന ശപേദ് വാ ജനോ യഥാ।
അദീർഘദർശനം ക്ഷുദ്രം മൂഢം ദ്രവിണലോലുപം ॥ **41** ॥ 2377

ദാസ്യേ ദുഹിതരം തസ്മൈ സ്ത്രീരത്നം രത്നമേവ ച।
ഉപായോഽയം സമീചീനസ്തസ്യ ശാന്തിർന ചാൻയഥാ ॥ **42** ॥ 2378

ഏവം വ്യവസിതോ ബുദ്ധ്യാ സത്രാജിത് സ്വസുതാം ശുഭാം।
മണിം ച സ്വയമുദ്യമ്യ കൃഷ്ണായോപജഹാര ഹ ॥ **43** ॥ 2379

താം സത്യഭാമാം ഭഗവാനുപയേമേ യഥാവിധി।
ബഹുഭിർയാചിതാം ശീലരൂപൗദാർയഗുണാൻവിതാം ॥ **44** ॥ 2380

ഭഗവാനാഹ ന മണിം പ്രതീച്ഛാമോ വയം നൃപ।
തവാസ്താം ദേവഭക്തസ്യ വയം ച ഫലഭാഗിനഃ ॥ **45** ॥ 2381

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
സ്യമന്തകോപാഖ്യാനേ ഷട്പഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
വിജ്ഞാതാർഥോഽപി ഗോവിന്ദോ
ദഗ്ധാനാകർണ്യ പാണ്ഡവാൻ।
കുന്തീം ച കുൽയകരണേ
സഹരാമോ യയൗ കുരൂൻ ॥ **1** ॥ 2382

ഭീഷ്മം കൃപം സവിദുരം ഗാന്ധാരീം ദ്രോണമേവ ച।
തുൽയദുഃഖൗ ച സംഗമ്യ ഹാ കഷ്ടമിതി ഹോചതുഃ ॥ **2** ॥ 2383

ലബ്ധ്വൈതദന്തരം രാജൻ ശതധൻവാനമൂചതുഃ।
അക്രൂരകൃതവർമാണൗ മണിഃ കസ്മാന്ന ഗൃഹ്യതേ ॥ **3** ॥ 2384

യോഽസ്മഭ്യം സമ്പ്രതിശ്രുത്യ കൻയാരത്നം വിഗർഹ്യ നഃ।
കൃഷ്ണായാദാന്ന സത്രാജിത് കസ്മാദ് ഭ്രാതരമൻവിയാത് ॥ **4** ॥ 2385

ഏവം ഭിന്നമതിസ്താഭ്യാം സത്രാജിതമസത്തമഃ।
ശയാനമവധീൽലോഭാത് സ പാപഃ ക്ഷീണജീവിതഃ ॥ **5** ॥ 2386

സ്ത്രീണാം വിക്രോശമാനാനാം ക്രന്ദന്തീനാമനാഥവത്।
ഹത്വാ പശൂൻ സൗനികവൻമണിമാദായ ജഗ്മിവാൻ ॥ **6** ॥ 2387

സത്യഭാമാ ച പിതരം ഹതം വീക്ഷ്യ ശുചാർപിതാ ।
വ്യലപത്താത താതേതി ഹാ ഹതാസ്മീതി മുഹ്യതീ ॥ **7** ॥ 2388

തൈലദ്രോണ്യാം മൃതം പ്രാസ്യ ജഗാമ ഗജസാഹ്വയം ।
കൃഷ്ണായ വിദിതാർഥായ തപ്താഽഽചഖ്യൌ പിതുർവധം ॥ **8** ॥ 2389

തദാകർണ്യേശ്വരൌ രാജന്നനുസൃത്യ നൃലോകതാം ।
അഹോ നഃ പരമം കഷ്ടമിത്യസ്രാക്ഷൌ വിലേപതുഃ ॥ **9** ॥ 2390

ആഗത്യ ഭഗവാംസ്തസ്മാത് സഭാർയഃ സാഗ്രജഃ പുരം ।
ശതധൻവാനമാരേഭേ ഹന്തും ഹർതും മണിം തതഃ ॥ **10** ॥ 2391

സോഽപി കൃഷ്ണോദ്യമം ജ്ഞാത്വാ ഭീതഃ പ്രാണപരീപ്സയാ ।
സാഹായ്യേ കൃതവർമാണമയാചത സ ചാബ്രവീത് ॥ **11** ॥ 2392

നാഹമീശ്വരയോഃ കുർയാം ഹേലനം രാമകൃഷ്ണയോഃ ।
കോ നു ക്ഷേമായ കൽപേത തയോർവൃജിനമാചരൻ ॥ **12** ॥ 2393

കംസഃ സഹാനുഗോഽപീതോ യദ്വ്യേഷാത്ത്യാജിതഃ ശ്രിയാ ।
ജരാസന്ധഃ സപ്തദശ സംയുഗാൻ വിരഥോ ഗതഃ ॥ **13** ॥ 2394

പ്രത്യാഖ്യാതഃ സ ചാക്രൂരം പാർഷ്ണിഗ്രാഹമയാചത ।
സോഽപ്യാഹ കോ വിരുധ്യേത വിദ്വാനീശ്വരയോർബലം ॥ **14** ॥ 2395

യ ഇദം ലീലയാ വിശ്വം സൃജത്യവതി ഹന്തി ച ।
ചേഷ്ടാം വിശ്വസൃജോ യസ്യ ന വിദുർമോഹിതാജയാ ॥ **15** ॥ 2396

യഃ സപ്തഹായനഃ ശൈലമുത്പാട്യൈകേന പാണിനാ ।
ദധാര ലീലയാ ബാല ഉച്ഛിലീന്ധ്രമിവാർഭകഃ ॥ **16** ॥ 2397

നമസ്തസ്മൈ ഭഗവതേ കൃഷ്ണായാദ്ഭുതകർമണേ ।
അനന്തായാദിഭൂതായ കൂടസ്ഥായാത്മനേ നമഃ ॥ **17** ॥ 2398

പ്രത്യാഖ്യാതഃ സ തേനാപി ശതധൻവാ മഹാമണിം।
തസ്മിൻ ൻയസ്യാശ്വമാരുഹ്യ ശതയോജനഗം യയൗ ॥ **18** ॥ 2399

ഗരുഡധ്വജമാരുഹ്യ രഥം രാമജനാർദനൗ।
അൻവയാതാം മഹാവേഗൈരശ്വൈ രാജൻ ഗുരുദ്രുഹം ॥ **19** ॥ 2400

മിഥിലായാമുപവനേ വിസൃജ്യ പതിതം ഹയം।
പദ്ഭ്യാമധാവത് സന്ത്രസ്തഃ കൃഷ്ണോഽപ്യൻവദ്രവദ് രുഷാ ॥ **20** ॥ 2401

പദാതേർഭഗവാംസ്തസ്യ പദാതിസ്തിഗ്മനേമിനാ।
ചക്രേണ ശിര ഉത്കൃത്യ വാസസോ വ്യചിനോൻമണിം ॥ **21** ॥ 2402

അലബ്ധമണിരാഗത്യ കൃഷ്ണ ആഹാഗ്രജാന്തികം।
വൃഥാ ഹതഃ ശതധനുർമണിസ്തത്ര ന വിദ്യതേ ॥ **22** ॥ 2403

തത ആഹ ബലോ നൂനം സ മണിഃ ശതധൻവനാ।
കസ്മിംശ്ചിത് പുരുഷേ ൻയസ്തസ്തമൻവേഷ പുരം വ്രജ ॥ **23** ॥ 2404

അഹം വിദേഹമിച്ഛാമി ദ്രഷ്ടും പ്രിയതമം മമ।
ഇത്യുക്ത്വാ മിഥിലാം രാജൻ വിവേശ യദുനന്ദനഃ ॥ **24** ॥ 2405

തം ദൃഷ്ട്വാ സഹസോത്ഥായ മൈഥിലഃ പ്രീതമാനസഃ।
അർഹയാമാസ വിധിവദർഹണീയം സമർഹണൈഃ ॥ **25** ॥ 2406

ഉവാസ തസ്യാം കതിചിൻമിഥിലായാം സമാ വിഭുഃ।
മാനിതഃ പ്രീതിയുക്തേന ജനകേന മഹാത്മനാ।
തതോഽശിക്ഷദ് ഗദാം കാലേ ധാർതരാഷ്ട്രഃ സുയോധനഃ ॥ **26** ॥ 2407

കേശവോ ദ്വാരകാമേത്യ നിധനം ശതധൻവനഃ।
അപ്രാപ്തിം ച മണേഃ പ്രാഹ പ്രിയായാഃ പ്രിയകൃദ് വിഭുഃ ॥ **27** ॥ 2408

തതഃ സ കാരയാമാസ ക്രിയാ ബന്ധോർഹതസ്യ വൈ ।
സാകം സുഹൃദ്ഭിർഭഗവാൻ യാ യാഃ സ്യുഃ സാമ്പരായികാഃ ॥ **28** ॥ 2409

അക്രൂരഃ കൃതവർമാ ച ശ്രുത്വാ ശതധനോർവധം ।
വ്യൂഷതുർഭയവിത്രസ്തൗ ദ്വാരകായാഃ പ്രയോജകൗ ॥ **29** ॥ 2410

അക്രൂരേ പ്രോഷിതേഽരിഷ്ടാ -
ന്യാസൻ വൈ ദ്വാരകൗകസാം ।
ശാരീരാ മാനസാസ്താപാ
മുഹുർദൈവികഭൗതികാഃ ॥ **30** ॥ 2411

ഇത്യംഗോപദിശന്ത്യേകേ വിസ്മൃത്യ പ്രാഗുദാഹൃതം ।
മുനിവാസനിവാസേ കിം ഘടേതാരിഷ്ടദർശനം ॥ **31** ॥ 2412

ദേവേഽവർഷതി കാശീശഃ
ശ്വഫൽകായാഗതായ വൈ ।
സ്വസുതാം ഗാന്ദിനീം പ്രാദാത്
തതോഽവർഷത് സ്മ കാശിഷു ॥ **32** ॥ 2413

തത്സുതസ്തത്പ്രഭാവോഽസാവക്രൂരോ യത്ര യത്ര ഹ ।
ദേവോഽഭിവർഷതേ തത്ര നോപതാപാ ന മാരികാഃ ॥ **33** ॥ 2414

ഇതി വൃദ്ധവചഃ ശ്രുത്വാ നൈതാവദിഹ കാരണം ।
ഇതി മത്വാ സമാനായ്യ പ്രാഹാക്രൂരം ജനാർദനഃ ॥ **34** ॥ 2415

പൂജയിത്വാഭിഭാഷ്യൈനം കഥയിത്വാ പ്രിയാഃ കഥാഃ ।
വിജ്ഞാതാഖിലചിത്തജ്ഞഃ സ്മയമാന ഉവാച ഹ ॥ **35** ॥ 2416

നനു ദാനപതേ ന്യസ്തസ്ത്വയ്യാസ്തേ ശതധൻവനാ ।
സ്യമന്തകോ മണിഃ ശ്രീമാൻ വിദിതഃ പൂർവമേവ നഃ ॥ **36** ॥ 2417

സത്രാജിതോഽനപത്യത്വാദ് ഗൃഹ്ണീയുർദുഹിതുഃ സുതാഃ।
ദായം നിനീയാപഃ പിണ്ഡാൻ വിമുച്യർണം ച ശേഷിതം ॥ **37** ॥ 2418

തഥാപി ദുർധരസ്ത്വൻയെ -
സ്ത്വയ്യാസ്താം സുവ്രതേ മണിഃ।
കിന്തു മാമഗ്രജഃ സമ്യങ്
ന പ്രത്യേതി മണിം പ്രതി ॥ **38** ॥ 2419

ദർശയസ്വ മഹാഭാഗ ബന്ധൂനാം ശാന്തിമാവഹ।
അവ്യുച്ഛിന്നാ മഖാസ്ത്യേദ്യ വർതന്തേ രുക്മവേദയഃ ॥ **39** ॥ 2420

ഏവം സാമഭിരാലബ്ധഃ ശ്വഫൽകതനയോ മണിം।
ആദായ വാസസാച്ഛന്നം ദദൗ സൂര്യസമപ്രഭം ॥ **40** ॥ 2421

സ്യമന്തകം ദർശയിത്വാ ജ്ഞാതിഭ്യോ രജ ആത്മനഃ।
വിമൃജ്യ മണിനാ ഭൂയസ്തസ്മൈ പ്രത്യർപയത് പ്രഭുഃ ॥ **41** ॥ 2422

യസ്ത്വേതദ് ഭഗവത ഈശ്വരസ്യ വിഷ്ണോ -
ർവീർയാഢ്യം വൃജിനഹരം സുമംഗലം ച।
ആഖ്യാനം പഠതി ശൃണോത്യനുസ്മരേദ് വാ
ദുഷ്കീർതിം ദുരിതമപോഹ്യ യാതി ശാന്തിം ॥ **42** ॥ 2423

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
സ്യമന്തകോപാഖ്യാനേ സപ്തപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ഏകദാ പാണ്ഡവാൻ ദ്രഷ്ടും പ്രതീതാൻ പുരുഷോത്തമഃ ।
ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥം ഗതഃ ശ്രീമാൻ യുയുധാനാദിഭിർവൃതഃ ॥ **1** ॥ 2424

ദൃഷ്ട്വാ തമാഗതം പാർഥാ മുകുന്ദമഖിലേശ്വരം ।
ഉത്തസ്ഥുർയുഗപദ് വീരാഃ പ്രാണാ മുഖ്യമിവാഗതം ॥ **2** ॥ 2425

പരിഷ്വജ്യാച്യുതം വീരാ അംഗസംഗഹതൈനസഃ ।
സാനുരാഗസ്മിതം വക്ത്രം വീക്ഷ്യ തസ്യ മുദം യയുഃ ॥ **3** ॥ 2426

യുധിഷ്ഠിരസ്യ ഭീമസ്യ കൃത്വാ പാദാഭിവന്ദനം ।
ഫാൽഗുനം പരിരഭ്യാഥ യമാഭ്യാം ചാഭിവന്ദിതഃ ॥ **4** ॥ 2427

പരമാസന ആസീനം കൃഷ്ണാ കൃഷ്ണമനിന്ദിതാ ।
നവോഢാ വ്രീഡിതാ കിഞ്ചിച്ഛനൈരേത്യാഭ്യവന്ദത ॥ **5** ॥ 2428

തഥൈവ സാത്യകിഃ പാർഥൈഃ പൂജിതശ്ചാഭിവന്ദിതഃ ।
നിഷസാദാസനേഽൻയേ ച പൂജിതാഃ പർയുപാസത ॥ **6** ॥ 2429

പൃഥാം സമാഗത്യ കൃതാഭിവാദന -
സ്തയാതിഹാർദാർദ്രദൃശാഭിരംഭിതഃ ।

ആപൃഷ്ടവാംസ്താം കുശലം സഹസ്നുഷാം
പിതൃഷ്വസാരം പരിപൃഷ്ടബാന്ധവഃ ॥ **7** ॥ 2430

തമാഹ പ്രേമവൈക്ലവ്യരുദ്ധകംഠാശ്രുലോചനാ ।
സ്മരന്തീ താൻ ബഹൂൻ ക്ലേശാൻ ക്ലേശാപായാത്മദർശനം ॥ **8** ॥ 2431

തദൈവ കുശലം നോഽഭൂത്
സനാഥാസ്തേ കൃതാ വയം ।
ജ്ഞാതീൻ നഃ സ്മരതാ കൃഷ്ണ
ഭ്രാതാ മേ പ്രേഷിതസ്ത്വയാ ॥ **9** ॥ 2432

ന തേഽസ്തി സ്വപരഭ്രാന്തിർവിശ്വസ്യ സുഹൃദാത്മനഃ ।
തഥാപി സ്മരതാം ശശ്വത് ക്ലേശാൻ ഹംസി ഹൃദി സ്ഥിതഃ ॥ **10** ॥ 2433

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
കിം ന ആചരിതം ശ്രേയോ ന വേദാഹമധീശ്വര ।
യോഗേശ്വരാണാം ദുർദർശോ യന്നോ ദൃഷ്ടഃ കുമേധസാം ॥ **11** ॥ 2434

ഇതി വൈ വാർഷികാൻ മാസാൻ
രാജ്ഞാ സോഽഭ്യർഥിതഃ സുഖം ।
ജനയൻ നയനാനന്ദ -
മിന്ദ്രപ്രസ്ഥൗകസാം വിഭുഃ ॥ **12** ॥ 2435

ഏകദാ രഥമാരുഹ്യ വിജയോ വാനരധ്വജം ।
ഗാണ്ഡീവം ധനുരാദായ തൂണൗ ചാക്ഷയസായകൗ ॥ **13** ॥ 2436

സാകം കൃഷ്ണേന സന്നദ്ധോ വിഹർതും വിപിനം വനം ।
ബഹുവ്യാലമൃഗാകീർണം പ്രാവിശത് പരവീരഹാ ॥ **14** ॥ 2437

തത്രാവിധ്യച്ഛരൈർവ്യാഘ്രാൻ സൂകരാൻ മഹിഷാൻ രുരൂൻ ।
ശരഭാൻ ഗവയാൻ ഖഡ്ഗാൻ ഹരിണാംശ്ചശശൽലകാൻ ॥ **15** ॥ 2438

താൻ നിൻയുഃ കിങ്കരാ രാജ്ഞോ
മേധ്യാൻ പർവണ്യുപാഗതേ।
തൃട്പരീതഃ പരിശ്രാന്തോ
ബീഭത്സുർയമുനാമഗാത് ॥ **16** ॥ 2439

തത്രോപസ്പൃശ്യ വിശദം പീത്വാ വാരി മഹാരഥൗ।
കൃഷ്ണൗ ദദൃശതുഃ കൻയാം ചരന്തീം ചാരുദർശനാം ॥ **17** ॥ 2440

താമാസാദ്യ വരാരോഹാം സുദ്വിജാം രുചിരാനനാം।
പപ്രച്ഛ പ്രേഷിതഃ സഖ്യാ ഫാൽഗുനഃ പ്രമദോത്തമാം ॥ **18** ॥ 2441

കാ ത്വം കസ്യാസി സുശ്രോണി
കുതോഽസി കിം ചികീർഷസി।
മൻയേ ത്വാം പതിമിച്ഛന്തീം
സർവം കഥയ ശോഭനേ ॥ **19** ॥ 2442

കാലിന്ദ്യുവാച
അഹം ദേവസ്യ സവിതുർദുഹിതാ പതിമിച്ഛതീ।
വിഷ്ണും വരേൺയം വരദം തപഃ പരമമാസ്ഥിതാ ॥ **20** ॥ 2443

നാൻയം പതിം വൃണേ വീര തമൃതേ ശ്രീനികേതനം।
തുഷ്യതാം മേ സ ഭഗവാൻ മുകുന്ദോഽനാഥസംശ്രയഃ ॥ **21** ॥ 2444

കാലിന്ദീതി സമാഖ്യാതാ വസാമി യമുനാജലേ।
നിർമിതേ ഭവനേ പിത്രാ യാവദച്യുതദർശനം ॥ **22** ॥ 2445

തഥാവദദ് ഗുഡാകേശോ വാസുദേവായ സോഽപി താം।
രഥമാരോപ്യ തദ് വിദ്വാൻ ധർമരാജമുപാഗമത് ॥ **23** ॥ 2446

യദൈവ കൃഷ്ണഃ സന്ദിഷ്ടഃ പാർഥാനാം പരമാദ്ഭുതം।
കാരയാമാസ നഗരം വിചിത്രം വിശ്വകർമണാ ॥ **24** ॥ 2447

ഭഗവാംസ്തത്ര നിവസൻ സ്വാനാം പ്രിയചികീർഷയാ।
അഗ്നയേ ഖാണ്ഡവം ദാതുമർജുനസ്യാസ സാരഥിഃ ॥ **25** ॥ 2448

സോഽഗ്നിസ്തുഷ്ടോ ധനുരദാദ്ധയാംശ്ചേത്വതാൻ രഥം നൃപ।
അർജുനായാക്ഷയൗ തൂണൗ വർമ ചാഭേദ്യമസ്ത്രിഭിഃ ॥ **26** ॥ 2449

മയശ്ച മോചിതോ വഹ്നേഃ സഭാം സഖ്യ ഉപാഹരത്।
യസ്മിൻ ദുർയോധനസ്യാസീജ്ജലസ്ഥലദൃശിഭ്രമഃ ॥ **27** ॥ 2450

സ തേന സമനുജ്ഞാതഃ സുഹൃദ്ഭിശ്ചാനുമോദിതഃ।
ആയയൗ ദ്വാരകാം ഭൂയഃ സാത്യകിപ്രമുഖൈർവൃതഃ ॥ **28** ॥ 2451

അഥോപയേമേ കാലിന്ദീം സുപുണ്യർത്വർക്ഷ ഊർജിതേ।
വിതൻവൻ പരമാനന്ദം സ്വാനാം പരമമംഗലം ॥ **29** ॥ 2452

വിന്ദാനുവിന്ദാവാവന്ത്യൗ ദുർയോധനവശാനുഗൗ।
സ്വയംവരേ സ്വഭഗിനീം കൃഷ്ണേ സക്തൗം ന്യഷേധതാം ॥ **30** ॥ 2453

രാജാധിദേവ്യാസ്തനയാം
മിത്രവിന്ദാം പിതൃഷ്വസുഃ।
പ്രസഹ്യ ഹൃതവാൻ കൃഷ്ണോ
രാജൻ രാജ്ഞാം പ്രപശ്യതാം ॥ **31** ॥ 2454

നഗ്നജിന്നാമ കൗസൽയ ആസീദ് രാജാതിധാർമികഃ।
തസ്യ സത്യാഭവത് കൻയാ ദേവീ നാഗ്നജിതീ നൃപ ॥ **32** ॥ 2455

ന താം ശേകുർനൃപാ വോഢു -
മജിത്വാ സപ്ത ഗോവൃഷാൻ।
തീക്ഷ്ണശൃംഗാൻ സുദുർധർഷാൻ
വീരഗന്ധാസഹാൻ ഖലാൻ ॥ **33** ॥ 2456

താം ശ്രുത്വാ വൃഷ്ണിഭിർലഭ്യാം ഭഗവാൻ സാത്വതാം പതിഃ।
ജഗാമ കൗസൽയപുരം സൈന്യേന മഹതാ വൃതഃ ॥ **34** ॥ 2457

സ കോസലപതിഃ പ്രീതഃ പ്രത്യുത്ഥാനാസനാദിഭിഃ।
അർഹണേനാപി ഗുരുണാ പൂജയൻ പ്രതിനന്ദിതഃ ॥ **35** ॥ 2458

വരം വിലോക്യാഭിമതം സമാഗതം
നരേന്ദ്രകൻയാ ചകമേ രമാപതിം।
ഭൂയാദയം മേ പതിരാശിഷോഽമലാഃ
കരോതു സത്യാ യദി മേ ധൃതോ വ്രതൈഃ ॥ **36** ॥ 2459

യത്പാദപങ്കജരജഃ ശിരസാ ബിഭർതി
ശ്രീരബ്ജജഃ സഗിരിശഃ സഹലോകപാലൈഃ।
ലീലാതനൂഃ സ്വകൃതസേതുപരീപ്സയേശഃ
കാലേ ദധത് സ ഭഗവാൻ മമ കേന തുഷ്യേത് ॥ **37** ॥ 2460

അർചിതം പുനരിത്യാഹ നാരായണ ജഗത്പതേ।
ആത്മാനന്ദേന പൂർണസ്യ കരവാണി കിമൽപകഃ ॥ **38** ॥ 2461

ശ്രീശുക ഉവാച
തമാഹ ഭഗവാൻ ഹൃഷ്ടഃ കൃതാസനപരിഗ്രഹഃ।
മേഘഗംഭീരയാ വാചാ സസ്മിതം കുരുനന്ദന ॥ **39** ॥ 2462

ശ്രീഭഗവാനുവാച
നരേന്ദ്ര യാച്ഞാ കവിഭിർവിഗർഹിതാ
രാജൻയബന്ധോർനിജധർമവർതിനഃ।
തഥാപി യാചേ തവ സൗഹൃദേച്ഛയാ
കൻയാം ത്വദീയാം ന ഹി ശുൽകദാ വയം ॥ **40** ॥ 2463

രാജോവാച

കോഽന്വയസ്ത്വേഭ്യധികോ നാഥ കന്യാവര ഇഹേപ്സിതഃ।
ഗുണൈകധാമ്നോ യസ്യാംഗേ ശ്രീർവസത്യനപായിനീ ॥ **41** ॥ 2464

കിം ത്വസ്മാഭിഃ കൃതഃ പൂർവം സമയഃ സാത്വതർഷഭ।
പുംസാം വീർയപരീക്ഷാർഥം കന്യാവരപരീപ്സയാ ॥ **42** ॥ 2465

സപ്തൈതേ ഗോവൃഷാ വീര ദുർദാന്താ ദുരവഗ്രഹാഃ।
ഏതൈർഭഗ്നാഃ സുബഹവോ ഭിന്നഗാത്രാ നൃപാത്മജാഃ ॥ **43** ॥ 2466

യദിമേ നിഗൃഹീതാഃ സ്യുസ്ത്വയൈവ യദുനന്ദന।
വരോ ഭവാനഭിമതോ ദുഹിതുർമേ ശ്രിയഃ പതേ ॥ **44** ॥ 2467

ഏവം സമയമാകർണ്യ
ബദ്ധ്വാ പരികരം പ്രഭുഃ।
ആത്മാനം സപ്തധാ കൃത്വാ
ന്യഗൃഹ്ണാൽലീലയൈവ താൻ ॥ **45** ॥ 2468

ബദ്ധ്വാ താൻ ദാമഭിഃ ശൗരിർഭഗ്നദർപാൻ ഹതൗജസഃ।
വ്യകർഷൽലീലയാ ബദ്ധാൻ ബാലോ ദാരുമയാൻ യഥാ ॥ **46** ॥ 2469

തതഃ പ്രീതഃ സുതാം രാജാ ദദൗ കൃഷ്ണായ വിസ്മിതഃ।
താം പ്രത്യഗൃഹ്ണാദ് ഭഗവാൻ വിധിവത് സദൃശീം പ്രഭുഃ ॥ **47** ॥ 2470

രാജപത്ന്യശ്ച ദുഹിതുഃ കൃഷ്ണം ലബ്ധ്വാ പ്രിയം പതിം।
ലേഭിരേ പരമാനന്ദം ജാതശ്ച പരമോത്സവഃ ॥ **48** ॥ 2471

ശംഖഭേർയാനകാ നേദുർഗീതവാദ്യദ്വിജാശിഷഃ।
നരാ നാർയഃ പ്രമുദിതാഃ സുവാസഃസ്രഗലങ്കൃതാഃ ॥ **49** ॥ 2472

ദശധേനുസഹസ്രാണി പാരിബർഹമദാദ് വിഭുഃ।
യുവതീനാം ത്രിസാഹസ്രം നിഷ്കഗ്രീവസുവാസസാം ॥ **50** ॥ 2473

നവനാഗസഹസ്രാണി നാഗാച്ഛതഗുണാൻ രഥാൻ।
രഥാച്ഛതഗുണാനശ്വാനശ്വാച്ഛതഗുണാൻ നരാൻ ॥ **51** ॥ 2474

ദമ്പതീ രഥമാരോപ്യ മഹത്യാ സേനയാ വൃതൗ।
സ്നേഹപ്രക്ലിന്നഹൃദയോ യാപയാമാസ കോസലഃ ॥ **52** ॥ 2475

ശ്രുത്വൈതദ് രുരുധുർഭൂപാ നയന്തം പഥി കൻയകാം।
ഭഗ്നവീർയാഃ സുദുർമർഷാ യദുഭിർഗോവൃഷൈഃ പുരാ ॥ **53** ॥ 2476

താനസ്യതഃ ശരവ്രാതാൻ ബന്ധുപ്രിയകൃദർജുനഃ।
ഗാണ്ഡീവീ കാലയാമാസ സിംഹഃ ക്ഷുദ്രമൃഗാനിവ ॥ **54** ॥ 2477

പാരിബർഹമുപാഗൃഹ്യ ദ്വാരകാമേത്യ സത്യയാ।
രേമേ യദൂനാമൃഷഭോ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ ॥ **55** ॥ 2478

ശ്രുതകീർതേഃ സുതാം ഭദ്രാ -
മുപയേമേ പിതൃഷ്വസുഃ।
കൈകേയീം ഭ്രാതൃഭിർദത്താം
കൃഷ്ണഃ സന്തർദനാദിഭിഃ ॥ **56** ॥ 2479

സുതാം ച മദ്രാധിപതേ -
ർലക്ഷ്മണാം ലക്ഷണൈർയുതാം।
സ്വയംവരേ ജഹാരൈകഃ
സ സുപർണഃ സുധാമിവ ॥ **57** ॥ 2480

അൻയാശ്ചൈവംവിധാ ഭാർയാഃ
കൃഷ്ണസ്യാസൻ സഹസ്രശഃ।

ഭൗമം ഹത്വാ തന്നിരോധാ -
ദാഹൃതാശ്ചാരുദർശനാഃ ॥ **58** ॥ 2481

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
അഷ്ടമഹിഷ്യുദ്വാഹോ നാമ അഷ്ടപഞ്ചാശത്തമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകോനഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

യഥാ ഹതോ ഭഗവതാ ഭൗമോ യേന ച താഃ സ്ത്രിയഃ।
നിരുദ്ധാ ഏതദാചക്ഷ്വ വിക്രമം ശാർംഗധൻവനഃ ॥ **1** ॥ 2482

ശ്രീശുക ഉവാച

ഇന്ദ്രേണ ഹൃതച്ഛത്രേണ ഹൃതകുണ്ഡലബന്ധുനാ।
ഹൃതാമരാദ്രിസ്ഥാനേന ജ്ഞാപിതോ ഭൗമചേഷ്ടിതം।
സഭാർയോ ഗരുഡാരൂഢഃ പ്രാഗ്ജ്യോതിഷപുരം യയൗ ॥ **2** ॥ 2483

ഗിരിദുർഗൈഃ ശസ്ത്രദുർഗൈർജലാഗ്ന്യനിലദുർഗമം।
മുരപാശായുതൈർഘോരൈർദൃഢൈഃ സർവത ആവൃതം ॥ **3** ॥ 2484

ഗദയാ നിർവിഭേദാദ്രീൻ ശസ്ത്രദുർഗാണി സായകൈഃ।
ചക്രേണാഗ്നിം ജലം വായും മുരപാശാംസ്തഥാസിനാ ॥ **4** ॥ 2485

ശംഖനാദേന യന്ത്രാണി ഹൃദയാനി മനസ്വിനാം।
പ്രാകാരം ഗദയാ ഗുർവ്യാ നിർബിഭേദ ഗദാധരഃ ॥ **5** ॥ 2486

പാഞ്ചജന്യധ്വനിം ശ്രുത്വാ യുഗാന്താശനിഭീഷണം।
മുരഃ ശയാന ഉത്തസ്ഥൗ ദൈത്യഃ പഞ്ചശിരാ ജലാത് ॥ **6** ॥ 2487

ത്രിശൂലമുദ്യമ്യ സുദുർനിരീക്ഷണോ
യുഗാന്തസൂര്യാനലരോചിരുൽബണഃ।
ഗ്രസംസ്ത്രിലോകീമിവ പഞ്ചഭിർമുഖൈ -
രഭ്യദ്രവത്താർക്ഷ്യസുതം യഥോരഗഃ ॥ **7** ॥ 2488

ആവിധ്യ ശൂലം തരസാ ഗരുത്മതേ
നിരസ്യ വക്ത്രൈർവ്യനദത് സ പഞ്ചഭിഃ।
സ രോദസീ സർവദിശോഽന്തരം മഹാ -
നാപൂരയന്നണ്ഡകടാഹമാവൃണോത് ॥ **8** ॥ 2489

തദാപതദ് വൈ ത്രിശിഖം ഗരുത്മതേ
ഹരിഃ ശരാഭ്യാമഭിനത്ത്രിധൗജസാ।
മുഖേഷു തം ചാപി ശരൈരതാഡയത്
തസ്മൈ ഗദാം സോഽപി രുഷാ വ്യമുഞ്ചത ॥ **9** ॥ 2490

താമാപതന്തീം ഗദയാ ഗദാം മൃധേ
ഗദാഗ്രജോ നിർബിഭിദേ സഹസ്രധാ।
ഉദ്യമ്യ ബാഹൂനഭിധാവതോഽജിതഃ
ശിരാംസി ചക്രേണ ജഹാര ലീലയാ ॥ **10** ॥ 2491

വ്യസുഃ പപാതാംഭസി കൃത്തശീർഷോ
നികൃത്തശൃംഗോഽദ്രിരിവേന്ദ്രതേജസാ।
തസ്യാത്മജാഃ സപ്ത പിതുർവധാതുരാഃ
പ്രതിക്രിയാമർഷജുഷഃ സമുദ്യതാഃ ॥ **11** ॥ 2492

താമ്രോഽന്തരിക്ഷഃ ശ്രവണോ വിഭാവസു -
ർവസുർനഭസ്വാനരുണശ്ച സപ്തമഃ।
പീഠം പുരസ്കൃത്യ ചമൂപതിം മൃധേ
ഭൗമപ്രയുക്താ നിരഗൻ ധൃതായുധാഃ ॥ **12** ॥ 2493

പ്രായുങ്ക്തതാസാദ്യ ശരാനസീൻ ഗദാഃ
ശക്ത്യൃഷ്ടിശൂലാൻയജിതേ രുഷോൽബണാഃ।
തച്ചസ്ത്രകൂടം ഭഗവാൻ സ്വമാർഗണൈ -
രമോഘവീർയസ്തിലശശ്ചകർത ഹ ॥ **13** ॥ 2494

താൻ പീഠമുഖ്യാനനയദ് യമക്ഷയം
നികൃത്തശീർഷോരുഭുജാംഘ്രിവർമണഃ।
സ്വാനീകപാനച്യുതചക്രസായകൈ -
സ്തഥാ നിരസ്താൻ നരകോ ധരാസുതഃ ॥ **14** ॥ 2495

നിരീക്ഷ്യ ദുർമർഷണ ആസ്രവൻമദൈ -
ർഗജൈഃ പയോധിപ്രഭവൈർനിരാക്രമത്।
ദൃഷ്ട്വാ സഭാർയം ഗരുഡോപരി സ്ഥിതം
സൂർയോപരിഷ്ടാത് സതഡിദ്ഘനം യഥാ।
കൃഷ്ണം സ തസ്മൈ വ്യസൃജച്ഛതഘ്നീം
യോധാശ്ച സർവേ യുഗപത് സ്മ വിവ്യധുഃ ॥ **15** ॥ 2496

തദ് ഭൗമസൈന്യം ഭഗവാൻ ഗദാഗ്രജോ
വിചിത്രവാജൈർനിശിതൈഃ ശിലീമുഖൈഃ।
നികൃത്തബാഹൂരുശിരോധ്രവിഗ്രഹം
ചകാര തർഹ്യേവ ഹതാശ്വകുഞ്ജരം ॥ **16** ॥ 2497

യാനി യോധൈഃ പ്രയുക്താനി
ശസ്ത്രാസ്ത്രാണി കുരൂദ്വഹ।
ഹരിസ്താൻയച്ഛിനത്തീക്ഷ്ണൈഃ
ശരൈരേകൈകശസ്ത്രിഭിഃ ॥ **17** ॥ 2498

ഉഹ്യമാനഃ സുപർണേന പക്ഷാഭ്യാം നിഘ്നതാ ഗജാൻ।
ഗരുത്മതാ ഹന്യമാനാസ്തുണ്ഡപക്ഷനഖൈർഗജാഃ ॥ **18** ॥ 2499

പുരമേവാവിശന്നാർതാ നരകോ യുധ്യയുധ്യത ।
ദൃഷ്ട്വാ വിദ്രാവിതം സൈന്യം ഗരുഡേനാർദിതം സ്വകം ॥ **19** ॥ 2500

തം ഭൗമഃ പ്രാഹരച്ഛക്ത്യാ വജ്രഃ പ്രതിഹതോ യതഃ ।
നാകമ്പത തയാ വിദ്ധോ മാലാഹത ഇവ ദ്വിപഃ ॥ **20** ॥ 2501

ശൂലം ഭൗമോഽച്യുതം ഹന്തുമാദദേ വിതഥോദ്യമഃ ।
തദ്വിസർഗാത് പൂർവമേവ നരകസ്യ ശിരോ ഹരിഃ ।
അപാഹരദ് ഗജസ്ഥസ്യ ചക്രേണ ക്ഷുരനേമിനാ ॥ **21** ॥ 2502

സകുണ്ഡലം ചാരുകിരീടഭൂഷണം
ബഭൗ പൃഥിവ്യാം പതിതം സമുജ്ജ്വലത് ।
ഹാഹേതി സാധ്വിത്യൃഷയഃ സുരേശ്വരാ
മാൽയൈർമുകുന്ദം വികിരന്ത ഈഡിരേ ॥ **22** ॥ 2503

തതശ്ച ഭൂഃ കൃഷ്ണമുപേത്യ കുണ്ഡലേ
പ്രതപ്തജാംബൂനദരത്നഭാസ്വരേ ।
സവൈജയന്ത്യാ വനമാലയാർപയത്
പ്രാചേതസം ഛത്രമഥോ മഹാമണിം ॥ **23** ॥ 2504

അസ്തൗഷീദഥ വിശ്വേശം ദേവീ ദേവവരാർചിതം ।
പ്രാഞ്ജലിഃ പ്രണതാ രാജൻ ഭക്തിപ്രവണയാ ധിയാ ॥ **24** ॥ 2505

ഭൂമിരുവാച
നമസ്തേ ദേവദേവേശ ശംഖചക്രഗദാധര ।
ഭക്തേച്ഛോപാത്തരൂപായ പരമാത്മൻ നമോഽസ്തു തേ ॥ **25** ॥ 2506

നമഃ പങ്കജനാഭായ നമഃ പങ്കജമാലിനേ ।
നമഃ പങ്കജനേത്രായ നമസ്തേ പങ്കജാംഘ്രയേ ॥ **26** ॥ 2507

നമോ ഭഗവതേ തുഭ്യം വാസുദേവായ വിഷ്ണവേ।
പുരുഷായാദിബീജായ പൂർണബോധായ തേ നമഃ ॥ **27** ॥ 2508

അജായ ജനയിത്രേഽസ്യ ബ്രഹ്മണേഽനന്തശക്തയേ।
പരാവരാത്മൻ ഭൂതാത്മൻ പരമാത്മൻ നമോഽസ്തു തേ ॥ **28** ॥ 2509

ത്വം വൈ സിസൃക്ഷൂ രജ ഉത്കടം പ്രഭോ
തമോ നിരോധായ ബിഭർഷ്യസംവൃതഃ।
സ്ഥാനായ സത്ത്വം ജഗതോ ജഗത്പതേ
കാലഃ പ്രധാനം പുരുഷോ ഭവാൻ പരഃ ॥ **29** ॥ 2510

അഹം പയോ ജ്യോതിരഥാനിലോ നഭോ
മാത്രാണി ദേവാ മന ഇന്ദ്രിയാണി।
കർതാ മഹാനിത്യഖിലം ചരാചരം
ത്വയ്യദ്വിതീയേ ഭഗവന്നയം ഭ്രമഃ ॥ **30** ॥ 2511

തസ്യാത്മജോഽയം തവ പാദപങ്കജം
ഭീതഃ പ്രപന്നാർതിഹരോപസാദിതഃ।
തത് പാലയൈനം കുരു ഹസ്തപങ്കജം
ശിരസ്യമുഷ്യാഖിലകൽമഷാപഹം ॥ **31** ॥ 2512

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി ഭൂമ്യാർഥിതോ വാഗ്ഭിർഭഗവാൻ ഭക്തിനമ്രയാ।
ദത്ത്വാഭയം ഭൗമഗൃഹം പ്രാവിശത് സകലർദ്ധിമത് ॥ **32** ॥ 2513

തത്ര രാജൻയകൻയാനാം ഷട്സഹസ്രാധികായുതം।
ഭൗമാഹൃതാനാം വിക്രമ്യ രാജഭ്യോ ദദൃശേ ഹരിഃ ॥ **33** ॥ 2514

തം പ്രവിഷ്ടം സ്ത്രിയോ വീക്ഷ്യ നരവീരം വിമോഹിതാഃ।
മനസാ വവ്രിരേഽഭീഷ്ടം പതിം ദൈവോപസാദിതം ॥ **34** ॥ 2515

ഭൂയാത് പതിരയം മഹ്യം ധാതാ തദനുമോദതാം ।
ഇതി സർവാഃ പൃഥക് കൃഷ്ണേ ഭാവേന ഹൃദയം ദധുഃ ॥ **35** ॥ 2516

താഃ പ്രാഹിണോദ് ദ്വാരവതീം സുമൃഷ്ടവിരജോഽംബരാഃ ।
നരയാനൈർമഹാകോശാൻ രഥാശ്വാൻ ദ്രവിണം മഹത് ॥ **36** ॥ 2517

ഐരാവതകുലേഭാംശ്ച ചതുർദന്താംസ്തരസ്വിനഃ ।
പാണ്ഡുരാംശ്ച ചതുഃഷഷ്ടിം പ്രേഷയാമാസ കേശവഃ ॥ **37** ॥ 2518

ഗത്വാ സുരേന്ദ്രഭവനം ദത്ത്വാദിത്യൈ ച കുണ്ഡലേ ।
പൂജിതസ്ത്രിദശേന്ദ്രേണ സഹേന്ദ്രാണ്യാ ച സപ്രിയഃ ॥ **38** ॥ 2519

ചോദിതോ ഭാർയയോത്പാട്യ
പാരിജാതം ഗരുത്മതി ।
ആരോപ്യ സേന്ദ്രാൻ വിബുധാൻ
നിർജിത്യോപാനയത് പുരം ॥ **39** ॥ 2520

സ്ഥാപിതഃ സത്യഭാമായാ ഗൃഹോദ്യാനോപശോഭനഃ ।
അൻവഗുർഭ്രമരാഃ സ്വർഗാത് തദ്ഗന്ധാസവലമ്പടാഃ ॥ **40** ॥ 2521

യയാച ആനമ്യ കിരീടകോടിഭിഃ
പാദൗ സ്പൃശന്നച്യുതമർഥസാധനം ।
സിദ്ധാർഥ ഏതേന വിഗൃഹ്യതേ മഹാ -
നഹോ സുരാണാം ച തമോ ധിഗാഢ്യതാം ॥ **41** ॥ 2522

അഥോ മുഹൂർത ഏകസ്മിൻ
നാനാഗാരേഷു താഃ സ്ത്രിയഃ ।
യഥോപയേമേ ഭഗവാം -
സ്താവദ്രൂപധരോഽവ്യയഃ ॥ **42** ॥ 2523

ഗൃഹേഷു താസാമനപായ്യതർക്യകൃ -
ന്നിരസ്തസാമ്യാതിശയേഷ്വവസ്ഥിതഃ।
രേമേ രമാഭിർനിജകാമസന്പ്ലുതോ
യഥേതരോ ഗാർഹകമേധികാംശ്ചരൻ ॥ **43** ॥ 2524

ഇത്ഥം രമാപതിമവാപ്യ പതിം സ്ത്രിയസ്താ
ബ്രഹ്മാദയോഽപി ന വിദുഃ പദവീം യദീയാം।
ഭേജുർമുദാവിരതമേധിതയാനുരാഗ -
ഹാസാവലോകനവസംഗമജൽപലജ്ജാഃ ॥ **44** ॥ 2525

പ്രത്യുദ്ഗമാസനവരാർഹണപാദശൗച -
താംബൂലവിശ്രമണവീജനഗന്ധമാൽയൈഃ।
കേശപ്രസാരശയനസ്നപനോപഹാർയൈ -
ർദാസീശതാ അപി വിഭോർവിദധുഃ സ്മ ദാസ്യം ॥ **45** ॥ 2526

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
പാരിജാതഹരണനരകവധോ നാമ ഏകോനഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
കർഹിചിത് സുഖമാസീനം സ്വതൽപസ്ഥം ജഗദ്ഗുരും ।
പതിം പര്യചരദ് ഭൈഷ്മീ വ്യജനേന സഖീജനൈഃ ॥ **1** ॥ 2527

യസ്ത്വേതൽലീലയാ വിശ്വം സൃജത്യത്ത്യവതീശ്വരഃ ।
സ ഹി ജാതഃ സ്വസേതൂനാം ഗോപീഥായ യദുഷ്വജഃ ॥ **2** ॥ 2528

തസ്മിന്നന്തർഗൃഹേ ഭ്രാജൻമുക്താദാമവിലംബിനാ ।
വിരാജിതേ വിതാനേന ദീപൈർമണിമയൈരപി ॥ **3** ॥ 2529

മൽലികാദാമഭിഃ പുഷ്പൈർദ്വിരേഫകുലനാദിതൈഃ ।
ജാലരന്ധ്രപ്രവിഷ്ടൈശ്ച ഗോഭിശ്ചന്ദ്രമസോഽമലൈഃ ॥ **4** ॥ 2530

പാരിജാതവനാമോദവായുനോദ്യാനശാലിനാ ।
ധൂപൈരഗുരുജൈ രാജൻ ജാലരന്ധ്രവിനിർഗതൈഃ ॥ **5** ॥ 2531

പയഃഫേനനിഭേ ശുഭ്രേ പര്യങ്കേ കശിപൂത്തമേ ।
ഉപതസ്ഥേ സുഖാസീനം ജഗതാമീശ്വരം പതിം ॥ **6** ॥ 2532

വാലവ്യജനമാദായ രത്നദണ്ഡം സഖീകരാത് ।
തേന വീജയതീ ദേവീ ഉപാസാഞ്ചക്ര ഈശ്വരം ॥ **7** ॥ 2533

സോപാച്യുതം ക്വണയതീ മണിനൂപുരാഭ്യാം
രേജേഽംഗുലീയവലയവ്യജനാഗ്രഹസ്താ ।
വസ്ത്രാന്തഗൂഢകുചകുങ്കുമശോണഹാര -
ഭാസാ നിതംബധൃതയാ ച പരാർധ്യകാഞ്ച്യാ ॥ **8** ॥ 2534

താം രൂപിണീം ശ്രിയമനൻയഗതിം നിരീക്ഷ്യ
യാ ലീലയാ ധൃതതനോരനുരൂപരൂപാ ।
പ്രീതഃ സ്മയന്നലകകുണ്ഡലനിഷ്കകംഠ -
വക്ത്രോൽലസത്സ്മിതസുധാം ഹരിരാബഭാഷേ ॥ **9** ॥ 2535

ശ്രീഭഗവാനുവാച
രാജപുത്രീപ്സിതാ ഭൂപൈർലോകപാലവിഭൂതിഭിഃ ।
മഹാനുഭാവൈഃ ശ്രീമദ്ഭീ രൂപൗദാർയബലോർജിതൈഃ ॥ **10** ॥ 2536

താൻ പ്രാപ്താനർഥിനോ ഹിത്വാ
ചൈദ്യാദീൻ സ്മരദുർമദാൻ ।
ദത്താ ഭ്രാത്രാ സ്വപിത്രാ ച
കസ്മാന്നോ വവൃഷേഽസമാൻ ॥ **11** ॥ 2537

രാജഭ്യോ ബിഭ്യതഃ സുഭ്രൂഃ സമുദ്രം ശരണം ഗതാൻ ।
ബലവദ്ഭിഃ കൃതദ്വേഷാൻ പ്രായസ്ത്യക്തനൃപാസനാൻ ॥ **12** ॥ 2538

അസ്പഷ്ടവർത്മനാം പുംസാമലോകപഥമീയുഷാം ।
ആസ്ഥിതാഃ പദവീം സുഭ്രൂഃ പ്രായഃ സീദന്തി യോഷിതഃ ॥ **13** ॥ 2539

നിഷ്കിഞ്ചനാ വയം ശശ്വന്നിഷ്കിഞ്ചനജനപ്രിയാഃ ।
തസ്മാത് പ്രായേണ ന ഹ്യാഢ്യാ മാം ഭജന്തി സുമധ്യമേ ॥ **14** ॥ 2540

യയോരാത്മസമം വിത്തം ജൻമൈശ്വർയാകൃതിർഭവഃ ।
തയോർവിവാഹോ മൈത്രീ ച നോത്തമാധമയോഃ ക്വചിത് ॥ **15** ॥ 2541

വൈദർഭ്യേതദവിജ്ഞായ ത്വയാദീർഘസമീക്ഷയാ ।
വൃതാ വയം ഗുണൈർഹീനാ ഭിക്ഷുഭിഃ ശ്ലാഘിതാ മുധാ ॥ **16** ॥ 2542

അഥാത്മനോഽനുരൂപം വൈ ഭജസ്വ ക്ഷത്രിയർഷഭം ।
യേന ത്വമാശിഷഃ സത്യാ ഇഹാമുത്ര ച ലപ്സ്യസേ ॥ **17** ॥ 2543

ചൈദ്യശാൽവജരാസന്ധദന്തവക്ത്രാദയോ നൃപാഃ ।
മമ ദ്വിഷന്തി വാമോരു രുക്മീ ചാപി തവാഗ്രജഃ ॥ **18** ॥ 2544

തേഷാം വീർയമദാന്ധാനാം ദൃപ്താനാം സ്മയനുത്തയേ ।
ആനീതാസി മയാ ഭദ്രേ തേജോഽപഹരതാസതാം ॥ **19** ॥ 2545

ഉദാസീനാ വയം നൂനം
    ന സ്തർയപത്യാർഥകാമുകാഃ ।
ആത്മലബ്ധ്യാഽഽസ്മഹേ പൂർണാ
    ഗേഹയോർജ്യോതിരക്രിയാഃ ॥ **20** ॥ 2546

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏതാവദുക്ത്വാ ഭഗവാനാത്മാനം വൽലഭാമിവ ।
മൻയമാനാമവിശ്ലേഷാത് തദ്ദർപഘ്ന ഉപാരമത് ॥ **21** ॥ 2547

ഇതി ത്രിലോകേശപതേസ്തദാത്മനഃ
    പ്രിയസ്യ ദേവ്യശ്രുതപൂർവമപ്രിയം ।
ആശ്രുത്യ ഭീതാ ഹൃദി ജാതവേപഥു -
    ശ്ചിന്താം ദുരന്താം രുദതീ ജഗാമ ഹ ॥ **22** ॥ 2548

പദാ സുജാതേന നഖാരുണശ്രിയാ
    ഭുവം ലിഖന്ത്യശ്രുഭിരഞ്ജനാസിതൈഃ ।
ആസിഞ്ചതീ കുങ്കുമരൂഷിതൗ സ്തനൗ
    തസ്ഥാവധോമുഖ്യതിദുഃഖരുദ്ധവാക് ॥ **23** ॥ 2549

തസ്യാഃ സുദുഃഖഭയശോകവിനഷ്ടബുദ്ധേ -
ർഹസ്താച്ഛ്ലഥദ്വലയതോ വ്യജനം പപാത।
ദേഹശ്ച വിക്ലവധിയഃ സഹസൈവ മുഹ്യൻ
രംഭേവ വായുവിഹതാ പ്രവികീർയ കേശാൻ ॥ **24** ॥ 2550

തദ് ദൃഷ്ട്വാ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണഃ പ്രിയായാഃ പ്രേമബന്ധനം।
ഹാസ്യപ്രൗഢിമജാനന്ത്യാഃ കരുണഃ സോഽൻവകമ്പത ॥ **25** ॥ 2551

പർയങ്കാദവരുഹ്യാശു താമുത്ഥാപ്യ ചതുർഭുജഃ।
കേശാൻ സമുഹ്യ തദ്വക്ത്രം പ്രാമൃജത് പദ്മപാണിനാ ॥ **26** ॥ 2552

പ്രമൃജ്യാശ്രുകലേ നേത്രേ സ്തനൗ ചോപഹതൗ ശുചാ।
ആശ്ലിഷ്യ ബാഹുനാ രാജന്നനൻയവിഷയാം സതീം ॥ **27** ॥ 2553

സാന്ത്വയാമാസ സാന്ത്വജ്ഞഃ കൃപയാ കൃപണാം പ്രഭുഃ।
ഹാസ്യപ്രൗഢിഭ്രമച്ചിത്താമതദർഹാം സതാം ഗതിഃ ॥ **28** ॥ 2554

ശ്രീഭഗവാനുവാച
മാ മാ വൈദർഭ്യസൂയേഥാ ജാനേ ത്വാം മത്പരായണാം।
ത്വദ്വചഃ ശ്രോതുകാമേന ക്ഷ്വ്ല്യാഽഽചരിതമംഗനേ ॥ **29** ॥ 2555

മുഖം ച പ്രേമസംരംഭസ്ഫുരിതാധരമീക്ഷിതും।
കടാക്ഷേപാരുണാപാംഗം സുന്ദരഭ്രുകുടീതടം ॥ **30** ॥ 2556

അയം ഹി പരമോ ലാഭോ ഗൃഹേഷു ഗൃഹമേധിനാം।
യന്നർമൈർനീയതേ യാമഃ പ്രിയയാ ഭീരു ഭാമിനി ॥ **31** ॥ 2557

ശ്രീശുക ഉവാച
സൈവം ഭഗവതാ രാജൻ വൈദർഭീ പരിസാന്ത്വിതാ।
ജ്ഞാത്വാ തത്പരിഹാസോക്തിം പ്രിയത്യാഗഭയം ജഹൗ ॥ **32** ॥ 2558

ബഭാഷ ഋഷഭം പുംസാം വീക്ഷന്തീ ഭഗവൻമുഖം।
സവ്രീഡഹാസരുചിരസ്നിഗ്ധാപാംഗേന ഭാരത ॥ **33** ॥ 2559

രുക്മിൺയുവാച
നൻവേവമേതദരവിന്ദവിലോചനാഹ
യദ് വൈ ഭവാൻ ഭഗവതോഽസദൃശീ വിഭൂമ്നഃ।
ക്വ സ്വേ മഹിമ്ന്യഭിരതോ ഭഗവാംസ്തർയധീശഃ
ക്വാഹം ഗുണപ്രകൃതിരജ്ഞഗൃഹീതപാദാ ॥ **34** ॥ 2560

സത്യം ഭയാദിവ ഗുണേഭ്യ ഉരുക്രമാന്തഃ
ശേതേ സമുദ്ര ഉപലംഭനമാത്ര ആത്മാ।
നിത്യം കദിന്ദ്രിയഗണൈഃ കൃതവിഗ്രഹസ്ത്വം
ത്വത്സേവകൈർന്യപപദം വിധുതം തമോഽന്ധം ॥ **35** ॥ 2561

ത്വത്പാദപദ്മമകരന്ദജുഷാം മുനീനാം
വർത്മാസ്ഫുടം നൃപശുഭിർനനു ദുർവിഭാവ്യം।
യസ്മാദലൗകികമിവേഹിതമീശ്വരസ്യ
ഭൂമംസ്തവേഹിതമഥോ അനു യേ ഭവന്തം ॥ **36** ॥ 2562

നിഷ്കിഞ്ചനോ നനു ഭവാൻ ന യതോഽസ്തി കിഞ്ചിദ്
യസ്മൈ ബലിം ബലിഭുജോഽപി ഹരന്ത്യജാദ്യാഃ।
ന ത്വാ വിദന്ത്യസുതൃപോഽന്തകമാദ്ധ്യതാന്ധാഃ
പ്രേഷ്ഠോ ഭവാൻ ബലിഭുജാമപി തേഽപി തുഭ്യം ॥ **37** ॥ 2563

ത്വം വൈ സമസ്തപുരുഷാർഥമയഃ ഫലാത്മാ
യദ്വാംഛയാ സുമതയോ വിസൃജന്തി കൃത്സ്നം।
തേഷാം വിഭോ സമുചിതോ ഭവതഃ സമാജഃ
പുംസഃ സ്ത്രിയാശ്ച രതയോഃ സുഖദുഃഖിനോർന ॥ **38** ॥ 2564

ത്വം ൻയസ്തദണ്ഡമുനിഭിർഗദിതാനുഭാവ
ആത്മാഽഽത്മദശ്ച ജഗതാമിതി മേ വൃതോഽസി।
ഹിത്വാ ഭവദ്ഭ്രുവ ഉദീരിതകാലവേഗ -
ധ്വസ്താശിഷോഽബ്ജഭവനാകപതീൻ കുതോഽൻയേ ॥ **39** ॥ 2565

ജാഡ്യം വചസ്തവ ഗദാഗ്രജ യസ്തു ഭൂപാൻ
വിദ്രാവ്യ ശാർംഗനിനദേന ജഹർഥ മാം ത്വം।
സിംഹോ യഥാ സ്വബലിമീശ പശൂൻ സ്വഭാഗം
തേഭ്യോ ഭയാദ് യദുദധിം ശരണം പ്രപന്നഃ ॥ **40** ॥ 2566

യദ്വാംഛയാ നൃപശിഖാമണയോഽംഗ വൈൻയ -
ജായന്തനാഹുഷഗയാദയ ഐകപത്യം।
രാജ്യം വിസൃജ്യ വിവിശുർവനമംബുജാക്ഷ
സീദന്തി തേഽനുപദവീം ത ഇഹാസ്ഥിതാഃ കിം ॥ **41** ॥ 2567

കാൻയം ശ്രയേത തവ പാദസരോജഗന്ധ -
മാഘ്രായ സൻമുഖരിതം ജനതാപവർഗം।
ലക്ഷ്മ്യാലയം ത്വവിഗണയ്യ ഗുണാലയസ്യ
മർത്യാ സദോരുഭയമർഥവിവിക്തദൃഷ്ടിഃ ॥ **42** ॥ 2568

തം ത്വാനുരൂപമഭജം ജഗതാമധീശ -
മാത്മാനമത്ര ച പരത്ര ച കാമപൂരം।
സ്യാൻമേ തവാംഘ്രിരരണം സൃതിഭിർഭ്രമന്ത്യാ
യോ വൈ ഭജന്തമുപയാത്യനൃതാപവർഗഃ ॥ **43** ॥ 2569

തസ്യാഃ സ്യുരച്യുത നൃപാ ഭവതോപദിഷ്ടാഃ
സ്ത്രീണാം ഗൃഹേഷു ഖരഗോശ്വബിഡാലഭൃത്യാഃ।
യത്കർണമൂലമരികർഷണ നോപയായാദ്
യുഷ്മത്കഥാ മൃഡവിരിഞ്ചസഭാസു ഗീതാ ॥ **44** ॥ 2570

ത്വക്ശ്മശ്രുരോമനഖകേശപിനദ്ധമന്ത -
ർമാംസാസ്ഥിരക്തകൃമിവിട്കഫപിത്തവാതം।
ജീവച്ഛവം ഭജതി കാന്തമതിർവിമൂഢാ
യാ തേ പദാബ്ജമകരന്ദമജിഘ്രതീ സ്ത്രീ ॥ **45** ॥ 2571

അസ്ത്വംബുജാക്ഷ മമ തേ ചരണാനുരാഗ
ആത്മൻ രതസ്യ മയി ചാനതിരിക്തദൃഷ്ടേഃ।
യർഹ്യസ്യ വൃദ്ധയ ഉപാത്തരജോഽതിമാത്രോ
മാമീക്ഷസേ തദു ഹ നഃ പരമാനുകമ്പാ ॥ **46** ॥ 2572

നൈവാലീകമഹം മൻയേ
വചസ്തേ മധുസൂദന।
അംബായാ ഇവ ഹി പ്രായഃ
കൻയായാഃ സ്യാദ് രതിഃ ക്വചിത് ॥ **47** ॥ 2573

വ്യൂഢായാശ്ചാപി പുംശ്ചല്യാ മനോഽഭ്യേതി നവം നവം।
ബുധോഽസതീം ന ബിഭ്യയാത് താം ബിഭ്രദുഭയച്യുതഃ ॥ **48** ॥ 2574

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സാധ്വ്യേതച്ഛ്രോതുകാമൈസ്ത്വം രാജപുത്രി പ്രലംഭിതാ।
മയോദിതം യദൻവാത്ഥ സർവം തത് സത്യമേവ ഹി ॥ **49** ॥ 2575

യാൻ യാൻ കാമയസേ കാമാൻ മയ്യകാമായ ഭാമിനി।
സന്തി ഹ്യേകാന്തഭക്തായാസ്തവ കൽയാണി നിത്യദാ ॥ **50** ॥ 2576

ഉപലബ്ധം പതിപ്രേമ പാതിവ്രത്യം ച തേഽനഘേ।
യദ്വാക്യൈശ്ചാൽയമാനായാ ന ധീർമയ്യപകർഷിതാ ॥ **51** ॥ 2577

യേ മാം ഭജന്തി ദാമ്പത്യേ തപസാ വ്രതചർയയാ।
കാമാത്മാനോഽപവർഗേശം മോഹിതാ മമ മായയാ ॥ **52** ॥ 2578

മാം പ്രാപ്യ മാനിൻയപവർഗസമ്പദം
വാംഛന്തി യേ സമ്പദ ഏവ തത്പതിം।
തേ മന്ദഭാഗ്യാ നിരയേഽപി യേ നൃണാം
മാത്രാത്മകത്വാന്നിരയഃ സുസംഗമഃ ॥ **53** ॥ 2579

ദിഷ്ട്യാ ഗൃഹേശ്വർയസകൃൻമയി ത്വയാ
കൃതാനുവൃത്തിർഭവമോചനീ ഖലൈഃ।
സുദുഷ്കരാസൗ സുതരാം ദുരാശിഷോ
ഹ്യസുംഭരായാ നികൃതിഞ്ജുഷഃ സ്ത്രിയാഃ ॥ **54** ॥ 2580

ന ത്വാദൃശീം പ്രണയിനീം ഗൃഹിണീം ഗൃഹേഷു
പശ്യാമി മാനിനി യയാ സ്വവിവാഹകാലേ।
പ്രാപ്താൻ നൃപാനവഗണയ്യ രഹോഹരോ മേ
പ്രസ്ഥാപിതോ ദ്വിജ ഉപശ്രുതസത്കഥസ്യ ॥ **55** ॥ 2581

ഭ്രാതുർവിരൂപകരണം യുധി നിർജിതസ്യ
പ്രോദ്വാഹപർവണി ച തദ്വധമക്ഷഗോഷ്ഠ്യാം।
ദുഃഖം സമുത്ഥമസഹോഽസ്മദയോഗഭീത്യാ
നൈവാബ്രവീഃ കിമപി തേന വയം ജിതാസ്തേ ॥ **56** ॥ 2582

ദൂതസ്ത്വയാഽഽത്മലഭനേ സുവിവിക്തമന്ത്രഃ
പ്രസ്ഥാപിതോ മയി ചിരായതി ശൂൻയമേതത്।
മത്വാ ജിഹാസ ഇദമംഗമനൻയയോഗ്യം
തിഷ്ഠേത തത്ത്വയി വയം പ്രതിനന്ദയാമഃ ॥ **57** ॥ 2583

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം സൗരതസംലാപൈർഭഗവാഞ്ജഗദീശ്വരഃ।
സ്വരതോ രമയാ രേമേ നരലോകം വിഡംബയൻ ॥ **58** ॥ 2584

തഥാൻയാസാമപി വിഭുർഗൃഹേഷു ഗൃഹവാനിവ।
ആസ്ഥിതോ ഗൃഹമേധീയാൻ ധർമാ/ൽലോകഗുരുർഹരിഃ ॥ **59** ॥ 2585

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
കൃഷ്ണരുക്മിണീസംവാദോ നാമ ഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകൈകശസ്താഃ കൃഷ്ണസ്യ പുത്രാൻ ദശ ദശാബലാഃ।
അജീജനന്നനവമാൻ പിതുഃ സർവാത്മസമ്പദാ ॥ **1** ॥ 2586

ഗൃഹാദനപഗം വീക്ഷ്യ രാജപുത്ര്യോഽച്യുതം സ്ഥിതം।
പ്രേഷ്ഠം ൻയമംസത സ്വം സ്വം ന തത്തത്ത്വവിദഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **2** ॥ 2587

ചാർവബ്ജകോശവദനായതബാഹുനേത്ര -
സപ്രേമഹാസരസവീക്ഷിതവൽഗുജൽപൈഃ।
സമ്മോഹിതാ ഭഗവതോ ന മനോ വിജേതും
സ്വൈർവിഭ്രമൈഃ സമശകൻ വനിതാ വിഭൂമ്നഃ ॥ **3** ॥ 2588

സ്മായാവലോകലവദർശിതഭാവഹാരി -
ഭ്രൂമണ്ഡലപ്രഹിതസൗരതമന്ത്രശൗണ്ഡൈഃ।
പത്ന്യസ്തു ഷോഡശസഹസ്രമനംഗബാണൈ -
ർയസ്യേന്ദ്രിയം വിമഥിതും കരണൈർന ശേകുഃ ॥ **4** ॥ 2589

ഇത്ഥം രമാപതിമവാപ്യ പതിം സ്ത്രിയസ്താ
ബ്രഹ്മാദയോഽപി ന വിദുഃ പദവീം യദീയാം।
ഭേജുർമുദാവിരതമേധിതയാനുരാഗ -
ഹാസാവലോകനവസംഗമലാലസാദ്യം ॥ **5** ॥ 2590

പ്രത്യുദ്ഗമാസനവരാർഹണപാദശൗച -
താംബൂലവിശ്രമണവീജനഗന്ധമാൽയൈഃ।
കേശപ്രസാരശയനസ്നപനോപഹാർയൈ -
ർദാസീശതാ അപി വിഭോർവിദധുഃ സ്മ ദാസ്യം ॥ **6** ॥ 2591

താസാം യാ ദശപുത്രാണാം
കൃഷ്ണസ്ത്രീണാം പുരോദിതാഃ।
അഷ്ടൗ മഹിഷ്യസ്തത്പുത്രാൻ
പ്രദ്യുമ്നാദീൻ ഗൃണാമി തേ ॥ **7** ॥ 2592

ചാരുദേഷ്ണഃ സുദേഷ്ണശ്ച ചാരുദേഹശ്ച വീർയവാൻ।
സുചാരുശ്ചാരുഗുപ്തശ്ച ഭദ്രചാരുസ്തഥാപരഃ ॥ **8** ॥ 2593

ചാരുചന്ദ്രോ വിചാരുശ്ച ചാരുശ്ച ദശമോ ഹരേഃ।
പ്രദ്യുമ്നപ്രമുഖാ ജാതാ രുക്മിണ്യാം നാവമാഃ പിതുഃ ॥ **9** ॥ 2594

ഭാനുഃ സുഭാനുഃ സ്വർഭാനുഃ പ്രഭാനുർഭാനുമാംസ്തഥാ।
ചന്ദ്രഭാനുർബൃഹദ്ഭാനുരതിഭാനുസ്തഥാഷ്ടമഃ ॥ **10** ॥ 2595

ശ്രീഭാനുഃ പ്രതിഭാനുശ്ച സത്യഭാമാത്മജാ ദശ।
സാംബഃ സുമിത്രഃ പുരുജിച്ഛതജിച്ച സഹസ്രജിത് ॥ **11** ॥ 2596

വിജയശ്ചിത്രകേതുശ്ച വസുമാൻ ദ്രവിഡഃ ക്രതുഃ।
ജാംബവത്യാഃ സുതാ ഹ്യേതേ സാംബാദ്യാഃ പിതൃസമ്മതാഃ ॥ **12** ॥ 2597

വീരശ്ചന്ദ്രോഽശ്വസേനശ്ച ചിത്രഗുർവേഗവാൻ വൃഷഃ।
ആമഃ ശങ്കുർവസുഃ ശ്രീമാൻ കുന്തിർനാഗ്നജിതേഃ സുതാഃ ॥ **13** ॥ 2598

ശ്രുതഃ കവിർവൃഷോ വീരഃ സുബാഹുർഭദ്ര ഏകലഃ।
ശാന്തിർദർശഃ പൂർണമാസഃ കാലിന്ദ്യാഃ സോമകോഽവരഃ ॥ **14** ॥ 2599

പ്രഘോഷോ ഗാത്രവാൻസിംഹോ ബലഃ പ്രബല ഊർധ്വഗഃ।
മാദ്ര്യാഃ പുത്രാ മഹാശക്തിഃ സഹ ഓജോഽപരാജിതഃ ॥ **15** ॥ 2600

വൃകോ ഹർഷോഽനിലോ ഗൃധ്രോ വർധനോഽന്നാദ ഏവ ച।
മഹാശഃ പാവനോ വഹ്നിർമിത്രവിന്ദാത്മജാഃ ക്ഷുധിഃ ॥ **16** ॥ 2601

സംഗ്രാമജിദ് ബൃഹത്സേനഃ ശൂരഃ പ്രഹരണോഽരിജിത്।
ജയഃ സുഭദ്രോ ഭദ്രായാ വാമ ആയുശ്ച സത്യകഃ ॥ **17** ॥ 2602

ദീപ്തിമാംസ്താമ്രതപ്താദ്യാ രോഹിണ്യാസ്തനയാ ഹരേഃ।
പ്രദ്യുമ്നാച്ചാനിരുദ്ധോഽഭൂദ്രുക്മവത്യാം മഹാബലഃ ॥ **18** ॥ 2603

പുത്ര്യാം തു രുക്മിണോ രാജൻ നാമ്നാ ഭോജകടേ പുരേ।
ഏതേഷാം പുത്രപൗത്രാശ്ച ബഭൂവുഃ കോടിശോ നൃപ।
മാതരഃ കൃഷ്ണജാതാനാം സഹസ്രാണി ച ഷോഡശ ॥ **19** ॥ 2604

രാജോവാച

കഥം രുക്മ്യരിപുത്രായ പ്രാദാദ് ദുഹിതരം യുധി।
കൃഷ്ണേന പരിഭൂതസ്തം ഹന്തും രന്ധ്രം പ്രതീക്ഷതേ।
ഏതദാഖ്യാഹി മേ വിദ്വൻ ദ്വിഷോർവൈവാഹികം
മിഥഃ ॥ **20** ॥ 2605

അനാഗതമതീതം ച വർതമാനമതീന്ദ്രിയം।
വിപ്രകൃഷ്ടം വ്യവഹിതം സമ്യക് പശ്യന്തി യോഗിനഃ ॥ **21** ॥ 2606

ശ്രീശുക ഉവാച

വൃതഃ സ്വയംവരേ സാക്ഷാദനംഗോഽംഗയുതസ്തയാ।
രാജ്ഞഃ സമേതാൻ നിർജിത്യ ജഹാരൈകരഥോ യുധി ॥ **22** ॥ 2607

യദ്യപ്യനുസ്മരൻ വൈരം രുക്മീ കൃഷ്ണാവമാനിതഃ।
വ്യതരദ് ഭാഗിനേയായ സുതാം കുർവൻ സ്വസുഃ പ്രിയം ॥ **23** ॥ 2608

രുക്മിൺയാസ്തനയാം രാജൻ കൃതവർമസുതോ ബലീ।
ഉപയേമേ വിശാലാക്ഷീം കൻയാം ചാരുമതീം കില ॥ **24** ॥ 2609

ദൗഹിത്രായാനിരുദ്ധായ പൗത്രീം രുക്മ്യദദാദ്ധരേഃ।
രോചനാം ബദ്ധവൈരോഽപി സ്വസുഃ പ്രിയചികീർഷയാ।
ജാനന്നധർമം തദ് യൗനം സ്നേഹപാശാനുബന്ധനഃ ॥ **25** ॥ 2610

തസ്മിന്നഭ്യുദയേ രാജൻ രുക്മിണീ രാമകേശവൗ।
പുരം ഭോജകടം ജഗ്മുഃ സാംബപ്രദ്യുമ്നകാദയഃ ॥ **26** ॥ 2611

തസ്മിൻ നിവൃത്ത ഉദ്വാഹേ കാലിംഗപ്രമുഖാ നൃപാഃ।
ദൃപ്താസ്തേ രുക്മിണം പ്രോചുർബലമക്ഷൈർവിനിർജയ ॥ **27** ॥ 2612

അനക്ഷജ്ഞോ ഹ്യയം രാജന്നപി തദ്വ്യസനം മഹത്।
ഇത്യുക്തോ ബലമാഹൂയ തേനാക്ഷൈ രുക്മ്യദീവ്യത ॥ **28** ॥ 2613

ശതം സഹസ്രമയുതം രാമസ്തത്രാദദേ പണം।
തം തു രുക്മ്യജയത്തത്ര കാലിംഗഃ പ്രാഹസദ് ബലം।
ദന്താൻ സന്ദർശയന്നുച്ചൈർനാമൃഷ്യത്തദ്ധലായുധഃ ॥ **29** ॥ 2614

തതോ ലക്ഷം രുക്മ്യഗൃഹ്ണാദ് ഗ്ലഹം തത്രാജയദ് ബലഃ।
ജിതവാനഹമിത്യാഹ രുക്മീ കൈതവമാശ്രിതഃ ॥ **30** ॥ 2615

മൻയുനാ ക്ഷുഭിതഃ ശ്രീമാൻ സമുദ്ര ഇവ പർവണി।
ജാത്യാരുണാക്ഷോഽതിരുഷാ ൻയർബുദം ഗ്ലഹമാദദേ ॥ **31** ॥ 2616

തം ചാപി ജിതവാൻ രാമോ ധർമേണച്ഛലമാശ്രിതഃ।
രുക്മീ ജിതം മയാത്രേമേ വദന്തു പ്രാശ്നികാ ഇതി ॥ **32** ॥ 2617

തദാബ്രവീന്നഭോവാണീ ബലേനൈവ ജിതോ ഗ്ലഹഃ।
ധർമതോ വചനേനൈവ രുക്മീ വദതി വൈ മൃഷാ ॥ **33** ॥ 2618

താമനാദൃത്യ വൈദർഭോ ദുഷ്ടരാജൻയചോദിതഃ।
സങ്കർഷണം പരിഹസൻ ബഭാഷേ കാലചോദിതഃ ॥ **34** ॥ 2619

നൈവാക്ഷകോവിദാ യൂയം ഗോപാലാ വനഗോചരാഃ।
അക്ഷൈർദീവ്യന്തി രാജാനോ ബാണൈശ്ച ന ഭവാദൃശാഃ ॥ **35** ॥ 2620

രുക്മിണൈവമധിക്ഷിപ്തോ രാജഭിശ്ചോപഹാസിതഃ।
ക്രുദ്ധഃ പരിഘമുദ്യമ്യ ജഘ്നേ തം നൃമ്ണസംസദി ॥ **36** ॥ 2621

കലിംഗരാജം തരസാ ഗൃഹീത്വാ ദശമേ പദേ।
ദന്താനപാതയത് ക്രുദ്ധോ യോഽഹസദ് വിവൃതൈർദ്വിജൈഃ ॥ **37** ॥ 2622

അന്യേ നിർഭിന്നബാഹൂരുശിരസോ രുധിരോക്ഷിതാഃ।
രാജാനോ ദുദ്രുവുർഭീതാ ബലേന പരിഘാർദിതാഃ ॥ **38** ॥ 2623

നിഹതേ രുക്മിണി ശ്യാലേ നാബ്രവീത് സാധ്വസാധു വാ।
രുക്മിണീബലയോ രാജൻ സ്നേഹഭംഗഭയാദ്ധരിഃ ॥ **39** ॥ 2624

തതോഽനിരുദ്ധം സഹ സൂര്യയാ വരം
രഥം സമാരോപ്യ യയുഃ കുശസ്ഥലീം।
രാമാദയോ ഭോജകടാദ് ദശാർഹാഃ
സിദ്ധാഖിലാർഥാ മധുസൂദനാശ്രയാഃ ॥ **40** ॥ 2625

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ അനിരുദ്ധവിവാഹേ
രുക്മിവധോ നാമ ഏകഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വിഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച
ബാണസ്യ തനയാമൂഷാമുപയേമേ യദൂത്തമഃ।
തത്ര യുദ്ധമഭൂദ് ഘോരം ഹരിശങ്കരയോർമഹത്।
ഏതത് സർവം മഹായോഗിൻ സമാഖ്യാതും ത്വമർഹസി ॥ **1** ॥ 2626

ശ്രീശുക ഉവാച
ബാണഃ പുത്രശതജ്യേഷ്ഠോ ബലേരാസീൻമഹാത്മനഃ।
യേന വാമനരൂപായ ഹരയേഽദായി മേദിനീ ॥ **2** ॥ 2627

തസ്യൗരസഃ സുതോ ബാണഃ ശിവഭക്തിരതഃ സദാ।
മാൻയോ വദാൻയോ ധീമാംശ്ച സത്യസന്ധോ ദൃഢവ്രതഃ ॥ **3** ॥ 2628

ശോണിതാഖ്യേ പുരേ രമ്യേ സ രാജ്യമകരോത് പുരാ।
തസ്യ ശംഭോഃ പ്രസാദേന കിങ്കരാ ഇവ തേഽമരാഃ।
സഹസ്രബാഹുർവാദ്യേന താണ്ഡവേഽതോഷയൻമൃഡം ॥ **4** ॥ 2629

ഭഗവാൻ സർവഭൂതേശഃ ശരണ്യോ ഭക്തവത്സലഃ।
വരേണച്ഛന്ദയാമാസ സ തം വവ്രേ പുരാധിപം ॥ **5** ॥ 2630

സ ഏകദാഽഽഹ ഗിരിശം പാർശ്വസ്ഥം വീര്യദുർമദഃ।
കിരീടേനാർകവർണേന സംസ്പൃശംസ്തത്പദാംബുജം ॥ **6** ॥ 2631

നമസ്യേ ത്വാം മഹാദേവ ലോകാനാം ഗുരുമീശ്വരം।
പുംസാമപൂർണകാമാനാം കാമപൂരാമരാംഘ്രിപം ॥ **7** ॥ 2632

ദോഃസഹസ്രം ത്വയാ ദത്തം പരം ഭാരായ മേഽഭവത്।
ത്രിലോക്യാം പ്രതിയോദ്ധാരം ന ലഭേ ത്വദൃതേ സമം ॥ **8** ॥ 2633

കണ്ഡൂത്യാ നിഭൃതൈർദോർഭിർയുയുത്സുർദിഗ്ഗജാനഹം।
ആദ്യായാം ചൂർണയന്നദ്രീൻ ഭീതാസ്തേഽപി പ്രദുദ്രുവുഃ ॥ **9** ॥ 2634

തച്ഛ്രുത്വാ ഭഗവാൻ ക്രുദ്ധഃ കേതുസ്തേ ഭജ്യതേ യദാ।
ത്വദ്ദർപഘ്നം ഭവേന്മൂഢ സംയുഗം മത്സമേന തേ ॥ **10** ॥ 2635

ഇത്യുക്തഃ കുമതിർഹൃഷ്ടഃ സ്വഗൃഹം പ്രാവിശന്നൃപ।
പ്രതീക്ഷൻ ഗിരിശാദേശം സ്ഥവീർയനശനം കുധീഃ ॥ **11** ॥ 2636

തസ്യോഷാ നാമ ദുഹിതാ സ്വപ്നേ പ്രാദ്യുമ്നിനാ രതിം।
കൻയാലഭത കാന്തേന പ്രാഗദൃഷ്ടശ്രുതേന സാ ॥ **12** ॥ 2637

സാ തത്ര തമപശ്യന്തീ ക്വാസി കാന്തേതി വാദിനീ।
സഖീനാം മധ്യ ഉത്തസ്ഥൗ വിഹ്വലാ വ്രീഡിതാ ഭൃശം ॥ **13** ॥ 2638

ബാണസ്യ മന്ത്രീ കുംഭാണ്ഡശ്ചിത്രലേഖാ ച തത്സുതാ।
സഖ്യപൃച്ഛത് സഖീമൂഷാം കൗതൂഹലസമൻവിതാ ॥ **14** ॥ 2639

കം ത്വം മൃഗയസേ സുഭ്രൂഃ കീദൃശസ്തേ മനോരഥഃ।
ഹസ്തഗ്രാഹം ന തേഽദ്യാപി രാജപുത്ര്യുപലക്ഷയേ ॥ **15** ॥ 2640

ഊഷോവാച
ദൃഷ്ടഃ കശ്ചിന്നരഃ സ്വപ്നേ ശ്യാമഃ കമലലോചനഃ।
പീതവാസാ ബൃഹദ്ബാഹുർയോഷിതാം ഹൃദയംഗമഃ ॥ **16** ॥ 2641

തമഹം മൃഗയേ കാന്തം പായയിത്വാധരം മധു।
ക്വാപി യാതഃ സ്പൃഹയതീം ക്ഷിപ്ത്വാ മാം വൃജിനാർണവേ ॥ **17** ॥ 2642

ചിത്രലേഖോവാച
വ്യസനം തേഽപകർഷാമി ത്രിലോക്യാം യദി ഭാവ്യതേ।
തമാനേഷ്യേ നരം യസ്തേ മനോഹർതാ തമാദിശ ॥ **18** ॥ 2643

ഇത്യുക്ത്വാ ദേവഗന്ധർവസിദ്ധചാരണപന്നഗാൻ।
ദൈത്യവിദ്യാധരാൻ യക്ഷാൻ മനുജാംശ്ച യഥാലിഖത് ॥ **19** ॥ 2644

മനുജേഷു ച സാ വൃഷ്ണീൻ ശൂരമാനകദുന്ദുഭിം।
വ്യലിഖദ് രാമകൃഷ്ണൗ ച പ്രദ്യുമ്നം വീക്ഷ്യ ലജ്ജിതാ ॥ **20** ॥ 2645

അനിരുദ്ധം വിലിഖിതം വീക്ഷ്യോഷാവാങ്മുഖീ ഹ്രിയാ।
സോഽസാവസാവിതി പ്രാഹ സ്മയമാനാ മഹീപതേ ॥ **21** ॥ 2646

ചിത്രലേഖാ തമാജ്ഞായ പൗത്രം കൃഷ്ണസ്യ യോഗിനീ।
യയൗ വിഹായസാ രാജൻ ദ്വാരകാം കൃഷ്ണപാലിതാം ॥ **22** ॥ 2647

തത്ര സുപ്തം സുപര്യങ്കേ പ്രാദ്യുമ്നിം യോഗമാസ്ഥിതാ।
ഗൃഹീത്വാ ശോണിതപുരം സഖ്യൈ പ്രിയമദർശയത് ॥ **23** ॥ 2648

സാ ച തം സുന്ദരവരം വിലോക്യ മുദിതാനനാ।
ദുഷ്പ്രേക്ഷ്യ സ്വഗൃഹേ പുംഭീ രേമേ പ്രാദ്യുമ്നിനാ സമം ॥ **24** ॥ 2649

പരാർധ്യവാസഃ സ്രഗ്ഗന്ധധൂപദീപാസനാദിഭിഃ।
പാനഭോജനഭക്ഷ്യൈശ്ച വാക്യൈഃ ശുശ്രൂഷയാർചിതഃ ॥ **25** ॥ 2650

ഗൂഢഃ കന്യാപുരേ ശശ്വത്പ്രവൃദ്ധസ്നേഹയാ തയാ।
നാഹർഗണാൻ സ ബുബുധേ ഊഷയാപഹൃതേന്ദ്രിയഃ ॥ **26** ॥ 2651

താം തഥാ യദുവീരേണ ഭുജ്യമാനാം ഹതവ്രതാം।
ഹേതുഭിർലക്ഷയാഞ്ചക്രുരാപ്രീതാം ദുരവച്ഛൈഃ ॥ **27** ॥ 2652

ഭടാ ആവേദയാഞ്ചക്രൂ രാജംസ്തേ ദുഹിതുർവയം।
വിചേഷ്ടിതം ലക്ഷയാമഃ കൻയായാഃ കുലദൂഷണം ॥ **28** ॥ 2653

അനപായിഭിരസ്മാഭിർഗുപ്തായാശ്ച ഗൃഹേ പ്രഭോ।
കൻയായാ ദൂഷണം പുംഭിർദുഷ്പ്രേക്ഷായാ ന വിദ്മഹേ ॥ **29** ॥ 2654

തതഃ പ്രവ്യഥിതോ ബാണോ ദുഹിതുഃ ശ്രുതദൂഷണഃ।
ത്വരിതഃ കൻയകാഗാരം പ്രാപ്തോഽദ്രാക്ഷീദ് യദൂദ്വഹം ॥ **30** ॥ 2655

കാമാത്മജം തം ഭുവനൈകസുന്ദരം
ശ്യാമം പിശംഗാംബരമംബുജേക്ഷണം।
ബൃഹദ്ഭുജം കുണ്ഡലകുന്തലത്വിഷാ
സ്മിതാവലോകേന ച മണ്ഡിതാനനം ॥ **31** ॥ 2656

ദീവ്യന്തമക്ഷൈഃ പ്രിയയാഭിനൃമ്ണയാ
തദംഗസംഗസ്തനകുങ്കുമസ്രജം।
ബാഹ്വോർദധാനം മധുമൽലികാശ്രിതാം
തസ്യാഗ്ര ആസീനമവേക്ഷ്യ വിസ്മിതഃ ॥ **32** ॥ 2657

സ തം പ്രവിഷ്ടം വൃതമാതതായിഭി -
ർഭടൈരനീകൈരവലോക്യ മാധവഃ।
ഉദ്യമ്യ മൗർവം പരിഘം വ്യവസ്ഥിതോ
യഥാന്തകോ ദണ്ഡധരോ ജിഘാംസയാ ॥ **33** ॥ 2658

ജിഘൃക്ഷയാ താൻ പരിതഃ പ്രസർപതഃ
ശുനോ യഥാ സൂകരയൂഥപോഽഹനത്।

തേ ഹന്യമാനാ ഭവനാദ് വിനിർഗതാ
നിർഭിന്നമൂർധോരുഭുജാഃ പ്രദുദ്രുവുഃ ॥ **34** ॥ 2659

തം നാഗപാശൈർബലിനന്ദനോ ബലീ
ഘ്നന്തം സ്വസൈന്യം കുപിതോ ബബന്ധ ഹ ।
ഊഷാ ഭൃശം ശോകവിഷാദവിഹ്വലാ
ബദ്ധം നിശമ്യാശ്രുകലാക്ഷ്യരൗദിഷീത് ॥ **35** ॥ 2660

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
അനിരുദ്ധബന്ധോ നാമ ദ്വിഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രിഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അപശ്യതാം ചാനിരുദ്ധം തദ്ബന്ധൂനാം ച ഭാരത ।
ചത്വാരോ വാർഷികാ മാസാ വ്യതീയുരനുശോചതാം ॥ **1** ॥ 2661

നാരദാത്തദുപാകർണ്യ വാർതാം ബദ്ധസ്യ കർമ ച ।
പ്രയയുഃ ശോണിതപുരം വൃഷ്ണയഃ കൃഷ്ണദേവതാഃ ॥ **2** ॥ 2662

പ്രദ്യുമ്നോ യുയുധാനശ്ച ഗദഃ സാംബോഽഥ സാരണഃ ।
നന്ദോപനന്ദഭദ്രാദ്യാ രാമകൃഷ്ണാനുവർതിനഃ ॥ **3** ॥ 2663

അക്ഷൗഹിണീഭിർദ്വാദശഭിഃ സമേതാഃ സർവതോദിശം ।
രുരുധുർബാണനഗരം സമന്താത് സാത്വതർഷഭാഃ ॥ **4** ॥ 2664

ഭജ്യമാനപുരോദ്യാന -
പ്രാകാരാട്ടാലഗോപുരം ।
പ്രേക്ഷമാണോ രുഷാവിഷ്ട -
സ്തുൽയസൈന്യോഽഭിനിർയയൗ ॥ **5** ॥ 2665

ബാണാർഥേ ഭഗവാൻ രുദ്രഃ സസുതൈഃ പ്രമഥൈർവൃതഃ ।
ആരുഹ്യ നന്ദിവൃഷഭം യുയുധേ രാമകൃഷ്ണയോഃ ॥ **6** ॥ 2666

ആസീത് സുതുമുലം യുദ്ധമദ്ഭുതം രോമഹർഷണം।
കൃഷ്ണശങ്കരയോ രാജൻ പ്രദ്യുമ്നഗുഹയോരപി ॥ **7** ॥ 2667

കുംഭാണ്ഡകൂപകർണാഭ്യാം ബലേന സഹ സംയുഗഃ।
സാംബസ്യ ബാണപുത്രേണ ബാണേന സഹ സാത്യകേഃ ॥ **8** ॥ 2668

ബ്രഹ്മാദയഃ സുരാധീശാ മുനയഃ സിദ്ധചാരണാഃ।
ഗന്ധർവാപ്സരസോ യക്ഷാ വിമാനൈർദ്രഷ്ടുമാഗമൻ ॥ **9** ॥ 2669

ശങ്കരാനുചരാംഛൗരിർഭൂതപ്രമഥഗുഹ്യകാൻ।
ഡാകിനീർയാതുധാനാംശ്ച വേതാലാൻ സവിനായകാൻ ॥ **10** ॥ 2670

പ്രേതമാതൃപിശാചാംശ്ച
കൂഷ്മാണ്ഡാൻ ബ്രഹ്മരാക്ഷസാൻ।
ദ്രാവയാമാസ തീക്ഷ്ണാഗ്രൈഃ
ശരൈഃ ശാർംഗധനുശ്ച്യുതൈഃ ॥ **11** ॥ 2671

പൃഥഗ്വിധാനി പ്രായുങ്ക്ത പിനാക്യസ്ത്രാണി ശാർംഗിണേ।
പ്രത്യസ്ത്രൈഃ ശമയാമാസ ശാർംഗപാണിരവിസ്മിതഃ ॥ **12** ॥ 2672

ബ്രഹ്മാസ്ത്രസ്യ ച ബ്രഹ്മാസ്ത്രം വായവ്യസ്യ ച പാർവതം।
ആഗ്നേയസ്യ ച പാർജന്യം നൈജം പാശുപതസ്യ ച ॥ **13** ॥ 2673

മോഹയിത്വാ തു ഗിരിശം ജൃംഭണാസ്ത്രേണ ജൃംഭിതം।
ബാണസ്യ പൃതനാം ശൗരിർജഘാനാസിഗദേഷുഭിഃ ॥ **14** ॥ 2674

സ്കന്ദഃ പ്രദ്യുമ്നബാണൗഘൈരർദ്യമാനഃ സമന്തതഃ।
അസൃഗ് വിമുഞ്ചൻ ഗാത്രേഭ്യഃ ശിഖിനാപാക്രമദ് രണാത് ॥ **15** ॥ 2675

കുംഭാണ്ഡഃ കൂപകർണശ്ച പേതതുർമുസലാർദിതൗ।
ദുദ്രുവുസ്തദനീകാനി ഹതനാഥാനി സർവതഃ ॥ **16** ॥ 2676

വിശീർയമാണം സ്വബലം ദൃഷ്ട്വാ ബാണോഽത്യമർഷണഃ।
കൃഷ്ണമഭ്യദ്രവത് സംഖ്യേ രഥീ ഹിത്വൈവ സാത്യകിം ॥ **17** ॥ 2677

ധനൂംഷ്യാകൃഷ്യ യുഗപദ് ബാണഃ പഞ്ചശതാനി വൈ।
ഏകൈകസ്മിംഛരൗ ദ്വൗ ദ്വൗ സന്ദധേ രണദുർമദഃ ॥ **18** ॥ 2678

താനി ചിച്ഛേദ ഭഗവാൻ ധനൂംഷി യുഗപദ്ധരിഃ।
സാരഥിം രഥമശ്വാംശ്ച ഹത്വാ ശംഖമപൂരയത് ॥ **19** ॥ 2679

തൻമാതാ കോടരാ നാമ നഗ്നാ മുക്തശിരോരുഹാ।
പുരോഽവതസ്ഥേ കൃഷ്ണസ്യ പുത്രപ്രാണരിരക്ഷയാ ॥ **20** ॥ 2680

തതസ്തിർയങ്മുഖോ നഗ്നാമനിരീക്ഷൻ ഗദാഗ്രജഃ।
ബാണശ്ച താവദ് വിരഥശ്ഛിന്നധൻവാവിശത് പുരം ॥ **21** ॥ 2681

വിദ്രാവിതേ ഭൂതഗണേ ജ്വരസ്തു ത്രിശിരാസ്ത്രിപാത്।
അഭ്യധാവത ദാശാർഹം ദഹന്നിവ ദിശോ ദശ ॥ **22** ॥ 2682

അഥ നാരായണോ ദേവസ്തം ദൃഷ്ട്വാ വ്യസൃജജ്ജ്വരം।
മാഹേശ്വരോ വൈഷ്ണവശ്ച യുയുധാതേ ജ്വരാവുഭൗ ॥ **23** ॥ 2683

മാഹേശ്വരഃ സമാക്രന്ദൻ വൈഷ്ണവേന ബലാർദിതഃ।
അലബ്ധ്വാഭയമൻയത്ര ഭീതോ മാഹേശ്വരോ ജ്വരഃ।
ശരണാർഥീ ഹൃഷീകേശം തുഷ്ടാവ പ്രയതാഞ്ജലിഃ ॥ **24** ॥ 2684

ജ്വര ഉവാച
നമാമി ത്വാനന്തശക്തിം പരേശം
സർവാത്മാനം കേവലം ജ്ഞപ്തിമാത്രം।
വിശ്വോത്പത്തിസ്ഥാനസംരോധഹേതും
യത്തദ് ബ്രഹ്മ ബ്രഹ്മലിംഗം പ്രശാന്തം ॥ **25** ॥ 2685

കാലോ ദൈവം കർമ ജീവഃ സ്വഭാവോ
ദ്രവ്യം ക്ഷേത്രം പ്രാണ ആത്മാ വികാരഃ।
തത്സംഘാതോ ബീജരോഹപ്രവാഹ -
സ്ത്വന്മായൈഷാ തന്നിഷേധം പ്രപദ്യേ ॥ **26** ॥ 2686

നാനാഭാവൈർലീലയൈവോപപന്നൈ -
ർദേവാൻ സാധൂൻ ലോകസേതൂൻ ബിഭർഷി।
ഹംസ്യുൻമാർഗാൻ ഹിംസയാ വർതമാനാൻ
ജൻമൈതത്തേ ഭാരഹാരായ ഭൂമേഃ ॥ **27** ॥ 2687

തപ്തോഽഹം തേ തേജസാ ദുഃസഹേന
ശാന്തോഗ്രേണാത്യുൽബണേന ജ്വരേണ।
താവത്താപോ ദേഹിനാം തേഽംഘ്രിമൂലം
നോ സേവേരൻ യാവദാശാനുബദ്ധാഃ ॥ **28** ॥ 2688

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ത്രിശിരസ്തേ പ്രസന്നോഽസ്മി വ്യേതു തേ മജ്ജ്വരാദ് ഭയം।
യോ നൗ സ്മരതി സംവാദം തസ്യ ത്വന്ന ഭവേദ് ഭയം ॥ **29** ॥ 2689

ഇത്യുക്തോഽച്യുതമാനമ്യ ഗതോ മാഹേശ്വരോ ജ്വരഃ।
ബാണസ്തു രഥമാരൂഢഃ പ്രാഗാദ്യോത്സ്യഞ്ജനാർദനം ॥ **30** ॥ 2690

തതോ ബാഹുസഹസ്രേണ നാനായുധധരോഽസുരഃ।
മുമോച പരമക്രുദ്ധോ ബാണാംശ്ചക്രായുധേ നൃപ ॥ **31** ॥ 2691

തസ്യാസ്യതോഽസ്ത്രാൺയസകൃച്ചക്രേണ ക്ഷുരനേമിനാ।
ചിച്ഛേദ ഭഗവാൻ ബാഹൂൻ ശാഖാ ഇവ വനസ്പതേഃ ॥ **32** ॥ 2692

ബാഹുഷുച്ഛിദ്യമാനേഷു ബാണസ്യ ഭഗവാൻ ഭവഃ।
ഭക്തമാനുകമ്പ്യുപവ്രജ്യ ചക്രായുധമഭാഷത ॥ **33** ॥ 2693

ശ്രീരുദ്ര ഉവാച
ത്വം ഹി ബ്രഹ്മ പരം ജ്യോതിർഗൂഢം ബ്രഹ്മണി വാങ്മയേ।
യം പശ്യന്ത്യമലാത്മാന ആകാശമിവ കേവലം ॥ **34** ॥ 2694

നാഭിർനഭോഽഗ്നിർമുഖമംബു രേതോ
ദ്യൗഃ ശീർഷമാശാ ശ്രുതിരംഘ്രിരുർവീ।
ചന്ദ്രോ മനോ യസ്യ ദൃഗർക ആത്മാ
അഹം സമുദ്രോ ജഠരം ഭുജേന്ദ്രഃ ॥ **35** ॥ 2695

രോമാണി യസ്യൗഷധയോഽംബുവാഹാഃ
കേശാ വിരിഞ്ചോ ധിഷണാ വിസർഗഃ।
പ്രജാപതിർഹൃദയം യസ്യ ധർമഃ
സ വൈ ഭവാൻ പുരുഷോ ലോകകൽപഃ ॥ **36** ॥ 2696

തവാവതാരോഽയമകുംഠധാമൻ
ധർമസ്യ ഗുപ്ത്യൈ ജഗതോ ഭവായ।
വയം ച സർവേ ഭവതാനുഭാവിതാ
വിഭാവയാമോ ഭുവനാനി സപ്ത ॥ **37** ॥ 2697

ത്വമേക ആദ്യഃ പുരുഷോഽദ്വിതീയ -
സ്തുർയഃ സ്വദൃഗ്ഹേതുരഹേതുരീശഃ।
പ്രതീയസേഽഥാപി യഥാവികാരം
സ്വമായയാ സർവഗുണപ്രസിദ്ധ്യൈ ॥ **38** ॥ 2698

യഥൈവ സൂര്യഃ പിഹിതശ്ഛായയാ സ്വയാ
ഛായാം ച രൂപാണി ച സഞ്ചകാസ്തി।
ഏവം ഗുണേനാപിഹിതോ ഗുണാംസ്ത്വ -
മാത്മപ്രദീപോ ഗുണിനശ്ച ഭൂമൻ ॥ **39** ॥ 2699

യൻമായാമോഹിതധിയഃ പുത്രദാരഗൃഹാദിഷു।
ഉൻമജ്ജന്തി നിമജ്ജന്തി പ്രസക്തൗ വൃജിനാർണവേ ॥ **40** ॥ 2700

ദേവദത്തമിമം ലബ്ധ്വാ നൃലോകമജിതേന്ദ്രിയഃ।
യോ നാദ്രിയേത ത്വത്പാദൗ സ ശോച്യോ ഹ്യാത്മവഞ്ചകഃ ॥ **41** ॥ 2701

യസ്ത്വാം വിസൃജതേ മർത്യ ആത്മാനം പ്രിയമീശ്വരം।
വിപർയയേന്ദ്രിയാർഥാർഥം വിഷമത്ത്യമൃതം ത്യജൻ ॥ **42** ॥ 2702

അഹം ബ്രഹ്മാഥ വിബുധാ മുനയശ്ചാമലാശയാഃ।
സർവാത്മനാ പ്രപന്നാസ്ത്വാമാത്മാനം പ്രേഷ്ഠമീശ്വരം ॥ **43** ॥ 2703

തം ത്വാ ജഗത്സ്ഥിത്യുദയാന്തഹേതും
സമം പ്രശാന്തം സുഹൃദാത്മദൈവം।
അനന്യമേകം ജഗദാത്മകേതം
ഭവാപവർഗായ ഭജാമ ദേവം ॥ **44** ॥ 2704

അയം മമേഷ്ടോ ദയിതോഽനുവർതീ
മയാഭയം ദത്തമമുഷ്യ ദേവ।
സമ്പാദ്യതാം തദ് ഭവതഃ പ്രസാദോ
യഥാ ഹി തേ ദൈത്യപതൗ പ്രസാദഃ ॥ **45** ॥ 2705

ശ്രീഭഗവാനുവാച
യദാത്ഥ ഭഗവംസ്ത്വം നഃ കരവാമ പ്രിയം തവ।
ഭവതോ യദ് വ്യവസിതം തൻമേ സാധ്വനുമോദിതം ॥ **46** ॥ 2706

അവധ്യോഽയം മമാപ്യേഷ വൈരോചനിസുതോഽസുരഃ।
പ്രഹ്ലാദായ വരോ ദത്തോ ന വധ്യോ മേ തവാൻവയഃ ॥ **47** ॥ 2707

ദർപോപശമനായാസ്യ പ്രവൃക്ണാ ബാഹവോ മയാ।
സൂദിതം ച ബലം ഭൂരി യച്ച ഭാരായിതം ഭുവഃ ॥ **48** ॥ 2708

ചത്വാരോഽസ്യ ഭുജാഃ ശിഷ്ടാ ഭവിഷ്യന്ത്യജരാമരാഃ।
പാർഷദമുഖ്യോ ഭവതോ നകുതശ്ചിദ്ഭയോഽസുരഃ ॥ **49** ॥ 2709

ഇതി ലബ്ധ്വാഭയം കൃഷ്ണം പ്രണമ്യ ശിരസാസുരഃ।
പ്രാദ്യുമ്നിം രഥമാരോപ്യ സവധ്വാ സമുപാനയത് ॥ **50** ॥ 2710

അക്ഷൗഹിണ്യാ പരിവൃതം സുവാസഃസമലങ്കൃതം।
സപത്നീകം പുരസ്കൃത്യ യയൗ രുദ്രാനുമോദിതഃ ॥ **51** ॥ 2711

സ്വരാജധാനീം സമലങ്കൃതാം ധ്വജൈഃ
സതോരണൈരുക്ഷിതമാർഗചത്വരാം।
വിവേശ ശംഖാനകദുന്ദുഭിസ്വനൈ -
രഭ്യുദ്യതഃ പൗരസുഹൃദ്ദ്വിജാതിഭിഃ ॥ **52** ॥ 2712

യ ഏവം കൃഷ്ണവിജയം ശങ്കരേണ ച സംയുഗം।
സംസ്മരേത് പ്രാതരുത്ഥായ ന തസ്യ സ്യാത് പരാജയഃ ॥ **53** ॥ 2713

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
അനിരുദ്ധാനയനം നാമ ത്രിഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുഃഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകദോപവനം രാജൻ ജഗ്മുർയദുകുമാരകാഃ ।
വിഹർതും സാംബപ്രദ്യുമ്നചാരുഭാനുഗദാദയഃ ॥ **1** ॥ 2714

ക്രീഡിത്വാ സുചിരം തത്ര വിചിൻവന്തഃ പിപാസിതാഃ ।
ജലം നിരുദകേ കൂപേ ദദൃശുഃ സത്ത്വമദ്ഭുതം ॥ **2** ॥ 2715

കൃകലാസം ഗിരിനിഭം വീക്ഷ്യ വിസ്മിതമാനസാഃ ।
തസ്യ ചോദ്ധരണേ യത്നം ചക്രുസ്തേ കൃപയാൻവിതാഃ ॥ **3** ॥ 2716

ചർമജൈസ്താന്തവൈഃ പാശൈർബദ്ധ്വാ പതിതമർഭകാഃ ।
നാശക്നുവൻ സമുദ്ധർതും കൃഷ്ണായാചഖ്യുരുത്സുകാഃ ॥ **4** ॥ 2717

തത്രാഗത്യാരവിന്ദാക്ഷോ ഭഗവാൻ വിശ്വഭാവനഃ ।
വീക്ഷ്യാജ്ജഹാര വാമേന തം കരേണ സ ലീലയാ ॥ **5** ॥ 2718

സ ഉത്തമശ്ലോകകരാഭിമൃഷ്ടോ
വിഹായ സദ്യഃ കൃകലാസരൂപം ।
സന്തപ്തചാമീകരചാരുവർണഃ
സ്വർഗ്യദ്ഭുതാലങ്കരണാംബരസ്രക് ॥ **6** ॥ 2719

പപ്രച്ഛ വിദ്വാനപി തന്നിദാനം
ജനേഷു വിഖ്യാപയിതും മുകുന്ദഃ।
കസ്ത്വം മഹാഭാഗ വരേണ്യരൂപോ
ദേവോത്തമം ത്വാം ഗണയാമി നൂനം ॥ **7** ॥ 2720

ദശാമിമാം വാ കതമേന കർമണാ
സമ്പ്രാപിതോഽസ്യതദർഹഃ സുഭദ്ര।
ആത്മാനമാഖ്യാഹി വിവിത്സതാം നോ
യൻമന്യസേ നഃ ക്ഷമമത്ര വക്തും ॥ **8** ॥ 2721

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി സ്മ രാജാ സമ്പൃഷ്ടഃ കൃഷ്ണേനാനന്തമൂർതിനാ।
മാധവം പ്രണിപത്യാഹ കിരീടേനാർകവർചസാ ॥ **9** ॥ 2722

നൃഗ ഉവാച
നൃഗോ നാമ നരേന്ദ്രോഽഹമിക്ഷ്വാകുതനയഃ പ്രഭോ।
ദാനിഷ്വാഖ്യായമാനേഷു യദി തേ കർണമസ്പൃശം ॥ **10** ॥ 2723

കിം നു തേഽവിദിതം നാഥ സർവഭൂതാത്മസാക്ഷിണഃ।
കാലേനാവ്യാഹതദൃശോ വക്ഷ്യഥാപി തവാജ്ഞയാ ॥ **11** ॥ 2724

യാവത്യഃ സികതാ ഭൂമേർയാവത്യോ ദിവി താരകാഃ।
യാവത്യോ വർഷധാരാശ്ച താവതീരദദാം സ്മ ഗാഃ ॥ **12** ॥ 2725

പയസ്വിനീസ്തരുണീഃ ശീലരൂപ -
ഗുണോപപന്നാഃ കപിലാ ഹേമശൃംഗീഃ।
ൻയായാർജിതാ രൂപ്യഖുരാഃ സവത്സാ
ദുകൂലമാലാഭരണാ ദദാവഹം ॥ **13** ॥ 2726

സ്വലങ്കൃതേഭ്യോ ഗുണശീലവദ്ഭ്യഃ
സീദത്കുടുംബേഭ്യ ഋതവ്രതേഭ്യഃ।
തപഃശ്രുതബ്രഹ്മവദാന്വയസദ്ഭ്യഃ
പ്രാദാം യുവഭ്യോ ദ്വിജപുംഗവേഭ്യഃ ॥ **14** ॥ 2727

ഗോഭൂഹിരണ്യായതനാശ്വഹസ്തിനഃ
കന്യാഃ സദാസീസ്തിലരൂപ്യശയ്യാഃ।
വാസാംസി രത്നാനി പരിച്ഛദാന് രഥാ -
നിഷ്ടം ച യജ്ഞൈശ്ചരിതം ച പൂർതം ॥ **15** ॥ 2728

കസ്യചിദ് ദ്വിജമുഖ്യസ്യ ഭ്രഷ്ടാ ഗൗർമമ ഗോധനേ।
സമ്വൃക്താവിദുഷാ സാ ച മയാ ദത്താ ദ്വിജാതയേ ॥ **16** ॥ 2729

താം നീയമാനാം തത്സ്വാമീ ദൃഷ്ട്വോവാച മമേതി തം।
മമേതി പ്രതിഗ്രാഹ്യാഹ നൃഗോ മേ ദത്തവാനിതി ॥ **17** ॥ 2730

വിപ്രൗ വിവദമാനൗ മാമൂചതുഃ സ്വാർഥസാധകൗ।
ഭവാൻ ദാതാപഹർതേതി തച്ഛ്രുത്വാ മേഽഭവദ് ഭ്രമഃ ॥ **18** ॥ 2731

അനുനീതാവുഭൗ വിപ്രൗ ധർമകൃച്ഛ്രഗതേന വൈ।
ഗവാം ലക്ഷം പ്രകൃഷ്ടാനാം ദാസ്യാമ്യേഷാ പ്രദീയതാം ॥ **19** ॥ 2732

ഭവന്താവനുഗൃഹ്ണീതാം കിങ്കരസ്യാവിജാനതഃ।
സമുദ്ധരത മാം കൃച്ഛ്രാത് പതന്തം നിരയേഽശുചൗ ॥ **20** ॥ 2733

നാഹം പ്രതീച്ഛേ വൈ രാജന്നിത്യുക്ത്വാ സ്വാമ്യപാക്രമത്।
നാന്യദ് ഗവാമപ്യയുതമിച്ഛാമീത്യപരോ യയൗ ॥ **21** ॥ 2734

ഏതസ്മിന്നന്തരേ യാമ്യൈർദൂതൈർനീതോ യമക്ഷയം।
യമേന പൃഷ്ടസ്തത്രാഹം ദേവദേവ ജഗത്പതേ ॥ **22** ॥ 2735

പൂർവം ത്വമശുഭം ഭുങ്ക്ഷേ ഉതാഹോ നൃപതേ ശുഭം ।
നാന്തം ദാനസ്യ ധർമസ്യ പശ്യേ ലോകസ്യ ഭാസ്വതഃ ॥ **23** ॥ 2736

പൂർവം ദേവാശുഭം ഭുങ്ജ ഇതി പ്രാഹ പതേതി സഃ ।
താവദദ്രാക്ഷമാത്മാനം കൃകലാസം പതൻ പ്രഭോ ॥ **24** ॥ 2737

ബ്രഹ്മണ്യസ്യ വദാന്യസ്യ തവ ദാസസ്യ കേശവ ।
സ്മൃതിർനാദ്യാപി വിധ്വസ്താ ഭവത്സന്ദർശനാർഥിനഃ ॥ **25** ॥ 2738

സ ത്വം കഥം മമ വിഭോഽക്ഷിപഥഃ പരാത്മാ
യോഗേശ്വരൈഃ ശ്രുതിദൃശാമലഹൃദ്വിഭാവ്യഃ ।
സാക്ഷാദധോക്ഷജ ഉരുവ്യസനാന്ധബുദ്ധേഃ
സ്യാന്മേഽനുദൃശ്യ ഇഹ യസ്യ ഭവാപവർഗഃ ॥ **26** ॥ 2739

ദേവദേവ ജഗന്നാഥ ഗോവിന്ദ പുരുഷോത്തമ ।
നാരായണ ഹൃഷീകേശ പുണ്യശ്ലോകാച്യുതാവ്യയ ॥ **27** ॥ 2740

അനുജാനീഹി മാം കൃഷ്ണ യാന്തം ദേവഗതിം പ്രഭോ ।
യത്ര ക്വാപി സതശ്ചേതോ ഭൂയാന്മേ ത്വത്പദാസ്പദം ॥ **28** ॥ 2741

നമസ്തേ സർവഭാവായ ബ്രഹ്മണേഽനന്തശക്തയേ ।
കൃഷ്ണായ വാസുദേവായ യോഗാനാം പതയേ നമഃ ॥ **29** ॥ 2742

ഇത്യുക്ത്വാ തം പരിക്രമ്യ പാദൗ സ്പൃഷ്ട്വാ സ്വമൗലിനാ ।
അനുജ്ഞാതോ വിമാനാഗ്ര്യമാരുഹത് പശ്യതാം നൃണാം ॥ **30** ॥ 2743

കൃഷ്ണഃ പരിജനം പ്രാഹ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ ।
ബ്രഹ്മണ്യദേവോ ധർമാത്മാ രാജൻയാനനുശിക്ഷയൻ ॥ **31** ॥ 2744

ദുർജരം ബത ബ്രഹ്മസ്വം ഭുക്തമഗ്നേർമനാഗപി ।
തേജീയസോഽപി കിമുത രാജ്ഞാമീശ്വരമാനിനാം ॥ **32** ॥ 2745

നാഹം ഹാലാഹലം മൻയേ വിഷം യസ്യ പ്രതിക്രിയാ ।
ബ്രഹ്മസ്വം ഹി വിഷം പ്രോക്തം നാസ്യ പ്രതിവിധിർഭുവി ॥ **33** ॥ 2746

ഹിനസ്തി വിഷമത്താരം വഹ്നിരദ്ഭിഃ പ്രശാമ്യതി ।
കുലം സമൂലം ദഹതി ബ്രഹ്മസ്വാരണിപാവകഃ ॥ **34** ॥ 2747

ബ്രഹ്മസ്വം ദുരനുജ്ഞാതം ഭുങ്ക്തം ഹന്തി ത്രിപൂരുഷം ।
പ്രസഹ്യ തു ബലാദ് ഭുങ്ക്തം ദശ പൂർവാൻ ദശാപരാൻ ॥ **35** ॥ 2748

രാജാനോ രാജലക്ഷ്മ്യാന്ധാ നാത്മപാതം വിചക്ഷതേ ।
നിരയം യേഽഭിമൻയന്തേ ബ്രഹ്മസ്വം സാധു ബാലിശാഃ ॥ **36** ॥ 2749

ഗൃഹ്ണന്തി യാവതഃ പാംസൂൻ ക്രന്ദതാമശ്രുബിന്ദവഃ ।
വിപ്രാണാം ഹൃതവൃത്തീനാം വദാൻയാനാം കുടുംബിനാം ॥ **37** ॥ 2750

രാജാനോ രാജകുൽയാശ്ച താവതോഽബ്ദാന്നിരങ്കുശാഃ ।
കുംഭീപാകേഷു പച്യന്തേ ബ്രഹ്മദായാപഹാരിണഃ ॥ **38** ॥ 2751

സ്വദത്താം പരദത്താം വാ ബ്രഹ്മവൃത്തിം ഹരേച്ച യഃ ।
ഷഷ്ടിവർഷസഹസ്രാണി വിഷ്ഠായാം ജായതേ കൃമിഃ ॥ **39** ॥ 2752

ന മേ ബ്രഹ്മധനം ഭൂയാദ് യദ് ഗൃദ്ധ്വാൽപായുഷോ നരാഃ ।
പരാജിതാശ്ച്യുതാ രാജ്യാദ് ഭവന്ത്യുദ്വേജിനോഽഹയഃ ॥ **40** ॥ 2753

വിപ്രം കൃതാഗസമപി നൈവ ദ്രുഹ്യത മാമകാഃ ।
ഘ്നന്തം ബഹു ശപന്തം വാ നമസ്കുരുത നിത്യശഃ ॥ **41** ॥ 2754

യഥാഹം പ്രണമേ വിപ്രാനനുകാലം സമാഹിതഃ ।
തഥാ നമത യൂയം ച യോഽന്യഥാ മേ സ ദണ്ഡഭാക് ॥ **42** ॥ 2755

ബ്രാഹ്മണാർഥോ ഹ്യപഹൃതോ ഹർതാരം പാതയത്യധഃ ।
അജാനന്തമപി ഹ്യേനം നൃഗം ബ്രാഹ്മണഗൗരിവ ॥ **43** ॥ 2756

ഏവം വിശ്രാവ്യ ഭഗവാൻ മുകുന്ദോ ദ്വാരകൗകസഃ।
പാവനഃ സർവലോകാനാം വിവേശ നിജമന്ദിരം ॥ **44** ॥ 2757

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
നൃഗോപാഖ്യാനം നാമ ചതുഃഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ബലഭദ്രഃ കുരുശ്രേഷ്ഠ ഭഗവാൻ രഥമാസ്ഥിതഃ।
സുഹൃദ്ദിദൃക്ഷുരുത്കംഠഃ പ്രയയൗ നന്ദഗോകുലം ॥ **1** ॥ 2758

പരിഷ്വക്തശ്ചിരോത്കംഠൈർഗോപൈർഗോപീഭിരേവ ച।
രാമോഽഭിവാദ്യ പിതരാവാശീർഭിരഭിനന്ദിതഃ ॥ **2** ॥ 2759

ചിരം നഃ പാഹി ദാശാർഹ സാനുജോ ജഗദീശ്വരഃ।
ഇത്യാരോപ്യാങ്കമാലിംഗ്യ നേത്രൈഃ സിഷിചതുർജലൈഃ ॥ **3** ॥ 2760

ഗോപവൃദ്ധാംശ്ച വിധിവദ് യവിഷ്ഠൈരഭിവന്ദിതഃ।
യഥാവയോ യഥാസഖ്യം യഥാസംബന്ധമാത്മനഃ ॥ **4** ॥ 2761

സമുപേത്യാഥ ഗോപാലാൻ ഹാസ്യഹസ്തഗ്രഹാദിഭിഃ।
വിശ്രാന്തം സുഖമാസീനം പപ്രച്ഛുഃ പര്യുപാഗതാഃ ॥ **5** ॥ 2762

പൃഷ്ടാശ്ചാനാമയം സ്വേഷു പ്രേമഗദ്ഗദയാ ഗിരാ।
കൃഷ്ണേ കമലപത്രാക്ഷേ സന്ന്യസ്താഖിലരാധസഃ ॥ **6** ॥ 2763

കച്ചിന്നോ ബാന്ധവാ രാമ സർവേ കുശലമാസതേ।
കച്ചിത് സ്മരഥ നോ രാമ യൂയം ദാരസുതാൻവിതാഃ ॥ **7** ॥ 2764

ദിഷ്ട്യാ കംസോ ഹതഃ പാപോ
ദിഷ്ട്യാ മുക്തൗ സുഹൃജ്ജനൗ।
നിഹത്യ നിർജിത്യ രിപൂൻ
ദിഷ്ട്യാ ദുർഗം സമാശ്രിതൗ ॥ **8** ॥ 2765

ഗോപ്യോ ഹസന്ത്യഃ പപ്രച്ഛുഃ രാമസന്ദർശനാദൃതാഃ।
കച്ചിദാസ്തേ സുഖം കൃഷ്ണഃ പുരസ്ത്രീജനവല്ലഭഃ ॥ **9** ॥ 2766

കച്ചിത് സ്മരതി വാ ബന്ധൂൻ പിതരം മാതരം ച സഃ।
അപ്യസൗ മാതരം ദ്രഷ്ടും സകൃദപ്യാഗമിഷ്യതി।
അപി വാ സ്മരതേഽസ്മാകമനുസേവാം മഹാഭുജഃ ॥ **10** ॥ 2767

മാതരം പിതരം ഭ്രാതൄൻ പതീൻ പുത്രാൻ സ്വസ്വൃരപി।
യദർഥേ ജഹിമ ദാശാർഹ ദുസ്ത്യജാൻ സ്വജനാൻ പ്രഭോ ॥ **11** ॥ 2768

താ നഃ സദ്യഃ പരിത്യജ്യ ഗതഃ സംഛിന്നസൗഹൃദഃ।
കഥം നു താദൃശം സ്ത്രീഭിർന ശ്രദ്ധീയേത ഭാഷിതം ॥ **12** ॥ 2769

കഥം നു ഗൃഹ്ണന്ത്യനവസ്ഥിതാത്മനോ
വചഃ കൃതഘ്നസ്യ ബുധാഃ പുരസ്ത്രിയഃ।
ഗൃഹ്ണന്തി വൈ ചിത്രകഥസ്യ സുന്ദര -
സ്മിതാവലോകോച്ഛ്വസിതസ്മരാതുരാഃ ॥ **13** ॥ 2770

കിം നസ്തത്കഥയാ ഗോപ്യഃ കഥാഃ കഥയതാപരാഃ।
യാത്യസ്മാഭിർവിനാ കാലോ യദി തസ്യ തഥൈവ നഃ ॥ **14** ॥ 2771

ഇതി പ്രഹസിതം ശൗരേർജൽപിതം ചാരു വീക്ഷിതം।
ഗതിം പ്രേമപരിഷ്വംഗം സ്മരന്ത്യോ രുരുദുഃ സ്ത്രിയഃ ॥ **15** ॥ 2772

സങ്കർഷണസ്താഃ കൃഷ്ണസ്യ സന്ദേശൈർഹൃദയംഗമൈഃ।
സാന്ത്വയാമാസ ഭഗവാൻ നാനാനുനയകോവിദഃ ॥ **16** ॥ 2773

ദ്വൗ മാസൗ തത്ര ചാവാത്സീൻമധും മാധവമേവ ച ।
രാമഃ ക്ഷപാസു ഭഗവാൻ ഗോപീനാം രതിമാവഹൻ ॥ **17** ॥ 2774

പൂർണചന്ദ്രകലാമൃഷ്ടേ കൗമുദീഗന്ധവായുനാ ।
യമുനോപവനേ രേമേ സേവിതേ സ്ത്രീഗണൈർവൃതഃ ॥ **18** ॥ 2775

വരുണപ്രേഷിതാ ദേവീ വാരുണീ വൃക്ഷകോടരാത് ।
പതന്തീ തദ് വനം സർവം സ്വഗന്ധേനാധ്യവാസയത് ॥ **19** ॥ 2776

തം ഗന്ധം മധുധാരായാ വായുനോപഹൃതം ബലഃ ।
ആഘ്രായോപഗതസ്തത്ര ലലനാഭിഃ സമം പപൗ ॥ **20** ॥ 2777

ഉപഗീയമാനചരിതോ വനിതാഭിർഹലായുധഃ ।
വനേഷു വ്യചരത് ക്ഷീബോ മദവിഹ്വലലോചനഃ ॥ **21** ॥ 2778

സ്രഗ്വ്യേകകുണ്ഡലോ മത്തോ വൈജയന്ത്യാ ച മാലയാ ।
ബിഭ്രത് സ്മിതമുഖാംഭോജം സ്വേദപ്രാലേയഭൂഷിതം ॥ **22** ॥ 2779

സ ആജുഹാവ യമുനാം ജലക്രീഡാർഥമീശ്വരഃ ।
നിജം വാക്യമനാദൃത്യ മത്ത ഇത്യാപഗാം ബലഃ ।
അനാഗതാം ഹലാഗ്രേണ കുപിതോ വിചകർഷ ഹ ॥ **23** ॥ 2780

പാപേ ത്വം മാമവജ്ഞായ യന്നായാസി മയാഽഽഹുതാ ।
നേഷ്യേ ത്വാം ലാംഗലാഗ്രേണ ശതധാ കാമചാരിണീം ॥ **24** ॥ 2781

ഏവം നിർഭർത്സിതാ ഭീതാ യമുനാ യദുനന്ദനം ।
ഉവാച ചകിതാ വാചം പതിതാ പാദയോർനൃപ ॥ **25** ॥ 2782

രാമ രാമ മഹാബാഹോ ന ജാനേ തവ വിക്രമം ।
യസ്യൈകാംശേന വിധൃതാ ജഗതീ ജഗതഃ പതേ ॥ **26** ॥ 2783

പരം ഭാവം ഭഗവതോ ഭഗവൻ മാമജാനതീം ।
മോക്തുമർഹസി വിശ്വാത്മൻ പ്രപന്നാം ഭക്തവത്സല ॥ **27** ॥ 2784

തതോ വ്യമുഞ്ചദ് യമുനാം യാചിതോ ഭഗവാൻ ബലഃ ।
വിജഗാഹ ജലം സ്ത്രീഭിഃ കരേണുഭിരിവേഭരാട് ॥ **28** ॥ 2785

കാമം വിഹൃത്യ സലിലാദുത്തീർണായാസിതാംബരേ ।
ഭൂഷണാനി മഹാർഹാണി ദദൗ കാന്തിഃ ശുഭാം സ്രജം ॥ **29** ॥ 2786

വസിത്വാ വാസസീ നീലേ മാലാമാമുച്യ കാഞ്ചനീം ।
രേജേ സ്വലങ്കൃതോ ലിപ്തോ മാഹേന്ദ്ര ഇവ വാരണഃ ॥ **30** ॥ 2787

അദ്യാപി ദൃശ്യതേ രാജൻ യമുനാ᳓᳓കൃഷ്ടവർത്മനാ ।
ബലസ്യാനന്തവീർയസ്യ വീർയം സൂചയതീവ ഹി ॥ **31** ॥ 2788

ഏവം സർവാ നിശാ യാതാ ഏകേവ രമതോ വ്രജേ ।
രാമസ്യാക്ഷിപ്തചിത്തസ്യ മാധുർയൈർവ്രജയോഷിതാം ॥ **32** ॥ 2789

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ ബലദേവവിജയേ
യമുനാകർഷണം നാമ പഞ്ചഷഷ്ടിതമോ᳓ധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷട്ഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
നന്ദവ്രജം ഗതേ രാമേ
കരൂഷാധിപതിർനൃപ ।
വാസുദേവോഽഹമിത്യജ്ഞോ
ദൂതം കൃഷ്ണായ പ്രാഹിണോത് ॥ **1** ॥ 2790

ത്വം വാസുദേവോ ഭഗവാനവതീർണോ ജഗത്പതിഃ ।
ഇതി പ്രസ്തോഭിതോ ബാലൈർമേന ആത്മാനമച്യുതം ॥ **2** ॥ 2791

ദൂതം ച പ്രാഹിണോൻമന്ദഃ കൃഷ്ണായാവ്യക്തവർത്മനേ ।
ദ്വാരകായാം യഥാ ബാലോ നൃപോ ബാലകൃതോഽബുധഃ ॥ **3** ॥ 2792

ദൂതസ്തു ദ്വാരകാമേത്യ സഭായാമാസ്ഥിതം പ്രഭും ।
കൃഷ്ണം കമലപത്രാക്ഷം രാജസന്ദേശമബ്രവീത് ॥ **4** ॥ 2793

വാസുദേവോഽവതീർണോഽഹമേക ഏവ ന ചാപരഃ ।
ഭൂതാനാമനുകമ്പാർഥം ത്വം തു മിഥ്യാഭിധാം ത്യജ ॥ **5** ॥ 2794

യാനി ത്വമസ്മച്ചിഹ്നാനി മൗഢ്യാദ് ബിഭർഷി സാത്വത ।
ത്യക്ത്വൈഹി മാം ത്വം ശരണം നോ ചേദ് ദേഹി മമാഹവം ॥ **6** ॥ 2795

ശ്രീശുക ഉവാച
കത്ഥനം തദുപാകർണ്യ പൗണ്ഡ്രകസ്യാൽപമേധസഃ।
ഉഗ്രസേനാദയഃ സഭ്യാ ഉച്ചകൈർജഹസുസ്തദാ ॥ **7** ॥ 2796

ഉവാച ദൂതം ഭഗവാൻ പരിഹാസകഥാമനു।
ഉത്രസക്ഷ്യ മൂഢ ചിഹ്നാനി യൈസ്ത്വമേവം വികത്ഥസേ ॥ **8** ॥ 2797

മുഖം തദപിധായാജ്ഞ കങ്കഗൃധ്രവടൈർവൃതഃ।
ശയിഷ്യസേ ഹതസ്തത്ര ഭവിതാ ശരണം ശുനാം ॥ **9** ॥ 2798

ഇതി ദൂതസ്തദാക്ഷേപം സ്വാമിനേ സർവമാഹരത്।
കൃഷ്ണോഽപി രഥമാസ്ഥായ കാശീമുപജഗാമ ഹ ॥ **10** ॥ 2799

പൗണ്ഡ്രകോഽപി തദുദ്യോഗമുപലഭ്യ മഹാരഥഃ।
അക്ഷൗഹിണീഭ്യാം സംയുക്തോ നിശ്ചക്രാമ പുരാദ് ദ്രുതം ॥ **11** ॥ 2800

തസ്യ കാശിപതിർമിത്രം പാർഷ്ണിഗ്രാഹോഽൻവയാന്നൃപ।
അക്ഷൗഹിണീഭിസ്തിസൃഭിരപശ്യത് പൗണ്ഡ്രകം ഹരിഃ ॥ **12** ॥ 2801

ശംഖാർയസിഗദാശാർംഗശ്രീവത്സാദ്യുപലക്ഷിതം।
ബിഭ്രാണം കൗസ്തുഭമണിം വനമാലാവിഭൂഷിതം ॥ **13** ॥ 2802

കൗശേയവാസസീ പീതേ വസാനം ഗരുഡധ്വജം।
അമൂൽയമൗൽയാഭരണം സ്ഫുരൻമകരകുണ്ഡലം ॥ **14** ॥ 2803

ദൃഷ്ട്വാ തമാത്മനസ്തുൽയവേഷം കൃത്രിമമാസ്ഥിതം।
യഥാ നടം രംഗഗതം വിജഹാസ ഭൃശം ഹരിഃ ॥ **15** ॥ 2804

ശൂലൈർഗദാഭിഃ പരിഘൈഃ ശക്ത്യൃഷ്ടിപ്രാസതോമരൈഃ।
അസിഭിഃ പട്ടിശൈർബാണൈഃ പ്രാഹരന്നരയോ ഹരിം ॥ **16** ॥ 2805

കൃഷ്ണസ്തു തത്പൗണ്ഡ്രകകാശിരാജയോ -
ർബലം ഗജസ്യന്ദനവാജിപത്തിമത് ।
ഗദാസിചക്രേഷുഭിരാർദയദ് ഭൃശം
യഥാ യുഗാന്തേ ഹുതഭുക് പൃഥക് പ്രജാഃ ॥ **17** ॥ 2806

ആയോധനം തദ്രഥവാജികുഞ്ജര -
ദ്വിപത്ഖരോഷ്ട്രൈരരിണാവഖണ്ഡിതൈഃ ।
ബഭൗ ചിതം മോദവഹം മനസ്വിനാ -
മാക്രീഡനം ഭൂതപതേരിവോൽബണം ॥ **18** ॥ 2807

അഥാഹ പൗണ്ഡ്രകം ശൗരി -
ർഭോ ഭോഃ പൗണ്ഡ്രക യദ് ഭവാൻ ।
ദൂതവാക്യേന മാമാഹ
താൻയസ്ത്രാൺയുത്സൃജാമി തേ ॥ **19** ॥ 2808

ത്യാജയിഷ്യേഽഭിധാനം മേ യത്ത്വയാജ്ഞ മൃഷാ ധൃതം ।
വ്രജാമി ശരണം ത്വേദ്യ യദി നേച്ഛാമി സംയുഗം ॥ **20** ॥ 2809

ഇതി ക്ഷിപ്ത്വാ ശിതൈർബാണൈ -
ർവിരഥീകൃത്യ പൗണ്ഡ്രകം ।
ശിരോഽവൃശ്ചദ് രഥാംഗേന
വജ്രേണേന്ദ്രോ യഥാ ഗിരേഃ ॥ **21** ॥ 2810

തഥാ കാശിപതേഃ കായാച്ഛിര ഉത്കൃത്യ പത്രിഭിഃ ।
ൻയപാതയത് കാശിപുർയാം പദ്മകോശമിവാനിലഃ ॥ **22** ॥ 2811

ഏവം മത്സരിണം ഹത്വാ പൗണ്ഡ്രകം സസഖം ഹരിഃ ।
ദ്വാരകാമാവിശത് സിദ്ധൈർഗീയമാനകഥാമൃതഃ ॥ **23** ॥ 2812

സ നിത്യം ഭഗവദ്ധ്യാനപ്രധ്വസ്താഖിലബന്ധനഃ।
ബിഭ്രാണശ്ച ഹരേ രാജൻ സ്വരൂപം തൻമയോഽഭവത് ॥ **24** ॥ 2813

ശിരഃ പതിതമാലോക്യ രാജദ്വാരേ സകുണ്ഡലം।
കിമിദം കസ്യ വാ വക്ത്രമിതി സംശിശ്യിരേ ജനാഃ ॥ **25** ॥ 2814

രാജ്ഞഃ കാശിപതേർജ്ഞാത്വാ മഹിഷ്യഃ പുത്രബാന്ധവാഃ।
പൗരാശ്ച ഹാ ഹതാ രാജൻ നാഥ നാഥേതി പ്രാരുദൻ ॥ **26** ॥ 2815

സുദക്ഷിണസ്തസ്യ സുതഃ കൃത്വാ സംസ്ഥാവിധിം പിതുഃ।
നിഹത്യ പിതൃഹന്താരം യാസ്യാമ്യപചിതിം പിതുഃ ॥ **27** ॥ 2816

ഇത്യാത്മനാഭിസന്ധായ സോപാധ്യായോ മഹേശ്വരം।
സുദക്ഷിണോഽർചയാമാസ പരമേണ സമാധിനാ ॥ **28** ॥ 2817

പ്രീതോഽവിമുക്തേ ഭഗവാംസ്തസ്മൈ വരമദാദ് ഭവഃ।
പിതൃഹന്ത്യവധോപായം സ വവ്രേ വരമീപ്സിതം ॥ **29** ॥ 2818

ദക്ഷിണാഗ്നിം പരിചര ബ്രാഹ്മണൈഃ സമമൃത്വിജം।
അഭിചാരവിധാനേന സ ചാഗ്നിഃ പ്രമഥൈർവൃതഃ ॥ **30** ॥ 2819

സാധയിഷ്യതി സങ്കൽപമബ്രഹ്മണ്യേ പ്രയോജിതഃ।
ഇത്യാദിഷ്ടസ്തഥാ ചക്രേ കൃഷ്ണായാഭിചരൻ വ്രതീ ॥ **31** ॥ 2820

തതോഽഗ്നിരുത്ഥിതഃ കുണ്ഡാൻമൂർതിമാനതിഭീഷണഃ।
തപ്തതാമ്രശിഖാശ്മശ്രുരംഗാരോദ്ഗാരിലോചനഃ ॥ **32** ॥ 2821

ദംഷ്ട്രോഗ്രഭ്രുകുടീദണ്ഡകഠോരാസ്യഃ സ്വജിഹ്വയാ।
ആലിഹൻ സൃക്കിണീ നഗ്നോ വിധുൻവംസ്ത്രിശിഖം ജ്വലൻ ॥ **33** ॥ 2822

പദ്ഭ്യാം താലപ്രമാണാഭ്യാം കമ്പയന്നവനീതലം।
സോഽഭ്യധാവദ് വൃതോ ഭൂതൈർദ്വാരകാം പ്രദഹൻ ദിശഃ ॥ **34** ॥ 2823

തമാഭിചാരദഹനമായാന്തം ദ്വാരകൗകസഃ।
വിലോക്യ തത്രസുഃ സർവേ വനദാഹേ മൃഗാ യഥാ ॥ **35** ॥ 2824

അക്ഷൈഃ സഭായാം ക്രീഡന്തം ഭഗവന്തം ഭയാതുരാഃ।
ത്രാഹി ത്രാഹി ത്രിലോകേശ വഹ്നേഃ പ്രദഹതഃ പുരം ॥ **36** ॥ 2825

ശ്രുത്വാ തജ്ജനവൈക്ലവ്യം ദൃഷ്ട്വാ സ്വാനാം ച സാധ്വസം।
ശരണ്യഃ സമ്പ്രഹസ്യാഹ മാ ഭൈഷ്ടേത്യവിതാസ്മ്യഹം ॥ **37** ॥ 2826

സർവസ്യാന്തർബഹിഃ സാക്ഷീ കൃത്യാം മാഹേശ്വരീം വിഭുഃ।
വിജ്ഞായ തദ്വിഘാതാർഥം പാർശ്വസ്ഥം ചക്രമാദിശത് ॥ **38** ॥ 2827

തത് സൂര്യകോടിപ്രതിമം സുദർശനം
ജാജ്വൽയമാനം പ്രലയാനലപ്രഭം।
സ്വതേജസാ ഖം ഷകുഭോഽഥ രോദസീ
ചക്രം മുകുന്ദാസ്ത്രമഥാഗ്നിമാർദയത് ॥ **39** ॥ 2828

കൃത്യാനലഃ പ്രതിഹതഃ സ രഥാംഗപാണേ -
രസ്ത്രൗജസാ സ നൃപ ഭഗ്നമുഖോ നിവൃത്തഃ।
വാരാണസീം പരിസമേത്യ സുദക്ഷിണം തം
സർത്വിഗ്ജനം സമദഹത് സ്വകൃതോഽഭിചാരഃ ॥ **40** ॥ 2829

ചക്രം ച വിഷ്ണോസ്തദനുപ്രവിഷ്ടം
വാരാണസീം സാട്ടസഭാലയാപണാം।
സഗോപുരാട്ടാലകകോഷ്ഠസങ്കുലാം
സകോശഹസ്ത്യശ്വരഥാന്നശാലാം ॥ **41** ॥ 2830

ദഗ്ധ്വാ വാരാണസീം സർവാം വിഷ്ണോശ്ചക്രം സുദർശനം।
ഭൂയഃ പാർശ്വമുപാതിഷ്ഠത് കൃഷ്ണസ്യാക്ലിഷ്ടകർമണഃ ॥ **42** ॥ 2831

യ ഏതച്ഛ്രാവയേന്മർത്യ ഉത്തമശ്ലോകവിക്രമം।
സമാഹിതോ വാ ശൃണുയാത് സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ॥ **43** ॥ 2832

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
പൗണ്ഡ്രകാദിവധോ നാമ ഷട്ഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച
ഭൂയോഽഹം ശ്രോതുമിച്ഛാമി രാമസ്യാദ്ഭുതകർമണഃ।
അനന്തസ്യാപ്രമേയസ്യ യദന്യത് കൃതവാൻ പ്രഭുഃ ॥ **1** ॥ 2833

ശ്രീശുക ഉവാച
നരകസ്യ സഖാ കശ്ചിദ് ദ്വിവിദോ നാമ വാനരഃ।
സുഗ്രീവസചിവഃ സോഽഥ ഭ്രാതാ മൈന്ദസ്യ വീര്യവാൻ ॥ **2** ॥ 2834

സഖ്യുഃ സോഽപചിതിം കുർവൻ വാനരോ രാഷ്ട്രവിപ്ലവം।
പുരഗ്രാമാകരാൻ ഘോഷാനദഹദ് വഹ്നിമുത്സൃജൻ ॥ **3** ॥ 2835

ക്വചിത് സ ശൈലാനുത്പാട്യ
തൈർദേശാൻ സമചൂർണയത്।
ആനർതാൻ സുതരാമേവ
യത്രാസ്തേ മിത്രഹാ ഹരിഃ ॥ **4** ॥ 2836

ക്വചിത് സമുദ്രമധ്യസ്ഥോ ദോർഭ്യാമുത്ക്ഷിപ്യ തജ്ജലം।
ദേശാൻ നാഗായുതപ്രാണോ വേലാകൂലാനമജ്ജയത് ॥ **5** ॥ 2837

ആശ്രമാന്യൃഷിമുഖ്യാനാം കൃത്വാ ഭഗ്നവനസ്പതീൻ।
അദൂഷയച്ഛകൃൻമൂത്രൈരഗ്നീൻ വൈതാനികാൻ ഖലഃ ॥ **6** ॥ 2838

പുരുഷാൻ യോഷിതോ ദൃപ്തഃ
ക്ഷ്മാഭൃദ്ദ്രോണീഗുഹാസു സഃ।
നിക്ഷിപ്യ ചാപ്യധാച്ഛൈലൈഃ
പേശസ്കാരീവ കീടകം ॥ **7** ॥ 2839

ഏവം ദേശാൻ വിപ്രകുർവൻ ദൂഷയംശ്ച കുലസ്ത്രിയഃ।
ശ്രുത്വാ സുലലിതം ഗീതം ഗിരിം രൈവതകം യയൗ ॥ **8** ॥ 2840

തത്രാപശ്യദ് യദുപതിം രാമം പുഷ്കരമാലിനം।
സുദർശനീയസർവാംഗം ലലനായൂഥമധ്യഗം ॥ **9** ॥ 2841

ഗായന്തം വാരുണീം പീത്വാ മദവിഹ്വലലോചനം।
വിഭ്രാജമാനം വപുഷാ പ്രഭിന്നമിവ വാരണം ॥ **10** ॥ 2842

ദുഷ്ടഃ ശാഖാമൃഗഃ ശാഖാമാരൂഢഃ കമ്പയൻ ദ്രുമാൻ।
ചക്രേ കിലകിലാശബ്ദമാത്മാനം സമ്പ്രദർശയൻ ॥ **11** ॥ 2843

തസ്യ ധാർഷ്ട്യം കപേർവീക്ഷ്യ തരുണ്യോ ജാതിചാപലാഃ।
ഹാസ്യപ്രിയാ വിജഹസുർബലദേവപരിഗ്രഹാഃ ॥ **12** ॥ 2844

താ ഹേലയാമാസ കപിർഭ്രൂക്ഷേപൈഃ സമ്മുഖാദിഭിഃ।
ദർശയൻ സ്വഗുദം താസാം രാമസ്യ ച നിരീക്ഷതഃ ॥ **13** ॥ 2845

തം ഗ്രാവ്ണാ പ്രാഹരത് ക്രുദ്ധോ ബലഃ പ്രഹരതാം വരഃ।
സ വഞ്ചയിത്വാ ഗ്രാവാണം മദിരാകലശം കപിഃ ॥ **14** ॥ 2846

ഗൃഹീത്വാ ഹേലയാമാസ ധൂർതസ്തം കോപയൻ ഹസൻ।
നിർഭിദ്യ കലശം ദുഷ്ടോ വാസാംസ്യാസ്ഫാലയദ് ബലം ॥ **15** ॥ 2847

കദർഥീകൃത്യ ബലവാൻ വിപ്രചക്രേ മദോദ്ധതഃ।
തം തസ്യാവിനയം ദൃഷ്ട്വാ ദേശാംശ്ച തദുപദ്രുതാൻ ॥ **16** ॥ 2848

ക്രുദ്ധോ മുസലമാദത്ത ഹലം ചാരിജിഘാംസയാ।
ദ്വിവിദോഽപി മഹാവീർയഃ ശാലമുദ്യമ്യ പാണിനാ ॥ **17** ॥ 2849

അഭ്യേത്യ തരസാ തേന ബലം മൂർധൻയതാഡയത്।
തം തു സങ്കർഷണോ മൂർധ്നി പതന്തമചലോ യഥാ ॥ **18** ॥ 2850

പ്രതിജഗ്രാഹ ബലവാൻ സുനന്ദേനാഹനച്ച തം।
മുസലാഹതമസ്തിഷ്കോ വിരേജേ രക്തധാരയാ ॥ **19** ॥ 2851

ഗിരിർയഥാ ഗൈരികയാ പ്രഹാരം നാനുചിന്തയൻ।
പുനരൻയം സമുത്ക്ഷിപ്യ കൃത്വാ നിഷ്പത്രമോജസാ ॥ **20** ॥ 2852

തേനാഹനത് സുസങ്ക്രുദ്ധസ്തം ബലഃ ശതധാച്ഛിനത്।
തതോഽൻയേന രുഷാ ജഘ്നേ തം ചാപി ശതധാച്ഛിനത് ॥ **21** ॥ 2853

ഏവം യുധ്യൻ ഭഗവതാ ഭഗ്നേ ഭഗ്നേ പുനഃ പുനഃ।
ആകൃഷ്യ സർവതോ വൃക്ഷാൻ നിർവൃക്ഷമകരോദ് വനം ॥ **22** ॥ 2854

തതോഽമുഞ്ചച്ഛിലാവർഷം ബലസ്യോപർയമർഷിതഃ।
തത് സർവം ചൂർണയാമാസ ലീലയാ മുസലായുധഃ ॥ **23** ॥ 2855

സ ബാഹൂ താലസങ്കാശൗ മുഷ്ടീകൃത്യ കപീശ്വരഃ।
ആസാദ്യ രോഹിണീപുത്രം താഭ്യാം വക്ഷസ്യരൂരുജത് ॥ **24** ॥ 2856

യാദവേന്ദ്രോഽപി തം ദോർഭ്യാം ത്യക്ത്വാ മുസലലാംഗലേ।
ജത്രാവഭ്യർദയത്ക്രുദ്ധഃ സോഽപതദ് രുധിരം വമൻ ॥ **25** ॥ 2857

ചകമ്പേ തേന പതതാ സടങ്കഃ സവനസ്പതിഃ।
പർവതഃ കുരുശാർദൂല വായുനാ നൗരിവാംഭസി ॥ **26** ॥ 2858

ജയശബ്ദോ നമഃശബ്ദഃ സാധു സാധ്വിതി ചാംബരേ।
സുരസിദ്ധമുനീന്ദ്രാണാമാസീത് കുസുമവർഷിണാം ॥ **27** ॥ 2859

ഏവം നിഹത്യ ദ്വിവിദം ജഗദ്വ്യതികരാവഹം ।
സംസ്തൂയമാനോ ഭഗവാഞ്ജനൈഃ സ്വപുരമാവിശത് ॥ **28** ॥ 2860

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ ദ്വിവിദവധോ നാമ സപ്തഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ദുർയോധനസുതാം രാജൻ ലക്ഷ്മണാം സമിതിഞ്ജയഃ।
സ്വയംവരസ്ഥാമഹരത് സാംബോ ജാംബവതീസുതഃ ॥ **1** ॥ 2861

കൗരവാ കുപിതാ ഊചുർദുർവിനീതോഽയമർഭകഃ।
കദർഥീകൃത്യ നഃ കൻയാമകാമാമഹരദ് ബലാത് ॥ **2** ॥ 2862

ബധ്നീതേമം ദുർവിനീതം കിം കരിഷ്യന്തി വൃഷ്ണയഃ।
യേഽസ്മത്പ്രസാദോപചിതാം ദത്താം നോ ഭുഞ്ജതേ മഹീം ॥ **3** ॥ 2863

നിഗൃഹീതം സുതം ശ്രുത്വാ യദ്യേഷ്യന്തീഹ വൃഷ്ണയഃ।
ഭഗ്നദർപാഃ ശമം യാന്തി പ്രാണാ ഇവ സുസംയതാഃ ॥ **4** ॥ 2864

ഇതി കർണഃ ശലോ ഭൂരിർയജ്ഞകേതുഃ സുയോധനഃ।
സാംബമാരേഭിരേ ബദ്ധും കുരുവൃദ്ധാനുമോദിതാഃ ॥ **5** ॥ 2865

ദൃഷ്ട്വാനുധാവതഃ സാംബോ ധാർതരാഷ്ട്രാൻ മഹാരഥഃ।
പ്രഗൃഹ്യ രുചിരം ചാപം തസ്ഥൗ സിംഹ ഇവൈകലഃ ॥ **6** ॥ 2866

തം തേ ജിഘൃക്ഷവഃ ക്രുദ്ധാ -
സ്തിഷ്ഠ തിഷ്ഠേതി ഭാഷിണഃ।

ആസാദ്യ ധൻവിനോ ബാണൈഃ
കർണാഗ്രൺയഃ സമാകിരൻ ॥ **7** ॥ 2867

സോഽപവിദ്ധഃ കുരുശ്രേഷ്ഠ കുരുഭിർയദുനന്ദനഃ।
നാമൃഷ്യത്തദചിന്ത്യാർഭഃ സിംഹഃ ക്ഷുദ്രമൃഗൈരിവ ॥ **8** ॥ 2868

വിസ്ഫൂർജ്യ രുചിരം ചാപം സർവാൻ വിവ്യാധ സായകൈഃ।
കർണാദീൻ ഷഡ്രഥാൻ വീരാംസ്താവദ്ഭിർയുഗപത് പൃഥക് ॥ **9** ॥ 2869

ചതുർഭിശ്ചതുരോ വാഹാനേകൈകേന ച സാരഥീൻ।
രഥിനശ്ച മഹേഷ്വാസാംസ്തസ്യ തത്തേഽഭ്യപൂജയൻ ॥ **10** ॥ 2870

തം തു തേ വിരഥം ചക്രുശ്ചത്വാരശ്ചതുരോ ഹയാൻ।
ഏകസ്തു സാരഥിം ജഘ്നേ ചിച്ഛേദാൻയഃ ശരാസനം ॥ **11** ॥ 2871

തം ബദ്ധ്വാ വിരഥീകൃത്യ കൃച്ഛ്രേണ കുരവോ യുധി।
കുമാരം സ്വസ്യ കൻയാം ച സ്വപുരം ജയിനോഽവിശൻ ॥ **12** ॥ 2872

തച്ഛ്രുത്വാ നാരദോക്തേന രാജൻ സഞ്ജാതമൻയവഃ।
കുരൂൻ പ്രത്യുദ്യമം ചക്രുരുഗ്രസേനപ്രചോദിതാഃ ॥ **13** ॥ 2873

സാന്ത്വയിത്വാ തു താൻ രാമഃ
സന്നദ്ധാൻ വൃഷ്ണിപുംഗവാൻ।
നൈച്ഛത് കുരൂണാം വൃഷ്ണീനാം
കലിം കലിമലാപഹഃ ॥ **14** ॥ 2874

ജഗാമ ഹാസ്തിനപുരം രഥേനാദിത്യവർചസാ।
ബ്രാഹ്മണൈഃ കുലവൃദ്ധൈശ്ച വൃതശ്ചന്ദ്ര ഇവ ഗ്രഹൈഃ ॥ **15** ॥ 2875

ഗത്വാ ഗജാഹ്വയം രാമോ ബാഹ്യോപവനമാസ്ഥിതഃ।
ഉദ്ധവം പ്രേഷയാമാസ ധൃതരാഷ്ട്രം ബുഭുത്സയാ ॥ **16** ॥ 2876

സോഽഭിവന്ദ്യാംബികാപുത്രം ഭീഷ്മം ദ്രോണം ച ബാഹ്ലികം।
ദുർയോധനം ച വിധിവദ് രാമമാഗതമബ്രവീത് ॥ **17** ॥ 2877

തേഽതിപ്രീതാസ്തമാകർണ്യ പ്രാപ്തം രാമം സുഹൃത്തമം।
തമർചയിത്വാഭിയയുഃ സർവേ മംഗലപാണയഃ ॥ **18** ॥ 2878

തം സംഗമ്യ യഥാന്യായം ഗാമർഘ്യം ച ന്യവേദയൻ।
തേഷാം യേ തത്പ്രഭാവജ്ഞാഃ പ്രണേമുഃ ശിരസാ ബലം ॥ **19** ॥ 2879

ബന്ധൂൻ കുശലിനഃ ശ്രുത്വാ പൃഷ്ട്വാ ശിവമനാമയം।
പരസ്പരമഥോ രാമോ ബഭാഷേഽവിക്ലവം വചഃ ॥ **20** ॥ 2880

ഉഗ്രസേനഃ ക്ഷിതീശേശോ യദ് വ ആജ്ഞാപയത് പ്രഭുഃ।
തദവ്യഗ്രധിയഃ ശ്രുത്വാ കുരുധ്വം മാവിലംബിതം ॥ **21** ॥ 2881

യദ് യൂയം ബഹവസ്ത്വേകം ജിത്വാധർമേണ ധാർമികം।
അബധ്നീതാഥ തൻമൃഷ്യേ ബന്ധൂനാമൈക്യകാമ്യയാ ॥ **22** ॥ 2882

വീർയശൗർയബലോന്നദ്ധമാത്മശക്തിസമം വചഃ।
കുരവോ ബലദേവസ്യ നിശമ്യോചുഃ പ്രകോപിതാഃ ॥ **23** ॥ 2883

അഹോ മഹച്ചിത്രമിദം കാലഗത്യാ ദുരത്യയാ।
ആരുരുക്ഷത്യുപാനദ് വൈ ശിരോ മുകുടസേവിതം ॥ **24** ॥ 2884

ഏതേ യൗനേന സംബദ്ധാഃ സഹശയ്യാസനാശനാഃ।
വൃഷ്ണയസ്തുൽയതാം നീതാ അസ്മദ്ദത്തനൃപാസനാഃ ॥ **25** ॥ 2885

ചാമരവ്യജനേ ശംഖമാതപത്രം ച പാണ്ഡുരം।
കിരീടമാസനം ശയ്യാം ഭുഞ്ജന്ത്യസ്മദുപേക്ഷയാ ॥ **26** ॥ 2886

അലം യദൂനാം നരദേവലാംഛനൈ -
ർദാതുഃ പ്രതീപൈഃ ഫണിനാമിവാമൃതം।

യേഽസ്മത്പ്രസാദോപചിതാ ഹി യാദവാ
ആജ്ഞാപയന്ത്യദ്യ ഗതത്രപാ ബത ॥ **27** ॥ 2887

കഥമിന്ദ്രോഽപി കുരുഭിർഭീഷ്മദ്രോണാർജുനാദിഭിഃ।
അദത്തമവരുന്ധീത സിംഹഗ്രസ്തമിവോരണഃ ॥ **28** ॥ 2888

ശ്രീശുക ഉവാച
ജൻമബന്ധുശ്രിയോന്നദ്ധമദാസ്തേ ഭരതർഷഭ।
ആശ്രാവ്യ രാമം ദുർവാച്യമസഭ്യാഃ പുരമാവിശൻ ॥ **29** ॥ 2889

ദൃഷ്ട്വാ കുരൂണാം ദൗഃശീൽയം
ശ്രുത്വാവാച്യാനി ചാച്യുതഃ।
അവോചത് കോപസംരബ്ധോ
ദുഷ്പ്രേക്ഷ്യഃ പ്രഹസൻ മുഹുഃ ॥ **30** ॥ 2890

നൂനം നാനാമദോന്നദ്ധാഃ ശാന്തിം നേച്ഛന്ത്യസാധവഃ।
തേഷാം ഹി പ്രശമോ ദണ്ഡഃ പശൂനാം ലഗുഡോ യഥാ ॥ **31** ॥ 2891

അഹോ യദൂൻ സുസംരബ്ധാൻ
കൃഷ്ണം ച കുപിതം ശനൈഃ।
സാന്ത്വയിത്വാഹമേതേഷാം
ശമമിച്ഛന്നിഹാഗതഃ ॥ **32** ॥ 2892

ത ഇമേ മന്ദമതയഃ കലഹാഭിരതാഃ ഖലാഃ।
തം മാമവജ്ഞായ മുഹുർദുർഭാഷാൻ മാനിനോഽബ്രുവൻ ॥ **33** ॥ 2893

നോഗ്രസേനഃ കില വിഭുർഭോജവൃഷ്ണ്യന്ധകേശ്വരഃ।
ശക്രാദയോ ലോകപാലാ യസ്യാദേശാനുവർതിനഃ ॥ **34** ॥ 2894

സുധർമാഽഽക്രമ്യതേ യേന പാരിജാതോഽമരാംഘ്രിപഃ।
ആനീയ ഭുജ്യതേ സോഽസൗ ന കിലാധ്യാസനാർഹണഃ ॥ **35** ॥ 2895

യസ്യ പാദയുഗം സാക്ഷാത് ശ്രീരുപാസ്ത്യേഽഖിലേശ്വരീ ।
സ നാർഹതി കില ശ്രീശോ നരദേവപരിച്ഛദാൻ ॥ **36** ॥ 2896

യസ്യാംഘ്രിപങ്കജരജോഽഖിലലോകപാലൈ -
ർമൗൽയുത്തമൈർധൃതമുപാസിതതീർഥതീർഥം ।
ബ്രഹ്മാ ഭവോഽഹമപി യസ്യ കലാഃ കലായാഃ
ശ്രീശ്ചോദ്വഹേമ ചിരമസ്യ നൃപാസനം ക്വ ॥ **37** ॥ 2897

ഭുഞ്ജതേ കുരുഭിർദത്തം ഭൂഖണ്ഡം വൃഷ്ണയഃ കില ।
ഉപാനഹഃ കില വയം സ്വയം തു കുരവഃ ശിരഃ ॥ **38** ॥ 2898

അഹോ ഐശ്വർയമത്താനാം മത്താനാമിവ മാനിനാം ।
അസംബദ്ധാ ഗിരോ രൂക്ഷാഃ കഃ സഹേതാനുശാസിതാ ॥ **39** ॥ 2899

അദ്യ നിഷ്കൗരവീം പൃഥ്വീം കരിഷ്യാമീത്യമർഷിതഃ ।
ഗൃഹീത്വാ ഹലമുത്തസ്ഥൗ ദഹന്നിവ ജഗത്ത്രയം ॥ **40** ॥ 2900

ലാംഗലാഗ്രേണ നഗരമുദ്വിദാർയ ഗജാഹ്വയം ।
വിചകർഷ സ ഗംഗായാം പ്രഹരിഷ്യന്നമർഷിതഃ ॥ **41** ॥ 2901

ജലയാനമിവാഘൂർണം ഗംഗായാം നഗരം പതത് ।
ആകൃഷ്യമാണമാലോക്യ കൗരവാ ജാതസംഭ്രമാഃ ॥ **42** ॥ 2902

തമേവ ശരണം ജഗ്മുഃ സകുടുംബാ ജിജീവിഷവഃ ।
സലക്ഷ്മണം പുരസ്കൃത്യ സാംബം പ്രാഞ്ജലയഃ പ്രഭും ॥ **43** ॥ 2903

രാമ രാമാഖിലാധാര പ്രഭാവം ന വിദാമ തേ ।
മൂഢാനാം നഃ കുബുദ്ധീനാം ക്ഷന്തുമർഹസ്യതിക്രമം ॥ **44** ॥ 2904

സ്ഥിത്യുത്പത്ത്യപ്യയാനാം ത്വമേകോ ഹേതുർനിരാശ്രയഃ ।
ലോകാൻ ക്രീഡനകാനീശ ക്രീഡതസ്തേ വദന്തി ഹി ॥ **45** ॥ 2905

ത്വമേവ മൂർധ്നീദമനന്ത ലീലയാ
ഭൂമണ്ഡലം ബിഭർഷി സഹസ്രമൂർധൻ।
അന്തേ ച യഃ സ്വാത്മനി രുദ്ധവിശ്വഃ
ശേഷേഽദ്വിതീയഃ പരിശിഷ്യമാണഃ ॥ **46** ॥ 2906

കോപസ്തേഽഖിലശിക്ഷാർഥം ന ദ്വേഷാന്ന ച മത്സരാത്।
ബിഭ്രതോ ഭഗവൻ സത്ത്വം സ്ഥിതിപാലനതത്പരഃ ॥ **47** ॥ 2907

നമസ്തേ സർവഭൂതാത്മൻ സർവശക്തിധരാവ്യയ।
വിശ്വകർമൻ നമസ്തേഽസ്തു ത്വാം വയം ശരണം ഗതാഃ ॥ **48** ॥ 2908

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം പ്രപന്നൈഃ സംവിഗ്നൈർവേപമാനായനൈർബലഃ।
പ്രസാദിതഃ സുപ്രസന്നോ മാ ഭൈഷ്ടേത്യഭയം ദദൗ ॥ **49** ॥ 2909

ദുര്യോധനഃ പാരിബർഹം കുഞ്ജരാൻ ഷഷ്ടിഹായനാൻ।
ദദൗ ച ദ്വാദശശതാൻയയുതാനി തുരംഗമാൻ ॥ **50** ॥ 2910

രഥാനാം ഷട്സഹസ്രാണി
രൗക്മാണാം സൂര്യവർചസാം।
ദാസീനാം നിഷ്കകംഠീനാം സ -
ഹസ്രം ദുഹിതൃവത്സലഃ ॥ **51** ॥ 2911

പ്രതിഗൃഹ്യ തു തത് സർവം ഭഗവാൻ സാത്വതർഷഭഃ।
സസുതഃ സസ്നുഷഃ പ്രാഗാത് സുഹൃദ്ഭിരഭിനന്ദിതഃ ॥ **52** ॥ 2912

തതഃ പ്രവിഷ്ടഃ സ്വപുരം ഹലായുധഃ
സമേത്യ ബന്ധൂനനുരക്തചേതസഃ।
ശശംസ സർവം യദുപുംഗവാനാം
മധ്യേ സഭായാം കുരുഷു സ്വചേഷ്ടിതം ॥ **53** ॥ 2913

അദ്യാപി ച പുരം ഹ്യേതത് സൂചയദ് രാമവിക്രമം ।
സമുന്നതം ദക്ഷിണതോ ഗംഗായാമനുദൃശ്യതേ ॥ **54** ॥ 2914

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ഹാസ്തിനപുരകർഷണരൂപസങ്കർഷണവിജയോ നാമ
അഷ്ടഷഷ്ടിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകോനസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
നരകം നിഹതം ശ്രുത്വാ തഥോദ്വാഹം ച യോഷിതാം ।
കൃഷ്ണേനൈകേന ബഹ്വീനാം തദ് ദിദൃക്ഷുഃ സ്മ നാരദഃ ॥ **1** ॥ 2915

ചിത്രം ബതൈതദേകേന വപുഷാ യുഗപത് പൃഥക് ।
ഗൃഹേഷു ദ്ര്യഷ്ടസാഹസ്രം സ്ത്രിയ ഏക ഉദാവഹത് ॥ **2** ॥ 2916

ഇത്യുത്സുകോ ദ്വാരവതീം ദേവർഷിർദ്രഷ്ടുമാഗമത് ।
പുഷ്പിതോപവനാരാമദ്വിജാലികുലനാദിതാം ॥ **3** ॥ 2917

ഉത്ഫുൽലേന്ദീവരാംഭോജകഹ്ലാരകുമുദോത്പലൈഃ ।
ഛുരിതേഷു സരസ്സൂച്ചൈഃ കൂജിതാം ഹംസസാരസൈഃ ॥ **4** ॥ 2918

പ്രാസാദലക്ഷൈർനവഭിർജുഷ്ടാം സ്ഫാടികരാജതൈഃ ।
മഹാമരകതപ്രഖ്യൈഃ സ്വർണരത്നപരിച്ഛദൈഃ ॥ **5** ॥ 2919

വിഭക്തരഥ്യാപഥചത്വരാപണൈഃ
ശാലാസഭാഭീ രുചിരാം സുരാലയൈഃ ।
സംസിക്തമാർഗാംഗണവീഥിദേഹലീം
പതത്പതാകാധ്വജവാരിതാതപാം ॥ **6** ॥ 2920

തസ്യാമന്തഃപുരം ശ്രീമദർചിതം സർവധിഷ്ണ്യപൈഃ।
ഹരേഃ സ്വകൗശലം യത്ര ത്വഷ്ട്രാ കാർത്സ്ന്യേന ദർശിതം ॥ **7** ॥ 2921

തത്ര ഷോഡശഭിഃ സദ്മസഹസ്രൈഃ സമലങ്കൃതം।
വിവേശൈകതമം ശൗരേഃ പത്നീനാം ഭവനം മഹത് ॥ **8** ॥ 2922

വിഷ്ടബ്ധം വിദ്രുമസ്തംഭൈർവൈദൂര്യഫലകോത്തമൈഃ।
ഇന്ദ്രനീലമയൈഃ കുഡ്യൈർജഗത്യാ ചാഹതത്വിഷാ ॥ **9** ॥ 2923

വിതാനൈർനിർമിതൈസ്ത്വഷ്ട്രാ മുക്താദാമവിലംബിഭിഃ।
ദാന്തൈരാസനപര്യങ്കൈർമണ്യുത്തമപരിഷ്കൃതൈഃ ॥ **10** ॥ 2924

ദാസീഭിർനിഷ്കകംഠീഭിഃ സുവാസോഭിരലങ്കൃതം।
പുംഭിഃ സകഞ്ചുകോഷ്ണീഷസുവസ്ത്രമണികുണ്ഡലൈഃ ॥ **11** ॥ 2925

രത്നപ്രദീപനികരദ്യുതിഭിർനിരസ്ത -
ധ്വാന്തം വിചിത്രവലഭീഷു ശിഖണ്ഡിനോഽംഗ।
നൃത്യന്തി യത്ര വിഹിതാഗുരുധൂപമക്ഷൈ -
ർനിർയാന്തമീക്ഷ്യ ഘനബുദ്ധയ ഉന്നദന്തഃ ॥ **12** ॥ 2926

തസ്മിൻ സമാനഗുണരൂപവയസ്സുവേഷ -
ദാസീസഹസ്രയുതയാനുസവം ഗൃഹിണ്യാ।
വിപ്രോ ദദർശ ചമരവ്യജനേന രുക്മ -
ദണ്ഡേന സാത്വതപതിം പരിവീജയന്ത്യാ ॥ **13** ॥ 2927

തം സന്നിരീക്ഷ്യ ഭഗവാൻ സഹസോത്ഥിതഃ ശ്രീ -
പർയങ്കതഃ സകലധർമഭൃതാം വരിഷ്ഠഃ।
ആനമ്യ പാദയുഗലം ശിരസാ കിരീട -
ജുഷ്ടേന സാഞ്ജലിരവീവിശദാസനേ സ്വേ ॥ **14** ॥ 2928

തസ്യാവനിജ്യ ചരണൗ തദപഃ സ്വമൂർധ്നാ
ബിഭ്രജ്ജഗദ്ഗുരുതരോഽപി സതാം പതിർഹി।
ബ്രഹ്മണ്യദേവ ഇതി യദ്ഗുണനാമ യുക്തം
തസ്യൈവ യച്ചരണശൗചമശേഷതീർഥം ॥ **15** ॥ 2929

സമ്പൂജ്യ ദേവഋഷിവർയമൃഷിഃ പുരാണോ
നാരായണോ നരസഖോ വിധിനോദിതേന।
വാണ്യാഭിഭാഷ്യ മിതയാമൃതമിഷ്ടയാ തം
പ്രാഹ പ്രഭോ ഭഗവതേ കരവാമ ഹേ കിം ॥ **16** ॥ 2930

നാരദ ഉവാച
നൈവാദ്ഭുതം ത്വയി വിഭോഽഖിലലോകനാഥേ
മൈത്രീ ജനേഷു സകലേഷു ദമഃ ഖലാനാം।
നിഃശ്രേയസായ ഹി ജഗത്സ്ഥിതിരക്ഷണാഭ്യാം
സ്വൈരാവതാര ഉരുഗായ വിദാമ സുഷ്ഠു ॥ **17** ॥ 2931

ദൃഷ്ടം തവാംഘ്രിയുഗലം ജനതാപവർഗം
ബ്രഹ്മാദിഭിർഹൃദി വിചിന്ത്യമഗാധബോധൈഃ।
സംസാരകൂപപതിതോത്തരണാവലംബം
ധ്യായംശ്ചരാമ്യനുഗൃഹാണ യഥാ സ്മൃതിഃ സ്യാത് ॥ **18** ॥ 2932

തതോഽന്യദാവിശദ് ഗേഹം കൃഷ്ണപത്ന്യാഃ സ നാരദഃ।
യോഗേശ്വരേശ്വരസ്യാംഗ യോഗമായാവിവിത്സയാ ॥ **19** ॥ 2933

ദീവ്യന്തമക്ഷൈസ്തത്രാപി പ്രിയയാ ചോദ്ധവേന ച।
പൂജിതഃ പരയാ ഭക്ത്യാ പ്രത്യുത്ഥാനാസനാദിഭിഃ ॥ **20** ॥ 2934

പൃഷ്ടശ്ചാവിദുഷേവാസൗ കദായാതോ ഭവാനിതി।
ക്രിയതേ കിം നു പൂർണാനാമപൂർണൈരസ്മദാദിഭിഃ ॥ **21** ॥ 2935

അഥാപി ബ്രൂഹി നോ ബ്രഹ്മൻ ജൻമൈതച്ഛോഭനം കുരു।
സ തു വിസ്മിത ഉത്ഥായ തൂഷ്ണീമന്യദഗാദ് ഗൃഹം ॥ **22** ॥ 2936

തത്രാപ്യചഷ്ട ഗോവിന്ദം ലാലയന്തം സുതാംഛിശൂൻ।
തതോഽന്യസ്മിൻ ഗൃഹേഽപശ്യൻമജ്ജനായ കൃതോദ്യമം ॥ **23** ॥ 2937

ജുഹ്വന്തം ച വിതാനാഗ്നീൻ യജന്തം പഞ്ചഭിർമഖൈഃ।
ഭോജയന്തം ദ്വിജാൻ ക്വാപി ഭുഞ്ജാനമവശേഷിതം ॥ **24** ॥ 2938

ക്വാപി സന്ധ്യാമുപാസീനം ജപന്തം ബ്രഹ്മ വാഗ്യതം।
ഏകത്ര ചാസിചർമഭ്യാം ചരന്തമസിവർത്മസു ॥ **25** ॥ 2939

അശ്വൈർഗജൈ രഥൈഃ ക്വാപി വിചരന്തം ഗദാഗ്രജം।
ക്വചിച്ഛയാനം പർയങ്കേ സ്തൂയമാനം ച വന്ദിഭിഃ ॥ **26** ॥ 2940

മന്ത്രയന്തം ച കസ്മിംശ്ചിൻമന്ത്രിഭിശ്ചോദ്ധവാദിഭിഃ।
ജലക്രീഡാരതം ക്വാപി വാരമുഖ്യാബലാവൃതം ॥ **27** ॥ 2941

കുത്രചിദ് ദ്വിജമുഖ്യേഭ്യോ ദദതം ഗാഃ സ്വലങ്കൃതാഃ।
ഇതിഹാസപുരാണാനി ശൃൺവന്തം മംഗലാനി ച ॥ **28** ॥ 2942

ഹസന്തം ഹാസ്യകഥയാ കദാചിത് പ്രിയയാ ഗൃഹേ।
ക്വാപി ധർമം സേവമാനമർഥകാമൗ ച കുത്രചിത് ॥ **29** ॥ 2943

ധ്യായന്തമേകമാസീനം പുരുഷം പ്രകൃതേഃ പരം।
ശുശ്രൂഷന്തം ഗുരൂൻ ക്വാപി കാമൈർഭോഗൈഃ സപർയയാ ॥ **30** ॥ 2944

കുർവന്തം വിഗ്രഹം കൈശ്ചിത്
സന്ധിം ചാന്യത്ര കേശവം।
കുത്രാപി സഹ രാമേണ
ചിന്തയന്തം സതാം ശിവം ॥ **31** ॥ 2945

പുത്രാണാം ദുഹിതൄണാം ച കാലേ വിധ്യുപയാപനം ।
ദാരൈർവരൈസ്തത്സദൃശൈഃ കൽപയന്തം വിഭൂതിഭിഃ ॥ **32** ॥ 2946

പ്രസ്ഥാപനോപാനയനൈരപത്യാനാം മഹോത്സവാൻ ।
വീക്ഷ്യ യോഗേശ്വരേശസ്യ യേഷാം ലോകാ വിസിസ്മിരേ ॥ **33** ॥ 2947

യജന്തം സകലാൻ ദേവാൻ ക്വാപി ക്രതുഭിരൂർജിതൈഃ ।
പൂർതയന്തം ക്വചിദ് ധർമം കൂപാരാമമഠാദിഭിഃ ॥ **34** ॥ 2948

ചരന്തം മൃഗയാം ക്വാപി ഹയമാരുഹ്യ സൈന്ധവം ।
ഘ്നന്തം തതഃ പശൂൻ മേധ്യാൻ പരീതം യദുപുംഗവൈഃ ॥ **35** ॥ 2949

അവ്യക്തലിംഗം പ്രകൃതിഷ്വന്തഃപുരഗൃഹാദിഷു ।
ക്വചിച്ചരന്തം യോഗേശം തത്തദ്ഭാവബുഭുത്സയാ ॥ **36** ॥ 2950

അഥോവാച ഹൃഷീകേശം നാരദഃ പ്രഹസന്നിവ ।
യോഗമായോദയം വീക്ഷ്യ മാനുഷീമീയുഷോ ഗതിം ॥ **37** ॥ 2951

വിദാമ യോഗമായാസ്തേ ദുർദർശാ അപി മായിനാം ।
യോഗേശ്വരാത്മൻ നിർഭാതാ ഭവത്പാദനിഷേവയാ ॥ **38** ॥ 2952

അനുജാനീഹി മാം ദേവ ലോകാംസ്തേ യശസാഽഽപ്ലുതാൻ ।
പര്യടാമി തവോദ്ഗായൻ ലീലാം ഭുവനപാവനീം ॥ **39** ॥ 2953

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ബ്രഹ്മൻ ധർമസ്യ വക്തായം കർതാ തദനുമോദിതാ ।
തച്ഛിക്ഷയൻ ലോകമിമമാസ്ഥിതഃ പുത്ര മാ ഖിദഃ ॥ **40** ॥ 2954

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യാചരന്തം സദ്ധർമാൻ പാവനാൻ ഗൃഹമേധിനാം ।
തമേവ സർവഗേഹേഷു സന്തമേകം ദദർശ ഹ ॥ **41** ॥ 2955

കൃഷ്ണസ്യാനന്തവീർയസ്യ യോഗമായാമഹോദയം।
മുഹുർദൃഷ്ട്വാ ഋഷിരഭൂദ് വിസ്മിതോ ജാതകൗതുകഃ ॥ **42** ॥ 2956

ഇത്യർഥകാമധർമേഷു കൃഷ്ണേന ശ്രദ്ധിതാത്മനാ।
സമ്യക് സഭാജിതഃ പ്രീതസ്തമേവാനുസ്മരൻ യയൗ ॥ **43** ॥ 2957

ഏവം മനുഷ്യപദവീമനുവർതമാനോ
നാരായണോഽഖിലഭവായ ഗൃഹീതശക്തിഃ।
രേമേഽംഗ ഷോഡശസഹസ്രവരാംഗനാനാം
സവ്രീഡസൗഹൃദനിരീക്ഷണഹാസജുഷ്ടഃ ॥ **44** ॥ 2958

യാനീഹ വിശ്വവിലയോദ്ഭവവൃത്തിഹേതുഃ
കർമാണ്യനന്യവിഷയാണി ഹരിശ്ചകാര।
യസ്ത്വംഗ ഗായതി ശൃണോത്യനുമോദതേ വാ
ഭക്തിർഭവേദ് ഭഗവതി ഹ്യപവർഗമാർഗേ ॥ **45** ॥ 2959

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
കൃഷ്ണഗാർഹസ്ഥ്യദർശനം നാമ ഏകോനസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥോഷസ്യുപവൃത്തായാം കുക്കുടാൻ കൂജതോഽശപൻ।
ഗൃഹീതകംഠ്യഃ പതിഭിർമാധവ്യോ വിരഹാതുരാഃ ॥ **1** ॥ 2960

വയാംസ്യരൂരുവൻ കൃഷ്ണം ബോധയന്തീവ വന്ദിനഃ।
ഗായത്സ്വലിഷ്വനിദ്രാണി മന്ദാരവനവായുഭിഃ ॥ **2** ॥ 2961

മുഹൂർതം തം തു വൈദർഭീ നാമൃഷ്യദതിശോഭനം।
പരിരംഭണവിശ്ലേഷാത് പ്രിയബാഹ്വന്തരം ഗതാ ॥ **3** ॥ 2962

ബ്രാഹ്മേ മുഹൂർത ഉത്ഥായ വാർയുപസ്പൃശ്യ മാധവഃ।
ദധ്യൗ പ്രസന്നകരണ ആത്മാനം തമസഃ പരം ॥ **4** ॥ 2963

ഏകം സ്വയഞ്ജ്യോതിരനൻയമവ്യയം
സ്വസംസ്ഥയാ നിത്യനിരസ്തകൽമഷം।
ബ്രഹ്മാഖ്യമസ്യോദ്ഭവനാശഹേതുഭിഃ
സ്വശക്തിഭിർലക്ഷിതഭാവനിർവൃതിം ॥ **5** ॥ 2964

അഥാപ്ലുതോഽംഭസ്യമലേ യഥാവിധി
ക്രിയാകലാപം പരിധായ വാസസീ।
ചകാര സന്ധ്യോപഗമാദി സത്തമോ
ഹുതാനലോ ബ്രഹ്മ ജജാപ വാഗ്യതഃ ॥ **6** ॥ 2965

ഉപസ്ഥായാർകമുദ്യന്തം തർപയിത്വാഽഽത്മനഃ കലാഃ।
ദേവാനൃഷീൻ പിതൄൻ വൃദ്ധാൻ വിപ്രാനഭ്യർച്യ ചാത്മവാൻ ॥ **7** ॥ 2966

ധേനൂനാം രുക്മശൃംഗീണാം സാധ്വീനാം മൗക്തികസ്രജാം।
പയസ്വിനീനാം ഗൃഷ്ടീനാം സവത്സാനാം സുവാസസാം ॥ **8** ॥ 2967

ദദൗ രൂപ്യഖുരാഗ്രാണാം ക്ഷൗമാജിനതിലൈഃ സഹ।
അലങ്കൃതേഭ്യോ വിപ്രേഭ്യോ ബദ്വം ബദ്വം ദിനേ ദിനേ ॥ **9** ॥ 2968

ഗോവിപ്രദേവതാവൃദ്ധഗുരൂൻ ഭൂതാനി സർവശഃ।
നമസ്കൃത്യാത്മസംഭൂതീർമംഗലാനി സമസ്പൃശത് ॥ **10** ॥ 2969

ആത്മാനം ഭൂഷയാമാസ നരലോകവിഭൂഷണം।
വാസോഭിർഭൂഷണൈഃ സ്ത്രീയൈർദിവ്യസ്രഗനുലേപനൈഃ ॥ **11** ॥ 2970

അവേക്ഷ്യാജ്യം തഥാഽഽദർശം ഗോവൃഷദ്വിജദേവതാഃ।
കാമാംശ്ച സർവവർണാനാം പൗരാന്തഃപുരചാരിണാം।
പ്രദാപ്യ പ്രകൃതീഃ കാമൈഃ പ്രതോഷ്യ പ്രത്യനന്ദത ॥ **12** ॥ 2971

സംവിഭജ്യാഗ്രതോ വിപ്രാൻ സ്രക്താംബൂലാനുലേപനൈഃ।
സുഹൃദഃ പ്രകൃതീർദാരാനുപായുങ്ക്ത തതഃ സ്വയം ॥ **13** ॥ 2972

താവത് സൂത ഉപാനീയ
സ്യന്ദനം പരമാദ്ഭുതം।
സുഗ്രീവാദ്യൈർഹയൈർയുക്തം
പ്രണമ്യാവസ്ഥിതോഽഗ്രതഃ ॥ **14** ॥ 2973

ഗൃഹീത്വാ പാണിനാ പാണീ സാരഥേസ്തമഥാരുഹത്।
സാത്യക്യുദ്ധവസംയുക്തഃ പൂർവാദ്രിമിവ ഭാസ്കരഃ ॥ **15** ॥ 2974

ഈക്ഷിതോഽന്തഃപുരസ്ത്രീണാം സവ്രീഡപ്രേമവീക്ഷിതൈഃ।
കൃച്ഛ്രാദ് വിസൃഷ്ടോ നിരഗാജ്ജാതഹാസോ ഹരൻ മനഃ ॥ **16** ॥ 2975

സുധർമാഖ്യാം സഭാം സർവൈർവൃഷ്ണിഭിഃ പരിവാരിതഃ।
പ്രാവിശദ് യന്നിവിഷ്ടാനാം ന സന്ത്യംഗ ഷഡൂർമയഃ ॥ **17** ॥ 2976

തത്രോപവിഷ്ടഃ പരമാസനേ വിഭു -
ർബഭൗ സ്വഭാസാ ഖകുഭോഽവഭാസയൻ।
വൃതോ നൃസിംഹൈർയദുഭിർയദൂത്തമോ
യഥോഡുരാജോ ദിവി താരകാഗണൈഃ ॥ **18** ॥ 2977

തത്രോപമന്ത്രിണോ രാജൻ നാനാഹാസ്യരസൈർവിഭും।
ഉപതസ്ഥുർനടാചാര്യാ നർതക്യസ്താണ്ഡവൈഃ പൃഥക് ॥ **19** ॥ 2978

മൃദംഗവീണാമുരജവേണുതാലദരസ്വനൈഃ।
നന്യതുർജഗുസ്തുഷ്ടുവുശ്ച സൂതമാഗധവന്ദിനഃ ॥ **20** ॥ 2979

തത്രാഹുർബ്രാഹ്മണാഃ കേചിദാസീനാ ബ്രഹ്മവാദിനഃ।
പൂർവേഷാം പുണ്യയശസാം രാജ്ഞാം ചാകഥയൻ കഥാഃ ॥ **21** ॥ 2980

തത്രൈകഃ പുരുഷോ രാജന്നാഗതോഽപൂർവദർശനഃ।
വിജ്ഞാപിതോ ഭഗവതേ പ്രതീഹാരൈഃ പ്രവേശിതഃ ॥ **22** ॥ 2981

സ നമസ്കൃത്യ കൃഷ്ണായ പരേശായ കൃതാഞ്ജലിഃ।
രാജ്ഞാമാവേദയദ് ദുഃഖം ജരാസന്ധനിരോധജം ॥ **23** ॥ 2982

യേ ച ദിഗ്വിജയേ തസ്യ സന്നതിം ന യയുർനൃപാഃ।
പ്രസഹ്യ രുദ്ധാസ്തേനാസന്നയുതേ ദ്വേ ഗിരിവ്രജേ ॥ **24** ॥ 2983

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണാപ്രമേയാത്മൻ പ്രപന്നഭയഭഞ്ജന।
വയം ത്വാം ശരണം യാമോ ഭവഭീതാഃ പൃഥഗ്ധിയഃ ॥ **25** ॥ 2984

ലോകോ വികർമനിരതഃ കുശലേ പ്രമത്തഃ
കർമണ്യയം ത്വദുദിതേ ഭവദർചനേ സ്വേ।
യസ്താവദസ്യ ബലവാനിഹ ജീവിതാശാം
സദ്യശ്ഛിനത്ത്യനിമിഷായ നമോഽസ്തു തസ്മൈ ॥ **26** ॥ 2985

ലോകേ ഭവാഞ്ജഗദിനഃ കലയാവതീർണഃ
സദ്രക്ഷണായ ഖലനിഗ്രഹണായ ചാൻയഃ।
കശ്ചിത് ത്വദീയമതിയാതി നിദേശമീശ
കിം വാ ജനഃ സ്വകൃതമൃച്ഛതി തന്ന വിദ്മഃ ॥ **27** ॥ 2986

സ്വപ്നായിതം നൃപസുഖം പരതന്ത്രമീശ
ശശ്വദ്ഭയേന മൃതകേന ധുരം വഹാമഃ।
ഹിത്വാ തദാത്മനി സുഖം ത്വദനീഹലഭ്യം
ക്ലിശ്യാമഹേഽതികൃപണാസ്തവ മായയേഹ ॥ **28** ॥ 2987

തന്നോ ഭവാൻ പ്രണതശോകഹരാംഘ്രിയുഗ്മോ
ബദ്ധാൻ വിയുങ്ക്ഷ്വ മഗധാഹ്വയകർമപാശാത്।
യോ ഭൂഭുജോഽയുതമതംഗജവീർയമേകോ
ബിഭ്രദ് രുരോധ ഭവനേ മൃഗരാഡിവാവീഃ ॥ **29** ॥ 2988

യോ വൈ ത്വയാ ദ്വിനവകൃത്വ ഉദാത്തചക്ര
ഭഗ്നോ മൃധേ ഖലു ഭവന്തമനന്തവീർയം।
ജിത്വാ നൃലോകനിരതം സകൃദൂഢദർപോ
യുഷ്മത്പ്രജാ രുജതി നോഽജിത തദ് വിധേഹി ॥ **30** ॥ 2989

ദൂത ഉവാച
ഇതി മാഗധസംരുദ്ധാ ഭവദ്ദർശനകാങ്ക്ഷിണഃ।
പ്രപന്നാഃ പാദമൂലം തേ ദീനാനാം ശം വിധീയതാം ॥ **31** ॥ 2990

ശ്രീശുക ഉവാച
രാജദൂതേ ബ്രുവത്യേവം ദേവർഷിഃ പരമദ്യുതിഃ।
ബിഭ്രത് പിംഗജടാഭാരം പ്രാദുരാസീദ് യഥാ രവിഃ ॥ **32** ॥ 2991

തം ദൃഷ്ട്വാ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണഃ സർവലോകേശ്വരേശ്വരഃ।
വവന്ദ ഉത്ഥിതഃ ശീർഷ്ണാ സസഭ്യഃ സാനുഗോ മുദാ ॥ **33** ॥ 2992

സഭാജയിത്വാ വിധിവത് കൃതാസനപരിഗ്രഹം।
ബഭാഷേ സൂനൃതൈർവാക്യൈഃ ശ്രദ്ധയാ തർപയൻ മുനിം ॥ **34** ॥ 2993

അപി സ്വിദദ്യ ലോകാനാം ത്രയാണാമകുതോഭയം।
നനു ഭൂയാൻ ഭഗവതോ ലോകാൻ പർയടതോ ഗുണഃ ॥ **35** ॥ 2994

ന ഹി തേഽവിദിതം കിഞ്ചിൽലോകേഷ്വീശ്വരകർതൃഷു।
അഥ പൃച്ഛാമഹേ യുഷ്മാൻ പാണ്ഡവാനാം ചികീർഷിതം ॥ **36** ॥ 2995

ശ്രീനാരദ ഉവാച
ദൃഷ്ടാ മയാ തേ ബഹുശോ ദുരത്യയാ
മായാ വിഭോ വിശ്വസൃജശ്ച മായിനഃ।
ഭൂതേഷു ഭൂമംശ്ചരതഃ സ്വശക്തിഭി -
ർവഹ്നേരിവച്ഛന്നരുചോ ന മേഽദ്ഭുതം ॥ **37** ॥ 2996

തവേഹിതം കോഽർഹതി സാധു വേദിതും
സ്വമായയേദം സൃജതോ നിയച്ഛതഃ।
യദ് വിദ്യമാനാത്മതയാവഭാസതേ
തസ്മൈ നമസ്തേ സ്വവിലക്ഷണാത്മനേ ॥ **38** ॥ 2997

ജീവസ്യ യഃ സംസരതോ വിമോക്ഷണം
ന ജാനതോഽനർഥവഹാച്ഛരീരതഃ।

ലീലാവതാരൈഃ സ്വയശഃപ്രദീപകം
പ്രാജ്വാലയത്ത്യാ തമഹം പ്രപദ്യേ ॥ **39** ॥ 2998

അഥാപ്യാശ്രാവയേ ബ്രഹ്മ നരലോകവിഡംബനം।
രാജ്ഞഃ പൈതൃഷ്വസേയസ്യ ഭക്തസ്യ ച ചികീർഷിതം ॥ **40** ॥ 2999

യക്ഷ്യതി ത്വാം മഖേന്ദ്രേണ രാജസൂയേന പാണ്ഡവഃ।
പാരമേഷ്ഠ്യകാമോ നൃപതിസ്തദ് ഭവാനനുമോദതാം ॥ **41** ॥ 3000

തസ്മിൻ ദേവ ക്രതുവരേ ഭവന്തം വൈ സുരാദയഃ।
ദിദൃക്ഷവഃ സമേഷ്യന്തി രാജാനശ്ച യശസ്വിനഃ ॥ **42** ॥ 3001

ശ്രവണാത് കീർതനാദ് ധ്യാനാത്
പൂയന്തേഽന്തേവസായിനഃ।
തവ ബ്രഹ്മമയസ്യേശ
കിമുതേക്ഷാഭിമർശിനഃ ॥ **43** ॥ 3002

യസ്യാമലം ദിവി യശഃ പ്രഥിതം രസായാം
ഭൂമൗ ച തേ ഭുവനമംഗല ദിഗ്വിതാനം।
മന്ദാകിനീതി ദിവി ഭോഗവതീതി ചാധോ
ഗംഗേതി ചേഹ ചരണാംബു പുനാതി വിശ്വം ॥ **44** ॥ 3003

ശ്രീശുക ഉവാച
തത്ര തേഷ്വാത്മപക്ഷേഷ്വഗൃഹ്ണത്സു വിജിഗീഷയാ।
വാചഃ പേശൈഃ സ്മയൻ ഭൃത്യമുദ്ധവം പ്രാഹ കേശവഃ ॥ **45** ॥ 3004

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ത്വം ഹി നഃ പരമം ചക്ഷുഃ സുഹൃൻമന്ത്രാർഥതത്ത്വവിത്।
തഥാത്ര ബ്രൂഹ്യനുഷ്ഠേയം ശ്രദ്ദധ്മഃ കരവാമ തത് ॥ **46** ॥ 3005

ഇത്യുപാമന്ത്രിതോ ഭർത്രാ സർവജ്ഞേനാപി മുഗ്ധവത് ।
നിദേശം ശിരസാഽധായ ഉദ്ധവഃ പ്രത്യഭാഷത ॥ **47** ॥ 3006

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ ഭഗവദ്ധ്യാനവിചാരേ സപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുദീരിതമാകർണ്യ ദേവർഷേരുദ്ധവോഽബ്രവീത് ।
സഭ്യാനാം മതമാജ്ഞായ കൃഷ്ണസ്യ ച മഹാമതിഃ ॥ **1** ॥ 3007

ഉദ്ധവ ഉവാച
യദുക്തമൃഷിണാ ദേവ സാചിവ്യം യക്ഷ്യതസ്ത്വയാ ।
കാർയം പൈതൃഷ്വസേയസ്യ രക്ഷാ ച ശരണൈഷിണാം ॥ **2** ॥ 3008

യഷ്ടവ്യം രാജസൂയേന ദിക്ചക്രജയിനാ വിഭോ ।
അതോ ജരാസുതജയ ഉഭയാർഥോ മതോ മമ ॥ **3** ॥ 3009

അസ്മാകം ച മഹാനർഥോ ഹ്യേതേനൈവ ഭവിഷ്യതി ।
യശശ്ച തവ ഗോവിന്ദ രാജ്ഞോ ബദ്ധാൻ വിമുഞ്ചതഃ ॥ **4** ॥ 3010

സ വൈ ദുർവിഷഹോ രാജാ നാഗായുതസമോ ബലേ ।
ബലിനാമപി ചാൻയേഷാം ഭീമം സമബലം വിനാ ॥ **5** ॥ 3011

ദ്വൈരഥേ സ തു ജേതവ്യോ
മാ ശതാക്ഷൗഹിണീയുതഃ ।
ബ്രഹ്മണ്യോഽഭ്യർഥിതോ വിപ്രൈ -
ർന പ്രത്യാഖ്യാതി കർഹിചിത് ॥ **6** ॥ 3012

ബ്രഹ്മവേഷധരോ ഗത്വാ തം ഭിക്ഷേത വൃകോദരഃ।
ഹനിഷ്യതി ന സന്ദേഹോ ദ്വൈരഥേ തവ സന്നിധൗ ॥ **7** ॥ 3013

നിമിത്തം പരമീശസ്യ വിശ്വസർഗനിരോധയോഃ।
ഹിരൺയഗർഭഃ ശർവശ്ച കാലസ്യാരൂപിണസ്തവ ॥ **8** ॥ 3014

ഗായന്തി തേ വിശദകർമ ഗൃഹേഷു ദേവ്യോ
രാജ്ഞാം സ്വശത്രുവധമാത്മവിമോക്ഷണം ച।
ഗോപ്യശ്ച കുഞ്ജരപതേർജനകാത്മജായാഃ
പിത്രോശ്ച ലബ്ധശരണാ മുനയോ വയം ച ॥ **9** ॥ 3015

ജരാസന്ധവധഃ കൃഷ്ണ ഭൂർയർഥായോപകൽപതേ।
പ്രായഃ പാകവിപാകേന തവ ചാഭിമതഃ ക്രതുഃ ॥ **10** ॥ 3016

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുദ്ധവവചോ രാജൻ സർവതോഭദ്രമച്യുതം।
ദേവർഷിർയദുവൃദ്ധാശ്ച കൃഷ്ണശ്ച പ്രത്യപൂജയൻ ॥ **11** ॥ 3017

അഥാദിശത് പ്രയാണായ ഭഗവാൻ ദേവകീസുതഃ।
ഭൃത്യാൻ ദാരുകജൈത്രാദീനനുജ്ഞാപ്യ ഗുരൂൻ വിഭുഃ ॥ **12** ॥ 3018

നിർഗമയ്യാവരോധാൻ സ്വാൻ സസുതാൻ സപരിച്ഛദാൻ।
സങ്കർഷണമനുജ്ഞാപ്യ യദുരാജം ച ശത്രുഹൻ।
സൂതോപനീതം സ്വരഥമാരുഹദ് ഗരുഡധ്വജം ॥ **13** ॥ 3019

തതോ രഥദ്വിപഭടസാദിനായകൈഃ
കരാലയാ പരിവൃത ആത്മസേനയാ।
മൃദംഗഭേർയാനകശംഖഗോമുഖൈഃ
പ്രഘോഷഘോഷിതകകുഭോ നിരാക്രമത് ॥ **14** ॥ 3020

നൃവാജികാഞ്ചനശിബികാഭിരച്യുതം
സഹാത്മജാഃ പതിമനു സുവ്രതാ യയുഃ।
വരാംബരാഭരണവിലേപനസ്രജഃ
സുസംവൃതാ നൃഭിരസിചർമപാണിഭിഃ ॥ **15** ॥ 3021

നരോഷ്ട്രഗോമഹിഷഖരാശ്വതർയനഃ -
കരേണുഭിഃ പരിജനവാരയോഷിതഃ।
സ്വലങ്കൃതാഃ കടകുടികംബലാംബരാ -
ദ്യുപസ്കരാ യയുരധിയുജ്യ സർവതഃ ॥ **16** ॥ 3022

ബലം ബൃഹദ്ധ്വജപടചത്രചാമരൈ -
ർവരായുധാഭരണകിരീടവർമഭിഃ।
ദിവാംശുഭിസ്തുമുലരവം ബഭൗ രവേ -
ർയഥാർണവഃ ക്ഷുഭിതതിമിംഗിലോർമിഭിഃ ॥ **17** ॥ 3023

അഥോ മുനിർയദുപതിനാ സഭാജിതഃ
പ്രണമ്യ തം ഹൃദി വിദധദ് വിഹായസാ।
നിശമ്യ തദ്വ്യവസിതമാഹൃതാർഹണോ
മുകുന്ദസന്ദർശനനിർവൃതേന്ദ്രിയഃ ॥ **18** ॥ 3024

രാജദൂതമുവാചേദം ഭഗവാൻ പ്രീണയൻ ഗിരാ।
മാ ഭൈഷ്ട ദൂത ഭദ്രം വോ ഘാതയിഷ്യാമി മാഗധം ॥ **19** ॥ 3025

ഇത്യുക്തഃ പ്രസ്ഥിതോ ദൂതോ യഥാവദവദന്നൃപാൻ।
തേഽപി സന്ദർശനം ശൗരേഃ പ്രത്യൈക്ഷൻ യൻമുമുക്ഷവഃ ॥ **20** ॥ 3026

ആനർതസൗവീരമരൂംസ്തീർത്വാ വിനശനം ഹരിഃ।
ഗിരീൻ നദീരതീയായ പുരഗ്രാമവ്രജാകരാൻ ॥ **21** ॥ 3027

തതോ ദൃഷദ്വതീം തീർത്വാ മുകുന്ദോഽഥ സരസ്വതീം ।
പഞ്ചാലാനഥ മത്സ്യാംശ്ച ശക്രപ്രസ്ഥമഥാഗമത് ॥ **22** ॥ 3028

തമുപാഗതമാകർണ്യ പ്രീതോ ദുർദർശനം നൃണാം ।
അജാതശത്രുർനിരഗാത് സോപാധ്യായഃ സുഹൃദ്വൃതഃ ॥ **23** ॥ 3029

ഗീതവാദിത്രഘോഷേണ ബ്രഹ്മഘോഷേണ ഭൂയസാ ।
അഭ്യയാത് സ ഹൃഷീകേശം പ്രാണാഃ പ്രാണമിവാദൃതഃ ॥ **24** ॥ 3030

ദൃഷ്ട്വാ വിക്ലിന്നഹൃദയഃ കൃഷ്ണം സ്നേഹേന പാണ്ഡവഃ ।
ചിരാദ് ദൃഷ്ടം പ്രിയതമം സസ്വജേഽഥ പുനഃ പുനഃ ॥ **25** ॥ 3031

ദോർഭ്യാം പരിഷ്വജ്യ രമാമലാലയം
മുകുന്ദഗാത്രം നൃപതിർഹതാശുഭഃ ।
ലേഭേ പരാം നിർവൃതിമശ്രുലോചനോ
ഹൃഷ്യത്തനുർവിസ്മൃതലോകവിഭ്രമഃ ॥ **26** ॥ 3032

തം മാതുലേയം പരിരഭ്യ നിർവൃതോ
ഭീമഃ സ്മയൻ പ്രേമജവാകുലേന്ദ്രിയഃ ।
യമൗ കിരീടീ ച സുഹൃത്തമം മുദാ
പ്രവൃദ്ധബാഷ്പാഃ പരിരേഭിരേഽച്യുതം ॥ **27** ॥ 3033

അർജുനേന പരിഷ്വക്തോ യമാഭ്യാമഭിവാദിതഃ ।
ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ നമസ്കൃത്യ വൃദ്ധേഭ്യശ്ച യഥാർഹതഃ ॥ **28** ॥ 3034

മാനിതോ മാനയാമാസ കുരുസൃഞ്ജയകൈകയാൻ ।
സൂതമാഗധഗന്ധർവാ വന്ദിനശ്ചോപമന്ത്രിണഃ ॥ **29** ॥ 3035

മൃദംഗശംഖപടഹവീണാപണവഗോമുഖൈഃ ।
ബ്രാഹ്മണാശ്ചാരവിന്ദാക്ഷം തുഷ്ടുവുർനനൃതുർജഗുഃ ॥ **30** ॥ 3036

ഏവം സുഹൃദ്ഭിഃ പർയസ്തഃ പുണ്യശ്ലോകശിഖാമണിഃ।
സംസ്തൂയമാനോ ഭഗവാൻ വിവേശാലങ്കൃതം പുരം ॥ **31** ॥ 3037

സംസിക്തവർത്മ കരിണാം മദഗന്ധതോയൈ -
ശ്ചിത്രധ്വജൈഃ കനകതോരണപൂർണകുംഭൈഃ।
മൃഷ്ടാത്മഭിർനവദുകൂലവിഭൂഷണസ്രഗ് -
ഗന്ധൈർനൃഭിർയുവതിഭിശ്ച വിരാജമാനം ॥ **32** ॥ 3038

ഉദ്ദീപ്തദീപബലിഭിഃ പ്രതിസദ്മജാല -
നിർയാതധൂപരുചിരം വിലസത്പതാകം।
മൂർധന്യഹേമകലശൈ രജതോരുശൃംഗൈ -
ർജുഷ്ടം ദദർശ ഭവനൈഃ കുരുരാജധാമ ॥ **33** ॥ 3039

പ്രാപ്തം നിശമ്യ നരലോചനപാനപാത്ര -
മൗത്സുക്യവിശ്ലഥിതകേശദുകൂലബന്ധാഃ।
സദ്യോ വിസൃജ്യ ഗൃഹകർമ പതീംശ്ച തൽപേ
ദ്രഷ്ടും യയുർയുവതയഃ സ്മ നരേന്ദ്രമാർഗേ ॥ **34** ॥ 3040

തസ്മിൻ സുസങ്കുല ഇഭാശ്വരഥദ്വിപദ്ഭിഃ
കൃഷ്ണം സഭാർയമുപലഭ്യ ഗൃഹാധിരൂഢാഃ।
നാർയോ വികീർയ കുസുമൈർമനസോപഗുഹ്യ
സുസ്വാഗതം വിദധുരുത്സ്മയവീക്ഷിതേന ॥ **35** ॥ 3041

ഊചുഃ സ്ത്രിയഃ പഥി നിരീക്ഷ്യ മുകുന്ദപത്നീ -
സ്താരാ യഥോഡുപസഹാഃ കിമകാർയമൂഭിഃ।
യച്ചക്ഷുഷാം പുരുഷമൗലിരുദാരഹാസ -
ലീലാവലോകകലയോത്സവമാതനോതി ॥ **36** ॥ 3042

തത്ര തത്രോപസംഗമ്യ പൗരാ മംഗലപാണയഃ।
ചക്രുഃ സപർയാം കൃഷ്ണായ ശ്രേണീമുഖ്യാ ഹതൈനസഃ ॥ **37** ॥ 3043

അന്തഃപുരജനൈഃ പ്രീത്യാ മുകുന്ദഃ ഫുൽലലോചനൈഃ।
സസംഭ്രമൈരഭ്യുപേതഃ പ്രാവിശദ് രാജമന്ദിരം ॥ **38** ॥ 3044

പൃഥാ വിലോക്യ ഭ്രാത്രേയം കൃഷ്ണം ത്രിഭുവനേശ്വരം।
പ്രീതാത്മോത്ഥായ പർയങ്കാത് സസ്നുഷാ പരിഷസ്വജേ ॥ **39** ॥ 3045

ഗോവിന്ദം ഗൃഹമാനീയ ദേവദേവേശമാദൃതഃ।
പൂജായാം നാവിദത് കൃത്യം പ്രമോദോപഹതോ നൃപഃ ॥ **40** ॥ 3046

പിതൃഷ്വസുർഗുരുസ്ത്രീണാം കൃഷ്ണശ്ചക്രേഽഭിവാദനം।
സ്വയം ച കൃഷ്ണയാ രാജൻ ഭഗിൻയാ ചാഭിവന്ദിതഃ ॥ **41** ॥ 3047

ശ്വശ്രൂഃ സഞ്ചോദിതാ കൃഷ്ണാ കൃഷ്ണപത്നീശ്ച സർവശഃ।
ആനർച രുക്മിണീം സത്യാം ഭദ്രാം ജാംബവതീം തഥാ ॥ **42** ॥ 3048

കാലിന്ദീം മിത്രവിന്ദാം ച ശൈബ്യാം നാഗ്നജിതീം സതീം।
അൻയാശ്ചാഭ്യാഗതാ യാസ്തു വാസഃസ്രങ്മണ്ഡനാദിഭിഃ ॥ **43** ॥ 3049

സുഖം നിവാസയാമാസ ധർമരാജോ ജനാർദനം।
സസൈന്യം സാനുഗാമാത്യം സഭാർയം ച നവം നവം ॥ **44** ॥ 3050

തർപയിത്വാ ഖാണ്ഡവേന വഹ്നിം ഫാൽഗുനസംയുതഃ।
മോചയിത്വാ മയം യേന രാജ്ഞേ ദിവ്യാ സഭാ കൃതാ ॥ **45** ॥ 3051

ഉവാസ കതിചിൻമാസാൻ രാജ്ഞഃ പ്രിയചികീർഷയാ।
വിഹരൻ രഥമാരുഹ്യ ഫാൽഗുനേന ഭടൈർവൃതഃ ॥ **46** ॥ 3052

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ കൃഷ്ണസ്യ
ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥഗമനം നാമ ഏകസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വിസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകദാ തു സഭാമധ്യേ
ആസ്ഥിതോ മുനിഭിർവൃതഃ।
ബ്രാഹ്മണൈഃ ക്ഷത്രിയൈർവൈശ്യൈ -
ർഭ്രാതൃഭിശ്ച യുധിഷ്ഠിരഃ ॥ **1** ॥ 3053

ആചാർയൈഃ കുലവൃദ്ധൈശ്ച
ജ്ഞാതിസംബന്ധിബാന്ധവൈഃ।
ശൃൺവതാമേവ ചൈതേഷാ -
മാഭാഷ്യേദമുവാച ഹ ॥ **2** ॥ 3054

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
ക്രതുരാജേന ഗോവിന്ദ രാജസൂയേന പാവനീഃ।
യക്ഷ്യേ വിഭൂതീർഭവതസ്തത് സമ്പാദയ നഃ പ്രഭോ ॥ **3** ॥ 3055

ത്വത്പാദുകേ അവിരതം പരി യേ ചരന്തി
ധ്യായന്ത്യഭദ്രനശനേ ശുചയോ ഗൃണന്തി।
വിന്ദന്തി തേ കമലനാഭ ഭവാപവർഗ -
മാശാസതേ യദി ത ആശിഷ ഈശ നാൻയേ ॥ **4** ॥ 3056

തദ് ദേവദേവ ഭവതശ്ചരണാരവിന്ദ -
സേവാനുഭാവമിഹ പശ്യതു ലോക ഏഷഃ।
യേ ത്വാം ഭജന്തി ന ഭജന്ത്യുത വോഭയേഷാം
നിഷ്ഠാം പ്രദർശയ വിഭോ കുരുസൃഞ്ജയാനാം ॥ **5** ॥ 3057

ന ബ്രഹ്മണഃ സ്വപരഭേദമതിസ്തവ സ്യാത്
സർവാത്മനഃ സമദൃശഃ സ്വസുഖാനുഭൂതേഃ।
സംസേവതാം സുരതരോരിവ തേ പ്രസാദഃ
സേവാനുരൂപമുദയോ ന വിപർയയോഽത്ര ॥ **6** ॥ 3058

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സമ്യഗ് വ്യവസിതം രാജൻ ഭവതാ ശത്രുകർശന।
കൽയാണീ യേന തേ കീർതിർലോകാനനു ഭവിഷ്യതി ॥ **7** ॥ 3059

ഋഷീണാം പിതൃദേവാനാം സുഹൃദാമപി നഃ പ്രഭോ।
സർവേഷാമപി ഭൂതാനാമീപ്സിതഃ ക്രതുരാഡയം ॥ **8** ॥ 3060

വിജിത്യ നൃപതീൻ സർവാൻ കൃത്വാ ച ജഗതീം വശേ।
സംഭൃത്യ സർവസംഭാരാനാഹരസ്വ മഹാക്രതും ॥ **9** ॥ 3061

ഏതേ തേ ഭ്രാതരോ രാജൻ
ലോകപാലാംശസംഭവാഃ।
ജിതോഽസ്മ്യാത്മവതാ തേഽഹം
ദുർജയോ യോഽകൃതാത്മഭിഃ ॥ **10** ॥ 3062

ന കശ്ചിൻമത്പരം ലോകേ തേജസാ യശസാ ശ്രിയാ।
വിഭൂതിഭിർവാഭിഭവേദ് ദേവോഽപി കിമു പാർഥിവഃ ॥ **11** ॥ 3063

ശ്രീശുക ഉവാച
നിശമ്യ ഭഗവദ്ഗീതം പ്രീതഃ ഫുൽലമുഖാംബുജഃ।
ഭ്രാതൄൻ ദിഗ്വിജയേഽയുങ്ക്ത വിഷ്ണുതേജോപബൃംഹിതാൻ ॥ **12** ॥ 3064

സഹദേവം ദക്ഷിണസ്യാമാദിശത് സഹ സൃഞ്ജയൈഃ।
ദിശി പ്രതീച്യാം നകുലമുദീച്യാം സവ്യസാചിനം।
പ്രാച്യാം വൃകോദരം മത്സ്യൈഃ കേകയൈഃ സഹ മദ്രകൈഃ ॥ **13** ॥ 3065

തേ വിജിത്യ നൃപാൻ വീരാ ആജഹ്രുർദിഗ്ഭ്യ ഓജസാ।
അജാതശത്രവേ ഭൂരി ദ്രവിണം നൃപ യക്ഷ്യതേ ॥ **14** ॥ 3066

ശ്രുത്വാജിതം ജരാസന്ധം നൃപതേർധ്യായതോ ഹരിഃ।
ആഹോപായം തമേവാദ്യ ഉദ്ധവോ യമുവാച ഹ ॥ **15** ॥ 3067

ഭീമസേനോഽർജുനഃ കൃഷ്ണോ ബ്രഹ്മലിംഗധരാസ്ത്രയഃ।
ജഗ്മുർഗിരിവ്രജം താത ബൃഹദ്രഥസുതോ യതഃ ॥ **16** ॥ 3068

തേ ഗത്വാഽഽതിഥ്യവേലായാം ഗൃഹേഷു ഗൃഹമേധിനം।
ബ്രഹ്മണ്യം സമയാചേരൻ രാജൻയാ ബ്രഹ്മലിംഗിനഃ ॥ **17** ॥ 3069

രാജൻ വിദ്ധ്യതിഥീൻ പ്രാപ്താനർഥിനോ ദൂരമാഗതാൻ।
തന്നഃ പ്രയച്ഛ ഭദ്രം തേ യദ് വയം കാമയാമഹേ ॥ **18** ॥ 3070

കിം ദുർമർഷം തിതിക്ഷൂണാം കിമകാർയമസാധുഭിഃ।
കിം ന ദേയം വദാന്യാനാം കഃ പരഃ സമദർശിനാം ॥ **19** ॥ 3071

യോഽനിത്യേന ശരീരേണ സതാം ഗേയം യശോ ധ്രുവം।
നാചിനോതി സ്വയം കൽപഃ സ വാച്യഃ ശോച്യ ഏവ സഃ ॥ **20** ॥ 3072

ഹരിശ്ചന്ദ്രോ രന്തിദേവ ഉംഛവൃത്തിഃ ശിബിർബലിഃ।
വ്യാധഃ കപോതോ ബഹവോ ഹ്യധ്രുവേണ ധ്രുവം ഗതാഃ ॥ **21** ॥ 3073

ശ്രീശുക ഉവാച
സ്വരൈരാകൃതിഭിസ്താംസ്തു
പ്രകോഷ്ഠൈർജ്യാഹതൈരപി।
രാജൻയബന്ധൂൻ വിജ്ഞായ
ദൃഷ്ടപൂർവാനചിന്തയത് ॥ **22** ॥ 3074

രാജൻയബന്ധവോ ഹ്യേതേ ബ്രഹ്മലിംഗാനി ബിഭ്രതി।
ദദാമി ഭിക്ഷിതം തേഭ്യ ആത്മാനമപി ദുസ്ത്യജം ॥ **23** ॥ 3075

ബലേർനു ശ്രൂയതേ കീർതിർവിതതാ ദിക്ഷ്വകൽമഷാ।
ഐശ്വർയാദ് ഭ്രംശിതസ്യാപി വിപ്രവ്യാജേന വിഷ്ണുനാ ॥ **24** ॥ 3076

ശ്രിയം ജിഹീർഷതേന്ദ്രസ്യ വിഷ്ണവേ ദ്വിജരൂപിണേ।
ജാനന്നപി മഹീം പ്രാദാദ് വാർയമാണോഽപി ദൈത്യരാട് ॥ **25** ॥ 3077

ജീവതാ ബ്രാഹ്മണാർഥായ കോ ൻവർഥഃ ക്ഷത്രബന്ധുനാ।
ദേഹേന പതമാനേന നേഹതാ വിപുലം യശഃ ॥ **26** ॥ 3078

ഇത്യുദാരമതിഃ പ്രാഹ കൃഷ്ണാർജുനവൃകോദരാൻ।
ഹേ വിപ്രാ വ്രിയതാം കാമോ ദദാമ്യാത്മശിരോഽപി വഃ ॥ **27** ॥ 3079

ശ്രീഭഗവാനുവാച
യുദ്ധം നോ ദേഹി രാജേന്ദ്ര ദ്വന്ദ്വശോ യദി മൻയസേ।
യുദ്ധാർഥിനോ വയം പ്രാപ്താ രാജൻയാ നാന്നകാങ്ക്ഷിണഃ ॥ **28** ॥ 3080

അസൗ വൃകോദരഃ പാർഥസ്തസ്യ ഭ്രാതാർജുനോ ഹ്യയം।
അനയോർമാതുലേയം മാം കൃഷ്ണം ജാനീഹി തേ രിപും ॥ **29** ॥ 3081

ഏവമാവേദിതോ രാജാ ജഹാസോച്ചൈഃ സ്മ മാഗധഃ।
ആഹ ചാമർഷിതോ മന്ദാ യുദ്ധം തർഹി ദദാമി വഃ ॥ **30** ॥ 3082

ന ത്വയാ ഭീരുണാ യോത്സ്യേ യുധി വിക്ലവചേതസാ ।
മഥുരാം സ്വപുരീം ത്യക്ത്വാ സമുദ്രം ശരണം ഗതഃ ॥ **31** ॥ 3083

അയം തു വയസാ തുൽയോ നാതിസത്ത്വോ ന മേ സമഃ ।
അർജുനോ ന ഭവേദ് യോദ്ധാ ഭീമസ്തുൽയബലോ മമ ॥ **32** ॥ 3084

ഇത്യുക്ത്വാ ഭീമസേനായ പ്രാദായ മഹതീം ഗദാം ।
ദ്വിതീയാം സ്വയമാദായ നിർജഗാമ പുരാദ് ബഹിഃ ॥ **33** ॥ 3085

തതഃ സമേ ഖലേ വീരൗ സംയുക്തൗവിതരേതരൗ ।
ജഘ്നതുർവജ്രകൽപാഭ്യാം ഗദാഭ്യാം രണദുർമദൗ ॥ **34** ॥ 3086

മണ്ഡലാനി വിചിത്രാണി സവ്യം ദക്ഷിണമേവ ച ।
ചരതോഃ ശുശുഭേ യുദ്ധം നടയോരിവ രംഗിണോഃ ॥ **35** ॥ 3087

തതശ്ചടചടാശബ്ദോ വജ്രനിഷ്പേഷസന്നിഭഃ ।
ഗദയോഃ ക്ഷിപ്തയോ രാജൻ ദന്തയോരിവ ദന്തിനോഃ ॥ **36** ॥ 3088

തേ വൈ ഗദേ ഭുജജവേന നിപാത്യമാനേ
അൻയോൻയതോഽസകടിപാദകരോരുജത്രൂൻ ।
ചൂർണീബഭൂവതുരുപേത്യ യഥാർകശാഖേ
സംയുധ്യതോർദ്വിരദയോരിവ ദീപ്തമൻവ്യോഃ ॥ **37** ॥ 3089

ഇത്ഥം തയോഃ പ്രഹതയോർഗദയോർന്യവീരൗ
ക്രുദ്ധൗ സ്വമുഷ്ടിഭിരയഃസ്പർശൈരപിംഷ്ടാം ।
ശബ്ദസ്തയോഃ പ്രഹരതോരിഭയോരിവാസീ -
ന്നിർഘാതവജ്രപരുഷസ്തലതാഡനോത്ഥഃ ॥ **38** ॥ 3090

തയോരേവം പ്രഹരതോഃ സമശിക്ഷാബലൗജസോഃ ।
നിർവിശേഷമഭൂദ് യുദ്ധമക്ഷീണജവയോർനൃപ ॥ **39** ॥ 3091

ഏവം തയോർമഹാരാജ യുധ്യതോഃ സപ്തവിംശതിഃ।
ദിനാനി നിരഗംസ്തത്ര സുഹൃദ്വന്നിശി തിഷ്ഠതോഃ ॥ **40** ॥ 3092

ഏകദാ മാതുലേയം വൈ പ്രാഹ രാജൻ വൃകോദരഃ।
ന ശക്തോഽഹം ജരാസന്ധം നിർജേതും യുധി മാധവ ॥ **41** ॥ 3093

ശത്രോർജൻമമൃതീ വിദ്വാൻ ജീവിതം ച ജരാകൃതം।
പാർഥമാപ്യായയൻ സ്വേന തേജസാചിന്തയദ്ധരിഃ ॥ **42** ॥ 3094

സഞ്ചിന്ത്യാരിവധോപായം ഭീമസ്യാമോഘദർശനഃ।
ദർശയാമാസ വിടപം പാടയന്നിവ സംജ്ഞയാ ॥ **43** ॥ 3095

തദ് വിജ്ഞായ മഹാസത്ത്വോ ഭീമഃ പ്രഹരതാം വരഃ।
ഗൃഹീത്വാ പാദയോഃ ശത്രും പാതയാമാസ ഭൂതലേ ॥ **44** ॥ 3096

ഏകം പാദം പദാഽഽക്രമ്യ ദോർഭ്യാമൻയം പ്രഗൃഹ്യ സഃ।
ഗുദതഃ പാടയാമാസ ശാഖാമിവ മഹാഗജഃ ॥ **45** ॥ 3097

ഏകപാദോരുവൃഷണകടിപൃഷ്ഠസ്തനാംസകേ।
ഏകബാഹ്വക്ഷിഭ്രൂകർണേ ശകലേ ദദൃശുഃ പ്രജാഃ ॥ **46** ॥ 3098

ഹാഹാകാരോ മഹാനാസീന്നിഹതേ മഗധേശ്വരേ।
പൂജയാമാസതുർഭീമം പരിരഭ്യ ജയാച്യുതൗ ॥ **47** ॥ 3099

സഹദേവം തത്തനയം ഭഗവാൻ ഭൂതഭാവനഃ।
അഭ്യഷിഞ്ചദമേയാത്മാ മഗധാനാം പതിം പ്രഭുഃ।
മോചയാമാസ രാജൻയാൻ സംരുദ്ധാ മാഗധേന യേ ॥ **48** ॥ 3100

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ജരാസന്ധവധോ നാമ ദ്വിസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്രിസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അയുതേ ദ്വേ ശതാൻയഷ്ടൗ ലീലയാ യുധി നിർജിതാഃ।
തേ നിർഗതാ ഗിരിദ്രോണ്യാം മലിനാ മലവാസസഃ ॥ **1** ॥ 3101

ക്ഷുത്ക്ഷാമാഃ ശുഷ്കവദനാഃ സംരോധപരികർശിതാഃ।
ദദൃശുസ്തേ ഘനശ്യാമം പീതകൗശേയവാസസം ॥ **2** ॥ 3102

ശ്രീവത്സാങ്കം ചതുർബാഹും പദ്മഗർഭാരുണേക്ഷണം।
ചാരുപ്രസന്നവദനം സ്ഫുരൻമകരകുണ്ഡലം ॥ **3** ॥ 3103

പദ്മഹസ്തം ഗദാശംഖരഥാംഗൈരുപലക്ഷിതം।
കിരീടഹാരകടകകടിസൂത്രാംഗദാഞ്ചിതം ॥ **4** ॥ 3104

ഭ്രാജദ്വരമണിഗ്രീവം നിവീതം വനമാലയാ।
പിബന്ത ഇവ ചക്ഷുർഭ്യാം ലിഹന്ത ഇവ ജിഹ്വയാ ॥ **5** ॥ 3105

ജിഘ്രന്ത ഇവ നാസാഭ്യാം രംഭന്ത ഇവ ബാഹുഭിഃ।
പ്രണേമുർഹതപാപ്മാനോ മൂർധഭിഃ പാദയോർഹരേഃ ॥ **6** ॥ 3106

കൃഷ്ണസന്ദർശനാഹ്ലാദധ്വസ്തസംരോധനക്ലമാഃ।
പ്രശശംസുർഹൃഷീകേശം ഗീർഭിഃ പ്രാഞ്ജലയോ നൃപാഃ ॥ **7** ॥ 3107

രാജാന ഊചുഃ
നമസ്തേ ദേവദേവേശ
പ്രപന്നാർതിഹരാവ്യയ ।
പ്രപന്നാൻ പാഹി നഃ കൃഷ്ണ
നിർവിണ്ണാൻ ഘോരസംസൃതേഃ ॥ **8** ॥ 3108

നൈനം നാഥാൻവസൂയാമോ മാഗധം മധുസൂദന ।
അനുഗ്രഹോ യദ് ഭവതോ രാജ്ഞാം രാജ്യച്യുതിർവിഭോ ॥ **9** ॥ 3109

രാജ്യൈശ്വർയമദോന്നദ്ധോ ന ശ്രേയോ വിന്ദതേ നൃപഃ ।
ത്വൻമായാമോഹിതോഽനിത്യാ മൻയതേ സമ്പദോഽചലാഃ ॥ **10** ॥ 3110

മൃഗതൃഷ്ണാം യഥാ ബാലാ മൻയന്ത ഉദകാശയം ।
ഏവം വൈകാരികീം മായാമയുക്തോ വസ്തു ചക്ഷതേ ॥ **11** ॥ 3111

വയം പുരാ ശ്രീമദനഷ്ടദൃഷ്ടയോ
ജിഗീഷയാസ്യാ ഇതരേതരസ്പൃധഃ ।
ഘ്നന്തഃ പ്രജാഃ സ്വാ അതിനിർഘൃണാഃ പ്രഭോ
മൃത്യും പുരസ്ത്വാവിഗണയ്യ ദുർമദാഃ ॥ **12** ॥ 3112

ത ഏവ കൃഷ്ണാദ്യ ഗഭീരരംഹസാ
ദുരന്തവീർയേണ വിചാലിതാഃ ശ്രിയഃ ।
കാലേന തൻവാ ഭവതോഽനുകമ്പയാ
വിനഷ്ടദർപാശ്ചരണൗ സ്മരാമ തേ ॥ **13** ॥ 3113

അഥോ ന രാജ്യം മൃഗതൃഷ്ണിരൂപിതം
ദേഹേന ശശ്വത് പതതാ രുജാം ഭുവാ ।
ഉപാസിതവ്യം സ്പൃഹയാമഹേ വിഭോ
ക്രിയാഫലം പ്രേത്യ ച കർണരോചനം ॥ **14** ॥ 3114

തം നഃ സമാദിശോപായം യേന തേ ചരണാബ്ജയോഃ।
സ്മൃതിർയഥാ ന വിരമേദപി സംസരതാമിഹ ॥ **15** ॥ 3115

കൃഷ്ണായ വാസുദേവായ ഹരയേ പരമാത്മനേ।
പ്രണതക്ലേശനാശായ ഗോവിന്ദായ നമോ നമഃ ॥ **16** ॥ 3116

ശ്രീശുക ഉവാച
സംസ്തൂയമാനോ ഭഗവാൻ രാജഭിർമുകുതബന്ധനൈഃ।
താനാഹ കരുണസ്താത ശരണ്യഃ ശ്ലക്ഷ്ണയാ ഗിരാ ॥ **17** ॥ 3117

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അദ്യപ്രഭൃതി വോ ഭൂപാ മയ്യാത്മൻയഖിലേശ്വരേ।
സുദൃഢാ ജായതേ ഭകുതിർബാഢമാശംസിതം തഥാ ॥ **18** ॥ 3118

ദിഷ്ട്യാ വ്യവസിതം ഭൂപാ ഭവന്ത ഋതഭാഷിണഃ।
ശ്രിയൈശ്വർയമദോന്നാഹം പശ്യ ഉൻമാദകം നൃണാം ॥ **19** ॥ 3119

ഹൈഹയോ നഹുഷോ വേനോ രാവണോ നരകോഽപരേ।
ശ്രീമദാദ് ഭ്രംശിതാഃ സ്ഥാനാദ് ദേവദൈത്യനരേശ്വരാഃ ॥ **20** ॥ 3120

ഭവന്ത ഏതദ് വിജ്ഞായ ദേഹാദ്യുത്പാദ്യമന്തവത്।
മാം യജന്തോഽധ്വരൈർയുകതാഃ പ്രജാ ധർമേണ രക്ഷഥ ॥ **21** ॥ 3121

സന്തൻവന്തഃ പ്രജാതന്തൂൻ സുഖം ദുഃഖം ഭവാഭവൗ।
പ്രാപ്തം പ്രാപ്തം ച സേവന്തോ മച്ചിത്താ വിചരിഷ്യഥ ॥ **22** ॥ 3122

ഉദാസീനാശ്ച ദേഹാദാവാത്മാരാമാ ധൃതവ്രതാഃ।
മയ്യാവേശ്യ മനഃ സമ്യങ് മാമന്തേ ബ്രഹ്മ യാസ്യഥ ॥ **23** ॥ 3123

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യാദിശ്യ നൃപാൻ കൃഷ്ണോ
ഭഗവാൻ ഭുവനേശ്വരഃ।
തേഷാം ൻയയുങ്ക്ത പുരുഷാൻ
സ്ത്രിയോ മജ്ജനകർമണി ॥ **24** ॥ 3124

സപർയാം കാരയാമാസ
സഹദേവേന ഭാരത।
നരദേവോചിതൈർവസ്ത്രൈ -
ർഭൂഷണൈഃ സ്രഗ്വിലേപനൈഃ ॥ **25** ॥ 3125

ഭോജയിത്വാ വരാന്നേന
സുസ്നാതാൻ സമലങ്കൃതാൻ।
ഭോഗൈശ്ച വിവിധൈർയുക്തൈം -
സ്താംബൂലാദ്യൈർനൃപോചിതൈഃ ॥ **26** ॥ 3126

തേ പൂജിതാ മുകുന്ദേന രാജാനോ മൃഷ്ടകുണ്ഡലാഃ।
വിരേജുർമോചിതാഃ ക്ലേശാത് പ്രാവൃഡന്തേ യഥാ ഗ്രഹാഃ ॥ **27** ॥ 3127

രഥാൻ സദശ്വാനാരോപ്യ മണികാഞ്ചനഭൂഷിതാൻ।
പ്രീണയ്യ സൂനൃതൈർവാക്യൈഃ സ്വദേശാൻ പ്രത്യയാപയത് ॥ **28** ॥ 3128

ത ഏവം മോചിതാഃ കൃച്ഛ്രാത് കൃഷ്ണേന സുമഹാത്മനാ।
യയുസ്തമേവ ധ്യായന്തഃ കൃതാനി ച ജഗത്പതേഃ ॥ **29** ॥ 3129

ജഗദുഃ പ്രകൃതിജ്ഞസ്തേ മഹാപുരുഷചേഷ്ടിതം।
യഥാൻവശാസദ് ഭഗവാംസ്തഥാ ചക്രുരതന്ദ്രിതാഃ ॥ **30** ॥ 3130

ജരാസന്ധം ഘാതയിത്വാ ഭീമസേനേന കേശവഃ।
പാർഥാഭ്യാം സംയുതഃ പ്രായാത് സഹദേവേന പൂജിതഃ ॥ **31** ॥ 3131

ഗത്വാ തേ ഖാണ്ഡവപ്രസ്ഥം ശംഖാൻ ദധ്മുർജിതാരയഃ।
ഹർഷയന്തഃ സ്വസുഹൃദോ ദുർഹൃദാം ചാസുഖാവഹാഃ ॥ **32** ॥ 3132

തച്ഛ്രുത്വാ പ്രീതമനസ ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥനിവാസിനഃ।
മേനിരേ മാഗധം ശാന്തം രാജാ ചാപ്തമനോരഥഃ ॥ **33** ॥ 3133

അഭിവന്ദ്യാഥ രാജാനം ഭീമാർജുനജനാർദനാഃ।
സർവമാശ്രാവയാഞ്ചക്രുരാത്മനാ യദനുഷ്ഠിതം ॥ **34** ॥ 3134

നിശമ്യ ധർമരാജസ്തത് കേശവേനാനുകമ്പിതം।
ആനന്ദാശ്രുകലാം മുഞ്ചൻ പ്രേമ്ണാ നോവാച കിഞ്ചന ॥ **35** ॥ 3135

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ കൃഷ്ണാദ്യാഗമനേ ത്രിസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുഃസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ ജരാസന്ധവധം വിഭോഃ।
കൃഷ്ണസ്യ ചാനുഭാവം തം ശ്രുത്വാ പ്രീതസ്തമബ്രവീത് ॥ **1** ॥ 3136

യുധിഷ്ഠിര ഉവാച
യേ സ്യുസ്ത്രൈലോക്യഗുരവഃ സർവേ ലോകമഹേശ്വരാഃ।
വഹന്തി ദുർലഭം ലബ്ധ്വാ ശിരസൈവാനുശാസനം ॥ **2** ॥ 3137

സ ഭവാനരവിന്ദാക്ഷോ ദീനാനാമീശമാനിനാം।
ധത്തേഽനുശാസനം ഭൂമംസ്തദത്യന്തവിഡംബനം ॥ **3** ॥ 3138

ന ഹ്യേകസ്യാദ്വിതീയസ്യ ബ്രഹ്മണഃ പരമാത്മനഃ।
കർമഭിർവർധതേ തേജോ ഹ്രസതേ ച യഥാ രവേഃ ॥ **4** ॥ 3139

ന വൈ തേഽജിത ഭക്തതാനാം മമാഹമിതി മാധവ।
ത്വം തവേതി ച നാനാധീഃ പശൂനാമിവ വൈകൃതാ ॥ **5** ॥ 3140

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യുക്ത്വാ യജ്ഞിയേ കാലേ
വവ്രേ യുക്തതാൻ സ ഋത്വിജഃ।
കൃഷ്ണാനുമോദിതഃ പാർഥോ
ബ്രാഹ്മണാൻ ബ്രഹ്മവാദിനഃ ॥ **6** ॥ 3141

ദ്വൈപായനോ ഭരദ്വാജഃ സുമന്തുർഗൗതമോഽസിതഃ।
വസിഷ്ഠശ്ച്യവനഃ കൺവോ മൈത്രേയഃ കവഷസ്ത്രിതഃ ॥ **7** ॥ 3142

വിശ്വാമിത്രോ വാമദേവഃ സുമതിർജൈമിനിഃ ക്രതുഃ।
പൈലഃ പരാശരോ ഗർഗോ വൈശമ്പായന ഏവ ച ॥ **8** ॥ 3143

അഥർവാ കശ്യപോ ധൗമ്യോ രാമോ ഭാർഗവ ആസുരിഃ।
വീതിഹോത്രോ മധുച്ഛന്ദാ വീരസേനോഽകൃതവ്രണഃ ॥ **9** ॥ 3144

ഉപഹൂതാസ്തഥാ ചാൻയേ ദ്രോണഭീഷ്മകൃപാദയഃ।
ധൃതരാഷ്ട്രഃ സഹസുതോ വിദുരശ്ച മഹാമതിഃ ॥ **10** ॥ 3145

ബ്രാഹ്മണാഃ ക്ഷത്രിയാ വൈശ്യാഃ ശൂദ്രാ യജ്ഞദിദൃക്ഷവഃ।
തത്രേയുഃ സർവരാജാനോ രാജ്ഞാം പ്രകൃതയോ നൃപ ॥ **11** ॥ 3146

തതസ്തേ ദേവയജനം ബ്രാഹ്മണാഃ സ്വർണലാംഗലൈഃ।
കൃഷ്ട്വാ തത്ര യഥാമ്നായം ദീക്ഷയാഞ്ചക്രിരേ നൃപം ॥ **12** ॥ 3147

ഹൈമാഃ കിലോപകരണാ വരുണസ്യ യഥാ പുരാ।
ഇന്ദ്രാദയോ ലോകപാലാ വിരിഞ്ചഭവസംയുതാഃ ॥ **13** ॥ 3148

സഗണാഃ സിദ്ധഗന്ധർവാ വിദ്യാധരമഹോരഗാഃ।
മുനയോ യക്ഷരക്ഷാംസി ഖഗകിന്നരചാരണാഃ ॥ **14** ॥ 3149

രാജാനശ്ച സമാഹൂതാ രാജപത്ന്യശ്ച സർവശഃ।
രാജസൂയം സമീയുഃ സ്മ രാജ്ഞഃ പാണ്ഡുസുതസ്യ വൈ ॥ **15** ॥ 3150

മേനിരേ കൃഷ്ണഭക്തസ്യ സൂപപന്നമവിസ്മിതാഃ।
അയാജയൻ മഹാരാജം യാജകാ ദേവവർചസഃ।
രാജസൂയേന വിധിവത് പ്രാചേതസമിവാമരാഃ ॥ **16** ॥ 3151

സൗത്യേഽഹൻയവനീപാലോ യാജകാൻ സദസസ്പതീൻ।
അപൂജയൻ മഹാഭാഗാൻ യഥാവത് സുസമാഹിതഃ ॥ **17** ॥ 3152

സദസ്യാഗ്ര്യാർഹണാർഹം വൈ വിമൃശന്തഃ സഭാസദഃ।
നാധ്യഗച്ഛന്നനൈകാന്ത്യാത് സഹദേവസ്തദാബ്രവീത് ॥ **18** ॥ 3153

അർഹതി ഹ്യച്യുതഃ ശ്രൈഷ്ഠ്യം ഭഗവാൻ സാത്വതാം പതിഃ।
ഏഷ വൈ ദേവതാഃ സർവാ ദേശകാലധനാദയഃ ॥ **19** ॥ 3154

യദാത്മകമിദം വിശ്വം ക്രതവശ്ച യദാത്മകാഃ।
അഗ്നിരാഹുതയോ മന്ത്രാഃ സാംഖ്യം യോഗശ്ച യത്പരഃ ॥ **20** ॥ 3155

ഏക ഏവാദ്വിതീയോഽസാവൈതദാത്മ്യമിദം ജഗത്।
ആത്മനാഽഽത്മാശ്രയഃ സഭ്യാഃ സൃജത്യവതി ഹന്ത്യജഃ ॥ **21** ॥ 3156

വിവിധാനീഹ കർമാണി ജനയൻ യദവേക്ഷയാ।
ഈഹതേ യദയം സർവഃ ശ്രേയോ ധർമാദിലക്ഷണം ॥ **22** ॥ 3157

തസ്മാത് കൃഷ്ണായ മഹതേ ദീയതാം പരമാർഹണം।
ഏവം ചേത് സർവഭൂതാനാമാത്മനശ്ചാർഹണം ഭവേത് ॥ **23** ॥ 3158

സർവഭൂതാത്മഭൂതായ കൃഷ്ണായാനൻയദർശിനേ।
ദേയം ശാന്തായ പൂർണായ ദത്തസ്യാനന്ത്യമിച്ഛതാ ॥ **24** ॥ 3159

ഇത്യുക്ത്വാ സഹദേവോഽഭൂത്
തൂഷ്ണീം കൃഷ്ണാനുഭാവവിത്।
തച്ഛ്രുത്വാ തുഷ്ടുവുഃ സർവേ
സാധു സാധ്വിതി സത്തമാഃ ॥ **25** ॥ 3160

ശ്രുത്വാ ദ്വിജേരിതം രാജാ ജ്ഞാത്വാ ഹാർദം സഭാസദാം।
സമർഹയദ്ധൃഷീകേശം പ്രീതഃ പ്രണയവിഹ്വലഃ ॥ **26** ॥ 3161

തത്പാദാവവനിജ്യാപഃ ശിരസാ ലോകപാവനീഃ।
സഭാര്യഃ സാനുജാമാത്യഃ സകുടുംബോഽവഹൻമുദാ ॥ **27** ॥ 3162

വാസോഭിഃ പീതകൗശേയൈർഭൂഷണൈശ്ച മഹാധനൈഃ।
അർഹയിത്വാശ്രുപൂർണാക്ഷോ നാശകത് സമവേക്ഷിതും ॥ **28** ॥ 3163

ഇത്ഥം സഭാജിതം വീക്ഷ്യ സർവേ പ്രാഞ്ജലയോ ജനാഃ।
നമോ ജയേതി നേമുസ്തം നിപേതുഃ പുഷ്പവൃഷ്ടയഃ ॥ **29** ॥ 3164

ഇത്ഥം നിശമ്യ ദമഘോഷസുതഃ സ്വപീഠാ -
ദുത്ഥായ കൃഷ്ണഗുണവർണനജാതമന്യുഃ।
ഉത്ക്ഷിപ്യ ബാഹുമിദമാഹ സദസ്യമർഷീ
സംശ്രാവയൻ ഭഗവതേ പരുഷാണ്യഭീതഃ ॥ **30** ॥ 3165

ഈശോ ദുരത്യയഃ കാല ഇതി സത്യവതീ ശ്രുതിഃ।
വൃദ്ധാനാമപി യദ് ബുദ്ധിർബാലവാക്യൈർവിഭിദ്യതേ ॥ **31** ॥ 3166

യൂയം പാത്രവിദാം ശ്രേഷ്ഠാ
മാ മന്ധ്വം ബാലഭാഷിതം।
സദസസ്പതയഃ സർവേ
കൃഷ്ണോ യത് സമ്മതോഽർഹണേ ॥ **32** ॥ 3167

തപോവിദ്യാവ്രതധരാൻ ജ്ഞാനവിധ്വസ്തകൽമഷാൻ।
പരമർഷീൻ ബ്രഹ്മനിഷ്ഠാൻ ലോകപാലൈശ്ച പൂജിതാൻ ॥ **33** ॥ 3168

സദസ്പതീനതിക്രമ്യ ഗോപാലഃ കുലപാംസനഃ।
യഥാ കാകഃ പുരോഡാശം സപര്യാം കഥമർഹതി ॥ **34** ॥ 3169

വർണാശ്രമകുലാപേതഃ സർവധർമബഹിഷ്കൃതഃ।
സ്വൈരവർതീ ഗുണൈർഹീനഃ സപര്യാം കഥമർഹതി ॥ **35** ॥ 3170

യയാതിനൈഷാം ഹി കുലം ശപ്തം സദ്ഭിർബഹിഷ്കൃതം।
വൃഥാപാനരതം ശശ്വത് സപർയാം കഥമർഹതി ॥ **36** ॥ 3171

ബ്രഹ്മർഷിസേവിതാൻ ദേശാൻ
ഹിത്വൈതേഽബ്രഹ്മവർചസം।
സമുദ്രം ദുർഗമാശ്രിത്യ
ബാധന്തേ ദസ്യവഃ പ്രജാഃ ॥ **37** ॥ 3172

ഏവമാദീൻയഭദ്രാണി ബഭാഷേ നഷ്ടമംഗലഃ।
നോവാച കിഞ്ചിദ് ഭഗവാൻ യഥാ സിംഹഃ ശിവാരുതം ॥ **38** ॥ 3173

ഭഗവന്നിന്ദനം ശ്രുത്വാ ദുഃസഹം തത് സഭാസദഃ।
കർണൗ പിധായ നിർജഗ്മുഃ ശപന്തശ്ചേദിപം രുഷാ ॥ **39** ॥ 3174

നിന്ദാം ഭഗവതഃ ശൃൺവംസ്തത്പരസ്യ ജനസ്യ വാ।
തതോ നാപൈതി യഃ സോഽപി യാത്യധഃ സുകൃതാച്ച്യുതഃ ॥ **40** ॥ 3175

തതഃ പാണ്ഡുസുതാഃ ക്രുദ്ധാ മത്സ്യകൈകയസൃഞ്ജയാഃ।
ഉദായുധാഃ സമുത്തസ്ഥുഃ ശിശുപാലജിഘാംസവഃ ॥ **41** ॥ 3176

തതശ്ചൈദ്യസ്ത്വസംഭ്രാന്തോ ജഗൃഹേ ഖഡ്ഗചർമണീ।
ഭർത്സയൻ കൃഷ്ണപക്ഷീയാൻ രാജ്ഞഃ സദസി ഭാരത ॥ **42** ॥ 3177

താവദുത്ഥായ ഭഗവാൻ സ്വാൻ നിവാർയ സ്വയം രുഷാ।
ശിരഃ ക്ഷുരാന്തചക്രേണ ജഹാരാപതതോ രിപോഃ ॥ **43** ॥ 3178

ശബ്ദഃ കോലാഹലോഽപ്യാസീത് ശിശുപാലേ ഹതേ മഹാൻ।
തസ്യാനുയായിനോ ഭൂപാ ദുദ്രുവുർജീവിതൈഷിണഃ ॥ **44** ॥ 3179

ചൈദ്യദേഹോത്ഥിതം ജ്യോതിർവാസുദേവമുപാവിശത്।
പശ്യതാം സർവഭൂതാനാമുൽകേവ ഭുവി ഖാച്ച്യുതാ ॥ **45** ॥ 3180

ജൻമത്രയാനുഗുണിതവൈരസംരബ്ധയാ ധിയാ।
ധ്യായംസ്തൻമയതാം യാതോ ഭാവോ ഹി ഭവകാരണം ॥ **46** ॥ 3181

ഋത്വിഗ്ഭ്യഃ സസദസ്യേഭ്യോ ദക്ഷിണാം വിപുലാമദാത്।
സർവാൻ സമ്പൂജ്യ വിധിവച്ചക്രേഽവഭൃഥമേകരാട് ॥ **47** ॥ 3182

സാധയിത്വാ ക്രതും രാജ്ഞഃ
കൃഷ്ണോ യോഗേശ്വരേശ്വരഃ।
ഉവാസ കതിചിൻമാസാൻ
സുഹൃദ്ഭിരഭിയാചിതഃ ॥ **48** ॥ 3183

തതോഽനുജ്ഞാപ്യ രാജാനമനിച്ഛന്തമപീശ്വരഃ।
യയൗ സഭാർയഃ സാമാത്യഃ സ്വപുരം ദേവകീസുതഃ ॥ **49** ॥ 3184

വർണിതം തദുപാഖ്യാനം മയാ തേ ബഹുവിസ്തരം।
വൈകുംഠവാസിനോർജൻമ വിപ്രശാപാത് പുനഃ പുനഃ ॥ **50** ॥ 3185

രാജസൂയാവഭൃഥ്യേന സ്നാതോ രാജാ യുധിഷ്ഠിരഃ।
ബ്രഹ്മക്ഷത്രസഭാമധ്യേ ശുശുഭേ സുരരാഡിവ ॥ **51** ॥ 3186

രാജ്ഞാ സഭാജിതാഃ സർവേ സുരമാനവഖേചരാഃ।
കൃഷ്ണം ക്രതും ച ശംസന്തഃ സ്വധാമാനി യയുർമുദാ ॥ **52** ॥ 3187

ദുർയോധനമൃതേ പാപം
കലിം കുരുകുലാമയം।
യോ ന സേഹേ ശ്രിയം സ്ഫീതാം
ദൃഷ്ട്വാ പാണ്ഡുസുതസ്യ താം ॥ **53** ॥ 3188

യ ഇദം കീർതയേദ് വിഷ്ണോഃ
കർമ ചൈദ്യവധാദികം।

രാജമോക്ഷം വിതാനം ച
സർവപാപൈഃ പ്രമുച്യതേ ॥ **54** ॥ 3189

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ശിശുപാലവധോ നാമ ചതുഃസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

അജാതശത്രോസ്തം ദൃഷ്ട്വാ രാജസൂയമഹോദയം ।
സർവേ മുമുദിരേ ബ്രഹ്മൻ നൃദേവാ യേ സമാഗതാഃ ॥ **1** ॥ 3190

ദുർയോധനം വർജയിത്വാ രാജാനഃ സർഷയഃ സുരാഃ ।
ഇതി ശ്രുതം നോ ഭഗവംസ്തത്ര കാരണമുച്യതാം ॥ **2** ॥ 3191

ഋഷിരുവാച

പിതാമഹസ്യ തേ യജ്ഞേ രാജസൂയേ മഹാത്മനഃ ।
ബാന്ധവാഃ പരിചർയായാം തസ്യാസൻ പ്രേമബന്ധനാഃ ॥ **3** ॥ 3192

ഭീമോ മഹാനസാധ്യക്ഷോ ധനാധ്യക്ഷഃ സുയോധനഃ ।
സഹദേവസ്തു പൂജായാം നകുലോ ദ്രവ്യസാധനേ ॥ **4** ॥ 3193

ഗുരുശുശ്രൂഷണേ ജിഷ്ണുഃ കൃഷ്ണഃ പാദാവനേജനേ ।
പരിവേഷണേ ദ്രുപദജാ കർണോ ദാനേ മഹാമനാഃ ॥ **5** ॥ 3194

യുയുധാനോ വികർണശ്ച ഹാർദിക്യോ വിദുരാദയഃ ।
ബാഹ്ലീകപുത്രാ ഭൂർയാദ്യാ യേ ച സന്തർദനാദയഃ ॥ **6** ॥ 3195

നിരൂപിതാ മഹായജ്ഞേ നാനാകർമസു തേ തദാ ।
പ്രവർതന്തേ സ്മ രാജേന്ദ്ര രാജ്ഞഃ പ്രിയചികീർഷവഃ ॥ **7** ॥ 3196

ഋത്വിക്സദസ്യബഹുവിത്സു സുഹൃത്തമേഷു
സ്വിഷ്ടേഷു സൂനൃതസമർഹണദക്ഷിണാഭിഃ।
ചൈദ്യേ ച സാത്വതപതേശ്ചരണം പ്രവിഷ്ടേ
ചക്രുസ്തതസ്ത്വവഭൃഥസ്നപനം ദ്യുനദ്യാം ॥ **8** ॥ 3197

മൃദംഗശംഖപണവധുന്ധുർയാനകഗോമുഖാഃ।
വാദിത്രാണി വിചിത്രാണി നേദുരാവഭൃഥോത്സവേ ॥ **9** ॥ 3198

നർതക്യോ നനൃതുർഹൃഷ്ടാ ഗായകാ യൂഥശോ ജഗുഃ।
വീണാവേണുതലോന്നാദസ്തേഷാം സ ദിവമസ്പൃശത് ॥ **10** ॥ 3199

ചിത്രധ്വജപതാകാഗ്രൈരിഭേന്ദ്രസ്യന്ദനാർവഭിഃ।
സ്വലങ്കൃതൈർഭടൈർഭൂപാ നിർയയൂ രുക്മമാലിനഃ ॥ **11** ॥ 3200

യദുസൃഞ്ജയകാംബോജകുരുകേകയകോസലാഃ।
കമ്പയന്തോ ഭുവം സൈന്യൈർയജമാനപുരഃസരാഃ ॥ **12** ॥ 3201

സദസ്യർത്വിഗ്ദ്വിജശ്രേഷ്ഠാ ബ്രഹ്മഘോഷേണ ഭൂയസാ।
ദേവർഷിപിതൃഗന്ധർവാസ്തുഷ്ടുവുഃ പുഷ്പവർഷിണഃ ॥ **13** ॥ 3202

സ്വലങ്കൃതാ നരാ നാർയോ ഗന്ധസ്രഗ്ഭൂഷണാംബരൈഃ।
വിലിമ്പന്ത്യോഽഭിഷിഞ്ചന്ത്യോ വിജഹ്രുർവിവിധൈ രസൈഃ ॥ **14** ॥ 3203

തൈലഗോരസഗന്ധോദഹരിദ്രാസാന്ദ്രകുങ്കുമൈഃ।
പുംഭിർലിപ്താഃ പ്രലിമ്പന്ത്യോ വിജഹ്രുർവാരയോഷിതഃ ॥ **15** ॥ 3204

ഗുപ്താ നൃഭിർനിരഗമന്നുപലബ്ധുമേതദ്
ദേവ്യോ യഥാ ദിവി വിമാനവരൈർനൃദേവ്യഃ।
താ മാതുലേയസഖിഭിഃ പരിഷിച്യമാനാഃ
സവ്രീഡഹാസവികസദ്വദനാ വിരേജുഃ ॥ **16** ॥ 3205

താ ദേവരാനുത സഖീൻ സിഷിചുർദൃതീഭിഃ
ക്ലിന്നാംബരാ വിവൃതഗാത്രകുചോരുമധ്യാഃ।
ഔത്സുക്യമുക്തകബരാച്ച്യവമാനമാൽയാഃ
ക്ഷോഭം ദധുർമലധിയാം രുചിരൈർവിഹാരൈഃ ॥ **17** ॥ 3206

സ സമ്രാഡ് രഥമാരൂഢഃ സദശ്വം രുക്മമാലിനം।
വ്യരോചത സ്വപത്നീഭിഃ ക്രിയാഭിഃ ക്രതുരാഡിവ ॥ **18** ॥ 3207

പത്നീസംയാജാവഭൃഥ്യൈശ്ചരിത്വാ തേ തമൃത്വിജഃ।
ആചാന്തം സ്നാപയാഞ്ചക്രുർഗംഗായാം സഹ കൃഷ്ണയാ ॥ **19** ॥ 3208

ദേവദുന്ദുഭയോ നേദുർനരദുന്ദുഭിഭിഃ സമം।
മുമുചുഃ പുഷ്പവർഷാണി ദേവർഷിപിതൃമാനവാഃ ॥ **20** ॥ 3209

സസ്നുസ്തത്ര തതഃ സർവേ വർണാശ്രമയുതാ നരാഃ।
മഹാപാതക്യപി യതഃ സദ്യോ മുച്യേത കിൽബിഷാത് ॥ **21** ॥ 3210

അഥ രാജാഹതേ ക്ഷൗമേ പരിധായ സ്വലങ്കൃതഃ।
ഋത്വിക്സദസ്യവിപ്രാദീനാനർചാഭരണാംബരൈഃ ॥ **22** ॥ 3211

ബന്ധുജ്ഞാതിനൃപാൻ മിത്രസുഹൃദോഽന്യാംശ്ച സർവശഃ।
അഭീക്ഷ്ണം പൂജയാമാസ നാരായണപരോ നൃപഃ ॥ **23** ॥ 3212

സർവേ ജനാഃ സുരരുചോ മണികുണ്ഡലസ്ര -
ഗുഷ്ണീഷകഞ്ചുകദുകൂലമഹാർഘ്യഹാരാഃ।
നാർയശ്ച കുണ്ഡലയുഗാലകവൃന്ദജുഷ്ട -
വക്ത്രശ്രിയഃ കനകമേഖലയാ വിരേജുഃ ॥ **24** ॥ 3213

അഥർത്വിജോ മഹാശീലാഃ സദസ്യാ ബ്രഹ്മവാദിനഃ।
ബ്രഹ്മക്ഷത്രിയവിട്ശൂദ്രാ രാജാനോ യേ സമാഗതാഃ ॥ **25** ॥ 3214

ദേവർഷിപിതൃഭൂതാനി ലോകപാലാഃ സഹാനുഗാഃ।
പൂജിതാസ്തമനുജ്ഞാപ്യ സ്വധാമാനി യയുർനൃപ ॥ **26** ॥ 3215

ഹരിദാസസ്യ രാജർഷേ രാജസൂയമഹോദയം।
നൈവാതൃപ്യൻ പ്രശംസന്തഃ പിബൻ മർത്യോഽമൃതം യഥാ ॥ **27** ॥ 3216

തതോ യുധിഷ്ഠിരോ രാജാ സുഹൃത്സംബന്ധിബാന്ധവാൻ।
പ്രേമ്ണാ നിവാസയാമാസ കൃഷ്ണം ച ത്യാഗകാതരഃ ॥ **28** ॥ 3217

ഭഗവാനപി തത്രാംഗ ൻയവാത്സീത്തത്പ്രിയങ്കരഃ।
പ്രസ്ഥാപ്യ യദുവീരാംശ്ച സാംബാദീംശ്ച കുശസ്ഥലീം ॥ **29** ॥ 3218

ഇത്ഥം രാജാ ധർമസുതോ മനോരഥമഹാർണവം।
സുദുസ്തരം സമുത്തീർയ കൃഷ്ണേനാസീദ് ഗതജ്വരഃ ॥ **30** ॥ 3219

ഏകദാന്തഃപുരേ തസ്യ വീക്ഷ്യ ദുർയോധനഃ ശ്രിയം।
അതപ്യദ് രാജസൂയസ്യ മഹിത്വം ചാച്യുതാത്മനഃ ॥ **31** ॥ 3220

യസ്മിൻ നരേന്ദ്രദിതിജേന്ദ്രസുരേന്ദ്രലക്ഷ്മീ -
ർനാനാ വിഭാന്തി കില വിശ്വസൃജോപക്ലൃപ്താഃ।
താഭിഃ പതീൻ ദ്രുപദരാജസുതോപതസ്ഥേ
യസ്യാം വിഷക്തഹൃദയഃ കുരുരാഡതപ്യത് ॥ **32** ॥ 3221

യസ്മിംസ്തദാ മധുപതേർമഹിഷീസഹസ്രം
ശ്രോണീഭരേണ ശനകൈഃ ക്വണദംഘ്രിശോഭം।
മധ്യേ സുചാരു കുചകുങ്കുമശോണഹാരം
ശ്രീമൻമുഖം പ്രചലകുണ്ഡലകുന്തലാഢ്യം ॥ **33** ॥ 3222

സഭായാം മയക്ലൃപ്തായാം ക്വാപി ധർമസുതോഽധിരാട്।
വൃതോഽനുജൈർബന്ധുഭിശ്ച കൃഷ്ണേനാപി സ്വചക്ഷുഷാ ॥ **34** ॥ 3223

ആസീനഃ കാഞ്ചനേ സാക്ഷാദാസനേ മഘവാനിവ।
പാരമേഷ്ഠ്യശ്രിയാ ജുഷ്ടഃ സ്തൂയമാനശ്ച വന്ദിഭിഃ ॥ **35** ॥ 3224

തത്ര ദുർയോധനോ മാനീ പരീതോ ഭ്രാതൃഭിർനൃപ।
കിരീടമാലീ ൻയവിശദസിഹസ്തഃ ക്ഷിപൻ രുഷാ ॥ **36** ॥ 3225

സ്ഥലേഽഭ്യഗൃഹ്ണാദ് വസ്ത്രാന്തം
ജലം മത്വാ സ്ഥലേഽപതത്।
ജലേ ച സ്ഥലവദ് ഭ്രാന്ത്യാ
മയമായാവിമോഹിതഃ ॥ **37** ॥ 3226

ജഹാസ ഭീമസ്തം ദൃഷ്ട്വാ സ്ത്രിയോ നൃപതയോഽപരേ।
നിവാർയമാണാ അപ്യംഗ രാജ്ഞാ കൃഷ്ണാനുമോദിതാഃ ॥ **38** ॥ 3227

സ വ്രീഡിതോഽവാഗ്വദനോ രുഷാ ജ്വലൻ
നിഷ്ക്രമ്യ തൂഷ്ണീം പ്രയയൗ ഗജാഹ്വയം।
ഹാഹേതി ശബ്ദഃ സുമഹാനഭൂത് സതാ -
മജാതശത്രുർവിമനാ ഇവാഭവത്।
ബഭൂവ തൂഷ്ണീം ഭഗവാൻ ഭുവോ ഭരം
സമുജ്ജിഹീർഷുർഭ്രമതി സ്മ യദ്യശാ ॥ **39** ॥ 3228

ഏതത്തേഽഭിഹിതം രാജൻ യത് പൃഷ്ടോഽഹമിഹ ത്വയാ।
സുയോധനസ്യ ദൗരാത്മ്യം രാജസൂയേ മഹാക്രതൗ ॥ **40** ॥ 3229

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ദുർയോധനമാനഭംഗോ നാമ പഞ്ചസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷട്സപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
അഥാന്യദപി കൃഷ്ണസ്യ ശൃണു കർമാദ്ഭുതം നൃപ ।
ക്രീഡാനരശരീരസ്യ യഥാ സൗഭപതിർഹതഃ ॥ **1** ॥ 3230

ശിശുപാലസഖഃ ശാൽവോ രുക്മിണ്യുദ്വാഹ ആഗതഃ ।
യദുഭിർനിർജിതഃ സംഖ്യേ ജരാസന്ധാദയസ്തഥാ ॥ **2** ॥ 3231

ശാൽവഃ പ്രതിജ്ഞാമകരോത് ശൃണ്വതാം സർവഭൂഭുജാം ।
അയാദവീം ക്ഷ്മാം കരിഷ്യേ പൗരുഷം മമ പശ്യത ॥ **3** ॥ 3232

ഇതി മൂഢഃ പ്രതിജ്ഞായ ദേവം പശുപതിം പ്രഭും ।
ആരാധയാമാസ നൃപ പാംസുമുഷ്ടിം സകൃദ് ഗ്രസൻ ॥ **4** ॥ 3233

സംവത്സരാന്തേ ഭഗവാനാശുതോഷ ഉമാപതിഃ ।
വരേണച്ഛന്ദയാമാസ ശാൽവം ശരണമാഗതം ॥ **5** ॥ 3234

ദേവാസുരമനുഷ്യാണാം ഗന്ധർവോരഗരക്ഷസാം ।
അഭേദ്യം കാമഗം വവ്രേ സ യാനം വൃഷ്ണിഭീഷണം ॥ **6** ॥ 3235

തഥേതി ഗിരിശാദിഷ്ടോ മയഃ പരപുരഞ്ജയഃ ।
പുരം നിർമായ ശാൽവായ പ്രാദാത്സൗഭമയസ്മയം ॥ **7** ॥ 3236

സ ലബ്ധ്വാ കാമഗം യാനം
തമോധാമ ദുരാസദം।
യയൗ ദ്വാരവതീം ശാൽവോ
വൈരം വൃഷ്ണികൃതം സ്മരൻ ॥ **8** ॥ 3237

നിരുദ്ധ്യ സേനയാ ശാൽവോ മഹത്യാ ഭരതർഷഭ।
പുരീം ബഭഞ്ജോപവനാൻയുദ്യാനാനി ച സർവശഃ ॥ **9** ॥ 3238

സഗോപുരാണി ദ്വാരാണി പ്രാസാദാട്ടാലതോലികാഃ।
വിഹാരാൻ സ വിമാനാഗ്ര്യാന്നിപേതുഃ ശസ്ത്രവൃഷ്ടയഃ ॥ **10** ॥ 3239

ശിലാ ദ്രുമാശ്ചാശനയഃ സർപാ ആസാരശർകരാഃ।
പ്രചണ്ഡശ്ചക്രവാതോഽഭൂദ് രജസാഽച്ഛാദിതാ ദിശഃ ॥ **11** ॥ 3240

ഇത്യർദ്യമാനാ സൗഭേന കൃഷ്ണസ്യ നഗരീ ഭൃശം।
നാഭ്യപദ്യത ശം രാജംസ്ത്രിപുരേണ യഥാ മഹീ ॥ **12** ॥ 3241

പ്രദ്യുമ്നോ ഭഗവാൻ വീക്ഷ്യ ബാധ്യമാനാ നിജാഃ പ്രജാഃ।
മാ ഭൈഷ്ടേത്യഭ്യധാദ് വീരോ രഥാരൂഢോ മഹായശാഃ ॥ **13** ॥ 3242

സാത്യകിശ്ചാരുദേഷ്ണശ്ച സാംബോഽക്രൂരഃ സഹാനുജഃ।
ഹാർദിക്യോ ഭാനുവിന്ദശ്ച ഗദശ്ച ശുകസാരണൗ ॥ **14** ॥ 3243

അപരേ ച മഹേഷ്വാസാ രഥയൂഥപയൂഥപാഃ।
നിർയയുർദംശിതാ ഗുപ്താ രഥേഭാശ്വപദാതിഭിഃ ॥ **15** ॥ 3244

തതഃ പ്രവവൃതേ യുദ്ധം ശാൽവാനാം യദുഭിഃ സഹ।
യഥാസുരാണാം വിബുധൈസ്തുമുലം ലോമഹർഷണം ॥ **16** ॥ 3245

താശ്ച സൗഭപതേർമായാ ദിവ്യാസ്ത്രൈ രുക്മിണീസുതഃ।
ക്ഷണേന നാശയാമാസ നൈശം തമ ഇവോഷ്ണഗുഃ ॥ **17** ॥ 3246

വിവ്യാധ പഞ്ചവിംശത്യാ സ്വർണപുംഖൈരയോമുഖൈഃ।
ശാൽവസ്യ ധ്വജിനീപാലം ശരൈഃ സന്നതപർവഭിഃ ॥ **18** ॥ 3247

ശതേനാതാഡയച്ഛാൽവമേകൈകേനാസ്യ സൈനികാൻ।
ദശഭിർദശഭിർനേതൄൻ വാഹനാനി ത്രിഭിസ്ത്രിഭിഃ ॥ **19** ॥ 3248

തദദ്ഭുതം മഹത് കർമ പ്രദ്യുമ്നസ്യ മഹാത്മനഃ।
ദൃഷ്ട്വാ തം പൂജയാമാസുഃ സർവേ സ്വപരസൈനികാഃ ॥ **20** ॥ 3249

ബഹുരൂപൈകരൂപം തദ് ദൃശ്യതേ ന ച ദൃശ്യതേ।
മായാമയം മയകൃതം ദുർവിഭാവ്യം പരൈരഭൂത് ॥ **21** ॥ 3250

ക്വചിദ് ഭൂമൗ ക്വചിദ് വ്യോമ്നി ഗിരിമൂർധ്നി ജലേ ക്വചിത്।
അലാതചക്രവദ് ഭ്രാമ്യത് സൗഭം തദ് ദുരവസ്ഥിതം ॥ **22** ॥ 3251

യത്ര യത്രോപലക്ഷ്യേത സസൗഭഃ സഹസൈനികഃ।
ശാൽവസ്തതസ്തതോഽമുഞ്ചൻ ശരാൻ സാത്വതയൂഥപാഃ ॥ **23** ॥ 3252

ശരൈരഗ്ന്യർകസംസ്പർശൈരാശീവിഷദുരാസദൈഃ।
പീഡ്യമാനപുരാനീകഃ ശാൽവോഽമുഹ്യത് പരേരിതൈഃ ॥ **24** ॥ 3253

ശാൽവാനീകപശസ്ത്രൗഘൈർവൃഷ്ണിവീരാ ഭൃശാർദിതാഃ।
ന തത്യജൂ രണം സ്വം സ്വം ലോകദ്വയജിഗീഷവഃ ॥ **25** ॥ 3254

ശാൽവാമാത്യോ ദ്യുമാൻ നാമ പ്രദ്യുമ്നം പ്രാക്പ്രപീഡിതഃ।
ആസാദ്യ ഗദയാ മൗർവ്യാ വ്യാഹത്യ വ്യനദദ് ബലീ ॥ **26** ॥ 3255

പ്രദ്യുമ്നം ഗദയാ ശീർണവക്ഷഃസ്ഥലമരിന്ദമം।
അപോവാഹ രണാത് സൂതോ ധർമവിദ് ദാരുകാത്മജഃ ॥ **27** ॥ 3256

ലബ്ധസംജ്ഞോ മുഹൂർതേന
കാർഷ്ണിഃ സാരഥിമബ്രവീത്।

അഹോ അസാധ്വിദം സൂത
യദ് രണാൻമേഽപസർപണം ॥ **28** ॥ 3257

ന യദൂനാം കുലേ ജാതഃ ശ്രൂയതേ രണവിച്യുതഃ ।
വിനാ മത് ക്ലീബചിത്തേന സൂതേന പ്രാപ്തകിൽബിഷാത് ॥ **29** ॥ 3258

കിം നു വക്ഷ്യേഽഭിസംഗമ്യ പിതരൗ രാമകേശവൗ ।
യുദ്ധാത് സമ്യഗപക്രാന്തഃ പൃഷ്ടസ്തത്രാത്മനഃ ക്ഷമം ॥ **30** ॥ 3259

വ്യക്തം മേ കഥയിഷ്യന്തി ഹസന്ത്യോ ഭ്രാതൃജാമയഃ ।
ക്ലൈബ്യം കഥം കഥം വീര തവാൻയൈഃ കഥ്യതാം മൃധേ ॥ **31** ॥ 3260

സാരഥിരുവാച
ധർമം വിജാനതാഽഽയുഷ്മൻ കൃതമേതൻമയാ വിഭോ ।
സൂതഃ കൃച്ഛ്രഗതം രക്ഷേദ് രഥിനം സാരഥിം രഥീ ॥ **32** ॥ 3261

ഏതദ് വിദിത്വാ തു ഭവാൻ മയാപോവാഹിതോ രണാത് ।
ഉപസൃഷ്ടഃ പരേണേതി മൂർച്ഛിതോ ഗദയാ ഹതഃ ॥ **33** ॥ 3262

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ ശാൽവയുദ്ധേ ഷട്സപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്തസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സ തൂപസ്പൃശ്യ സലിലം ദംശിതോ ധൃതകാർമുകഃ।
നയ മാം ദ്യുമതഃ പാർശ്വം വീരസ്യേത്യാഹ സാരഥിം ॥ **1** ॥ 3263

വിധമന്തം സ്വസൈന്യാനി ദ്യുമന്തം രുക്മിണീസുതഃ।
പ്രതിഹത്യ പ്രത്യവിധ്യന്നാരാചൈരഷ്ടഭിഃ സ്മയൻ ॥ **2** ॥ 3264

ചതുർഭിശ്ചതുരോ വാഹാൻ സൂതമേകേന ചാഹനത്।
ദ്വാഭ്യാം ധനുശ്ച കേതും ച ശരേണാൻയേന വൈ ശിരഃ ॥ **3** ॥ 3265

ഗദസാത്യകിസാംബാദ്യാ ജഘ്നുഃ സൗഭപതേർബലം।
പേതുഃ സമുദ്രേ സൗഭേയാഃ സർവേ സംഛിന്നകന്ധരാഃ ॥ **4** ॥ 3266

ഏവം യദൂനാം ശാൽവാനാം നിഘ്നതാമിതരേതരം।
യുദ്ധം ത്രിണവരാത്രം തദഭൂത്തുമുലമുൽബണം ॥ **5** ॥ 3267

ഇന്ദ്രപ്രസ്ഥം ഗതഃ കൃഷ്ണ ആഹൂതോ ധർമസൂനുനാ।
രാജസൂയേഽഥ നിർവൃത്തേ ശിശുപാലേ ച സംസ്ഥിതേ ॥ **6** ॥ 3268

കുരുവൃദ്ധാനനുജ്ഞാപ്യ മുനീംശ്ച സസുതാം പൃഥാം।
നിമിത്താൻയതിഘോരാണി പശ്യൻ ദ്വാരവതീം യയൗ ॥ **7** ॥ 3269

ആഹ ചാഹമിഹായാത ആർയമിശ്രാഭിസംഗതഃ।
രാജൻയാശ്ചൈദ്യപക്ഷീയാ നൂനം ഹൻയുഃ പുരീം മമ ॥ **8** ॥ 3270

വീക്ഷ്യ തത് കദനം സ്വാനാം നിരൂപ്യ പുരരക്ഷണം।
സൗഭം ച ശാൽവരാജം ച ദാരുകം പ്രാഹ കേശവഃ ॥ **9** ॥ 3271

രഥം പ്രാപയ മേ സൂത ശാൽവസ്യാന്തികമാശു വൈ।
സംഭ്രമസ്തേ ന കർതവ്യോ മായാവീ സൗഭരാഡയം ॥ **10** ॥ 3272

ഇത്യുക്തശ്ചോദയാമാസ രഥമാസ്ഥായ ദാരുകഃ।
വിശന്തം ദദൃശുഃ സർവേ സ്വേ പരേ ചാരുണാനുജം ॥ **11** ॥ 3273

ശാൽവശ്ച കൃഷ്ണമാലോക്യ ഹതപ്രായബലേശ്വരഃ।
പ്രാഹരത് കൃഷ്ണസൂതായ ശക്തിം ഭീമരവാം മൃധേ ॥ **12** ॥ 3274

താമാപതന്തീം നഭസി മഹോൽകാമിവ രംഹസാ।
ഭാസയന്തീം ദിശഃ ശൗരിഃ സായകൈഃ ശതധാച്ഛിനത് ॥ **13** ॥ 3275

തം ച ഷോഡശഭിർവിദ്ധ്വാ ബാണൈഃ സൗഭം ച ഖേ ഭ്രമത്।
അവിധ്യച്ഛരസന്ദോഹൈഃ ഖം സൂർയ ഇവ രശ്മിഭിഃ ॥ **14** ॥ 3276

ശാൽവഃ ശൗരേസ്തു ദോഃ സവ്യം
സശാർംഗം ശാർംഗധൻവനഃ।
ബിഭേദ ൻയപതദ്ധസ്താത്
ശാർംഗമാസീത്തദദ്ഭുതം ॥ **15** ॥ 3277

ഹാഹാകാരോ മഹാനാസീദ് ഭൂതാനാം തത്ര പശ്യതാം।
വിനദ്യ സൗഭരാഡുച്ചൈരിദമാഹ ജനാർദനം ॥ **16** ॥ 3278

യത്ത്വയാ മൂഢ നഃ സഖ്യുർഭ്രാതുർഭാർയാ ഹൃതേക്ഷതാം।
പ്രമത്തഃ സ സഭാമധ്യേ ത്വയാ വ്യാപാദിതഃ സഖാ ॥ **17** ॥ 3279

തം ത്വാദ്യ നിശിതൈർബാണൈരപരാജിതമാനിനം।
നയാമ്യപുനരാവൃത്തിം യദി തിഷ്ഠേർമമാഗ്രതഃ ॥ **18** ॥ 3280

ശ്രീഭഗവാനുവാച
വൃഥാ ത്വം കത്ഥസേ മന്ദ ന പശ്യസ്യന്തികേഽന്തകം।
പൗരുഷം ദർശയന്തി സ്മ ശൂരാ ന ബഹുഭാഷിണഃ ॥ **19** ॥ 3281

ഇത്യുക്ത്വാ ഭഗവാംഛാൽവം ഗദയാ ഭീമവേഗയാ।
തതാഡ ജത്രൗ സംരബ്ധഃ സ ചകമ്പേ വമന്നസൃക് ॥ **20** ॥ 3282

ഗദായാം സന്നിവൃത്തായാം ശാൽവസ്ത്വന്തരധീയത।
തതോ മുഹൂർത ആഗത്യ പുരുഷഃ ശിരസാച്യുതം।
ദേവക്യാ പ്രഹിതോഽസ്മീതി നത്വാ പ്രാഹ വചോ രുദൻ ॥ **21** ॥ 3283

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹാബാഹോ പിതാ തേ പിതൃവത്സല।
ബദ്ധ്വാപനീതഃ ശാൽവേന സൗനികേന യഥാ പശുഃ ॥ **22** ॥ 3284

നിശമ്യ വിപ്രിയം കൃഷ്ണോ മാനുഷീം പ്രകൃതിം ഗതഃ।
വിമനസ്കോ ഘൃണീ സ്നേഹാദ് ബഭാഷേ പ്രാകൃതോ യഥാ ॥ **23** ॥ 3285

കഥം രാമമസംഭ്രാന്തം ജിത്വാജേയം സുരാസുരൈഃ।
ശാൽവേനാൽപീയസാ നീതഃ പിതാ മേ ബലവാൻ വിധിഃ ॥ **24** ॥ 3286

ഇതി ബ്രുവാണേ ഗോവിന്ദേ സൗഭരാട് പ്രത്യുപസ്ഥിതഃ।
വസുദേവമിവാനീയ കൃഷ്ണം ചേദമുവാച സഃ ॥ **25** ॥ 3287

ഏഷ തേ ജനിതാ താതോ യദർഥമിഹ ജീവസി।
വധിഷ്യേ വീക്ഷതസ്തേഽമുമീശശ്ചേത് പാഹി ബാലിശ ॥ **26** ॥ 3288

ഏവം നിർഭർത്സ്യ മായാവീ ഖഡ്ഗേനാനകദുന്ദുഭേഃ।
ഉത്കൃത്യ ശിര ആദായ ഖസ്ഥം സൗഭം സമാവിശത് ॥ **27** ॥ 3289

തതോ മുഹൂർതം പ്രകൃതാവുപപ്ലുതഃ
സ്വബോധ ആസ്തേ സ്വജനാനുഷംഗതഃ।
മഹാനുഭാവസ്തദബുദ്ധ്യുദാസുരീം
മായാം സ ശാൽവപ്രസൃതാം മയോദിതാം ॥ **28** ॥ 3290

ന തത്ര ദൂതം ന പിതുഃ കലേവരം
പ്രബുദ്ധ ആജൗ സമപശ്യദച്യുതഃ।
സ്വാപ്നം യഥാ ചാംബരചാരിണം രിപും
സൗഭസ്ഥമാലോക്യ നിഹന്തുമുദ്യതഃ ॥ **29** ॥ 3291

ഏവം വദന്തി രാജർഷേ ഋഷയഃ കേ ച നാൻവിതാഃ।
യത് സ്വവാചോ വിരുധ്യേത നൂനം തേ ന സ്മരന്ത്യുത ॥ **30** ॥ 3292

ക്വ ശോകമോഹൗ സ്നേഹോ വാ
ഭയം വാ യേഽജ്ഞസംഭവാഃ।
ക്വ ചാഖണ്ഡിതവിജ്ഞാന -
ജ്ഞാനൈശ്വര്യസ്ത്വഖണ്ഡിതഃ ॥ **31** ॥ 3293

യത്പാദസേവോർജിതയാഽഽത്മവിദ്യയാ
ഹിൻവന്ത്യനാദ്യാത്മവിപര്യയഗ്രഹം।
ലഭന്ത ആത്മീയമനന്തമൈശ്വരം
കുതോ നു മോഹഃ പരമസ്യ സദ്ഗതേഃ ॥ **32** ॥ 3294

തം ശസ്ത്രപൂഗൈഃ പ്രഹരന്തമോജസാ
ശാൽവം ശരൈഃ ശൗരിരമോഘവിക്രമഃ।
വിദ്ധ്വാച്ഛിനദ് വർമ ധനുഃ ശിരോമണിം
സൗഭം ച ശത്രോർഗദയാ രുരോജ ഹ ॥ **33** ॥ 3295

തത് കൃഷ്ണഹസ്തേരിതയാ വിചൂർണിതം
പപാത തോയേ ഗദയാ സഹസ്രധാ।

വിസൃജ്യ തദ് ഭൂതലമാസ്ഥിതോ ഗദാ -
മുദ്യമ്യ ശാൽവോഽച്യുതമഭ്യഗാദ് ദ്രുതം ॥ **34** ॥ 3296

ആധാവതഃ സഗദം തസ്യ ബാഹും
ഭൽലേന ഛിത്ത്വാഥ രഥാംഗമദ്ഭുതം।
വധായ ശാൽവസ്യ ലയാർകസന്നിഭം
ബിഭ്രദ് ബഭൗ സാർക ഇവോദയാചലഃ ॥ **35** ॥ 3297

ജഹാര തേനൈവ ശിരഃ സകുണ്ഡലം
കിരീടയുക്തം പുരുമായിനോ ഹരിഃ।
വജ്രേണ വൃത്രസ്യ യഥാ പുരന്ദരോ
ബഭൂവ ഹാഹേതി വചസ്തദാ നൃണാം ॥ **36** ॥ 3298

തസ്മിൻ നിപതിതേ പാപേ സൗഭേ ച ഗദയാ ഹതേ।
നേദുർദുന്ദുഭയോ രാജൻ ദിവി ദേവഗണേരിതാഃ।
സഖീനാമപചിതിം കുർവൻ ദന്തവക്ത്രോ രുഷാഭ്യഗാത് ॥ **37** ॥ 3299

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
സൗഭവധോ നാമ സപ്തസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ശിശുപാലസ്യ ശാൽവസ്യ പൗണ്ഡ്രകസ്യാപി ദുർമതിഃ।
പരലോകഗതാനാം ച കുർവൻ പാരോക്ഷ്യസൗഹൃദം ॥ **1** ॥ 3300

ഏകഃ പദാതിഃ സങ്ക്രുദ്ധോ ഗദാപാണിഃ പ്രകമ്പയൻ।
പദ്ഭ്യാമിമാം മഹാരാജ മഹാസത്ത്വോ വ്യദൃശ്യത ॥ **2** ॥ 3301

തം തഥാഽഽയാന്തമാലോക്യ ഗദാമാദായ സത്വരഃ।
അവപ്ലുത്യ രഥാത് കൃഷ്ണഃ സിന്ധും വേലേവ പ്രത്യധാത് ॥ **3** ॥ 3302

ഗദാമുദ്യമ്യ കാരൂഷോ മുകുന്ദം പ്രാഹ ദുർമദഃ।
ദിഷ്ട്യാ ദിഷ്ട്യാ ഭവാനദ്യ മമ ദൃഷ്ടിപഥം ഗതഃ ॥ **4** ॥ 3303

ത്വം മാതുലേയോ നഃ കൃഷ്ണ മിത്രധ്രുങ്മാം ജിഘാംസസി।
അതസ്ത്വാം ഗദയാ മന്ദ ഹനിഷ്യേ വജ്രകൽപയാ ॥ **5** ॥ 3304

തർഹ്യാനൃണ്യമുപൈമ്യജ്ഞ മിത്രാണാം മിത്രവത്സലഃ।
ബന്ധുരൂപമരിം ഹത്വാ വ്യാധിം ദേഹചരം യഥാ ॥ **6** ॥ 3305

ഏവം രൂക്ഷൈഃസ്തുദൻ വാക്യൈഃ
കൃഷ്ണം തോത്രൈരിവ ദ്വിപം।

ഗദയാ താഡയൻമൂർധ്നി
സിംഹവദ് വ്യനദച്ച സഃ ॥ **7** ॥ 3306

ഗദയാഭിഹതോഽപ്യാജൗ ന ചചാല യദൂദ്വഹഃ।
കൃഷ്ണോഽപി തമഹൻ ഗുർവ്യാ കൗമോദക്യാ സ്തനാന്തരേ ॥ **8** ॥ 3307

ഗദാനിർഭിന്നഹൃദയ
ഉദ്വമൻ രുധിരം മുഖാത്।
പ്രസാർയ കേശബാഹ്വംഘ്രീൻ
ധരൺയാം ൻയപതദ് വ്യസുഃ ॥ **9** ॥ 3308

തതഃ സൂക്ഷ്മതരം ജ്യോതിഃ കൃഷ്ണമാവിശദദ്ഭുതം।
പശ്യതാം സർവഭൂതാനാം യഥാ ചൈദ്യവധേ നൃപ ॥ **10** ॥ 3309

വിദൂരഥസ്തു തദ്ഭ്രാതാ ഭ്രാതൃശോകപരിപ്ലുതഃ।
ആഗച്ഛദസിചർമഭ്യാമുച്ഛ്വസംസ്തജ്ജിഘാംസയാ ॥ **11** ॥ 3310

തസ്യ ചാപതതഃ കൃഷ്ണശ്ചക്രേണ ക്ഷുരനേമിനാ।
ശിരോ ജഹാര രാജേന്ദ്ര സകിരീടം സകുണ്ഡലം ॥ **12** ॥ 3311

ഏവം സൗഭം ച ശാൽവം ച ദന്തവക്ത്രം സഹാനുജം।
ഹത്വാ ദുർവിഷഹാനൻയൈരീഡിതഃ സുരമാനവൈഃ ॥ **13** ॥ 3312

മുനിഭിഃ സിദ്ധഗന്ധർവൈർവിദ്യാധരമഹോരഗൈഃ।
അപ്സരോഭിഃ പിതൃഗണൈർയക്ഷൈഃ കിന്നരചാരണൈഃ ॥ **14** ॥ 3313

ഉപഗീയമാനവിജയഃ കുസുമൈരഭിവർഷിതഃ।
വൃതശ്ച വൃഷ്ണിപ്രവരൈർവിവേശാലങ്കൃതാം പുരീം ॥ **15** ॥ 3314

ഏവം യോഗേശ്വരഃ കൃഷ്ണോ ഭഗവാഞ്ജഗദീശ്വരഃ।
ഈയതേ പശുദൃഷ്ടീനാം നിർജിതോ ജയതീതി സഃ ॥ **16** ॥ 3315

ശ്രുത്വാ യുദ്ധോദ്യമം രാമഃ കുരൂണാം സഹ പാണ്ഡവൈഃ।
തീർഥാഭിഷേകവ്യാജേന മധ്യസ്ഥഃ പ്രയയൗ കില ॥ **17** ॥ 3316

സ്നാത്വാ പ്രഭാസേ സന്തർപ്യ ദേവർഷിപിതൃമാനവാൻ।
സരസ്വതീം പ്രതിസ്രോതം യയൗ ബ്രാഹ്മണസംവൃതഃ ॥ **18** ॥ 3317

പൃഥൂദകം ബിന്ദുസരസ്ത്രിതകൂപം സുദർശനം।
വിശാലം ബ്രഹ്മതീർഥം ച ചക്രം പ്രാചീം സരസ്വതീം ॥ **19** ॥ 3318

യമുനാമനു യാൻയേവ ഗംഗാമനു ച ഭാരത।
ജഗാമ നൈമിഷം യത്ര ഋഷയഃ സത്രമാസതേ ॥ **20** ॥ 3319

തമാഗതമഭിപ്രേത്യ മുനയോ ദീർഘസത്രിണഃ।
അഭിനന്ദ്യ യഥാൻയായം പ്രണമ്യോത്ഥായ ചാർചയൻ ॥ **21** ॥ 3320

സോഽർചിതഃ സപരീവാരഃ കൃതാസനപരിഗ്രഹഃ।
രോമഹർഷണമാസീനം മഹർഷേഃ ശിഷ്യമൈക്ഷത ॥ **22** ॥ 3321

അപ്രത്യുത്ഥായിനം സൂതമകൃതപ്രഹ്വണാഞ്ജലിം।
അധ്യാസീനം ച താൻ വിപ്രാംശ്ചുകോപോദ്വീക്ഷ്യ മാധവഃ ॥ **23** ॥ 3322

കസ്മാദസാവിമാൻ വിപ്രാനധ്യാസ്തേ പ്രതിലോമജഃ।
ധർമപാലാംസ്തഥൈവാസ്മാൻ വധമർഹതി ദുർമതിഃ ॥ **24** ॥ 3323

ഋഷേർഭഗവതോ ഭൂത്വാ ശിഷ്യോഽധീത്യ ബഹൂനി ച।
സേതിഹാസപുരാണാനി ധർമശാസ്ത്രാണി സർവശഃ ॥ **25** ॥ 3324

അദാന്തസ്യാവിനീതസ്യ വൃഥാ പണ്ഡിതമാനിനഃ।
ന ഗുണായ ഭവന്തി സ്മ നടസ്യേവാജിതാത്മനഃ ॥ **26** ॥ 3325

ഏതദർഥോ ഹി ലോകേഽസ്മിന്നവതാരോ മയാ കൃതഃ।
വധ്യാ മേ ധർമധ്വജിനസ്തേ ഹി പാതകിനോഽധികാഃ ॥ **27** ॥ 3326

ഏതാവദുക്ത്വാ ഭഗവാൻ നിവൃത്തോഽസദ്വധാദപി।
ഭാവിത്വാത് തം കുശാഗ്രേണ കരസ്ഥനാഹനത് പ്രഭുഃ ॥ **28** ॥ 3327

ഹാഹേതി വാദിനഃ സർവേ മുനയഃ ഖിന്നമാനസാഃ।
ഊചുഃ സങ്കർഷണം ദേവമധർമസ്തേ കൃതഃ പ്രഭോ ॥ **29** ॥ 3328

അസ്യ ബ്രഹ്മാസനം ദത്തമസ്മാഭിർയദുനന്ദന।
ആയുശ്ചാത്മാക്ലമം താവദ് യാവത് സത്രം സമാപ്യതേ ॥ **30** ॥ 3329

അജാനതൈവാചരിതസ്ത്വയാ ബ്രഹ്മവധോ യഥാ।
യോഗേശ്വരസ്യ ഭവതോ നാമ്നായോഽപി നിയാമകഃ ॥ **31** ॥ 3330

യദ്യേതദ് ബ്രഹ്മഹത്യായാഃ പാവനം ലോകപാവന।
ചരിഷ്യതി ഭവാൻ ലോകസംഗ്രഹോഽനൻയചോദിതഃ ॥ **32** ॥ 3331

ശ്രീഭഗവാനുവാച
കരിഷ്യേ വധനിർവേശം ലോകാനുഗ്രഹകാമ്യയാ।
നിയമഃ പ്രഥമേ കൽപേ യാവാൻ സ തു വിധീയതാം ॥ **33** ॥ 3332

ദീർഘമായുർബതൈതസ്യ സത്ത്വമിന്ദ്രിയമേവ ച।
ആശാസിതം യത്തദ് ബ്രൂത സാധയേ യോഗമായയാ ॥ **34** ॥ 3333

ഋഷയ ഊചുഃ
അസ്ത്രസ്യ തവ വീർയസ്യ മൃത്യോരസ്മാകമേവ ച।
യഥാ ഭവേദ് വചഃ സത്യം തഥാ രാമ വിധീയതാം ॥ **35** ॥ 3334

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ആത്മാ വൈ പുത്ര ഉത്പന്ന ഇതി വേദാനുശാസനം।
തസ്മാദസ്യ ഭവേദ് വക്താ ആയുരിന്ദ്രിയസത്ത്വവാൻ ॥ **36** ॥ 3335

കിം വഃ കാമോ മുനിശ്രേഷ്ഠാ ബ്രൂതാഹം കരവാണ്യഥ।
അജാനതസ്ത്വപചിതിം യഥാ മേ ചിന്ത്യതാം ബുധാഃ ॥ **37** ॥ 3336

ഋഷയ ഊചുഃ
ഇൽവലസ്യ സുതോ ഘോരോ ബൽവലോ നാമ ദാനവഃ।
സ ദൂഷയതി നഃ സത്രമേത്യ പർവണി പർവണി ॥ **38** ॥ 3337

തം പാപം ജഹി ദാശാർഹ തന്നഃ ശുശ്രൂഷണം പരം।
പൂയശോണിതവിൺമൂത്രസുരാമാംസാഭിവർഷിണം ॥ **39** ॥ 3338

തതശ്ച ഭാരതം വർഷം പരീത്യ സുസമാഹിതഃ।
ചരിത്വാ ദ്വാദശ മാസാംസ്തീർഥസ്നായീ വിശുദ്ധ്യസേ ॥ **40** ॥ 3339

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ ബലദേവചരിതേ
ബൽവലവധോപക്രമോ നാമ അഷ്ടസപ്തതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകോനാശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

തതഃ പർവണ്യുപാവൃത്തേ പ്രചണ്ഡഃ പാംസുവർഷണഃ ।
ഭീമോ വായുരഭൂദ് രാജൻ പൂയഗന്ധസ്തു സർവശഃ ॥ **1** ॥ 3340

തതോഽമേധ്യമയം വർഷം ബൽവലേന വിനിർമിതം ।
അഭവദ് യജ്ഞശാലായാം സോഽൻവദൃശ്യത ശൂലധൃക് ॥ **2** ॥ 3341

തം വിലോക്യ ബൃഹത്കായം ഭിന്നാഞ്ജനചയോപമം ।
തപ്തതാമ്രശിഖാശ്മശ്രും ദംഷ്ട്രോഗ്രഭ്രുകുടീമുഖം ॥ **3** ॥ 3342

സസ്മാര മുസലം രാമഃ പരസൈന്യവിദാരണം ।
ഹലം ച ദൈത്യദമനം തേ തൂർണമുപതസ്ഥതുഃ ॥ **4** ॥ 3343

തമാകൃഷ്യ ഹലാഗ്രേണ ബൽവലം ഗഗനേചരം ।
മുസലേനാഹനത് ക്രുദ്ധോ മൂർധ്നി ബ്രഹ്മദ്രുഹം ബലഃ ॥ **5** ॥ 3344

സോഽപതദ് ഭുവി നിർഭിന്നലലാടോഽസൃക് സമുത്സൃജൻ ।
മുഞ്ചന്നാർതസ്വരം ശൈലോ യഥാ വജ്രഹതോഽരുണഃ ॥ **6** ॥ 3345

സംസ്തുത്യ മുനയോ രാമം പ്രയുജ്യാവിതഥാശിഷഃ ।
അഭ്യഷിഞ്ചൻ മഹാഭാഗാ വൃത്രഘ്നം വിബുധാ യഥാ ॥ **7** ॥ 3346

വൈജയന്തീം ദദുർമാലാം ശ്രീധാമാമ്ലാനപങ്കജാം।
രാമായ വാസസീ ദിവ്യേ ദിവ്യാൻയാഭരണാനി ച ॥ **8** ॥ 3347

അഥ തൈരഭ്യനുജ്ഞാതഃ കൗശികീമേത്യ ബ്രാഹ്മണൈഃ।
സ്നാത്വാ സരോവരമഗാദ് യതഃ സരയുരാസ്രവത് ॥ **9** ॥ 3348

അനുസ്രോതേന സരയൂം പ്രയാഗമുപഗമ്യ സഃ।
സ്നാത്വാ സന്തർപ്യ ദേവാദീൻ ജഗാമ പുലഹാശ്രമം ॥ **10** ॥ 3349

ഗോമതീം ഗണ്ഡകീം സ്നാത്വാ വിപാശാം ശോണ ആപ്ലുതഃ।
ഗയാം ഗത്വാ പിതൃനിഷ്ട്വാ ഗംഗാസാഗരസംഗമേ ॥ **11** ॥ 3350

ഉപസ്പൃശ്യ മഹേന്ദ്രാദ്രൗ രാമം ദൃഷ്ട്വാഭിവാദ്യ ച।
സപ്തഗോദാവരീം വേണാം പമ്പാം ഭീമരഥീം തതഃ ॥ **12** ॥ 3351

സ്കന്ദം ദൃഷ്ട്വാ യയൗ രാമഃ ശ്രീശൈലം ഗിരിശാലയം।
ദ്രവിഡേഷു മഹാപുണ്യം ദൃഷ്ട്വാദ്രിം വേങ്കടം പ്രഭുഃ ॥ **13** ॥ 3352

കാമകോഷ്ണീം പുരീം കാഞ്ചീം കാവേരീം ച സരിദ്വരാം।
ശ്രീരംഗാഖ്യം മഹാപുണ്യം യത്ര സന്നിഹിതോ ഹരിഃ ॥ **14** ॥ 3353

ഋഷഭാദ്രിം ഹരേഃ ക്ഷേത്രം ദക്ഷിണാം മഥുരാം തഥാ।
സാമുദ്രം സേതുമഗമൻമഹാപാതകനാശനം ॥ **15** ॥ 3354

തത്രായുതമദാദ് ധേനൂർബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ഹലായുധഃ।
കൃതമാലാം താമ്രപർണീം മലയം ച കുലാചലം ॥ **16** ॥ 3355

തത്രാഗസ്ത്യം സമാസീനം നമസ്കൃത്യാഭിവാദ്യ ച।
യോജിതസ്തേന ചാശീർഭിരനുജ്ഞാതോ ഗതോഽർണവം।
ദക്ഷിണം തത്ര കൻയാഖ്യാം ദുർഗാം ദേവീം ദദർശ സഃ ॥ **17** ॥ 3356

തതഃ ഫാൽഗുനമാസാദ്യ
പഞ്ചാപ്സരസമുത്തമം ।
വിഷ്ണുഃ സന്നിഹിതോ യത്ര
സ്നാത്വാസ്പർശദ് ഗവായുതം ॥ **18** ॥ 3357

തതോഽഭിവ്രജ്യ ഭഗവാൻ കേരലാംസ്തു ത്രിഗർതകാൻ ।
ഗോകർണാഖ്യം ശിവക്ഷേത്രം സാന്നിധ്യം യത്ര ധൂർജടേഃ ॥ **19** ॥ 3358

ആർയാം ദ്വൈപായനീം ദൃഷ്ട്വാ ശൂർപാരകമഗാദ് ബലഃ ।
താപീം പയോഷ്ണീം നിർവിന്ധ്യാമുപസ്പൃശ്യാഥ ദണ്ഡകം ॥ **20** ॥ 3359

പ്രവിശ്യ രേവാമഗമദ് യത്ര മാഹിഷ്മതീ പുരീ ।
മനുതീർഥമുപസ്പൃശ്യ പ്രഭാസം പുനരാഗമത് ॥ **21** ॥ 3360

ശ്രുത്വാ ദ്വിജൈഃ കഥ്യമാനം കുരുപാണ്ഡവസംയുഗേ ।
സർവരാജന്യനിധനം ഭാരം മേനേ ഹൃതം ഭുവഃ ॥ **22** ॥ 3361

സ ഭീമദുർയോധനയോർഗദാഭ്യാം യുധ്യതോർമൃധേ ।
വാരയിഷ്യൻ വിനശനം ജഗാമ യദുനന്ദനഃ ॥ **23** ॥ 3362

യുധിഷ്ഠിരസ്തു തം ദൃഷ്ട്വാ യമൗ കൃഷ്ണാർജുനാവപി ।
അഭിവാദ്യാഭവംസ്തൂഷ്ണീം കിം വിവക്ഷുരിഹാഗതഃ ॥ **24** ॥ 3363

ഗദാപാണീ ഉഭൗ ദൃഷ്ട്വാ സംരബ്ധൗ വിജയൈഷിണൗ ।
മണ്ഡലാനി വിചിത്രാണി ചരന്താവിദമബ്രവീത് ॥ **25** ॥ 3364

യുവാം തുൽയബലൗ വീരൗ ഹേ രാജൻ ഹേ വൃകോദര ।
ഏകം പ്രാണാധികം മൻയേ ഉതൈകം ശിക്ഷയാധികം ॥ **26** ॥ 3365

തസ്മാദേകതരസ്യേഹ യുവയോഃ സമവീർയയോഃ ।
ന ലക്ഷ്യതേ ജയോഽന്യോ വാ വിരമത്വഫലോ രണഃ ॥ **27** ॥ 3366

ന തദ്വാക്യം ജഗൃഹതുർബദ്ധവൈരൗ നൃപാർഥവത് ।
അനുസ്മരന്താവൻയോൻയം ദുരുക്തം ദുഷ്കൃതാനി ച ॥ **28** ॥ 3367

ദിഷ്ടം തദനുമൻവാനോ രാമോ ദ്വാരവതീം യയൗ ।
ഉഗ്രസേനാദിഭിഃ പ്രീതൈർജ്ഞാതിഭിഃ സമുപാഗതഃ ॥ **29** ॥ 3368

തം പുനർനൈമിഷം പ്രാപ്തമൃഷയോഽയാജയൻ മുദാ ।
ക്രത്വംഗം ക്രതുഭിഃ സർവൈർനിവൃത്താഖിലവിഗ്രഹം ॥ **30** ॥ 3369

തേഭ്യോ വിശുദ്ധവിജ്ഞാനം ഭഗവാൻ വ്യതരദ് വിഭുഃ ।
യേനൈവാത്മൻയദോ വിശ്വമാത്മാനം വിശ്വഗം വിദുഃ ॥ **31** ॥ 3370

സ്വപത്ന്യാവഭൃഥസ്നാതോ ജ്ഞാതിബന്ധുസുഹൃദ്വൃതഃ ।
രേജേ സ്വജ്യോത്സ്നയേവേന്ദുഃ സുവാസാഃ സുഷ്ഠ്വലങ്കൃതഃ ॥ **32** ॥ 3371

ഈദൃഗ്വിധാൻയസംഖ്യാനി ബലസ്യ ബലശാലിനഃ ।
അനന്തസ്യാപ്രമേയസ്യ മായാമർത്യസ്യ സന്തി ഹി ॥ **33** ॥ 3372

യോഽനുസ്മരേത രാമസ്യ കർമാണ്യദ്ഭുതകർമണഃ ।
സായം പ്രാതരനന്തസ്യ വിഷ്ണോഃ സ ദയിതോ ഭവേത് ॥ **34** ॥ 3373

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ബലദേവതീർഥയാത്രാനിരൂപണം നാമ ഏകോനാശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

ഭഗവൻ് യാനി ചാൻ്യാനി മുകുന്ദസ്യ മഹാത്മനഃ।
വീർയാൺ്യനന്തവീർയസ്യ ശ്രോതുമിച്ഛാമഹേ പ്രഭോ ॥ **1** ॥ 3374

കോ നു ശ്രുത്വാസകൃദ് ബ്രഹ്മന്നുത്തമശ്ലോകസത്കഥാഃ।
വിരമേത വിശേഷജ്ഞോ വിഷണ്ണഃ കാമമാർഗണൈഃ ॥ **2** ॥ 3375

സാ വാഗ് യയാ തസ്യ ഗുണാൻ് ഗൃണീതേ
കരൗ ച തത്കർമകരൗ മനശ്ച।
സ്മരേദ് വസന്തം സ്ഥിരജംഗമേഷു
ശൃണോതി തത്പുൺ്യകഥാഃ സ കർണഃ ॥ **3** ॥ 3376

ശിരസ്തു തസ്യോഭയലിംഗമാനമേ -
ത്തദേവ യത് പശ്യതി തദ്ധി ചക്ഷുഃ।
അംഗാനി വിഷ്ണോരഥ തജ്ജനാനാം
പാദോദകം യാനി ഭജന്തി നിത്യം ॥ **4** ॥ 3377

സൂത ഉവാച

വിഷ്ണുരാതേന സമ്പൃഷ്ടോ ഭഗവാൻ് ബാദരായണിഃ।
വാസുദേവേ ഭഗവതി നിമഗ്നഹൃദയോഽബ്രവീത് ॥ **5** ॥ 3378

ശ്രീശുക ഉവാച
കൃഷ്ണസ്യാസീത് സഖാ കശ്ചിദ്
ബ്രാഹ്മണോ ബ്രഹ്മവിത്തമഃ।
വിരക്ത ഇന്ദ്രിയാർഥേഷു
പ്രശാന്താത്മാ ജിതേന്ദ്രിയഃ ॥ **6** ॥ 3379

യദൃച്ഛയോപപന്നേന വർതമാനോ ഗൃഹാശ്രമീ।
തസ്യ ഭാർയാ കുചൈലസ്യ ക്ഷുത്ക്ഷാമാ ച തഥാവിധാ ॥ **7** ॥ 3380

പതിവ്രതാ പതിം പ്രാഹ മ്ലായതാ വദനേന സാ।
ദരിദ്രാ സീദമാനാ സാ വേപമാനാഭിഗമ്യ ച ॥ **8** ॥ 3381

നനു ബ്രഹ്മൻ ഭഗവതഃ സഖാ സാക്ഷാച്ഛ്രിയഃ പതിഃ।
ബ്രഹ്മണ്യശ്ച ശരണ്യശ്ച ഭഗവാൻ സാത്വതർഷഭഃ ॥ **9** ॥ 3382

തമുപൈഹി മഹാഭാഗ സാധൂനാം ച പരായണം।
ദാസ്യതി ദ്രവിണം ഭൂരി സീദതേ തേ കുടുംബിനേ ॥ **10** ॥ 3383

ആസ്തേഽധുനാ ദ്വാരവത്യാം ഭോജവൃഷ്ണ്യന്ധകേശ്വരഃ।
സ്മരതഃ പാദകമലമാത്മാനമപി യച്ഛതി।
കിം ൻവർഥകാമാൻ ഭജതോ നാത്യഭീഷ്ടാഞ്ജഗദ്ഗുരുഃ ॥ **11** ॥ 3384

സ ഏവം ഭാർയയാ വിപ്രോ ബഹുശഃ പ്രാർഥിതോ മുദു।
അയം ഹി പരമോ ലാഭ ഉത്തമശ്ലോകദർശനം ॥ **12** ॥ 3385

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ മനസാ ഗമനായ മതിം ദധേ।
അപ്യസ്ത്യുപായനം കിഞ്ചിദ് ഗൃഹേ കൽയാണി ദീയതാം ॥ **13** ॥ 3386

യാചിത്വാ ചതുരോ മുഷ്ടീൻ വിപ്രാൻ പൃഥുകതണ്ഡുലാൻ।
ചൈലഖണ്ഡേന താൻ ബദ്ധ്വാ ഭർത്രേ പ്രാദാദുപായനം ॥ **14** ॥ 3387

സ താനാദായ വിപ്രാഗ്ര്യഃ പ്രയയൗ ദ്വാരകാം കില ।
കൃഷ്ണസന്ദർശനം മഹ്യം കഥം സ്യാദിതി ചിന്തയൻ ॥ **15** ॥ 3388

ത്രീണി ഗുൽമാൻയതീയായ തിസ്രഃ കക്ഷാശ്ച സദ്വിജഃ ।
വിപ്രോഽഗമ്യാന്ധകവൃഷ്ണീനാം ഗൃഹേഷ്വച്യുതധർമിണാം ॥ **16** ॥ 3389

ഗൃഹം ദ്വ്യഷ്ടസഹസ്രാണാം മഹിഷീണാം ഹരേർദ്വിജഃ ।
വിവേശൈകതമം ശ്രീമദ് ബ്രഹ്മാനന്ദം ഗതോ യഥാ ॥ **17** ॥ 3390

തം വിലോക്യാച്യുതോ ദൂരാത് പ്രിയാപർയങ്കമാസ്ഥിതഃ ।
സഹസോത്ഥായ ചാഭ്യേത്യ ദോർഭ്യാം പർയഗ്രഹീൻമുദാ ॥ **18** ॥ 3391

സഖ്യുഃ പ്രിയസ്യ വിപ്രർഷേരംഗസംഗാതിനിർവൃതഃ ।
പ്രീതോ വ്യമുഞ്ചദബ്ബിന്ദൂൻ നേത്രാഭ്യാം പുഷ്കരേക്ഷണഃ ॥ **19** ॥ 3392

അഥോപവേശ്യ പർയങ്കേ സ്വയം സഖ്യുഃ സമർഹണം ।
ഉപഹൃത്യാവനിജ്യാസ്യ പാദൗ പാദാവനേജനീഃ ॥ **20** ॥ 3393

അഗ്രഹീച്ഛിരസാ രാജൻ ഭഗവാംൽലോകപാവനഃ ।
വ്യലിമ്പദ് ദിവ്യഗന്ധേന ചന്ദനാഗുരുകുങ്കുമൈഃ ॥ **21** ॥ 3394

ധൂപൈഃ സുരഭിഭിർമിത്രം പ്രദീപാവലിഭിർമുദാ ।
അർചിത്വാഽഽവേദ്യ താംബൂലം ഗാം ച സ്വാഗതമബ്രവീത് ॥ **22** ॥ 3395

കുചൈലം മലിനം ക്ഷാമം ദ്വിജം ധമനിസന്തതം ।
ദേവീ പർയചരത് സാക്ഷാച്ചാമരവ്യജനേന വൈ ॥ **23** ॥ 3396

അന്തഃപുരജനോ ദൃഷ്ട്വാ കൃഷ്ണേനാമലകീർതിനാ ।
വിസ്മിതോഽഭൂദതിപ്രീത്യാ അവധൂതം സഭാജിതം ॥ **24** ॥ 3397

കിമനേന കൃതം പുൺയമവധൂതേന ഭിക്ഷുണാ ।
ശ്രിയാ ഹീനേന ലോകേഽസ്മിൻ ഗർഹിതേനാധമേന ച ॥ **25** ॥ 3398

യോഽസൗ ത്രിലോകഗുരുണാ ശ്രീനിവാസേന സംഭൃതഃ।
പർയങ്കസ്ഥാം ശ്രിയം ഹിത്വാ പരിഷ്വക്തോഽഗ്രജോ യഥാ ॥ **26** ॥ 3399

കഥയാഞ്ചക്രതുർഗാഥാഃ പൂർവാ ഗുരുകുലേ സതോഃ।
ആത്മനോ ലലിതാ രാജൻ കരൗ ഗൃഹ്യ പരസ്പരം ॥ **27** ॥ 3400

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അപി ബ്രഹ്മൻ ഗുരുകുലാദ് ഭവതാ ലബ്ധദക്ഷിണാത്।
സമാവൃത്തേന ധർമജ്ഞ ഭാര്യോഢാ സദൃശീ ന വാ ॥ **28** ॥ 3401

പ്രായോ ഗൃഹേഷു തേ ചിത്തമകാമവിഹിതം തഥാ।
നൈവാതിപ്രീയസേ വിദ്വൻ ധനേഷു വിദിതം ഹി മേ ॥ **29** ॥ 3402

കേചിത് കുർവന്തി കർമാണി കാമൈരഹതചേതസഃ।
ത്യജന്തഃ പ്രകൃതീർദൈവീർയഥാഹം ലോകസംഗ്രഹം ॥ **30** ॥ 3403

കച്ചിദ് ഗുരുകുലേ വാസം ബ്രഹ്മൻ സ്മരസി നൗ യതഃ।
ദ്വിജോ വിജ്ഞായ വിജ്ഞേയം തമസഃ പാരമശ്നുതേ ॥ **31** ॥ 3404

സ വൈ സത്കർമണാം സാക്ഷാദ് ദ്വിജാതേരിഹ സംഭവഃ।
ആദ്യോഽംഗ യത്രാശ്രമിണാം യഥാഹം ജ്ഞാനദോ ഗുരുഃ ॥ **32** ॥ 3405

നൻവർഥകോവിദാ ബ്രഹ്മൻ വർണാശ്രമവതാമിഹ।
യേ മയാ ഗുരുണാ വാചാ തരന്ത്യഞ്ജോ ഭവാർണവം ॥ **33** ॥ 3406

നാഹമിജ്യാപ്രജാതിഭ്യാം തപസോപശമേന വാ।
തുഷ്യേയം സർവഭൂതാത്മാ ഗുരുശുശ്രൂഷയാ യഥാ ॥ **34** ॥ 3407

അപി നഃ സ്മർയതേ ബ്രഹ്മൻ വൃത്തം നിവസതാം ഗുരൗ।
ഗുരുദാരൈശ്ചോദിതാനാമിന്ധനാനയനേ ക്വചിത് ॥ **35** ॥ 3408

പ്രവിഷ്ടാനാം മഹാരണ്യമപർതൗ സുമഹദ് ദ്വിജ ।
വാതവർഷമഭൂത്തീവ്രം നിഷ്ഠുരാഃ സ്തനയിത്നവഃ ॥ **36** ॥ 3409

സൂര്യശ്ചാസ്തം ഗതസ്താവത് തമസാ ചാവൃതാ ദിശഃ ।
നിമ്നം കൂലം ജലമയം ന പ്രാജ്ഞായത കിഞ്ചന ॥ **37** ॥ 3410

വയം ഭൃശം തത്ര മഹാനിലാംബുഭി -
ർനിഹന്യമാനാ മുഹുരംബുസമ്പ്ലവേ ।
ദിശോഽവിദന്തോഽഥ പരസ്പരം വനേ
ഗൃഹീതഹസ്താഃ പരിബഭ്രിമാതുരാഃ ॥ **38** ॥ 3411

ഏതദ് വിദിത്വാ ഉദിതേ രവൗ സാന്ദീപനിർഗുരുഃ ।
അന്വേഷമാണോ നഃ ശിഷ്യാനാചാർയോഽപശ്യദാതുരാൻ ॥ **39** ॥ 3412

അഹോ ഹേ പുത്രകാ യൂയമസ്മദർഥേഽതിദുഃഖിതാഃ ।
ആത്മാ വൈ പ്രാണിനാം പ്രേഷ്ഠസ്തമനാദൃത്യ മത്പരാഃ ॥ **40** ॥ 3413

ഏതദേവ ഹി സച്ഛിഷ്യൈഃ കർതവ്യം ഗുരുനിഷ്കൃതം ।
യദ് വൈ വിശുദ്ധഭാവേന സർവാർഥാത്മാർപണം ഗുരൗ ॥ **41** ॥ 3414

തുഷ്ടോഽഹം ഭോ ദ്വിജശ്രേഷ്ഠാഃ സത്യാഃ സന്തു മനോരഥാഃ ।
ഛന്ദാംസ്യയാതയാമാനി ഭവന്ത്വിഹ പരത്ര ച ॥ **42** ॥ 3415

ഇത്ഥംവിധാൻയനേകാനി വസതാം ഗുരുവേശ്മസു ।
ഗുരോരനുഗ്രഹേണൈവ പുമാൻ പൂർണഃ പ്രശാന്തയേ ॥ **43** ॥ 3416

ബ്രാഹ്മണ ഉവാച
കിമസ്മാഭിരനിർവൃത്തം ദേവദേവ ജഗദ്ഗുരോ ।
ഭവതാ സത്യകാമേന യേഷാം വാസോ ഗുരാവഭൂത് ॥ **44** ॥ 3417

യസ്യച്ഛന്ദോമയം ബ്രഹ്മ ദേഹ ആവപനം വിഭോ।
ശ്രേയസാം തസ്യ ഗുരുഷു വാസോഽത്യന്തവിഡംബനം ॥ **45** ॥ 3418

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ ശ്രീദാമചരിതേ അശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകാശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സ ഇത്ഥം ദ്വിജമുഖ്യേന സഹ സങ്കഥയൻ ഹരിഃ।
സർവഭൂതമനോഽഭിജ്ഞഃ സ്മയമാന ഉവാച തം ॥ **1** ॥ 3419

ബ്രഹ്മണ്യോ ബ്രാഹ്മണം കൃഷ്ണോ
ഭഗവാൻ പ്രഹസൻ പ്രിയം।
പ്രേമ്ണാ നിരീക്ഷണേനൈവ
പ്രേക്ഷൻ ഖലു സതാം ഗതിഃ ॥ **2** ॥ 3420

ശ്രീഭഗവാനുവാച
കിമുപായനമാനീതം ബ്രഹ്മൻ മേ ഭവതാ ഗൃഹാത്।
അണ്വപ്യുപാഹൃതം ഭക്തൈഃ പ്രേമ്ണാ ഭൂർയേവ മേ ഭവേത്।
ഭൂർയപ്യഭക്തോപഹൃതം ന മേ തോഷായ കൽപതേ ॥ **3** ॥ 3421

പത്രം പുഷ്പം ഫലം തോയം യോ മേ ഭക്ത്യാ പ്രയച്ഛതി।
തദഹം ഭക്ത്യുപഹൃതമശ്നാമി പ്രയതാത്മനഃ ॥ **4** ॥ 3422

ഇത്യുക്തോഽപി ദ്വിജസ്തസ്മൈ വ്രീഡിതഃ പതയേ ശ്രിയഃ।
പൃഥുകപ്രസൃതിം രാജൻ ന പ്രായച്ഛദവാങ്മുഖഃ ॥ **5** ॥ 3423

സർവഭൂതാത്മദൃക് സാക്ഷാത് തസ്യാഗമനകാരണം।
വിജ്ഞായാചിന്തയന്നായം ശ്രീകാമോ മാഭജത്പുരാ ॥ **6** ॥ 3424

പത്ന്യാഃ പതിവ്രതായാസ്തു സഖാ പ്രിയചികീർഷയാ ।
പ്രാപ്തോ മാമസ്യ ദാസ്യാമി സമ്പദോഽമർത്യദുർലഭാഃ ॥ **7** ॥ 3425

ഇത്ഥം വിചിന്ത്യ വസനാച്ചീരബദ്ധാന്വിജൻമനഃ ।
സ്വയം ജഹാര കിമിദമിതി പൃഥുകതണ്ഡുലാൻ ॥ **8** ॥ 3426

നൻവേതദുപനീതം മേ പരമപ്രീണനം സഖേ ।
തർപയന്ത്യംഗ മാം വിശ്വമേതേ പൃഥുകതണ്ഡുലാഃ ॥ **9** ॥ 3427

ഇതി മുഷ്ടിം സകൃജ്ജഗ്ധ്വാ ദ്വിതീയാം ജഗ്ധുമാദദേ ।
താവച്ഛ്രീർജഗൃഹേ ഹസ്തം തത്പരാ പരമേഷ്ഠിനഃ ॥ **10** ॥ 3428

ഏതാവതാലം വിശ്വാത്മൻ
സർവസമ്പത്സമൃദ്ധയേ ।
അസ്മിൻ ലോകേഽഥവാമുഷ്മിൻ
പുംസസ്ത്വത്തോഷകാരണം ॥ **11** ॥ 3429

ബ്രാഹ്മണസ്താം തു രജനീമുഷിത്വാച്യുതമന്ദിരേ ।
ഭുക്ത്വാ പീത്വാ സുഖം മേനേ ആത്മാനം സ്വർഗതം യഥാ ॥ **12** ॥ 3430

ശ്വോഭൂതേ വിശ്വഭാവേന സ്വസുഖേനാഭിവന്ദിതഃ ।
ജഗാമ സ്വാലയം താത പഥ്യനുവ്രജ്യ നന്ദിതഃ ॥ **13** ॥ 3431

സ ചാലബ്ധ്വാ ധനം കൃഷ്ണാന്ന തു യാചിതവാൻ സ്വയം ।
സ്വഗൃഹാൻ വ്രീഡിതോഽഗച്ഛൻമഹദ്ദർശനനിർവൃതഃ ॥ **14** ॥ 3432

അഹോ ബ്രഹ്മണ്യദേവസ്യ ദൃഷ്ടാ ബ്രഹ്മണ്യതാ മയാ ।
യദ് ദരിദ്രതമോ ലക്ഷ്മീമാശ്ലിഷ്ടോ ബിഭ്രതോരസി ॥ **15** ॥ 3433

ക്വാഹം ദരിദ്രഃ പാപീയാൻ ക്വ കൃഷ്ണഃ ശ്രീനികേതനഃ ।
ബ്രഹ്മബന്ധുരിതി സ്മാഹം ബാഹുഭ്യാം പരിരംഭിതഃ ॥ **16** ॥ 3434

നിവാസിതഃ പ്രിയാജുഷ്ടേ പർയങ്കേ ഭ്രാതരോ യഥാ।
മഹിഷ്യാ വീജിതഃ ശ്രാന്തോ വാലവ്യജനഹസ്തയാ ॥ **17** ॥ 3435

ശുശ്രൂഷയാ പരമയാ പാദസംവാഹനാദിഭിഃ।
പൂജിതോ ദേവദേവേന വിപ്രദേവേന ദേവവത് ॥ **18** ॥ 3436

സ്വർഗാപവർഗയോഃ പുംസാം രസായാം ഭുവി സമ്പദാം।
സർവാസാമപി സിദ്ധീനാം മൂലം തച്ചരണാർചനം ॥ **19** ॥ 3437

അധനോഽയം ധനം പ്രാപ്യ മാദ്യന്നുച്ചൈർന മാം സ്മരേത്।
ഇതി കാരുണികോ നൂനം ധനം മേഽഭൂരി നാദദാത് ॥ **20** ॥ 3438

ഇതി തച്ചിന്തയന്നന്തഃ പ്രാപ്തോ നിജഗൃഹാന്തികം।
സൂര്യാനലേന്ദുസങ്കാശൈർവിമാനൈഃ സർവതോ വൃതം ॥ **21** ॥ 3439

വിചിത്രോപവനോദ്യാനൈഃ കൂജദ്വിജകുലാകുലൈഃ।
പ്രോത്ഫുല്ലകുമുദാംഭോജകഹ്ലാരോത്പലവാരിഭിഃ ॥ **22** ॥ 3440

ജുഷ്ടം സ്വലങ്കൃതൈഃ പുംഭിഃ സ്ത്രീഭിശ്ച ഹരിണാക്ഷിഭിഃ।
കിമിദം കസ്യ വാ സ്ഥാനം കഥം തദിദമിത്യഭൂത് ॥ **23** ॥ 3441

ഏവം മീമാംസമാനം തം നരാ നാര്യോഽമരപ്രഭാഃ।
പ്രത്യഗൃഹ്ണൻ മഹാഭാഗം ഗീതവാദ്യേന ഭൂയസാ ॥ **24** ॥ 3442

പതിമാഗതമാകർണ്യ പത്ന്യുദ്ധർഷാതിസംഭ്രമാ।
നിശ്ചക്രാമ ഗൃഹാത്തൂർണം രൂപിണീ ശ്രീരിവാലയാത് ॥ **25** ॥ 3443

പതിവ്രതാ പതിം ദൃഷ്ട്വാ പ്രേമോത്കംഠാശ്രുലോചനാ।
മീലിതാക്ഷ്യനമദ് ബുദ്ധ്യാ മനസാ പരിഷസ്വജേ ॥ **26** ॥ 3444

പത്നീം വീക്ഷ്യ വിസ്ഫുരന്തീം ദേവീം വൈമാനികീമിവ।
ദാസീനാം നിഷ്കകംഠീനാം മധ്യേ ഭാന്തീം സ വിസ്മിതഃ ॥ **27** ॥ 3445

പ്രീതഃ സ്വയം തയാ യുക്തഃ പ്രവിഷ്ടോ നിജമന്ദിരം।
മണിസ്തംഭശതോപേതം മഹേന്ദ്രഭവനം യഥാ ॥ **28** ॥ 3446

പയഃഫേനനിഭാഃ ശയ്യാ ദാന്താ രുക്മപരിച്ഛദാഃ।
പര്യങ്കാ ഹേമദണ്ഡാനി ചാമരവ്യജനാനി ച ॥ **29** ॥ 3447

ആസനാനി ച ഹൈമാനി മൃദൂപസ്തരണാനി ച।
മുക്താദാമവിലംബീനി വിതാനാനി ദ്യുമന്തി ച ॥ **30** ॥ 3448

സ്വച്ഛസ്ഫടികകുഡ്യേഷു മഹാമാരകതേഷു ച।
രത്നദീപാ ഭ്രാജമാനാ ലലനാരത്നസംയുതാഃ ॥ **31** ॥ 3449

വിലോക്യ ബ്രാഹ്മണസ്തത്ര സമൃദ്ധീഃ സർവസമ്പദാം।
തർകയാമാസ നിർവ്യഗ്രഃ സ്വസമൃദ്ധിമഹൈതുകീം ॥ **32** ॥ 3450

നൂനം ബതൈതൻമമ ദുർഭഗസ്യ
ശശ്വദ്ദരിദ്രസ്യ സമൃദ്ധിഹേതുഃ।
മഹാവിഭൂതേരവലോകതോഽൻയോ
നൈവോപപദ്യേത യദൂത്തമസ്യ ॥ **33** ॥ 3451

നൻവബ്രുവാണോ ദിശതേ സമക്ഷം
യാചിഷ്ണവേ ഭൂർയപി ഭൂരിഭോജഃ।
പർജന്യവത്തത് സ്വയമീക്ഷമാണോ
ദാശാർഹകാണാമൃഷഭഃ സഖാ മേ ॥ **34** ॥ 3452

കിഞ്ചിത്കരോത്യുർവപി യത് സ്വദത്തം
സുഹൃത്കൃതം ഫൽഗ്വപി ഭൂരികാരീ।
മയോപനീതാം പൃഥുകൈകമുഷ്ടിം
പ്രത്യഗ്രഹീത് പ്രീതിയുതോ മഹാത്മാ ॥ **35** ॥ 3453

തസ്യൈവ മേ സൗഹൃദസഖ്യമൈത്രീ -
ദാസ്യം പുനർജൻമനി ജൻമനി സ്യാത് ।
മഹാനുഭാവേന ഗുണാലയേന
വിഷജ്ജതസ്തത്പുരുഷപ്രസംഗഃ ॥ **36** ॥ 3454

ഭക്തായ ചിത്രാ ഭഗവാൻ ഹി സമ്പദോ
രാജ്യം വിഭൂതീർന സമർഥയത്യജഃ ।
അദീർഘബോധായ വിചക്ഷണഃ സ്വയം
പശ്യൻ നിപാതം ധനിനാം മദോദ്ഭവം ॥ **37** ॥ 3455

ഇത്ഥം വ്യവസിതോ ബുദ്ധ്യാ ഭക്തോഽതീവ ജനാർദനേ ।
വിഷയാഞ്ജായയാ ത്യക്ഷ്യൻ ബുഭുജേ നാതിലമ്പടഃ ॥ **38** ॥ 3456

തസ്യ വൈ ദേവദേവസ്യ ഹരേർയജ്ഞപതേഃ പ്രഭോഃ ।
ബ്രാഹ്മണാഃ പ്രഭവോ ദൈവം ന തേഭ്യോ വിദ്യതേ പരം ॥ **39** ॥ 3457

ഏവം സ വിപ്രോ ഭഗവത്സുഹൃത്തദാ
ദൃഷ്ട്വാ സ്വഭൃത്യൈരജിതം പരാജിതം ।
തദ്ധ്യാനവേഗോദ്ഗ്രഥിതാത്മബന്ധന -
സ്തദ്ധാമ ലേഭേഽചിരതഃ സതാം ഗതിം ॥ **40** ॥ 3458

ഏതദ് ബ്രഹ്മണ്യദേവസ്യ ശ്രുത്വാ ബ്രഹ്മണ്യതാം നരഃ ।
ലബ്ധഭാവോ ഭഗവതി കർമബന്ധാദ് വിമുച്യതേ ॥ **41** ॥ 3459

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
പൃഥുകോപാഖ്യാനം നാമ ഏകാശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ദ്വ്യശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

അഥൈകദാ ദ്വാരവത്യാം വസതോ രാമകൃഷ്ണയോഃ।
സൂർയോപരാഗഃ സുമഹാനാസീത് കൽപക്ഷയേ യഥാ ॥ **1** ॥ 3460

തം ജ്ഞാത്വാ മനുജാ രാജൻ പുരസ്താദേവ സർവതഃ।
സമന്തപഞ്ചകം ക്ഷേത്രം യയുഃ ശ്രേയോവിധിത്സയാ ॥ **2** ॥ 3461

നിഃക്ഷത്രിയാം മഹീം കുർവൻ രാമഃ ശസ്ത്രഭൃതാം വരഃ।
നൃപാണാം രുധിരൗഘേണ യത്ര ചക്രേ മഹാഹ്രദാൻ ॥ **3** ॥ 3462

ഈജേ ച ഭഗവാൻ രാമോ യത്രാസ്പൃഷ്ടോഽപി കർമണാ।
ലോകസ്യ ഗ്രാഹയന്നീശോ യഥാൻയോഽഘാപനുത്തയേ ॥ **4** ॥ 3463

മഹത്യാം തീർഥയാത്രായാം തത്രാഗൻ ഭാരതീഃ പ്രജാഃ।
വൃഷ്ണയശ്ച തഥാക്രൂരവസുദേവാഹുകാദയഃ ॥ **5** ॥ 3464

യയുർഭാരത തത് ക്ഷേത്രം സ്വമഘം ക്ഷപയിഷ്ണവഃ।
ഗദപ്രദ്യുമ്നസാംബാദ്യാഃ സുചന്ദ്രശുകസാരണൈഃ ॥ **6** ॥ 3465

ആസ്തേഽനിരുദ്ധോ രക്ഷായാം കൃതവർമാ ച യൂഥപഃ।
തേ രഥൈർദേവധിഷ്ണ്യാഭൈർഹയൈശ്ച തരലപ്ലവൈഃ ॥ **7** ॥ 3466

ഗജൈർനദദ്ഭിരഭ്രാഭൈർനൃഭിർവിദ്യാധരദ്യുഭിഃ ।
വ്യരോചന്ത മഹാതേജാഃ പഥി കാഞ്ചനമാലിനഃ ॥ **8** ॥ 3467

ദിവ്യസ്രഗ്വസ്ത്രസന്നാഹാഃ കലത്രൈഃ ഖേചരാ ഇവ ।
തത്ര സ്നാത്വാ മഹാഭാഗാ ഉപോഷ്യ സുസമാഹിതാഃ ॥ **9** ॥ 3468

ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ ദദുർധേനൂർവാസഃസ്രഗ്രുക്മമാലിനീഃ ।
രാമഹ്രദേഷു വിധിവത് പുനരാപ്ലുത്യ വൃഷ്ണയഃ ॥ **10** ॥ 3469

ദദുഃ സ്വന്നം ദ്വിജാഗ്ര്യേഭ്യഃ കൃഷ്ണേ നോ ഭക്തിരസ്ത്വിതി ।
സ്വയം ച തദനുജ്ഞാതാ വൃഷ്ണയഃ കൃഷ്ണദേവതാഃ ॥ **11** ॥ 3470

ഭുക്ത്വോപവിവിശുഃ കാമം സ്നിഗ്ധച്ഛായാംഘ്രിപാംഘ്രിഷു ।
തത്രാഗതാംസ്തേ ദദൃശുഃ സുഹൃത്സംബന്ധിനോ നൃപാൻ ॥ **12** ॥ 3471

മത്സ്യാശീനരകൗസൽയവിദർഭകുരുസൃഞ്ജയാൻ ।
കാംബോജകൈകയാൻ മദ്രാൻ കുന്തീനാനർതകേരലാൻ ॥ **13** ॥ 3472

അൻയാംശ്ചൈവാത്മപക്ഷീയാൻ
പരാംശ്ച ശതശോ നൃപ ।
നന്ദാദീൻ സുഹൃദോ ഗോപാൻ
ഗോപീശ്ചോത്കംഠിതാശ്ചിരം ॥ **14** ॥ 3473

അൻയോൻയസന്ദർശനഹർഷരംഹസാ
പ്രോത്ഫുൽലഹൃദ്വക്ത്രസരോരുഹശ്രിയഃ ।
ആശ്ലിഷ്യ ഗാഢം നയനൈഃ സ്രവജ്ജലാ
ഹൃഷ്യത്ത്വചോ രുദ്ധഗിരോ യയുർമുദം ॥ **15** ॥ 3474

സ്ത്രിയശ്ച സംവീക്ഷ്യ മിഥോഽതിസൗഹൃദ -
സ്മിതാമലാപാംഗദൃശോഽഭിരേഭിരേ ।

സ്തനൈഃ സ്തനാൻ കുങ്കുമപങ്കരൂഷിതാൻ
നിഹത്യ ദോർഭിഃ പ്രണയാശ്രുലോചനാഃ ॥ **16** ॥ 3475

തതോഽഭിവാദ്യ തേ വൃദ്ധാൻ യവിഷ്ഠൈരഭിവാദിതാഃ।
സ്വാഗതം കുശലം പൃഷ്ട്വാ ചക്രുഃ കൃഷ്ണകഥാ മിഥഃ ॥ **17** ॥ 3476

പൃഥാ ഭ്രാതൄൻ സ്വസ്രൂർവീക്ഷ്യ തത്പുത്രാൻ പിതരാവപി।
ഭ്രാതൃപത്നീർമുകുന്ദം ച ജഹൗ സങ്കഥയാ ശുചഃ ॥ **18** ॥ 3477

കുന്ത്യുവാച
ആർയ ഭ്രാതരഹം മൻയേ ആത്മാനമകൃതാശിഷം।
യദ് വാ ആപത്സു മദ്വാർതാം നാനുസ്മരഥ സത്തമാഃ ॥ **19** ॥ 3478

സുഹൃദോ ജ്ഞാതയഃ പുത്രാ ഭ്രാതരഃ പിതരാവപി।
നാനുസ്മരന്തി സ്വജനം യസ്യ ദൈവമദക്ഷിണം ॥ **20** ॥ 3479

വസുദേവ ഉവാച
അംബ മാസ്മാനസൂയേഥാ ദൈവക്രീഡനകാൻ നരാൻ।
ഈശസ്യ ഹി വശേ ലോകഃ കുരുതേ കാർയതേഽഥവാ ॥ **21** ॥ 3480

കംസപ്രതാപിതാഃ സർവേ വയം യാതാ ദിശം ദിശം।
ഏതർഹ്യേവ പുനഃ സ്ഥാനം ദൈവേനാസാദിതാഃ സ്വസഃ ॥ **22** ॥ 3481

ശ്രീശുക ഉവാച
വസുദേവോഗ്രസേനാദ്യൈർയദുഭിസ്തേഽർചിതാ നൃപാഃ।
ആസന്നച്യുതസന്ദർശപരമാനന്ദനിർവൃതാഃ ॥ **23** ॥ 3482

ഭീഷ്മോ ദ്രോണോഽംബികാപുത്രോ
ഗാന്ധാരീ സസുതാ തഥാ।
സദാരാഃ പാണ്ഡവാഃ കുന്തീ
സൃഞ്ജയോ വിദുരഃ കൃപഃ ॥ **24** ॥ 3483

കുന്തിഭോജോ വിരാടശ്ച ഭീഷ്മകോ നഗ്നജിൻമഹാൻ।
പുരുജിദ് ദ്രുപദഃ ശൽയോ ധൃഷ്ടകേതുഃ സകാശിരാട് ॥ **25** ॥ 3484

ദമഘോഷോ വിശാലാക്ഷോ മൈഥിലോ മദ്രകേകയൗ।
യുധാമൻയുഃ സുശർമാ ച സസുതാ ബാഹ്ലികാദയഃ ॥ **26** ॥ 3485

രാജാനോ യേ ച രാജേന്ദ്ര യുധിഷ്ഠിരമനുവ്രതാഃ।
ശ്രീനികേതം വപുഃ ശൗരേഃ സസ്ത്രീകം വീക്ഷ്യ വിസ്മിതാഃ ॥ **27** ॥ 3486

അഥ തേ രാമകൃഷ്ണാഭ്യാം സമ്യക് പ്രാപ്തസമർഹണാഃ।
പ്രശശംസുർമുദാ യുക്താ വൃഷ്ണീൻ കൃഷ്ണപരിഗ്രഹാൻ ॥ **28** ॥ 3487

അഹോ ഭോജപതേ യൂയം ജൻമഭാജോ നൃണാമിഹ।
യത് പശ്യഥാസകൃത് കൃഷ്ണം ദുർദർശമപി യോഗിനാം ॥ **29** ॥ 3488

യദ്വിശ്രുതിഃ ശ്രുതിനുതേദമലം പുനാതി
പാദാവനേജനപയശ്ച വചശ്ച ശാസ്ത്രം।
ഭൂഃ കാലഭർജിതഭഗാപി യദംഘ്രിപദ്മ -
സ്പർശോത്ഥശക്തിരഭിവർഷതി നോഽഖിലാർഥാൻ ॥ **30** ॥ 3489

തദ്ദർശനസ്പർശനാനുപഥപ്രജൽപ -
ശയ്യാസനാശനസയൗനസപിണ്ഡബന്ധഃ।
യേഷാം ഗൃഹേ നിരയവർത്മനി വർതതാം വഃ
സ്വർഗാപവർഗവിരമഃ സ്വയമാസ വിഷ്ണുഃ ॥ **31** ॥ 3490

ശ്രീശുക ഉവാച
നന്ദസ്തത്ര യദൂൻ പ്രാപ്താൻ
ജ്ഞാത്വാ കൃഷ്ണപുരോഗമാൻ।
തത്രാഗമദ് വൃതോ ഗോപൈ -
രനഃസ്ഥാർഥൈർദിദൃക്ഷയാ ॥ **32** ॥ 3491

തം ദൃഷ്ട്വാ വൃഷ്ണയോ ഹൃഷ്ടാ -
സ്തൻവഃ പ്രാണമിവോത്ഥിതാഃ।
പരിഷസ്വജിരേ ഗാഢം
ചിരദർശനകാതരാഃ ॥ **33** ॥ 3492

വസുദേവഃ പരിഷ്വജ്യ
സമ്പ്രീതഃ പ്രേമവിഹ്വലഃ।
സ്മരൻ കംസകൃതാൻ ക്ലേശാൻ
പുത്രൻയാസം ച ഗോകുലേ ॥ **34** ॥ 3493

കൃഷ്ണരാമൗ പരിഷ്വജ്യ പിതരാവഭിവാദ്യ ച।
ന കിഞ്ചനോചതുഃ പ്രേമ്ണാ സാശ്രുകംഠൗ കുരൂദ്വഹ ॥ **35** ॥ 3494

താവാത്മാസനമാരോപ്യ ബാഹുഭ്യാം പരിരഭ്യ ച।
യശോദാ ച മഹാഭാഗാ സുതൗ വിജഹതുഃ ശുചഃ ॥ **36** ॥ 3495

രോഹിണീ ദേവകീ ചാഥ പരിഷ്വജ്യ വ്രജേശ്വരീം।
സ്മരന്ത്യൗ തത്കൃതാം മൈത്രീം ബാഷ്പകംഠ്യൗ സമൂചതുഃ ॥ **37** ॥ 3496

കാ വിസ്മരേത വാം മൈത്രീമനിവൃത്താം വ്രജേശ്വരി।
അവാപ്യാപ്യൈന്ദ്രമൈശ്വർയം യസ്യാ നേഹ പ്രതിക്രിയാ ॥ **38** ॥ 3497

ഏതാവദ്യഷ്ടപിതരൗ യുവയോഃ സ്മ പിത്രോഃ
സമ്പ്രീണനാഭ്യുദയപോഷണപാലനാനി।
പ്രാപ്യോഷതുർഭവതി പക്ഷ്മ ഹ യദ്വദക്ഷ്ണോ -
ർന്യസ്താവകുത്രചഭയൗ ന സതാം പരഃ സ്വഃ ॥ **39** ॥ 3498

ശ്രീശുക ഉവാച
ഗോപ്യശ്ച കൃഷ്ണമുപലഭ്യ ചിരാദഭീഷ്ടം
യത്പ്രേക്ഷണേ ദൃശിഷു പക്ഷ്മകൃതം ശപന്തി।

ദൃഗ്ഭിർഹൃദീകൃതമലം പരിരഭ്യ സർവാ -
സ്തദ്ഭാവമാപുരപി നിത്യയുജാം ദുരാപം ॥ **40** ॥ 3499

ഭഗവാംസ്താസ്തഥാഭൂതാ വിവിക്ത ഉപസംഗതഃ।
ആശ്ലിഷ്യാനാമയം പൃഷ്ട്വാ പ്രഹസന്നിദമബ്രവീത് ॥ **41** ॥ 3500

അപി സ്മരഥ നഃ സഖ്യഃ സ്വാനാമർഥചികീർഷയാ।
ഗതാംശ്ചിരായിതാംഛത്രുപക്ഷക്ഷപണചേതസഃ ॥ **42** ॥ 3501

അപ്യവധ്യായഥാസ്മാൻ സ്വിദകൃതജ്ഞാവിശങ്കയാ।
നൂനം ഭൂതാനി ഭഗവാൻ യുനക്തി വിയുനക്തി ച ॥ **43** ॥ 3502

വായുർയഥാ ഘനാനീകം തൃണം തൂലം രജാംസി ച।
സംയോജ്യാക്ഷിപതേ ഭൂയസ്തഥാ ഭൂതാനി ഭൂതകൃത് ॥ **44** ॥ 3503

മയി ഭക്തിർഹി ഭൂതാനാമമൃതത്വായ കൽപതേ।
ദിഷ്ട്യാ യദാസീൻമത്സ്നേഹോ ഭവതീനാം മദാപനഃ ॥ **45** ॥ 3504

അഹം ഹി സർവഭൂതാനാമാദിരന്തോഽന്തരം ബഹിഃ।
ഭൗതികാനാം യഥാ ഖം വാർഭൂർവായുർജ്യോതിരംഗനാഃ ॥ **46** ॥ 3505

ഏവം ഹ്യേതാനി ഭൂതാനി ഭൂതേഷ്വാത്മാഽഽത്മനാ തതഃ।
ഉഭയം മയ്യഥ പരേ പശ്യതാഭാതമക്ഷരേ ॥ **47** ॥ 3506

ശ്രീശുക ഉവാച
അധ്യാത്മശിക്ഷയാ ഗോപ്യ ഏവം കൃഷ്ണേന ശിക്ഷിതാഃ।
തദനുസ്മരണധ്വസ്തജീവകോശാസ്തമധ്യഗൻ ॥ **48** ॥ 3507

ആഹുശ്ച തേ നലിനനാഭ പദാരവിന്ദം
യോഗേശ്വരൈർഹൃദി വിചിന്ത്യമഗാധബോധൈഃ।

സംസാരകൂപപതിതോത്തരണാവലംബം
ഗേഹഞ്ജുഷാമപി മനസ്യുദിയാത് സദാ നഃ ॥ **49** ॥ 3508

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
വൃഷ്ണിഗോപസംഗമോ നാമ ദ്വ്യശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ത്ര്യശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
തഥാനുഗൃഹ്യ ഭഗവാൻ ഗോപീനാം സ ഗുരുർഗതിഃ।
യുധിഷ്ഠിരമഥാപൃച്ഛത് സർവാംശ്ച സുഹൃദോഽവ്യയം ॥ **1** ॥ 3509

ത ഏവം ലോകനാഥേന പരിപൃഷ്ടാഃ സുസത്കൃതാഃ।
പ്രത്യൂചുർഹൃഷ്ടമനസസ്തത്പാദേക്ഷാഹതാംഹസഃ ॥ **2** ॥ 3510

കുതോഽശിവം ത്വച്ചരണാംബുജാസവം
മഹൻമനസ്തോ മുഖനിഃസൃതം ക്വചിത്।
പിബന്തി യേ കർണപുടൈരലം പ്രഭോ
ദേഹംഭൃതാം ദേഹകൃദസ്മൃതിച്ഛിദം ॥ **3** ॥ 3511

ഹിത്വാഽഽത്മധാമവിധുതാത്മകൃതത്ര്യവസ്ഥ -
മാനന്ദസമ്ലവമഖണ്ഡമകുംഠബോധം।
കാലോപസൃഷ്ടനിഗമാവന ആത്തയോഗ -
മായാകൃതിം പരമഹംസഗതിം നതാഃ സ്മ ॥ **4** ॥ 3512

ഋഷിരുവാച
ഇത്യുത്തമശ്ലോകശിഖാമണിം ജനേ -
ഷ്വഭിഷ്ടുവത്സ്വന്ധകകൗരവസ്ത്രിയഃ।

സമേത്യ ഗോവിന്ദകഥാ മിഥോഽഗൃണം -
സ്ത്രിലോകഗീതാഃ ശൃണു വർണയാമി തേ ॥ **5** ॥ 3513

ദ്രൗപദ്യുവാച
ഹേ വൈദർഭ്യച്യുതോ ഭദ്രേ ഹേ ജാംബവതി കൗസലേ।
ഹേ സത്യഭാമേ കാലിന്ദി ശൈബ്യേ രോഹിണി ലക്ഷ്മണേ ॥ **6** ॥ 3514

ഹേ കൃഷ്ണപത്ന്യ ഏതന്നോ ബ്രൂത വോ ഭഗവാൻ സ്വയം।
ഉപയേമേ യഥാ ലോകമനുകുർവൻ സ്വമായയാ ॥ **7** ॥ 3515

രുക്മിണ്യുവാച
ചൈദ്യായ മാർപയിതുമുദ്യതകാർമുകേഷു
രാജസ്വജേയഭടശേഖരിതാംഘ്രിരേണുഃ।
നിൻയേ മൃഗേന്ദ്ര ഇവ ഭാഗമജാവിയൂഥാത്
തച്ഛ്രീനികേതചരണോഽസ്തു മമാർചനായ ॥ **8** ॥ 3516

സത്യഭാമോവാച
യോ മേ സനാഭിവധതപ്തഹൃദാ തതേന
ലിപ്താഭിശാപമപമാർഷ്ടുമുപാജഹാര।
ജിത്വർക്ഷരാജമഥ രത്നമദാത് സ തേന
ഭീതഃ പിതാദിശത മാം പ്രഭവേഽപി ദത്താം ॥ **9** ॥ 3517

ജാംബവത്യുവാച
പ്രാജ്ഞായ ദേഹകൃദമും നിജനാഥദേവം
സീതാപതിം ത്രിണവഹാൻയമുനാഭ്യയുധ്യത്।
ജ്ഞാത്വാ പരീക്ഷിത ഉപാഹരദർഹണം മാം
പാദൗ പ്രഗൃഹ്യ മണിനാഹമമുഷ്യ ദാസീ ॥ **10** ॥ 3518

കാലിന്ദ്യുവാച

തപശ്ചരന്തീമാജ്ഞായ സ്വപാദസ്പർശനാശയാ ।
സഖ്യോപേത്യാഗ്രഹീത് പാണിം യോഽഹം തദ്ഗൃഹമാർജനീ ॥ **11** ॥ 3519

മിത്രവിന്ദോവാച

യോ മാം സ്വയംവര ഉപേത്യ വിജിത്യ ഭൂപാൻ
നിൻയേ ശ്വയൂഥഗമിവാത്മബലിം ദ്വിപാരിഃ ।
ഭ്രാത്രംശ്ച മേഽപകുരുതഃ സ്വപുരം ശ്രിയൗക -
സ്തസ്യാസ്തു മേഽനുഭവമംഘ്ര്യവനേജനത്വം ॥ **12** ॥ 3520

സത്യോവാച

സപ്തോക്ഷണോഽതിബലവീർയസുതീക്ഷ്ണശൃംഗാൻ
പിത്രാ കൃതാൻ ക്ഷിതിപവീർയപരീക്ഷണായ ।
താൻ വീരദുർമദഹനസ്തരസാ നിഗൃഹ്യ
ക്രീഡൻ ബബന്ധ ഹ യഥാ ശിശവോഽജതോകാൻ ॥ **13** ॥ 3521

യ ഇത്ഥം വീർയശുൽകാം മാം ദാസീഭിശ്ചതുരംഗിണീം ।
പഥി നിർജിത്യ രാജൻയാൻ നിൻയേ തദ്ദാസ്യമസ്തു മേ ॥ **14** ॥ 3522

ഭദ്രോവാച

പിതാ മേ മാതുലേയായ
സ്വയമാഹൂയ ദത്തവാൻ ।
കൃഷ്ണേ കൃഷ്ണായ തച്ചിത്താ -
മക്ഷൗഹിണ്യാ സഖീജനൈഃ ॥ **15** ॥ 3523

അസ്യ മേ പാദസംസ്പർശോ ഭവേജ്ജൻമനി ജൻമനി ।
കർമഭിർഭ്രാമ്യമാണായാ യേന തച്ഛ്രേയ ആത്മനഃ ॥ **16** ॥ 3524

ലക്ഷ്മണോവാച
മമാപി രാജ്ഞ്യച്യുതജന്മകർമ
ശ്രുത്വാ മുഹുർനാരദഗീതമാസ ഹ।
ചിത്തം മുകുന്ദേ കില പദ്മഹസ്തയാ
വൃതഃ സുസമ്മൃശ്യ വിഹായ ലോകപാൻ ॥ **17** ॥ 3525

ജ്ഞാത്വാ മമ മതം സാധ്വി പിതാ ദുഹിതൃവത്സലഃ।
ബൃഹത്സേന ഇതി ഖ്യാതസ്തത്രോപായമചീകരത് ॥ **18** ॥ 3526

യഥാ സ്വയംവരേ രാജ്ഞി മത്സ്യഃ പാർഥേപ്സയാ കൃതഃ।
അയം തു ബഹിരാച്ഛന്നോ ദൃശ്യതേ സ ജലേ പരം ॥ **19** ॥ 3527

ശ്രുത്വൈതത് സർവതോ ഭൂപാ
ആയയുർമത്പിതുഃ പുരം।
സർവാസ്ത്രശസ്ത്രതത്ത്വജ്ഞാഃ
സോപാധ്യായാഃ സഹസ്രശഃ ॥ **20** ॥ 3528

പിത്രാ സമ്പൂജിതാഃ സർവേ യഥാവീർയം യഥാവയഃ।
ആദദുഃ സശരം ചാപം വേദ്ധും പർഷദി മദ്ധിയഃ ॥ **21** ॥ 3529

ആദായ വ്യസൃജൻ കേചിത് സജ്യം കർതുമനീശ്വരാഃ।
ആകോടി ജ്യാം സമുത്കൃഷ്യ പേതുരേകേഽമുനാ ഹതാഃ ॥ **22** ॥ 3530

സജ്യം കൃത്വാ പരേ വീരാ മാഗധാംബഷ്ഠചേദിപാഃ।
ഭീമോ ദുർയോധനഃ കർണോ നാവിന്ദംസ്തദവസ്ഥിതിം ॥ **23** ॥ 3531

മത്സ്യാഭാസം ജലേ വീക്ഷ്യ
ജ്ഞാത്വാ ച തദവസ്ഥിതിം।
പാർഥോ യത്തോഽസൃജദ് ബാണം
നാച്ഛിനത് പസ്പൃശേ പരം ॥ **24** ॥ 3532

രാജൻയേഷു നിവൃത്തേഷു ഭഗ്നമാനേഷു മാനിഷു।
ഭഗവാൻ ധനുരാദായ സജ്യം കൃത്വാഥ ലീലയാ ॥ **25** ॥ 3533

തസ്മിൻ സന്ധായ വിശിഖം മത്സ്യം വീക്ഷ്യ സകൃജ്ജലേ।
ക്ഷിത്ത്വേഷുണാപാതയത്തം സൂര്യേ ചാഭിജിതി സ്ഥിതേ ॥ **26** ॥ 3534

ദിവി ദുന്ദുഭയോ നേദുർജയശബ്ദയുതാ ഭുവി।
ദേവാശ്ച കുസുമാസാരാൻ മുമുചുർഹർഷവിഹ്വലാഃ ॥ **27** ॥ 3535

തദ് രംഗമാവിശമഹം കലനൂപുരാഭ്യാം
പദ്ഭ്യാം പ്രഗൃഹ്യ കനകോജ്ജ്വലരത്നമാലാം।
നൂത്നേ നിവീയ പരിധായ ച കൗശികാഗ്ര്യേ
സവ്രീഡഹാസവദനാ കബരീധൃതസ്രക് ॥ **28** ॥ 3536

ഉന്നീയ വക്ത്രമുരുകുന്തലകുണ്ഡലത്വി -
ഡ്ഗണ്ഡസ്ഥലം ശിശിരഹാസകടാക്ഷമോക്ഷൈഃ।
രാജ്ഞോ നിരീക്ഷ്യ പരിതഃ ശനകൈർമുരാരേ -
രംസേഽനുരക്തഹൃദയാ നിദധേ സ്വമാലാം ॥ **29** ॥ 3537

താവൻമൃദംഗപടഹാഃ ശംഖഭേർയാനകാദയഃ।
നിനേദുർനടനർത്തക്യോ നന്യതുർഗായകാ ജഗുഃ ॥ **30** ॥ 3538

ഏവം വൃതേ ഭഗവതി മയേശേ നൃപയൂഥപാഃ।
ന സേഹിരേ യാജ്ഞസേനി സ്പർധന്തോ ഹൃച്ഛയാതുരാഃ ॥ **31** ॥ 3539

മാം താവദ് രഥമാരോപ്യ ഹയരത്നചതുഷ്ടയം।
ശാർംഗമുദ്യമ്യ സന്നദ്ധസ്തസ്ഥാവാജൗ ചതുർഭുജഃ ॥ **32** ॥ 3540

ദാരുകശ്ചോദയാമാസ കാഞ്ചനോപസ്കരം രഥം।
മിഷതാം ഭൂഭുജാം രാജ്ഞി മൃഗാണാം മൃഗരാഡിവ ॥ **33** ॥ 3541

ത്യേന്വവസജ്ജന്ത രാജന്യാ നിഷേദ്ധും പഥി കേചന।
സംയത്താ ഉദ്ധൃതേഷ്വാസാ ഗ്രാമസിംഹാ യഥാ ഹരിം ॥ **34** ॥ 3542

തേ ശാര്ംഗച്യുതബാണൗഘൈഃ
കൃത്തബാഹ്വംഘ്രികന്ധരാഃ।
നിപേതുഃ പ്രധനേ കേചി -
ദേകേ സന്ത്യജ്യ ദുദ്രുവുഃ ॥ **35** ॥ 3543

തതഃ പുരീം യദുപതിരത്യലങ്കൃതാം
രവിച്ഛദധ്വജപടചിത്രതോരണാം।
കുശസ്ഥലീം ദിവി ഭുവി ചാഭിസംസ്തുതാം
സമാവിശത്തരണിരിവ സ്വകേതനം ॥ **36** ॥ 3544

പിതാ മേ പൂജയാമാസ സുഹൃത്സംബന്ധിബാന്ധവാൻ।
മഹാർഹവാസോഽലങ്കാരൈഃ ശയ്യാസനപരിച്ഛദൈഃ ॥ **37** ॥ 3545

ദാസീഭിഃ സർവസമ്പദ്ഭിർഭടേഭരഥവാജിഭിഃ।
ആയുധാനി മഹാർഹാണി ദദൗ പൂർണസ്യ ഭക്തിതഃ ॥ **38** ॥ 3546

ആത്മാരാമസ്യ തസ്യേമാ വയം വൈ ഗൃഹദാസികാഃ।
സർവസംഗനിവൃത്ത്യാദ്ധാ തപസാ ച ബഭൂവിമ ॥ **39** ॥ 3547

മഹിഷ്യ ഊചുഃ
ഭൗമം നിഹത്യ സഗണം യുധി തേന രുദ്ധാ
ജ്ഞാത്വാഥ നഃ ക്ഷിതിജയേ ജിതരാജകന്യാഃ।
നിർമുച്യ സംസൃതിവിമോക്ഷമനുസ്മരന്തീഃ
പാദാംബുജം പരിണിനായ യ ആപ്തകാമഃ ॥ **40** ॥ 3548

ന വയം സാധ്വി സാമ്രാജ്യം സ്വാരാജ്യം ഭൗജ്യമപ്യുത।
വൈരാജ്യം പാരമേഷ്ഠ്യം ച ആനന്ത്യം വാ ഹരേഃ പദം ॥ **41** ॥ 3549

കാമയാമഹ ഏതസ്യ ശ്രീമത്പാദരജഃ ശ്രിയഃ।
കുചകുങ്കുമഗന്ധാഢ്യം മൂർധ്നാ വോഢും ഗദാഭൃതഃ ॥ **42** ॥ 3550

വ്രജസ്ത്രിയോ യദ് വാംഛന്തി പുലിന്ദ്യസ്തൃണവീരുധഃ।
ഗാവശ്ചാരയതോ ഗോപാഃ പാദസ്പർശം മഹാത്മനഃ ॥ **43** ॥ 3551

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ ത്ര്യശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുരശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച

ശ്രുത്വാ പൃഥാ സുബലപുത്ര്യഥ യാജ്ഞസേനീ
മാധവ്യഥ ക്ഷിതിപപത്ന്യ ഉത സ്വഗോപ്യഃ।
കൃഷ്ണേഽഖിലാത്മനി ഹരൗ പ്രണയാനുബന്ധം
സർവാ വിസിസ്മ്യുരലമശ്രുകലാകുലാക്ഷ്യഃ ॥ **1** ॥ 3552

ഇതി സംഭാഷമാണാസു സ്ത്രീഭിഃ സ്ത്രീഷു നൃഭിർനൃഷു।
ആയയുർമുനയസ്തത്ര കൃഷ്ണരാമദിദൃക്ഷയാ ॥ **2** ॥ 3553

ദ്വൈപായനോ നാരദശ്ച ച്യവനോ ദേവലോഽസിതഃ।
വിശ്വാമിത്രഃ ശതാനന്ദോ ഭരദ്വാജോഽഥ ഗൗതമഃ ॥ **3** ॥ 3554

രാമഃ സശിഷ്യോ ഭഗവാൻ വസിഷ്ഠോ ഗാലവോ ഭൃഗുഃ।
പുലസ്ത്യഃ കശ്യപോഽത്രിശ്ച മാർകണ്ഡേയോ ബൃഹസ്പതിഃ ॥ **4** ॥ 3555

ദ്വിതസ്ത്രിതശ്ചൈകതശ്ച ബ്രഹ്മപുത്രാസ്തഥാംഗിരാഃ।
അഗസ്ത്യോ യാജ്ഞവൽക്യശ്ച വാമദേവാദയോഽപരേ ॥ **5** ॥ 3556

താൻ ദൃഷ്ട്വാ സഹസോത്ഥായ പ്രാഗാസീനാ നൃപാദയഃ।
പാണ്ഡവാഃ കൃഷ്ണരാമൗ ച പ്രണേമുർവിശ്വവന്ദിതാൻ ॥ **6** ॥ 3557

താനാനർചുർയഥാ സർവേ സഹരാമോഽച്യുതോഽർചയത് ।
സ്വാഗതാസനപാദ്യാർഘ്യമാൽയധൂപാനുലേപനൈഃ ॥ **7** ॥ 3558

ഉവാച സുഖമാസീനാൻ ഭഗവാൻ ധർമഗുപ്തനുഃ ।
സദസസ്തസ്യ മഹതോ യതവാചോഽനുശൃണ്വതഃ ॥ **8** ॥ 3559

ശ്രീഭഗവാനുവാച
അഹോ വയം ജൻമഭൃതോ
    ലബ്ധം കാർത്സ്ന്യേന തത്ഫലം ।
ദേവാനാമപി ദുഷ്പ്രാപം
    യദ് യോഗേശ്വരദർശനം ॥ **9** ॥ 3560

കിം സ്വൽപതപസാം നൃണാമർചായാം ദേവചക്ഷുഷാം ।
ദർശനസ്പർശനപ്രശ്നപ്രഹ്വപാദാർചനാദികം ॥ **10** ॥ 3561

ന ഹ്യമ്മയാനി തീർഥാനി ന ദേവാ മൃച്ഛിലാമയാഃ ।
തേ പുനന്ത്യുരുകാലേന ദർശനാദേവ സാധവഃ ॥ **11** ॥ 3562

നാഗ്നിർന സൂർയോ ന ച ചന്ദ്രതാരകാ
    ന ഭൂർജലം ഖം ശ്വസനോഽഥ വാങ്മനഃ ।
ഉപാസിതാ ഭേദകൃതോ ഹരന്ത്യഘം
    വിപശ്ചിതോ ഘ്നന്തി മുഹൂർതസേവയാ ॥ **12** ॥ 3563

യസ്യാത്മബുദ്ധിഃ കുണപേ ത്രിധാതുകേ
    സ്വധീഃ കലത്രാദിഷു ഭൗമ ഇജ്യധീഃ ।
യത്തീർഥബുദ്ധിഃ സലിലേ ന കർഹിചി -
    ജ്ജനേഷ്വഭിജ്ഞേഷു സ ഏവ ഗോഖരഃ ॥ **13** ॥ 3564

ശ്രീശുക ഉവാച
നിശമ്യേത്ഥം ഭഗവതഃ കൃഷ്ണസ്യാകുംഠമേധസഃ।
വചോ ദുരൻവയം വിപ്രാസ്തൂഷ്ണീമാസൻ ഭ്രമദ്ധിയഃ ॥ **14** ॥ 3565

ചിരം വിമൃശ്യ മുനയ ഈശ്വരസ്യേശിതവ്യതാം।
ജനസംഗ്രഹ ഇത്യൂചുഃ സ്മയന്തസ്തം ജഗദ്ഗുരും ॥ **15** ॥ 3566

മുനയ ഊചുഃ
യൻമായയാ തത്ത്വവിദുത്തമാ വയം
വിമോഹിതാ വിശ്വസൃജാമധീശ്വരാഃ।
യദീശിതവ്യായതി ഗൂഢ ഈഹയാ
അഹോ വിചിത്രം ഭഗവദ്വിചേഷ്ടിതം ॥ **16** ॥ 3567

അനീഹ ഏതദ് ബഹുധൈക ആത്മനാ
സൃജത്യവത്യത്തി ന ബധ്യതേ യഥാ।
ഭൗമൈർഹി ഭൂമിർബഹുനാമരൂപിണീ
അഹോ വിഭൂമ്നശ്ചരിതം വിഡംബനം ॥ **17** ॥ 3568

അഥാപി കാലേ സ്വജനാഭിഗുപ്തയേ
ബിഭർഷി സത്ത്വം ഖലനിഗ്രഹായ ച।
സ്വലീലയാ വേദപഥം സനാതനം
വർണാശ്രമാത്മാ പുരുഷഃ പരോ ഭവാൻ ॥ **18** ॥ 3569

ബ്രഹ്മ തേ ഹൃദയം ശുക്ലം തപഃസ്വാധ്യായസംയമൈഃ।
യത്രോപലബ്ധം സദ് വ്യക്തമവ്യക്തം ച തതഃ പരം ॥ **19** ॥ 3570

തസ്മാദ് ബ്രഹ്മകുലം ബ്രഹ്മൻ
ശാസ്ത്രയോനേസ്ത്വമാത്മനഃ।
സഭാജയസി സദ്ധാമ
തദ് ബ്രഹ്മണ്യാഗ്രണീർഭവാൻ ॥ **20** ॥ 3571

അദ്യ നോ ജൻമസാഫൽയം വിദ്യായാസ്തപസോ ദൃശഃ।
ത്വയാ സംഗമ്യ സദ്ഗത്യാ യദന്തഃ ശ്രേയസാം പരഃ ॥ **21** ॥ 3572

നമസ്തസ്മൈ ഭഗവതേ കൃഷ്ണായാകുംഠമേധസേ।
സ്വയോഗമായയാച്ഛന്നമഹിമ്നേ പരമാത്മനേ ॥ **22** ॥ 3573

ന യം വിദന്ത്യമീ ഭൂപാ ഏകാരാമാശ്ച വൃഷ്ണയഃ।
മായാജവനികാച്ഛന്നമാത്മാനം കാലമീശ്വരം ॥ **23** ॥ 3574

യഥാ ശയാനഃ പുരുഷ ആത്മാനം ഗുണതത്ത്വദൃക്।
നാമമാത്രേന്ദ്രിയാഭാതം ന വേദ രഹിതം പരം ॥ **24** ॥ 3575

ഏവം ത്വാ നാമമാത്രേഷു വിഷയേഷ്വിന്ദ്രിയേഹയാ।
മായയാ വിഭ്രമച്ചിത്തോ ന വേദ സ്മൃത്യുപപ്ലവാത് ॥ **25** ॥ 3576

തസ്യാദ്യ തേ ദദൃശിമാംഘ്രിമഘൗഘമർഷ -
തീർഥാസ്പദം ഹൃദി കൃതം സുവിപക്വയോഗൈഃ।
ഉത്സിക്തഭക്ത്യുപഹതാശയജീവകോശാ
ആപുർഭവദ്ഗതിമഥോഽനുഗൃഹാണ ഭക്താൻ ॥ **26** ॥ 3577

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യനുജ്ഞാപ്യ ദാശാർഹം ധൃതരാഷ്ട്രം യുധിഷ്ഠിരം।
രാജർഷേ സ്വാശ്രമാൻ ഗന്തും മുനയോ ദധിരേ മനഃ ॥ **27** ॥ 3578

തദ് വീക്ഷ്യ താനുപവ്രജ്യ വസുദേവോ മഹായശാഃ।
പ്രണമ്യ ചോപസംഗൃഹ്യ ബഭാഷേദം സുയന്ത്രിതഃ ॥ **28** ॥ 3579

വസുദേവ ഉവാച
നമോ വഃ സർവദേവേഭ്യ ഋഷയഃ ശ്രോതുമർഹഥ।
കർമണാ കർമനിർഹാരോ യഥാ സ്യാന്നസ്തദുച്യതാം ॥ **29** ॥ 3580

നാരദ ഉവാച
നാതിചിത്രമിദം വിപ്രാ വസുദേവോ ബുഭുത്സയാ।
കൃഷ്ണം മത്വാർഭകം യന്നഃ പൃച്ഛതി ശ്രേയ ആത്മനഃ ॥ **30** ॥ 3581

സന്നികർഷോ ഹി മർത്യാനാമനാദരണകാരണം।
ഗാംഗം ഹിത്വാ യഥാൻയാംഭസ്തത്രത്യോ യാതി ശുദ്ധയേ ॥ **31** ॥ 3582

യസ്യാനുഭൂതിഃ കാലേന ലയോത്പത്ത്യാദിനാസ്യ വൈ।
സ്വതോഽന്യസ്മാച്ച ഗുണതോ ന കുതശ്ചന രിഷ്യതി ॥ **32** ॥ 3583

തം ക്ലേശകർമപരിപാകഗുണപ്രവാഹൈ -
രവ്യാഹതാനുഭവമീശ്വരമദ്വിതീയം।
പ്രാണാദിഭിഃ സ്വവിഭവൈരുപഗൂഢമൻയോ
മൻയേത സൂർയമിവ മേഘഹിമോപരാഗൈഃ ॥ **33** ॥ 3584

അഥോചുർമുനയോ രാജ -
ന്നാഭാഷ്യാനകദുന്ദുഭിം।
സർവേഷാം ശൃണ്വതാം രാജ്ഞാം
തഥൈവാച്യുതരാമയോഃ ॥ **34** ॥ 3585

കർമണാ കർമനിർഹാര ഏഷ സാധു നിരൂപിതഃ।
യച്ഛ്രദ്ധയാ യജേദ് വിഷ്ണും സർവയജ്ഞേശ്വരം മഖൈഃ ॥ **35** ॥ 3586

ചിത്തസ്യോപശമോഽയം വൈ കവിഭിഃ ശാസ്ത്രചക്ഷുഷാ।
ദർശിതഃ സുഗമോ യോഗോ ധർമശ്ചാത്മമുദാവഹഃ ॥ **36** ॥ 3587

അയം സ്വസ്ത്യയനഃ പന്ഥാ ദ്വിജാതേർഗൃഹമേധിനഃ।
യച്ഛ്രദ്ധയാഽഽപ്തവിത്തേന ശുക്ലേനേജ്യേത പൂരുഷഃ ॥ **37** ॥ 3588

വിത്തൈഷണാം യജ്ഞദാനൈ -
ർഗൃഹൈർദാരസുതൈഷണാം।

ആത്മലോകൈഷണാം ദേവ
കാലേന വിസൃജേദ് ബുധഃ।
ഗ്രാമേ ത്യക്തൈഷണാഃ സർവേ
യയുർധീരാസ്തപോവനം ॥ **38** ॥ 3589

ഋണൈസ്ത്രിഭിർദ്വിജോ ജാതോ
ദേവർഷിപിതൃണാം പ്രഭോ।
യജ്ഞാധ്യയനപുത്രൈസ്താ -
ൻയനിസ്തീർയ ത്യജൻ പതേത് ॥ **39** ॥ 3590

ത്വം ത്വദ്യ മുക്തോ ദ്വാഭ്യാം വൈ ഋഷിപിത്രോർമഹാമതേ।
യജ്ഞൈർദേവർണമുൻമുച്യ നിരൃണോഽശരണോ ഭവ ॥ **40** ॥ 3591

വസുദേവ ഭവാൻ നൂനം ഭക്ത്യാ പരമയാ ഹരിം।
ജഗതാമീശ്വരം പ്രാർചഃ സ യദ് വാം പുത്രതാം ഗതഃ ॥ **41** ॥ 3592

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇതി തദ്വചനം ശ്രുത്വാ വസുദേവോ മഹാമനാഃ।
താനൃഷീനൃത്വിജോ വവ്രേ മൂർധ്നാഽഽനമ്യ പ്രസാദ്യ ച ॥ **42** ॥ 3593

ത ഏനമൃഷയോ രാജൻ വൃതാ ധർമേണ ധാർമികം।
തസ്മിന്നയാജയൻ ക്ഷേത്രേ മഖൈരുത്തമകൽപകൈഃ ॥ **43** ॥ 3594

തദ്ദീക്ഷായാം പ്രവൃത്തായാം വൃഷ്ണയഃ പുഷ്കരസ്രജഃ।
സ്നാതാഃ സുവാസസോ രാജൻ രാജാനഃ സുഷ്ഠ്വലങ്കൃതാഃ ॥ **44** ॥ 3595

തൻമഹിഷ്യശ്ച മുദിതാ നിഷ്കകംഠ്യഃ സുവാസസഃ।
ദീക്ഷാശാലാമുപാജഗ്മുരാലിപ്താ വസ്തുപാണയഃ ॥ **45** ॥ 3596

നേദുർമൃദംഗപടഹശംഖഭേർയാനകാദയഃ।
നനൃതുർനടനർതക്യസ്തുഷ്ടുവുഃ സൂതമാഗധാഃ।
ജഗുഃ സുകംഠ്യോ ഗന്ധർവ്യഃ സംഗീതം സഹഭർതൃകാഃ॥ **46** ॥ 3597

തമഭ്യഷിഞ്ചൻ വിധിവദൃത്വിജഃ।
പത്നീഭിരഷ്ടാദശഭിഃ സോമരാജമിവോഡുഭിഃ॥ **47** ॥ 3598

താഭിർദുകൂലവലയൈർഹാരനൂപുരകുണ്ഡലൈഃ।
സ്വലങ്കൃതാഭിർവിബഭൗ ദീക്ഷിതോഽജിനസംവൃതഃ॥ **48** ॥ 3599

തസ്യർത്വിജോ മഹാരാജ രത്നകൗശേയവാസസഃ।
സസദസ്യാ വിരേജുസ്തേ യഥാ വൃത്രഹണോഽധ്വരേ॥ **49** ॥ 3600

തദാ രാമശ്ച കൃഷ്ണശ്ച സ്വൈഃ സ്വൈർബന്ധുഭിരൻവിതൗ।
രേജതുഃ സ്വസുതൈർദാരൈർജീവേശൗ സ്വവിഭൂതിഭിഃ॥ **50** ॥ 3601

ഈജേഽനുയജ്ഞം വിധിനാ
അഗ്നിഹോത്രാദിലക്ഷണൈഃ।
പ്രാകൃതൈർവൈകൃതൈർയജ്ഞൈ -
ർദ്രവ്യജ്ഞാനക്രിയേശ്വരം॥ **51** ॥ 3602

അഥർത്വിഗ്ഭ്യോഽദാത് കാലേ യഥാമ്നാതം സ ദക്ഷിണാഃ।
സ്വലങ്കൃതേഭ്യോഽലങ്കൃത്യ ഗോഭൂകൻയാ മഹാധനാഃ॥ **52** ॥ 3603

പത്നീസംയാജാവഭൃഥ്യൈശ്ചരിത്വാ തേ മഹർഷയഃ।
സസ്നൂ രാമഹ്രദേ വിപ്രാ യജമാനപുരഃസരാഃ॥ **53** ॥ 3604

സ്നാതോഽലങ്കാരവാസാംസി വന്ദിഭ്യോഽദാത്തഥാ സ്ത്രിയഃ।
തതഃ സ്വലങ്കൃതോ വർണാനാശ്വഭ്യോഽന്നേന പൂജയത്॥ **54** ॥ 3605

ബന്ധൂൻ സദാരാൻ സസുതാൻ പാരിബർഹേണ ഭൂയസാ ।
വിദർഭകോസലകുരൂൻ കാശികേകയസൃഞ്ജയാൻ ॥ **55** ॥ 3606

സദസ്യർത്വിക്സുരഗണാൻ നൃഭൂതപിതൃചാരണാൻ ।
ശ്രീനികേതമനുജ്ഞാപ്യ ശംസന്തഃ പ്രയയുഃ ക്രതും ॥ **56** ॥ 3607

ധൃതരാഷ്ട്രോഽനുജഃ പാർഥാ ഭീഷ്മോ ദ്രോണഃ പൃഥാ യമൗ ।
നാരദോ ഭഗവാൻ വ്യാസഃ സുഹൃത്സംബന്ധിബാന്ധവാഃ ॥ **57** ॥ 3608

ബന്ധൂൻ പരിഷ്വജ്യ യദൂൻ സൗഹൃദാത് ക്ലിന്നചേതസഃ ।
യയുർവിരഹകൃച്ഛ്രേണ സ്വദേശാംശ്ചാപരേ ജനാഃ ॥ **58** ॥ 3609

നന്ദസ്തു സഹ ഗോപാലൈർബൃഹത്യാ പൂജയാർചിതഃ ।
കൃഷ്ണരാമോഗ്രസേനാദ്യൈർന്യവാത്സീദ് ബന്ധുവത്സലഃ ॥ **59** ॥ 3610

വസുദേവോഽഞ്ജസോത്തീർയ മനോരഥമഹാർണവം ।
സുഹൃദ്വൃതഃ പ്രീതമനാ നന്ദമാഹ കരേ സ്പൃശൻ ॥ **60** ॥ 3611

വസുദേവ ഉവാച
ഭ്രാതരീശകൃതഃ പാശോ നൃണാം യഃ സ്നേഹസംജ്ഞിതഃ ।
തം ദുസ്ത്യജമഹം മൻയേ ശൂരാണാമപി യോഗിനാം ॥ **61** ॥ 3612

അസ്മാസ്വപ്രതികൽപേയം
യത് കൃതാജ്ഞേഷു സത്തമൈഃ ।
മൈത്ര്യർപിതാഫലാ വാപി
ന നിവർതേത കർഹിചിത് ॥ **62** ॥ 3613

പ്രാഗകൽപാച്ച കുശലം ഭ്രാതർവോ നാചരാമ ഹി ।
അധുനാ ശ്രീമദാന്ധാക്ഷാ ന പശ്യാമഃ പുരഃ സതഃ ॥ **63** ॥ 3614

മാ രാജ്യശ്രീരഭൂത് പുംസഃ ശ്രേയസ്കാമസ്യ മാനദ।
സ്വജനാനുത ബന്ധൂൻ വാ ന പശ്യതി യയാന്ധദൃക് ॥ **64** ॥ 3615

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം സൗഹൃദശൈഥില്യചിത്ത ആനകദുന്ദുഭിഃ।
രുരോദ തത്കൃതാം മൈത്രീം സ്മരന്നശ്രുവിലോചനഃ ॥ **65** ॥ 3616

നന്ദസ്തു സഖ്യുഃ പ്രിയകൃത് പ്രേമ്ണാ ഗോവിന്ദരാമയോഃ।
അദ്യ ശ്വ ഇതി മാസാംസ്ത്രീൻ യദുഭിർമാനിതോഽവസത് ॥ **66** ॥ 3617

തതഃ കാമൈഃ പൂർയമാണഃ സവ്രജഃ സഹബാന്ധവഃ।
പരാർധ്യാഭരണക്ഷൗമനാനാനർഘ്യപരിച്ഛദൈഃ ॥ **67** ॥ 3618

വസുദേവോഗ്രസേനാഭ്യാം കൃഷ്ണോദ്ധവബലാദിഭിഃ।
ദത്തമാദായ പാരിബർഹം യാപിതോ യദുഭിർയയൗ ॥ **68** ॥ 3619

നന്ദോ ഗോപാശ്ച ഗോപ്യശ്ച ഗോവിന്ദചരണാംബുജേ।
മനഃ ക്ഷിപ്തം പുനർഹർതുമനീശാ മഥുരാം യയുഃ ॥ **69** ॥ 3620

ബന്ധുഷു പ്രതിയാതേഷു വൃഷ്ണയഃ കൃഷ്ണദേവതാഃ।
വീക്ഷ്യ പ്രാവൃഷമാസന്നാം യയുർദ്വാരവതീം പുനഃ ॥ **70** ॥ 3621

ജനേഭ്യഃ കഥയാഞ്ചക്രുർയദുദേവമഹോത്സവം।
യദാസീത്തീർഥയാത്രായാം സുഹൃത്സന്ദർശനാദികം ॥ **71** ॥ 3622

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
തീർഥയാത്രാനുവർണനം നാമ ചതുരശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ പഞ്ചാശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീബാദരായണിരുവാച
അഥൈകദാഽഽത്മജൗ പ്രാപ്തൗ കൃതപാദാഭിവന്ദനൗ ।
വസുദേവോഽഭിനന്ദ്യാഹ പ്രീത്യാ സങ്കർഷണാച്യുതൗ ॥ **1** ॥ 3623

മുനീനാം സ വചഃ ശ്രുത്വാ പുത്രയോർധാമസൂചകം ।
തദ്വീർയൈർജാതവിശ്രംഭഃ പരിഭാഷ്യാഭ്യഭാഷത ॥ **2** ॥ 3624

കൃഷ്ണ കൃഷ്ണ മഹായോഗിൻ സങ്കർഷണ സനാതന ।
ജാനേ വാമസ്യ യത് സാക്ഷാത് പ്രധാനപുരുഷൗ പരൗ ॥ **3** ॥ 3625

യത്ര യേന യതോ യസ്യ യസ്മൈ യദ് യദ് യഥാ യദാ ।
സ്യാദിദം ഭഗവാൻ സാക്ഷാത് പ്രധാനപുരുഷേശ്വരഃ ॥ **4** ॥ 3626

ഏതന്നാനാവിധം വിശ്വമാത്മസൃഷ്ടമധോക്ഷജ ।
ആത്മനാനുപ്രവിശ്യാത്മൻ പ്രാണോ ജീവോ ബിഭർഷ്യജ ॥ **5** ॥ 3627

പ്രാണാദീനാം വിശ്വസൃജാം
ശക്തയോ യാഃ പരസ്യ താഃ ।
പാരതന്ത്ര്യാദ് വൈ സാദൃശ്യാദ്
ദ്വയോശ്ചേഷ്ടൈവ ചേഷ്ടതാം ॥ **6** ॥ 3628

കാന്തിസ്തേജഃ പ്രഭാ സത്താ
ചന്ദ്രാഗ്ന്യർകർക്ഷവിദ്യുതാം।
യത് സ്ഥൈർയം ഭൂഭൃതാം ഭൂമേ -
ർവൃത്തിർഗന്ധോഽർഥതോ ഭവാൻ ॥ **7** ॥ 3629

തർപണം പ്രാണനമപാം ദേവത്വം താശ്ച തദ്രസഃ।
ഓജഃ സഹോ ബലം ചേഷ്ടാ ഗതിർവായോസ്തവേശ്വര ॥ **8** ॥ 3630

ദിശാം ത്വമവകാശോഽസി ദിശഃ ഖം സ്ഫോട ആശ്രയഃ।
നാദോ വർണസ്ത്വമോങ്കാര ആകൃതീനാം പൃഥക്കൃതിഃ ॥ **9** ॥ 3631

ഇന്ദ്രിയം ത്വിന്ദ്രിയാണാം ത്വം ദേവാശ്ച തദനുഗ്രഹഃ।
അവബോധോ ഭവാൻ ബുദ്ധേർജീവസ്യാനുസ്മൃതിഃ സതീ ॥ **10** ॥ 3632

ഭൂതാനാമസി ഭൂതാദിരിന്ദ്രിയാണാം ച തൈജസഃ।
വൈകാരികോ വികൽപാനാം പ്രധാനമനുശായിനാം ॥ **11** ॥ 3633

നശ്വരേഷ്വിഹ ഭാവേഷു തദസി ത്വമനശ്വരം।
യഥാ ദ്രവ്യവികാരേഷു ദ്രവ്യമാത്രം നിരൂപിതം ॥ **12** ॥ 3634

സത്ത്വം രജസ്തമ ഇതി ഗുണാസ്തദ്വൃത്തയശ്ച യാഃ।
ത്വയ്യദ്ധാ ബ്രഹ്മണി പരേ കൽപിതാ യോഗമായയാ ॥ **13** ॥ 3635

തസ്മാന്ന സന്ത്യമീ ഭാവാ യർഹി ത്വയി വികൽപിതാഃ।
ത്വം ചാമീഷു വികാരേഷു ഹ്യന്വയാദാവ്യാവഹാരികഃ ॥ **14** ॥ 3636

ഗുണപ്രവാഹ ഏതസ്മിന്നബുധാസ്ത്വഖിലാത്മനഃ।
ഗതിം സൂക്ഷ്മാമബോധേന സംസരന്തീഹ കർമഭിഃ ॥ **15** ॥ 3637

യദൃച്ഛയാ നൃതാം പ്രാപ്യ സുകൽപാമിഹ ദുർലഭാം।
സ്വാർഥേ പ്രമത്തസ്യ വയോ ഗതം ത്വൻമായയേശ്വര ॥ **16** ॥ 3638

അസാവഹമ്മമൈവൈതേ ദേഹേ ചാസ്യാൻവയാദിഷു।
സ്നേഹപാശൈർനിബധ്നാതി ഭവാൻ സർവമിദം ജഗത് ॥ **17** ॥ 3639

യുവാം ന നഃ സുതൗ സാക്ഷാത് പ്രധാനപുരുഷേശ്വരൗ।
ഭൂഭാരക്ഷത്രക്ഷപണ അവതീർണൗ തഥാഽഽത്മ ഹ ॥ **18** ॥ 3640

തത്തേ ഗതോഽസ്മ്യരണമദ്യ പദാരവിന്ദ -
മാപന്നസംസൃതിഭയാപഹമാർതബന്ധോ।
ഏതാവതാലമലമിന്ദ്രിയലാലസേന
മർത്യാത്മദൃക് ത്വയി പരേ യദപത്യബുദ്ധിഃ ॥ **19** ॥ 3641

സൂതീഗൃഹേ നനു ജഗാദ ഭവാനജോ നൗ
സഞ്ജജ്ഞ ഇത്യനുയുഗം നിജധർമഗുപ്ത്യൈ।
നാനാതനൂർഗഗനവദ് വിദധജ്ജഹാസി
കോ വേദ ഭൂമ്ന ഉരുഗായ വിഭൂതിമായാം ॥ **20** ॥ 3642

ശ്രീശുക ഉവാച
ആകർണ്യേത്ഥം പിതുർവാക്യം ഭഗവാൻ സാത്വതർഷഭഃ।
പ്രത്യാഹ പ്രശ്രയാനമ്രഃ പ്രഹസഞ്ശ്ലക്ഷ്ണയാ ഗിരാ ॥ **21** ॥ 3643

ശ്രീഭഗവാനുവാച
വചോ വഃ സമവേതാർഥം താതൈതദുപമൻമഹേ।
യന്നഃ പുത്രാൻ സമുദ്ദിശ്യ തത്ത്വഗ്രാമ ഉദാഹൃതഃ ॥ **22** ॥ 3644

അഹം യൂയമസാവാർയ ഇമേ ച ദ്വാരകൗകസഃ।
സർവേഽപ്യേവം യദുശ്രേഷ്ഠ വിമൃശ്യാഃ സചരാചരം ॥ **23** ॥ 3645

ആത്മാ ഹ്യേകഃ സ്വയഞ്ജ്യോതി -
ർനിത്യോഽൻയോ നിർഗുണോ ഗുണൈഃ।

ആത്മസൃഷ്ടൈസ്തത്കൃതേഷു
ഭൂതേഷു ബഹുധേയതേ ॥ **24** ॥ 3646

ഖം വായുർജ്യോതിരാപോ ഭൂസ്തത്കൃതേഷു യഥാശയം।
ആവിസ്തിരോഽൽപഭൂർയേകോ നാനാത്വം യാത്യസാവപി ॥ **25** ॥ 3647

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ഭഗവതാ രാജൻ വസുദേവ ഉദാഹൃതം।
ശ്രുത്വാ വിനഷ്ടനാനാധീസ്തൂഷ്ണീം പ്രീതമനാ അഭൂത് ॥ **26** ॥ 3648

അഥ തത്ര കുരുശ്രേഷ്ഠ ദേവകീ സർവദേവതാ।
ശ്രുത്വാഽഽനീതം ഗുരോഃ പുത്രമാത്മജാഭ്യാം സുവിസ്മിതാ ॥ **27** ॥ 3649

കൃഷ്ണരാമൗ സമാശ്രാവ്യ പുത്രാൻ കംസവിഹിംസിതാൻ।
സ്മരന്തീ കൃപണം പ്രാഹ വൈക്ലവ്യാദശ്രുലോചനാ ॥ **28** ॥ 3650

ദേവക്യുവാച
രാമ രാമാപ്രമേയാത്മൻ കൃഷ്ണ യോഗേശ്വരേശ്വര।
വേദാഹം വാം വിശ്വസൃജാമീശ്വരാവാദിപൂരുഷൗ ॥ **29** ॥ 3651

കാലവിധ്വസ്തസത്ത്വാനാം രാജ്ഞാമുച്ചാസ്ത്രവർതിനാം।
ഭൂമേർഭാരായമാണാനാമവതീർണൗ കിലാദ്യ മേ ॥ **30** ॥ 3652

യസ്യാംശാംശാംശഭാഗേന വിശ്വോത്പത്തിലയോദയാഃ।
ഭവന്തി കില വിശ്വാത്മംസ്തം ത്വാദ്യാഹം ഗതിം ഗതാ ॥ **31** ॥ 3653

ചിരാൻമൃതസുതാദാനേ ഗുരുണാ കാലചോദിതൗ।
ആനിൻയഥുഃ പിതൃസ്ഥാനാദ് ഗുരവേ ഗുരുദക്ഷിണാം ॥ **32** ॥ 3654

തഥാ മേ കുരുതം കാമം യുവാം യോഗേശ്വരേശ്വരൗ।
ഭോജരാജഹതാൻ പുത്രാൻ കാമയേ ദ്രഷ്ടുമാഹൃതാൻ ॥ **33** ॥ 3655

ഋഷിരുവാച
ഏവം സഞ്ചോദിതൗ മാത്രാ രാമഃ കൃഷ്ണശ്ച ഭാരത।
സുതലം സംവിവിശതുർയോഗമായാമുപാശ്രിതൗ ॥ **34** ॥ 3656

തസ്മിൻ പ്രവിഷ്ടാവുപലഭ്യ ദൈത്യരാഡ്
വിശ്വാത്മദൈവം സുതരാം തഥാഽഽത്മനഃ।
തദ്ദർശനാഹ്ലാദപരിപ്ലുതാശയഃ
സദ്യഃ സമുത്ഥായ നനാമ സാൻവയഃ ॥ **35** ॥ 3657

തയോഃ സമാനീയ വരാസനം മുദാ
നിവിഷ്ടയോസ്തത്ര മഹാത്മനോസ്തയോഃ।
ദധാര പാദാവവനിജ്യ തജ്ജലം
സവൃന്ദ ആബ്രഹ്മ പുനദ് യദംബു ഹ ॥ **36** ॥ 3658

സമർഹയാമാസ സ തൗ വിഭൂതിഭി -
ർമഹാർഹവസ്ത്രാഭരണാനുലേപനൈഃ।
താംബൂലദീപാമൃതഭക്ഷണാദിഭിഃ
സ്വഗോത്രവിത്താത്മസമർപണേന ച ॥ **37** ॥ 3659

സ ഇന്ദ്രസേനോ ഭഗവത്പദാംബുജം
ബിഭ്രൻമുഹുഃ പ്രേമവിഭിന്നയാ ധിയാ।
ഉവാച ഹാനന്ദജലാകുലേക്ഷണഃ
പ്രഹൃഷ്ടരോമാ നൃപ ഗദ്ഗദാക്ഷരം ॥ **38** ॥ 3660

ബലിരുവാച
നമോഽനന്തായ ബൃഹതേ നമഃ കൃഷ്ണായ വേധസേ।
സാംഖ്യയോഗവിതാനായ ബ്രഹ്മണേ പരമാത്മനേ ॥ **39** ॥ 3661

ദർശനം വാം ഹി ഭൂതാനാം ദുഷ്പ്രാപം ചാപ്യദുർലഭം।
രജസ്തമഃസ്വഭാവാനാം യന്നഃ പ്രാപ്തൗ യദൃച്ഛയാ ॥ **40** ॥ 3662

ദൈത്യദാനവഗന്ധർവാഃ സിദ്ധവിദ്യാധ്രചാരണാഃ।
യക്ഷരക്ഷഃപിശാചാശ്ച ഭൂതപ്രമഥനായകാഃ ॥ **41** ॥ 3663

വിശുദ്ധസത്ത്വധാമ്ന്യദ്ധാ ത്വയി ശാസ്ത്രശരീരിണി।
നിത്യം നിബദ്ധവൈരാസ്തേ വയം ചാന്യേ ച താദൃശാഃ ॥ **42** ॥ 3664

കേചനോദ്ബദ്ധവൈരേണ ഭക്ത്യാ കേചന കാമതഃ।
ന തഥാ സത്ത്വസംരബ്ധാഃ സന്നികൃഷ്ടാഃ സുരാദയഃ ॥ **43** ॥ 3665

ഇദമിത്ഥമിതി പ്രായസ്തവ യോഗേശ്വരേശ്വര।
ന വിദന്ത്യപി യോഗേശാ യോഗമായാം കുതോ വയം ॥ **44** ॥ 3666

തന്നഃ പ്രസീദ നിരപേക്ഷവിമൃഗ്യയുഷ്മ -
ത്പാദാരവിന്ദധിഷണാൻയഗൃഹാന്ധകൂപാത്।
നിഷ്ക്രമ്യ വിശ്വശരണാംഘ്ര്യുപലബ്ധവൃത്തിഃ
ശാന്തോ യഥൈക ഉത സർവസഖൈശ്ചരാമി ॥ **45** ॥ 3667

ശാധ്യസ്മാനീശിതവ്യേശ നിഷ്പാപാൻ കുരു നഃ പ്രഭോ।
പുമാൻ യച്ഛ്രദ്ധയാഽഽതിഷ്ഠംശ്ചോദനായാ വിമുച്യതേ ॥ **46** ॥ 3668

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ആസൻ മരീചേഃ ഷട് പുത്രാ ഊർണായാം പ്രഥമേഽന്തരേ।
ദേവാഃ കം ജഹസുർവീക്ഷ്യ സുതാം യദ്വിതുമുദ്യതം ॥ **47** ॥ 3669

തേനാസുരീമഗൻ യോനിമധുനാവദ്യകർമണാ।
ഹിരൺയകശിപോർജാതാ നീതാസ്തേ യോഗമായയാ ॥ **48** ॥ 3670

ദേവക്യാ ഉദരേ ജാതാ
രാജൻ കംസവിഹിംസിതാഃ।
സാ താംഹോചത്യാത്മജാൻ സ്വാം -
സ്ത ഇമേഽധ്യാസതേഽന്തികേ ॥ **49** ॥ 3671

ഇത ഏതാൻ പ്രണേഷ്യാമോ മാതൃശോകാപനുത്തയേ ।
തതഃ ശാപാദ് വിനിർമുക്താ ലോകം യാസ്യന്തി വിജ്വരാഃ ॥ **50** ॥ 3672

സ്മരോദ്ഗീഥഃ പരിഷ്വംഗഃ പതംഗഃ ക്ഷുദ്രഭൃദ് ഘൃണീ ।
ഷഡിമേ മത്പ്രസാദേന പുനർയാസ്യന്തി സദ്ഗതിം ॥ **51** ॥ 3673

ഇത്യുക്ത്വാ താൻ സമാദായ ഇന്ദ്രസേനേന പൂജിതൗ ।
പുനർദ്വാരവതീമേത്യ മാതുഃ പുത്രാനയച്ഛതാം ॥ **52** ॥ 3674

താൻ ദൃഷ്ട്വാ ബാലകാൻ ദേവീ
പുത്രസ്നേഹസ്നുതസ്തനീ ।
പരിഷ്വജ്യാങ്കമാരോപ്യ
മൂർധന്യജിഘ്രദഭീക്ഷ്ണശഃ ॥ **53** ॥ 3675

അപായയത് സ്തനം പ്രീതാ സുതസ്പർശപരിപ്ലുതാ ।
മോഹിതാ മായയാ വിഷ്ണോർയയാ സൃഷ്ടിഃ പ്രവർതതേ ॥ **54** ॥ 3676

പീത്വാമൃതം പയസ്തസ്യാഃ പീതശേഷം ഗദാഭൃതഃ ।
നാരായണാംഗസംസ്പർശപ്രതിലബ്ധാത്മദർശനാഃ ॥ **55** ॥ 3677

തേ നമസ്കൃത്യ ഗോവിന്ദം ദേവകീം പിതരം ബലം ।
മിഷതാം സർവഭൂതാനാം യയുർധാമ ദിവൗകസാം ॥ **56** ॥ 3678

തം ദൃഷ്ട്വാ ദേവകീ ദേവീ മൃതാഗമനനിർഗമം ।
മേനേ സുവിസ്മിതാ മായാം കൃഷ്ണസ്യ രചിതാം നൃപ ॥ **57** ॥ 3679

ഏവംവിധാൻയദ്ഭുതാനി കൃഷ്ണസ്യ പരമാത്മനഃ ।
വീർയാണ്യനന്തവീർയസ്യ സന്ത്യനന്താനി ഭാരത ॥ **58** ॥ 3680

സൂത ഉവാച

യ ഇദമനുശൃണോതി ശ്രാവയേദ് വാ മുരാരേ -
ശ്ചരിതമമൃതകീർതേർവർണിതം വ്യാസപുത്രൈഃ।
ജഗദഘഭിദലം തദ്ഭക്തസത്കർണപൂരം
ഭഗവതി കൃതചിത്തോ യാതി തത്ക്ഷേമധാമ ॥ **59** ॥ 3681

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
മൃതാഗ്രജാനയനം നാമ പഞ്ചാശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഷഡശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച
ബ്രഹ്മൻ വേദിതുമിച്ഛാമഃ സ്വസാരം രാമകൃഷ്ണയോഃ।
യഥോപയേമേ വിജയോ യാ മമാസീത് പിതാമഹീ ॥ **1** ॥ 3682

ശ്രീശുക ഉവാച
അർജുനസ്തീർഥയാത്രായാം പർയടന്നവനീം പ്രഭുഃ।
ഗതഃ പ്രഭാസമശൃണോൻമാതുലേയീം സ ആത്മനഃ ॥ **2** ॥ 3683

ദുർയോധനായ രാമസ്താം ദാസ്യതീതി ന ചാപരേ।
തൽലിപ്സുഃ സ യതിർഭൂത്വാ ത്രിദണ്ഡീ ദ്വാരകാമഗാത് ॥ **3** ॥ 3684

തത്ര വൈ വാർഷികാൻ മാസാ -
നവാത്സീത് സ്വാർഥസാധകഃ।
പൗരൈഃ സഭാജിതോഽഭീക്ഷ്ണം
രാമേണാജാനതാ ച സഃ ॥ **4** ॥ 3685

ഏകദാ ഗൃഹമാനീയ ആതിഥ്യേന നിമന്തർയ തം।
ശ്രദ്ധയോപഹൃതം ഭൈക്ഷ്യം ബലേന ബുഭുജേ കില ॥ **5** ॥ 3686

സോഽപശ്യത്തത്ര മഹതീം
കൻയാം വീരമനോഹരാം।

പ്രീത്യുത്ഫുൽലേക്ഷണസ്തസ്യാം
ഭാവക്ഷുബ്ധം മനോ ദധേ ॥ **6** ॥ 3687

സാപി തം ചകമേ വീക്ഷ്യ നാരീണാം ഹൃദയംഗമം ।
ഹസന്തീ വ്രീഡിതാപാംഗീ തന്ന്യസ്തഹൃദയേക്ഷണാ ॥ **7** ॥ 3688

താം പരം സമനുധ്യായന്നന്തരം പ്രേപ്സുരർജുനഃ ।
ന ലേഭേ ശം ഭ്രമച്ചിത്തഃ കാമേനാതിബലീയസാ ॥ **8** ॥ 3689

മഹത്യാം ദേവയാത്രായാം രഥസ്ഥാം ദുർഗനിർഗതാം ।
ജഹാരാനുമതഃ പിത്രോഃ കൃഷ്ണസ്യ ച മഹാരഥഃ ॥ **9** ॥ 3690

രഥസ്ഥോ ധനുരാദായ ശൂരാംശ്ചാരുന്ധതോ ഭടാൻ ।
വിദ്രാവ്യ ക്രോശതാം സ്വാനാം സ്വഭാഗം മൃഗരാഡിവ ॥ **10** ॥ 3691

തച്ഛ്രുത്വാ ക്ഷുഭിതോ രാമഃ പർവണീവ മഹാർണവഃ ।
ഗൃഹീതപാദഃ കൃഷ്ണേന സുഹൃദ്ഭിശ്ചാൻവശാമ്യത ॥ **11** ॥ 3692

പ്രാഹിണോത് പാരിബർഹാണി വരവധ്വോർമുദാ ബലഃ ।
മഹാധനോപസ്കരേഭരഥാശ്വനരയോഷിതഃ ॥ **12** ॥ 3693

ശ്രീശുക ഉവാച
കൃഷ്ണസ്യാസീദ് ദ്വിജശ്രേഷ്ഠഃ ശ്രുതദേവ ഇതി ശ്രുതഃ ।
കൃഷ്ണൈകഭക്ത്യാ പൂർണാർഥഃ ശാന്തഃ കവിരലമ്പടഃ ॥ **13** ॥ 3694

സ ഉവാസ വിദേഹേഷു മിഥിലായാം ഗൃഹാശ്രമീ ।
അനീഹയാഽഽഗതാഹാര്യനിർവർതിതനിജക്രിയഃ ॥ **14** ॥ 3695

യാത്രാമാത്രം ത്വഹരഹർദൈവാദുപനമത്യുത ।
നാധികം താവതാ തുഷ്ടഃ ക്രിയാശ്ചക്രേ യഥോചിതാഃ ॥ **15** ॥ 3696

തഥാ തദ്രാഷ്ട്രപാലോഽംഗ ബഹുലാശ്വ ഇതി ശ്രുതഃ।
മൈഥിലോ നിരഹമ്മാന ഉഭാവപ്യച്യുതപ്രിയൗ ॥ **16** ॥ 3697

തയോഃ പ്രസന്നോ ഭഗവാൻ ദാരുകേണാഹൃതം രഥം।
ആരുഹ്യ സാകം മുനിഭിർവിദേഹാൻ പ്രയയൗ പ്രഭുഃ ॥ **17** ॥ 3698

നാരദോ വാമദേവോഽത്രിഃ
കൃഷ്ണോ രാമോഽസിതോഽരുണിഃ।
അഹം ബൃഹസ്പതിഃ കൺവോ
മൈത്രേയശ്ച്യവനാദയഃ ॥ **18** ॥ 3699

തത്ര തത്ര തമായാന്തം പൗരാ ജാനപദാ നൃപ।
ഉപതസ്ഥുഃ സാർഘ്യഹസ്താ ഗ്രഹൈഃ സൂര്യമിവോദിതം ॥ **19** ॥ 3700

ആനർതധൻവകുരുജാംഗലകങ്കമത്സ്യ -
പാഞ്ചാലകുന്തിമധുകേകയകോസലാർണാഃ।
അൻയേ ച തൻമുഖസരോജമുദാരഹാസ -
സ്നിഗ്ധേക്ഷണം നൃപ പപുർദൃശിഭിർന്യനാർയഃ ॥ **20** ॥ 3701

തേഭ്യഃ സ്വവീക്ഷണവിനഷ്ടതമിസ്രദൃഗ്ഭ്യഃ
ക്ഷേമം ത്രിലോകഗുരുരർഥദൃശം ച യച്ഛൻ।
ശൃൺവൻ ദിഗന്തധവലം സ്വയശോഽശുഭഘ്നം
ഗീതം സുരൈർനൃഭിരഗാച്ഛനകൈർവിദേഹാൻ ॥ **21** ॥ 3702

തേഽച്യുതം പ്രാപ്തമാകർണ്യ പൗരാ ജാനപദാ നൃപ।
അഭീയുർമുദിതാസ്തസ്മൈ ഗൃഹീതാർഹണപാണയഃ ॥ **22** ॥ 3703

ദൃഷ്ട്വാ ത ഉത്തമശ്ലോകം പ്രീത്യുത്ഫുൽലാനനാശയാഃ।
കൈർധൃതാഞ്ജലിഭിർനേമുഃ ശ്രുതപൂർവാംസ്തഥാ മുനീൻ ॥ **23** ॥ 3704

സ്വാനുഗ്രഹായ സമ്പ്രാപ്തം മൻവാനൗ തം ജഗദ്ഗുരും।
മൈഥിലഃ ശ്രുതദേവശ്ച പാദയോഃ പേതതുഃ പ്രഭോഃ ॥ **24** ॥ 3705

ൻയമന്ത്രയേതാം ദാശാർഹമാതിഥ്യേന സഹ ദ്വിജൈഃ।
മൈഥിലഃ ശ്രുതദേവശ്ച യുഗപത് സംഹതാഞ്ജലീ ॥ **25** ॥ 3706

ഭഗവാംസ്തദഭിപ്രേത്യ ദ്വയോഃ പ്രിയചികീർഷയാ।
ഉഭയോരാവിശദ് ഗേഹമുഭാഭ്യാം തദലക്ഷിതഃ ॥ **26** ॥ 3707

ശ്രോതുമപ്യസതാം ദൂരാൻ ജനകഃ സ്വഗൃഹാഗതാൻ।
ആനീതേഷ്വാസനാഗ്ര്യേഷു സുഖാസീനാൻ മഹാമനാഃ ॥ **27** ॥ 3708

പ്രവൃദ്ധഭക്ത്യാ ഉദ്ധർഷഹൃദയാസ്രാവിലേക്ഷണഃ।
നത്വാ തദംഘ്രീൻ പ്രക്ഷാല്യ തദപോ ലോകപാവനീഃ ॥ **28** ॥ 3709

സകുടുംബോ വഹൻ മൂർധ്നാ പൂജയാഞ്ചക്ര ഈശ്വരാൻ।
ഗന്ധമാല്യാംബരാകൽപധൂപദീപാർഘ്യഗോവൃഷൈഃ ॥ **29** ॥ 3710

വാചാ മധുരയാ പ്രീണന്നിദമാഹാന്നതർപിതാൻ।
പാദാവങ്കഗതൗ വിഷ്ണോഃ സംസ്പൃശംഛനകൈർമുദാ ॥ **30** ॥ 3711

രാജോവാച
ഭവാൻ ഹി സർവഭൂതാനാമാത്മാ സാക്ഷീ സ്വദൃഗ് വിഭോ।
അഥ നസ്ത്വത്പദാംഭോജം സ്മരതാം ദർശനം ഗതഃ ॥ **31** ॥ 3712

സ്വവചസ്തദൃതം കർതുമസ്മദ്ദൃഗ്ഗോചരോ ഭവാൻ।
യദാത്മൈകാന്തഭക്താൻ മേ നാനന്തഃ ശ്രീരജഃ പ്രിയഃ ॥ **32** ॥ 3713

കോ നു ത്വച്ചരണാംഭോജമേവംവിദ് വിസൃജേത് പുമാൻ।
നിഷ്കിഞ്ചനാനാം ശാന്താനാം മുനീനാം യസ്ത്വമാത്മദഃ ॥ **33** ॥ 3714

യോഽവതീർയ യദോർവംശേ നൃണാം സംസരതാമിഹ।
യശോ വിതേനേ തച്ഛാന്ത്യൈ ത്രൈലോക്യവൃജിനാപഹം ॥ **34** ॥ 3715

നമസ്തുഭ്യം ഭഗവതേ കൃഷ്ണായാകുംഠമേധസേ।
നാരായണായ ഋഷയേ സുശാന്തം തപ ഈയുഷേ ॥ **35** ॥ 3716

ദിനാനി കതിചിദ് ഭൂമൻ ഗൃഹാൻ നോ നിവസ ദ്വിജൈഃ।
സമേതഃ പാദരജസാ പുനീഹീദം നിമേഃ കുലം ॥ **36** ॥ 3717

ഇത്യുപാമന്ത്രിതോ രാജ്ഞാ ഭഗവാൻ ലോകഭാവനഃ।
ഉവാസ കുർവൻ കൽയാണം മിഥിലാനരയോഷിതാം ॥ **37** ॥ 3718

ശ്രുതദേവോഽച്യുതം പ്രാപ്തം
സ്വഗൃഹാഞ്ജനകോ യഥാ।
നത്വാ മുനീൻ സുസംഹൃഷ്ടോ
ധുൻവൻ വാസോ നനർത ഹ ॥ **38** ॥ 3719

തൃണപീഠബൃസീഷ്വേതാനാനീതേഷൂപവേശ്യ സഃ।
സ്വാഗതേനാഭിനന്ദ്യാംഘ്രീൻ സഭാർയോഽവനിജേ മുദാ ॥ **39** ॥ 3720

തദംഭസാ മഹാഭാഗ ആത്മാനം സഗൃഹാൻവയം।
സ്നാപയാഞ്ചക്ര ഉദ്ധർഷോ ലബ്ധസർവമനോരഥഃ ॥ **40** ॥ 3721

ഫലാർഹണോശീരശിവാമൃതാംബുഭി -
ർമൃദാ സുരഭ്യാ തുലസീകുശാംബുഭിഃ।
ആരാധയാമാസ യഥോപപന്നയാ
സപർയയാ സത്ത്വവിവർധനാന്ധസാ ॥ **41** ॥ 3722

സ തർകയാമാസ കുതോ മമാൻവഭൂദ്
ഗൃഹാന്ധകൂപേ പതിതസ്യ സംഗമഃ।

യഃ സർവതീർഥാസ്പദപാദരേണുഭിഃ
കൃഷ്ണേന ചാസ്യാത്മനികേതഭൂസുരൈഃ ॥ **42** ॥ 3723

സൂപവിഷ്ടാൻ കൃതാതിഥ്യാംശ്രുതദേവ ഉപസ്ഥിതഃ।
സഭാര്യസ്വജനാപത്യ ഉവാചാംഘ്ര്യഭിമർശനഃ ॥ **43** ॥ 3724

ശ്രുതദേവ ഉവാച
നാദ്യ നോ ദർശനം പ്രാപ്തഃ പരം പരമപൂരുഷഃ।
യർഹീദം ശക്തിഭിഃ സൃഷ്ട്വാ പ്രവിഷ്ടോ ഹ്യാത്മസത്തയാ ॥ **44** ॥ 3725

യഥാ ശയാനഃ പുരുഷോ മനസൈവാത്മമായയാ।
സൃഷ്ട്വാ ലോകം പരം സ്വാപ്നമനുവിശ്യാവഭാസതേ ॥ **45** ॥ 3726

ശൃണ്വതാം ഗദതാം ശശ്വദർചതാം ത്വാഭിവന്ദതാം।
നൃണാം സംവദതാമന്തർഹൃദി ഭാസ്യമലാത്മനാം ॥ **46** ॥ 3727

ഹൃദിസ്ഥോഽപ്യതിദൂരസ്ഥഃ കർമവിക്ഷിപ്തചേതസാം।
ആത്മശക്തിഭിരഗ്രാഹ്യോഽപ്യന്ത്യുപേതഗുണാത്മനാം ॥ **47** ॥ 3728

നമോഽസ്തു തേഽധ്യാത്മവിദാം പരാത്മനേ
അനാത്മനേ സ്വാത്മവിഭക്തമൃത്യവേ।
സകാരണാകാരണലിംഗമീയുഷേ
സ്വമായയാസംവൃതരുദ്ധദൃഷ്ടയേ ॥ **48** ॥ 3729

സ ത്വം ശാധി സ്വഭൃത്യാൻ നഃ കിം ദേവ കരവാമ ഹേ।
ഏതദന്തോ നൃണാം ക്ലേശോ യദ് ഭവാനക്ഷിഗോചരഃ ॥ **49** ॥ 3730

ശ്രീശുക ഉവാച
തദുക്തമിത്യുപാകർണ്യ ഭഗവാൻ പ്രണതാർതിഹാ।
ഗൃഹീത്വാ പാണിനാ പാണിം പ്രഹസംസ്തമുവാച ഹ ॥ **50** ॥ 3731

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ബ്രഹ്മംസ്ത്വേഽനുഗ്രഹാർഥായ
സമ്പ്രാപ്താൻ വിദ്ധ്യമൂൻ മുനീൻ।
സഞ്ചരന്തി മയാ ലോകാൻ
പുനന്തഃ പാദരേണുഭിഃ ॥ **51** ॥ 3732

ദേവാഃ ക്ഷേത്രാണി തീർഥാനി ദർശനസ്പർശനാർചനൈഃ।
ശനൈഃ പുനന്തി കാലേന തദപ്യർഹത്തമേക്ഷയാ ॥ **52** ॥ 3733

ബ്രാഹ്മണോ ജൻമനാ ശ്രേയാൻ
സർവേഷാം പ്രാണിനാമിഹ।
തപസാ വിദ്യയാ തുഷ്ട്യാ
കിമു മത്കലയാ യുതഃ ॥ **53** ॥ 3734

ന ബ്രാഹ്മണാൻമേ ദയിതം രൂപമേതച്ചതുർഭുജം।
സർവവേദമയോ വിപ്രഃ സർവദേവമയോ ഹ്യഹം ॥ **54** ॥ 3735

ദുഷ്പ്രജ്ഞാ അവിദിത്വൈവമവജാനന്ത്യസൂയവഃ।
ഗുരും മാം വിപ്രമാത്മാനമർചാദാവിജ്യദൃഷ്ടയഃ ॥ **55** ॥ 3736

ചരാചരമിദം വിശ്വം ഭാവാ യേ ചാസ്യ ഹേതവഃ।
മദ്രൂപാണീതി ചേതസ്യാധത്തേ വിപ്രോ മദീക്ഷയാ ॥ **56** ॥ 3737

തസ്മാദ് ബ്രഹ്മഋഷീനേതാൻ ബ്രഹ്മൻ മച്ഛ്രദ്ധയാർചയ।
ഏവം ചേദർചിതോഽസ്മ്യദ്ധാ നാൻയഥാ ഭൂരിഭൂതിഭിഃ ॥ **57** ॥ 3738

ശ്രീശുക ഉവാച
സ ഇത്ഥം പ്രഭുണാഽഽദിഷ്ടഃ
സഹകൃഷ്ണാൻ ദ്വിജോത്തമാൻ।
ആരാധ്യൈകാത്മഭാവേന
മൈഥിലശ്ചാപ സദ്ഗതിം ॥ **58** ॥ 3739

ഏവം സ്വഭക്തയോ രാജൻ ഭഗവാൻ ഭക്തഭക്തിമാൻ।
ഉഷിത്വാഽഽദിശ്യ സൻമാർഗം പുനർദ്വാരവതീമഗാത് ॥ **59** ॥ 3740

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ശ്രുതദേവാനുഗ്രഹോ നാമ ഷഡശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ സപ്താശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

പരീക്ഷിദുവാച
ബ്രഹ്മൻ ബ്രഹ്മണ്യനിർദേശ്യേ നിർഗുണേ ഗുണവൃത്തയഃ।
കഥം ചരന്തി ശ്രുതയഃ സാക്ഷാത് സദസതഃ പരേ ॥ **1** ॥ 3741

ശ്രീശുക ഉവാച
ബുദ്ധീന്ദ്രിയമനഃപ്രാണാൻ ജനാനാമസൃജത് പ്രഭുഃ।
മാത്രാർഥം ച ഭവാർഥം ച ആത്മനേഽകൽപനായ ച ॥ **2** ॥ 3742

സൈഷാ ഹ്യുപനിഷദ് ബ്രാഹ്മീ
പൂർവേഷാം പൂർവജൈർധൃതാ।
ശ്രദ്ധയാ ധാരയേദ് യസ്താം
ക്ഷേമം ഗച്ഛേദകിഞ്ചനഃ ॥ **3** ॥ 3743

അത്ര തേ വർണയിഷ്യാമി ഗാഥാം നാരായണാൻവിതാം।
നാരദസ്യ ച സംവാദമൃഷേർനാരായണസ്യ ച ॥ **4** ॥ 3744

ഏകദാ നാരദോ ലോകാൻ പർയടൻ ഭഗവത്പ്രിയഃ।
സനാതനമൃഷിം ദ്രഷ്ടും യയൗ നാരായണാശ്രമം ॥ **5** ॥ 3745

യോ വൈ ഭാരതവർഷേഽസ്മിൻ
ക്ഷേമായ സ്വസ്തയേ നൃണാം।

ധർമജ്ഞാനശമോപേത -
മാകൽപാദാസ്ഥിതസ്തപഃ ॥ **6** ॥ 3746

തത്രോപവിഷ്ടമൃഷിഭിഃ കലാപഗ്രാമവാസിഭിഃ ।
പരീതം പ്രണതോഽപൃച്ഛദിദമേവ കുരൂദ്വഹ ॥ **7** ॥ 3747

തസ്മൈ ഹ്യവോചദ് ഭഗവാനൃഷീണാം ശൃണ്വതാമിദം ।
യോ ബ്രഹ്മവാദഃ പൂർവേഷാം ജനലോകനിവാസിനാം ॥ **8** ॥ 3748

ശ്രീഭഗവാനുവാച
സ്വായംഭുവ ബ്രഹ്മസത്രം ജനലോകേഽഭവത് പുരാ ।
തത്രസ്ഥാനാം മാനസാനാം മുനീനാമൂർധ്വരേതസാം ॥ **9** ॥ 3749

ശ്വേതദ്വീപം ഗതവതി ത്വയി ദ്രഷ്ടും തദീശ്വരം ।
ബ്രഹ്മവാദഃ സുസംവൃത്തഃ ശ്രുതയോ യത്ര ശേരതേ ।
തത്ര ഹായമഭൂത് പ്രശ്നസ്ത്വം മാം യമനുപൃച്ഛസി ॥ **10** ॥ 3750

തുൽയശ്രുതതപഃശീലാസ്തുൽയസ്വീയാരിമധ്യമാഃ ।
അപി ചക്രുഃ പ്രവചനമേകം ശുശ്രൂഷവോഽപരേ ॥ **11** ॥ 3751

സനന്ദന ഉവാച
സ്വസൃഷ്ടമിദമാപീയ ശയാനം സഹ ശക്തിഭിഃ ।
തദന്തേ ബോധയാഞ്ചക്രുസ്തൽലിംഗൈഃ ശ്രുതയഃ പരം ॥ **12** ॥ 3752

യഥാ ശയാനം സമ്രാജം വന്ദിനസ്തത്പരാക്രമൈഃ ।
പ്രത്യൂഷേഽഭ്യേത്യ സുശ്ലോകൈർബോധയന്ത്യനുജീവിനഃ ॥ **13** ॥ 3753

ശ്രുതയ ഊചുഃ
ജയ ജയ ജഹ്യജാമജിത ദോഷഗൃഭീതഗുണാം
ത്വമസി യദാത്മനാ സമവരുദ്ധസമസ്തഭഗഃ ।

അഗജഗദോകസാമഖിലശക്ത്യവബോധക തേ
ക്വചിദജയാഽഽത്മനാ ച ചരതോഽനുചരേന്നിഗമഃ ॥ **14** ॥ 3754

ബൃഹദുപലബ്ധമേതദവയന്ത്യവശേഷതയാ
യത ഉദയാസ്തമയൗ വികൃതേർമൃദി വാവികൃതാത് ।
അത ഋഷയോ ദധുസ്ത്വയി മനോവചനാചരിതം
കഥമയഥാ ഭവന്തി ഭുവി ദത്തപദാനി നൃണാം ॥ **15** ॥ 3755

ഇതി തവ സൂരയസ്തർയധിപതേഽഖിലലോകമല -
ക്ഷപണകഥാമൃതാബ്ധിമവഗാഹ്യ തപാംസി ജഹുഃ ।
കിമുത പുനഃ സ്വധാമവിധുതാശയകാലഗുണാഃ
പരമ ഭജന്തി യേ പദമജസ്രസുഖാനുഭവം ॥ **16** ॥ 3756

ദൃതയ ഇവ ശ്വസന്ത്യസുഭൃതോ യദി തേഽനുവിധാ
മഹദഹമാദയോഽണ്ഡമസൃജൻ യദനുഗ്രഹതഃ ।
പുരുഷവിധോഽൻവയോഽത്ര ചരമോഽന്നമയാദിഷു യഃ
സദസതഃ പരം ത്വമഥ യദേഷ്വവശേഷമൃതം ॥ **17** ॥ 3757

ഉദരമുപാസതേ യ ഋഷിവർത്മസു കൂർപദൃശഃ
പരിസരപദ്ധതിം ഹൃദയമാരുണയോ ദഹരം ।
തത ഉദഗാദനന്ത തവ ധാമ ശിരഃ പരമം
പുനരിഹ യത് സമേത്യ ന പതന്തി കൃതാന്തമുഖേ ॥ **18** ॥ 3758

സ്വകൃതവിചിത്രയോനിഷു വിശന്നിവ ഹേതുതയാ
തരതമതശ്ചകാസ്സ്യനലവത് സ്വകൃതാനുകൃതിഃ ।
അഥ വിതഥാസ്വമൂഷ്വവിതഥം തവ ധാമ സമം
വിരജധിയോഽൻവയന്ത്യഭിവിപണ്യവ ഏകരസം ॥ **19** ॥ 3759

സ്വകൃതപുരേഷ്വമീഷ്വബഹിരന്തരസംവരണം
തവ പുരുഷം വദന്ത്യഖിലശക്തിധൃതോഽംശകൃതം ।

ഇതി നൃഗതിം വിവിച്യ കവയോ നിഗമാവപനം
ഭവത ഉപാസതേഽംഘ്രിമഭവം ഭുവി വിശ്വസിതാഃ ॥ **20** ॥ 3760

ദുരവഗമാത്മതത്ത്വനിഗമായ തവാത്തതനോ -
ശ്ചരിതമഹാമൃതാബ്ധിപരിവർതപരിശ്രമണാഃ।
ന പരിലഷന്തി കേചിദപവർഗമപീശ്വര തേ
ചരണസരോജഹംസകുലസംഗവിസൃഷ്ടഗൃഹാഃ ॥ **21** ॥ 3761

ത്വദനുപഥം കുലായമിദമാത്മസുഹൃത്പ്രിയവ -
ച്ചരതി തഥോൻമുഖേ ത്വയി ഹിതേ പ്രിയ ആത്മനി ച।
ന ബത രമന്ത്യഹോ അസദുപാസനയാഽഽത്മഹനോ
യദനുശയാ ഭ്രമന്ത്യുരുഭയേ കുശരീരഭൃതഃ ॥ **22** ॥ 3762

നിഭൃതമരുൻമനോഽക്ഷദൃഢയോഗയുജോ ഹൃദി
യൻമുനയ ഉപാസതേ തദരയോഽപി യയുഃ സ്മരണാത്।
സ്ത്രിയ ഉരഗേന്ദ്രഭോഗഭുജദണ്ഡവിഷക്തധിയോ
വയമപി തേ സമാഃ സമദൃശോഽംഘ്രിസരോജസുധാഃ ॥ **23** ॥ 3763

ക ഇഹ നു വേദ ബതാവരജൻമലയോഽഗ്രസരം
യത ഉദഗാദൃഷിർയമനു ദേവഗണാ ഉഭയേ।
തർഹി ന സന്ന ചാസദുഭയം ന ച കാലജവഃ
കിമപി ന തത്ര ശാസ്ത്രമവകൃഷ്യ ശയീത യദാ ॥ **24** ॥ 3764

ജനിമസതഃ സതോ മൃതിമുതാത്മനി യേ ച ഭിദാം
വിപണമൃതം സ്മരന്ത്യുപദിശന്തി ത ആരുപിതൈഃ।
ത്രിഗുണമയഃ പുമാനിതി ഭിദാ യദബോധകൃതാ
ത്വയി ന തതഃ പരത്ര സ ഭവേദവബോധരസേ ॥ **25** ॥ 3765

സദിവ മനസ്ത്രിവൃത്ത്വയി വിഭാത്യസദാമനുജാത്
സദഭിമൃശന്ത്യശേഷമിദമാത്മതയാഽഽത്മവിദഃ।

ന ഹി വികൃതിം ത്യജന്തി കനകസ്യ തദാത്മതയാ
സ്വകൃതമനുപ്രവിഷ്ടമിദമാത്മതയാവസിതം ॥ **26** ॥ 3766

തവ പരി യേ ചരന്ത്യഖിലസത്ത്വനികേതതയാ
ത ഉത പദാഽഽക്രമന്ത്യവിഗണയ്യ ശിരോ നിരൃതേഃ।
പരിവയസേ പശൂനിവ ഗിരാ വിബുധാനപി താംസ്ത്വയി
കൃതസൗഹൃദാഃ ഖലു പുനന്തി ന യേ വിമുഖാഃ ॥ **27** ॥ 3767

ത്വമകരണഃ സ്വരാഡഖിലകാരകശക്തിധര -
സ്തവ ബലിമുദ്വഹന്തി സമദന്ത്യജയാനിമിഷാഃ।
വർഷഭുജോഽഖിലക്ഷിതിപതേരിവ വിശ്വസൃജോ
വിദധതി യത്ര യേ ത്വധികൃതാ ഭവതശ്ചകിതാഃ ॥ **28** ॥ 3768

സ്ഥിരചരജാതയഃ സ്യുരജയോത്ഥനിമിത്തയുജോ
വിഹര ഉദീക്ഷയാ യദി പരസ്യ വിമുക്ത തതഃ।
ന ഹി പരമസ്യ കശ്ചിദപരോ ന പരശ്ച ഭവേദ്
വിയത ഇവാപദസ്യ തവ ശൂൻയതുലാം ദധതഃ ॥ **29** ॥ 3769

അപരിമിതാ ധ്രുവാസ്തനുഭൃതോ യദി സർവഗതാ -
സ്തർഹി ന ശാസ്യതേതി നിയമോ ധ്രുവ നേതരഥാ।
അജനി ച യൻമയം തദവിമുച്യ നിയന്തൃ ഭവേത്
സമമനുജാനതാം യദമതം മതദുഷ്ടതയാ ॥ **30** ॥ 3770

ന ഘടത ഉദ്ഭവഃ പ്രകൃതിപൂരുഷയോരജയോ -
രുഭയയുജാ ഭവന്ത്യസുഭൃതോ ജലബുദ്ബുദവത്।
ത്വയി ത ഇമേ തതോ വിവിധനാമഗുണൈഃ പരമേ
സരിത ഇവാർണവേ മധുനി ലിൽയുരശേഷരസാഃ ॥ **31** ॥ 3771

നൃഷു തവ മായയാ ഭ്രമമമീഷ്വവഗത്യ ഭൃശം
ത്വയി സുധിയോഽഭവേ ദധതി ഭാവമനുപ്രഭവം।

കഥമനുവർതതാം ഭവഭയം തവ യദ് ഭ്രുകുടിഃ
സൃജതി മുഹുസ്ത്രിണേമിരഭവച്ഛരണേഷു ഭയം ॥ **32** ॥ 3772

വിജിതഹൃഷീകവായുഭിരദാന്തമനസ്തുരഗം
യ ഇഹ യതന്തി യന്തുമതിലോലമുപായഖിദഃ ।
വ്യസനശതാൻവിതാഃ സമവഹായ ഗുരോശ്ചരണം
വണിജ ഇവാജ സന്ത്യകൃതകർണധരാ ജലധൗ ॥ **33** ॥ 3773

സ്വജനസുതാത്മദാരധനധാമധരാസുരഥൈ -
സ്ത്വയി സതി കിം നൃണാം ശ്രയത ആത്മനി സർവരസേ ।
ഇതി സദജാനതാം മിഥുനതോ രതയേ ചരതാം
സുഖയതി കോ ൻവിഹ സ്വവിഹതേ സ്വനിരസ്തഭഗേ ॥ **34** ॥ 3774

ഭുവി പുരുപുണ്യതീർഥസദനാൻയൃഷയോ വിമദാ -
സ്ത ഉത ഭവത്പദാംബുജഹൃദോഽഘഭിദംഘ്രിജലാഃ ।
ദധതി സകൃൻമനസ്ത്വയി യ ആത്മനി നിത്യസുഖേ
ന പുനരുപാസതേ പുരുഷസാരഹരാവസഥാൻ ॥ **35** ॥ 3775

സത ഇദമുത്ഥിതം സദിതി ചേന്നനു തർകഹതം
വ്യഭിചരതി ക്വ ച ക്വ ച മൃഷാ ന തഥോഭയയുക് ।
വ്യവഹൃതയേ വികൽപ ഇഷിതോഽന്ധപരമ്പരയാ
ഭ്രമയതി ഭാരതീ ത ഉരുവൃത്തിഭിരുക്ഥജഡാൻ ॥ **36** ॥ 3776

ന യദിദമഗ്ര ആസ ന ഭവിഷ്യദതോ നിധനാ -
ദനുമിതമന്തരാ ത്വയി വിഭാതി മൃഷൈകരസേ ।
അത ഉപമീയതേ ദ്രവിണജാതിവികൽപപഥൈ -
ർവിതഥമനോവിലാസമൃതമിത്യവയന്ത്യബുധാഃ ॥ **37** ॥ 3777

സ യദജയാ ത്വജാമനുശയീത ഗുണാംശ്ച ജുഷൻ
ഭജതി സരൂപതാം തദനു മൃത്യുമപേതഭഗഃ ।

ത്വമുത ജഹാസി താമഹിരിവ ത്വചമാത്തഭഗോ
മഹസി മഹീയസേഽഷ്ടഗുണിതേഽപരിമേയഭഗഃ ॥ **38** ॥ 3778

യദി ന സമുദ്ധരന്തി യതയോ ഹൃദി കാമജടാ
ദുരധിഗമോഽസതാം ഹൃദി ഗതോഽസ്മൃതകംഠമണിഃ ।
അസുതൃപയോഗിനാമുഭയതോഽപ്യസുഖം ഭഗവ -
ന്നനപഗതാന്തകാദനധിരൂഢപദാദ് ഭവതഃ ॥ **39** ॥ 3779

ത്വദവഗമീ ന വേത്തി ഭവദുത്ഥശുഭാശുഭയോ -
ർഗുണവിഗുണാൻവയാംസ്തർഹി ദേഹഭൃതാം ച ഗിരഃ ।
അനുയുഗമൻവഹം സഗുണ ഗീതപരമ്പരയാ
ശ്രവണഭൃതോ യതസ്ത്വമപവർഗഗതിർമനുജൈഃ ॥ **40** ॥ 3780

ദ്യുപതയ ഏവ തേ ന യയുരന്തമനന്തതയാ
ത്വമപി യദന്തരാണ്ഡനിചയാ നനു സാവരണാഃ ।
ഖ ഇവ രജാംസി വാന്തി വയസാ സഹ യച്ഛ്രുതയ -
സ്ത്വയി ഹി ഫലന്ത്യതന്നിരസനേന ഭവന്നിധനാഃ ॥ **41** ॥ 3781

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഇത്യേതദ് ബ്രഹ്മണഃ പുത്രാ ആശ്രുത്യാത്മാനുശാസനം ।
സനന്ദനമഥാനർചുഃ സിദ്ധാ ജ്ഞാത്വാഽഽത്മനോ ഗതിം ॥ **42** ॥ 3782

ഇത്യശേഷസമാമ്നായപുരാണോപനിഷദ്രസഃ ।
സമുദ്ധൃതഃ പൂർവജാതൈർവ്യാമയാനൈർമഹാത്മഭിഃ ॥ **43** ॥ 3783

ത്വം ചൈതദ് ബ്രഹ്മദായാദ ശ്രദ്ധയാഽഽത്മാനുശാസനം ।
ധാരയംശ്ചര ഗാം കാമം കാമാനാം ഭർജനം നൃണാം ॥ **44** ॥ 3784

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം സ ഋഷിണാഽഽദിഷ്ടം ഗൃഹീത്വാ ശ്രദ്ധയാഽഽത്മവാൻ।
പൂർണഃ ശ്രുതധരോ രാജന്നാഹ വീരവ്രതോ മുനിഃ ॥ **45** ॥ 3785

നാരദ ഉവാച
നമസ്തസ്മൈ ഭഗവതേ കൃഷ്ണായാമലകീർത്തയേ।
യോ ധത്തേ സർവഭൂതാനാമഭവായോശതീഃ കലാഃ ॥ **46** ॥ 3786

ഇത്യാദ്യമൃഷിമാനമ്യ തച്ഛിഷ്യാംശ്ച മഹാത്മനഃ।
തതോഽഗാദാശ്രമം സാക്ഷാത് പിതുർദ്വൈപായനസ്യ മേ ॥ **47** ॥ 3787

സഭാജിതോ ഭഗവതാ കൃതാസനപരിഗ്രഹഃ।
തസ്മൈ തദ് വർണയാമാസ നാരായണമുഖാച്ഛ്രുതം ॥ **48** ॥ 3788

ഇത്യേതദ് വർണിതം രാജൻ യന്നഃ പ്രശ്നഃ കൃതസ്ത്വയാ।
യഥാ ബ്രഹ്മൺയനിർദേശ്യേ നിർഗുണേഽപി മനശ്ചരേത് ॥ **49** ॥ 3789

യോഽസ്യോത്പ്രേക്ഷക ആദിമധ്യനിധനേ
യോഽവ്യക്തജീവേശ്വരോ
യഃ സൃഷ്ട്വേദമനുപ്രവിശ്യ ഋഷിണാ
ചക്രേ പുരഃ ശാസ്തി താഃ।
യം സമ്പദ്യ ജഹാത്യജാമനുശയീ
സുപ്തഃ കുലായം യഥാ
തം കൈവൽയനിരസ്തയോനിമഭയം
ധ്യായേദജസ്രം ഹരിം ॥ **50** ॥ 3790

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ നാരദനാരായണസംവാദേ
വേദസ്തുതിർനാമ സപ്താശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ അഷ്ടാശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

രാജോവാച

ദേവാസുരമനുഷ്യേഷു യേ ഭജന്ത്യശിവം ശിവം।
പ്രായസ്തേ ധനിനോ ഭോജാ ന തു ലക്ഷ്മ്യാഃ പതിം ഹരിം ॥ **1** ॥ 3791

ഏതദ് വേദിതുമിച്ഛാമഃ സന്ദേഹോഽത്ര മഹാൻ ഹി നഃ।
വിരുദ്ധശീലയോഃ പ്രഭ്വോർവിരുദ്ധാ ഭജതാം ഗതിഃ ॥ **2** ॥ 3792

ശ്രീശുക ഉവാച

ശിവഃ ശക്തിയുതഃ ശശ്വത് ത്രിലിംഗോ ഗുണസംവൃതഃ।
വൈകാരികസ്തൈജസശ്ച താമസശ്ചേത്യഹം ത്രിധാ ॥ **3** ॥ 3793

തതോ വികാരാ അഭവൻ ഷോഡശാമീഷു കഞ്ചന।
ഉപധാവൻ വിഭൂതീനാം സർവാസാമശ്നുതേ ഗതിം ॥ **4** ॥ 3794

ഹരിർഹി നിർഗുണഃ സാക്ഷാത് പുരുഷഃ പ്രകൃതേഃ പരഃ।
സ സർവദൃഗുപദ്രഷ്ടാ തം ഭജൻ നിർഗുണോ ഭവേത് ॥ **5** ॥ 3795

നിവൃത്തേഷ്വശ്വമേധേഷു രാജാ യുഷ്മത്പിതാമഹഃ।
ശൃൺവൻ ഭഗവതോ ധർമാനപൃച്ഛദിദമച്യുതം ॥ **6** ॥ 3796

സ ആഹ ഭഗവാംസ്തസ്മൈ
പ്രീതഃ ശുശ്രൂഷവേ പ്രഭുഃ।

നൃണാം നിഃശ്രേയസാർഥായ
യോഽവതീർണോ യദോഃ കുലേ ॥ **7** ॥ 3797

ശ്രീഭഗവാനുവാച
യസ്യാഹമനുഗൃഹ്ണാമി ഹരിഷ്യേ തദ്ധനം ശനൈഃ।
തതോഽധനം ത്യജന്ത്യസ്യ സ്വജനാ ദുഃഖദുഃഖിതം ॥ **8** ॥ 3798

സ യദാ വിതഥോദ്യോഗോ നിർവിണ്ണഃ സ്യാദ് ധനേഹയാ।
മത്പരൈഃ കൃതമൈത്രസ്യ കരിഷ്യേ മദനുഗ്രഹം ॥ **9** ॥ 3799

തദ്ബ്രഹ്മ പരമം സൂക്ഷ്മം ചിൻമാത്രം സദനന്തകം।
അതോ മാം സുദുരാരാധ്യം ഹിത്വാൻയാൻ ഭജതേ ജനഃ ॥ **10** ॥ 3800

തതസ്ത ആശുതോഷേഭ്യോ ലബ്ധരാജ്യശ്രിയോദ്ധതാഃ।
മത്താഃ പ്രമത്താ വരദാൻ വിസ്മരന്ത്യവജാനതേ ॥ **11** ॥ 3801

ശ്രീശുക ഉവാച
ശാപപ്രസാദയോരീശാ ബ്രഹ്മവിഷ്ണുശിവാദയഃ।
സദ്യഃ ശാപപ്രസാദോഽംഗ ശിവോ ബ്രഹ്മാ ന ചാച്യുതഃ ॥ **12** ॥ 3802

അത്ര ചോദാഹരന്തീമമിതിഹാസം പുരാതനം।
വൃകാസുരായ ഗിരിശോ വരം ദത്ത്വാഽഽപ സങ്കടം ॥ **13** ॥ 3803

വൃകോ നാമാസുരഃ പുത്രഃ ശകുനേഃ പഥി നാരദം।
ദൃഷ്ട്വാഽഽശുതോഷം പപ്രച്ഛ ദേവേഷു ത്രിഷു ദുർമതിഃ ॥ **14** ॥ 3804

സ ആഹ ദേവം ഗിരിശമുപാധാവാശു സിദ്ധ്യസി।
യോഽൽപാഭ്യാം ഗുണദോഷാഭ്യാമാശു തുഷ്യതി കുപ്യതി ॥ **15** ॥ 3805

ദശാസ്യബാണയോസ്തുഷ്ടഃ സ്തുവതോർവന്ദിനോരിവ।
ഐശ്വർയമതുലം ദത്ത്വാ തത ആപ സുസങ്കടം ॥ **16** ॥ 3806

ഇത്യാദിഷ്ടസ്തമസുര ഉപാധാവത് സ്വഗാത്രതഃ।
കേദാര ആത്മക്രവ്യേണ ജുഹ്വാനോഽഗ്നിമുഖം ഹരം ॥ **17** ॥ 3807

ദേവോപലബ്ധിമപ്രാപ്യ നിർവേദാത് സപ്തമേഽഹനി।
ശിരോഽവൃശ്ചത് സ്വധിതിനാ തത്തീർഥക്ലിന്നമൂർധജം ॥ **18** ॥ 3808

തദാ മഹാകാരുണികഃ സ ധൂർജടി -
ർയഥാ വയം ചാഗ്നിരിവോത്ഥിതോഽനലാത്।
നിഗൃഹ്യ ദോർഭ്യാം ഭുജയോർന്യവാരയത്
തത്സ്പർശനാദ് ഭൂയ ഉപസ്കൃതാകൃതിഃ ॥ **19** ॥ 3809

തമാഹ ചാംഗാലമലം വൃണീഷ്വ മേ
യഥാഭികാമം വിതരാമി തേ വരം।
പ്രീയേയ തോയേന നൃണാം പ്രപദ്യതാ -
മഹോ ത്വയാഽഽത്മാ ഭൃശമർദ്യതേ വൃഥാ ॥ **20** ॥ 3810

ദേവം സ വവ്രേ പാപീയാൻ വരം ഭൂതഭയാവഹം।
യസ്യ യസ്യ കരം ശീർഷ്ണി ധാസ്യേ സ മ്രിയതാമിതി ॥ **21** ॥ 3811

തച്ഛ്രുത്വാ ഭഗവാൻ രുദ്രോ ദുർമനാ ഇവ ഭാരത।
ഓമിതി പ്രഹസംസ്തസ്മൈ ദദേഽഹേരമൃതം യഥാ ॥ **22** ॥ 3812

ഇത്യുക്തഃ സോഽസുരോ നൂനം ഗൗരീഹരണലാലസഃ।
സ തദ്വരപരീക്ഷാർഥം ശംഭോർമൂർധ്നി കിലാസുരഃ।
സ്വഹസ്തം ധാതുമാരേഭേ സോഽബിഭ്യത് സ്വകൃതാച്ഛിവഃ ॥ **23** ॥ 3813

തേനോപസൃഷ്ടഃ സന്ത്രസ്തഃ പരാധാവൻ സവേപഥുഃ।
യാവദന്തം ദിവോ ഭൂമേഃ കാഷ്ഠാനാമുദഗാദുദക് ॥ **24** ॥ 3814

അജാനന്തഃ പ്രതിവിധിം തൂഷ്ണീമാസൻ സുരേശ്വരാഃ।
തതോ വൈകുംഠമഗമദ് ഭാസ്വരം തമസഃ പരം ॥ **25** ॥ 3815

യത്ര നാരായണഃ സാക്ഷാന്ന്യാസിനാം പരമാ ഗതിഃ।
ശാന്താനാം ൻയസ്തദണ്ഡാനാം യതോ നാവർതതേ ഗതഃ ॥ **26** ॥ 3816

തം തഥാവ്യസനം ദൃഷ്ട്വാ ഭഗവാൻ വൃജിനാർദനഃ।
ദൂരാത് പ്രത്യുദിയാദ് ഭൂത്വാ വടുകോ യോഗമായയാ ॥ **27** ॥ 3817

മേഖലാജിനദണ്ഡാക്ഷൈസ്തേജസാഗ്നിരിവ ജ്വലൻ।
അഭിവാദയാമാസ ച തം കുശപാണിർവിനീതവത് ॥ **28** ॥ 3818

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ശാകുനേയ ഭവാൻ വ്യക്തം ശ്രാന്തഃ കിം ദൂരമാഗതഃ।
ക്ഷണം വിശ്രമ്യതാം പുംസ ആത്മായം സർവകാമധുക് ॥ **29** ॥ 3819

യദി നഃ ശ്രവണായാലം യുഷ്മദ്വ്യവസിതം വിഭോ।
ഭൺയതാം പ്രായശഃ പുംഭിർധൃതൈഃ സ്വാർഥാൻ സമീഹതേ ॥ **30** ॥ 3820

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ഭഗവതാ പൃഷ്ടോ വചസാമൃതവർഷിണാ।
ഗതക്ലമോഽബ്രവീത്തസ്മൈ യഥാപൂർവമനുഷ്ഠിതം ॥ **31** ॥ 3821

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ഏവം ചേത്തർഹി തദ്വാക്യം ന വയം ശ്രദ്ദധീമഹി।
യോ ദക്ഷശാപാത് പൈശാച്യം പ്രാപ്തഃ പ്രേതപിശാചരാട് ॥ **32** ॥ 3822

യദി വസ്തത്ര വിശ്രംഭോ ദാനവേന്ദ്ര ജഗദ്ഗുരൗ।
തർഹ്യംഗാശു സ്വശിരസി ഹസ്തം ൻയസ്യ പ്രതീയതാം ॥ **33** ॥ 3823

യദ്യസത്യം വചഃ ശംഭോഃ കഥഞ്ചിദ് ദാനവർഷഭ।
തദൈനം ജഹ്യസദ്വാചം ന യദ് വക്തീനൃതം പുനഃ ॥ **34** ॥ 3824

ഇത്ഥം ഭഗവതശ്ചിത്രൈർവചോഭിഃ സ സുപേശലൈഃ।
ഭിന്നധീർവിസ്മൃതഃ ശീർഷ്ണി സ്വഹസ്തം കുമതിർവ്യധാത് ॥ **35** ॥ 3825

അഥാപതദ് ഭിന്നശിരാ വജ്രാഹത ഇവ ക്ഷണാത്।
ജയശബ്ദോ നമഃശബ്ദഃ സാധുശബ്ദോഽഭവദ് ദിവി ॥ **36** ॥ 3826

മുമുചുഃ പുഷ്പവർഷാണി ഹതേ പാപേ വൃകാസുരേ।
ദേവർഷിപിതൃഗന്ധർവാ മോചിതഃ സങ്കടാച്ഛിവഃ ॥ **37** ॥ 3827

മുക്തം ഗിരിശമഭ്യാഹ ഭഗവാൻ പുരുഷോത്തമഃ।
അഹോ ദേവ മഹാദേവ പാപോഽയം സ്വേന പാപ്മനാ ॥ **38** ॥ 3828

ഹതഃ കോ നു മഹത്സ്വീശ ജന്തുർവൈ കൃതകിൽബിഷഃ।
ക്ഷേമീ സ്യാത് കിമു വിശ്വേശേ കൃതാഗസ്കോ ജഗദ്ഗുരൗ ॥ **39** ॥ 3829

യ ഏവമവ്യാകൃതശക്ത്യുദൻവതഃ
പരസ്യ സാക്ഷാത് പരമാത്മനോ ഹരേഃ।
ഗിരിത്രമോക്ഷം കഥയേച്ഛൃണോതി വാ
വിമുച്യതേ സംസൃതിഭിസ്തഥാരിഭിഃ ॥ **40** ॥ 3830

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
രുദ്രമോക്ഷണം നാമ അഷ്ടാശീതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ഏകോനനവതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സരസ്വത്യാസ്തടേ രാജന്നൃഷയഃ സത്രമാസത ।
വിതർകഃ സമഭൂത്തേഷാം ത്രിഷ്വധീശേഷു കോ മഹാൻ ॥ **1** ॥ 3831

തസ്യ ജിജ്ഞാസയാ തേ വൈ
ഭൃഗും ബ്രഹ്മസുതം നൃപ ।
തജ്ജ്ഞപ്ത്യൈ പ്രേഷയാമാസുഃ
സോഽഭ്യഗാദ് ബ്രഹ്മണഃ സഭാം ॥ **2** ॥ 3832

ന തസ്മൈ പ്രഹ്വണം സ്തോത്രം ചക്രേ സത്ത്വപരീക്ഷയാ ।
തസ്മൈ ചുക്രോധ ഭഗവാൻ പ്രജ്വലൻ സ്വേന തേജസാ ॥ **3** ॥ 3833

സ ആത്മൻയുത്ഥിതം മൻയുമാത്മജായാത്മനാ പ്രഭുഃ ।
അശീശമദ് യഥാ വഹ്നിം സ്വയോൻയാ വാരിണാഽഽത്മഭൂഃ ॥ **4** ॥ 3834

തതഃ കൈലാസമഗമത് സ തം ദേവോ മഹേശ്വരഃ ।
പരിരബ്ധും സമാരേഭ ഉത്ഥായ ഭ്രാതരം മുദാ ॥ **5** ॥ 3835

നൈച്ഛത്ത്വമസ്യുത്പഥഗ ഇതി ദേവശ്ചുകോപ ഹ ।
ശൂലമുദ്യമ്യ തം ഹന്തുമാരേഭേ തിഗ്മലോചനഃ ॥ **6** ॥ 3836

പതിത്വാ പാദയോർദേവീ സാന്ത്വയാമാസ തം ഗിരാ।
അഥോ ജഗാമ വൈകുംഠം യത്ര ദേവോ ജനാർദനഃ ॥ **7** ॥ 3837

ശയാനം ശ്രിയ ഉത്സംഗേ പദാ വക്ഷസ്യതാഡയത്।
തത ഉത്ഥായ ഭഗവാൻ സഹ ലക്ഷ്മ്യാ സതാം ഗതിഃ ॥ **8** ॥ 3838

സ്വതൽപാദവരുഹ്യാഥ നനാമ ശിരസാ മുനിം।
ആഹ തേ സ്വാഗതം ബ്രഹ്മൻ നിഷീദാത്രാസനേ ക്ഷണം।
അജാനതാമാഗതാൻ വഃ ക്ഷന്തുമർഹഥ നഃ പ്രഭോ ॥ **9** ॥ 3839

അതീവ കോമലൗ താത ചരണൗ തേ മഹാമുനേ।
ഇത്യുക്ത്വാ വിപ്രചരണൗ മർദയൻ സ്വേന പാണിനാ ॥ **10** ॥ 3840

പുനീഹി സഹലോകം മാം ലോകപാലാംശ്ച മദ്ഗതാൻ।
പാദോദകേന ഭവതസ്തീർഥാനാം തീർഥകാരിണാ ॥ **11** ॥ 3841

അദ്യാഹം ഭഗവംൽലക്ഷ്മ്യാ ആസമേകാന്തഭാജനം।
വത്സ്യത്യുരസി മേ ഭൂതിർഭവത്പാദഹതാംഹസഃ ॥ **12** ॥ 3842

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം ബ്രുവാണേ വൈകുംഠേ
ഭൃഗുസ്തൻമന്ദ്രയാ ഗിരാ।
നിർവൃതസ്തർപിതസ്തൂഷ്ണീം
ഭക്ത്യുത്കംഠോഽശ്രുലോചനഃ ॥ **13** ॥ 3843

പുനശ്ച സത്രമാവ്രജ്യ മുനീനാം ബ്രഹ്മവാദിനാം।
സ്വാനുഭൂതമശേഷേണ രാജൻ ഭൃഗുരവർണയത് ॥ **14** ॥ 3844

തന്നിശമ്യാഥ മുനയോ വിസ്മിതാ മുക്തസംശയാഃ।
ഭൂയാംസം ശ്രദ്ദധുർവിഷ്ണും യതഃ ശാന്തിർയതോഽഭയം ॥ **15** ॥ 3845

ധർമഃ സാക്ഷാദ് യതോ ജ്ഞാനം
വൈരാഗ്യം ച തദൻവിതം।
ഐശ്വർയം ചാഷ്ടധാ യസ്മാദ്
യശശ്ചാത്മമലാപഹം ॥ **16** ॥ 3846

മുനീനാം ൻയസ്തദണ്ഡാനാം ശാന്താനാം സമചേതസാം।
അകിഞ്ചനാനാം സാധൂനാം യമാഹുഃ പരമാം ഗതിം ॥ **17** ॥ 3847

സത്ത്വം യസ്യ പ്രിയാ മൂർതിർബ്രാഹ്മണാസ്ത്വിഷ്ടദേവതാഃ।
ഭജന്ത്യനാശിഷഃ ശാന്താ യം വാ നിപുണബുദ്ധയഃ ॥ **18** ॥ 3848

ത്രിവിധാകൃതയസ്തസ്യ രാക്ഷസാ അസുരാഃ സുരാഃ।
ഗുണിൻയാ മായയാ സൃഷ്ടാഃ സത്ത്വം തത്തീർഥസാധനം ॥ **19** ॥ 3849

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏവം സാരസ്വതാ വിപ്രാ നൃണാം സംശയനുത്തയേ।
പുരുഷസ്യ പദാംഭോജസേവയാ തദ്ഗതിം ഗതാഃ ॥ **20** ॥ 3850

സൂത ഉവാച
ഇത്യേതൻമുനിതനയാസ്യപദ്മഗന്ധ -
പീയൂഷം ഭവഭയഭിത് പരസ്യ പുംസഃ।
സുശ്ലോകം ശ്രവണപുടൈഃ പിബത്യഭീക്ഷ്ണം
പാന്ഥോഽധ്വശ്രമണപരിശ്രമം ജഹാതി ॥ **21** ॥ 3851

ശ്രീശുക ഉവാച
ഏകദാ ദ്വാരവത്യാം തു വിപ്രപത്ന്യാഃ കുമാരകഃ।
ജാതമാത്രോ ഭുവം സ്പൃഷ്ട്വാ മമാര കില ഭാരത ॥ **22** ॥ 3852

വിപ്രോ ഗൃഹീത്വാ മൃതകം രാജദ്വാർയുപധായ സഃ।
ഇദം പ്രോവാച വിലപന്നാതുരോ ദീനമാനസഃ ॥ **23** ॥ 3853

ബ്രഹ്മദ്വിഷഃ ശഠധിയോ ലുബ്ധസ്യ വിഷയാത്മനഃ।
ക്ഷത്രബന്ധോഃ കർമദോഷാത് പഞ്ചത്വം മേ ഗതോഽർഭകഃ ॥ **24** ॥ 3854

ഹിംസാവിഹാരം നൃപതിം ദുഃശീലമജിതേന്ദ്രിയം।
പ്രജാ ഭജന്ത്യഃ സീദന്തി ദരിദ്രാ നിത്യദുഃഖിതാഃ ॥ **25** ॥ 3855

ഏവം ദ്വിതീയം വിപ്രർഷിസ്തൃതീയം ത്വേവമേവ ച।
വിസൃജ്യ സ നൃപദ്വാരി താം ഗാഥാം സമഗായത ॥ **26** ॥ 3856

താമർജുന ഉപശ്രുത്യ കർഹിചിത് കേശവാന്തികേ।
പരേതേ നവമേ ബാലേ ബ്രാഹ്മണം സമഭാഷത ॥ **27** ॥ 3857

കിംസ്വിദ് ബ്രഹ്മംസ്ത്വന്നിവാസേ ഇഹ നാസ്തി ധനുർധരഃ।
രാജന്യബന്ധുരേതേ വൈ ബ്രാഹ്മണാഃ സത്ര ആസതേ ॥ **28** ॥ 3858

ധനദാരാത്മജാപൃക്തോ യത്ര ശോചന്തി ബ്രാഹ്മണാഃ।
തേ വൈ രാജന്യവേഷേണ നടാ ജീവന്ത്യസുംഭരാഃ ॥ **29** ॥ 3859

അഹം പ്രജാ വാം ഭഗവൻ രക്ഷിഷ്യേ ദീനയോരിഹ।
അനിസ്തീർണപ്രതിജ്ഞോഽഗ്നിം പ്രവേക്ഷ്യേ ഹതകൽമഷഃ ॥ **30** ॥ 3860

ബ്രാഹ്മണ ഉവാച
സങ്കർഷണോ വാസുദേവഃ പ്രദ്യുമ്നോ ധൻവിനാം വരഃ।
അനിരുദ്ധോഽപ്രതിരഥോ ന ത്രാതും ശക്നുവന്തി യത് ॥ **31** ॥ 3861

തത് കഥം നു ഭവാൻ കർമ ദുഷ്കരം ജഗദീശ്വരൈഃ।
ചികീർഷസി ത്വം ബാലിശ്യാത് തന്ന ശ്രദ്ദധ്മഹേ വയം ॥ **32** ॥ 3862

അർജുന ഉവാച
നാഹം സങ്കർഷണോ ബ്രഹ്മൻ
ന കൃഷ്ണഃ കാർഷ്ണിരേവ ച।

അഹം വാ അർജുനോ നാമ
ഗാണ്ഡീവം യസ്യ വൈ ധനുഃ ॥ **33** ॥ 3863

മാവമംസ്ഥാ മമ ബ്രഹ്മൻ വീർയം ത്ര്യംബകതോഷണം।
മൃത്യും വിജിത്യ പ്രധനേ ആനേഷ്യേ തേ പ്രജാം പ്രഭോ ॥ **34** ॥ 3864

ഏവം വിശ്രംഭിതോ വിപ്രഃ ഫാൽഗുനേന പരന്തപ।
ജഗാമ സ്വഗൃഹം പ്രീതഃ പാർഥവീർയം നിശാമയൻ ॥ **35** ॥ 3865

പ്രസൂതികാല ആസന്നേ ഭാർയായാ ദ്വിജസത്തമഃ।
പാഹി പാഹി പ്രജാം മൃത്യോരിത്യാഹാർജുനമാതുരഃ ॥ **36** ॥ 3866

സ ഉപസ്പൃശ്യ ശുച്യംഭോ നമസ്കൃത്യ മഹേശ്വരം।
ദിവ്യാൻയസ്ത്രാണി സംസ്മൃത്യ സജ്യം ഗാണ്ഡീവമാദദേ ॥ **37** ॥ 3867

ൻയരുണത് സൂതികാഗാരം
ശരൈർനാനാസ്ത്രയോജിതൈഃ।
തിർയഗൂർധ്വമധഃ പാർഥ -
ശ്ചകാര ശരപഞ്ജരം ॥ **38** ॥ 3868

തതഃ കുമാരഃ സഞ്ജാതോ വിപ്രപത്ന്യാ രുദൻ മുഹുഃ।
സദ്യോഽദർശനമാപേദേ സശരീരോ വിഹായസാ ॥ **39** ॥ 3869

തദാഽഽഹ വിപ്രോ വിജയം വിനിന്ദൻ കൃഷ്ണസന്നിധൗ।
മൗഢ്യം പശ്യത മേ യോഽഹം ശ്രദ്ദധേ ക്ലീബകത്ഥനം ॥ **40** ॥ 3870

ന പ്രദ്യുമ്നോ നാനിരുദ്ധോ ന രാമോ ന ച കേശവഃ।
യസ്യ ശേകുഃ പരിത്രാതും കോഽൻയസ്തദവിതേശ്വരഃ ॥ **41** ॥ 3871

ധിഗർജുനം മൃഷാവാദം ധിഗാത്മശ്ലാഘിനോ ധനുഃ।
ദൈവോപസൃഷ്ടം യോ മൗഢ്യാദാനിനീഷതി ദുർമതിഃ ॥ **42** ॥ 3872

ഏവം ശപതി വിപ്രർഷൗ വിദ്യാമാസ്ഥായ ഫാൽഗുനഃ।
യയൗ സംയമനീമാശു യത്രാസ്തേ ഭഗവാൻ യമഃ ॥ **43** ॥ 3873

വിപ്രാപത്യമചക്ഷാണസ്തത ഐന്ദ്രീമഗാത് പുരീം।
ആഗ്നേയീം നൈരൃതീം സൗമ്യാം വായവ്യാം വാരുണീമഥ।
രസാതലം നാകപൃഷ്ഠം ധിഷ്ണ്യാൻയൻയാൻയുദായുധഃ ॥ **44** ॥ 3874

തതോഽലബ്ധദ്വിജസുതോ ഹ്യനിസ്തീർണപ്രതിശ്രുതഃ।
അഗ്നിം വിവിക്ഷുഃ കൃഷ്ണേന പ്രത്യുക്തഃ പ്രതിഷേധതാ ॥ **45** ॥ 3875

ദർശയേ ദ്വിജസൂനൂംസ്തേ മാവജ്ഞാത്മാനമാത്മനാ।
യേ തേ നഃ കീർതിം വിമലാം മനുഷ്യാഃ സ്ഥാപയിഷ്യന്തി ॥ **46** ॥ 3876

ഇതി സംഭാഷ്യ ഭഗവാനർജുനേന സഹേശ്വരഃ।
ദിവ്യം സ്വരഥമാസ്ഥായ പ്രതീചീം ദിശമാവിശത് ॥ **47** ॥ 3877

സപ്ത ദ്വീപാൻ സപ്ത സിന്ധൂൻ സപ്തസപ്തഗിരീനഥ।
ലോകാലോകം തഥാതീത്യ വിവേശ സുമഹത്തമഃ ॥ **48** ॥ 3878

തത്രാശ്വാഃ ശൈബ്യസുഗ്രീവമേഘപുഷ്പബലാഹകാഃ।
തമസി ഭ്രഷ്ടഗതയോ ബഭൂവുർഭരതർഷഭ ॥ **49** ॥ 3879

താൻ ദൃഷ്ട്വാ ഭഗവാൻ കൃഷ്ണോ മഹായോഗേശ്വരേശ്വരഃ।
സഹസ്രാദിത്യസങ്കാശം സ്വചക്രം പ്രാഹിണോത് പുരഃ ॥ **50** ॥ 3880

തമഃ സുഘോരം ഗഹനം കൃതം മഹദ്
വിദാരയദ് ഭൂരിതരേണ രോചിഷാ।
മനോജവം നിർവിവിശേ സുദർശനം
ഗുണച്യുതോ രാമശരോ യഥാ ചമൂഃ ॥ **51** ॥ 3881

ദ്വാരേണ ചക്രാനുപഥേന തത്തമഃ
പരം പരം ജ്യോതിരനന്തപാരം।
സമശ്നുവാനം പ്രസമീക്ഷ്യ ഫാൽഗുനഃ
പ്രതാഡിതാക്ഷോഽപിദധേഽക്ഷിണീ ഉഭേ ॥ **52** ॥ 3882

തതഃ പ്രവിഷ്ടഃ സലിലം നഭസ്വതാ
ബലീയസൈജദ്ബൃഹദൂർമിഭൂഷണം।
തത്രാദ്ഭുതം വൈ ഭവനം ദ്യുമത്തമം
ഭ്രാജൻമണിസ്തംഭസഹസ്രശോഭിതം ॥ **53** ॥ 3883

തസ്മിൻ മഹാഭീമമനന്തമദ്ഭുതം
സഹസ്രമൂർധന്യഫണാമണിദ്യുഭിഃ।
വിഭ്രാജമാനം ദ്വിഗുണോൽബണേക്ഷണം
സിതാചലാഭം ശിതികംഠജിഹ്വം ॥ **54** ॥ 3884

ദദർശ തദ്ഭോഗസുഖാസനം വിഭും
മഹാനുഭാവം പുരുഷോത്തമോത്തമം।
സാന്ദ്രാംബുദാഭം സുപിശംഗവാസസം
പ്രസന്നവക്ത്രം രുചിരായതേക്ഷണം ॥ **55** ॥ 3885

മഹാമണിവ്രാതകിരീടകുണ്ഡല -
പ്രഭാപരിക്ഷിപ്തസഹസ്രകുന്തലം।
പ്രലംബചാർവഷ്ടഭുജം സകൗസ്തുഭം
ശ്രീവത്സലക്ഷ്മം വനമാലയാ വൃതം ॥ **56** ॥ 3886

സുനന്ദനന്ദപ്രമുഖൈഃ സ്വപാർഷദൈ -
ശ്ചക്രാദിഭിർമൂർതിധരൈർനിജായുധൈഃ।
പുഷ്ട്യാ ശ്രിയാ കീർത്യജയാഖിലർദ്ധിഭി -
ർനിഷേവ്യമാണം പരമേഷ്ഠിനാം പതിം ॥ **57** ॥ 3887

വവന്ദ ആത്മാനമനന്തമച്യുതോ
ജിഷ്ണുശ്ച തദ്ദർശനജാതസാധ്വസഃ।
താവാഹ ഭൂമാ പരമേഷ്ഠിനാം പ്രഭു -
ർബദ്ധാഞ്ജലീ സസ്മിതമൂർജയാ ഗിരാ ॥ **58** ॥ 3888

ദ്വിജാത്മജാ മേ യുവയോർദിദൃക്ഷുണാ
മയോപനീതാ ഭുവി ധർമഗുപ്തയേ।
കലാവതീർണാവവനേർഭരാസുരാൻ
ഹത്വേഹ ഭൂയസ്ത്വരയേതമന്തി മേ ॥ **59** ॥ 3889

പൂർണകാമാവപി യുവാം നരനാരായണാവൃഷീ।
ധർമമാചരതാം സ്ഥിത്യൈ ഋഷഭൗ ലോകസംഗ്രഹം ॥ **60** ॥ 3890

ഇത്യാദിഷ്ടൗ ഭഗവതാ തൗ കൃഷ്ണൗ പരമേഷ്ഠിനാ।
ഓമിത്യാനമ്യ ഭൂമാനമാദായ ദ്വിജദാരകാൻ ॥ **61** ॥ 3891

ൻയവർതതാം സ്വകം ധാമ സമ്പ്രഹൃഷ്ടൗ യഥാഗതം।
വിപ്രായ ദദതുഃ പുത്രാൻ യഥാരൂപം യഥാവയഃ ॥ **62** ॥ 3892

നിശാമ്യ വൈഷ്ണവം ധാമ
പാർഥഃ പരമവിസ്മിതഃ।
യത്കിഞ്ചിത് പൗരുഷം പുംസാം
മേനേ കൃഷ്ണാനുകമ്പിതം ॥ **63** ॥ 3893

ഇതീദൃശാൻയനേകാനി വീർയാണീഹ പ്രദർശയൻ।
ബുഭുജേ വിഷയാൻ ഗ്രാമ്യാനീജേ ചാത്യൂർജിതൈർമഖൈഃ ॥ **64** ॥ 3894

പ്രവവർഷാഖിലാൻ കാമാൻ പ്രജാസു ബ്രാഹ്മണാദിഷു।
യഥാകാലം യഥൈവേന്ദ്രോ ഭഗവാംശ്രൈഷ്ഠ്യമാസ്ഥിതഃ ॥ **65** ॥ 3895

ഹത്വാ നൃപാനധർമിഷ്ഠാൻ ഘാതയിത്വാർജുനാദിഭിഃ।
അഞ്ജസാ വർതയാമാസ ധർമം ധർമസുതാദിഭിഃ ॥ **66** ॥ 3896

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ദ്വിജകുമാരാനയനം നാമ ഏകോനനവതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ നവതിതമോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സുഖം സ്വപുർയാം നിവസൻ ദ്വാരകായാം ശ്രിയഃ പതിഃ ।
സർവസമ്പത്സമൃദ്ധായാം ജുഷ്ടായാം വൃഷ്ണിപുംഗവൈഃ ॥ **1** ॥ 3897

സ്ത്രീഭിശ്ചോത്തമവേഷാഭിർനവയൗവനകാന്തിഭിഃ ।
കന്ദുകാദിഭിർഹർമ്യേഷു ക്രീഡന്തീഭിസ്തഡിദ്യുഭിഃ ॥ **2** ॥ 3898

നിത്യം സങ്കുലമാർഗായാം മദച്യുദ്ഭിർമതംഗജൈഃ ।
സ്വലങ്കൃതൈർഭടൈരശ്വൈ രഥൈശ്ച കനകോജ്ജ്വലൈഃ ॥ **3** ॥ 3899

ഉദ്യാനോപവനാഢ്യായാം പുഷ്പിതദ്രുമരാജിഷു ।
നിർവിശദ്ഭൃംഗവിഹഗൈർനാദിതായാം സമന്തതഃ ॥ **4** ॥ 3900

രേമേ ഷോഡശസാഹസ്രപത്നീനാമേകവല്ലഭഃ ।
താവദ്വിചിത്രരൂപോഽസൗ തദ്ഗൃഹേഷു മഹർദ്ധിഷു ॥ **5** ॥ 3901

പ്രോത്ഫുൽലോത്പലകഹ്ലാരകുമുദാംഭോജരേണുഭിഃ ।
വാസിതാമലതോയേഷു കൂജദ്ദ്വിജകുലേഷു ച ॥ **6** ॥ 3902

വിജഹാര വിഗാഹ്യാംഭോ ഹ്രദിനീഷു മഹോദയഃ ।
കുചകുങ്കുമലിപ്താംഗഃ പരിരബ്ധശ്ച യോഷിതാം ॥ **7** ॥ 3903

ഉപഗീയമാനോ ഗന്ധർവൈർമൃദംഗപണവാനകാൻ।
വാദയദ്ഭിർമുദാ വീണാം സൂതമാഗധവന്ദിഭിഃ ॥ **8** ॥ 3904

സിച്യമാനോഽച്യുതസ്താഭിർഹസന്തീഭിഃ സ്മ രേചകൈഃ।
പ്രതിഷിഞ്ചൻ വിചിക്രീഡേ യക്ഷീഭിർയക്ഷരാഡിവ ॥ **9** ॥ 3905

താഃ ക്ലിന്നവസ്ത്രവിവൃതോരുകുചപ്രദേശാഃ
സിഞ്ചന്ത്യ ഉദ്ധൃതബൃഹത്കബരപ്രസൂനാഃ।
കാന്തം സ്മ രേചകജിഹീരഷയോപഗുഹ്യ
ജാതസ്മരോത്സവലസദ്വദനാ വിരേജുഃ ॥ **10** ॥ 3906

കൃഷ്ണസ്തു തത്സ്തനവിഷജ്ജിതകുങ്കുമസ്രക്
ക്രീഡാഭിഷംഗധുതകുന്തലവൃന്ദബന്ധഃ।
സിഞ്ചൻ മുഹുർയുവതിഭിഃ പ്രതിഷിച്യമാനോ
രേമേ കരേണുഭിരിവേഭപതിഃ പരീതഃ ॥ **11** ॥ 3907

നടാനാം നർതകീനാം ച ഗീതവാദ്യോപജീവിനാം।
ക്രീഡാലങ്കാരവാസാംസി കൃഷ്ണോഽദാത്തസ്യ ച സ്ത്രിയഃ ॥ **12** ॥ 3908

കൃഷ്ണസ്യൈവം വിഹരതോ ഗത്യാലാപേക്ഷിതസ്മിതൈഃ।
നർമക്ഷ്വേലിപരിഷ്വംഗൈഃ സ്ത്രീണാം കില ഹൃതാ ധിയഃ ॥ **13** ॥ 3909

ഊചുർമുകുന്ദൈകധിയോഽഗിര ഉൻമത്തവജ്ജഡം।
ചിന്തയന്ത്യോഽരവിന്ദാക്ഷം താനി മേ ഗദതഃ ശൃണു ॥ **14** ॥ 3910

മഹിഷ്യ ഊചുഃ
കുരരി വിലപസി ത്വം വീതനിദ്രാ ന ശേഷേ
സ്വപിതി ജഗതി രാത്ര്യാമീശ്വരോ ഗുപ്തബോധഃ।
വയമിവ സഖി കച്ചിദ് ഗാഢനിർഭിന്നചേതാ
നലിനനയനഹാസോദാരലീലേക്ഷിതേന ॥ **15** ॥ 3911

നേത്രേ നിമീലയസി നക്തമദൃഷ്ടബന്ധു -
സ്ത്വം രോരവീഷി കരുണം ബത ചക്രവാകി।
ദാസ്യം ഗതാ വയമിവാച്യുതപാദജുഷ്ടാം
കിം വാ സ്രജം സ്പൃഹയസേ കബരേണ വോഢും ॥ **16** ॥ 3912

ഭോ ഭോഃ സദാ നിഷ്ടനസേ ഉദന്വ -
ന്നലബ്ധനിദ്രോഽധിഗതപ്രജാഗരഃ।
കിം വാ മുകുന്ദാപഹൃതാത്മലാംഛനഃ
പ്രാപ്താം ദശാം ത്വം ച ഗതോ ദുരത്യയാം ॥ **17** ॥ 3913

ത്വം യക്ഷ്മണാ ബലവതാസി ഗൃഹീത ഇന്ദോ
ക്ഷീണസ്തമോ ന നിജദീധിതിഭിഃ ക്ഷിണോഷി।
കച്ചിൻമുകുന്ദഗദിതാനി യഥാ വയം ത്വം
വിസ്മൃത്യ ഭോഃ സ്ഥഗിതഗീരുപലക്ഷ്യസേ നഃ ॥ **18** ॥ 3914

കിന്ത്വാചരിതമസ്മാഭിർമലയാനില തേഽപ്രിയം।
ഗോവിന്ദാപാംഗനിർഭിന്നേ ഹൃദീരയസി നഃ സ്മരം ॥ **19** ॥ 3915

മേഘ ശ്രീമംസ്ത്വമസി ദയിതോ യാദവേന്ദ്രസ്യ നൂനം
ശ്രീവത്സാങ്കം വയമിവ ഭവാൻ ധ്യായതി പ്രേമബദ്ധഃ।
അത്യുത്കംഠഃ ശബലഹൃദയോഽസ്മദ്വിധോ ബാഷ്പധാരാഃ
സ്മൃത്വാ സ്മൃത്വാ വിസൃജസി
മുഹുർദുഃഖദസ്തത്പ്രസംഗഃ ॥ **20** ॥ 3916

പ്രിയരാവപദാനി ഭാഷസേ മൃത -
സഞ്ജീവികയാനയാ ഗിരാ।
കരവാണി കിമദ്യ തേ പ്രിയം
വദ മേ വൽഗിതകംഠ കോകില ॥ **21** ॥ 3917

ന ചലസി ന വദസ്യുദാരബുദ്ധേ
ക്ഷിതിധര ചിന്തയസേ മഹാന്തമർഥം।
അപി ബത വസുദേവനന്ദനാംഘ്രിം
വയമിവ കാമയസേ സ്തനൈർവിധർതും ॥ **22** ॥ 3918

ശുഷ്യദ്ധ്രുദാഃ കർശിതാ ബത സിന്ധുപത്ന്യഃ
സമ്പ്രത്യപാസ്തകമലശ്രിയ ഇഷ്ടഭർതുഃ।
യദ്വദ് വയം മധുപതേഃ പ്രണയാവലോക -
മപ്രാപ്യ മുഷ്ടഹൃദയാഃ പുരുകർശിതാഃ സ്മ ॥ **23** ॥ 3919

ഹംസ സ്വാഗതമാസ്യതാം പിബ പയോ
ബ്രൂഹ്യംഗ ശൗരേഃ കഥാം
ദൂതം ത്വാം നു വിദാമ കച്ചിദജിതഃ
സ്വസ്ത്യാസ്ത ഉക്തം പുരാ।
കിം വാ നശ്ചലസൗഹൃദഃ സ്മരതി തം
കസ്മാദ് ഭജാമോ വയം
ക്ഷൗദ്രാലാപയ കാമദം ശ്രിയമൃതേ
സൈവൈകനിഷ്ഠാ സ്ത്രിയാം ॥ **24** ॥ 3920

ഇതീദൃശേന ഭാവേന കൃഷ്ണേ യോഗേശ്വരേശ്വരേ।
ക്രിയമാണേന മാധവ്യോ ലേഭിരേ പരമാം ഗതിം ॥ **25** ॥ 3921

ശ്രുതമാത്രോഽപി യഃ സ്ത്രീണാം പ്രസഹ്യാകർഷതേ മനഃ।
ഉരുഗായോരുഗീതോ വാ പശ്യന്തീനാം കുതഃ പുനഃ ॥ **26** ॥ 3922

യാഃ സമ്പർയചരൻ പ്രേമ്ണാ പാദസംവാഹനാദിഭിഃ।
ജഗദ്ഗുരും ഭർതൃബുദ്ധ്യാ താസാം കിം വർണ്യതേ തപഃ ॥ **27** ॥ 3923

ഏവം വേദോദിതം ധർമമനുതിഷ്ഠൻ സതാം ഗതിഃ।
ഗൃഹം ധർമാർഥകാമാനാം മുഹുശ്ചാദർശയത് പദം ॥ **28** ॥ 3924

ആസ്ഥിതസ്യ പരം ധർമം കൃഷ്ണസ്യ ഗൃഹമേധിനാം।
ആസൻ ഷോഡശസാഹസ്രം മഹിഷ്യശ്ച ശതാധികം ॥ **29** ॥ 3925

താസാം സ്ത്രീരത്നഭൂതാനാമഷ്ടൗ യാഃ പ്രാഗുദാഹൃതാഃ।
രുക്മിണീപ്രമുഖാ രാജംസ്തത്പുത്രാശ്ചാനുപൂർവശഃ ॥ **30** ॥ 3926

ഏകൈകസ്യാം ദശ ദശ കൃഷ്ണോഽജീജനദാത്മജാൻ।
യാവത്യ ആത്മനോ ഭാർയാ അമോഘഗതിരീശ്വരഃ ॥ **31** ॥ 3927

തേഷാമുദ്ദാമവീർയാണാമഷ്ടാദശ മഹാരഥാഃ।
ആസന്നുദാരയശസസ്തേഷാം നാമാനി മേ ശൃണു ॥ **32** ॥ 3928

പ്രദ്യുമ്നശ്ചാനിരുദ്ധശ്ച ദീപ്തിമാൻ ഭാനുരേവ ച।
സാംബോ മധുർബൃഹദ്ഭാനുശ്ചിത്രഭാനുർവൃകോഽരുണഃ ॥ **33** ॥ 3929

പുഷ്കരോ വേദബാഹുശ്ച ശ്രുതദേവഃ സുനന്ദനഃ।
ചിത്രബാഹുർവിരൂപശ്ച കവിർന്യഗ്രോധ ഏവ ച ॥ **34** ॥ 3930

ഏതേഷാമപി രാജേന്ദ്ര തനുജാനാം മധുദ്വിഷഃ।
പ്രദ്യുമ്ന ആസീത് പ്രഥമഃ പിതൃവദ് രുക്മിണീസുതഃ ॥ **35** ॥ 3931

സ രുക്മിണോ ദുഹിതരമുപയേമേ മഹാരഥഃ।
തസ്മാത് സുതോഽനിരുദ്ധോഽഭൂന്നാഗായുതബലാൻവിതഃ ॥ **36** ॥ 3932

സ ചാപി രുക്മിണഃ പൗത്രീം ദൗഹിത്രോ ജഗൃഹേ തതഃ।
വജ്രസ്തസ്യാഭവദ് യസ്തു മൗസലാദവശേഷിതഃ ॥ **37** ॥ 3933

പ്രതിബാഹുരഭൂത്തസ്മാത് സുബാഹുസ്തസ്യ ചാത്മജഃ।
സുബാഹോഃ ശാന്തസേനോഽഭൂച്ഛതസേനസ്തു തത്സുതഃ ॥ **38** ॥ 3934

ന ഹ്യേതസ്മിൻ കുലേ ജാതാ
അധനാ അബഹുപ്രജാഃ।

അൽപായുഷോഽൽപവീർയാശ്ച
അബ്രഹ്മണ്യാശ്ച ജജ്ഞിരേ ॥ **39** ॥ 3935

യദുവംശപ്രസൂതാനാം പുംസാം വിഖ്യാതകർമണാം ।
സംഖ്യാ ന ശക്യതേ കർതുമപി വർഷായുതൈർനൃപ ॥ **40** ॥ 3936

തിസ്രഃ കോട്യഃ സഹസ്രാണാമഷ്ടാശീതിശതാനി ച ।
ആസൻ യദുകുലാചാര്യാഃ കുമാരാണാമിതി ശ്രുതം ॥ **41** ॥ 3937

സംഖ്യാനം യാദവാനാം കഃ കരിഷ്യതി മഹാത്മനാം ।
യത്രായുതാനാമയുതലക്ഷേണാസ്തേ സ ആഹുകഃ ॥ **42** ॥ 3938

ദേവാസുരാഹവഹതാ ദൈതേയാ യേ സുദാരുണാഃ ।
തേ ചോത്പന്നാ മനുഷ്യേഷു പ്രജാ ദൃപ്താ ബബാധിരേ ॥ **43** ॥ 3939

തന്നിഗ്രഹായ ഹരിണാ പ്രോക്താ ദേവാ യദോഃ കുലേ ।
അവതീർണാഃ കുലശതം തേഷാമേകാധികം നൃപ ॥ **44** ॥ 3940

തേഷാം പ്രമാണം ഭഗവാൻ പ്രഭുത്വേനാഭവദ്ധരിഃ ।
യേ ചാനുവർതിനസ്തസ്യ വവൃധുഃ സർവയാദവാഃ ॥ **45** ॥ 3941

ശയ്യാസനാടനാലാപക്രീഡാസ്നാനാദികർമസു ।
ന വിദുഃ സന്തമാത്മാനം വൃഷ്ണയഃ കൃഷ്ണചേതസഃ ॥ **46** ॥ 3942

തീർഥം ചക്രേ നൃപോനം യദജനി യദുഷു
സ്വഃസരിത്പാദശൗചം
വിദ്വിദ്സ്നിഗ്ധാഃ സ്വരൂപം യയുരജിതപരാ
ശ്രീർയദർഥേഽന്യയത്നഃ ।
യന്നാമാമംഗലഘ്നം ശ്രുതമഥ ഗദിതം
യത്കൃതോ ഗോത്രധർമഃ

കൃഷ്ണസ്യൈതന്ന ചിത്രം ക്ഷിതിഭരഹരണം
കാലചക്രായുധസ്യ ॥ **47** ॥ 3943

ജയതി ജനനിവാസോ ദേവകീജൻമവാദോ
യദുവരപരിഷത്സ്വൈർദോർഭിരസ്യന്നധർമം ।
സ്ഥിരചരവൃജിനഘ്നഃ സുസ്മിതശ്രീമുഖേന
വ്രജപുരവനിതാനാം വർധയൻ കാമദേവം ॥ **48** ॥ 3944

ഇത്ഥം പരസ്യ നിജവർത്മരിരക്ഷയാഽഽത്ത -
ലീലാതനോസ്തദനുരൂപവിഡംബനാനി ।
കർമാണി കർമകഷണാനി യദൂത്തമസ്യ
ശ്രൂയാദമുഷ്യ പദയോരനുവൃത്തിമിച്ഛൻ ॥ **49** ॥ 3945

മർത്യസ്തയാനുസവമേധിതയാ മുകുന്ദ -
ശ്രീമത്കഥാശ്രവണകീർതനചിന്തയേതി ।
തദ്ധാമ ദുസ്തരകൃതാന്തജവാപവർഗം
ഗ്രാമാദ് വനം ക്ഷിതിഭുജോഽപി യയുർയദർഥാഃ ॥ **50** ॥ 3946

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ
വൈയാസിക്യാമഷ്ടാദശസാഹസ്ര്യാം പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ദശമസ്കന്ധേ ഉത്തരാർധേ
ശ്രീകൃഷ്ണചരിതാനുവർണനം നാമ നവതിതമോഽധ്യായഃ ॥